

1958-2018

জ্যৈষ্ঠগম্ব

হীৰক জয়ন্তী স্মৃতিগ্রন্থ

আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়

১৯৫৮-২০১৮

পাণ্ডিত গিৰিধৰ শৰ্মা
(১৯১২-১৯৭৮)

জ্যোতিৰ্গময়

সম্পাদক : বিবেকি কুমাৰ পেগু

হীৰক জয়ন্তী স্মৃতিগ্ৰন্থ
আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়

১৯৫৮-২০১৮

পণ্ডিত গিৰিধৰ শৰ্মা
(১৯১২-১৯৭৮)

জ্যোতির্গময়

সম্পাদক : বিবেকিঃ কুমাৰ পেণ্ডু

হীৰক জয়ন্তী স্মৃতিগ্ৰন্থ
আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়

১৯৫৮-২০১৮

Jyotirgamaya: A commemorative Souvenir published on the occasion of Diamond Jubilee Celebrations of Arya Vidyapeeth College, Guwahati-16

সম্পাদনা সমিতি

উপদেষ্টা

ড° জয়কান্ত শর্মা

ড° মহেন্দ্ৰ গগৈ

সম্পাদক

বিৰেঞ্চি কুমাৰ পেগু

সদস্যবৃন্দ

অধ্যাপক চম্পা পাটগিৰী

ড° প্ৰণীতা বৰ্মন

ড° সূচিত্ৰা পাঠক

ড° দিতীমনি বৰুৱা

ড° শিপ্রা পাইক

ড° সংঘমিত্ৰা দে

শ্ৰী শিৱাসী ডেকা (ছাত্ৰ-সদস্য)

শ্ৰী মৃগেন শৰ্মা (কৰ্মচাৰী সদস্য)

শ্ৰী জয়কুমাৰ মণ্ডল (কৰ্মচাৰী সদস্য)

বেটুপাত : ড° ভূপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভট্টাচাৰ্য

প্ৰকাশ : ২১ ছেপ্তেম্বৰ, ২০১৮

প্ৰকাশক : আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়

হীৰক জয়ন্তী উদ্যাপন সমিতি

গুৱাহাটী- ১৬

মুদ্ৰণ : ইউনিক (Unique) প্ৰেছ।

নুনমাটি, গুৱাহাটী-২০

Prof. Jagdish Mukhi

**RAJ BHAVAN
GUWAHATI**

MESSAGE

I am glad to know that Arya Vidyapeeth College is celebrating Diamond Jubilee Year of its existence and synchronising with the occasion a commemorative souvenir is being released at the Diamond Jubilee closing ceremony on September 21, 2018.

I am happy that Arya Vidyapeeth College in the last 60 years has been spreading the seeds of knowledge throughout the state and creating an intellectually imbued society. I hope in the coming years also the college continues its hallowed services in enlightening the society.

I convey my best wishes to the entire family of Arya Vidyapeeth College and the editorial team of the souvenir all success in their endeavour.

**(Prof. Jagdish Mukhi)
Governor of Assam**

Dated: August 28, 2018

সৰ্বানন্দ সোণোৱাল

মুখ্যমন্ত্ৰী, অসম
গুৱাহাটী

দিছগাঁও

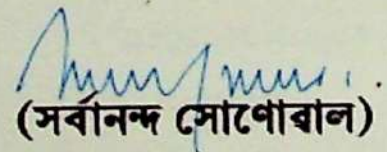
০১-১১-২০১৮

উভেচ্ছাবাণী

মহানগৰীৰ ঐতিহ্যমণ্ডিত আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ হীৰক জয়ন্তী উদ্যাপনৰ সামৰণি অনুষ্ঠান অহা ২১ চেপ্তেম্বৰত এদিনীয়া বৰ্ণাঢ়্য কাৰ্যসূচীৰে অনুষ্ঠিত কৰাৰ বাবে প্ৰস্তুতি চলি থকা হৈছে বুলি জানিবলৈ পাই মই আনন্দিত হৈছো। এই হীৰক জয়ন্তী উদ্যাপনৰ লগত সংগতি ৰাখি মহাবিদ্যালয়খনৰ গৰিমামণ্ডিত ইতিহাসৰ আলোকপাতেৰে এখন স্মৃতিগ্ৰন্থ প্ৰকাশৰ বাবে লোৱা প্ৰচেষ্টা নিতান্তই আদৰণীয় আৰু প্ৰশংসনীয়।

শিক্ষা হৈছে প্ৰজ্ঞা, অগ্ৰগতি আৰু বিকাশৰ মূল সমল। শিক্ষাৰ জৰিয়তেহে সমাজ এখন পোহৰাই তোলাটো সম্ভৱ আৰু ইয়ে মানুহক ইতিবাচক দিশেৰে আগবাঢ়ি যোৱাৰ ক্ষেত্ৰত এক সুস্থ পৰিবেশৰ নিৰ্মাণ কৰে। সৃজনীশীল চিন্তাধাৰাৰ উন্মেষৰ ক্ষেত্ৰটো শিক্ষাই সদায়ে গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা লৈ আহিছে। আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ে ইয়াৰ প্ৰতিষ্ঠাকালৰে পৰাই শিক্ষাৰ্থী সকলৰ মাজত গুণগত শিক্ষাৰ বিকাশ, উপযুক্ত মানৱ-সম্পদ গঢ় দিয়া আৰু সুস্থ শৈক্ষিক পৰিবেশ সৃষ্টিত অনৱদ্য অৱদান যোগাই আহিছে। আশা কৰোঁ, মহাবিদ্যালয়খনে ভৱিষ্যতেও শৈক্ষিক উত্তৰণৰ দিশত অহোপুৰুষাৰ্থ কৰিব।

মই আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ হীৰক জয়ন্তী উদ্যাপনৰ সামৰণি অনুষ্ঠানৰ সকলো কাৰ্যসূচীৰ সফলতা আন্তৰিকতাৰে কামনা কৰাৰ লগতে ইয়াৰ লগত সংগতি ৰাখি প্ৰকাশ পাবলগীয়া স্মৃতিগ্ৰন্থখনে সকলোৰে পৰা সমাদৰ লাভ কৰিব বুলি আশা কৰিলোঁ।

(সৰ্বানন্দ সোণোৱাল)

সিদ্ধার্থ ভট্টাচার্য

Siddhartha Bhattacharya, M.A.,LL.B

Cabinet Minister

Department of Education

Guwahati Development Department

Department of Law & Justice

Government of Assam

Block-D, 4th Floor,
Assam Secretariat,
Dispur, Guwahati- 781006,
Assam

Tel No.:0361-2237267

E-mail.:siddharthabhatta@gmail.com
ministeredu26@gmail.com

Date:-

Message

It gives me immense pleasure to know that one of the leading institutions of higher education of the city, Arya Vidyapeeth College, has completed 60 years of its glorious existence this year and is celebrating the closing ceremony of the Diamond Jubilee year on 21st September, 2018. It is also a matter of happiness that the college is going to bring out a Souvenir to commemorate the celebration.

At this moment of celebration, I would like to congratulate the entire family of the college and hope that the college will continue its journey towards excellence. I also wish the editorial team of the Souvenir for a beautiful publication ahead, that will not only reflect on the eventful history of the college but also dwell upon a variety of other subjects.

I extend my best wishes for a successful celebration of the closing ceremony of the Diamond Jubilee of the college.

(Siddhartha Bhattacharya)

গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়
GAUHATI UNIVERSITY

Dr. Mridul Hazarika

Vice Chancellor

Phone : +91-361-2570412 (O); 2570408 (R)

Fax : +91-361-2675515

E-mail ID : vc@gauhati.ac.in

hazarika50@gmail.com

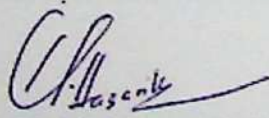
MESSAGE

It gives me immense pleasure to know that Arya Vidyapeeth College, Guwahati is going to celebrate its Diamond Jubilee on completion of its glorious sixty years.

It is praiseworthy that as a part of Diamond Jubilee celebration, the organizing committee has decided to publish a "Souvenir". I hope the distinguished writers of this Souvenir will enrich the knowledge pool of the college, which I hope will bring about positive impact in our society. Publications are lifeline for an institution. Contributors to the souvenir, I am sure, have made a good exercise to uphold the values of the college through their creativity.

I wish all success in their mission and hope the 'Souvenir' will be an asset of Arya Vidyapeeth College, Guwahati.

Date : 05.09.2018

(Mridul Hazarika)

শুভেচ্ছাবাণীৰ আঁত ধৰি

এবছৰীয়া প্ৰাক-স্নাতক (Pre-University) আৰু তিনি বছৰীয়া স্নাতক (B.Sc. with Honours) মুঠতে চাৰিবছৰ মই শিক্ষা লাভ কৰা আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ে গৌৰৱোজ্জ্বল ৬০ বছৰ পাৰ কৰি ২০১৭-১৮ বৰ্ষত হীৰক জয়ন্তী উদ্‌যাপন কৰি আছে আৰু ২০১৮ চনৰ ২১ ছেপ্তেম্বৰ তাৰিখে ইয়াৰ সামৰণি অনুষ্ঠানৰ আয়োজন কৰিবলৈ আগবাঢ়িছে। এই উপলক্ষে আটকধুনীয়াকৈ এখনি 'স্মৃতিগ্ৰন্থ' (Souvenir) প্ৰকাশ কৰিবলৈ প্ৰস্তুতি চলাই আছে। 'স্মৃতিগ্ৰন্থ'ৰ সম্পাদক বিবেকি কুমাৰ পেগু ডাঙৰীয়াইই-মেইলযোগে এই সুখবৰ জনাই তাত প্ৰকাশ কৰিবলৈ মোৰ পৰা এটা শুভেচ্ছাবাণী বিচাৰিছে।

১৯৬৩-৬৯ চনৰ পৰা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ প্ৰাক্তন উপাচার্য আৰু বৰ্তমান মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ উপাচার্য হিচাপে কাৰ্য্যকৰণ কৰিবলৈকে কিমান স্মৃতিগ্ৰন্থ, আলোচনী আদিত শুভেচ্ছাবাণী দি আহিছোঁ, তাৰ হিচাপ নাই। কিন্তু, মই শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত জীৱনৰ এক উল্লেখনীয় সময় পাৰ কৰিছিলোঁ, যিখন অনুষ্ঠানৰ অধ্যক্ষ আৰু অধ্যাপক-অধ্যাপিকা হিচাপে মোৰ পৰৱৰ্তী কৰ্ম জীৱনৰ বাবে এটা ভেঁটি গঢ়ি তুলিলে, সেই শিক্ষানুষ্ঠানখনৰ হীৰক জয়ন্তী উদ্‌যাপন কৰিবলৈ ওলোৱা স্মৃতিগ্ৰন্থখনৰ বাবে মই 'শুভেচ্ছাবাণী' পঠিয়াই মোৰ দায়িত্ব শেষ কৰিবলৈ এক প্ৰস্তাৱ দি কৃতজ্ঞতা প্ৰকাশ কৰিলোঁ। সেয়ে কলম তুলি লোঁ দুআষাৰমান লিখাৰ বাবে।

১৯৬৩-৬৯ চনৰ এবছৰীয়া প্ৰাক্ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ শ্ৰেণীত আৰু ১৯৬৯-৭০ চনৰ পৰা ১৯৭২ চনলৈকে তিনিবছৰীয়া স্নাতক পাঠ্যক্রমৰ ছাত্ৰ আছিলো আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ। হাইস্কুল শিক্ষান্ত পৰীক্ষাত মনঃপূত ফল লাভ কৰিব নোৱাৰি হতাশাত ভুগিছিলোঁ আৰু সেয়ে কটন মহাবিদ্যালয়ত আসন পায়ো তাত নপঢ়াৰ সিদ্ধান্ত লৈছিলোঁ। সেইসময়ত আৰ্যবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ সুনাম গোটেই অসম ব্যাপি আছিল। গণিতশাস্ত্ৰ বিভাগকে ধৰি দুটামান বিভাগত শিক্ষা প্ৰদান কৰা শিক্ষকৰ খ্যাতি আনকি কটন মহাবিদ্যালয়ৰ শিক্ষকসকলৰ খ্যাতিৰ লগতো ফেৰ মাৰিব পৰা বিধৰ আছিল। সেইসময়ত মোৰ বাইদেউ-ভিনদেউ উলুবাৰীৰ কৃষি বিভাগৰ নাৰ্চাৰীৰ ভিতৰত থকা চৰকাৰী বাসভৱনত বাস কৰিছিল কাৰণে হোষ্টেলত নাথাকি তাতে থকাৰ সিদ্ধান্ত লৈছিলোঁ। আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ত ভৰ্তি হোৱাৰ ই আছিল অন্যতম কাৰণ। সেইসময়ৰ কলেজীয়া জীৱন আজিৰ দৰে ৰঙচঙীয়া নাছিল। সকলোৱে কম-বেছি পৰিমাণে ভৱিষ্যত জীৱন গঢ়াৰ বাবেহে মনোনিৱেশ কৰিছিল। মহাবিদ্যালয়খন প্ৰতিষ্ঠাৰ লগত নিবিড়ভাৱে জড়িত, মহাবিদ্যালয়খনৰ উন্নতিয়ে যাৰ নিত্য-নৈমিত্তিক সপোন আছিল, সেই গৰাকী ব্যক্তি প্ৰয়াত গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰ আছিল সেইসময়ৰ অধ্যক্ষ। তেখেতৰ সতৰ্ক নিয়ন্ত্ৰণত মহাবিদ্যালয়ৰ শ্ৰেণীসমূহ চলিছিল ঘড়ীৰ কাঁটাৰ দৰে অকণো হেৰ-ফেৰ নোহোৱাকৈ। মহাবিদ্যালয়ৰ চৌহদৰ সৰ্বত্ৰতে চলিছিল সূশুংখলতা। অৱশ্যে, তাৰ মাজতে এচাম উৎপতীয়া ছাত্ৰই এখন গোপন সাম্ৰাজ্যও যে চলাই আছিল, তাৰো উমান আমি পাইছিলোঁ। মহাবিদ্যালয়ৰ চৌহদলৈ সোমায়োই সোঁফালে এটা আৰ.চি.চি. গৃহৰ নিৰ্মাণ চলি আছিল আৰু তাত এখন সৰু কেণ্টিন চলিছিল। তাতে আড্ডা দিছিল ক্লাচ কৰিবলৈ বৰ ভাল নোপোৱা এদল উৎপতীয়া ছাত্ৰই। তেওঁলোকে এই দলটোৰ নাম দি লৈছিল 'কেণ্টিন পাৰ্টি'। সেইসময়ত 'কেণ্টিন পাৰ্টি'য়ে দুই এজন ছাত্ৰক বিভিন্ন প্ৰকাৰে 'হাইজাক' কৰি নি 'ৰেগিং' নামৰ আসুৰিক কাৰ্য্যটিৰ সৰু-সুৰা অনুশীলন চলাইছিল। শ্ৰেণীসমূহ আৰম্ভ হোৱাৰ দুই-এদিন পিছতে কেণ্টিনৰ ওচৰতে থকা 'লেভেটৰী'লৈ যাওতে এজনে আগভেটি ধৰি মোৰ নামটো সুধিছিল। নামটো কোৱাৰ লগে লগে তেওঁ তপৰাই কৈছিল, বোলে— 'কন্দৰ্প' নামৰ ছাত্ৰজনৰে ককায়েক আহি তেওঁক বিচাৰি কেণ্টিনত বৈ আছে। কথাটো শুনি মোৰ বৰ চিন্তা লাগিল। হঠাতে মোক বিচাৰি দাদা কলেজ পালেহি কিয়? ছাত্ৰজনক ক'লো, দাদা ক'ত আছে মোক তালৈ লৈ বলাক। সেইদিনা তেওঁ মোক নি গতাই দিছিলঃ এজন দাদাক নহয়, এদল 'দাদা'ক। পিছত পৰিচয় পালো সেয়াই 'কেণ্টিন পাৰ্টি'। তেওঁলোকেই মোক জীৱনৰ প্ৰথম 'ৰেগিং'ৰ কিছু সোৱাদ দিলে। অৱশ্যে 'ৰেগিং'হ'লেও আজিৰ তুলনাত সেইটো আছিল যথেষ্ট শালীনতাবোধ সম্পন্ন।

অধ্যক্ষ শৰ্মা ছাৰৰ বাহিৰেও সেইসময়ত মহাবিদ্যালয়খন ভৰি আছিল একাধিক অধ্যয়নপ্ৰিয় ব্যক্তি, প্ৰতিষ্ঠিত সাহিত্যিক আৰু সমগ্ৰ অসমত খ্যাতি লাভ কৰা ভালেমান অধ্যাপক। আমি বিজ্ঞানৰ ছাত্ৰ আছিলো যদিও আমাৰ দৃষ্টি আছিল— কবি নীলমণি ফুকন, দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মা, শৈলেন ভৰালী, দীনেশ বৰুৱা (আৰু এজন-দুজনৰ নাম এই মুহূৰ্তত

মনত পেলাব পৰা নাই) আদি অধ্যয়নশীল অধ্যাপকৰ ওপৰত। মন কৰিছিলোঁ, তেখেতসকলৰ কাষলতিত সদায়ে আছিল কিতাপৰ একোটা বোজা। তেখেতসকলক দেখিয়েই কলেজ আৰু বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পাঠ্যক্রমৰ পাঠ্যপুথিৰ বাহিৰেও অইন বিষয়বোৰৰ কিছু কিতাপ পঢ়াৰ অনুপ্ৰেৰণা লাভ কৰিছিলোঁ। স্কুলৰ দিনত অংক বিষয়টো মোৰ বাবে নিৰস আছিল। কিন্তু দেৱানন্দ শইকীয়া, ধৰণীধৰ গোস্বামী, ভট্টাচাৰ্য ছাৰ আদি স্বনামধন্য অধ্যাপকে মোক সেই বিষয়তো আগ্ৰহী কৰি তুলিছিল।

স্নাতক পৰ্যায়ত জীৱ বিজ্ঞানত 'সন্মান' (Honours) পাঠ্যক্রম বাছি লৈছিলো। এই বিভাগৰ আটাই কেইগৰাকী অধ্যাপকৰে স্মৃতি আজিও মনত দোলা দি যায়। বিভাগীয় প্ৰধান শ্ৰীযুত লোহিত ভৰালী ছাৰৰ গান্ধীৰ্য, ড°নৰ গোস্বামী ছাৰৰ বিশেষ কথন ভংগী, দেৱনাথ ছাৰৰ ছিৰিয়াছনেচ, নৰেশ্বৰ শৰ্মা ছাৰৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ লগত বন্ধুত্বসুলভ ব্যৱহাৰ আজিও আমাৰ বাবে সজীৱ হৈ আছে। আৰু দুগৰাকী বাইদেউ আছিল যদিও দুয়োকে কিছু দিনলৈকেহে পাইছিলোঁ। তাৰে ভিতৰত কমা গৌঁহাই বাইদেউৰ ব্যক্তিত্ব আছিল স্বকীয়। আহমেদাবাদৰ আঞ্চলিক গৱেষণাগাৰত পি.এইচ.ডি.ৰ বাবে গৱেষণা কৰিবলৈ যোৱা কাৰণে কমা বাইদেউক বেছি দিন নাপালো যদিও প্ৰায় পোন্ধৰ বছৰ পিছত ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ত অইন এটা বিভাগৰ জ্যেষ্ঠা সহকৰ্মী হিচাপে লাভ কৰি অত্যন্ত সুখী হৈছিলোঁ। মই ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পঞ্জীয়ক হিচাপে কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰি থকাৰ সময়ত কিছু বছৰ কমা বাইদেৱে (ইতিমধ্যে তেখেত কমা সন্দিকৈ হৈছিল) জ্যেষ্ঠ অধ্যাপিকা হিচাপে উপাচাৰ্যৰ অনুপস্থিতিত ভাৰপ্ৰাপ্ত উপাচাৰ্য হিচাপে কাম চলাই ল'ব লগীয়া হৈছিল। তেনে সময়ত মই আৰু বাইদেউ মিলি কেইবাটাও জটিল পৰিস্থিতি চম্ভালিছিলোঁ। বাইদেউৰ আকস্মিক অকাল মৃত্যুত তেখেতৰ শৱদেহ চিকিৎসালয়ৰ পৰা বাসগৃহলৈ অনা বেদনাদায়ক অভিজ্ঞতা আৰু ও মনত পৰে।

আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ত পঢ়াৰ সময়ত বহুতো বন্ধুৰ কথা আৰু কাৰ্যই তেওঁলোকৰ ওচৰত মোক একপ্ৰকাৰ ঋণী যেন অনুভৱ কৰায়। বহুতো বন্ধুৰ লগত সেইসময়ৰ দৰে ঘনিষ্ঠতা বন্ধা কৰিব নোৱাৰিলোঁ যদিও তেওঁলোকৰ স্মৃতি সদায়ে মানসপটত ভাঁহি থাকে। এই বন্ধুসকলৰ পৰা লাভ কৰিছিলোঁ অকৃত্ৰিম মৰম আৰু নিঃস্বার্থ সহায়-সহযোগিতা।

আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ সোণালী জয়ন্তী উদ্‌যাপনৰ সময়ত অনুষ্ঠিত মুকলি সভা আৰু মহাবিদ্যালয়খনত অনুষ্ঠিত এখন আলোচনা চক্ৰৰ উদ্বোধনী অনুষ্ঠানত উপস্থিত আছিলো যদিও মহাবিদ্যালয়খনৰ চৌহদটো ভালদৰে চোৱাৰ সুযোগ পোৱা নাছিলো। মহাবিদ্যালয়ৰ বৰ্তমান চৌহদটো ভালদৰে চোৱাৰ সুযোগ পালো দুবছৰমান আগতে মহাবিদ্যালয়খনে 'নাক'ৰ দ্বাৰা মূল্যায়নৰ সন্মুখীন হ'বলৈ প্ৰস্তুতি চলাওতে মোৰ পৰা কিছু দিহা-পৰামৰ্শ বিচৰাৰ সময়ত। তেতিয়া মহাবিদ্যালয়খনৰ ঘৰ-দুৱাৰ, পুথিভঁৰাল, বসায়নাগাৰ আদি চাই অন্তৰত এক বেদনা অনুভৱ কৰিছিলোঁ। মহাবিদ্যালয়খনে আন্তঃগাথনিৰ ক্ষেত্ৰত উন্নতি সাধন কৰিবৰ বাবে প্ৰচেষ্টা চলাইছে যদিও ঘৰ-দুৱাৰ, শ্ৰেণীকক্ষৰ আচবাবৰ ক্ষেত্ৰত আশানুকূপভাৱে উন্নতি সাধন কৰিব পৰা নাই। মই প্ৰাক্ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ শ্ৰেণীত অধ্যয়ন কৰোঁতে যি কেইটা কোঠাত পাঠ গ্ৰহণ কৰিছিলোঁ, গৃহটি আৰু তাৰ আচবাববোৰ যোৱা ৪৫ বছৰত উন্নত হোৱাৰ পৰিবৰ্তে জহি-খহি যোৱাহে দেখি মনটো সেমেকি উঠিছিল। অধ্যক্ষ কাৰ্যালয়ৰ কোঠাসমূহো গুৱাহাটীৰ দৰে এখন ঠাইৰ বুলি ভাবিবলৈ টান লগা হৈছিল। মহাবিদ্যালয়খনৰ আন্তঃগাথনিৰ ক্ষেত্ৰত যে বহুতো কৰিবলগীয়া আছে, তাক সকলোৱে নিশ্চয় অনুভৱ নকৰাকৈ থকা নাই।

আশাকৰোঁ- হীৰক জয়ন্তী উৎসৱ উদ্‌যাপনৰ সময়ত মহাবিদ্যালয়খনক সৰ্বতোপ্ৰকাৰে আগুৱাই নিবলৈ এই শিক্ষানুষ্ঠানখনৰ লগত জড়িত প্ৰতিজন ব্যক্তিয়ে সাধাৰণসাবে সহায়-সহযোগিতা আগবঢ়াব।

হীৰক জয়ন্তীৰ সামৰণি উৎসৱৰ অনুষ্ঠানসমূহ সফল হওক আৰু 'স্মৃতিগ্ৰন্থ'খনি বহুমূলীয়া লিখনিৰে সমৃদ্ধ হৈ আটকধুনীয়া ৰূপত প্ৰকাশ পাব, তাৰে কামনা কৰিলোঁ। সম্পাদক পেণ্ড ডাঙৰীয়াৰ লগতে 'স্মৃতিগ্ৰন্থ'ৰ প্ৰকাশনৰ লগত জড়িত আটাইলৈ শুভেচ্ছা জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

জয়তু আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়।

উপাচাৰ্য
মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ বিশ্ববিদ্যালয়
কলংপাৰ, নগাঁও

ড° কন্দৰ্প কুমাৰ ডেকা
প্ৰাক্তন ছাত্ৰ
আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়, গুৱাহাটী

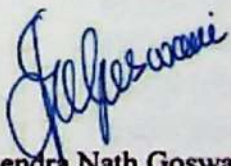
MESSAGE

It is a momentous occasion, when someone having a foresight of a different kind, start a very important task, that of spreading education, to improve life of people around him, a primary need for all round development of any society. We are here today to celebrate the Diamond Jubilee of "The Arya Vidyapeeth" and remember Aryapita, Giridhar Sarma Dev, a visionary and saintliness, who not only overcome the constraints in initiating the task of spreading education at all levels, and, also ensured its steady progress.

Today after nearly sixty years, we are here to reminisce the epic effort made by Sarma Devapita with imparting education to a small group of young people that finally led to the creation of what we know now as the "Arya Vidyapeeth". Thanks to his effort and also of those who participated in this task in those early days, the Vidyapeeth is one of the better academic institutions in Assam, that provides education in many areas of Science & Humanities and pursues development of academic culture of high distinction.

"Arya Vidyapeeth" has made steady progress and continues to spread its wings to include new areas of contemporary interest. Support received from various sources should enhance the facilities for pursuing both basic and applied research in specific fields of interest. The belief of Giridhar Sarmadev that education for all is essential for the healthy growth and advancement of any society should be the guiding spirit for the "Arya Vidyapeeth".

With very best wishes to all associated with Arya Vidyapeeth,

Jitendra Nath Goswami
Physical Research Laboratory
Ahmedabad

অধ্যক্ষৰ একলম...

শিক্ষাদানহে প্রকৃত দান। শতিকাযোৰা অন্ধবিশ্বাস, কু-সংস্কাৰ আৰু দাসত্বৰ শৃংখলৰ পৰা শিক্ষাইহে মানুহক মুক্ত কৰিব পাৰে। মানৱ সভ্যতাৰ অগ্রগতিত শিক্ষাৰ ভূমিকা অনন্য। এই কথা যেন হাড়ে-হিমজুৰে উপলব্ধি কৰিছিল এসময়ৰ কটন মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যাপক গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱে। শৰ্মাদেৱৰ সেই অনুভৱ এক ইচ্ছা শক্তিলৈ পৰিবৰ্তিত হৈছিল আৰু তাৰে ফলশ্ৰুতিত ১৯৫৮ চনৰ ২৯ জুলাইৰ দিনাৰ স্থাপিত হৈছিল আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়।

এইবছৰ আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ে যাঠি বছৰ অতিক্ৰম কৰিছে। এই আনন্দদায়ক ক্ষণটি যুগমীয়া কৰিবৰ বাবে আমি পালন কৰিছো হীৰক জয়ন্তী। অধ্যক্ষ আসনৰ পৰা মহাবিদ্যালয় পৰিয়ালৰ হৈ মই সকলোলৈকে হীৰক জয়ন্তীৰ হিয়াভাৰ ওলগ আৰু শুভেচ্ছা জনাইছো। লগতে প্রতিষ্ঠাপক অধ্যক্ষ পণ্ডিত গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱে জনাইছো আমাৰ সশ্ৰদ্ধ প্ৰণাম। শিক্ষাৰ প্ৰসাৰৰ বাবে ব্যক্তিগত স্বার্থক বিসৰ্জন শৰ্মাদেৱে যি সামাজিক দায়বদ্ধতাৰ পৰিচয় দিলে সেয়া অবিস্মৰণীয় আৰু অনুকৰণীয়। এই সুযোগতে শৰ্মাদেৱৰ লগতে তেখেতক ভূমিদান, ধনদান, শ্ৰমদান-নানা ধৰণেৰে সহায়ৰ হাত আগবঢ়োৱা সমূহ ব্যক্তিকে আমি কৃতজ্ঞতাৰে স্মৰণ কৰিছো।

আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ে বিগত যাঠিটা বছৰে বিদ্যায়তনিক ক্ষেত্ৰত নিজকে এক উচ্চ আসনত অধিষ্ঠিত কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। ইয়াৰ লগতে খেলা-ধূলা, সংগীত, নৃত্য, চিত্ৰ আদি আন আন ক্ষেত্ৰসমূহতো কৃতিত্ব অৰ্জন কৰিছে। কলা আৰু বিজ্ঞান শাখাত মহাবিদ্যালয়ৰ পৰা কেইবাজনো শ্ৰেষ্ঠ স্নাতক ওলাইছে। মহাদেৱ ডেকাৰ দৰে শৰীৰ চৰ্চাবিদ; নীলমনি ফুকন, নলিনীধৰ ভট্টাচাৰ্য, জয়কান্ত শৰ্মাৰ দৰে সাহিত্যিক; শিৱনাথ বৰ্মন, দিগন্ত ওজা, প্ৰণয় বৰদলৈৰ দৰে সংবাদসেৱী; ভূপেন্দ্ৰ নায়াৰণ ভট্টাচাৰ্য, আমিনুল হক, ৰাজকুমাৰ মজিন্দাৰৰ দৰে চিত্ৰশিল্পী; অনিৰুদ্ধ বৰুৱাৰ দৰে সংগীত পৰিচালক আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰ গৌৰৱ। মানৱ সত্তাৰ সৰ্বদিশৰ বিকাশৰ যি পৰিবেশ আৰ্য্য বিদ্যাপীঠত ৰোপিত হৈছিল তাক অক্ষুণ্ণ ৰখাই নহয়, বৰঞ্চ আগতকৈও অধিক উন্নত কৰিবলৈ আমি বদ্ধ পৰিকৰ।

শেষত আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ হীৰক জয়ন্তী স্মৰণিকা, 'জ্যোতিৰ্গময়'ৰ সমূহ কৰ্মকৰ্তালৈ আমি শুভেচ্ছা আৰু ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিছো।

ড° প্ৰদীপ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য
অধ্যক্ষ
আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়

আৰ্য্য বন্দনা

১৯৫৮ চন। ভাৰতৰ স্বাধীনতাৰ এটা দশক পাৰ হৈছিল মাথো। পৰাধীনতাৰ শিকলি চিঙি ৰাজনৈতিক স্বাধীনতাৰ ৰঙীণ পোহৰত উথপথপ দেশবাসী। কিন্তু তেতিয়াও প্ৰকৃত স্বাধীনতাৰ পৰা ভাৰতবৰ্ষ আছিল বহু দূৰত। ৮০ শতাংশ অশিক্ষিত মানুহেৰে পৰিপূৰ্ণ ভাৰতবৰ্ষৰ বাবে এই স্বাধীনতা আছিল এটা ৰুঢ় বাস্তৱ। এই অৱৰুদ্ধ বাস্তৱক গতি দান কৰিবলৈ প্ৰয়োজন আছিল শিক্ষাৰ দুৱাৰ মুকলি কৰি জ্ঞানৰ বিস্তাৰ সাধন কৰাটো। তেওঁলোকে এই অসম প্ৰান্তত ইয়াৰ প্ৰয়োজন আছিল ততোধিক। এই উপলক্ষিয়ে অৰ্জুনাৰাম শৰ্মা এজন অসমীয়ক বৰকৈ প্ৰভাৱিত কৰিছিল। তেওঁ আছিল কৰ্মযোগী আৰ্য্যপিতা গিৰিধৰ শৰ্মা। শৰ্মাদেৱ আছিল সপোন সন্ধানী এজন দুৰন্ত তৰুণ। জ্ঞানৰ অভাৱ নাশি এই অসমত প্ৰকৃত স্বাধীনতাৰ তৃপ্তি দিবলৈ তেওঁৰ আছিল এটা অক্লান্ত মন। এই অনিৰুদ্ধ আৰু বাস্তৱ প্ৰকাশ আছিল 'আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ'। প্ৰাথমিক স্তৰৰ পৰা স্নাতকোত্তৰ পৰ্যায়লৈ সকলো দিশ সামৰি এক বিৰাট আন্দোলনৰ অনন্য নাম 'আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ'। অজস্ৰ ঘাট-প্ৰতিঘাট নেওচি অজ্ঞানতাৰ তিমিৰ ফালি এইখন জ্ঞান-মন্দিৰে বিলাই আহিছে জ্ঞানৰ বিমল সৌৰভ।

আজি ২০১৮ চন। এই মহান অনুষ্ঠানটোৰ হীৰক জয়ন্তী বৰ্ষ। স্মৃতিৰ পটত বাৰে বাৰে ভাহি উঠিছে যোৱা ষাঠীটা বৰ্ষত আৰ্য্য বিদ্যাপীঠে শিক্ষা, সংস্কৃতি, কলা, ক্ৰীড়া আদিলৈ আগবঢ়োৱা অসামান্য অৱদানৰ কথা। অনস্বীকাৰ্য্য যে এই অৱদানৰ সিংহ ভাগ কৃতিত্বৰ মুখ্য দাবীদাৰ গিৰিধৰ শৰ্মা চাৰ ও তেওঁৰ সদা সংযোগী সহকৰ্মীবৃন্দ আৰু লগতে অদম্য স্পৃহাৰে পৰিপূৰ্ণ সহস্ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী।

ষাঠীৰ দেওনা গৰকি আমি আজি আত্মবিশ্বাসী। সৰ্গৌৰৱে আমি ঘোষণা কৰিবলৈ কোনোপধ্যেই কুণ্ঠাবোধ নকৰো যে হাজাৰটা বনুৱা ঘোঁৰাৰ প্ৰাণ শক্তিয়ে আমি উদ্বুদ্ধ। আমি আবেগিক কিন্তু অভিজ্ঞতালব্ধ। বিশ্ব জয় কৰিবলৈ আৰ্য্যৰ জন্ম। এই অক্লান্ত অজেয় ইচ্ছা শক্তিক বুকুত লৈ আমি আগুৱাই যাম। আমাৰ জ্ঞান বস্তিৰে পৃথিৱীৰ চাৰিওফালে চুকে-কোণে পোহৰ বিলাম। শত সহস্ৰ নৱ প্ৰজন্মক নিৰবিচ্ছিন্ন ভাবে প্ৰেৰণা দিম। এখন সুস্থ সমাজ গঢ়িম য'ত প্ৰাণ পাই উঠিব প্ৰেম, ভ্ৰাতৃত্ববোধ আৰু মানৱতাই। দুৰন্ত তৰুণ হৈ, বনুৱা ঘোঁৰাৰ বোকোচাত উঠি জ্ঞান-বিজ্ঞানৰ পোহৰৰ পম খেদি আমি আগুৱাই যাম। আমি আগুৱাই যাম। আমি আগুৱাই যাম। আমাৰ এই যাত্ৰা অবিৰত যাত্ৰা।

জয়তু আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ।

ৰাহুল সংকৃতায়ন মজুমদাৰ
সাধাৰণ সম্পাদক
হীৰক জয়ন্তী উদ্‌যাপন সমিতি
আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়

Editor's Note

India has a glorious tradition of higher education from the ancient times. Nalanda, Takshashila, Vikramshila and Vallabhi were some of the well-known universities of ancient India and they occupy a special place in the history of higher education in the country, which stretches over more than 2000 years. These venerable institutions, some of which were the oldest ones in the world attracted scholars from several parts of the world, particularly China and Central Asia. The first three modern universities were established in British India in 1857 in Calcutta, Bombay and Madras. It was 30 years later that the fourth University Allahabad- was established. Nearly three decades later the fifth and the sixth, the University of Mysore and the Banaras Hindu University, opened their doors. The growth of university education in British India was exceedingly slow. By 1947, i.e., 90 years after the first three universities had been set up, the number of universities had increased to barely twenty and they had less than 2,00,000 students. Apart from the slow pace, the spread of higher education during the colonial period was very uneven geographically.

After Independence India started almost from the scratch. It was realised that university education was essential for a cultural resurgence as well as for meeting the scientific, technical and other manpower requirements of the newly independent nation. The massive expansion during the post-Independence period was unavoidable because access to higher education had been restricted to a select few in the pre-Independence period. Independence brought with it a huge rise in the social demand for higher education. At this critical juncture, when the country was trying to grapple with this demand for higher education, Arya Vidyapeeth was born in 1958 to fill that void in an erstwhile backward locality of Guwahati, namely, Sarabhatti.

Today, Arya Vidyapeeth College has completed its sixty glorious years of existence and stands tall. There are moments in life when 'we look before and after, and pine for what is not'. The Diamond Jubilee Celebration of Arya Vidyapeeth College is one such moment. The institution came into being as a dream child of Pandit Giridhar Sarma. Giridhar Sarma was essentially a dreamer who dreamt of an integrated Centre of learning in Humanities, Science and Commerce from the School to the post-graduate level under one Management Committee. Pandit Sarma was a man of vigorous industry, exceptional organising ability and keen foresightedness. As we celebrate this proud moment, we should constantly be reminded of the ideals of Giridhar Sarma and what it means to be an Aryan. We need to reiterate here that *Arya stands for a person who sticks to his/her legitimate duty by practising what he/she should do and by abstaining from what he/she should not do.*

Many people have generously supported me in completing this Souvenir. I recount all the help I have received with deep gratitude though it is not an easy task to translate the appreciations into a neat list of acknowledgements.

Foremost, I owe a special thanks to Dr. Pradip Kumar Bhattacharyya, Principal, Arya Vidyapeeth College and Dr. Rahul Mazumdar, Secretary, Diamond Jubilee Celebration Committee for reposing faith in me for the task of bringing out this commemorative Souvenir in connection with the Diamond Jubilee Celebration of the College.

Thanks are due to Dr. Joykanta Sarma for his guidance and insightful suggestions at various stages of the work which helped immensely in shaping this Souvenir.

I would like to thank all the authors from the bottom of my heart for their valuable contributions. I am deeply grateful to Arinda Borkotoky for being so magnanimous in allowing us to reprint the special interview with the living legend, Nilamani Phukon.

I shall be failing my duty if I don't thank my student friends Bitupon Borah, Himangshu Kalita and Kalyan Jyoti Das for their help whenever called for.

This Souvenir volume is a result of collective team work. It would have been impossible for me without the lending hands of my editorial team. I cannot thank them enough. I shall also remain ever grateful to Dr. Arcchana Puzari and Dr. Gitanjali Hazarika for their invaluable help and support at critical moments. I would also like to acknowledge the management and workers of Unique Press for their exceptional professionalism who have spared no pain in printing the Souvenir in time.

Lastly, I would like to fondly remember the great souls who have contributed in various ways to make Arya Vidyapeeth College a throbbing centre of excellence.

Jyotirgamaya is dedicated to all the well-wishers of Arya Vidyapeeth College and those devoted to teaching-learning process to remove darkness from society.

Long Live Arya Vidyapeeth.

Birenchi Kumar Pegu
Editor, *Jyotirgamaya*
Diamond Jubilee Souvenir, Arya Vidyapeeth College

সূচী পত্ৰ

১।	আৰ্য বিদ্যাপীঠ	নীলমনি ফুকন	১
২।	স্মৃতিৰ মঞ্জুসাত আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়	ড° বিৰিঞ্চি কুমাৰ মেধি	৪
৩।	আৰ্য বিদ্যাপীঠ : চমু ইতিবৃত্ত	ড° গিৰীশ চন্দ্ৰ শৰ্মা	৭
৪।	অনুভৱৰ দৃষ্টিকোণ	দিলীপ চন্দ্ৰ শৰ্মা	৮
৫।	আৰ্য বিদ্যাপীঠ আৰু কিছু অনুভৱ	ড° গিৰীশ চন্দ্ৰ শৰ্মা	১১
৬।	আৰ্য বিদ্যাপীঠ, এখন চহৰ আৰু এজাক স্বপ্নাতুৰ পথিক	ড° পকঙ্ক জ্যোতি গগৈ	১৩
৭।	আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ বাৰ্ষিক মুখপত্ৰ 'এৰিয়ান'ৰ ইতিহাস	ড° প্ৰণীতা বৰ্মন	১৭
৮।	আৰ্য বিদ্যাপীঠৰ মোৰ কাৰ্যকালৰ এক চমু অৱলোকণ	সুশীল চন্দ্ৰ বৰঠাকুৰ	২৩
৯।	আৰ্য বিদ্যাপীঠৰ বিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰী নিৱাসৰ এক বৰ্ণিত উত্তৰণ	ড° শিপ্রা পাইক	২৭
১০।	আৰ্য বিদ্যাপীঠৰ গুৰু শিষ্যৰ ঐতিহাসিক দলিল	অৰুণ কুমাৰ মহন্ত	৩৩
১১।	Arund Jubilee and our College	Dr. Susanta Sarma	৩৫
১২।	আৰ্য বিদ্যাপীঠৰ পুৰুষ সত্ৰীয়া সংস্কৃতিৰ ভূমুকি	ড° অনামিকা গগৈ দুৱৰা	৩৮
১৩।	আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয় : আঢ়ৈকুৰি বছৰীয়া স্মৃতি	দেবেন চন্দ্ৰ কলিতা	৪১
১৪।	আধুনিকতাবাদ : অসমীয়া সাহিত্যত ইয়াৰ প্ৰভাৱ	ড° অৰ্চনা পূজাৰী	৪৩
১৫।	গানে কি আনে	ড° কৰবী ডেকা হাজৰিকা	৪৬
১৬।	নৱজাগৰণ আৰু অসম	অৰিন্দম বৰকটকী	৪৮
১৭।	English Language Imperialism and our mother Tongues today	Dr. Sanjeev Kumar Nath	৫১
১৮।	ছৈয়দ আব্দুল মালিকৰ উপন্যাসত নদী	ড° বিমল মজুমদাৰ	৫৬
১৯।	ৰাম নৱমী আৰু কানীয়া কীৰ্ত্তন	চম্পা পাটগিৰী	৫৯
২০।	আধুনিক অসমীয়া সমালোচনা সাহিত্য	দিব্যজ্যোতি বৰা	৬২
২১।	হোমেন বৰগোঁহাঞিঃ 'ভয়'	ড° মৃগালজ্যোতি গোস্বামী	৬৬
২২।	ড° ভূপেন হাজৰিকাৰ সান্নিধ্যত	সদানন্দ গগৈ	৭১
২৩।	কামুৰ 'এবচাৰ্চ দৰ্শনত সমাজ'...	মহেন্দ্ৰ গগৈ	৭২
২৪।	Freud and Psychiatry: Abstract and Concretisation	Dr. Shymanta Das	৭৬
২৫।	স্বামী বিবেকানন্দৰ পত্ৰাৱলীঃ সমাজ বীক্ষা	ড° মাম্পী গুপ্ত	৭৮
২৬।	নীলমনি ফুকনৰ সৈতে কথোপকথন	অৰিন্দম বৰকটকী	৮০
২৭।	ড° নবীন চন্দ্ৰ শৰ্মাৰ সৈতে এটি সাক্ষাৎকাৰ	চম্পা পাটগিৰী আৰু ড° প্ৰণীতা বৰ্মন	৮৭
২৮।	লোক সংস্কৃতিত চোৰ-চুৰণী আৰু চৌৰ্য্য বৃত্তি	ড° উপেন ৰাভা হাকাচাম	৯০
২৯।	আধুনিক পৰিমণ্ডলত অসমৰ লোক-সংস্কৃতি	ড° অনিল শইকীয়া	৯৭
৩০।	সত্ৰ দৰ্শন আৰু হাতেলিখা পুথি অনুসন্ধান	ড° গীতাজলি হাজৰিকা	১০২
৩১।	উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ সংস্কৃতি আৰু সামাজিক সমন্বয়	ড° সুচিত্ৰা পাঠক	১০৭
৩২।	অই নিঃতম	ড° সদানন্দ পায়ং	১০৯
৩৩।	অসমৰ সত্ৰ আৰু সত্ৰীয়া সংস্কৃতিৰ এটি চমু অৱলোকন	ড° দিপালী নেওগ গোস্বামী	১১১
৩৪।	সত্ৰীয়া পৰম্পৰাত 'গায়ন-বায়ন'	জগত চন্দ্ৰ বাৰিক বৰবায়ন	১১৪
৩৫।	Examination-Centric Education: Need for a revisit	Dr. Dayananda Pathak	১১৭

৩৬।	মেৰুদণ্ড ভঙাৰ সাৰ্থক পৰিকল্পনা	বেদব্ৰত মিশ্ৰ	১২০
৩৭।	Inclusive Education and Children with Disabilities	Dr. Mousumi Bora	১২২
৩৮।	উচ্চ শিক্ষা আৰু মোৰ অনুভৱ	কিংকৰ দাস	১২৫
৩৯।	ভাৰতীয় নাৰীৰ উত্তৰণ...	ড° জয়কান্ত শৰ্মা	১২৭
৪০।	নষ্ট মেয়ে, সেউজীয়া নাৰী	নৰেন পাটগিৰী	১৩৩
৪১।	পাষণ হৃদয়ৰ কথাৰে	ময়ূৰী শৰ্মা বৰুৱা	১৪০
৪২।	অসমীয়া চলচিত্ৰৰ মাজত দাৰ্শনিক চিন্তা	ড° ভূপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভট্টাচাৰ্য	১৪৪
৪৩।	ভাৰতীয় লঘুচিত্ৰত প্ৰেম আৰু বসন্ত...	আমিনুল হক	১৫২
৪৪।	Mobile Theatre of Assam	Sangeeta Kakoty	১৫৬
৪৫।	প্ৰাচীন ভাৰতীয় চেতনাত নাস্তিকতা	ময়ূৰ বৰা	১৫৯
৪৬।	Youth of Northeast India under Transition	Dr. Kaustabh Deka	১৬৬
৪৭।	ভাৰত, অসমঃ প্ৰসাৰিত দৃষ্টিৰে	ড° নমিতা ডেকা	১৬৯
৪৮।	Emergence of Linguistic Nationalism...	Dr. Moushumi Dutt	১৭৩
৪৯।	Searching Heroes and Icons of Our Land	Samrat Bora	১৭৭
৫০।	Role of Extension Service in Transforming Agriculture in Assam	Dr. Ranjan Jyoti Bezbaruah	১৮০
৫১।	অসমৰ ইতিহাসৰ দলিলঃ আহোম যুগৰ বুৰঞ্জী সাহিত্য	মৃগেন শৰ্মা	১৮২
৫২।	সৰ্বত্ৰ জনপ্ৰিয় এবিধ অজৈৱ ৰাসায়নক দ্ৰব্যৰ কিছু কথা	অৰ্পন দত্ত	১৮৪
৫৩।	Light Pollution and Human Health	Dr. Chhandashree Bhuyan	১৮৭
৫৪।	ANAEMIA: A MAJOR PUBLIC HEALTH PROBLEM	Dr. Jatin Sarmah	১৮৯
৫৫।	বন্দুকৰ কাহিনী	ড° মহেন্দ্ৰ গগৈ	১৯২
৫৬।	Assam and the Changing Climate	Rizwan Uz Zaman	১৯৬
৫৭।	Sustainable Development	Anindita Deka	১৯৯
৫৮।	বায়ু প্ৰদূষণঃ সমস্যা আৰু সমাধান	ড° পঙ্কজ কলিতা	২০১
৫৯।	জনগণৰ বাবে সমাজ বিজ্ঞান	ড° অঞ্জন শইকীয়া	২০৩
৬০।	What Does the Nuclear Family Parents give their Children?	Dr. Jayanta Gogoi	২০৫
৬১।	এটি অনুভৱ	ড° অনুৰাধা বৰুৱা	২০৭
৬২।	The Journey and Beyond...	Bipasha Kalita	২০৮
৬৩।	Lok-Adalat	Lakshmi Mishra	২১০
৬৪।	Green Broadcasting	Dr. Dipendra Mazumder	২১২
৬৫।	Arya Vidyapeeth College		২১৪

আৰ্য বিদ্যাপীঠ

• নীলমণি ফুকন

আৰ্য বিদ্যাপীঠৰ লগত মোৰ এটা আন্তৰিক সম্পৰ্ক আছিল। এই সম্পৰ্কটো তেওঁলোকতকৈ আগতে মই
জিন্দে গঢ়ি কঢ়িছিলোঁ। শিক্ষকতা এটা পবিত্ৰ কৰ্ম আৰু মানৱসেৱাৰ অন্যতম প্ৰধান কৰ্তব্য বুলি মই গ্ৰহণ কৰিছিলোঁ।
বিদ্যাপীঠৰ পৰিচালক আৰু এতিয়াও বিশ্বাস কৰো প্ৰকৃত শিক্ষকজনে আজীৱন শিক্ষাব্ৰতী ছাত্ৰৰ নিচিনাকৈ জীৱন-যাপন
কৰে, প্ৰতিটো চিন্তা-চৰ্চা কৰে আৰু এটা কথা মই বিশ্বাস কৰিছিলোঁ, এতিয়াও কৰোঁ প্ৰকৃত
শিক্ষকজনে স্নানোদ্ভৱ বা বাহ্যিক চাকচিক্যতাহীন সৎ, সৰল জীৱন-যাপন কৰিব লাগে।

আৰ্য বিদ্যাপীঠ মোৰ লেখক-জীৱন, কৰ্ম-
জীৱনৰ প্ৰধান আৰু আটাইতকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ ক্ষেত্ৰ
আছিল। এই দীঘলীয়া সময়ছোৱাতে মোৰ জিঞ্জাসা
আৰু কৌতূহলৰ দিগন্ত ক্ৰমাৎ প্ৰসাৰিত হৈ গৈছিল।
বিভিন্ন বিষয়ৰ অজস্ৰ কিতাপ দিনে-ৰাতিয়ে য'তেই যি
পাইছিলো তাকেই পঢ়িছিলোঁ। প্ৰধানকৈ গুৱাহাটী
বিশ্ববিদ্যালয়ৰ লাইব্ৰেৰী, প্ৰকাশন পৰিষদৰ লাইব্ৰেৰী,
চেণ্ট্ৰেল লাইব্ৰেৰী, আমেৰিকান কৰ্ণাৰ, জিলা
পুথিভঁৰাল আৰু আমাৰ কলেজ লাইব্ৰেৰীটোৰ উপৰি
গুৱাহাটীৰ বিদ্বানজনৰ পৰা কিতাপ আনি পঢ়িছিলোঁ।
সেই সময়ত গুৱাহাটী চেণ্ট্ৰেল লাইব্ৰেৰীয়ে
কলিকতাৰ জাতীয় গ্ৰন্থাগাৰৰ পৰা কিতাপ আনি
কেন্দ্ৰীয় পুথিভঁৰালৰ পঢ়ুৱৈক কিতাপ যোগান
ধৰিছিল। পঢ়ুৱৈয়ে কেৱল কিতাপ অনা বা নিয়াৰ
খৰচটো দিব লাগিছিল। লৰকা অনুবাদ কৰি থাকোঁতে
গ্ৰন্থগাৰিক ৰাম গোস্বামী ছাৰে ভালেকেইখন মূল্যবান
দুপ্ৰাপ্য গ্ৰন্থ কলিকতাৰ জাতীয় গ্ৰন্থাগাৰৰ পৰা আনি
আমাৰ কেন্দ্ৰীয় পুথিভঁৰালতে মোক পঢ়িবলৈ সুবিধা
কৰি দিছিল। জাপানী আৰু চীনা কবিতা ভাঙনি কৰি
থাকোঁতে বিশ্বভাৰতী আৰু জাতীয় গ্ৰন্থাগাৰত গৈ
কিছুদিন নিয়মীয়াকৈ পঢ়া-শুনা কৰি যাৱতীয় টোকা
আৰু কিতাপ জেৰক্স কৰিছিলোঁ। মামণি ৰয়ছম
গোস্বামীয়েও দিল্লী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা মোলৈ
কেইবাখনো মূল্যবান কিতাপ পঠাইছিল। নতুন দিল্লীৰ
জাতীয় চিত্ৰশালাৰ লাইব্ৰেৰীত গৈয়ো শিল্পকলা

সম্পৰ্কীয় কিতাপ পঢ়িছিলোঁ। কেইজনমান বন্ধুৰ
সৌজন্যত কটন কলেজৰ লাইব্ৰেৰীত থকা কিতাপো
আনি পঢ়িছিলোঁ। সৰু হ'লেও আমাৰ কলেজৰ
লাইব্ৰেৰীটো ভালেমান মূল্যবান দুপ্ৰাপ্য কিতাপ
আছিল। আজৰি পালেই লাইব্ৰেৰীটোলৈ মই
প্ৰতিদিনেই গৈছিলোঁ। কিন্তু মোৰ জীৱনটো গুৱাহাটী
বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা আনি পঢ়া কিতাপেৰেই চহকী।
কলেজৰ পৰা অৱসৰ লোৱাৰ পিছতো গুৱাহাটী
বিশ্ববিদ্যালয়ৰ লাইব্ৰেৰীৰ পৰা নিয়মিতভাৱে কিতাপ
আনি পঢ়িছিলোঁ; বিচিত্ৰ বিষয়ৰ কিতাপ।

আৰ্য বিদ্যাপীঠ নাম নুশুনা শিক্ষিত মানুহ আমাৰ
সমাজত নাই। সেই সূত্ৰতেই অসমৰ সকলো মানুহে
পণ্ডিত গিৰিধৰ শৰ্মা ব্যাকৰণ শাস্ত্ৰীক জানিছিল আৰু
এতিয়াও জানে। আৰ্য বিদ্যাপীঠৰ তেওঁ কেৱল
প্ৰতিষ্ঠাপক অধ্যক্ষই নহয়, তেওঁ আছিল আৰ্য
বিদ্যাপীঠৰ প্ৰাণদাতা প্ৰাণস্বৰূপ। সয়নে-সপোনে আৰ্য
বিদ্যাপীঠ আছিল যাৰ স্বপ্নৰ জ্ঞানপীঠ। শৰ্মা ছাৰে
আমাৰ চকুৰ আগতে কেনেকৈ দিনক ৰাতি কৰি,
ৰাতিক দিন কৰি আৰ্য বিদ্যাপীঠ স্কুল আৰু কলেজ
গঢ়ি তুলিছিল সেই কথা মনলৈ আহিলে আজিও মূৰ
দোঁ খায়। শিক্ষক হিচাপে মই তেওঁৰ স্নেহধন্য
আছিলোঁ। মোৰ লিখা-পঢ়া, পঢ়োৱাৰ ক্ষেত্ৰত সদায়
উগ্ৰগনি দিছিল। মই তেওঁৰ এবাৰ কৈছিলো— ছাৰ,
শিক্ষকতাক মই জীৱিকা বুলি নহয় জীৱন বা জীৱনৰ
ব্ৰত বুলিহে লৈছোঁ।

আৰ্য বিদ্যাপীঠত শিক্ষকতা কৰিবলৈ আহি আকৌ এটা বিদ্যাৰ্থীৰ জীৱন আৰম্ভ কৰিছিলোঁ,— পঢ়া, পঢ়োৱা, পঢ়িম, শিকিম। মই ভৰলুমুখৰ ভাৰাঘৰত থাকোঁতে গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰ এবাৰ আমাৰ ঘৰলৈ আহিছিল। মোকো তেওঁ এবাৰ চামতাৰ ঘৰলৈ লৈ গৈছিল। তাতে তেওঁৰ মাতৃদেৱীক দেখিছিলোঁ। তেওঁৰ ভাতৃ উমাকান্ত শৰ্মা আমাৰ সময়ৰ এজন বৰেণ্য ঔপন্যাসিক। উমাকান্ত শৰ্মাও মোৰ এজন পৰম শ্ৰদ্ধেয় মানুহ আছিল আৰু মোক লগ পালেই তেওঁ কৈছিল— তুমি কবিতা লিখি থাকা। তোমাৰ কবিতা মই ভালপাওঁ। আৰ্য বিদ্যাপীঠলৈ আহি আৰু এখন বৃহৎ সাৰস্বত সমাজ পালোঁহি। মানুহৰ সঙ্গ, সান্নিধ্য, সম্পৰ্ক, সম্পৰ্ক কথা পতাৰ যোগেদিয়েই মানুহে ক'ত কথা শুনে, ক'ত কথা শিকে, ক'ত কথা নতুনকৈ ভাবে, চিন্তা কৰে, ভুল শুদ্ধ কৰে আৰু নিতৌ নতুন সপোন দেখে। আৰ্য বিদ্যাপীঠত শিক্ষকতা কৰোঁতে দুই-এজনৰ বাহিৰে বাকী সকলো শিক্ষকৰ লগতে মোৰ সম্পৰ্ক হৈছিল। কামৰূপী লোকগীতৰ কিংবদন্তি স্বৰূপ ৰামেশ্বৰ পাঠকক তাতেই প্ৰথম লগ পাইছিলোঁ। তেতিয়া তেওঁ জনা-জাত হোৱা নাছিল। জিৰণিৰ সময়ত তেওঁৰ কণ্ঠত তেতিয়া পৰৱৰ্তীকালৰ কেইবাটিও বিখ্যাত কামৰূপী লোকগীত শুনা সৌভাগ্য হৈছিল—

অ' পখী বৈয়ে যা,... অ' গোপাল অ ইত্যাদি। ডেকখনতেই হাতেৰে তাল ধৰিছিল। ৰামেশ্বৰ পাঠক আজিও মোৰ আটাইতকৈ প্ৰিয় শ্ৰদ্ধেয় কামৰূপী লোকগীতৰ কণ্ঠশিল্পী। হীৰেণ শৰ্মাক মানুহে নজনাকৈ অকালতে ঢুকাল। আৰ্য বিদ্যাপীঠতে শৰ্মাক প্ৰথম লগ পাইছিলোঁ। তেওঁ কলিকতাৰ প্ৰখ্যাত শাস্ত্ৰীয় কণ্ঠশিল্পী চিন্ময় লাহিড়ীৰ তত্বাৱধানত ভাৰতীয় শাস্ত্ৰীয় সংগীত চৰ্চা কৰিছিল। গানৰ যোগেদিয়েই তেওঁৰ লগত মোৰ এটা বন্ধুত্ব গঢ়ি উঠিছিল। স্কুলৰ শিক্ষকৰ জিৰণি কোঠাতে অনৱৰতে গুণগুণাই থাকিছিল আৰু কেতিয়াবা কেতিয়াবা তেওঁ গুণগুণাই থকা ৰাগটো অকণমান ডাঙৰ কৰি গাবলৈ মই অনুৰোধ কৰিছিলোঁ। তাৰ ভিতৰত যোগিয়া, ইমন কৈলান আৰু মালকোষ অংশ বিশেষ শুনি মই মুগ্ধ হৈছিলোঁ। তেওঁ 'বাগমঞ্জৰী' নামেৰে ভাৰতীয় শাস্ত্ৰীয় সংগীতৰ বিষয়ে এখন কিতাপো লিখি থৈ গৈছে। আৰ্য বিদ্যাপীঠৰ আন তিনি সহকৰ্মী আছিল দুৰ্লভানন্দ ৰাজখোৱা, দিনেশ চন্দ্ৰ বৰুৱা, অশ্বিনী পাঠক। ৰাজখোৱা মাৰ্ক্সবাদী আদৰ্শত বিশ্বাসী লোক। তেওঁ মোক মাজে মাজে দেৱীপ্ৰসাদ চট্টোপাধ্যায়ৰ লোকায়ত, বেলেনেঞ্জী আদিৰ কথা কৈছিল। তেওঁ সেই সময়ত 'সাপ্তাহিক নৱযুগ'ত দৰ্শন বিষয়ত গোটীচেৰেক প্ৰৱন্ধ লিখা মোৰ মনত পৰে। দিনেশ চন্দ্ৰ বৰুৱা আৰু অশ্বিনী পাঠক কটন কলেজত মোৰ সহপাঠী আছিল। তেতিয়াই তেওঁলোকৰ লগত মোৰ দীঘলীয়া বন্ধুত্ব, আত্মীয়তাৰ সূত্ৰপাত হৈছিল আৰু সেই বন্ধুত্ব আজিও বৰ্তি আছে। তেওঁলোক দুয়ো মোৰ মনৰ মাজত আছে আৰু তেওঁলোক দুয়োৰে মোক কেনেধৰণে নানা কথানত নানা সমস্যা আনোঁ আনোঁ মানুহৰ দৰে দীৰ্ঘকাল ধৰি সহায় আৰু উৎসাহিত কৰি আহিছে। দিনেশ চন্দ্ৰ বৰুৱা পৰৱৰ্তী কালত গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পঞ্জীয়ক হৈছিল। নিজে সাহিত্য চৰ্চা নকৰিলেও মোক কেনেকৈ সততে উৎসাহিত কৰিছিল সেই কথা মই

কেতিয়াও পাহৰিব নোৱাৰো। দিনেশ বৰুৱা আৰু তেওঁৰ পৰি মোক নিজৰ এজন আপোন মানুহ বুলি ভাবিছিল। ময়ো ভাবি এতিয়াও ভাবোঁ।

আৰ্য বিদ্যাপীঠ উচ্চতৰ মাধ্যমিকত থাকোঁতে খুব কম কাৰণে হ'লেও দুজন অধ্যক্ষক লগ পাইছিলোঁ। হৃদয়ানন্দ আৰু মহেন্দ্ৰ নাথ গোঁহাই। হৃদয়ানন্দ চৌধুৰীৰ দৰে সৰল হৃদ আপোন ভোলা মানুহ মোৰ জীৱনত খুব কমেইহে লগ পাইছিলোঁ। তেওঁ আমাক কাহানিও কোনো কথা টানকৈ কোৱা নাছিল। কৰিছিল। এই গান্ধীবাদী খদ্ৰৰ পৰিহিত চৌধুৰী ছাৰৰ মৰমিত মাতৰাৰে সকলোকে মুগ্ধ কৰিছিল। আন জন আছিল মহেন্দ্ৰ গোঁহাই। মিত-ভাষী গহীন-গভীৰ এটি বুদ্ধিদীপ্ত ব্যক্তিত্বৰ অধি-তিৰবিৰাই থকা গোঁহাই ছাৰৰ সেই চকুযুৰি মই এতিয়াও পাই নাই। গোঁহাই ছাৰ মোৰ সহপাঠী বৰীষা গোঁহাই আৰু অনুভৱ হীৰেন গোঁহাইৰ দেউতাক। দেখাত গোঁহাই ছাৰক খঙাল, ক'য়েন লাগে, কিন্তু প্ৰকৃততে তেওঁ আছিল এজন হৃদয়বান কে-অন্তৰৰ মানুহ। সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ এজন প্ৰিয় শুভাকাংক্ষী অতিৰিক্ত অভিভাৱক। গোঁহাই ছাৰক মোৰ পৰাই জানিছিলোঁ। সেই সময়ত মই তেওঁলোকৰ ঘৰলৈ মাজে মাজে গৈছিলোঁ। পৰিয়ালৰ আনলোকৰ লগতো মোৰ সান্নিধ্য-পৰিচয় আছিল। উচ্চ মাধ্যমিকত মহেন্দ্ৰনাথ গোঁহাই ছাৰক ওচৰতে পাইছিলোঁ মাজে মাজে মোক তেওঁৰ কোঠালৈ মাতি নিছিল। কি পঢ়াইছা পঢ়ি আছা সুধিছিল। তেওঁও অধ্যয়নশীল জিজ্ঞাসু মানুহ আছিল। 'আসাম ট্ৰিবিউন কাকত'ত বুৰঞ্জীৰ কিবা বিষয়ক লৈ লিখা দুখন চিঠি পঢ়াৰ কথা মোৰ মনত পৰে। এবাৰ তেওঁৰ অফিচলৈ মাতি নি কি পঢ়ি আছা বুলি সুধিলত মই ক'লো, জিম কৰবেটৰ Man Eats Kumaon কিতাপখনৰ কথা। গুৱাহাটীত কিতাপখন পাম নে বাক? মই কৈছিলো, ছাৰ মোৰ কিতাপখনকে কালিলৈ লৈ আন মোৰ পঢ়া হৈছে। তেওঁ ততাতৈয়াকৈ কৈছিল— মই নিজে নি ল'ম। পিছদিনা দিনৰ প্ৰথম ক্লাছটো কৰি থাকোঁতেই তেওঁ অফিচলৈ মাতি নি কৈছিল— কিতাপখন পালোহে, পঢ়ি আন তেওঁৰ জ্ঞানসম্পূৰ্ণ দেখি মই তবধ মানিছিলো। আকৌ এবাৰ মোক শিক্ষকৰ জিৰণি কোঠাৰ পৰা মাতি নিলে। গৈ দেখিলো, B. of Knowledge নে Encyclopedia Britannica দুটা বাক বিশ্বকোষ। ছাৰে কৈছিল, ফুকন এই বিশ্বকোষখন মই আমাৰ স্কুল লাইব্ৰেৰীলৈ আনিলো। মইয়ো চাম, আমাৰ শিক্ষকসকলেও ছাত্ৰ-ছাত্ৰীও চাব। স্কুলৰ টকাৰে কিনিছো, স্কুলৰ লাইব্ৰেৰীত থাকি বুজিছা ফুকন, মই সোণাৰাম হাইস্কুলৰ ছাত্ৰ হৈ থাকোঁ বিশ্বকোষখন চাবলৈ বিচৰাত স্কুল লাইব্ৰেৰীৰ দায়িত্বত শিক্ষকজনে মোক চাবলৈ নিদিলে, তোমাৰ চোৱাৰ বয়স হোৱা নাই। মোৰ আন এজন শ্ৰদ্ধেয় সহকৰ্মী আছিল নলিনীধৰ ভট্টাচাৰ্য। তেওঁৰ কথা অন্যত্ৰ বিৱৰি লিখিছো। আন সকলো সহকৰ্মী শিক্ষকৰ পৰা আনকি মই পঢ়োৱা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ পৰাও কত কৈ শিকিছিলোঁ, কেনেকৈ নিজকে সমৃদ্ধ কৰিছিলোঁ, সেইবোৰ আজিও সুঁৱৰি থাকোঁ। কলেজত থকা সময়ছোৱাত সঘনে যিস

সহকৰ্মীৰ সৈতে মোৰ কথা-বাৰ্তা হৈছিল, যিসকলৰ লগত কথা-বাৰ্তা হৈ উপকৃত অনুপ্রাণিত হৈছিলোঁ, সেইসকলৰ কাকো মই কাহানিও পাহৰিব নোৱাৰো; অধ্যাপক ৰামচৰণ দাস, গোবিন্দ প্ৰসাদ শৰ্মা, শিৱনাথ বৰ্মন, সুৰজিৎ বৰুৱা, উদয় দত্ত, দেবেন্দ্ৰ নাথ ভট্টাচাৰ্য, পূৰ্ণিমা দাস, বিৰিঞ্চি কুমাৰ মেধি, ভূপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভট্টাচাৰ্য।

শিৱনাথ বৰ্মনৰ নাম নুশুনা শিক্ষিত মানুহ অসমত নাই। আমাৰ সময়ত এজন কৃতী লেখক, চিন্তাবিদ, পণ্ডিত, সাহিত্য, বিজ্ঞান, দৰ্শন, বৈষ্ণৱ সাহিত্য, লোক-সংস্কৃতি আদি বিচিত্ৰ বিষয়ে তেওঁ কৰা চৰ্চাৰ গুৰুত্ব বৈশিষ্ট্য, মৌলিকত্ব কোনেও বোধহয় অস্বীকাৰ নকৰে। আইনষ্টাইনৰ বিষয়ে তেওঁ লিখা গ্ৰন্থখনৰ বাহিৰে দ্বিতীয় এখন তেনে মানৱ গ্ৰন্থ চকুত পৰা নাই। দেবেন্দ্ৰ নাথ ভট্টাচাৰ্যক লগ কৰিবলৈকে সংস্কৃত শিক্ষাশীল গৈছিলোঁ। তেওঁক কথা সুধিছিলো, প্ৰধানকৈ তেওঁৰ পৰিচয়। ছাৰে কিছুদিন গোলাঘাট চৰকাৰী হাইস্কুলত আমাৰ পৰিচয় গোলাঘাটৰ। মই দেৰগাঁৱৰ পৰিচয় কৰাৰ লগত মোক এবাৰ সুধিছিল, আপোনাৰ মিছেচ উমা পৰিচয় নেকি? সেই সময়ত গোলাঘাটত উমা পৰিচয় নাছিল। ভট্টাচাৰ্য ছাৰে উমা পণ্ডিতৰ সম্বন্ধে পৰিচয় কৰিছিল। অধ্যয়নশীল ছাৰে জীৱনৰ শেষৰ ফালে মই তেওঁৰ সন্মুখত কৰি 'কালিকা পুৰাণ'খ অসমীয়ালৈ ভাঙনি কৰি থৈ গৈছে; লেখক-সমালোচক গোবিন্দ প্ৰসাদ শৰ্মাৰ লগত সম্পৰ্কটো মোৰ বহুত পুৰণি; আন্তৰিক। তেওঁৰ মাতৃদেৱীকো মই লগ পাইছিলোঁ। তেওঁৰ ককায়েক তাৰক শৰ্মাও মোৰ বন্ধু। তাৰক শৰ্মা এজন অসমৰ আগশাৰীৰ ফটোগ্ৰাফাৰ, বহু নজনা কথাৰ ভঁৰাল। সম্প্ৰদায়ী, অধ্যয়নশীল, সাহিত্য সমালোচক গোবিন্দ প্ৰসাদ শৰ্মাৰ লগত হোৱা কথা-বতৰাই মোক উদ্বুদ্ধ কৰি আহিছে। তেওঁ পৰিচয় অঞ্জলি শৰ্মাও মোৰ শ্ৰদ্ধেয় এগৰাকী অসমীয়া লেখিকা। এটা সময়ত ড° শৰ্মাৰ লগত আৰ কে নাৰায়ণ, পাৰাৰ জাবেলা, মুন্সৰাজ আনন্দ, অনিতা দেশাই আদি ইংৰাজীত লিখা ভাৰতীয় লেখকসকলৰ লিখাৰ বিষয়ে বহুত কথা পাতিছিলোঁ। আন এগৰাকী মোৰ কলেজৰ সহকৰ্মী সুৰজিৎ বৰুৱা। তেওঁ এজন কবিতাৰ প্ৰেমিক আৰু কৃতী অনুবাদক। আমাৰ বিভাগত কেতিয়াবা, তেওঁৰ বিভাগত আমি দুয়ো কথা-বতৰা হৈছিলো; কেৱল কবিতাৰ কথা। কথাৰ মাজত প্ৰায়ে ওলাইছিল কবীন ফুকনৰ নাম। এবাৰ তেওঁ বাৰানসীলৈ গৈ কিবা কাৰণত কিছুদিন তাত আছিল নেকি? ঘূৰি আহি মোক সুধিছিল, আপুনি কাভাফি পঢ়িছেনে? গ্ৰীক কবি কাভাফিৰ অন্যতম মোৰ প্ৰিয় কবিতা Waiting for the Barbarians কবিতাটোৰ দুটা শাৰী মাতি দিছিলো—

What are we Waiting for, assembled in the forum
The Barbarians are due here today.

তেওঁ কৈছিল, মই বাৰানসীলৈ গৈছিলো তাতে ড° ৰজতানন্দ দাসগুপ্তক লগ পাইছিলোঁ। মই তেওঁক ক'লো, দাসগুপ্তক মই

জানো। উত্তৰ পূব ভাৰতৰ অনুচিত্ৰৰ বিষয়ে এখন প্ৰামাণ্য মূল্যবান সচিত্ৰ কিতাপ লিখিছে— 'Eastern Indian Manuscript Painting' মই বৰুৱাক লগে লগে সুধিলো ৰজতানন্দই কবিতা পঢ়ে নেকি? আৰু খুব সম্ভৱ বৰুৱাই উলিওৱাত কাভাফিৰ নাম লওঁতে ৰজতানন্দৰ নামটো ওলাইছিল আৰু তেতিয়াৰ পৰা বৰুৱাৰ লগত মোৰ সম্পৰ্কটো অধিক গাঢ়, অধিক আন্তৰিক হৈ পৰিল। আমাৰ বিভাগতে বৰুৱাৰ স'তে বহুদিন, বহুবাৰ বহুত সময় কবিতাৰ কথা পাতিছিলোঁ। আজি কিছুদিনৰ আগতে বৰুৱাই কৰা আধুনিক অসমীয়া কবিতাৰ এটা ইংৰাজী সংকলন কলিকতাৰ বিখ্যাত Writers' Workshop এ প্ৰকাশ কৰিছে। শৈলেন ভৰালীৰ ভাঙনি বেকেটৰ 'গডোৰ অপেক্ষা'ত ওলাওঁতেই বিশ্ববিখ্যাত এই নাটকখনৰ অসমীয়া ভাঙনিটো দুবাৰ-তিনিবাৰকৈ পঢ়িছিলোঁ। একালত ইংৰাজী মূল নাটকখন মাজে মাজে পঢ়ি থকাটো মোৰ এটা অভ্যাসত পৰিণত হৈছিল। বিৰিঞ্চি কুমাৰ মেধিক লগ পালেই মনটো ভাল লাগে। তেওঁ হৃদয়বান, সংস্কৃতিবান মানুহ। তেওঁৰ লগত প্ৰায়ে অসমৰ জনগোষ্ঠীবিলাকৰ সম্পৰ্কে কথা পাতিছিলোঁ। তেওঁ এতিয়ালৈকে পোন্ধৰশ মান গান লিখিছে। ভূপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভট্টাচাৰ্য এজন জনাজাত গল্প লেখক, ঔপন্যাসিক আৰু চিত্ৰশিল্পী।

শিক্ষকতাক মই জীৱনৰ এটা ব্ৰত বুলি গ্ৰহণ কৰিছিলোঁ আৰু যোগ্যতা-সামৰ্থ অনুসৰি এই ব্ৰত পালন কৰিছিলোঁ। ল'ৰা-ছোৱালীবিলাকৰ লগত মোৰ এটা আন্তৰিক সম্পৰ্ক আছিল। এই সম্পৰ্কটো তেওঁলোকতকৈ আগতে মই নিজে গঢ়ি তুলিছিলোঁ। শিক্ষকতা এটা পবিত্ৰ কৰ্ম আৰু মানৱসেৱাৰ অন্যতম প্ৰধান কৰ্তব্য বুলি মই গ্ৰহণ কৰিছিলোঁ। বিশ্বাস কৰিছিলোঁ আৰু এতিয়াও বিশ্বাস কৰো প্ৰকৃত শিক্ষকজনে আজীৱন শিক্ষাব্ৰতী ছাত্ৰৰ নিচিনাকৈ জীৱন-যাপন কৰে, ছাত্ৰৰ নিচিনাকৈ ওৰেতো জীৱন জ্ঞান-চৰ্চা কৰে আৰু এটা কথা মই বিশ্বাস কৰিছিলোঁ, এতিয়াও কৰোঁ প্ৰকৃত শিক্ষকজনে অনাড়ম্বৰ বা বাহ্যিক চাকচিক্যতাহীন সং, সৰল জীৱন-যাপন কৰিব লাগে। মানুহে ভাবিব লাগে মানুহজনৰ ধন-সম্পত্তি নাই, বাহ্যিকতা নাই, হা ধন হা ধন, হা সুখ নাই, অন্তৰ সম্পদেৰে ঐশ্বৰ্যশালী এজন মানুহ, সমাজখনৰ আটাইতকৈ আদৰ্শনীয় হৃদয়বান, সদা সমাজকল্যাণকামী মানুহৰ লগত এজন মানুহ— তেওঁৰেই এই শিক্ষকজন।

আৰ্য বিদ্যাপীঠত মই আন্তৰিকভাৱে লগ পোৱা দুজন মান মানুহক আজিও পাহৰা নাই। এজন প্ৰয়াত সুৰেন দাস কলেজৰ বৰকেৰাণী, আনজন বাহাদুৰ, ঘণ্টাই ঘণ্টাই কলেজৰ বেল বজোৱা থূলমুৰ ৰঙা-বগা মুখৰ হাফপেণ্ট পৰিহিত সেই মানুহজন। কলেজখন এৰি থৈ আহোতে চকুপানী টুকি আহিছিলোঁ। জানিছিলোঁ যি হেৰুৱালো আৰু ঘূৰাই নেপাওঁ, ঘূৰাই অৰ্জনও কৰিব নোৱাৰোঁ। আবেলি হৈছিল, ঠিক সেই সময়তে বাহাদুৰে কলেজ ছুটাৰ শেষ ঘণ্টাটো বজাইছিল। টং টং টং টং...।

স্মৃতিৰ মঞ্জুষাত আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়

• ড° বিৰিঞ্চ কুমাৰ মেধি

সেই সময়ত ছাত্র-ছাত্রী, শিক্ষক-শিক্ষয়িত্রী, বিষয়া-কর্মচাৰীৰে আৰ্য বিদ্যাপীঠ এখন দলদোপ হেন্দোলদোপ কলেজ, অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মা যেনিয়ে যায় তেনিয়ে উদ্ধত-দুৰ্বিনীত ছাত্র-ছাত্রীয়েও ফৰিং ছিটিকা দিয়ে। অধ্যক্ষতো অধ্যক্ষই, চকিদাৰ ফাণ্ড কুৰ্মী, সময়ৰ নিৰ্ভুল হিচাপত ঘণ্টা বজাই ক্লাছ শেষ হোৱাৰ জাননী দিয়া প্ৰবল পৰাক্ৰমী পিয়ন বাহাদুৰ আদি নৈষ্ঠিক কর্মচাৰীক দেখিলেও মূৰ পোলোকা দিব খোজা কেইজনো ওচৰত পৰা পৰুৱাৰ দৰে নিথৰ হৈ পৰে। ঘড়ীৰ কাটাৰ সৈতে ফেৰ মাৰি সকলোৱে নিজস্ব কৰ্তব্য সম্পাদন কৰে,

স্মৃতি তেনেকুৱাই, ই নিঃশব্দে ধীৰে ধীৰে বাঢ়ি যায়। ধন, বৈভৱ, স্বাস্থ্য, পৰাক্ৰম ক্ৰমে ক্ৰমে হ্রাস পায়, কিন্তু স্মৃতিৰ আছে এক সৰ্বত্ৰসঞ্চাৰী দুৰ্দমনীয় গতি; ই অৱলীলাক্ৰমে বিভিন্ন প্ৰান্ত ভ্ৰমি চয়ন কৰে কত ঘটনা-পৰিঘটনাৰ সৰ্বশেষ, আৰু সেই বিপুল সত্তাৰ সীমিত বুকুৰ মাজত সামৰি-সুতৰি মানুহে ওৰোটো জীৱন অতিবাহিত কৰে।

১৯৭২ চনৰ ২৫ নবেম্বৰৰ পৰা ১৯৮১ চনৰ ২৪ মাৰ্চলৈ মই গুৱাহাটীৰ ঐতিহ্যমণ্ডিত আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ নৃতত্ত্ব বিভাগত প্ৰবক্তা স্বৰূপে কাম কৰিছিলো। সেই সময়ত ছাত্র-ছাত্রী, শিক্ষক-শিক্ষয়িত্রী, বিষয়া-কর্মচাৰীৰে আৰ্য বিদ্যাপীঠ এখন দলদোপ হেন্দোলদোপ কলেজ, অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মা যেনিয়ে যায় তেনিয়ে উদ্ধত-দুৰ্বিনীত ছাত্র-ছাত্রীয়েও ফৰিং ছিটিকা দিয়ে। অধ্যক্ষতো অধ্যক্ষই, চকিদাৰ ফাণ্ড কুৰ্মী, সময়ৰ নিৰ্ভুল হিচাপত ঘণ্টা বজাই ক্লাছ শেষ হোৱাৰ জাননী দিয়া প্ৰবল পৰাক্ৰমী পিয়ন বাহাদুৰ আদি নৈষ্ঠিক কর্মচাৰীক দেখিলেও মূৰ পোলোকা দিব খোজা কেইজনো ওচৰত পৰা পৰুৱাৰ দৰে নিথৰ হৈ পৰে। ঘড়ীৰ কাটাৰ সৈতে ফেৰ মাৰি

সকলোৱে নিজস্ব কৰ্তব্য সম্পাদন কৰে, সুচাৰু বিদ্যাসত আৰু কলেজখনৰ প্ৰতিটো মুহূৰ্ত সাৰস্বত ছন্দত অতিবাহিত হয়।

গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা মই এম এছ চি পঢ়ি কৰিছিলো ১৯৭১ চনত। চাৰ্টিফিকেট হিচাপে কাগজ এৰি নামঘৰৰ নিৰ্মালিৰ দৰে হাতত গুজি দি বিশ্ববিদ্যালয়ে নিৰ্ধাৰিত কৰ্তব্য সমাপ্ত কৰিলে। ফাৰ্ষ্ট ক্লাছ ফাৰ্ষ্ট হোৱাৰ গৰি দুদিনমানতে গনিলে ৰূপান্তৰিত হ'ল। কিলকিল মানুহে উৰুলি-কুৰুলি বিশাল পৃথিবীখনত একমাত্ৰ চাৰ্টিফিকেট সহায়ত কেইজননো বাচি থাকিব পাৰে? তেতিয়া মোৰ লেখী ছাত্রও নহয়, কর্মচাৰীও নহয় সকলৰ Darwin's 'Struggle for existence, survival of the fittest' মতবাদ স্মৰণ কৰা সময়।

শিক্ষিত মানুহৰ মনতো আজিকোপতি নৃতত্ত্ব সহ্য অনীহাৰ অন্ত নাই। মই এম এছ চি পাছ কৰাৰ সময়ত উল্লেখ পূৰ্বাঞ্চলৰ বিশ্ববিদ্যালয় বুলিবলৈ একমাত্ৰ গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়খনেই এপাচি শাকত এটা জালুক হৈ আছে। সেই বিশ্ববিদ্যালয়ত অৱশ্যে ১৯৪৮ চনতে নৃতত্ত্ব বিভাগৰ ভিত্তি পতন হয়। সেইবুলি গাৰপৰা ছাত্র ছাত্র গোন্ধ নোযোৱা লৈ এজনক কোনেও তালৈ অধ্যাপনা কৰিবলৈ যে সুৰাণ্ডিৰ তুৰ্ণ মাতি নিনিয়ে সেই সত্য সকলোৱে উপলব্ধি কৰে। সেই সময় অবিভক্ত অসমৰ মাথো পাঁচখন কলেজতহে নৃতত্ত্ব বিষয় হিচাপে অন্তৰ্ভুক্ত আছিল। হঠাতে দেখিলো বৰপেটাৰ ময়ূৰ চৌধুৰী মহাবিদ্যালয়ত নৃতত্ত্বৰ প্ৰবক্তা বিচাৰি বিজ্ঞাপন প্ৰকাশ হৈছে। সময় তাকৰ, অসমৰ ডাক ব্যৱস্থা যিহে ময়ূৰ দৰ্খাস্ত ডাকত দিলে সময়মতে গৈ পায়নে নাপায়। ভাবি চিন্তি হাতত আবেদন পত্ৰ লৈ নিজেই গৈ সেই কলেজৰ অধ্যক্ষ কোঠাত উপস্থিত হ'লো।

সেই সময়ত এম চি কলেজৰ অধ্যক্ষ আছিল প্ৰাণভি তালুকদাৰ। গুৰু-গুৰীৰ স্বৰে তেওঁ মোৰ লগত কিছুপৰ কাম পাতি ক'লে— আপুনি আজিয়ে জইন কৰক। সপোন সচিত? মৎস্য অৱতাৰে সত্যব্ৰত ৰজাক প্ৰলয়জলত উদ্ধাৰ কৰাৰ দৰে অধ্যক্ষ তালুকদাৰৰ তাৎক্ষণিক সিদ্ধান্তত পলক

পন্ন-বিত্ত অৱস্থা অতিক্ৰম কৰি মই তথাকথিত 'অধ্যাপক' হৈ পৰিলো।

পিছে কয় নহয়, আপদীয়া য'লৈকে যায়, ছলে বিস্ফে বৰলে যায়— ঠিক তেনেদৰে তাত্ত্বিক দিশৰ পৰাহে মই কলেজ শিক্ষক হৈলো, ধাৰাবাহিকভাৱে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক পঢ়ুৱাবলৈ নাপালো। সেই সময়ত ভাষা আন্দোলনে সমগ্ৰ অসমখন তল-ওপৰ কৰাত কলেজখনৰ স্বাভাৱিক জীৱন ব্যাহত হৈ পৰিছিল। সঘন প্ৰতিবাদ, বিৰোধ, কাৰ্য্যক্ৰমৰ ফলত শিক্ষানুষ্ঠানবোৰৰ গতি হৈ পৰিছিল স্তব্ধ। তেনে অৱস্থাতে মোৰ হাতত পৰি আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ত অনুষ্ঠিতব্য প্ৰবক্ত পদৰ সাক্ষাৎকাৰৰ এখন নিমন্ত্ৰণী পত্ৰ।

এম এছ চি পৰীক্ষা দি ফলাফলৰ বাবে বাট চাই থকা দুঃসহ কালত মই সেই পদটোৰ বাবে আবেদন জনাইছিলো। আবেদন পত্ৰখন দিবলৈ যাওঁতেহে পোন পোন আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ চৌহদত ভৰি পৰিছিলো যদিও চাকৰি পাম বুলি তিলাৰ্দ্ধও আশা কৰি আবেদন কৰাৰ সময়ত এম এছ চি পৰীক্ষাৰ ফলাফল কৰাই নাছিল, ওপৰঞ্চি কলেজে বিচাৰিছিল আবেদনকাৰীৰ প্ৰাৰ্থী, মই আছিলো সামাজিক নৃতত্ত্বৰ ছাত্ৰ। সেই সময়ত চাকৰিটো পাম বুলি ভবাটো আছিল আকাশ কুসুম মাত্ৰ।

পিছে চাকৰিটো ময়েই পালো। সাধু কথাৰ সৎ, নিষ্ঠাবান, নিছলা ডেকাই অৰ্দ্ধৰাজ্য আৰু ৰাজকন্যা লাভ কৰাৰ দৰে ময়ো মুহূৰ্ততে আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ 'অধ্যাপক' হৈ পৰিলো, অৱশ্যে সাক্ষাৎকাৰৰ অংশ হিচাপে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰে ঠাই খাই থকা ক্লাছ এটা ল'বলগীয়া হৈছিল আৰু সেই সময়ত ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ মাজত স্বনামধন্য অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰো বহি আছিল। সেই অগ্নি পৰীক্ষাৰ মাধ্যমেৰেই মোৰ আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ত পদাৰ্পণ।

আৰ্য বিদ্যাপীঠৰ বিভিন্ন বিভাগবোৰ বিচ্ছিন্ন দ্বীপৰ দৰে নাছিল, ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰ, বিষয়া-কৰ্মচাৰীৰ নিবিড় সমাহাৰত কলেজখনে লাভ কৰি এক দৃষ্টিনন্দন আয়তন। ১৯৭৮ চনত মই গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা অসমীয়া ভাষাত স্নাতকোত্তৰ ডিগ্ৰী লাভ কৰো। দিবা আৰু নৈশ— দুয়োটা শাখাৰে সংখ্যাধিক ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে অহোৱাত কলেজখন উখল-মাখল কৰি ৰাখে। অসমীয়াত এম এ পাছ কৰাৰে পৰা মই নৈশ শাখাত অসমীয়াও পঢ়ুৱাইছিলো। সেইকালৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলক এতিয়াও ক'বাত লগ পালে তেওঁলোকে যেতিয়া সহৃদয় আত্মীয় দৰে কথা পাতে, তেতিয়া মোৰ মন ব্যাখ্যাহীন পৰিতৃপ্তিৰে উপচি পৰে।

কলেজখনৰ ছাত্ৰ সভাৰ লগত মই আছিলো প্ৰগাঢ়ভাৱে জড়িত। সেই সভাৰ সাধাৰণ সম্পাদক সুভাষ ডেকা, ধৰনী চাংমাই, নুৰুল হুছেইন, বিবেকানন্দ চৌধুৰী, মহেন্দ্ৰ গগৈ, উৎপলজ্যোতি কুমাৰ ইত্যাদিৰ লগত আজিকোপতি সহৃদয় সম্পৰ্ক বৰ্তি আছে। মহেন্দ্ৰ গগৈ আছিল নৃতত্ত্ব অনাৰ্চৰ ছাত্ৰ। মহেন্দ্ৰক মই আৰ্য বিদ্যাপীঠ আৰু গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয় দুয়োখন শিক্ষানুষ্ঠানতে ছাত্ৰ হিচাপে পাইছিলো। আৰ্য বিদ্যাপীঠ কলেজৰ ব্যৎসৰিক পত্ৰিকা আৰু সুকুমাৰ

কলা বিভাগৰ মই কেবাবাৰো তত্ত্বাৱধায়ক আছিলো। সুকুমাৰ কলা বিভাগৰ সম্পাদক নীলিম শোভন গোস্বামী, হেম তালুকদাৰ, কমলেশ ডেকা, পত্ৰিকা সম্পাদক দিলীপ কুমাৰ বৰ্মন, ধীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ শইকীয়া, মনোৰঞ্জন পাটোৱাৰী আদিৰ সান্নিধ্যৰ স্মৃতিয়ে কেতিয়াবা অকস্মাৎ মোৰ হৃদয় দোলা দি যায়। ১৯৭৮-৭৯ চনৰ দিলীপ কুমাৰ বৰ্মন সম্পাদক কলেজৰ বৎসৰিক পত্ৰিকা 'এৰিয়ান'ত সুকুমাৰ কলা বিভাগৰ সম্পাদক প্ৰতিবেদন (পৃঃ ১১৩) সম্পাদক হেম তালুকদাৰে আৰম্ভ কৰিছে এনেদৰে— 'আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সুকুমাৰ কলাৰ প্ৰতি থকা অনুৰাগ আৰু ঐকান্তিকতা, স্পৃহা আৰু অভীক্ষা পুষ্প-পত্ৰে পল্লৱিত হোৱাৰ উদ্যমেৰে অংকুৰিত হৈ উঠিছে— এনেদৰে কৈছিল প্ৰখ্যাত লিখক, শিল্পী, আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ গৌৰৱ স্বৰূপ অধ্যাপক বিৰিঞ্চি কুমাৰ মেধিয়ে।'

১৯৭৬-৭৭ বছৰটিত আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ সভাৰ সাধাৰণ সম্পাদক আছিল নুৰুল হুছেইন। প্ৰাণ প্ৰাচুৰ্যসম্পন্ন নুৰুলৰ নেতৃত্বত সেই সময়ত কলেজখনৰ সাৰ্বিক উন্নতিৰ অৰ্থে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে দেহে-কেহে খাটিছিল। সেইবোৰ আছিল ম'বাইল, জেৰক্স আৰু বহু কিবাকিবি নথকা দিন, চিঠি-পত্ৰই সেই সময়ত মানুহৰ জীৱনত উল্লেখ্য ভূমিকা পালন কৰিছিল। চিঠি এখন ডাকৰ দিবলৈ কলেজৰ পৰা বাটকুৰি বাই বিৰুৱাৰী ডাকঘৰলৈ যাব লাগে। মই নুৰুলক ক'লো— কলেজৰ সন্মুখত লেটাৰ বক্স এটা থাকিলে ভাল হ'লহেঁতেন। সি মূৰ জোকাবিলে আৰু দুদিনমানৰ ভিতৰতে কলেজৰ তোৰণৰ দাঁতিতে চৰকাৰী লেটাৰ বক্স এটা স্থাপিত হ'ল।

এবাৰ নুৰুলে আহি মোক ক'লে — আমাৰ কলেজখনৰ anthem এটা হ'লে ভাল হয় ছাৰ, আপুনি লেখি দিয়ক। মই লেখি দিলো। পাছতহে গম পালে যে অজস্ৰজনে সেই গীতটো ৰচনা কৰিছে আৰু তাৰ মাজৰে পৰা গীত এটি নিৰ্বাচন কৰা হ'ব। অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মাকে ধৰি নলিনীধৰ ভট্টাচাৰ্য, নীলমনি ফুকন, দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মা আদিৰ দ্বাৰা গঠিত কমিটি এখনে গীতটি নিৰ্বাচন কৰিব। বিভিন্নজনে প্ৰেৰণ কৰা তেনে গীতৰ সংখ্যা ইমানেই বেছি হ'ল যে প্ৰাথমিক পঠনৰ পাছত সমিতিখনৰ সদস্যসকলে বহু গীত বাদ দি পঞ্চলিচ টা গীত চূড়ান্ত অনুমোদনৰ বাবে অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱৰ হাতত অপৰ্ণ কৰিলে। সেই নিৰ্বাচনত মই ৰচা গীতটি আৰ্য মহাবিদ্যালয় সংগীতৰূপে নিৰ্বাচিত হয়।

মই বহু সংঘ, সংস্থা, অনুষ্ঠানৰ anthem ৰচনা কৰিছো। কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়, কে চি দাস কৰ্মাচ কলেজ, পশ্চিম গুৱাহাটী বাণিজ্য মহাবিদ্যালয়, জে বি ল কলেজ, দুৰ্ধনৈ মহাবিদ্যালয়, বেজেৰা আঞ্চলিক মহাবিদ্যালয়, বিদ্যাভাৰতী মহাবিদ্যালয়, পূব কামৰূপ মহাবিদ্যালয়, পুথিমাৰী মহাবিদ্যালয়, বৰদলৈ ট্ৰফি, সুব্ৰী সংগীত মহাবিদ্যালয় আৰু বহুতো অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠানৰ সংগীত ৰচনা কৰাৰ মোৰ সৌভাগ্য ঘটিছে; কিন্তু আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ anthem ৰচনাৰ নেপথ্য আৰু অন্তৰংগই মোক উজ্জীৱিত-পুলকিত কৰি ৰাখিছে।

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ মাজত সেই গীতটি অতি জনপ্ৰিয়। দিলীপ

কুমাৰ বৰ্মন সম্পাদিত এৰিয়ানত (১৯৭৮-৭৯ ইংৰাজী বিভাগ, পৃঃ ১) সেই গীতটি অনুবাদ কৰিছিল প্ৰবাল শ্যাম নামৰ বি এ দ্বিতীয় বাৰ্ষিকৰ ছাত্ৰ এগৰাকীয়ে। তলত সেই অনুবাদটি উদ্ধৃত কৰা হ'ল—

The flame of knowledge burns
Devotional song sung
And, in the base of wisdom shines
Arya Vidyapeeth.

The wishes of heart blooms
Charm of life is poured
And, on hundreds of head
Wears the pure gem of knowledge
It spreads with time and space
Song of true hard derams.

In the heart of inevitable night
In the thousand dreamy eyes
The ray of light is lit
Oversprouts the cream

The dormant seeds slumber is broken
And, they germinate
Blooms with leaves and flowers
Under the blue sky
In the finer senses of life
Lets hear the beautiful melody.

কেবাগৰাকীও সাধাৰণ সম্পাদকে আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয় সৰ্বিক উন্নয়নৰ বাবে দেহে-কেহে খাটি সৰ্বজনৰ ধন্যবাদৰ পাত্ৰ আৰু সেই সকলৰ মাজত নুৰুল হুছেইনৰ নাম সৰ্বাগ্ৰে উল্লেখযোগ্য আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয় মাথো আৰ্যসকলৰ বাবে নেকি— এই প্ৰশ্নটো সঘনাই উত্থাপিত হয়। সেই প্ৰশ্নৰ উত্তৰত গিৰিধৰ শৰ্মাই দিছিল এটি সংস্কৃত শোকেৰে—

কৰ্তব্য মা চৰেণ কৰ্মকৰ্তব্য মা চৰেণ।

তিষ্ঠতি প্ৰকৃতাচাৰে যঃ স আৰ্য ইতি স্মৃতঃ ॥

অৰ্থাৎ মনুষ্যত্বৰ মতে যিসকল কৰ্তব্যত নিয়োজিত, অৰ্থাৎ প্ৰতি আসক্তিহীন, প্ৰকৃত আচাৰ সম্পাদন কৰাত আগ্ৰহী, জাতি, বৰ্ণ, ধৰ্মৰ উদ্ধৃত সেইসকলকেই আৰ্য হিচাপে গণ্য কৰা হয়।

গুৱাহাটী মহানগৰীৰ এক পৰিতাপিত অঞ্চলত উন্মেষ ঘটাবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ে দোপতদোপে সোপান অতিক্ৰম সাৰস্বত পৰিমণ্ডলৰ এক মৰ্যাদাসম্পন্ন অধিষ্ঠিত হ'বলৈ সক্ষম হৈছে। মই এই মহাবিদ্যালয়ৰ নিৰংকুশ উন্নয়ন মনে প্ৰাণে কৰো।

জ্ঞান প্ৰদীপৰ শিখাত কঁপিছে

মহাসাধনাৰ গীত

প্ৰজ্ঞা ধৃতিৰ ভেটিত জিলিকে

আৰ্য বিদ্যাপীঠ।

ড° বিৰিঞ্চি কুমাৰ মেধি : সুপৰিচিত গীতিকাৰ তথা বিশিষ্ট নৃতত্ত্ববিদ। আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰাক্তন অধ্যাপক আৰু গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ নৃতত্ত্ব বিভাগৰ অৱসৰপ্ৰাপ্ত অধ্যাপক।

Arya Vidyapeeth—Why it is so called

The Institution has been named 'Arya-Vidyapeeth'. This indicates its ideals. This is a Vidyapeeth (educational institution) set up by the Aryas, conducted by the Aryas, for the Aryas, and with a view to turning out Aryas. Now, in what sense the term 'Arya' has been used? The word 'Arya' is a Sanskrit word derived from the root 'ri' which means 'to go' and 'to achieve' (अ प्रापणे गताम्) and the word means 'noble'. In the scriptures the term 'Arya' has been defined as follows—

कर्तव्यामाचरणं कार्यामकर्तव्यामनाचरणं

तिष्ठति प्रकृताचारे स वा आर्या इति स्मृतः।

which means that an 'Arya' is a person who sticks to his legitimate duty by practising what he should do and by abstaining from doing what he should not do; and this Institution expects that all concerned with it—and particularly the teachers and the taught will live upto this ideal. May God fulfil this aim.

আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ : চমু ইতিবৃত্ত

• ড° গিৰীশ চন্দ্ৰ শৰ্মা

আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰ নাম ল'লেই মনলৈ আহে পৰম শ্ৰদ্ধেয় গিৰিধৰ শৰ্মা দেৱৰ নাম ; আৰু গিৰিধৰ শৰ্মা দেৱৰ নাম ল'লেই মনলৈ আহে আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰ কথা। এতেকে আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰ কথা কথিবলৈ হ'লে পাতনি মেলিব লাগিব— গিৰিধৰ শৰ্মা দেৱৰ সপোন থাকিলেহে ডাঙৰ কাম কৰিব পাৰি। জন্মৰ মহান ব্যক্তিৰ সপোনৰ ফল। সেই মহান গিৰিধৰ শৰ্মা দেৱ। বাল্যকালতেই পিতৃহাৰা হৈও অসমীয়া নকৰাকৈয়ে কটন মহাবিদ্যালয়ৰ অসমীয়া শ্ৰেণীত স্থান পাইছিল আৰু নিজৰ সপোন দিঠকত পৰিণত কৰিছিল সেই চৰকাৰী চাকৰিও। লাগি গ'ল এখন কটন মহাবিদ্যালয় গঢ়াত। উদ্দেশ্য নালন্দা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ আৰ্হিত কটন মহাবিদ্যালয় গঢ়াৰ। স্বতঃস্ফূৰ্ত ভাবেই উৎসাহ যোগালে বিহাৰী অঞ্চলৰ কেইবাজনো শিক্ষানুৰাগী ব্যক্তিয়ে। আগবাঢ়ি আহিল শৰৎ চন্দ্ৰ গোস্বামী (সন্দিকৈ কলেজৰ প্ৰাক্তন অধ্যক্ষ), অসমৰ প্ৰাক্তন মুখ্যমন্ত্রী তথা পঞ্জাবৰ প্ৰাক্তন ৰাজ্যপাল মহেন্দ্ৰ মোহন চৌধুৰী ডাঙৰীয়াইও পূৰ্ণ সহযোগ আগবঢ়ালে, সাহস দিলে। জন্ম 'আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ'ৰ। ইতিমধ্যে বিহাৰীত আৰ্য্য পাঠশালা আৰম্ভ হৈছে। ১৯৫৮ চনৰ ১৮ এপ্ৰিলত আৰম্ভ হ'ল— আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ কটনৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয়ৰ। কি সাহস, কি অদম্য স্পৃহা— সেই অকলমে ২৯ জুলাই তাৰিখে আধাৰশিলা স্থাপন কৰিলে আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ।

উদ্দেশ্য সৎ হ'লে সকলোৱে সহযোগ কৰে। গিৰিধৰ শৰ্মা দেৱৰ ব্যক্তিত্ব অতুলনীয়। তেখেতৰ ব্যক্তিত্বত মোহিত হৈ সকলোৱে সহযোগ আগবঢ়াব ধৰিলে। মাটি দিলে ঘোঁৰা গাড়ী চলোৱা বিহাৰী ব্যক্তি এজনে; একেস্থানতে থকা প্ৰায় দহ বিঘা মাটি দিলে আছখোৱাৰ দানবীৰ আব্দুল হাই আৰু টালেবুদ্দিন আহমেদে। মাটি দিলে— স্থান ছেৰাপভাটী— মানে মদৰ ভাটী; দিনতেই মানুহ যাবলৈ আৰম্ভ কৰে। পিছে মাটি নহয় পিতনিহে। ঘৰ বান্ধিব লাগে— পুঁজিৰ অভাৱ। বিহাৰীৰ দুই ভাতৃ গজেন দাস-পদ্ম দাস ; দানবীৰ বিহাৰীৰেই চৰ্দাৰ সন্তোষ সিং, শিলপুখুৰী অঞ্চলৰ অচলা ভূঞা— গজেনৰ পিচত এজনকৈ দানবীৰ সকল আগবাঢ়ি আহিল। অতি প্ৰশংসনীয় কথা এইটোৱে যে— তুলসী গোৱালনী নামৰ বিহাৰী হিলা এগৰাকীয়েও তেওঁৰ সাঁচতীয়া ধনৰ টোপোলাটোও গিৰিধৰ শৰ্মা দেৱৰ হাতত তুলি দিলে— সকলোৰে ইচ্ছা শিক্ষানুষ্ঠানখন গুৰুত্বপূৰ্ণক। প্ৰথমতে মহাবিদ্যালয়ৰ ক্লাচবোৰো স্কুলৰ ঘৰতেই আৰম্ভ কৰা হ'ল। দৰমহা দিবলৈ পইচা নাই— ছাৰৰ খাতিৰতেই কটন মহাবিদ্যালয়ৰ কেইজনমান অধ্যাপকে ক্লাচ কৰিবলৈ ধৰিলে। দিন আগৰিল, বোকাত পদুম ফুলিল। প্ৰথমতে কলা শাখাৰ সকলো বিষয় আৰম্ভ কৰা হ'ল। ১৯৬২ চনত বিজ্ঞান শাখাও আৰম্ভ কৰিলে— সকলো বিষয়তে

অনাৰ্ছ (Major)। অদ্ভুত সাহস আৰু কৰ্ম স্পৃহা। ছাৰৰ ঐকান্তিক চেষ্টা আৰু শিক্ষক সকলৰ অক্লান্ত পৰিশ্ৰমৰ ফলত কম দিনৰ ভিতৰতে অসমৰ চাৰিওপিনে আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰ সুনাম বিয়পি পৰিল। পৰীক্ষাৰ ফলাফলৰ ভিত্তিত কটন মহাবিদ্যালয়ৰ সৈতে ফেৰ মাৰিব পৰা হ'ল। বিশ্ববিদ্যালয় অনুদান আয়োগৰ পৰা অনুদান পাবলৈ সক্ষম হ'ল; লাহে লাহে পিতনিত উঠিল অট্টালিকা। ছাত্ৰবাসো আৰম্ভ কৰিছিল— অৱশ্যে চালি দিয়া ঘৰ, আৰু পাছতহে তিনিমহলীয়া অট্টালিকা হ'ল।

শিক্ষায়তনিক ক্ষেত্ৰত দূৰন্ত গতিত আগবাঢ়িল আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ। বেচৰকাৰী কলেজসমূহৰ ভিতৰত পোন প্ৰথমে আৰ্য্য বিদ্যাপীঠতেই আৰম্ভ হ'ল স্নাতকোত্তৰ শ্ৰেণী— বিষয় আছিল গণিত। ছাৰৰ ইচ্ছা আছিল— এটা এটাকৈ সকলো বিষয়তেই স্নাতকোত্তৰ শ্ৰেণী খোলা— মহাবিদ্যালয়খন এখন বিশ্ববিদ্যালয়লৈ ৰূপান্তৰিত কৰা। কিন্তু নহ'ল, বাধা আহিল। চাৰিজনমান শিক্ষকেই বিৰুদ্ধাচৰণ কৰিবলৈ ধৰিলে। গিৰিধৰ শৰ্মা দেৱ হতাশ হ'ল। মহাবিদ্যালয়ৰ অপূৰণীয় ক্ষতি হ'ল।

কেৱল যে শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰতেই আগবাঢ়ি গৈছিল এনে নহয়— খেলা-ধূলা, সংগীত, সাহিত্য সকলো দিশতেই উজলি উঠিল আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ।

অধ্যক্ষদেৱৰ লগত সততেই চাৰিজন শিক্ষকক ছাঁৰ দৰে লাগি থকা মনত পৰে— তেখেতসকল হ'ল— প্ৰয়াত হেমন্ত চৌধুৰী, অধ্যাপক দীনেশ চন্দ্ৰ বৰুৱা, ড° প্ৰবীণ শৰ্মা আৰু প্ৰয়াত দেৱানন্দ শইকীয়া। ছাত্ৰৰ মাজত বিশৃংখলতাৰ সৃষ্টি হ'লেই পোনচাটেই আগবাঢ়ি আহে— হেমন্ত চৌধুৰী আৰু দীনেশ চন্দ্ৰ বৰুৱা। হেমন্ত চৌধুৰীয়ে ডাবি-ধমকিৰে আৰু বৰুৱাদেৱে তেখেতৰ স্বভাৱসুলভ মৃদু ভাষাৰে ছাত্ৰসকলক বুজনি দিছিল। আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰ ইতিহাস দাঙি ধৰিবলৈ হ'লে— তিনিজন ব্যক্তিৰ নাম নলৈ ভুল হ'ব। ফাগু কুৰ্মী— সকলোৱে চাচা বুলি মাতিছিল; উত্তৰ প্ৰদেশৰ পৰা অহা, মহাবিদ্যালয়ৰ চকীদাৰ। সময়ত অধ্যক্ষদেৱকো টানকৈ কৈছিল— ছাৰে মাথোন হাঁহিছিল। ৰায়মোহন ঠিকাদাৰ— সততাৰ প্ৰতীক, মহাবিদ্যালয়খনৰ প্ৰায়বোৰ ঘৰ তেঁৱেই বনাইছিল। সুৰেন্দ্ৰ মোহন দাস— কাৰ্যালয়ৰ মুখ্য সহায়ক, ভদ্ৰলোক, মুখত সদায় হাঁহি। কেতিয়াবা এনে লাগিছিল যেন তেখেতৰ চোলাৰ ওপৰৰ পকেটখনতেই যাবতীয় নথি-পত্ৰবোৰ থাকে।

কলেজখনৰ মূল সম্পদ আছিল নিষ্ঠাৱান শিক্ষক সকল। ৰাতি চাৰে ন-বজালৈ ক্লাচ কৰি থকা শিক্ষকসকলৰ কথা মনত পৰিলে আজিও ভক্তিত মূৰ দো-খাই যায়। সেই সময়ৰ নৈশ ক্লাছৰ প্ৰায়বোৰ ছাত্ৰই বয়সত শিক্ষকতকৈ ডাঙৰ আছিল ; কিন্তু শিক্ষকসকলৰ প্ৰতি তেওঁলোকৰ ভক্তি অতুলনীয়। আজিও আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰ ছাত্ৰ মাজত এই পৰম্পৰা বৰ্তমান।

অনুভৱৰ দৃষ্টিকোণ

• দিলীপ চন্দ্ৰ শৰ্মা

চাওঁতে চাওঁতে আমাৰ অতি মৰমৰ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ আগশাৰীৰ উচ্চ শিক্ষাৰ অগ্ৰগণী অনুষ্ঠানৰ শিক্ষা, সংস্থাপন তথা পৰিয়াল পোষণৰ মূল উৎস আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ে শত বৰ্ষৰ পথৰ ওপৰত অংশ বাট অতিক্ৰম কৰিলে। এই বিগত ৬০ টা বছৰে ইয়াৰ মূল প্ৰতীকি চিত্ৰৰ জ্ঞান প্ৰদীপৰ পৰা বিচ্ছূৰিত আৰ্য্য পৃথিৱীৰ চুক কোণ পোহৰাই তুলিলে। ইয়াৰ আলোকেৰে আলোকিত প্ৰাক্তন ছাত্ৰই সমাজৰ শিক্ষা, সাংস্কৃতিক সংস্কৃতি, সামাজিক তথা ৰাজনৈতিক আদি ক্ষেত্ৰসমূহত মহাবিদ্যালয়ৰ সৌষ্ঠৱ বৃদ্ধিত অৰিহণা যোগাইছে আৰ্য্য বিদ্যাপীঠেও যোগাব বুলি আমি ধাৰণা কৰিব পৰা হ'লো। আজি কেইমাহমান আগৰে পৰা মহাবিদ্যালয়ৰ লগত প্ৰত্যক্ষ আৰু পৰোক্ষভাৱে জড়িত সকলো স্তৰৰ ব্যক্তিৰ সন্মিলিত প্ৰচেষ্টাত হীৰক জয়ন্তী উৎসৱ পালনৰ যোজনা চলিছে। অৱসৰ লৈ দৈহিকভাৱে আঁতৰি থাকিব লগা হোৱা সত্ত্বেও মনক যেন আঁতৰাই ৰাখিব পৰা নাই। বাহিৰৰ লগতে ভিতৰৰ পৰা অহা খবৰবোৰে আগমুক হীৰক জয়ন্তী বৰ্ষৰ সুবাস আমালৈও আহি দেহমন পুলকিত কৰিছে। এই আপাহতে ভাতৃসদৃশ মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যাপক শ্ৰীমান ৰাছল মজুমদাৰ, বিবিধ পেণ্ডৰে হীৰক জয়ন্তী উপলক্ষে প্ৰকাশ কৰিবলৈ ওলোৱা আলোচনীত দুআষাৰ লিখিবলৈ কোৱাত কি লিখো বুলি দুবিধাত পৰিলো। লিখাৰ তেনে পেচাগত কোনো অভ্যাস এই অধমৰ নথকাত একো ঠিৰাং কৰিব নোৱাৰি মোৰ প্ৰায় ৪০ বছৰীয়া আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ লগত ছাত্ৰ আৰু শিক্ষক হিচাপে সম্পৰ্কৰ কিছু অনুভৱ আৰু অনুভূতি প্ৰকাশ কৰাৰ সুযোগ লোৱাৰ মনেৰে কলমটো হাতত ল'লো।

আজিৰ এই মুহূৰ্তলৈ মোৰ জীৱনৰ আটাইতকৈ বেছি সময় জড়িত সামাজিক অনুষ্ঠানেই হ'ল মোৰ শিক্ষা জীৱনৰ দিক্ নিৰ্ণায়ক আৰু সংস্থাপনৰ ব্যৱস্থা দিয়া আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়। ১৯৭৮ চনৰ পৰা ১৯৮০ চনলৈ মই ইয়াৰ ছাত্ৰ আছিলো। ইয়াৰ পাছত মাজত কেইবছৰমান প্ৰত্যক্ষভাৱে জড়িত নাথাকিলেও ১৯৮৫ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰী মাহৰ পৰা বিগত ২০১৭ চনৰ মে মাহলৈ মই এইখন শিক্ষাৰ মহান অনুষ্ঠানত শিক্ষক হিচাবে জড়িত আছিলো।

আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয় নামটোৱে মোক মোৰ স্কুলীয়া জীৱনতে অন্তৰত এটা মৃদু স্পৰ্শ দিছিল। সেই সময়তো আছিল ১৯৭০ চনৰ কোনো এটা দিন। আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ বৰ্তমানৰ পদাৰ্থ বিজ্ঞান ভৱনৰ স্থানতে আছিল খেৰিঘৰৰ ছাত্ৰাবাস য'ত থাকি মোৰ দাদাই এই মহাবিদ্যালয়ত বি.এছ.চি পঢ়িছিল। কোনো এটা দিনত ভালদৰে মনত নাই দেউতাৰ সৈতে দাদাৰ খবৰ ল'বলৈ আহোতে এই অনুষ্ঠানৰ কেইজনমান চকুত পৰা আৰু মনত সাঁচ বহি থকা বিশেষ ব্যক্তিত্বৰ মানুহক দেখা পোৱাৰ সৌভাগ্য ঘটিছিল। মহাবিদ্যালয়ৰ পিতৃস্বৰূপ প্ৰতিষ্ঠাপক সেই সময়ৰ অধ্যক্ষ প্ৰয়াত গিৰিধৰ শৰ্মা দেৱৰ দূৰ সম্পৰ্কীয় হোৱাৰ সুবাদতে অধ্যক্ষৰ কোঠাত সোমোৱাৰ সৌভাগ্য ঘটিছিল। মনত পৰে দেউতা আৰু মই অধ্যক্ষৰ কোঠাত সোমাওতে অধ্যক্ষৰ সন্মুখত উজ্জ্বল দীপ্ত চকুৰ, প্ৰখৰ অভিব্যক্তিৰ কেইজনমান ব্যক্তি বহি আছিল আৰু অধ্যক্ষৰ কাষতে থিয় হৈ আছিল এজন ক্ষীণকায়ৰ সাধাৰণ পোচাক পৰিহিত ল'ৰা (ছাত্ৰ)। কিছুসময় তেওঁলোকৰ মাজত কথা-বতৰা হৈ অধ্যক্ষৰ সন্মতি লৈ তেওঁলোকে কোঠাৰ পৰা ওলায় গৈছিল। তাৰ পাছত অধ্যক্ষ প্ৰয়াত গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱে দেউতাক সম্পৰ্কৰে সন্মোদন কৰি কৈছিল 'ভিনিহ এইজন তুহাৰ সফলৰ উলবাৰীৰ ছলি হা। পঢ়াত বৰ চোকা। কিন্তু অৱস্থা অলপ

বয়া। ই পৰীক্ষাত ভাল ৰিজাল্ট কৰিব। তাৰে অলপ আলোচনা কৰিলো ববা, কেনেকে অলপ সহায় কৰিব পাৰি।' ইয়াৰ পাছত আমাৰ লগত কথা পাতিছিল। মই কোন সুধিলে। নামটো আৰু ফলেজখন দেখিলোনে সুধিলে। শেষত মোক উদ্দেশি ক'লে ভালকৈ দৃঢ় আমাৰে ছলি ইয়াতে পঢ়িবি। সেই কথাবাৰেই যেন মোৰ জীৱনৰ আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ সম্পৰ্কত মনৰ প্ৰথম দুৰ্বলতা। সময়ৰ কি নিৰ্ণয় ১৯৭৮ চনত আহি ইয়াতে মই বি.এছ.চিত নাম লগালো। উদ্ভিদ বিজ্ঞান বিষয় সন্মান (Honours) বিষয় বাচি ল'লো। ১৯৮০ চনত ইংলণ্ডৰ বি.এছ.চি ফাইনেল পৰীক্ষা ১৯৮২ চনত হ'ল। পৰীক্ষাৰ ফলাফলৰ আধাৰত আমাৰ আশা নকৰা ধৰণে ভাল হ'ল। গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ উদ্ভিদ বিজ্ঞান বিভাগৰ ১ম শ্ৰেণীৰ ১ম স্থানত ১৯৮২ চনত এম.এছ.চি পৰীক্ষাৰ ফলাফলৰ আধাৰত এই মহাবিদ্যালয়তে অধ্যাপনাৰ সুবিধা পাই অধ্যাপক হিচাপে কাম কৰিলো। ইতিমধ্যে প্ৰতিষ্ঠাপক অধ্যক্ষ ড° ভূপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভট্টাচাৰ্য্যৰ তেখেতৰ ছাঁৰ পৰা ছাত্ৰ ও শিক্ষক হিচাপে বঞ্চিত হৈছিলো যেন তেখেতৰ আত্মাৰ সৰ্বনিৰক্ষণত তথা ইয়াৰ শিক্ষকসকলৰ গুণত পৰিস্ফুটৰ অনুভৱ কৰিলো।

১৯৭৮ চনৰ পৰা ছাত্ৰ হিচাপে মহাবিদ্যালয়ৰ কিছু কথা জানিলো, দেখিলো আৰু বহুত চিনিও পালো। ১৯৭০ চনৰ সেই ক্ষীণকায়ৰ প্ৰখৰ বুদ্ধিৰ ছাত্ৰজনকো নামে মানুহে চিনিিলো। সেইজনেই হ'ল আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ নাম উজ্বলোৱা গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ বৰ্তমান অৱসৰপ্ৰাপ্ত অংক বিষয়ৰ অধ্যাপক ড° তাৰিণী দত্ত ছাৰ। আৰু মই প্ৰথমতে অধ্যক্ষৰ কোঠাত লগ পোৱা দীপ্ত চকুৰ দুজন ব্যক্তিৰ এজন হ'ল ড° প্ৰবীন শৰ্মা আৰু আনজন অসম বিখ্যাত চিৰনমস্য অংকৰ অধ্যাপক প্ৰয়াত দেৱানন্দ শইকীয়া ছাৰ।

এই মহাবিদ্যালয়ত ছাত্ৰ তথা সহকাৰী শিক্ষক হিচাবে থকা অৱস্থাৰ প্ৰথমৰ পৰাই কেইজনমান মহান তথা বিজ্ঞ ব্যক্তিক ওচৰৰ পৰা দেখা আৰু সান্নিধ্যলৈ অহাৰ সুযোগ পাইছিলো। এই মহান বিজ্ঞ ব্যক্তি সকলৰ কিছু কথা, আচৰণ তথা আদৰ্শৰ প্ৰত্যক্ষ আৰু পৰোক্ষ সংস্পৰ্শৰ স্মৃতি হয়তো জীয়াই থকা দিনলৈ মনত কঢ়িয়াই ফুৰিব লাগিব। উদ্ভিদ বিজ্ঞান বিভাগৰ প্ৰয়াত পঞ্চজ দত্ত ছাৰৰ মৰম মিহলি শাসন, শ্ৰীযুত প্ৰদীপ নাৰায়ণ ৰয়চৌধুৰী ছাৰৰ নিজৰ ল'ৰাৰ দৰে কৰা মৰম আৰু আত্মীয়তা, ড° কেশৱ শৰ্মা ছাৰৰ বাগিতা আৰু ব্যক্তিত্ব, প্ৰয়াত অপূৰ্ব কুমাৰ মজুমদাৰ ছাৰৰ শিক্ষা আৰু ভৱিষ্যত জীৱন সম্পৰ্কে দিয়া সজাগতা, প্ৰয়াত ৰবীন শৰ্মা ছাৰৰ হাঁহি, খুছতীয়া ধেমালিৰে শিকন পদ্ধতি, শ্ৰীদিবাকৰ ভাগৱতী ছাৰৰ সৰলতাপূৰ্ণ মুখ আৰু ড° ভূপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভট্টাচাৰ্য্য ছাৰৰ জীৱন দৰ্শন আৰু বন্ধুত্বপূৰ্ণ উপদেশ সদায় মোৰ মনত সজীৱ হৈয়ে আছে।

ইয়াৰ উপৰিও বিজ্ঞান তথা কলা বিভাগৰ কেইবাজনো মহান ব্যক্তিত্বৰ শিক্ষক মোৰ জীৱনৰ স্মৰণীয় সজীৱ চিত্ৰ।

ছাত্ৰ অৱস্থাতে এনে কিছুমান প্ৰাক্তন ছাত্ৰক জানিছিলো যি কেইজন এই মহাবিদ্যালয়তে আমাৰ শিক্ষক আছিল। তেওঁলোক

মোৰ তথা আমাৰ সমসাময়িক কেইজনমান ছাত্ৰ আৰু বৰ্তমানৰ এই বিদ্যালয়ৰ শিক্ষকৰ ভৱিষ্যত কৰ্মজীৱনৰ পথ প্ৰদৰ্শক তথা অনুপ্ৰেৰণাৰ উৎস বুলি মোৰ ধাৰণা হয়। তাৰ ভিতৰত গণিত বিভাগৰ ড° নন্দৰাম দাস, ড° ভবেন চন্দ্ৰ কলিতা, ৰসায়ন বিভাগৰ ড° জয়কান্ত শৰ্মা, ভূতত্ত্ব বিভাগৰ ড° অসীম দত্ত লহকৰ, উদ্ভিদ বিজ্ঞান বিভাগৰ ড° ভূপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভট্টাচাৰ্য্য উল্লেখযোগ্য। মোৰ কাৰ্য্যকালৰ সময়ত কেইবাজনো অধ্যক্ষ আৰু উপাধ্যক্ষ পালো। ছাত্ৰ অৱস্থাৰ প্ৰায়ভাগ শিক্ষককে সহকৰ্মী হিচাপে পালো। বহুতো কথা জানিলো আৰু শিকিলো। মহাবিদ্যালয়ৰ লগত জড়িত এই সুদীৰ্ঘ সময়ছোৱাত পৰিঘটিত বহুতো স্মৃতিয়ে এতিয়াও মোক মহাবিদ্যালয়ৰ সৌষ্ঠৱৰ বহু কথা সোঁৱৰাই। এই মহাবিদ্যালয়তে ওচৰৰ পোৱাৰ নমস্য কবি, শিল্পী, সমালোচক শ্ৰদ্ধাৰ নীলমনি ফুকন ছাৰ, সাহিত্যিক, ভাষাবিদ গুৰু গন্তীৰ প্ৰয়াত নলিনীধৰ ভট্টাচাৰ্য্য ছাৰ, লিলবাহাদুৰ চেত্ৰী ছাৰ, ড° শিৱনাথ বৰ্মন ছাৰৰ দৰে বহুতো প্ৰতিথযশা ব্যক্তিৰ সান্নিধ্যই এই অনুষ্ঠানৰ গভীৰতা উপলব্ধি কৰিবলৈ শিকাইছিল। লগতে আপোচহীন, দৃঢ় আৰু স্পষ্ট মনৰ প্ৰয়াত বিবেন দাস ছাৰ, প্ৰয়াত পঞ্চজ দত্ত ছাৰ, শ্ৰীযুত দিনেশ বৰুৱা ছাৰ আদিৰ ব্যক্তিত্বই মহাবিদ্যালয়ৰ বিশেষত্ব বঢ়াইছিল।

মনত পৰে পৰীক্ষা গৃহত বিভিন্ন সময়ত একেলগে নিৰীক্ষকৰ দায়িত্ব পালন কৰা শ্ৰীযুত দেবেন ভট্টাচাৰ্য্য, প্ৰয়াত জগদীশ শৰ্মা, প্ৰয়াত ৰাধা নাথ শৰ্মা, প্ৰয়াত বিবেন দাস ছাৰৰ নিৰীক্ষকৰ দায়িত্বৰ কথা আৰু পৰামৰ্শ। প্ৰায়ে মনত ভুমুকি মাৰে হাঁহিমুখে জটিল পৰিস্থিতিও সহজ কৰি ল'ব পৰা ক্ষমতাৰ অধিকাৰী প্ৰয়াত লোহিত ভড়ালি, ড° নব কুমাৰ গোস্বামী, বৃন্দাবন গোস্বামী, প্ৰয়াত মাধৱ গোস্বামী, ড° নৰেশ্বৰ শৰ্মা আদিৰ দৰে কেইবাজনো আমাৰ শিক্ষক তথা সহকৰ্মীৰ কথা।

মনত সদায় সজীৱ হৈ আছে গুৰু গন্তীৰ চৰিত্ৰৰ প্ৰয়াত উদয় দত্ত ছাৰ, ড° শলীল দত্ত ছাৰ, ড° ধৰণীধৰ গোস্বামী, ড° কেশৱ শৰ্মা, ড° প্ৰবাল সেনগুপ্ত ছাৰ আদিৰ দৰে কেইবাজনো মহান শিক্ষক। মোৰ মনত চাপ থৈ যোৱা ড° ভূপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভট্টাচাৰ্য্য আৰু ড° শৈবাল সেন ছাৰৰ দৰে শিক্ষাগুৰুৰ ভাতৃৰ দৰে সম্পৰ্কৰ স্মৃতি সদায় স্মৰণীয় হৈ ৰ'ব।

এই মহাবিদ্যালয়ৰ নমস্য শিক্ষক সকলৰ লগতে মহাবিদ্যালয়ৰ ৩য় আৰু ৪ৰ্থ বৰ্গৰ অতি নিষ্ঠা, আত্মীয়তা তথা একাগ্ৰতাৰে সেৱা আগবঢ়োৱা ফাগু কুৰ্মী, চবিলাল, অনু কলিতা, দুলাল মেধি, যোগিন্দৰ, আনন্দি, মিনাৰাম, মাধৱ, তৰুণকা আদিৰ দৰে বহুতো নিস্বার্থ কৰ্মচাৰীৰ চৰিত্ৰই সঘনাই মোৰ মনত ভুমুকি মাৰে। হয়তো মহাবিদ্যালয়ৰ যিকোনো সভা-সমিতিত সদায় সম্বোধিত শব্দ আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ পৰিয়ালৰ প্ৰভাৱতে আমাক সকলোকে ভেদাভেদহীন ভাবে ওচৰ চপাই আনিছিল।

আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ত মোৰ কৰ্মজীৱনৰ শেষছোৱাত এই মহাবিদ্যালয়ৰ একেবাৰে ওচৰৰ পৰা জনা আৰু ইয়াৰ বাবে কিবা এটা কৰাৰ সুযোগ আছিল উচ্চ শিক্ষাৰ ৰাষ্ট্ৰীয় মান নিৰ্ধাৰণৰ

(NAAC) সময়ত। নজনা নভবাকৈয়ে হঠাৎ এদিন গম পালো ৰাষ্ট্ৰীয় মান নিৰ্ধাৰণৰ বাবে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ে পুনৰ দ্বিতীয়বাৰৰ বাবে আবেদন জনাব। আজিও সাৰ্থক হৈয়ে ব'ল কি অদৃশ্য হাতৰ প্ৰভাৱত এই কাৰ্য্যৰ বাবে অধ্যক্ষ সম্বলিত মহাবিদ্যালয়ৰ পৰিচালনা মণ্ডলীয়ে সমন্বয়কৰ (Co-ordinator) দায়িত্ব মোক দিয়া হৈছিল। অনুভৱ হৈছিল তেতিয়াৰ সময় মহাবিদ্যালয়ৰ এনে গধুৰ দায়িত্বৰ বাবে অনুকূল নাছিল। বিভিন্ন ঘাত-প্ৰতিঘাট, উত্থান, স্থবিৰতাৰ মাজেৰে মহাবিদ্যালয়ৰ গতি চলিছিল। চাওঁতে চাওঁতে কেইবাবছৰো পাৰ হ'ল। নানান অজুহাতত ৰাষ্ট্ৰীয় মান নিৰ্ধাৰণৰ বাবে আবেদনেই দিয়া নহ'ল। সেই সময়তে কেইবাজনো অস্থায়ী ভাৰপ্ৰাপ্ত অধ্যক্ষ আহিল আৰু অৱসৰ ল'লে। ৰাষ্ট্ৰীয় মান নিৰ্ধাৰণৰ কাম-কাজ স্থবিৰ হ'ল।

এনেদৰে সময় গৈ থাকোতেই চৰকাৰী নিৰ্দেশত মহাবিদ্যালয়লৈ বদলি হৈ আহিল নতুন অধ্যক্ষ ড° হৰেকৃষ্ণ শৰ্মা দেৱ। অতি কৰ্মদক্ষ, উৎসাহী নতুন অধ্যক্ষ শৰ্মা দেৱে মহাবিদ্যালয়ৰ পৰিচালনা সমিতিৰ সভাপতি মহাবিদ্যালয়ৰে প্ৰাক্তন অধ্যক্ষ আমাৰ অতি শ্ৰদ্ধাৰ শিক্ষাগুৰু ড° গিৰিশ শৰ্মা ছাৰ লগত সকলো দিশ সামৰি প্ৰস্তুত কৰা কাৰ্য্যপন্থাৰ ফলশ্ৰুতিতে ৰাষ্ট্ৰীয় মান নিৰ্ধাৰণৰ কাম নতুন উদমেৰে নানানজন দক্ষ শিক্ষক-কৰ্মচাৰীৰ সহযোগত সম্পন্ন কৰিবলৈ সাহস গোটাই ল'লো আৰু কামত লাগি পৰিলো। এতিয়া ভাবি আচৰিত হওঁ সুপৰিকল্পিত ভাৱে সুহৃদয় শিক্ষক-কৰ্মচাৰীৰ সহযোগত আৰু নতুন অধ্যক্ষৰ লগতে সভাপতি ড° শৰ্মা ছাৰৰ সহায় তথা সাহসৰ ছত্ৰছায়ত মাত্ৰ তিনিমাহৰ ভিতৰতে ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নৰ বাবে মহাবিদ্যালয়ৰ নথি (Report) প্ৰস্তুত কৰি পঠোৱা হ'ল। সমান্তৰাল ভাবে মহাবিদ্যালয়ৰ স্থবিৰ হৈ পৰা আভ্যন্তৰীণ সা-সুবিধা সমূহৰো নতুনত্ব আহিল। আমি সমূহ আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ পৰিয়ালে নাক (NAAC) দলৰ পৰিদৰ্শনৰ বাবে প্ৰস্তুত হ'লো। বেছ কিছুদিন পাছতে NAAC দলৰ সদস্য আহিল, ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নৰ

জৰিয়তে ৰাষ্ট্ৰীয় মান নিৰ্ধাৰণৰ কাম কাজ চলিল আৰু আ দায়িত্ব সমাপন হ'ল। মোৰ এই গধুৰ দায়িত্বৰ সময়ত মহাবিদ্যালয় বিভিন্ন স্তৰৰ জড়িত বিভিন্ন ব্যক্তিৰ পৰা মহাবিদ্যালয়ৰ সম্প্ৰদায় জানিব পাৰিলো। বুজিব পাৰিলো মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিকীৰ্তিত খোদিত বাক্য 'তমসো মা জ্যোতিৰ্গময়'ৰ গূঢ়াৰ্থ। এই দায়িত্বৰ সময়ত মোক সকলো ফালৰ পৰা সহায় সহযোগ আৰু সাহসৰ যোগান অধ্যক্ষ ড° হৰেকৃষ্ণ শৰ্মাদেৱৰ লগতে বিদ্যালয়ৰ সৰ্বস্বত্বৰ সুৰক্ষা প্ৰদান কৰা শিক্ষাগুৰু তথা পৰিচালনা প্ৰদায়কৰ সভাপতি গিৰিশ শৰ্মা ছাৰৰ অৱদান সদায় মনত থাকিব। ছাৰৰ উপৰিও লগত অনবৰতে ছাঁৰ দৰে থকা ভাতৃতুল্য অধ্যাপক ড° মজুমদাৰৰ অৱদান আৰু সহযোগ পাহৰিব নোৱাৰিম। সময়ত ৰ মান নিৰ্ধাৰণৰ ফলাফল ওলাল। মহাবিদ্যালয়ে প্ৰথমবাৰৰ 'B' গ্ৰেড পৰা 'A' স্তৰলৈ উন্নীত হ'ল। মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ শৰ্মাদেৱৰ অ বদলি হৈ গ'ল।

এই সমস্ত পৰিক্ৰমা কেতিয়াবা ভাবিলে মনত ভাৱ হয় প্ৰতিষ্ঠাপক আৰ্য্য পিতা প্ৰয়াত গিৰিশ্বৰ শৰ্মাৰ বিদেহী আত্মাৰ ত শক্তিয়ে সেই প্ৰতিকূল সময়ত অদৃশ্য হাতেৰে আমাক এক ভাবে অনুপ্ৰাণিত কৰি তেওঁৰ সপোনৰ সন্তান আৰ্য্য বিদ্য মহাবিদ্যালয়ক এটা ভাল স্থানত উপবিষ্ট কৰি গ'ল।

ইয়াৰ কেইদিন পাছতে সময় আহিল মই মহাবিদ্যালয়ৰ দৈহিকভাৱে আঁতৰি অহাৰ আৰু আহিলো। মনতো কিন্তু আঁ তাৰে বৈ গ'ল। আজিও এই অনুষ্ঠানৰ ভাল কাম দেখিলে তথা ত মুখত ভাল কথা শুনিলে মনক আনন্দিত কৰে ঠিক সেইদৰে নলগা কথা শুনিলে বা দেখিলে দুখ আৰু ক্ষোভ জাগে। মনে স সদায় ইয়াৰ উন্নতি কামনা কৰি ভগৱানৰ ওচৰত প্ৰাৰ্থনা কৰি আশা কৰিলো আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ পৰিয়ালৰ সব যেন আৰ্য্য হৈয়ে থাকে।

জয়তু আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়।

দিলীপ চন্দ্ৰ শৰ্মা : আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ উদ্ভিদ বিজ্ঞান বিভাগৰ প্ৰাক্তন মূৰব্বী অধ্যাপক।

NAAC Peer Team Visits to Arya Vidyapeeth College

First visit: 2004

Grade accredited: B**

Co-ordinator: Dr. Saibal Sengupta

Second visit: 2016

Grade accredited: A

Co-ordinator: Mr. Dilip Chandra Sarma

আৰ্য বিদ্যাপীঠ আৰু কিছু অনুভৱ

• ড° গিৰীশ চন্দ্ৰ শৰ্মা

১৯৭৪ চনত হাইস্কুল শিক্ষান্ত পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ত বিজ্ঞান শাখাত নামভৰ্তি কৰিছিলো। এইকাৰণে যে সেই সময়ত গিৰিধৰ শৰ্মাৰ অধ্যক্ষতাত আৰ্য বিদ্যাপীঠৰ জয় জয় ময় ময়। কটন কলেজতকৈও শিক্ষা-দীক্ষাত উন্নত। তদুপৰি মোৰ দাদা, খুৰা আদি সকলো আৰ্য বিদ্যাপীঠৰ ছাত্ৰ। ১৯৭৬ চনত প্ৰাক্-বিশ্ববিদ্যালয় পৰীক্ষা পাছ কৰি ডাক্তৰ, ইঞ্জিনিয়াৰ হোৱাৰ হাবিয়াস পৰিত্যাগ কৰি আকৌ পৰিসংখ্যা বিজ্ঞানত অৰ্নাচ লৈ ডিগ্ৰী পঢ়িব ল'লো। আৰ্য বিদ্যাপীঠ এৰিব খুজিলেও কিজানি আৰ্য বিদ্যাপীঠে এৰিব নোখোজে। সেয়েহে এম.এছ.চি পাছ কৰি পৰিসংখ্যা বিজ্ঞান বিভাগত ১৯৮২ চনত শিক্ষক হিচাপে কাৰ্য্য নিৰ্বাহ কৰি ২০১৮ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰী মাহত অৱসৰ ল'লো। সুদীৰ্ঘ ৪২ বছৰ আৰ্য বিদ্যাপীঠত কটালো। বহুতো মিঠা-তিতা স্মৃতি লগত লৈ আহিলো। মাজে মাজে সেইবোৰ বিশ্লেষণ কৰি চাও। সময় কাৰো বাবে বৈ নাথাকে। আৰ্য বিদ্যাপীঠেও ৬০ বছৰত ভৰি দিলে। হীৰক জয়ন্তী পালন বৰ্ষ ২০১৮ চন। ৬০ বছৰত এজন মানুহ অৱসৰ লৈ জীৱনৰ পূৰ্ণঙ্গতা অনুভৱ কৰে। জীৱনত পোৱা-নোপোৱাৰ বিশ্লেষণ কৰে। কিন্তু গিৰিধৰ শৰ্মাৰ সপোনৰ আৰ্য বিদ্যাপীঠে পোৱা-নোপোৱাৰ বিশ্লেষণ নিজে কৰিব নোৱাৰে। মাত্ৰ ইয়াৰ লগত জড়িত ব্যক্তিসকলে অনুভৱ কৰিব পাৰে এই ৬০ বছৰে আৰ্য বিদ্যাপীঠক কি দিলে আৰু কি পালে। অৱসৰ পোৱা মানুহজনৰ দৰে আৰ্য বিদ্যাপীঠে পূৰ্ণঙ্গতা অনুভৱ কৰেনে? এই মুহূৰ্তত এনেকুৱা কিছুমান প্ৰশ্নই মনলৈ আহিছে। মই কিন্তু অনুভৱ কৰো যে ইয়াৰ লগত জড়িত ব্যক্তি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে হওক বা শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰীয়ে হওক তেওঁলোকৰ স্বকীয় বৈশিষ্ট্যও আৰ্য বিদ্যাপীঠৰে দান।

১৯৭৪ চনৰ পৰা ১৯৭৫ চনলৈ ছাত্ৰ অৱস্থাত গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰক অধ্যক্ষ হিচাপে পাইছিলো। তেখেতৰ যিটো পৰিচালনা কৰা ক্ষমতা সেইটো ইয়াত শিক্ষক হিচাপে আহি উপলব্ধি কৰিছিলো। তেখেতৰ অসাধাৰণ ব্যক্তিত্বই শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰী, ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু কৰ্মচাৰী সকলক কলেজখনৰ প্ৰতি কৰণীয় কৰ্তব্য পালন কৰিবলৈ অনুপ্ৰেৰণা যোগোৱা বুলি অনুভৱ কৰিছিলো। এই তিনি শক্তিক লগত লৈ অতি কম সময়ৰ ভিতৰত আৰ্য বিদ্যাপীঠ অসমৰ ভিতৰতে নহয় উত্তৰ-পূবৰ ভিতৰত এখন আগশাৰীৰ অনুষ্ঠানলৈ ৰূপান্তৰিত হৈছিল।

গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰ যদি আৰু কেইবছৰ মান আৰ্য বিদ্যাপীঠত অধ্যক্ষ হৈ থাকিলহেঁতেন তেনেহ'লে আৰ্য বিদ্যাপীঠক আজি বিশ্ববিদ্যালয়ৰ শাৰীলৈ লৈ যাব পাৰিলেহেঁতেন। যিকোনো অনুষ্ঠানৰ মুৰব্বীজনৰ মন যদি সাগৰৰ দৰে বিশাল হয়, ক্ষমা, আপোচ আৰু বিনয়ভাৱৰ গৰাকী হয় তেনেহ'লে সেই অনুষ্ঠানৰ অধোগতি কেতিয়াও নহয়। এই আটাইবোৰ গুণৰ অধিকাৰী আছিল গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰ। এইবোৰ গুণৰ গৰাকী হোৱা বাবে আজি গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰে চেৰাপভাটিৰ কাষত ভৰলুৰ পাৰৰ বিলৰ মাজত আৰ্য বিদ্যাপীঠ নিৰ্মাণ কৰি দেশৰ আৰু সমাজৰ সেৱা কৰাৰ লগতে নিজৰ কাৰণেও মহৎ খ্যাতি অৰ্জন কৰিব পাৰিলে।

মই প্ৰথমতে কেমেণ্ডি বিষয়ত অৰ্নাচ লৈ ডিগ্ৰী পঢ়াৰ কথা আছিল। কিন্তু সেই সময়ত কেমেণ্ডিত অৰ্নাচ লৈ পঢ়ি থকা খুৰা জীতেন্দ্ৰ নাথ চক্ৰৱৰ্তীয়ে মোক পৰিসংখ্যা বিজ্ঞানত অৰ্নাচ লৈ পঢ়িবলৈ উপদেশ দিলে। ময়ো তেওঁৰ উপদেশ মানি পৰিসংখ্যা বিজ্ঞানত অৰ্নাচ লৈ ডিগ্ৰীত নামভৰ্তি কৰিলো।

এইটোৱে মোৰ জীৱনৰ 'টাৰ্নিং পইন্ট'। পৰিসংখ্যা বিজ্ঞান বিভাগত আহি ইমান ভাল লাগিল যে সেই ভাল লগাটোৰ পৰা এতিয়াও মুক্ত হ'ব পৰা নাই। মুৰব্বী অধ্যাপক ড° সলিল দত্ত ছাৰৰ অমায়িক ব্যৱহাৰ, শিক্ষণ প্ৰণালী

আদিয়ে বিভাগটোৰ প্ৰতি মোক আকৰ্ষিত কৰিছিল। ডিগ্ৰী পঢ়া এই দুবছৰৰ কথা মোৰ মানসপটত সদায়ে জিলিকি থাকিব। ড° দিলীপ নাথ ছাৰ (এতিয়া অসম বিশ্ববিদ্যালয়ৰ উপাচার্য), ড° লবানন্দ চৌধুৰী (এতিয়া গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ বিজ্ঞান গুৰু আৰু পৰিসংখ্যা বিজ্ঞান বিভাগৰ মূৰব্বী) আৰু ড° প্ৰণীতা শৰ্মা বাইদেউৰ দিহা পৰামৰ্শ সদায় মনত থাকিব। ড° সলিল দত্ত ছাৰৰ সফল নেতৃত্ব, লবানন্দ চৌধুৰী ছাৰৰ খুহুতীয়া কথা, দিলীপ নাথ ছাৰৰ শাসন আদিয়ে পৰিসংখ্যা বিভাগটোক এনেকুৱা এটা ৰূপ দিছিল যাৰ ফলত আজি অসমৰ প্ৰায় সকলো বিশ্ববিদ্যালয়, মহাবিদ্যালয়ত ইয়াৰ পৰা সফলতাৰে উত্তীৰ্ণ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে শিক্ষাদানকে আদি কৰি বিভিন্ন পদত কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰি আছে। আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰ পৰিসংখ্যা বিভাগৰ এই গৌৰৱ যাতে অক্ষুণ্ণ থাকে তাকে কামনা কৰিলো।

১৯৮৫ চনত মই শ্ৰীবৃন্দাবন গোস্বামী ছাৰ, ড° নৰেশ্বৰ শৰ্মা ছাৰ, ড° লবানন্দ চৌধুৰী ছাৰ, শ্ৰী পুলিন লহকৰ, ড° মুনাল শৰ্মা, মতিম্ৰ চিকিৎসক, শ্ৰী অনিৰুদ্ধ গোস্বামীৰ সৈতে পৰীক্ষা শাখাত (Examination Branch) কাম কৰাৰ সৌভাগ্য ঘটিছিল। পৰীক্ষাত অসৎ উপায় অৱলম্বন কৰিবলৈ সুযোগ দিব লাগে বুলি উগ্ৰপন্থীৰ (?) ভাবুকি চিঠি দিছিল পৰীক্ষা শাখাৰ আহায়কলৈ। আহায়ক আছিল বৃন্দাবন গোস্বামী ছাৰ। আমি কিন্তু ভয় কৰা নাছিলো। অসমীয়াৰ ৰাধা শৰ্মা ছাৰে একেদিনাই প্ৰায় ১০ জন পৰীক্ষার্থী বহিষ্কাৰ কৰিছিল। ৰাস্তাই ঘাটে নকল কৰিব নিদিয়া পৰীক্ষার্থীৰ লগত মাৰপিট পৰ্য্যন্ত কৰিব লগা হৈছিল। এতিয়া কিন্তু এনেকুৱা পৰিৱেশ নাই।

বহুতো কথা মনলৈ আহিলেও সকলো লিখিব পৰা নাযায়। ড° ভূপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভট্টাচার্য্যৰ লগত আবেলি কটোৱা সময় বোৰ। বৃন্দাবন গোস্বামী ছাৰ, অনিৰুদ্ধ গোস্বামী ছাৰ, নৰেশ্বৰ শৰ্মা ছাৰ আৰু মুনাল শৰ্মাৰ সৈতে বহি আদা মাৰাৰ কথা পাহৰিব পাৰি জানো?

গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰে কৰি যোৱা আন্তঃ গাঠনিক লৈয়ে কলেজ আছিল। তেখেতৰ পিছত আৰ্য্যৰ গৌৰৱ কিছু ম্লান হৈছিল। এগৌৰৱ পুনৰুদ্ধাৰ কৰিবলৈ আগবাঢ়ি আহিছিল ৰাসায়ন বিভাগৰ ড° গিৰীশ চন্দ্ৰ শৰ্মা ছাৰ। তেখেত অধ্যক্ষ হোৱাৰ কলেজ খনৰ শৈক্ষিক পৰিৱেশৰ পৰা আন্তঃ গাঠনিকলৈকে বিভিন্ন পৰিবৰ্তন আনিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল আৰু এতিয়াও কলেজ পৰিচালনা সমিতিৰ সভাপতি হৈ কলেজখনৰ পৰিবৰ্তন আনি চেষ্টা কৰি আছে।

ভাৰপ্ৰাপ্ত অধ্যক্ষ হৈ ড° সৈবাল সেন ছাৰেও কলেজৰ ভিতৰৰ পথচোৱাকে ধৰি কিছু উন্নয়ন মূলক কাম কৰিছিল। পাক পৰি ২০১৫ বৰ্ষত আমাৰ কলেজলৈ অধ্যক্ষ হৈ গৈ ড° হৰেকৃষ্ণ শৰ্মাৰ কথা উল্লেখ কৰিবই লাগিব। তেখেতে অসম সময়ৰ ভিত্তি কলেজৰ চৌহদতোৰ আন্তঃগাঠনিক ধৰি কলেজৰ খেল পথাৰ এটা সুন্দৰ পৰিবৰ্তন আনিছিল।

সকলো বস্তুৰে পৰিবৰ্তন থাকে। কিন্তু পৰিবৰ্তন সদায় ইতিহাস হ'ব লাগে। ১৯৫৮ চনৰ পৰা আজিলৈকে আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰো পৰিৱেশ হৈছে। এই পৰিবৰ্তনবোৰৰ অৱনতি হ'ব নালাগে। সংকোচন নালাগে। হ'ব লাগে সমৃদ্ধশালী। তেতিয়া হ'লেহে এই গোলকীৰ যুগত আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰ গতি শুদ্ধ নহয়।

যিসকল ব্যক্তিয়ে কলেজ খন নিজৰ বুলি ভাবি বিভিন্ন কলেজখনৰ উন্নতিত সহায় কৰি আছে, সেই সকল ব্যক্তিৰ কৃতজ্ঞতা জনাই আজি এই হীৰক জয়ন্তীৰ শুভ মুহূৰ্তত বিদ্যাপীঠৰ শুভ কামনা কৰি লিখনি সামৰিলো।

ড° গিৰীশ চন্দ্ৰ শৰ্মা : আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ পৰিসংখ্যা বিভাগৰ অৱসৰপ্ৰাপ্ত মূৰব্বী অধ্যাপক।

এখন কলেজ, এখন চহৰ আৰু এজাক স্বপ্নাতুৰ পথিক

♦ ড° পংকজ জ্যোতি গগৈ

অসমৰ বহুবোৰ মহাবিদ্যালয়ত এতিয়া সোণালী জয়ন্তী, হীৰক জয়ন্তী, মহাৰজত জয়ন্তী আদিবোৰ উদ্‌যাপিত হৈছে বা আহিবলগীয়া দিনবোৰতো বহুতো কলেজত এনেবোৰ জয়ন্তী অনুষ্ঠিত হ'ব। বিশেষকৈ ছল্লিছ আৰু পঞ্চাশৰ দশকত অৰ্থাৎ স্বাধীনতাৰ আগে-পিছে অসমৰ বিভিন্ন চহৰ, নগৰ আৰু মফচল অঞ্চলত যথেষ্ট সংখ্যক মহাবিদ্যালয় প্রতিষ্ঠাপিত হৈছিল, যিবোৰে আজি প্ৰায় পঞ্চাশ বা ষাঠী বছৰ অতিক্ৰম কৰিছে। অসমৰ উচ্চ শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰখনত এনেবোৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ঐতিহাসিক ভূমিকা সৰ্বজনবিদিত। প্ৰত্যেকখন মহাবিদ্যালয় প্রতিষ্ঠাৰ সৈতে সংপৃক্ত হৈ আছে একো একোটা অঞ্চলৰ অগণন মানুহৰ অশেষ ত্যাগ, কষ্ট আৰু উঠি অহা প্ৰজন্মক এক সুন্দৰতৰ ভৱিষ্যত উপহাৰ দি যোৱাৰ দুৰ্বাৰ স্বপ্ন। এনে মহৎ প্ৰচেষ্টাৰ অন্তৰালত আছিল প্ৰগতিৰ নতুন দিগন্তৰ সন্ধানৰে এখন নতুন পৃথিৱী নিৰ্মাণৰ এক স্বতঃস্ফূৰ্ত আন্তৰিক প্ৰয়াস। কাৰণ ঔপনিবেশিক শাসন আৰু চক্ৰগুৰুৰ পৰা মুক্তি লাভ কৰি এখন সুস্থিৰ, মানৱতাবাদী সমাজ প্রতিষ্ঠা কৰিবৰ কাৰণে সাধাৰণ জনতাৰ শেষ ভৰসাই আছিল শিক্ষা। অভিনৱ চিন্তাৰে সমাজৰ আমূল পৰিবৰ্তন সাধন কৰি মানুহৰ মুক্তিৰ প্ৰকৃত পথৰ সন্ধানৰ বাবে জনগণই আশাৰে বাট চাই ৰৈছিল এই সদ্য প্রতিষ্ঠিত উচ্চ শিক্ষা অনুষ্ঠানবোৰলৈ। কোৱা বাহুল্য যে মধ্যবিত্তীয় শ্ৰেণী স্বাৰ্থৰ সংকীৰ্ণ পৰিধিৰ ভিতৰত থাকিও এনে শিক্ষানুষ্ঠানবোৰে সমাজ ৰূপান্তৰ আৰু মানুহৰ মাজত এক নতুন আশাবাদ সঞ্চার কৰাৰ ক্ষেত্ৰত এক ঐতিহাসিক ভূমিকা পালন কৰিছে। ১৯৪৩ চনত প্রতিষ্ঠিত গুৱাহাটীৰ বি. বৰুৱা মহাবিদ্যালয়, ১৯৪৭ চনত প্রতিষ্ঠা লাভ কৰা শিৱসাগৰ মহাবিদ্যালয়, ১৯৪৯ চনত প্রতিষ্ঠা লাভ কৰা গোলাঘাটৰ দেৱৰাজ ৰয় মহাবিদ্যালয়, ১৯৪৬ চনত প্রতিষ্ঠা লাভ কৰা ধুবুৰীৰ বি.ন. কলেজ, ১৯৪৫ চনৰ নলবাৰী কলেজ, ১৯৫২ চনত প্রতিষ্ঠা হোৱা উত্তৰ লক্ষীমপুৰ মহাবিদ্যালয়, ১৯৫৫

চনত প্রতিষ্ঠা হোৱা যোৰহাটৰ দেৱীচৰণ বৰুৱা ছোৱালী মহাবিদ্যালয়, ১৯৫৯ চনত প্রতিষ্ঠা লাভ কৰা নগাঁওৰ আনন্দৰাম টেকিয়াল ফুকন মহাবিদ্যালয় আদি অলেখ কলেজৰ নাম ল'ব পাৰি। ১৯৫৮ চনত গুৱাহাটীত প্রতিষ্ঠা লাভ কৰা আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয় এই শ্ৰেণীৰ কলেজসমূহৰ এক সাৰ্থক প্ৰতিনিধি। ঔপনিবেশিক যুগতে প্রতিষ্ঠা হোৱা অসম তথা উত্তৰ-পূব ভাৰতৰ প্ৰথমখন মহাবিদ্যালয় কটন কলেজত শিক্ষকতা কৰা এজন শিক্ষকে কটনৰ চাকৰি পৰিত্যাগ কৰি গুৱাহাটীৰ তুলনামূলক ভাৱে পিছপৰা এখন ঠাইত প্রতিষ্ঠা কৰিছিল এইখন মহাবিদ্যালয়। সেইজন ব্যক্তি আন কোনো নহয়, আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰথমজন অধ্যক্ষ তথা অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ অন্যতম সাধক গিৰিধৰ শৰ্মা। ছল্লিছ আৰু পঞ্চাশৰ দশকত প্রতিষ্ঠা লাভ কৰা মহাবিদ্যালয়সমূহ এইবাবেই ঐতিহাসিকভাৱে গুৰুত্বপূৰ্ণ যে যিসকল ব্যক্তি এনে শিক্ষানুষ্ঠানৰ প্রতিষ্ঠাৰ সৈতে জড়িত আছিল তেওঁলোকে মূলত অনুপ্ৰাণিত হৈছিল ভাৰতীয় জাতীয় স্বাধীনতা সংগ্ৰামৰ সেই গভীৰ আৰু উদাত্ত আহ্বানৰ দ্বাৰা, কাৰণ ঔপনিবেশিক শোষণ-শাসনৰ পৰা মুক্তি লাভ কৰি এক নতুন সামাজিক পৰিকাঠামো নিৰ্মাণৰ বাবে তেওঁলোকে গভীৰভাৱে অংগীকাৰবদ্ধ হৈছিল। তেওঁলোকে হয়তো উপলব্ধি কৰিছিল যে উপনিবেশিকতাবাদৰ বিৰোধ কৰিবলৈ হ'লে প্ৰথমেই উপনিবেশবাদে সৃষ্টি কৰা জ্ঞানতত্ত্বৰ বিকল্প পথৰ সন্ধান কৰিব লাগিব। এনে ধৰণৰ সমাজৰ পুনৰ নিৰ্মাণমুখী দায়বদ্ধতাকে ৰাজনৈতিক, তাত্ত্বিক ৰজনি কোঠাৰীয়ে Reconstructive Nationalism হিচাপে অভিহিত কৰিছে। কটন কলেজৰ চৰকাৰী চাকৰি এৰি এখন নতুন মহাবিদ্যালয় জন্ম দি তাক লালন পালনৰ দায়িত্ব কান্ধ পাতি লোৱাৰ যি প্ৰেৰণা আৰু সৎ সাহস তাৰ অন্তৰালত হয়তো এনে ধৰণৰ চিন্তাই ক্ৰিয়া কৰিছিল। গিৰিধৰ শৰ্মাৰ উত্তৰসূৰী সকলেও

সমাজ ৰূপান্তৰৰ এই আশাসুধীয়া প্ৰচেষ্টাক আগুৱাই লৈ যাবলৈ সক্ষম হৈছিল। সেই সকলৰ ভিতৰত আছিল নলিনীধৰ ভট্টাচাৰ্য, নীলমণি ফুকন, শিৱনাথ বৰ্মন আদিৰ হৰে মহীকহ, যাৰ সৃষ্টিশীল সাহিত্য, শিল্পচেতনা, সাহিত্য সমালোচনা, সমাজমুখী আৰু মানৱতাবাদী চিন্তা ভাবনাই উত্তৰ ঔপনিবেশিক যুগৰ অসমৰ বৌদ্ধিক আৰু সামাজিক জীৱনক বাৰুকৈয়ে আলোড়িত কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। ষাঠীৰ আৰু সত্তৰ দশকৰ সেই সোণালী দিনবোৰত আৰ্য বিদ্যাপীঠৰ খ্যাতি আৰু সুনামে অসম তথা সমগ্ৰ উত্তৰ-পূব ভাৰতৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক আকৰ্ষণ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। আজি এই শিক্ষানুষ্ঠানটিয়ে ষাঠীটা বছৰ অতিক্ৰম কৰিছে। ২০১৮ বৰ্ষটো সেয়েহে শিক্ষানুষ্ঠানটোৱে হীৰক জয়ন্তী বৰ্ষ উপলক্ষে বিভিন্ন কাৰ্যসূচী গ্ৰহণ কৰিছে আৰু অহা চেপ্তেম্বৰৰ ২১,২০ আৰু ২৩ তাৰিখে ইয়াৰ সামৰণি অনুষ্ঠানৰ দিন ধাৰ্য কৰা হৈছে। ইতিমধ্যে কেইবাখনো ন-পুৰণি ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সন্মিলনৰ অনুষ্ঠান আয়োজিত হৈ গৈছে। আৰ্য বিদ্যাপীঠৰ একালৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক আজিৰ সমাজৰ বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত সুপ্ৰতিষ্ঠিত হোৱা দেখিলে আমি অভিভূত হওঁ আৰু এই শিক্ষানুষ্ঠানটোৰ এগৰাকী সদস্য হিচাপে গৌৰৱ অনুভৱ কৰো। লগতে ব্যক্তিগতভাৱে এই কথাও উপলব্ধি কৰো যে যি ঐতিহাসিক সন্ধিক্ষণত এই শিক্ষানুষ্ঠানটোৱে জন্ম লাভ কৰিছিল বা পৰৱৰ্তী সময়ত অসমৰ শিক্ষা জগতত ই যেনে ধৰণৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰিছিল সেয়া যেন আজিৰ সময়ৰ সোঁতত স্তিমিত হৈ পৰিছে। আজিৰ সময়ত অনুষ্ঠানটোৰ সামগ্ৰিক উত্তৰণৰ স্বার্থত আমাৰ কৰিবলগীয়া অনেকখিনি আছে।

এইখিনিতে আমি অন্য এটা প্ৰসংগলৈ উভতি যাব খুজিছো। আমি স্থানান্তৰত উল্লেখ কৰা মহাবিদ্যালয়সমূহৰ সৰহ ভাগেই প্ৰতিষ্ঠা হৈছিল চহৰ অঞ্চলত বা সেই সময়ৰ জিলা সদৰসমূহত। বিভিন্ন মফচল আৰু দুৰণিবটীয়া গাঁওৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল ঢাপলি মেলিছিল উচ্চ শিক্ষাৰ বাবে এই মহাবিদ্যালয় সমূহলৈ। এক অৰ্থত গাঁও আৰু চহৰৰ যোগসূত্ৰ আৰু সমন্বয়ৰ সোঁত হিচাপে কাম কৰিছিল এই মহাবিদ্যালয়সমূহে। আমাৰ সমাজৰ জনপ্ৰিয় সংস্কৃতিৰ ধাৰাটোত প্ৰায়ে গাঁও আৰু চহৰত এক দ্বৈত বৈপৰীত্য ধাৰণা হিচাপে প্ৰক্ষেপ কৰা হয়। গাঁওবোৰক ধৰা হয় প্ৰাকৃতিক, নৈসৰ্গিক, নিৰ্মল, স্বৰিষ, ঐতিহ্যৰ পৰা আহৰণ কৰা প্ৰজ্ঞা আৰু সংঘবদ্ধ জীৱনৰ বিমল আনন্দৰে পৰিপূৰ্ণ এক ক্ষেত্ৰ হিচাপে, আনহাতে চহৰবোৰক ধৰা হয় কৃত্ৰিম, কোলাহলপূৰ্ণ, অপৰিস্কাৰ, গতিময়, মানৱতাহীন ব্যক্তিকেन्द्रিক এক যান্ত্ৰিক পৃথিৱী হিচাপে। বেছি দূৰলৈ নগৈ ভূপেন হাজৰিকাৰ এৰাৰাটৰ সুৰ কথাছবিৰ লতা মংগেশকাৰে পৰিবেশন কৰা গীত ‘জোনাকৰে ৰাতি অসমীৰে মাটি’... শীৰ্ষক গীতটোৰ এঠাইত আছে এনেদৰে— আমাৰ গাঁৱৰে সৰু জুৰিটিত তৰায়ে ধেমালি কৰে/আশাৰ চাকি জ্বলে দুখীয়াৰ ঘৰে ঘৰে/তাকে দেখি এন্ধাৰবোৰে আমাৰ গাঁও এৰে। আকৌ জংলী জংলী গীতটোত চহৰৰ বিষয়ে তেওঁ এনেদৰে কৈছে— ‘চহৰৰ উচ্চ অট্টালিকাৰ তুমি নাগৰিক অহংকাৰী/এই সৱ পকাঘৰ ঘৰটো নহয় ই ভদ্ৰলোকৰ বস্তিবাড়ি।’ তাহানিখনতে পিয়লি ফুকন কথাছবিত গুণদা দাসে

গোৱা এটি জনপ্ৰিয় গীত— ‘গাঁৱৰে জীয়ৰী সপোন সুন্দৰী সপোন বহু মই/মাটিতে সৰগ বহু মই/দেৱতাই ব’ লা য’ত গাঁৱৰ জীৱনৰ এক বাৎময়, মোহনীয় আৰু এখন অপকল্পনা কৰা হৈছে। গাঁও আৰু চহৰৰ এনে বিপৰীতসূৰী চিত্ৰ কৰা গীত বিচাৰিলে আৰু অলেখ উদাহৰণ পোৱা যাব। ৰাজ মনঃস্বত্ববিদ আশীষ নন্দীয়ে এখন সৰু অথচ অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ মননশীল গ্ৰন্থ An Ambiguous Journey to the City-ত আৰ দক্ষিণ এছিয়াৰ প্ৰেক্ষাপটত গাঁও আৰু চহৰৰ সম্পৰ্ক বহুতো তাত্ত্বিক বিশ্লেষণ আগবঢ়াইছে। গাঁও আৰু চহৰৰ মনঃ দ্বিবিভাজনৰ কথা বিশ্লেষণ কৰি নন্দীয়ে উল্লেখ কৰিছে— village symbolizes control over self, city reeks of indulgence and absence of self restraint. Beyond temptation and glitters of the city lies the utopia of an integrated, defragmented self, not tyrannised by demands of atomised individualism. It is the utopia of a village as a self controlling the self that is the (উপৰোক্ত গ্ৰন্থ পৃষ্ঠা ১৩)

ভাৰত আৰু দক্ষিণ এছিয়াৰ সমাজৰে এই চহৰতকৈ গাঁওতে অধিক মহিমামণ্ডিত ৰূপত উপস্থাপন কৰা হৈছে এই কাৰণেই ঔপনিবেশবাদৰ সময়ছোৱাত চহৰবোৰ উল্লসিত আছিল অৰ্থাৎ শোষণৰ প্ৰধান কেন্দ্ৰ। গতিকে ঔপনিবেশিক আদৰ্শগত বিৰোধিতা কৰা সকলৰ বাবে চহৰসমূহত যেন পোৱাছিল ঔপনিবেশিক শোষণতন্ত্ৰৰ এক মূৰ্ত্ত প্ৰতীক। সেয়েহে গাঁওৰ দৰে নেতাই বিপৰীত মেৰুত অৱস্থান কৰি গাঁওবোৰকেই ভাৰতীয় সমাজ সংস্কাৰ আত্মা হিচাপে প্ৰক্ষেপ কৰিছিল, গাঁৱৰ বিকাশৰ জৰিয়তে সমগ্ৰ ভাৰত বিকাশৰ কথা কল্পনা কৰা হৈছিল। কিন্তু এই কথাও আমি স্বীকাৰ কৰিব লাগিব যে সমাজ ৰূপান্তৰ আৰু নতুন মূল্যবোধ প্ৰতিষ্ঠাৰ ক্ষেত্ৰত চহৰৰ ভূমিকাও কোনো গুণে কম নহয়। বিভিন্ন শৈক্ষিক সামাজিক অনুষ্ঠান আৰু নিয়োগৰ এখন বহল ক্ষেত্ৰৰ যোগেদি সৃষ্টি কৰে এখন উদাৰ, মুক্ত আৰু বিশ্বজনীন পৃথিৱী, যি গ্ৰাম্য জীৱন সাংস্কৃতিভাৱে পদানুক্ৰমিক সমাজখনৰ অৱদমনৰ পৰা মুক্ত। এনে কাৰণতে হয়তো এক নতুন জীৱনৰ স্বপ্নত বহুতো নিম্নবৰ্গৰ, নিম্ন মানুহ গাঁৱৰ পৰা ওলাই আহি চহৰমুখী হয়। কেতিয়াবা এখন চহৰ হ’ব পাৰে এখন পশ্চাদপদ সমাজক পোহৰাই তুলিব পৰা আৰু অহা প্ৰজন্মলৈ যুগৰ বতৰা কঢ়িয়াই আনিব পৰা এক আলোক শিখা

অসমৰ প্ৰেক্ষাপটত গুৱাহাটী মহানগৰীকো আমি তেনে চহৰ হিচাবে কল্পনা কৰিব পাৰোনে? নিজৰ গাঁওখনৰ বা সৰু চহৰ মায়া এৰি এখন বহল পৃথিৱীৰ সন্ধানত যিসকল ছাত্ৰ-ছাত্ৰী ওলাই তেওঁলোকৰ সৰহভাগৰে লক্ষ্যস্থান গুৱাহাটী। নিজৰ ওপজা ঠাই চিনাকি বিনন্দীয়া পৰিৱেশ নেওচি আজিও অগণন স্বপ্নাতুৰ পথিৰ জীৱনৰ চানেকি আঁকে গুৱাহাটী মহানগৰীত। মহানগৰে প্ৰতিপলে হাত বাউলি মাতে জীৱন যাত্ৰাৰ এই যাত্ৰী অভিযাত্ৰীসকলে কেৱল মাত্ৰ গুখ গুখ অট্টালিকা, ফ্লাই অভাৰ, স্বপিং মল আৰু নিবেস্তোৰাবোৰেই মহানগৰীয়া জীৱনৰ পৰিচায়ক নহয়। ধূলি ধোঁৱাৰে ধুসৰিত গলি কেঁকুৰিবোৰৰ পৰাই জীৱনৰ নশিকাৰ আৰম্ভ কৰে জীৱনক ন-দৃষ্টিৰে চোৱাৰ এক উত্তৰণমুখী সাধনা।

খৰুৱা পৰিবেশৰ চিনাকি সুবাস নেওচি আমিও এদিন ভৰি দিছিলো
হানগৰীৰ লানি নিচিগা ভিৰত আৰু আৰম্ভ হৈছিল চহৰীয়া
নিৰ্বাসনৰ এক নতুন যাত্ৰা। তাৰে মাজত ৰবীন্দ্ৰ ভৱনৰ নাটকৰ
ক্ষয়বোৰ, গ্ৰন্থমেলাৰ উমাল গধূলিবোৰ হৈ পৰিছিল আমাৰ প্ৰিয়।
কতিয়াবা দীঘলীপুখুৰীৰ পাৰত ভৰ দুপৰীয়াৰ প্ৰতিবাদী কণ্ঠবোৰেও
আমাক কৌতুহলী কৰি তুলিছিল। কিন্তু ক্ৰমশঃ মন কৰিলো যিখন
বাহাটীৰ স্বপ্নই আমাক মতলীয়া কৰি ৰাখিছিল সেইখন চহৰ যেন
আমাৰ চকুৰ আগতেই লাহে লাহে অচিনাকি হৈ পৰিল। পুৰাই উঠি
দায় দেখা খিড়িকী মুখৰ সেউজীয়া পাহাৰটো নিমিষতে এটা
প্ৰক্ৰিটৰ টুকুৰালৈ পৰিবৰ্তন হ'ল। এটা যুগৰ যেন অৱসান ঘটিল।
ৰকাললৈ হেৰাই গ'ল হীৰুদাৰ কবিতাৰ সুগন্ধি পখিলা, নিজৰা পাৰৰ
জানৰ গান। বজাৰৰ ভিৰত যেন হেৰাই গ'ল চহৰৰ সাংস্কৃতিক
বিৱেশ। গাঁওবোৰো আজি আৰু গাওঁ হৈ থকা নাই। নৈপৰীয়া
ভৰুৰ পানী অনা ঘটত এতিয়া আৰু শুনা নাযায় সন্ধিয়াৰ খিলখিল
হি বা দেখা পোৱা নাযায় মূৰত গামোচাৰ পাগ মাৰি মাটি চহোৱাৰ

পাহোৱাল ডেকাৰ সেই চিনাকি ছবি। অৰ্থাৎ উৎপাদন আৰু শ্ৰমৰ পৰা
আজি গ্ৰাম্য সমাজ সম্পূৰ্ণৰূপে বিচ্ছিন্ন হৈ পৰিছে। গোলকীয় পুঁজিয়ে
সৃষ্টি কৰা পণ্যৰ প্ৰয়োভৰ গাঁও কি চহৰ কি সকলোতে একেই। পণ্য
উপভোগৰ ক্ষেত্ৰত গাঁও আৰু চহৰৰ আজি আৰু কোনো মৌলিক
পাৰ্থক্য নাই। গাঁওবোৰৰ দৰেই উকা উৰুঙা হৈ পৰিছে আজিৰ ৰাজহুৱা
খণ্ডৰ বহুতো শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠান। ব্যক্তিগত খণ্ডৰ উত্থান আৰু সঘনাই
হোৱা ৰাজনৈতিক হস্তক্ষেপে সমাজ নিৰ্মাণত শিক্ষাৰ যি স্বতঃস্ফূৰ্ত
ভূমিকা সেয়া যেন নোহোৱা কৰি পেলাইছে। ক্ৰমাৎ এলাগী হৈ পৰিছে
বহুতো ঐতিহ্যমণ্ডিত শিক্ষানুষ্ঠান। আমি আশা কৰিম সোণালী জয়ন্তী,
হীৰক জয়ন্তী ইত্যাদিৰ মঞ্চবোৰ কেৱল স্মৃতিচাৰণ, নষ্টালজিয়া,
আবেগ আৰু গীত নাটৰ কাৰ্যসূচীৰ মাজতে সীমাৱদ্ধ নাথাকক। এক
সুস্থ ভৱিষ্যমুখী আঁচনিৰে আজিৰ সময় সংকটৰ মোকাবিলা কৰিব
পৰাকৈ অভিনয় পৰিকল্পনাৰ শুভাৰম্ভ হওক এই জয়ন্তীবোৰত। এক্কাৰ
গলিত এগছি বিশ্বাসৰ বন্তি জ্বলাই ঐতিহ্যমণ্ডিত শিক্ষানুষ্ঠানবোৰে
আকৌ এবাৰলে আলোকিত কৰি তোলাক চৌপাশৰ পৃথিৱী।

ড° পৰকল্প জ্যোতি গগৈ : আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিভাগৰ সহকাৰী অধ্যাপক।

GNRC
Quality • Value • Trust

Freedom from pain, for a better tomorrow with GNRC.

<p>For treating appendicitis Open appendectomy starting at</p> <p>₹ 27,000/-*</p>	<p>For treating appendicitis Laparoscopic appendectomy starting at</p> <p>₹ 31,000/-*</p>	<p>For Gallbladder stone surgeries Open cholecystectomy starting at</p> <p>₹ 32,000/-*</p>
<p>For Gallbladder stone surgeries Laparoscopic cholecystectomy starting at</p> <p>₹ 34,000/-*</p>	<p>For Hernia Surgery Hernioplasty (MESH charge extra) starting at</p> <p>₹ 33,000/-*</p>	<p>For the freedom to walk again Total Knee Replacement Surgery (TKR) starting at</p> <p>₹ 95,000/-*</p>
<p>For a healthy heart Bypass surgery starting at</p> <p>₹ 100,000/-*</p>		

(The costs for all surgeries mentioned are inclusive of hospital stay and OT expenses)

Call 18003450022 to talk to us.

facebook.com/gnrchospitals www.gnrchospitals.com Email: info@gnrchospitals.com

*Conditions Apply

**This Bank is by the People..... Of the People.....
For the People of Assam..... For All the Banking Needs**

**Expeditious Fund Transfer facility through
RTGS / NEFT.**

Bank has introduced ATM facility

All Branches of the Bank under CBS fold

Locker facility also available..

**One
Account
with Multi
Benefits**

**70 YEARS OF ITS SERVICE
TO THE PEOPLE OF ASSAM**

The Assam Co-Operative Apex Bank Limited

H.O.: Panbazar, Guwahati; Tel : (0361) 2545092 /2515013 (O) Fax : 2545092

e-mail: mdo@apexbankassam.com, Website: www.apexbankassam.com

আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ বাৰ্ষিক মুখপত্ৰ 'এৰিয়ান'ৰ ইতিহাস

• ড° প্ৰণীতা বৰ্মন

ছাত্ৰ-শিক্ষকৰ সহযোগত প্ৰকাশ পোৱা একোটা শিক্ষানুষ্ঠানৰ মুখপত্ৰ'ৰ দ্বাৰা শিক্ষানুষ্ঠানটিৰ সদস্যসকলৰ ভিন্নমুখী চিন্তাধাৰাৰ পৰিচয় পাব পাৰি। বিষয়বস্তুৰ বৈবিধ্যতা তথা বৰ্ণিত অংগ সজ্জাৰ বাবে সাধাৰণ আলোচনী বা বাৰ্তালোচনী এখনতকৈ শিক্ষানুষ্ঠানৰ আলোচনী এখন কিছু সুকীয়া। শিক্ষানুষ্ঠানৰ মুখপত্ৰ এখনে গল্প, কবিতা, নাটক আদি সৃজনীমূলক ৰচনা, নানা বিষয়ৰ সমালোচনা, আলোকচিত্ৰ, সম্পাদকলৈ চিঠি, ছাত্ৰ একতা সভাৰ বিষয়ববীয়া সকলৰ বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন পাঠ, শৈক্ষিক বৰ্ষসমূহত অনুষ্ঠিত কৰি অহা বিভিন্ন অনুষ্ঠান, প্ৰতিযোগিতাৰ ফলাফল আদি বৈচিত্ৰপূৰ্ণ বিষয়বস্তুৰ সন্ভেদ দিয়ে। তদুপৰি এনে মুখপত্ৰত প্ৰকাশিত লেখনীৰাজিৰ দ্বাৰা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ মননশীলতাৰো পৰিচয় পোৱা যায়। সেয়েহে শিক্ষানুষ্ঠান একোটাৰ সামগ্ৰিক চিত্ৰ প্ৰতিফলিত কৰাত সেই অনুষ্ঠানৰ 'মুখপত্ৰ' খনে এক বিশেষ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে।

আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ মুখপত্ৰ 'এৰিয়ান'ৰো এটি গৌৰৱময় ইতিহাস আছে। ঐতিহ্যপূৰ্ণ এই শিক্ষানুষ্ঠানখনৰ দক্ষমূল্যৰে পৰা বৰ্তমানলৈ প্ৰকাশিত হৈ অহা এৰিয়ানে এটি দীঘলীয়া পথ পৰিক্ৰমা অতিক্ৰম কৰি মহাবিদ্যালয়খনৰ বিভিন্ন সময়ৰ সামগ্ৰিক ছবি এখন দাঙি ধৰি আহিছে। উল্লেখ্য যে উপযুক্ত সংৰক্ষণ ব্যৱস্থাৰ অভাৱত আৰম্ভণিৰ পৰা বৰ্তমানলৈ প্ৰকাশ পোৱা 'এৰিয়ান'ৰ আটাইকেইটা সংখ্যা সংগৃহীত হৈ থকা নাই। তদুপৰি মানুষংগিক বিভিন্ন কাৰণত মুখপত্ৰখনিৰে বাৰ্ষিক প্ৰকাশৰ পৰাবাহিকতা ৰক্ষা কৰিব পৰা নাই। বৰ্তমান মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিষ্ঠালত প্ৰাপ্ত 'এৰিয়ান'ৰ বিভিন্ন সংখ্যাৰ লগতে এই মুখপত্ৰখনৰ প্ৰকাশৰ আৰম্ভণি সময়ৰ কেইজনমান বিশিষ্ট ব্যক্তিৰ মৌখিক তথ্যৰ আধাৰত 'এৰিয়ান'ৰ ইতিহাসৰ এটি চমু ৰূপৰেখা অংকণ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা হৈছে।

আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিষ্ঠা কালৰ পৰৱৰ্তী বৰ্ষ ১৯৫৯ চনত এই অনুষ্ঠানখনৰ মুখপত্ৰখনে প্ৰথম প্ৰকাশ লাভ কৰে। উল্লেখ্য যে এই প্ৰথম বৰ্ষৰ প্ৰথম 'মুখপত্ৰ'খন আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ

উচ্চতৰ মাধ্যমিক আৰু বহুমুখী বিদ্যালয় আৰু আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ এই দুয়োখন শিক্ষানুষ্ঠানে লগ হৈ প্ৰকাশ কৰিছিল। তেতিয়া এই মুখপত্ৰখনৰ নাম আছিল "The Arya Vidyapeeth Magazine"। ইয়াৰ প্ৰথম সম্পাদক আছিল প্ৰমোদ চন্দ্ৰ পাটোৱাৰী। ইংৰাজী আৰু অসমীয়া দুটা ভাগত বিভক্ত প্ৰথমখন মুখপত্ৰ সৰ্বমুঠ ত্ৰিশটা ৰচনাৰে এখন অনাড়ম্বৰ মুখপত্ৰ আছিল বুলি জনা যায়। ১৯৬০ চনতো মুখপত্ৰখন বিদ্যালয় আৰু মহাবিদ্যালয় দুয়োটি শিক্ষানুষ্ঠানে যুটীয়াভাৱে প্ৰকাশ কৰে। দ্বিতীয় বৰ্ষৰ মুখপত্ৰখনৰ সম্পাদক আছিল নবীন চন্দ্ৰ শৰ্মা (গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ লোক সংস্কৃতি বিভাগৰ অৱসৰপ্ৰাপ্ত অধ্যাপক ড° নবীন চন্দ্ৰ শৰ্মা বৰ্তমান এগৰাকী বিশিষ্ট লোক সংস্কৃতিবিদ ৰূপে পৰিচিত)। পৰৱৰ্তী ১৯৬১ চনৰ পৰা এই মুখপত্ৰখন বিদ্যালয় আৰু মহাবিদ্যালয় উভয়ে সুকীয়া সুকীয়া ভাবে প্ৰকাশ কৰিবলৈ লয়। তেতিয়াৰপৰা বিদ্যালয়ৰ মুখপত্ৰখনৰ নাম দিয়া হ'ল 'আৰ্য্যবাণী' আৰু মহাবিদ্যালয়ৰ মুখপত্ৰখনৰ নাম দিয়া হ'ল 'এৰিয়ান'। ১৯৬১ চনৰ পৰা বৰ্তমানলৈ প্ৰকাশিত হৈ থকা 'এৰিয়ান'ৰ এই সুদীৰ্ঘ পথ পৰিক্ৰমাত ভিন্নমুখী বিষয়বস্তু সম্বলিত লেখনীৰে 'এৰিয়ান'ক সমৃদ্ধিশালী কৰি তোলা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল আজি সমাজৰ বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰি আহিছে। ই আমাৰ বাবে অতি গৌৰৱৰ কথা।

সপ্তম বছৰৰ সপ্তম সংখ্যা (১৯৬৫-৬৬ চন)ৰ 'এৰিয়ান'খনৰ অসমীয়া শাখাটো প্ৰবন্ধ, গল্প, কবিতাৰে সৰ্বমুঠ ১৫ টা আৰু ইংৰাজী শাখাটো প্ৰবন্ধ, গল্প, অনুদিত কবিতাৰে মুঠ ৬ টা লেখাৰে আড়ম্বৰশূণ্য ভাবে প্ৰকাশিত হৈছে। অষ্টম সংখ্যা (১৯৬৬-৬৭ চন)ৰ 'এৰিয়ান'ৰ অসমীয়া শাখাত সাহিত্য, অৰ্থনীতি, বিজ্ঞান, শিক্ষা আদি বিভিন্ন বিষয়ক প্ৰবন্ধ, অনুবাদমূলক গল্প আৰু কবিতাৰে মুঠ ১৭ টা ৰচনা অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। ঠিক তেনেদৰে ইংৰাজী শাখাটিও সাহিত্য-সংস্কৃতি, অৰ্থনীতি, ৰাজনীতি, বিজ্ঞান বিষয়ক প্ৰবন্ধ, হাস্যৰসমূলক ৰচনা, চুটি গল্প, কবিতা, অনুবাদ গল্পৰে মুঠ ১৪ টা

লেখনীৰে বৰ্ণাঢ়্য ৰূপত প্ৰকাশিত হৈছে। তদুপৰি বিশিষ্ট কবি পদ্মশ্ৰী নীলমণি ফুকনৰ দুখন উল্লেখযোগ্য কবিতা পুথিৰ সমালোচনাই এই সংখ্যাৰ 'এৰিয়ান'ৰ গাভীৰ্য্য বৰ্দ্ধন কৰিছে। উল্লেখ্য যে এই সংখ্যাৰ এটা বিশেষ লেখাৰ দ্বাৰা জনা যায় যে ১৯৬৬-৬৭ বৰ্ষৰ মহাবিদ্যালয় সপ্তাহৰ এটি গুৰুত্বপূৰ্ণ কাৰ্য্যসূচী হিচাপে আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ নগৰ (বৰ্তমান গোপীনাথ নগৰ)ৰ শিক্ষানুষ্ঠানসমূহৰ বিভিন্ন স্তৰৰ শিক্ষকৰ সহযোগত এটি শৈক্ষিক চ'ৰা (Academic Forum) গঠিত হৈছিল। কৰ্মযোগী গিৰিধৰ শৰ্মাৰ উদ্যোগত গঠিত এই শৈক্ষিক চ'ৰাৰ মূল উদ্দেশ্য আছিল আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ নগৰ অঞ্চলৰ বিদ্যালয় আৰু মহাবিদ্যালয়ৰ শিক্ষক সকলৰ শিক্ষা সম্পৰ্কীয় মত বিনিময়ৰ দ্বাৰা সংঘবদ্ধ প্ৰচেষ্টাৰে শিক্ষাৰ মান উন্নত কৰা।

'এৰিয়ান'ৰ একাদশ সংখ্যাটি (১৯৬৯-৭০ চন)ৰ অসমীয়া শাখাটোৰ সাহিত্য, সংস্কৃতি, সমালোচনা, বিজ্ঞান, ভ্ৰমণ বিষয়ক প্ৰবন্ধ, বস বচনা, গল্প তথা কবিতা আদি। সাহিত্যৰ বিভিন্ন বিভাগৰ সৰ্বমুঠ ২৩ টা লেখা অন্তৰ্ভুক্ত হৈছিল। ঠিক তেনেদৰে ইংৰাজী শাখাটোও শিক্ষা, অৰ্থনীতি, পৰিসংখ্যা বিজ্ঞান, সাহিত্য, ৰাজনীতি, খেল-ধেমালি তথা হাস্যৰসাত্মক প্ৰবন্ধ, কবিতা আৰু গল্পৰে সৰ্বমুঠ ১৮ টা লেখাৰ দ্বাৰা সমৃদ্ধ ৰূপ গ্ৰহণ কৰিছে। দ্বাদশ সংখ্যা (১৯৭০-৭১ চন)ৰ এৰিয়ানৰ অসমীয়া শাখাটো সাহিত্য, সমালোচনা, বিজ্ঞান, শিক্ষা, ভ্ৰমণ, পৰ্বতাৰোহণৰ অভিজ্ঞতা সম্বন্ধীয় বিভিন্ন বিষয়ৰ প্ৰবন্ধৰ লগতে কবিতা-গল্পকে ধৰি মুঠ ২৩ টা বচনাৰে বৈচিত্ৰপূৰ্ণ হৈ পৰিছে। ইংৰাজী শাখাটো সাহিত্য আৰু বিজ্ঞান বিষয়ক প্ৰবন্ধ আৰু কবিতা সহ মুঠ ৭ টা লেখনী অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। ১৯৭৩-৭৪ বৰ্ষৰ এৰিয়ানৰ পঞ্চদশ সংখ্যাটিত সাহিত্য, বুৰঞ্জী, বিজ্ঞান, ৰাজনীতি, শিক্ষা আদি ভিন্নমুখী প্ৰবন্ধসহ কবিতা, গল্প, চুটি গীত আদি সৰ্বমুঠ ১৭ টা অসমীয়া ভাষাৰ লেখা সন্নিবিষ্ট হৈছে। ঠিক তেনেদৰে এই সংখ্যাৰ ইংৰাজী শাখাটিত প্ৰবন্ধ, কবিতা, গল্প—সাহিত্যৰ এই প্ৰধান তিনিটা বিভাগৰ মুঠ ৯ টা লেখা অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে।

উল্লেখ্য যে এই সংখ্যাৰ এৰিয়ানৰ 'মুকলি চ'ৰা' নামৰ শিতানত বিশিষ্ট সাহিত্য তথা ৰাজনীতি সমালোচক, কবি আৰু সংস্কৃতি জগতৰ কেবাজনো বৰেণ্য ব্যক্তিৰ ভিন্নমুখী অভিজ্ঞতাৰাজিৰ সাক্ষাৎকাৰ ৰূপত প্ৰকাশ কৰা হৈছে। তদুপৰি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ মনৰ কথা মুকলি ভাবে জনাবৰ বাবে 'প্ৰশ্ন-উত্তৰ' নামৰ নতুন শিতান এটিও এই সংখ্যাৰ এৰিয়ানত পৰীক্ষামূলক ভাৱে খোলা হৈছে। সপ্তদশ সংখ্যা (১৯৭৫-৭৬ চন)ৰ 'এৰিয়ান'ৰ অসমীয়া শাখাটো সমাজ, সাহিত্য, দৰ্শন, অৰ্থনীতি, সংস্কৃতি, পৰ্যালোচনা আদি বৈচিত্ৰপূৰ্ণ বিষয়বস্তুৰ প্ৰবন্ধৰ লগতে কবিতা, অনূদিত কবিতা, গল্পসহ মুঠ ৩১ টা বচনাৰে বৰ্ণাঢ়্য ৰূপত প্ৰকাশিত হৈছে, ঠিক তেনেদৰে ইংৰাজী শাখাটোত প্ৰবন্ধ আৰু কবিতাৰ মুঠ ৬ টা লেখা অন্তৰ্ভুক্ত হৈছে। অষ্টাদশ সংখ্যা (১৯৭৬-৭৭ চন)ৰ 'এৰিয়ান'ৰ অসমীয়া শাখাত সাহিত্য, বিজ্ঞান, অৰ্থনীতি, সংস্কৃতি বিষয়ক প্ৰবন্ধৰ লগতে কবিতা, গল্প, একাঙ্কিকা নাট আদি ৩৪ টা লেখা সন্নিবিষ্ট হৈছে। সেইদৰে ইংৰাজী শাখাত সাহিত্য, সমাজ, ৰাজনীতি, অৰ্থনীতি বিষয়ক প্ৰবন্ধৰ

লগতে কবিতা আৰু অন্যান্য বিষয়সহ সৰ্বমুঠ ১৩ টা লেখা হৈছে। এৰিয়ানৰ ঊনবিংশ সংখ্যাটি (১৯৭৭-৭৮ চন)ৰ অৰ্থনীতি, সংস্কৃতি, বিজ্ঞান, ক্ৰীড়া আদি বিষয়ৰ বিভিন্ন বিষয়-গল্প তথা কবিতাৰে মুঠ ২৪ টা অসমীয়া বচনা আৰু বিজ্ঞান, ক্ৰীড়া আৰু অন্যান্য বিষয়সহ প্ৰবন্ধৰ সৈতে কবি-গল্পৰে মুঠ ১৩ টা ইংৰাজী বচনাৰে সমৃদ্ধ হৈ পৰিছে। উল্লেখ্য সংখ্যাৰ 'এৰিয়ান'খনত 'স্বৰ্গীয় গিৰিধৰ শৰ্মা সংখ্যা পৰি-হিচাপে এটি শিতান অসমৰ কেইগৰাকীমান ব্যক্তিৰ সৌৰভ-লেখাৰে প্ৰস্তুত কৰিছে। সাহিত্য, শিক্ষা, জীৱনী আদি কেইবিভাগৰ বিশিষ্ট ব্যক্তিয়ে কৰ্মযোগী গিৰিধৰ শৰ্মাৰ সান্নিধ্য, তে-ব্যক্তিত্ব, কৰ্মস্পৃহা, আদৰ্শ আৰু শৈক্ষিক সামাজিক অৱদান-বিভিন্ন দিশ সম্পৰ্কে আলোচনাৰে এ-শিতানত অৰ্ন্তভুক্ত হৈছে।

'এৰিয়ান'ৰ বিংশতিতম সংখ্যা (১৯৭৯-৭৯ চন)ৰ অসমীয়া শাখাটোক সাহিত্য-সংস্কৃতি, সামাজিক শিক্ষা, জীৱনী, অৰ্থনীতি, ক্ৰীড়া, জাতীয়তাবাদ, বিজ্ঞান আদি ভিন্নমুখী প্ৰবন্ধ, কবিতা, নাটক, ৰূপকধৰ্মী বচনা, গল্প আদি মুঠ ৪৯ টা বৰ্ণাঢ়্য ৰূপ দান কৰিছে। সেইদৰে এই সংখ্যাৰ ইংৰাজী শাখাটোত কবিতাৰ লগতে বিজ্ঞান, অৰ্থনীতি, দৰ্শন, শিক্ষা, সংস্কৃতি, চিকিৎসা, ৰাজনীতি, সাহিত্য আদি বিষয়ৰ প্ৰবন্ধৰে সমৃদ্ধ হৈ পৰিছে। একেদৰে 'লোকৰ প্ৰশ্ন আমাৰ উত্তৰ', সম্পাদকলৈ মুকলি চিঠি-শিতানেও এই সংখ্যাৰ এৰিয়ানক বৰ্ণিল ৰূপ প্ৰদান কৰিছে। এই সংখ্যাৰ ১৭ ফেব্ৰুৱাৰীত আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ শিক্ষক গোটে পোন প্ৰথম বাৰৰ বাবে আয়োজন কৰা গিৰিধৰ শৰ্মা সৌৰভনী বক্তৃতা মালাৰ প্ৰথমখন বক্তৃতানুষ্ঠানৰ আলোচনাৰ বাবে এৰিয়ানৰ এই সংখ্যাটিত সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। এৰিয়ানৰ দ্বাবিংশতিতম সংখ্যা (১৯৮১-৮২ চন)ত সাহিত্য-সংস্কৃতি, জাতীয়তাবাদ, শিল্প, সমাজ, স্মৃতিমূলক তথা পৰ্যালোচনা-প্ৰবন্ধৰাজিৰ লগতে কবিতা, গল্প, চুটি গল্প, অনুবাদ কবিতা, গল্প, ক্ৰীড়া, বিজ্ঞান আদি প্ৰায় ৩৬ টা বৈচিত্ৰপূৰ্ণ বিষয়বস্তু সন্নিবিষ্ট কৰি এই সংখ্যাৰ অসমীয়া শাখাটো বৰ্ণাঢ়্য ৰূপত প্ৰকাশিত হৈছে। তদুপৰি সাক্ষাৎকাৰ, সম্পাদকলৈ চিঠি আদি ভিন্ন শিতানে-সংখ্যাটি সুন্দৰ কৰি তুলিছে। ঠিক তেনেদৰে সমাজ, বিজ্ঞান, ৰাজনীতি, অৰ্থনীতি, এন. চি. চি. আদি বিভিন্ন বিষয়বস্তুৰ লগতে কবিতাকো সন্নিবিষ্ট কৰি ১৩ টা লেখাৰে এই সংখ্যাৰ ইংৰাজী শাখাটো বৰ্ণাঢ়্য হৈ পৰিছে। এৰিয়ানৰ ত্ৰয়োবিংশতিতম সংখ্যা (১৯৮২-৮৩ চন) টি ভাষা, সাহিত্য, জাতীয়তাবাদ, সৌৰভনী, জীৱনীমূলক, পৰ্বতাৰোহণ, অৰ্থনীতি, শিক্ষা, বিজ্ঞান, ক্ৰীড়া-বৈচিত্ৰপূৰ্ণ বিষয় সম্বলিত প্ৰবন্ধ, অনুবাদ কবিতা, গল্প আদিৰে সন্নিবিষ্ট কৰি ২৮ টা অসমীয়া লেখাৰে সমৃদ্ধ হৈছে। তদুপৰি সম্পাদকলৈ গণিত বিভাগৰ প্ৰাক্তন মুৰব্বী অধ্যাপক দেৱানন্দ শইকীয়া মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ শ্বহীদ অনিল ডেকাৰ স্মৃতিমূলক বচনা-সংখ্যাটিৰ গাভীৰ্য্যপূৰ্ণ ৰূপ দান কৰিছে। ইয়াৰে ইংৰাজী

ভ্রমণমূলক, ভাষা বিষয়ক প্রবন্ধৰ লগতে গল্প, কবিতা আদি মুঠ ৪ টা লেখা সন্নিবিষ্ট হৈছে। চতুৰ্বিংশতিতম (১৯৮৩-৮৪ চন) এৰিয়ানৰ অসমীয়া শাখাটো সাহিত্য-সমাজ-সংস্কৃতি, বিজ্ঞান, শিক্ষা, চলচিত্ৰ, কবিতাৰেহনৰ অভিজ্ঞতা আৰু অন্যান্য ভিন্নমুখী বিষয়ৰ প্ৰবন্ধৰ লগতে কবিতা, গল্পৰ অনূদিত কবিতাৰ সৰ্বমুঠ ৪২ টা বচনাৰে বৰ্ণাঢ়া কৰা হৈছে। তদুপৰি অন্যান্য শিতানত সম্পাদকলৈ চিঠি, সাক্ষাৎকাৰ আদি অন্তৰ্ভুক্তিয়েও এই সংখ্যাটি সুন্দৰ কৰি তুলিছে। ইংৰাজী শাখাটো জীৱনী, বস, বিজ্ঞান, ধৰ্ম-সংস্কৃতি, সাহিত্য বিষয়ক প্ৰবন্ধ তথা কবিতাৰে মুঠ ১০ টা লেখা সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। অষ্টবিংশতিতম (১৯৮৭-৮৮ চন) সংখ্যাৰ অসমীয়া শাখাটো সমাজ, শিক্ষা, বিজ্ঞান সম্বন্ধীয় প্ৰবন্ধৰ লগতে বিদেশী কবিতা, নাটক, জীৱনী আদি সাহিত্যৰ প্ৰবন্ধ মুঠ ৩৮ টা লেখা সন্নিবিষ্ট হৈছে। সেইদৰে বিজ্ঞান, প্ৰশ্নোত্তৰ, শিক্ষাকে আদি কৰি অন্যান্য বিষয়ৰ মুঠ ৮ টা লেখা ইংৰাজী শাখাটো সজাই তোলা হৈছে। এৰিয়ানৰ ২৯ তম (১৯৮৮-৮৯ চন) সংখ্যাটিৰ অসমীয়া শাখাটি সাহিত্য, জীৱনী, শিক্ষা, স্মৃতিমূলক, সংস্কৃতি, পৰিবেশ, বিজ্ঞান আৰু বিবিধ বিষয়ক প্ৰবন্ধ তথা কবিতা আৰু গল্পৰ মুঠ ৫০ টা বৰ্ণাঢ়া লেখাৰে বৰ্ণময় কৰি তোলা হৈছে। সেইদৰে ইংৰাজী শাখাটো সাহিত্য, ক্ৰীড়া, বিজ্ঞান, বন্যপ্ৰাণী, অৰ্থনীতি বিষয়ক প্ৰবন্ধ, কবিতা, অনূদিত কবিতাৰ সৰ্বমুঠ ১৫ টা লেখা সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। তদুপৰি বিশিষ্ট সাহিত্যিক, সংস্কৃতিবিদৰ সৈতে সাক্ষাৎকাৰ শিতান এটিও এই সংখ্যাৰ এৰিয়ানত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। 'এৰিয়ানলৈ একাষাৰ' নামৰ এটি শিতান ডা. পৰিবেশ গোস্বামী, দেৱকান্ত সন্দিকৈ, পৰাগ দাস, কেশৱ মহন্ত আদি বিশিষ্ট ব্যক্তিৰ লেখাৰে প্ৰস্তুত কৰি এই সংখ্যাটি আকৰ্ষণীয় কৰি তোলা হৈছে। তদুপৰি আনুষংগিক অন্যান্য শিতান কিছুমান সন্নিবিষ্ট কৰিও এই সংখ্যাৰ 'এৰিয়ান'খনক আকৰ্ষণীয় ৰূপ দিয়া হৈছে। শেষতকৈ 'প্ৰসঙ্গ ক্ৰমে' শিতানত বিভিন্ন ছাত্ৰ সংগঠনৰ সৈতে শিক্ষা সম্পৰ্কীয় প্ৰশ্নোত্তৰ, 'চৌহদৰ পৰা' শিতানত বিভিন্ন জনৰ দৃষ্টিত কাৰ্যবিদ্যাপীঠ সম্বন্ধীয় অনুভৱ, 'প্ৰশ্নোত্তৰ' শিতানত শিক্ষক-শিক্ষার্থী নৱাগত আৰু অন্যান্য ছাত্ৰ-ছাত্ৰীলৈ কৰা প্ৰশ্ন, সম্পাদকলৈ পঠিত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মুকলি মতামতসমূহ প্ৰকাশ কৰা হৈছে। উল্লেখ্য ডা. কিশোৰ ভট্টাচাৰ্য্যৰ সম্পাদনাত প্ৰকাশিত এই ২৯ তম সংখ্যাৰ 'এৰিয়ান'খনে গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয় যুৱ মহোৎসৱৰ আলোচনী হিচাপে প্ৰতিযোগিতাত সোণৰ পদক লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হয়। এই সংখ্যা এৰিয়ানৰ বেটুপাত অংকণ কৰিছিল চিত্ৰশিল্পী সমীৰণ বৰুৱাই। প্ৰচ্ছদৰ চতুৰ্থ পৃষ্ঠাত শিৱসাগৰৰ বাৰেঘৰ সত্ৰৰ পৰা ১৮ শ শতিকাৰ এখন অসমীয়া পুথিৰ চিত্ৰ দিয়া হৈছে। ৩০ তম সংখ্যা (১৯৮৯-৯০ চন) 'এৰিয়ান'ৰ অসমীয়া শাখাটো সাহিত্য, বিজ্ঞান, জীৱনী, পুথিভঁৰাল, শিল্প, জাতীয়তাবাদ, ভ্ৰমণমূলক আদি বিষয়ৰ প্ৰবন্ধৰ লগতে গল্প আৰু কবিতাৰ অন্তৰ্ভুক্তিৰে প্ৰায় ৩৪ টা লেখাৰে সমৃদ্ধ হৈ পৰিছে। তদুপৰি 'সম্পাদকলৈ চিঠি', ছাত্ৰ-ছাত্ৰীলৈ 'সমাজ প্ৰশ্ন' প্ৰাচীৰ পত্ৰিকাৰ পৰা অনা কবিতা, লোক-সংস্কৃতিমূলক

প্ৰবন্ধ, জাপানী কবিতা, মোৰ কথা আদি শিতানেও 'এৰিয়ান'ৰ এই সংখ্যাটি মাধুৰ্যমণ্ডিত কৰি তোলা দেখা যায়। সেইদৰে ইংৰাজী শাখাটো বিজ্ঞান, ৰাজনীতি, আধ্যাত্মিক আৰু অন্যান্য বিষয়বস্তু সম্পৰ্কীয় বিবিধ প্ৰবন্ধ, কবিতাৰে মুঠ ৮ টা লেখাৰে পৰিপূৰ্ণ কৰা দেখা যায়। ৩১ তম সংখ্যা (১৯৯০-৯১ চন)ৰ 'এৰিয়ান'খনেও যুৱ মহোৎসৱত সোণৰ পদক লাভ কৰি মহাবিদ্যালয়লৈ গৌৰৱ কঢ়িয়াই আনিছিল। প্ৰচ্ছদৰ চতুৰ্থ পৃষ্ঠাত ডিচিয়েল সত্ৰৰ পৰা সংগৃহীত ১৮ শ শতিকাৰ এখন পুথিৰ চিত্ৰ (কুমৰহৰণ) সংযোগ কৰা হৈছে। সাহিত্য-সভ্যতা-সংস্কৃতি, জাতীয়তাবাদ, খেল, বিজ্ঞান আদি বিবিধ বিষয়ক প্ৰবন্ধ, কবিতা, গল্পৰে মুঠ ৩১ টা বচনাই এই সংখ্যাৰ 'এৰিয়ান'খনৰ অসমীয়া শাখাটো বৰ্ণাঢ়া ৰূপ প্ৰদান কৰিছে। সম্পাদকলৈ চিঠি, সাক্ষাৎকাৰ আদিও এই সংখ্যাত সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। অসমীয়াৰ দৰে ইংৰাজী শাখাটোও জীৱনী, পত্ৰলেখাকে আদি কৰি বিভিন্ন বিষয়ৰ প্ৰবন্ধ-গল্প-কবিতাৰে মুঠ প্ৰায় ১৫ টা লেখাৰ অন্তৰ্ভুক্ত হৈছে। যুৱ মহোৎসৱত সোণৰ পদক প্ৰাপ্ত এই সংখ্যাৰ 'এৰিয়ান'ৰ সম্পাদক আছিল অজয় কুমাৰ সিনহা। ৩২ তম সংখ্যাৰ (১৯৯১-৯২ চন) 'এৰিয়ান'ৰ অসমীয়া শাখাটো দৰ্শন, সাহিত্য, সংস্কৃতি, ভ্ৰমণমূলক প্ৰবন্ধ, কবিতা আৰু গল্পৰ উপৰিও চিঠি-পত্ৰ শিতানেৰে মুঠ ৩৯ টা বচনাৰ দ্বাৰা সমৃদ্ধ হৈছে। সেইদৰে ইংৰাজী শাখাটোত সাহিত্য, বিজ্ঞান, ক্ৰীড়াৰ লগতে অন্যান্য ভিন্নমুখী বিষয় সম্বলিত প্ৰবন্ধ, গল্প আৰু কবিতাৰ সৰ্বমুঠ ৮ টা লেখা অন্তৰ্ভুক্ত হৈছে। এৰিয়ানৰ ৩৩ তম সংখ্যা (১৯৯২-৯৩ চন)ৰ অসমীয়া শাখাটি সাহিত্য, সংস্কৃতি, জীৱনীমূলক আৰু ভিন্নমুখী চিন্তাধাৰাৰে প্ৰস্তুত কৰা প্ৰবন্ধ, কবিতা, গল্প, সৌৰৰণীমূলক লেখাৰ সমাহাৰেৰে প্ৰায় ৩০ টা লেখাৰে বৰ্ণময় কৰি তোলা হৈছে। সেইদৰে ইংৰাজী শাখাটো প্ৰবন্ধ, কবিতা আৰু অন্যান্য বিষয়ৰ প্ৰায় ৪ টা লিখনি অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। ৩৪ তম সংখ্যাৰ (১৯৯৩-৯৪ চন) 'এৰিয়ান'ৰ অসমীয়া শাখাটিত বিজ্ঞান, সাহিত্য-সংস্কৃতি, লোকসংস্কৃতি, ভাস্কৰ্য, শিক্ষা বিষয়ক ভিন ভিন প্ৰবন্ধৰ লগতে কবিতা-গল্পৰ সৰ্বমুঠ ২৪ টা লেখা অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। তদুপৰি বাতৰি কাকত, শিক্ষা, চলচিত্ৰ, ন্যায়দান আদি বিভাগলৈ সম্পাদকৰ প্ৰশ্ন সম্পৰ্কীয় 'মত অভিমত' আৰু 'চিঠি-পত্ৰ শিতান' নামৰ দুটি শিতানৰ অন্তৰ্ভুক্তিয়েও এই সংখ্যাৰ 'এৰিয়ান'ক সৰ্বাংগসুন্দৰ ৰূপ প্ৰদান কৰিছে। সমাজ বিজ্ঞান, বন্যপ্ৰাণী সংৰক্ষণ, ফটোগ্ৰাফী আদি ভিন্নমুখী বিষয়ৰ প্ৰবন্ধ, কবিতা, গল্পৰে মুঠ ৬ টা লেখা এই সংখ্যাৰ ইংৰাজী শাখাত সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। ৩৫ তম সংখ্যা (১৯৯৪-৯৫ চন)ৰ 'এৰিয়ান'ৰ অসমীয়া শাখাটো সাহিত্য, সমাজ, জীৱনী তথা বিজ্ঞান বিষয়ক প্ৰবন্ধৰ সৈতে গল্প, কবিতা আৰু কৌতুক, চিঠি-পত্ৰ, ছিকিম-হিমালয় যাত্ৰাৰ অভিজ্ঞতাসূচক লেখাৰে সৰ্বমুঠ প্ৰায় ৩৭ টা লেখা সন্নিবিষ্ট হৈছে। ঠিক তেনেদৰে পৰিবেশ, সমাজ, অৰ্থনীতি, দৰ্শন সম্বন্ধীয় ৪ টা প্ৰবন্ধৰে আড়ম্বৰ ভাৱে ইংৰাজী শাখাটো প্ৰকাশিত হৈছে। ৩৬ তম সংখ্যা (১৯৯৫-৯৬ চন)ৰ 'এৰিয়ান'ৰ অসমীয়া শাখাটো সাহিত্য-সংস্কৃতি, জীৱনী, মূল্যবোধ সম্পৰ্কীয় প্ৰবন্ধৰ বাহিৰেও অন্যান্য বিবিধ বিষয়ক প্ৰবন্ধ, কবিতা

আৰু গল্পৰে প্ৰায় ৩৪ টা ৰচনাৰে সুন্দৰ ৰূপত প্ৰকাশিত হৈছে। ঠিক একেধৰণে সাহিত্য, বিজ্ঞান, পৰ্যটন, নাৰী, শিক্ষা আৰু অন্যান্য বিষয়ক প্ৰবন্ধ আৰু কবিতাৰ প্ৰায় ১২ টা লেখাৰে এই সংখ্যাৰ ইংৰাজী শাখাটো প্ৰকাশ কৰা হৈছে। ৩৭ তম সংখ্যা (১৯৯৬-৯৭ চন)ৰ 'এৰিয়ান'ৰ অসমীয়া শাখাটো বিবিধ বিষয়ক প্ৰবন্ধ, গল্পৰ সৰ্বমুঠ ১৩ টা লেখাৰে আৰু সংস্কৃতি, বিজ্ঞান, অৰ্থনীতিকে ধৰি অন্যান্য বিষয় সম্বলিত ১২ টা লেখাৰে ইংৰাজী শাখাটো প্ৰস্তুত কৰি উলিওৱা হৈছে। 'এৰিয়ান'ৰ বাৰ্ষিক প্ৰকাশ অনিয়মীয়া হোৱা হেতুকে ৩৮ তম সংখ্যাটি ২০০০-২০০১ চনতহে প্ৰকাশ পায়। এই সংখ্যাটিৰ অসমীয়া শাখাত ভাষা, সাহিত্য, বিজ্ঞানকে ধৰি অন্যান্য বিষয় সম্বলিত প্ৰবন্ধ, গল্প আৰু কবিতাৰে প্ৰায় ৩৫ টা লেখা সন্নিবিষ্ট হৈছে। সেইদৰে ইংৰাজী শাখাত ক্ৰীড়া, বিজ্ঞান, ছাত্ৰসমাজ সম্বন্ধীয় প্ৰবন্ধ, কবিতা আৰু অন্যান্য বিষয়ৰে প্ৰায় ৯ টা লেখা সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। ঊনচতুৰ্বিংশতিতম (৩৯ তম সংখ্যা) সংখ্যা (২০০১-০২ চন)ৰ 'এৰিয়ান'ৰ অসমীয়া শাখাটো ভাষা, সাহিত্য, সংস্কৃতি, বিজ্ঞান, ভ্ৰমণ, সমৰকলা আদি ভিন্নমুখী চিন্তাধাৰাৰে ৰচনা কৰা প্ৰবন্ধৰ সৈতে গল্প আৰু কবিতাৰ সৰ্বমুঠ ৩৭ টা লেখাৰে বৰ্ণাঢ্য ৰূপত সজাই তোলা হৈছে। 'অভিমত', 'প্ৰশ্নোত্তৰ', 'মহাবিদ্যালয়ৰ ভিতৰ চ'ৰা', 'সাক্ষাৎকাৰ' আদি শিতান অন্তৰ্ভুক্তিৰেও এই সংখ্যাৰ অসমীয়া শাখাটোক আকৰ্ষণীয় কৰি তুলিছে। সেইদৰে বিজ্ঞান, সমাজ, জীৱনীমূলক প্ৰবন্ধ কবিতা, অনুবাদ কবিতাকে ধৰি অন্যান্য বিষয় সম্বলিত প্ৰায় ১৩ টা লেখাৰে এই সংখ্যাৰ ইংৰাজী শাখাটো প্ৰস্তুত কৰা দেখা যায়।

'এৰিয়ান'ৰ চতুৰ্বিংশতম (৪০ তম) সংখ্যা (২০০৩-০৪ চন)ৰ অসমীয়া শাখাটো সাহিত্য, শিক্ষা, জীৱনবৃত্তান্ত, ভাষা, প্ৰবন্ধ, সংগীত, সংস্কৃতি, যোগশিক্ষা আদি ভিন্নমুখী চিন্তাধাৰাৰ প্ৰবন্ধৰ সৈতে গল্প আৰু কবিতা, নাটকৰ সৰ্বমুঠ ৩৮ টা লেখাৰে আকৰ্ষণীয়কৈ প্ৰকাশ কৰিছে। তদুপৰি শিক্ষক, নবাগত আৰু অন্যান্য ছাত্ৰীলৈ কৰা প্ৰশ্নৰ উত্তৰ 'মুখামুখি' নামৰ শিতান এটিও সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। সেইদৰে প্ৰকৃতি বিজ্ঞান, ইতিহাস দৰ্শন, ভূতত্ত্ব, অৰ্থনীতিকে ধৰি অন্যান্য বৰ্ণময় বিষয় বস্তুৰে ৰচনা কৰা প্ৰবন্ধ-কবিতাৰে প্ৰায় ১৬ টা লেখাৰে এই সংখ্যাৰ ইংৰাজী শাখাটো প্ৰকাশ কৰা হৈছে। একচতুৰ্বিংশতম (৪১ তম) সংখ্যা (২০০৪-০৫ চন)ৰ এৰিয়ানৰ অসমীয়া বিভাগটিত সমাজ, সংস্কৃতি, সাহিত্য তথা ভিন্নমুখী বিষয়বস্তু আধাৰিত প্ৰবন্ধ, গল্প, বসৰচনা, কবিতা আদিৰে সৰ্বমুঠ ৩৬ টা লেখা সন্নিবিষ্ট হৈছে। সেইদৰে ভিন্ন বিষয়ৰ প্ৰবন্ধ, গল্প, কবিতা, সাক্ষাৎকাৰ আদিৰ অন্তৰ্ভুক্তিৰে প্ৰায় ৩৪ টা লেখাৰে ইংৰাজী শাখাটো বৰ্ণাঢ্য ৰূপত প্ৰকাশ পাইছে। 'এৰিয়ান'ৰ বাৰ্ষিক প্ৰকাশ অনিয়মীয়া হোৱা হেতুকে দ্বিচতুৰ্বিংশতম (৪২ তম) সংখ্যাটি ২০০৯-১০ চনতহে সোণালী জয়ন্তী বৰ্ষৰ লগত সংগতি ৰাখি প্ৰকাশ কৰা হৈছে। সাহিত্য, শিক্ষা, বিজ্ঞান, ইতিহাস আৰু অন্যান্য বিষয় সম্বলিত প্ৰবন্ধৰ সৈতে গল্প তথা কবিতাৰ সৰ্বমুঠ প্ৰায় ২৭ টা লেখাৰে এই সংখ্যাৰ এৰিয়ানৰ অসমীয়া শাখাটো সমৃদ্ধ হৈছে।

উল্লেখযোগ্য যে 'গীতৰ কৰণি' বুলি নামকৰণ কৰা এটি শিতান বিৰিঞ্চি কুমাৰ মেধিৰ কথা আৰু ৰমেন চৌধুৰীৰ সুৰাৰে 'সোণালী জয়ন্তী গীত', যতীন বুঢ়াগোহাঞিৰ কথা আৰু নিবসুমতাৰীৰ সুৰাৰোপিত 'সোণালী জয়ন্তী' বৰ্ষৰ লগত সোণালী গীত— এই দুটি বিশেষ গীতৰ প্ৰকাশে এই সংখ্যাটি আকৰ্ষণীয় তুলিছে। সেইদৰে ইংৰাজী শাখাটোও সাহিত্য, সংস্কৃতি, বিজ্ঞান, অৰ্থনীতিকে আদি কৰি ভিন্ন বিষয়ৰ প্ৰবন্ধ আৰু কবিতাৰ অন্তৰ্ভুক্তিৰে বৰ্ণাঢ্য ৰূপ লাভ কৰিছে। ত্ৰিচতুৰ্বিংশতম সংখ্যা (৪৩ তম) ২০১০-১১ চনৰ এৰিয়ানৰ অসমীয়া শাখাটো সংস্কৃতি, স্থাপত্য, ভাস্কৰ্য্য, শিক্ষা, অৰ্থনীতি, ব্যক্তিগত অনুভৱ আদি ভিন্ন চিন্তাধাৰাৰে লিখা প্ৰবন্ধ, কথা কবিতা আৰু চুটি গল্পৰ সৰ্বমুঠ ৩৬ টা লেখাৰে বৰ্ণময় ৰূপত প্ৰকাশ লাভ কৰিছে। ঊনচতুৰ্বিংশতম (৪৪ তম) সংখ্যা (২০১১-১২ চন)ৰ 'এৰিয়ান'ৰ অসমীয়া শাখাটোও সাহিত্য, বিজ্ঞান, শিক্ষা-সংস্কৃতিক কেন্দ্ৰ কৰি অন্যান্য বিবিধ বিষয় আধাৰিত প্ৰবন্ধ তথা কবিতাৰে সমৃদ্ধ কৰা হৈ পৰিছে। চতুৰ্বিংশতম (৪৪ তম) সংখ্যা (২০১১-১২ চন)ৰ 'এৰিয়ান'ৰ অসমীয়া শাখাটিত সাহিত্য, সমাজ, লোকসংস্কৃতি, নৃত্য, ক্ৰীড়া, শিক্ষা, ব্যক্তিগত অনুভৱকে ধৰি বৈচিত্ৰপূৰ্ণ বিষয়ৰ প্ৰবন্ধ তথা কবিতাৰ সৰ্বমুঠ ৪৯ টা লেখা সন্নিবিষ্ট হৈছে। সেইদৰে ইংৰাজী শাখাটোও সাহিত্য, সংস্কৃতি, ৰাজনীতি, অৰ্থনীতিকে ধৰি অন্যান্য ভিন্নমুখী বিষয় সম্বলিত প্ৰবন্ধ আৰু কবিতাৰ মুঠ ৩৯ টা লেখাৰে বৰ্ণাঢ্য ৰূপত প্ৰকাশ লাভ কৰিছে। 'এৰিয়ান'ৰ পঞ্চচতুৰ্বিংশতম (৪৫ তম) সংখ্যা (২০১২-১৩ চন) টিৰ অসমীয়া শাখাটো সংস্কৃতি, বিজ্ঞান, ইতিহাসৰ লগতে ভিন্নমুখী চিন্তাধাৰাৰে লিখা প্ৰবন্ধ, কবিতা আৰু গল্পৰ সৰ্বমুঠ ৪৩ টা লেখা সন্নিবিষ্ট হৈছে। সেইদৰে ইংৰাজী শাখাটিও স্থাপত্য, শিক্ষা, পৰিৱেশ, বিজ্ঞান, জীৱনী আদিকে ধৰি অন্যান্য বিভিন্ন বিষয়ৰ প্ৰবন্ধ, গল্প, কবিতাৰ মুঠ ৩৮ টা লেখাৰে সজাই তোলা হৈছে। ৪৬ তম সংখ্যা (২০১৩-১৪ চন)ৰ এৰিয়ানৰ অসমীয়া শাখাটিত শিক্ষা, সাহিত্য, সংস্কৃতি, ভ্ৰমণ বিষয়ক প্ৰবন্ধৰ লগত কবিতা আৰু গল্পৰ সৰ্বমুঠ ৩৬ টা ৰচনাৰে সৰ্বাংগসুন্দৰ কৰি তোলা হৈছে। সেইদৰে সমাজ, অৰ্থনীতি, প্ৰকৃতি সংৰক্ষণ, বিজ্ঞান ব্যক্তিগত অনুভৱকে ধৰি অন্যান্য ভিন্নমুখী চিন্তাধাৰাৰ প্ৰবন্ধ আৰু কবিতাৰ মুঠ ২৯ টা লেখাৰ লগতে সাক্ষাৎকাৰ এটিও সন্নিবিষ্ট কৰি ইংৰাজী শাখাটো বৰ্ণাঢ্য ৰূপত সজাই প্ৰকাশ কৰা হৈছে। সপ্তচতুৰ্বিংশতম (৪৭ তম) সংখ্যা (২০১৪-১৫ চন)ৰ 'এৰিয়ান'ৰ অসমীয়া বিভাগটিত সাহিত্য, বিজ্ঞান, সংস্কৃতি, শিক্ষাৰ লগতে আৰু বহু বৰ্ণময় বিষয় প্ৰস্তুত কৰি উলিওৱা প্ৰবন্ধৰ সৈতে গল্প আৰু কবিতাৰ মুঠ ২৯ টা লেখা সন্নিবিষ্ট হৈছে। সেইদৰে নাৰীসবলীকৰণ, সাহিত্য, ইতিহাস, আধুনিকতা, অৰ্থনীতিকে ধৰি ভিন্নমুখী চিন্তাধাৰাৰ প্ৰবন্ধ আৰু কবিতাৰ প্ৰায় ১৯ টাৰ ৰচনাৰে এই সংখ্যাৰ ইংৰাজী বিভাগটি প্ৰকাশ কৰা হৈছে। অষ্টচতুৰ্বিংশতম (৪৮ তম) সংখ্যা (২০১৫-১৬ চন)ৰ 'এৰিয়ান'ৰ অসমীয়া শাখাটি ভাষা-সাহিত্য-সংস্কৃতি, ভ্ৰমণকে আদি কৰি অন্যান্য বৈচিত্ৰপূৰ্ণ বিষয়বস্তুৰে ৰচনা কৰা প্ৰবন্ধ, গল্প, কবিতা, পত্ৰ সাহিত্য, গীতি আলেখ্যৰ সমাহাৰত প্ৰস্তুত কৰা হৈছে।

কৰা প্ৰায় ৪০ টা লেখাৰে বৰ্ণময় কৰি প্ৰকাশ কৰা হৈছে। তদুপৰি সাহিত্য, নাৰী, সংগীত, বিজ্ঞান, শিক্ষা, জীৱনী, ইতিহাস, পৰিবেশকে ধৰি বৰ্ণিল বিষয়বস্তুৰ ৰচনা কৰা প্ৰবন্ধৰ সৈতে কবিতাৰ মুঠ ৪১ টা লেখাৰে এই সংখ্যাৰ ইংৰাজী শাখাটিকো বৰ্ণাঢ্য ৰূপ প্ৰদান কৰা হৈছে। উনপঞ্চাশতম সংখ্যা (২০১৬-১৭ চন) 'এৰিয়ান'ৰ অসমীয়া শাখাটি সাহিত্য, ভাষা, সংস্কৃতি, পৰিবেশ, বিজ্ঞানকে ধৰি অন্যান্য বিভিন্ন বিষয়বস্তু আধাৰিত প্ৰবন্ধৰ সৈতে নাটক, কবিতা, গল্প, পত্ৰ সাদৃশ্য আদি সাহিত্য বিভিন্ন শাখাৰ লগতে সাক্ষাৎকাৰ শিতানেৰে ৪০ টা লেখাৰে সমৃদ্ধিশালী তথা বৰ্ণিল ৰূপত প্ৰকাশ কৰা

হৈছে। সেইদৰে ইংৰাজী শাখাটো বন্যপ্ৰাণী সংৰক্ষণ, নাৰী সবলীকৰণ, বিজ্ঞান, অৰ্থনীতিক সামৰি ভিন্নমুখী ৪০ টা বৰ্ণময় লেখা সন্নিবিষ্ট হৈছে।

আৰম্ভণিৰে পৰা বৰ্তমানলৈ প্ৰকাশিত আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ মুখপত্ৰ 'এৰিয়ান'ৰ সুদীৰ্ঘ ইতিহাসৰ এটি চমু ৰূপৰেখা দাঙি ধৰিবলৈ মুখপত্ৰখনৰ সম্পাদনা সম্বন্ধীয় কিছু তথ্য তালিকাভুক্ত ৰূপত উল্লেখ কৰা হ'ল—

ক্রমিক নং সম্পাদক সংখ্যা /

	উদ্ভাবনায়ক শিক্ষক		
	প্ৰমোদ চন্দ্ৰ পাটোৱাৰী	প্ৰথম, ১৯৫৯*	—
	নবীন চন্দ্ৰ শৰ্মা	দ্বিতীয়, ১৯৬০*	—
	সুৰেন্দ্ৰ নাথ কলিতা	তৃতীয়, ১৯৬২*	—
	হৰেশ্বৰ ভট্টাচাৰ্য্য	চতুৰ্থ, ১৯৬৩-৬৪*	—
	জেনেক চন্দ্ৰ বৈশ্য	পঞ্চম, ১৯৬৪-৬৪*	—
		ষষ্ঠ, ১৯৬৪-৬৫*	—
৬	খনীন্দ্ৰ ৰঞ্জন দাস	সপ্তম, ১৯৬৫-৬৬	ৰাধানাথ শৰ্মা, উমেশ চক্ৰৱৰ্তী
৭	মোহন ডেকা	অষ্টম, ১৯৬৬-৬৭	নীলমণি ফুকন, উদয় দ
৮	পৰমেশ শীল	নৱম, ১৯৬৭-৬৮*	—
৯	মহেশ কলিতা	দশম, ১৯৬৮-৬৯*	—
১০	বিমলজ্যোতি চৌধুৰী	একাদশ, ১৯৬৯-৭০	নীলমণি ফুকন, শিৱনাথ বৰ্মন
১১	সত্যপ্ৰসাদ কলিতা	দ্বাদশ, ১৯৭০-৭১	উদয় দত্ত, শিৱনাথ বৰ্মন
১২	জিতেন লহকৰ	চতুৰ্দশ, ১৯৭২-৭৩	—
		পঞ্চদশ, ১৯৭৩-৭৪	ৰামচৰণ দাস, নীলমণি ফুকন
১৩	শশীন্দ্ৰ চন্দ্ৰ শৰ্মা	ষষ্ঠদশ, ১৯৭৪-৭৫*	—
১৪	প্ৰদীপ কুমাৰ দত্ত	সপ্তদশ, ১৯৭৫-৭৬	দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মা
১৫	মনোৰঞ্জন পাটোৱাৰী	অষ্টাদশ, ১৯৭৬-৭৭	দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মা, সুৰজিত বৰুৱা, উমেশ চক্ৰৱৰ্তী
১৬	ধীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ শইকীয়া	উনবিংশ, ১৯৭৭-৭৮	দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মা, ড° গঙ্গেশ কৰ, বিৰিঞ্চি কুমাৰ মেধি, সুৰজিত বৰুৱা
১৭	দিলীপ কুমাৰ বৰ্মন	বিংশতিতম, ১৯৭৮-৭৯	দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মা, সুৰজিত বৰুৱা, ড° গঙ্গেশ কৰ,
১৮	মহেন্দ্ৰ গগৈ	দ্বাবিংশতিতম, ১৯৮১-৮২	নীলমণি ফুকন, ভূপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভট্টাচাৰ্য্য
১৯	পংকজ চহৰীয়া	ত্ৰয়োবিংশতিতম, ১৯৮২-৮৩	দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মা, ভূপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভট্টাচাৰ্য্য
২০	চৈয়দ চাহাবুদ্দিন আহমেদ	চতুৰ্বিংশতিতম, ১৯৮৩-৮৪	নীলমণি ফুকন, উদয় দত্ত
২১	প্ৰণয় বৰদলৈ	পঞ্চবিংশতিতম, ১৯৮৪-৮৫*	—
২২	যুক্তি প্ৰসাদ গোস্বামী	ষষ্ঠবিংশতিতম, ১৯৮৫-৮৬*	—

২৩	মুকুট মহন্ত	অষ্টাবিংশতিতম, ১৯৮৭-৮৮
২৪	কিশোর ভট্টাচার্য	২৯ তম সংখ্যা, ১৯৮৮-৮৯
২৫	দ্বিজরাজ অধিকারী	৩০ তম সংখ্যা, ১৯৮৯-৯০
২৬	অজয় কুমার সিংহ	৩১ তম সংখ্যা, ১৯৯০-৯১
২৭	দিগন্ত মাধব বৰা	৩২ তম সংখ্যা, ১৯৯১-৯২
২৮	অসীম বৰা	৩৩ তম সংখ্যা, ১৯৯২-৯৩
২৯	আনোৱাৰ আহমেদ	৩৪ তম সংখ্যা, ১৯৯৩-৯৪
৩০	ধীৰু কলিতা	৩৫ তম সংখ্যা, ১৯৯৪-৯৫
৩১	বিভূতি গোস্বামী	৩৬ তম সংখ্যা, ১৯৯৫-৯৬
৩২	কমল মুদৈ	৩৭ তম সংখ্যা, ১৯৯৬-৯৭
৩৩	বিদ্যুৎদত্ত	৩৮ তম সংখ্যা, ২০০০-০১
৩৪	অচ্যুৎসন্দিকৈ	৩৯ তম সংখ্যা, ২০০১-০২
৩৫	অধৰ ডেকা	৪০ তম সংখ্যা, ২০০৩-০৪
৩৬	মুদুল বসুমতাৰী	৪১ তম সংখ্যা, ২০০৪-০৫
৩৭	যতীন বুঢ়াগোঁহাঞি	৪২ তম সংখ্যা, ২০০৯-১০
৩৮	পাৰ্থ প্ৰতীম গোস্বামী	৪৩ তম সংখ্যা, ২০১০-১১
৩৯	বিৰাজ কলিতা	৪৪ তম সংখ্যা, ২০১১-১২
৪০	নবাক্ষয় বৰা	৪৫ তম সংখ্যা, ২০১২-১৩
৪১	মাধৱ দত্ত	৪৬ তম সংখ্যা, ২০১৩-১৪
৪২	অনামিকা ৰাজবংশী	৪৭ তম সংখ্যা, ২০১৪-১৫
৪৩	ৰোহন নাথ	৪৮ তম সংখ্যা, ২০১৫-১৬
৪৪	মঞ্জিল হাজৰিকা	৪৯ তম সংখ্যা, ২০১৬-১৭

আৰম্ভণিৰ পৰা বৰ্তমানলৈ সংগৃহীত হোৱা 'এৰিয়ান'ৰ সম্পাদনা সম্বন্ধীয় তথ্যৰ লগতে ইয়াৰ কেইটিমান বৰ্ষৰ কেইটিমান সংখ্যাত প্ৰকাশিত 'এৰিয়ান'ৰ প্ৰাক্তন সম্পাদক আৰু সম্পাদনা সংখ্যা সূচীৰ আধাৰতে ইয়াৰ সম্পাদক, প্ৰকাশৰ সংখ্যা, তথা বৰ্ষ আৰু তত্ত্বাবধায়কৰ নাম একাদিক্ৰমে উল্লেখ কৰি 'এৰিয়ান'ৰ এটি ঐতিহাসিক ৰূপ-ৰেখা অংকন কৰা হ'ল। উল্লেখ্য যে প্ৰকাশিত এৰিয়ানৰ - চিহ্নিত সংখ্যা কেইটাৰ লগতে ত্ৰয়োদশ, একবিংশতিতম আৰু সপ্তবিংশতিতম সংখ্যা কেইটি সংগ্ৰহ কৰিব পৰা নগ'ল।

সেয়েহে আৰম্ভণিৰ সময়ৰ লগতে পৰৱৰ্তী সময়ৰ কেইটি সংখ্যাৰ 'এৰিয়ান'ত প্ৰকাশ পোৱা সম্পাদকৰ নাম আৰু সংখ্যা সূচীৰ আধাৰতেই - চিহ্নিত 'এৰিয়ান' কেইখনৰ সম্পাদনা আৰু সম্পাদনাৰ সংখ্যা নিৰ্ধাৰণ কৰা হৈছে। গতিকে উপতালিকাভুক্ত তথ্যৰ কিবা ত্ৰুটি-বিচ্যুতি থাকিব পাৰে। ত্ৰুটি-বিচ্যুতি পালে পৰৱৰ্তী সময়ত সংশোধনৰ ব্যৱস্থা গ্ৰহণ হ'ব।

ড. প্ৰণীতা বৰ্মন : আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ অসমীয়া বিভাগৰ সহযোগী অধ্যাপক।

ৰাষ্ট্ৰীয় সেৱা আঁচনি : মোৰ কাৰ্যকালৰ এক চমু অৱলোকণ

♦ সুশীল চন্দ্ৰ বৰঠাকুৰ

বহুখিনি কথা শিকিছিলো আৰু কৰ্ম জীৱনটো উপভোগ কৰিছিলো। বিশেষকৈ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ মাজত থাকি, তেওঁলোকক লগত লৈ কাম কৰি এক সুকীয়া আনন্দ লাভ কৰিছিলো। তেওঁলোকৰ পৰা পোৱা সহযোগিতাই মোক কাম কৰি যোৱাৰ মনোবল দিয়াৰ উপৰিও আত্মবিশ্বাস সৃষ্টি কৰিছিল। ছাত্ৰ একতা সভাৰ বিভিন্ন বিভাগীয় দায়িত্ব গ্ৰহণ আৰু শেষলৈ ছাত্ৰ একতা সভাৰ দায়িত্বভাৰো গ্ৰহণ কৰিব লগা হৈছিল।

মানুহৰ জীৱন পৰিক্ৰমাত ঘটা কোনো কোনো সংযোগে ব্যক্তিৰ জীৱনৰ গতিপথ বৈচিত্ৰ্যপূৰ্ণ কৰি তোলে; জীৱনটো বুজাৰ আৰু সমৃদ্ধ কৰাৰ বাট মুকলি কৰে। অৱশ্যে এই সংযোগে গতি লাভ কৰিবলৈ হ'লে ব্যক্তিজনৰ মনৰ তাগিদাৰ প্ৰয়োজন। সম্ভৱতঃ মোৰ ক্ষেত্ৰটো তেনে এক ঘটনাই ঘটিছিল। মহাবিদ্যালয়খন ৰাষ্ট্ৰীয় সেৱা আঁচনিত জড়িত হৈ পৰা ঘটনাৰাজিৰ মাজত। মহাবিদ্যালয়খনত মোৰ কাৰ্যকালৰ সময়খিনিত নিয়মীয়া শৈক্ষিক দায়িত্বৰ বাদেও প্ৰায় সকলো কামতে জড়িত হৈ পৰিছিলো। এনে ধৰণৰ বিভিন্ন সংযোগে মোৰ জীৱন সমৃদ্ধ কৰিছিল; বহুখিনি কথা শিকিছিলো আৰু কৰ্ম জীৱনটো উপভোগ কৰিছিলো। বিশেষকৈ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ মাজত থাকি, তেওঁলোকক লগত লৈ কাম কৰি এক সুকীয়া আনন্দ লাভ কৰিছিলো। তেওঁলোকৰ পৰা পোৱা সহযোগিতাই মোক কাম কৰি যোৱাৰ মনোবল দিয়াৰ উপৰিও আত্মবিশ্বাস সৃষ্টি কৰিছিল। ছাত্ৰ একতা সভাৰ বিভিন্ন বিভাগীয় দায়িত্ব গ্ৰহণ আৰু শেষলৈ ছাত্ৰ একতা সভাৰ দায়িত্বভাৰো গ্ৰহণ কৰিব লগা হৈছিল। এই সময়তে ছাত্ৰ একতা সভাৰ নিৰ্বাচন পদ্ধতিৰ আমূল পৰিবৰ্তন সম্ভৱ হৈছিল। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ইউনিফৰ্ম প্ৰচলন হৈছিল মোৰ কাৰ্যকালতে। সম্ভৱতঃ মহানগৰখনত থকা মহাবিদ্যালয় সমূহৰ

ভিতৰত আমাৰ মহাবিদ্যালয়খন ইউনিফৰ্ম প্ৰচলনৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰথম নাইবা দ্বিতীয়। ইয়াৰ বাদেও মহাবিদ্যালয়খনৰ পৰ্বতাৰোহন আৰু দুঃসাহসিক ক্ৰীড়া (AMAC), ৰাষ্ট্ৰীয় সেৱা আঁচনি (NSS) আদিৰ দায়িত্বভাৰ গ্ৰহণ কৰি যথাসম্ভৱ সেইবোৰ আগুৱাই নিয়াৰ চেষ্টা কৰিছিলো। উল্লেখযোগ্য যে AMAC আৰু NSS ৰ কাৰ্যসূচীবোৰে অসমৰ মহাবিদ্যালয় সমূহৰ মাজতো উৎসাহ সৃষ্টি কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল।

১৯৯৬ চনৰ কথা। সেই সময়ৰ অধ্যক্ষ শ্ৰীযুত অমুক সিঙে মোক মাতি নি এদিন ক'লে তুমি NSSৰ দায়িত্ব লোৱা আৰু এটা প্ৰশিক্ষণ হৈ আহা। এয়াই আছিল আৰম্ভণি। তেতিয়ালৈকে NSSৰ বিষয়ে মই একো নাজানিছিলো। যদিও মহাবিদ্যালয়খনত ১৯৬৯-৭০ চনতে NSS গোটৰ কামকাজ আৰম্ভ হৈছিল বুলি জনা যায়, মই দায়িত্ব লোৱাৰ সময়ত নতুনকৈয়ে কামকাজ আৰম্ভ কৰাৰ দৰেই হ'ল। খড়্গপুৰ IIAT দহদিনীয়া প্ৰশিক্ষণ লৈ আহি নতুন চিন্তাৰে নতুন উদ্যমেৰে কাম আৰম্ভ কৰিলো। প্ৰশিক্ষণৰ সময়ত NSSৰ আদৰ্শ, কামৰ পৰিসৰ আদি সম্পৰ্কে যিবোৰ দিহা-পৰামৰ্শ পালো তাৰেই কাম আৰম্ভ কৰি দিলো; অভিজ্ঞতা একো নাছিলেই। NSSৰ বিষয়ে বুজিবলৈ হ'লে NSSৰ মূল ভাৱধাৰাক প্ৰতিফলন কৰা এটা সংক্ষিপ্ত অথচ মহৎ বাক্যৰ অৰ্থ অনুধাৱন কৰিব পাৰিলেই যথেষ্ট। সেইটো হ'ল— 'Not me, but you'। সংক্ষেপে ইয়াৰ মূল আহান হৈছে সমাজৰ উন্নতিৰ বাবে নিঃস্বার্থভাৱে কাম কৰা। ইয়াৰ মাজত যেনেকৈ ভাৰতীয় সাংস্কৃতিক পৰম্পৰা আৰু তাৎপৰ্য্য নিহীত আছে ঠিক তেনেকৈ গণতান্ত্ৰিক মূল্যবোধৰ মমাৰ্থ অন্তৰ্ভুক্ত হৈ আছে। পাৰম্পৰিক সন্তান, সম্প্ৰীতি, সহৃদয়তা, সহযোগিতা আদিয়েই এখন সুখী সমাজৰ আধাৰ, এই বাণীয়েই 'Not me, but you' আদৰ্শটোৰ মাজত নিহীত হৈ আছে। তাৰোপৰি সমাজৰ প্ৰতিজন ব্যক্তিৰ সুখ, শান্তি আৰু উৎকৰ্ষতা সমাজৰ সামগ্ৰিক বিকাশৰ সৈতে সম্পৃক্ত, সেইটো NSSৰ এটা

প্রাথমিক শিক্ষা। উল্লেখিত আদৰ্শৰ সৈতে একাত্ম হৈ NSSৰ আদৰ্শ জীৱনৰ পাথেয় কৰি ল'বলৈ হ'লে কিছুমান অনুশীলনৰ প্ৰয়োজন হয় যিবোৰ আন্তৰিকতাৰে আৰু আনন্দদায়ক চিন্তেৰে গ্ৰহণ কৰি ব্ৰতী হোৱা দৰকাৰ।

সাধাৰণতে আমাৰ সমাজৰ প্ৰতিজন ব্যক্তিৰ চিন্তাধাৰা বা মনোভাৱ, ধ্যান-ধাৰণা আদি নিজৰ পৰিয়াল, বংশ মৰ্যাদা, শিক্ষা-দীক্ষা, বাল্যকালৰ পৰা প্ৰতিপালিত হোৱা সামাজিক পৰিবেশ আদিৰ মাজেৰেই গঢ় লৈ উঠে। অকল সেয়ে নহয়, যিকোনো এটা সামাজিক সমস্যাক প্ৰত্যক্ষ কৰাৰ, তাক বুজাৰ মনস্তাত্ত্বিক স্থিতিও সেইদৰেই গঢ় লৈ উঠে। কোনো দায়িত্বশীল পদবীত আসীন হ'লেও তেনে ব্যক্তিৰ কামকাজ ব্যক্তিগত ধ্যান-ধাৰণাৰ প্ৰভাৱৰ পৰা মুক্ত হ'ব নোৱাৰে। বাস্তৱতাৰ সৈতে বিচ্ছিন্ন ধ্যান-ধাৰণাই দেশৰ উন্নয়ন বাধাগ্ৰস্ত কৰে। ব্যক্তি আৰু সমাজ জীৱনৰ মাজৰ এই ব্যৱধানেই সমাজৰ সমস্যাসমূহ যথাযথভাৱে বুজাত প্ৰতিবন্ধকতা হিচাবে কাম কৰে। কিন্তু আমাৰ দেশৰ দায়িত্বশীল আমোলা-বিষয়া সকল জনসাধাৰণৰ আশা-আকাংখ্যা পূৰণ আৰু সমস্যাসমূহ সমাধানৰ আহিলাস্বৰূপ। সেয়ে ছাত্ৰ যুৱ অৱস্থাতেই যাতে আমাৰ নতুন প্ৰজন্মই এনে শিক্ষাই লাভ কৰিব পাৰে যাতে পৰৱৰ্তী জীৱনত তেওঁলোকৰ চিন্তাধাৰা, কামকাজ আদিয়ে সামগ্ৰিকভাৱে দেশ আৰু সমাজৰ উন্নয়নৰ সহায়ক হয়, তাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখিয়েই ১৯৬৯ চনত আমাৰ দেশত NSSৰ কাৰ্যসূচী যুগুত কৰা হৈছিল। আমাৰ দেশৰ যুৱক-যুৱতী সকলে NSSৰ শিক্ষাৰে জীৱন গঢ় দিলে তেওঁলোকে যে দেশৰ বাবে একো একোজন সুস্থ আৰু দক্ষতাপূৰ্ণ নাগৰিক হ'ব পাৰিব তাত কোনো সন্দেহ নাই। ব্যক্তিগত জীৱনতো তেওঁৰ কৃতকাৰ্য্যতাই মানুহৰ মাজত নতুন আশাৰ সঞ্চাৰ কৰিব।

মোৰ কাৰ্যকালত (১৯৯৬-২০০৭) আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ NSS গোটে এনে আদৰ্শৰ দ্বাৰা পৰিচালিত হৈ বিভিন্ন কামকাজত জড়িত হৈ পৰিছিল। তাৰ এটা খুলমূল ধাৰণা দিবলৈ ইয়াত প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

মহাবিদ্যালয়ৰ NSS গোটে চৌহদৰ ভিতৰে বাহিৰে নিয়মীয়াকৈ কাৰ্যসূচী গ্ৰহণ কৰি গোটটোক শক্তিশালী ৰূপত প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। চৌহদৰ ভিতৰত কৰা কাৰ্যসূচীৰ ভিতৰত স্বেচ্ছাসেৱক সকলক লৈ পতা সভা-সমিতি, আলোচনা সভা, প্ৰশিক্ষণ, চৌহদ চাফ-চিকুণ, চৌহদত বৃক্ষৰোপণ আৰু মহাবিদ্যালয়ৰ নামভৰ্তিকৰণকে ধৰি সকলো কামতে সহযোগিতা কৰা আদিয়ে প্ৰধান আছিল। আনহাতে চৌহদৰ বাহিৰত ব্যাপক কাৰ্যসূচী গ্ৰহণ কৰা হৈছিল যিবোৰৰ গুৰুত্ব আছিল অপৰিসীম। চৌহদৰ বাহিৰৰ কামখিনিৰ কিছুমান আছিল স্থানীয়, কিছুমান ৰাজ্যিক আৰু কিছুমান আছিল সৰ্বভাৰতীয়। অকল সেয়ে নহয় দেশৰ বাহিৰতো আমাৰ স্বেচ্ছাসেৱক সকলে বিভিন্ন অনুষ্ঠানত অংশগ্ৰহণ কৰিবলৈ সুবিধা পাইছিল। মহাবিদ্যালয়ৰ NSS গোটে গুৱাহাটীৰ আশো-পাশে বহুতো শিবিৰ প্ৰতিবছৰেই অনুষ্ঠিত কৰিছিল। দহ দিনীয়াকৈ অনুষ্ঠিত কৰা এই শিবিৰবোৰ অত্যন্ত গুৰুত্বপূৰ্ণ আছিল। এই শিবিৰবোৰত লোৱা কাৰ্যসূচীবোৰেই মূলতঃ

স্বেচ্ছাসেৱকসকলক NSSৰ আদৰ্শৰ সৈতে একাত্মহোৱাত গুৰুত্ব ভূমিকা লৈছিল। এনে ধৰণৰ শিবিৰবোৰত শৰীৰ চৰ্চা, অনুষ্ঠান, ভাষা শিক্ষাৰ অনুষ্ঠান আদি বহুতো কাৰ্যসূচী লোৱা তাৰোপৰি শ্ৰমদান যেনে কোনো গাঁৱত গৈ ৰাস্তা নিৰ্মাণ, দলং বৃক্ষৰোপণ আদিত স্বেচ্ছাসেৱক সকলে অংশগ্ৰহণ কৰে। সামূহিক জীৱনে তেওঁলোকৰ মাজত পাৰস্পৰিক বুজাবুজি, সহায়তা আৰু সহযোগিতাৰ পৰিবেশ গঢ়ি উঠাত সহায় শিবিৰত ৰন্ধা-বঢ়া, খাদ্যবস্তু বিতৰণ কৰা, ধোৱা-পখলা, চাফ কৰা, বজাৰ কৰা, হিচাব ৰখা, অসুখ-বিসুখ হ'লে ইজনে-সিহনে সহায় কৰা, চিকিৎসা কৰোৱা আদি কামবোৰে প্ৰতি স্বেচ্ছাসেৱকক শ্ৰমৰ মৰ্যাদা বুজাত সহায় কৰাৰ লগতে জীৱনৰ বাবেও প্ৰস্তুত কৰে। এইবোৰৰ গুৰুত্ব অপৰিসীম। তেওঁলোক আত্মনিৰ্ভৰশীল হ'বলৈ শিকে, আমাৰ দুখ-যন্ত্ৰণা পাবলৈ সুবিধা লাভ কৰে। এই শিবিৰবোৰত অনুষ্ঠিত সাংগঠনিক অনুষ্ঠানবোৰত নিজৰ ভাষাৰ বাদেও অন্য ভাষাত সাংগঠনিক অনুষ্ঠান পৰিবেশন কৰিবলৈ উৎসাহিত কৰাৰ বাবে শিবিৰত স্থানীয় ব্যক্তি তথা যুৱক-যুৱতীৰ অংশগ্ৰহণ পূৰ্ণাৰ্থ কৰা হয়। উদ্দেশ্য হৈছে সেই সমাজৰ সৈতে সন্ত্ৰাৰ পোৱা, তেওঁলোকৰ অভাৱ-অভিযোগ বুজি পোৱা, তাক উপলব্ধি কৰাৰ সুযোগ কৰা। সামগ্ৰিকভাৱে এনে শিবিৰবোৰে যুৱক-যুৱতী সকলক নিজক বুজাৰ লগতে আনকো বুজাৰ সুবিধা দিয়ে; ভাৰতীয় কৰ্মজীৱনৰ বাবে প্ৰস্তুত কৰে, দেশৰ খাটি খোৱা মানুহৰ সন্মান উপলব্ধি কৰাৰ সুযোগ দিয়ে, দেশৰ বৈচিত্ৰতা আৰু বিভিন্ন সন্মান কৰিবলৈ শিকায় তথা সেইবোৰক বুজিবলৈ সুবিধা কৰে।

আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ NSS গোটে কেইবাবাৰো নিৰ্বাচিত গণৰাজ্য দিৱসৰ কুচকাৱাজত অংশ গ্ৰহণ কৰিবলৈ সুবিধা পাইছে। ইয়াত অংশগ্ৰহণ কৰাৰ সুবিধা পাবলৈ আগতীয়া অনুষ্ঠিত হোৱা কিছুমান কঠোৰ দীৰ্ঘম্যাদী অনুশীলন শিবিৰ নিৰ্বাচিত হ'ব লাগিব। আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ পৰা মোৰ কাৰ্যকালত কেইবাজনো স্বেচ্ছাসেৱক প্ৰাক গণৰাজ্য দিৱসৰ কুচকাৱাজত গণৰাজ্য দিৱসৰ কুচকাৱাজ আৰু অন্যান্য ৰাষ্ট্ৰীয় শিবিৰত যোগান কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। তেওঁলোকৰ ভিতৰত হেমন্ত ৰাভাই ২০০১ চনত, জয়ন্ত দাস ২০০২ চনত, প্ৰদ্যুৎ পৰাণ গগৈয়ে ২০০৪ চনত আৰু ৰথিন দেই ২০০৬ চনত ইন্দিৰা গান্ধী এন এছ এছ বঁটা লাভ কৰে। ইয়াৰ বাহিৰেও কেইবাজনেও ৰাষ্ট্ৰীয় যুৱ বঁটা আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় পৰ্যায়ৰ বঁটা লাভ কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছিল। তাৰোপৰি NSSৰ পৰা তেওঁলোকৰ কেইবাজনেও পৃথিৱীৰ কেইবাখনো দেশত যোগান কৰিবলৈ সুবিধা লাভ কৰিছিল। ইয়াৰ ভিতৰত শ্ৰীহেমন্ত ৰাভাই প্ৰেৰিত অনুষ্ঠিত যুৱ ফৰামত (২০০৩) যোগান কৰিবলৈ নিৰ্বাচিত হৈছিল।

মহাবিদ্যালয়খনৰ NSS গোটে দেশখনৰ বিভিন্ন স্থানত অনুষ্ঠিত হোৱা যুৱ সমাৰোহ, ৰাষ্ট্ৰীয় সংহতি শিবিৰ (NIC) আৰু কেইবাবাৰো অংশগ্ৰহণ কৰিছে। তাৰে ভিতৰত ৰাজস্থানৰ যো

বিহাৰ, আগৰতলা, হিচাৰ আদিত অনুষ্ঠিত শিবিৰ বা যুৱ
সমাৰোহবোৰত অংশগ্ৰহণ কৰি বিপুল প্ৰশংসা লাভ কৰিবলৈ সক্ষম
হৈছে। উল্লেখ কৰিব পাৰি যে আমাৰ গোটৰ মহিলা স্বেচ্ছাসেৱক
শিকলেও ব্যাপক মাত্ৰাত এনে ধৰণৰ সকলো অনুষ্ঠানতে যোগদান
কৰি প্ৰশংসিত হৈছিল। নিজ ৰাজ্যখনৰ ভিতৰতো এনে ধৰণৰ বহুতো
শিবিৰত আমাৰ গোটো অংশগ্ৰহণ কৰিছিল। গুৱাহাটী মহানগৰখনৰ
বিভিন্ন স্থানত দিনদিয়াকৈ অনুষ্ঠিত হোৱা বহুতো কাৰ্যসূচীত আমাৰ
গোটো সক্ৰিয় ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছিল। এইবোৰৰ ভিতৰত AIDS
সজাগত সভা, বক্তৃতা, বৃক্ষৰোপণ, শোভাযাত্ৰা, চাইকেল ৰেলী
আদি বিভিন্ন উদ্দেশ্যে আয়োজন কৰা অনুষ্ঠানবোৰত আমাৰ
অংশগ্ৰহণ আছিল নিয়মীয়া।

আমাৰ মহাবিদ্যালয়ে ১৯৯৯ চনত উৰিষ্যা সংহাৰী ঘূৰ্ণী
দুৰ্যোগৰ সময়ত সেই ৰাজ্যৰ চৰকাৰৰ পুঁজিলৈ
টকা আমাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰী সকলৰ পৰা
প্ৰাপ্ত হৈছিল। আমাৰ ৰাজ্যখনৰ ভিতৰতো প্ৰাকৃতিক
স্বচ্ছাসেৱক সকলে সৰ্বতোপ্ৰকাৰে সহায় কৰিছিল।
আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ NSS গোটো উৎকৃষ্ট সেৱাৰ বাবে দুটা
বঁটা লাভ কৰিছিল। তাৰে প্ৰথমটো বঁটাৰ নাম Giridhar Sarma
Memorial Best Volunteer Aryan NSS Award। আমাৰ
সেইসময়ৰ NSS স্বেচ্ছাসেৱক হেমন্ত ৰাভাই ইন্দিৰা গান্ধী বঁটা লাভ
কৰাৰ সময়ত ভাৰত চৰকাৰৰ পৰা পোৱা ৮০০০ (আঠ হেজাৰ)
টকা আমাৰ NSS গোটক দান দিছিল আৰু এই টকাৰেই এতিয়াও
স্থায়ী আমানতত জমা ৰখা হৈছে। তাৰ পৰাই এই বঁটা দিয়া হয়।
আনটো বঁটাৰ নাম 'অধ্যক্ষৰ বঁটা'। দুয়োটা বঁটা গোটৰ শ্ৰেষ্ঠ
স্বেচ্ছাসেৱক দুজনক দিয়া হয়। তেতিয়াৰ পৰা এই বঁটা দুটা
প্ৰতিবছৰে NSS দিৱস (২৪ চেপ্তেম্বৰ) উপলক্ষে অনুষ্ঠিত হোৱা

সভাত প্ৰদান কৰা হয়।

মোৰ কাৰ্যকালৰ আৰম্ভণিৰ এটা কথা উল্লেখ কৰা বোধকৰো
ভাল হ'ব। প্ৰথম অৱস্থাত মহাবিদ্যালয়ত NSSৰ কাৰ্যসূচী চলাই
যোৱাৰ বাবে কোনো নিৰ্ধাৰিত শিতানৰ পুঁজি নাছিল। অধ্যক্ষই মাজে
মাজে আগবঢ়োৱা কিছু কিছু টকাৰেই কামবোৰ অনুষ্ঠুপীয়াকৈ চলাই
যোৱা হৈছিল। তাৰ এটা ব্যৱস্থা কৰা হ'ল অধ্যক্ষৰ সৈতে আলোচনা
কৰি। প্ৰতিজন ছাত্ৰৰ পাৰ নামভৰ্তিকৰণৰ সময়ত পাঁচ টকাকৈ সংগ্ৰহ
কৰা হ'ল। সেইধৰণে সংগ্ৰহ হোৱা প্ৰায় ১৫,০০০ (পোন্ধৰ হেজাৰ)
টকাৰেই নিয়মীয়া কামখিনি চলাই যাব পৰা হ'ল। মই ভাবো আমাৰ
মহাবিদ্যালয়ৰ এন পদক্ষেপ আছিল অতি আদৰণীয়া আৰু
ব্যতিক্ৰমী। সেই সামান্য পুঁজিৰেই বছৰজোৰা কাৰ্যসূচীবোৰ
নিয়াৰিকৈ চলাই যোৱা সম্ভৱ হৈছিল স্বেচ্ছাসেৱক সকলৰ
সহযোগিতাৰ বাবেই। খৰচৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁলোকে যিমান পাৰে
হিচাপ কৰি চলিবলৈ শিকিছিল কাৰণ তেওঁলোকে জানিছিল গোটোই
বছৰটো এই টকাৰেই চলিব লাগিব। তাৰ বাবে তেওঁলোকৰ কোনো
আপত্তি নাছিল।

মহাবিদ্যালয় এখনত এটা সক্ৰিয় NSS গোট গৌৰৱৰ চিন।
আমাৰ মহাবিদ্যালয়ে NSS গোটক লৈ গৌৰৱ কৰিব পাৰে। সকলো
ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰী NSS ৰ কাৰ্যসূচীৰ সহযোগী হৈ এই
গৌৰৱৰ অংশীদাৰ হ'ব পাৰে। ভাৰত চৰকাৰে NSS স্বেচ্ছাসেৱক
আৰু প্ৰগেম অফিচাৰ সকলৰ বাবে বিভিন্ন সুবিধা আগবঢ়াইছে।
তেওঁলোক সকলোৱে এই সুবিধাবোৰ গ্ৰহণ কৰা উচিত।

মহাবিদ্যালয়খনৰ ৰাষ্ট্ৰীয় সেৱা আঁচনিতে অসমত এক
উল্লেখযোগ্য স্থান অধিকাৰ কৰি আছে। বৰ্তমানেও আমাৰ NSS
গোটো একে উদ্যমেৰে কাম কৰি আছে। তেওঁলোককো এই
সুযোগতে ধন্যবাদ জনালো আৰু গোটটোক শক্তিশালী কৰিবলৈ
আহ্বান জনালো।

সুশীল চন্দ্ৰ বৰঠাকুৰ : আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ গণিত বিভাগৰ অৱসৰপ্ৰাপ্ত মুৰব্বী অধ্যাপক।

First year Intermediate classes were started in
Arya Vidyapeeth College in both Day and Night shift
from the session 1958-59. There were 25 students
in the Day shift and 95 in the Night shift

- ☑ সুৰক্ষিত পৃথিৱী
- ☑ সুৰক্ষিত মানৱ

পৰিবেশ ভাৰসাম্যতা বজাই ৰাখি কৰা সুস্থ পৰিচালনাৰ বাবে
ভাৰতীয় তেল নিগমৰ অঙ্গীকাৰবদ্ধ প্ৰতিশ্ৰুতিৰ মাজেদি আহিছে
দোপতদোপে কৃতকাৰ্য্যতা।

পৰিবেশ সংৰক্ষণ আমাৰ বাবে মাথোঁ এখন আঁচনি নহয়,
আমাৰ মনৰ মাজত দূৰভাৱে লালিত-পালিত ই এটি সাৰ্থক ৰূপকথা।

আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰী নিৰাসৰ এক বৰ্ণিত উত্তৰণ

• ড° শিপ্রা পাইক

আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰী নিৰাসৰ দায়িত্ব লোৱাৰ পিছৰ পৰাই মই ছাত্ৰী নিৰাসৰ ইতিহাস বহুতকৈ সুধিছিলো আৰু লগতে সেই কথাখিনি লিপিবদ্ধ কৰি ৰাখিব খুজিছিলো ভৱিষ্যতৰ কথা ভাবি। ভৱিষ্যতে আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰী নিৰাসৰ ইতিহাস যে এটা বিশিষ্ট স্থান দখল কৰিব তাতে মোৰ সন্দেহ নাছিল— আৰু সেই বাবেই মোৰ এই একান্ত প্ৰয়াস। সেয়েহে মই মোৰ আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰী নিৰাসৰ অধীক্ষিকা হৈ থকাৰ কালছোৱাত সংগ্ৰহ কৰিছিলো প্ৰাক্তন অধীক্ষিকা সকলৰ অনুভৱখিনিৰ লগত মোৰ পৰৱৰ্তী কৰ্মৰতা অধীক্ষিকাৰ বৰ্তমান অৱদান।

মহাবিদ্যালয়ৰ ৰূপালী জয়ন্তী বৰ্ষত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অনুদান আয়োগৰ সাহায্যত নিৰ্মিত হৈছিল এই ছাত্ৰীনিৰাস। ১৯৮৪ চনৰ ১০ ডিচেম্বৰত তদানীন্তন অধ্যক্ষ ড° অমুক সিঙে এই নিৰাসগৃহৰ শুভ উদ্বোধন কৰে। মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিষ্ঠাপক অধ্যক্ষ আৰ্য্যপিতা গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱৰ প্ৰতিষ্ঠা কালৰে পৰিকল্পনা আছিল এটা ছাত্ৰীনিৰাস। উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলকে ধৰি ভাৰতৰ অন্যান্য প্ৰান্তৰো ছাত্ৰ-ছাত্ৰী অধ্যয়নৰ বাবে অহা মহাবিদ্যালয়খনত ছাত্ৰী নিৰাস আছিল এটা অপৰিহাৰ্য্য অংগ।

নতুন অনুষ্ঠান এটা গঢ় দিয়াৰ প্ৰাৰম্ভিক পৰ্য্যায়টো অতি কষ্টকৰ কাম। ইং ২৯.১০.১৯৮৪ তাৰিখে নৃতত্ত্ব বিভাগৰ অধ্যাপিকা অঞ্জলী ভট্টাচাৰ্য্য বাইদেউৱে মহাবিদ্যালয়ৰ কৰ্তৃপক্ষৰ অনুমোদনত ছাত্ৰীনিৰাসৰ প্ৰতিষ্ঠাপক অধীক্ষিকা হিচাপে কাৰ্য্যভাৰ গ্ৰহণ কৰে। প্ৰথম অৱস্থাত ছাত্ৰীনিৰাসত বিজুলী সংযোগকে ধৰি আন কিছুমান প্ৰয়োজনীয় ব্যৱস্থা হোৱাই নাছিল। সেইবাবে বাইদেউ নিজে ছাত্ৰী নিৰাসত সোমাই লৈছিল আৰু কিছুমান অতি প্ৰয়োজনীয় ব্যৱস্থা ক্ষিপ্ৰতাৰে কৰি তুলুমণি দেৱী, শিবানী নাহা আদিকে ধৰি মাত্ৰ চাৰিজনী ছোৱালীক লৈ ছাত্ৰীনিৰাসৰ শুভাৰম্ভ কৰিলে। তুলুমণি দেৱী আৰু শিবানী নাহা সেই সময়ত Best Graduate হৈছিল। তেতিয়া লেম্প, চাকি, মম আদি জ্বলাই ৰাতিৰ কামবোৰ কৰা হৈছিল। ছাত্ৰীনিৰাসত তেতিয়া মুঠ ১৭জনী ছাত্ৰী ভৰ্তি হৈছিল কিন্তু বাইদেৱে বিজুলী সংযোগৰ ব্যৱস্থা কৰি দিয়াৰ পিছতহে বাকীখিনি ছাত্ৰীক ছাত্ৰীনিৰাসত সোমাবলৈ অনুমতি দিছিল। তলৰ মহলা আৰু অসম আৰ্হিৰ সৰু ঘৰ এটাৰে চাৰিওফালে পানীৰ মাজত অৱস্থিত ছাত্ৰী নিৰাসটোলৈ অহা-যোৱা কৰিবৰ বাবে এখন বাঁহৰ দলং দিয়া হৈছিল। বিভিন্ন অসুবিধা থকাৰ কাৰণে এই ছাত্ৰীনিৰাসৰ শুভ উদ্বোধনীৰ কাম কিছু পিছুৱাবলগীয়া হয়। সেয়েহে বাইদেউ অধীক্ষিকা ৰূপে দায়িত্বভাৰ লোৱাৰ কিছু পিছত ১৯৮৪ চনৰ ১০ ডিচেম্বৰ তাৰিখে প্ৰাক্তন অধ্যক্ষ শ্ৰীযুত অমুক সিঙৰ দ্বাৰা ছাত্ৰীনিৰাসৰ আনুষ্ঠানিক ভাবে উদ্বোধন কৰা হৈছিল। নিৰাসৰ চৌপাশ তৰ্জাৰে বেৰি দিয়া হৈছিল, প্ৰথম অৱস্থাত-নিৰাসত বিজুলী সংযোগ নথকা বাবে সকলো ছাত্ৰীয়ে একোটা হাৰিকেন

লেম্প লৈ পঢ়া-শুনা কৰিছিল। পানীৰ চাহিদা এটা সাধাৰণ নলী-নাদৰ দ্বাৰা পূৰণ কৰা হৈছিল। অধীক্ষিকা অঞ্জলী ভট্টাচাৰ্য্যৰ সময়তে ছাত্ৰী নিৰাসলৈ অহা যোৱা কৰা বাঁহৰ সাঁকোখনৰ ঠাইত কাঠৰ দলং এখন দিয়া হয়। ১৯৮৭ চনত নিৰাসত বিজুলী সংযোগ কৰা হয় আৰু দ-নলীনাদ (Deep tubewell) বহুৱাই running water-ৰ ব্যৱস্থা কৰা হয়। তিনি বছৰৰ পাছত অৰ্থাৎ গবৰ্নিং বডি বা সঞ্চালক সমিতিৰ নিয়ম মতে প্ৰতি তিনি বছৰৰ মূৰে মূৰে অধীক্ষিকা সলনি হৈছিল। প্ৰথম তিনি বছৰৰ ভিতৰতে ছাত্ৰীনিৰাসত বিজুলী পোহৰ, পানীৰ মেছিন কলেজ কৰ্তৃপক্ষই দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিছিল। প্ৰথম অৱস্থাত নিৰাসত খৰীৰে ভাত ৰন্ধা, চাহ কৰা আদি সকলো কাম কৰিছিল। ইতিমধ্যে ছাত্ৰীনিৰাসৰ আৱাসী ৪৫ জনলৈ বৃদ্ধি হয়। আসন চাহিদা দিনে দিনে বাঢ়ি যোৱা হেতু সেই সময়তে ওপৰৰ মহলাৰ হলঘৰটো নিৰ্মাণ কৰা হয়। এনেকৈ ১৭ জনী আৱাসী আৰু ৭জন কৰ্মচাৰীক লৈ বাইদেউৱে এটা নতুন অভিজ্ঞতাপূৰ্ণ দায়িত্ব আনন্দেৰে গ্ৰহণ কৰিছিল আৰু হোষ্টেলৰ প্ৰতিষ্ঠাপক অধীক্ষিকা হিচাপে বাইদেউৱে দুৰ-দূৰণিৰ পৰা অহা ছাত্ৰীসকলৰ মাতৃস্বৰূপে কৰ্তব্য পালন কৰি নিজেও সন্তুষ্টি লাভ কৰিছিল। ইয়াৰ পিছত ১৫.১০.১৯৮৭ চনত আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ ভূগোল-বিজ্ঞান বিভাগৰ অধ্যাপিকা শ্ৰীযুতা ভানু চৌধুৰী শৰ্মাই পৰৱৰ্তী অধীক্ষিকা হিচাপে অঞ্জলী বাইদেউৰ পৰা কাৰ্য্যভাৰ গ্ৰহণ কৰে।

ভানু চৌধুৰী বাইদেউৰ কাৰ্য্যকালতেই ছাত্ৰীনিৰাসত প্ৰথম ৰন্ধন গেছৰ ব্যৱস্থা হ'ল। প্ৰথম অৱস্থাৰ পৰাই ছাত্ৰীনিৰাসত সন্ধিয়া ৫ বজাত ভগৱানৰ নামৰ সকলোৰে একলগ হৈ প্ৰাৰ্থনা

কৰাৰ ব্যৱস্থা চলি আহিছে। কিন্তু হঠাৎ এদিন হোষ্টেলত এটি দুৰ্ঘটনা ঘটি গ'ল। ১৯৯০ চনৰ ২৬ নৱেম্বৰ তাৰিখে ভানু চৌধুৰী শৰ্মা বাইদেউৰ হোষ্টেলত নিজে থকা কামৰ ভিতৰতে পৰলোক প্ৰাপ্তি ঘটে। তেখেতৰ মৃত্যুৰ পাছত হোষ্টেলত প্ৰায় তিনিমাহ মান কোনো অধীক্ষিকা নাছিল। ছাত্ৰাৱাসৰ অধীক্ষক আৰু কৰ্মচাৰীৰ তত্ত্বাবধানত হোষ্টেল চলি আছিল। ছাত্ৰীনিৰাসৰ সমূহ ছাত্ৰী কৰ্মচাৰী তথা অধীক্ষিক আজিও প্ৰতিবছৰৰ ২৬ নৱেম্বৰত ভানু চৌধুৰী শৰ্মাৰ মৃত্যুদিৱস পালন কৰি আহিছে।

পৰৱৰ্তী কালে ১৯৯১ চনত হিন্দী বিভাগৰ অধ্যাপিকা ড° সুচিত্ৰা পাঠক বাইদেউ অধীক্ষিকা হিচাপে কাৰ্য্যভাৰ গ্ৰহণ কৰে। সেই সময়ত ছাত্ৰীনিৰাসত কোনেও অধীক্ষিকা হিচাপে আহিব বিচৰা নাছিল। তেওঁ একেৰাহে সাতবছৰ কাল এই ছাত্ৰীনিৰাসত অধীক্ষিকা হিচাপে কৰ্মৰতা হৈ থাকিব লগা হৈছিল। সুচিত্ৰা বাইদেউৰ নিজৰ কথাখিনি ইয়াত উল্লেখ কৰিব বিচাৰিছো। বাইদেউ কৈছিল, “এই সাতটা বছৰ মোৰ বাবে অমূল্য সম্পদ। যিখিনি জ্ঞান ও অভিজ্ঞতা মই আহৰণ কৰিলো সেয়া মোৰ বাধা থকা জীৱনৰ বাটত পাথেয় হৈ ৰ'ব। কিছু উল্লাস, কিছু ভয় লৈ অধীক্ষিকা ৰূপে আৱাসত সোমালো। সন্মানীয় চাৰ-বাইদেউ ও সহকৰ্মী বিশেষকৈ প্ৰাক্তন অধীক্ষিকা অঞ্জলী বাইদেউৰ অমূল্য দিহা-পৰামৰ্শ মই কেতিয়াও পাহৰিব নোৱাৰো। ছাত্ৰীনিৰাসৰ সমূহ কৰ্মচাৰীও মোক যথেষ্ট সাহস ও সহযোগিতা দিছিল।”

ছাত্ৰীনিৰাসৰ চাৰিওফালে তৰ্জাৰ বেৰৰ পৰিৱৰ্তে পকী বেৰ নোহোৱাৰ বাবে কিছুমান অভিভাৱকে আপত্তি দেখাইছিল। সন্মুখৰ কাঠৰ দলংখন মাজে মাজে ভাঙি আৰুকালাৰ সৃষ্টি

কৰিছিল। বৰষুণৰ দিনত বৰষুণৰ গোটেই ৰাস্তাটো পানীৰে পৰিছিল। ছাত্ৰীসকলৰ কাপোৰ পানীত তলযোৱা দলং পৰিলে কলেজলৈ অহা যোৱা কঠিন হৈছিল। বাইদেউৰ কাৰ্য্যকালৰ ভিতৰত আটাইতকৈ ডাঙৰ দুৰ্ঘটনাটো ছাদৰ ওপৰত থকা হলঘৰটোৰ পতন। তাত প্ৰথমে ১০খন আসন পৰিছিল। পিছত ছাত্ৰী বেছি হোৱাত আসন বৃদ্ধি কৰা হ'ল। এবাৰ বাৰিষাৰ বৰষুণৰ সময়ত হলঘৰটোৰ ভিতৰত বিজুলীৰ পানী সৈতে দূৰলৈ পৰিছিল। তেখেত আৱাসী বাইদেউৰ পৰা দুই দৌৰি আহিছিল। বাইদেউও সেই মহলাৰ ছাত্ৰী লগত সিংহৰ থকাৰ ব্যৱস্থা দিছিল। সিংহৰ বিচনা আৰু কিতাপ সমূহ পানীত ডুবি গৈছিল। পিছত তদানীন্তন অধ্যক্ষ অমুক সিং চালে লগাই সব ঠিক কৰি দিছিল। তেখেত ছাত্ৰীসকলৰ বেছিভাগেই নম্ৰ, উদ্যমী ও পঢ়াৰ প্ৰতি আগ্ৰহী আছিল। প্ৰত্যেক ভাল ফল লাভ কৰি সফলতা কৰাত সক্ষম হৈছিল। ছাত্ৰী ছাত্ৰীৰ সংখ্যা তেতিয়া আছিল ৬০। মাননীয় অধ্যক্ষ ড° গিৰীশ শৰ্মা কাৰ্য্যকালত ০১.০১.১৯৯৯ সুচিত্ৰা বাইদেউৱে এই ছাত্ৰী অধীক্ষিকা পদৰ পৰা অব্যাহতি আৰু বাইদেউৰ পৰা পৰৱৰ্তী কালত গ্ৰহণ কৰিলে এই মহাবিদ্যালয়ৰ বিভাগৰ অধ্যাপিকা শ্ৰীযুতা দেৱী। ৬০জনী ছোৱালীৰে হোষ্টেলটোত হোষ্টেলৰ প্ৰত্যেক আসন আছিল একেৰাহে ঘৰুৱা। গৌৰৱ আৰু সত্য তেতিয়া ভাত ৰন্ধনি পাচনি কৰোৱাসকল হ'ল কালীচৰণ, বসন্ত, ফুকন আৰু তৰুৱালা। বাইদেউ খুব ম

ছিল। সকলো ছোৱালীকে তেওঁ
জৰ ছোৱালীৰ দৰে স্নেহ কৰিছিল।
তেওঁৰ কাৰ্যকালত হোষ্টেলৰ কৰ্মচাৰী
লিচৰণ তালুকদাৰৰ মৃত্যু হৈছিল।
তেওঁ খুব নিষ্ঠাবান কৰ্মী আছিল। তেওঁৰ
পৰা পঞ্চজ তালুকদাৰ বৈশিষ্ট্য কিছুদিন
ত্ৰীনিবাসত কৰ্মৰত থকাৰ পিছত
কর্তমানে মহাবিদ্যালয়ৰ ইংৰাজী
বিভাগৰ আৰু কৰ্মসৰ্ব বিভাগৰ
নিৰ্দেশকবেয়াৰ হিচাপে নিযুক্ত হৈ
আছে।

হোষ্টেল কাৰ্যকালত দুটা কাম
হোষ্টেলৰ কৰ্মচাৰীসকলৰ
লোৱা লেট্ৰিন-বাথকমৰ
তেওঁলোকে ছোৱালী
কম-লেট্ৰিন ব্যৱহাৰ
অধ্যক্ষ ড° গিৰীশ চন্দ্ৰ
হোষ্টেলক এই সুবিধাখিনি
দিছিল।

হোষ্টেলৰ ছোৱালীসকলৰ কাৰণে
এটা লাইব্ৰেৰী আছিল। লাইব্ৰেৰীটো
মহাবিদ্যালয়ৰ তদানীন্তন অধ্যক্ষ ড°
গিৰীশ চন্দ্ৰ শৰ্মা দেৱে তেওঁৰ ভায়েকৰ
দান কৰিছিল। লাইব্ৰেৰীটো
আছিল অধীক্ষিকাৰ বাসভৱনৰ মূল
কোঠাটো। বাইদেউও তেখেতৰ শাছ-
আইৰ নামত এটা আলমাৰী কিছু
কৈতাপেৰে লাইব্ৰেৰীটোৰ নামত দি
লাইব্ৰেৰীটো উন্নতি সাধন কৰি
ছোৱালীক লাইব্ৰেৰীয়ান পাতি দিলে।

এনেদৰে মাননীয় শ্ৰীযুতা নীলিমা
দেৱীৰ কাৰ্যকাল তিনিবছৰ উকলি
যোৱাৰ পাছত বুৰঞ্জী বিভাগৰ অধ্যাপিকা
মাননীয় শ্ৰীযুতা বৰ্ণালী শৰ্মাই কাৰ্য্যভাৰ
গ্রহণ কৰে ০১.০২.২০০৩ চনত।
তেখেতৰ দিনত প্ৰথম কাম হ'ল কাঠৰ
লংৰ পৰিবৰ্তে মাটি পুতি কালভাৰ্ট
নাই দিয়া হ'ল। সেই সময়ত মাননীয়
অধ্যক্ষ শ্ৰীযুত গিৰীশ চন্দ্ৰ শৰ্মাদেৱৰ
চেষ্টাত হোষ্টেলৰ কাঠৰ দৰ্জাৰ সলনি
লাহাৰ গেট বনোৱা হ'ল।

বৰ্ণালী বাইদেউৰ সময়ত হোষ্টেলত
ছাত্ৰীসকলৰ বাবে Colour TV আৰু
কাৰেণ্ট গলে পোহৰৰ সুবিধাৰ কাৰণে
Inverter-ৰ ব্যৱস্থা কৰা হৈছিল। তাতে
ছোৱালীহঁতৰ ৰাতি পঢ়াশুনা কৰাৰ
ক্ষেত্ৰে অলপ হ'লেও সুবিধা হৈছিল।
এওঁৰ সময়তে মহাবিদ্যালয়ৰ মূল্যাঙ্কনৰ
বাবে NAAC team আহিছিল আৰু
হোষ্টেলটো পৰিদৰ্শন কৰিছিল। আৰ্য্য
বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয় 'B' Grade
পাবলৈ সক্ষম হৈছিল। হোষ্টেলত
তেতিয়া First Class পোৱা ছাত্ৰীৰ সংখ্যা
৮-১০ জনী থাকেই। সকলোৰে
বাধ্যবাধকতা স্বৰূপ হোষ্টেলৰ নিয়মখিনি
মানি চলে। শৃংখলা বজায় ৰাখে ফলে
শান্তিও বজাই থাকে।

২০০৫ চনত শ্ৰীযুতা বৰ্ণালী শৰ্মাই
Gauhati Universityত শিক্ষক হিচাপে
যোগদান কৰাৰ কাৰণে কাৰ্য্যভাৰ এৰিব
লগা হয় আৰু ২২.১১.২০০৫ তাৰিখে
এখেতে ছাত্ৰীনিবাসৰ অধীক্ষিকা পদৰ
পৰা অব্যাহতি লয়। দুমাহমান
ছাত্ৰীনিবাসত কোনো অধীক্ষিকা নহাত-
ছাত্ৰাবাসৰ অধীক্ষকেই কিছুদিনৰ বাবে
ছাত্ৰীনিবাসৰ দায়িত্ব ল'বলগা হৈছিল।

ইয়াৰ পাছ ২০০৬ চনৰ ৫ মে তাৰিখে
মই (শিপ্রা পাইক) আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ
মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰীনিবাসৰ অধীক্ষিকা
হিচাপে কাৰ্য্যভাৰ গ্ৰহণ কৰিলো। ২০০৬
চনৰ ৪ মাৰ্চত এই মহাবিদ্যালয়ৰ সংস্কৃত
বিভাগৰ অধ্যাপিকা হিচাপে যোগদান
কৰিছিলোঁ। কিন্তু অধ্যক্ষ মহোদয়ৰ
বাৰংবাৰ অনুৰোধত মই এই
ছাত্ৰীনিবাসৰ অধীক্ষিকা হিচাপে দায়িত্ব
লবলৈ বাধ্য হ'লোঁ।

৬০জনী ছাত্ৰী আৰু ৮জন কৰ্মচাৰীৰ
দায়িত্ব লৈ মোৰ কাৰ্য্যক্ৰমনিকা আৰম্ভ
হ'ল। কাৰ্য্যভাৰ লোৱাৰ পাছত প্ৰথমেই
ছাত্ৰাবাসৰ তেতিয়াৰ অধীক্ষক গিৰীশ
শৰ্মা চাৰৰ সহায়ত ছাত্ৰী নিবাসৰ
চাৰিওকাষৰ তৰ্জাৰ বেৰৰ সলনি

টিনপাতৰ বেৰ দিয়া হ'ল। অধীক্ষক
গিৰীশ শৰ্মা চাৰৰ ওচৰত মই চিৰকৃতজ্ঞ
কিয়নো চাৰৰ দিহা পৰামৰ্শ অবিহনে মই
ভালকৈ ছাত্ৰীনিবাসৰ কামকাজ কৰিব
নোৱাৰিলোহেতেন। সেই সময়ত মই
হোষ্টেলৰ ভিতৰত বাহৰ বেৰ লগাই
ফুলৰ গছৰ লগত বহু ধৰনৰ বনৌষধিৰ
গছ লগাইছিলো। উন্নত ধৰণৰ ডালিয়া,
গোলাপ আদি আমাৰ সৰু, ফুলনিখনে
হোষ্টেলৰ শোভা বহুগুণে বৃদ্ধি কৰিছিল।
ছোৱালীহঁতেও বহু ধৰনৰ ফুলগছ আনি
আনি মোক উপহাৰ দিছিল আৰু
আবেলি ফুলনিখনত পানী সিঁচি খুব ভাল
পাইছিল। সেই ফুলনিখনৰ দৰে আৱাসৰ
প্ৰত্যেকজনী ছাত্ৰী মোৰ ওচৰত এটা
এটাকৈ বিশেষ বিশেষ ফুল স্বৰূপই
আছিল। সেই কাৰণে সিহঁতৰ
সৰ্বাঙ্গসুন্দৰ বিকাশৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰখা মই
নিজৰ প্ৰধান কৰ্তব্য বুলি জানিছিলো।
বৈদ্যুতিক লাইনৰ সৰু সৰু বিচ্যুতি মই
লগে লগেই ঠিক কৰি দিছিলো। পানীৰ
সমস্যা এটা প্ৰধান সমস্যা হ'লেও লগে
লগে মিস্ত্ৰি লগাই সোনকালে ঠিক কৰাৰ
ব্যৱস্থা কৰিছিলো যাতে ছোৱালী বা
কৰ্মচাৰীৰ কোনো কষ্ট নহয়।
অধীক্ষিকাৰ কামৰ পিছফালে কৰ্মচাৰী
থকা কামৰ বাৰান্দাৰ লগতে পানী পৰি
থকা টিনপাত আদি ভাল কৰি দি
কৰ্মচাৰীখিনিয়ে থকাৰ উপযোগী কৰি
দিয়া হ'ল। প্ৰথম বিভাগত পাছ কৰা
ছাত্ৰীৰ সংখ্যা ২৫ লৈ বৃদ্ধি পালে আৰু
মোৰ কাৰ্য্যকালতেই মহান আৰ্য্য
বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ শিক্ষানুষ্ঠানৰ
অন্তৰ্ভুক্ত এই ছাত্ৰীনিবাসখন আহি আহি
২৫ বছৰত ভৰি দিলে। আৱাসীসকলে
খুব ধুমধামেৰে ছাত্ৰীনিবাসৰ ৰূপালী
জয়ন্তী পালন কৰিছিল। প্ৰতি বছৰ
ছাত্ৰীনিবাসৰ আৱাসী, কৰ্মচাৰী আৰু
অধীক্ষিকাৰ একেলগে নামৰ সৈতে
ফটো সন্নিবিষ্ট কৰাৰ পৰিকল্পনা লৈছিলো
যি আজিও পালন কৰা হৈ আছে। লগতে

প্ৰত্যেক গৰাকী অধীক্ষিকাৰ ছাত্ৰীনিৰাসত কেতিয়া যোগদান কৰিছিলে আৰু অব্যাহতি পোৱা দিনটোৰ পঞ্জীয়ন ফটোসহ Visiting room-ত ৰাখি থোৱা ব্যবস্থা কৰিলো। মই Farewell বা Freshers অনুষ্ঠানৰ সময়তে প্ৰথম বিভাগে উত্তীৰ্ণ হোৱা নিৰাসৰ শিক্ষার্থী সকলক এখন এখন কিতাপ দি পুৰস্কৃত কৰি উৎসাহিত কৰাৰ প্ৰয়াস কৰিছিলো। 'মেম'ৰ পৰা পুৰস্কাৰৰ কিতাপখন এইবাৰ পাবই লাগিব'— এই মানসেৰে ছোৱালীহঁতৰ মাজত Competition আৰম্ভ হ'ল আৰু ফলতে ছাত্ৰীনিৰাসৰ ৰিজাল্ট ভাল হৈ গৈ থাকিল আৰু মোৰও পুৰস্কাৰ দিয়াৰ পৰিমাণও বাঢ়িব ধৰাত মইও নথৈ আনন্দিত হ'লো। লগতে মোৰ তত্ত্বাবধানত আমাৰ হোষ্টেলৰ কৰ্মচাৰী পঞ্চজ তালুকদাৰে ২০০০ চনত হোষ্টেলৰ কামত নিযুক্তহোৱাৰ পাছত নিজ কৰ্তব্যৰ মাজতো আপ্ৰাণ চেপ্টাৰ ফলত ২০০৭ চনৰ পৰা ২০০৯ চনৰ ভিতৰত B.A. Pass কৰি হোষ্টেলৰ সুনাম কঢ়িয়াই আনিছে। মই তাক মাত্ৰ সহায়খিনি কৰিছিলো। বিভিন্ন ঠাইৰ পৰা ভিন ভিন সময়ত অহা ভিন্নজনৰ মাত বেলেগ, সাজ-পোছাক, চিন্তাধাৰা— সমস্ত বেলেগ তথাপি প্ৰত্যেকে অলপ দিনৰ ভিতৰতে ইমান আপোন হৈ পৰে যে হোষ্টেলৰ কৰণীয় কামবোৰত আগ-ভাগ লৈ, অনুষ্ঠান সমূহত নিজ নিজ প্ৰতিভা প্ৰকাশৰ লগে লগে পঢ়াশুনাতো ভাল ফল দেখুৱাই নিজকে সমাজৰ আগত প্ৰতিষ্ঠিত কৰে। ইয়াৰ মাজত নানা তিতা-মিঠা অভিজ্ঞতা নথকা নহয় কিন্তু তাৰে আনন্দৰ মিশ্ৰণ থাকে আৰু সকলোৰে ভৱিষ্যত জীৱনৰ বাবে এটি সুমধুৰ স্মৃতি সাঁচি থয় নিজৰ মাজত। মই নিজেও অকাৰণে শাসন দেখুৱাই ভাল নাপাওঁ, কিন্তু দৰকাৰবশতঃ হোষ্টেলৰ সমূহীয়া পৰিবেশ বজাই ৰাখিবলৈ মই

কঠোৰ হ'বলগীয়া হয়। কোনো ধৰণৰ অপ্ৰীতিকৰ ঘটনা ঘটাব পূৰ্বে ইয়াৰ সন্দৰ্ভত লুকাই থকা মূল ৰহস্য বিচাৰি উলিয়াই তাক আঁতৰাই দিয়াটোৱে উচিত বুলি মই ভাবো আৰু তেনে অৰ্থত কোনো আৱাসীৰে ক্ষতি নহয় বুলি মোৰ বিশ্বাস। হোষ্টেলৰ কৰ্মচাৰীসকলৰ প্ৰতিও মোৰ সমান শ্ৰদ্ধা আৰু মৰম আছে। তেওঁলোকৰ ভাল-বেয়া, সুখ-দুখত মই যথাসাধ্য সহায় কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিলো।

আমাৰ হোষ্টেলৰ ছোৱালীবোৰক লৈ মই খুব গৌৰৱান্বিত আছিলো। NCC, NSS বাদেও সমাজসেৱা, বৃক্ষৰোপণ, যোগশিবিৰ, পত্ৰিকা সম্পাদনা আৰু লেখন, সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠান পৰিবেশন, চিত্ৰাঙ্কন প্ৰতিযোগীতা— সবেতেই আমাৰ ছাত্ৰী অগ্ৰণী ভূমিকা লয়। প্ৰাচীৰ পত্ৰিকা 'সৃজনী' আৰু হাতে লিখা পত্ৰিকা 'যাত্ৰিক' ৰচনাৰ মাধ্যমে তেওঁলোকে নিজৰ নিজৰ কাব্য প্ৰতিভাৰ বিকাশৰ সুযোগ পায়। মোৰ কাৰ্যকালত অভিশপ্ত ৩০ অক্টোবৰ বোমা বিস্ফোৰণৰ পিছদিনা আহত সকলৰ উদ্দেশ্যে আমাৰ হোষ্টেলৰ ছজনী ছোৱালী প্ৰথমবাৰৰ বাবে ৰক্তদান কৰিছিল। তেওঁলোক হ'ল— সাফৰিন বেগম, স্মিতা শইকীয়া, লুনামণি দাস, গীতাঞ্জলী হেণ্ডিক, আনিসুন নাহাৰ, জীনা দেৱী— মই তেওঁলোকৰ সৰ্বাৰ্থ মঙ্গল কামনা কৰিছো, সিহঁতৰ এই সেৱাধৰ্মী মনটো যেন জগতৰ সকলোৰ সদায় মঙ্গল সাধন কৰে।

ইয়াৰ উপৰিও আমাৰ কিছু ছোৱালী পৰ্বতাৰোহনত অংশগ্ৰহণ কৰিছিল। মই তিনি বছৰ তিনিটা team পঠিয়াইছিলো NSS-ৰ তত্ত্বাবধানত। তেওঁলোকৰ নাম উল্লেখ কৰিব ইচ্ছা কৰিছো—

২০০৬ চনত— সম্প্ৰীতি তামুলী ফুকন, ৰোধা নিউমাই, হাবুং মিনা, জামদে নোয়ৰ্ক, অলি তালুকদাৰ

২০০৭ চনত— সাফৰিন গীতাঞ্জলী হেণ্ডিক, গাৰ্গী বৰ্মন, পদন্ত বৰুৱা, দীপ্তি তায়ুং, তামশ্ৰী শই ডেইজী শৰ্মা

২০০৮ চনত — সাফৰিন কুলদীপা ভূঞা, সঙ্গীতা কোঁৱৰ, বেগম।

২০০৯ চনত— ২১ মে-ৰ পৰা মে, ২০০৯ চনত Adventu expedition in Uttarkashi-ত ছাত্ৰী নায়না বেগম, কুলদীপা সঙ্গীতা কোঁৱৰ, কঢ়িয়াই আনিছিল। গাতে বিছ পৰিবেশন কৰি ট্ৰাভেল কৰিছিল।

এইখিনি record গতে কেতিয়া হোৱা নাছিল।

পুৰণি হোৱাৰ বাবে হোষ্টেলৰ infrastructure খেলোৱা সুবিধা নাছিল যদিও মোৰ উপলব্ধিৰে সামান্যতম সুযোগৰ আঁৰত অহুয়াত গোটেখোৱা ছোৱালীবোৰে নি উদ্দেশ্য সফল কৰিব পাৰিব। উল্লেখ্য মূলতঃ ভালকৈ পঢ়া-শুনা কৰা এজন সুস্থ নাগৰিক হিচাপে নি পৰিচয় দাঙি ধৰা, আমাৰ শিক্ষায়ত্ৰী সকলৰ প্ৰধান দায়িত্বই সুস্থ মানৱ সম্পদ গঢ়ি তোলা। অ সকলোৰে প্ৰিয় মহাবিদ্যালয়খনৰ স বৃদ্ধি কৰি দেশৰ এটা সুপ্ৰতিষ্ঠিত ল'ৰা-ছোৱালীক দেখিবলৈ পালে নথৈ আনন্দিত হৈ পৰো। ছাত্ৰছাত্ৰীসকলক সদায় ব 'তোমালোকে প্ৰত্যেকে মেধাৰী, বছৰৰ বাবে আহিছা ঠিক, কিন্তু তোমালোৰা জীৱনৰ উদ্দেশ্য চৰিতাৰ্থ ক বাবে এই কেইটা বছৰই তোমানে প্ৰতিভা বিকাশৰ চূড়ান্ত সময় (Cl Point) আৰু এখন Proper Plat য'ত তোমালোকে নিবিড় প্ৰচেষ্টা নিজৰ জীৱন সুদৃঢ়ভাবে গঢ়ি তুলি সুন্দৰ সুযোগ পাইছা।' কৈ থোৱা

মই এতিয়াও আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ
মহাবিদ্যালয়ৰ হোষ্টেল কমিটিৰ সদস্য
হিচাপে ছাত্ৰাৱাস আৰু ছাত্ৰীনিৱাস
য়োৰে লগত ওতোপ্ৰোতোভাবে যুক্ত।
কথাই মনলৈ আহি আছে তথাপি
কলোৰে মঙ্গল কামনা কৰিলো। মোৰ
ময়ৰ পৰা অধীক্ষক-অধীক্ষিকাৰ
কাৰ্য্যকাল ৩ বছৰ ঠাইত ৫ বছৰলৈকে
বৃদ্ধি কৰা হ'ল। অধীক্ষিকা পদত তিনি
বছৰ মানসিক প্ৰস্তুতিৰে আহিছিলো
৫০ বছৰ পাঁচবছৰ কৰি দিয়াত মই
অসুবিধাৰ সম্মুখীন
নহওঁক, 'অভিজ্ঞতা'
মহত্বপূৰ্ণ
মনতে ভাবি
শেষত 08.05.2011
তদানীন্তন অধীক্ষক
গুচৰত দায়িত্ব হস্তান্তৰ
কৰি মই ছাত্ৰীনিৱাসৰ অধীক্ষিকা পদৰ
পৰা অব্যাহতি পাইছিলো।

পিছতে ভূগোল-বিজ্ঞানৰ অধ্যাপিকা
দিপালী নেওগ বাইদেউ পৰবৰ্তী
অধীক্ষিকা হিচাপে নিযুক্তি পালে।
মথৈৰ সময়ত উল্লেখযোগ্য এটা
উত্তৰণ হল দ্বিতীয়খন ছাত্ৰীনিৱাসৰ
উদ্বোধন, যিখন মোৰ কাৰ্য্যকালতেই
সম্পূৰ্ণ হৈছিল। উপৰৰ হল ঘৰটো লাহে
লাহে বন্ধ কৰি ষ্টোৰত ৰূপান্তৰিত কৰা
হয়। দ্বিতীয় মহলাৰ 'বক্স' কমটো

লাইব্ৰেৰী কৰা হয় আৰু আসন বাঢ়ি যোৱা হেতু PG ছাত্ৰীৰ কাৰণে আসনও বৃদ্ধি পায়।
লাইব্ৰেৰীৰ কিতাপৰ সংখ্যা আগতকৈ বৃদ্ধি পাইছে। পানীৰ কাৰণে দুয়োখন ছাত্ৰী
নিৱাসৰ সুবিধাৰ্থে বহুমূলীয়া ফিল্টাৰ আৰু দ-নলীনাৰ ব্যৱস্থা তথা সুবিধা কৰি দিয়া
হয়।

প্ৰত্যেক গৰাকী অধীক্ষিকাই নিজ নিজ কাৰ্য্যকালত হোষ্টেলৰ উন্নতিৰ কথা চিন্তা
কৰি কিছু কাম কৰি যায়।

আকৌ G.B. Resolution অনুযায়ী ০৫.১২.২০১৬ তাৰিখে মই দিপালী নেওগৰ
পৰা ছাত্ৰীনিৱাসৰ অধীক্ষিকাৰ দায়িত্ব লব লগা হ'ল। পিছত ২৭.০২.২০১৭ তাৰিখে
বৰ্তমানৰ অধীক্ষিকা ভূগোল-বিজ্ঞান বিভাগৰ অধ্যাপিকা শ্ৰীযুতা মানসী গগৈ এই
দায়িত্বভাৰ গ্ৰহণ কৰি মোক অব্যাহতি দিলে। সেইবাবে মই মানসীক আন্তৰিক ধন্যবাদ
জ্ঞাপন কৰিছো।

হোষ্টেলৰ প্ৰচলিত নিয়মাবলীৰ উপৰিও মানসীয়ে কিছু নতুন নিয়ম প্ৰচলন কৰিছে
হোষ্টেলৰ শৃঙ্খলাৰ লগতে সুস্থ পৰিবেশ বজাই ৰখাৰ। যেনে— Study hour-ত
mobile phone submit কৰাৰ নিয়ম। ছাত্ৰীসকলে এই নিয়ম ধুনীয়াকৈ মানি চলাত
হোষ্টেলৰ পড়ৰ পৰিবেশও ভাল হৈছে। আসন ১৫টা বৃদ্ধি কৰাত আৱাসীৰ সংখ্যা
বৃদ্ধি হৈ ৭১জনী হল। আগতে ইমান বছৰ mess ছোৱালীয়ে চলাইছিল, এতিয়া hostel
staff-এ চলায়। বিভিন্ন repairing কাম-কাজৰ লগতে ৰক্ষাঘৰত এটা নতুন basin-ৰ
ব্যৱস্থা কৰা হয়। ইয়াৰ উপৰি আগতে বিদায় অনুষ্ঠানত লৰা-ছোৱালী একে অইনৰ
hostel-ত function চোৱাৰ প্ৰথা আছিল। কিন্তু বৰ্তমানৰ অধীক্ষিকা Farewell
program internal কৰাৰ সিদ্ধান্ত লৈছে আৰু সেই মতে ছাত্ৰীনিৱাসৰ ছোৱালী সকলে
বাইদেউৰ কথা মানি চলিছে। ছাত্ৰী-নিৱাসৰ ছাত্ৰীসকলে যোৱা 27-28 October, 2017
আমাৰ মহাবিদ্যালয়ে অনুষ্ঠিত National Seminar এখনৰ Cultural Nightত
পৰিবেশন কৰি সকলো দৰ্শকক মুগ্ধ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল।

আৰু বেশী দীঘলীয়া নকৰি অধীক্ষিকা মানসী গগৈৰ লগত ছাত্ৰীনিৱাসৰ সকলো
আৱাসী কৰ্মচাৰীবৃন্দৰ সুস্বাস্থ্য, মঙ্গল আৰু উত্তৰোত্তৰ শ্ৰীবৃদ্ধি কামনা কৰি ইমানতেই
শেষ কৰিছো। আসন্ন ৰূপালী জয়ন্তীৰ শুভেচ্ছা জনাইছো সকলোকে আৰু মানসী
নিজ কাৰ্য্যকালত ছাত্ৰীনিৱাসৰ আৰু উন্নতি তথা শ্ৰীবৃদ্ধি কৰিব বুলি আশা ৰাখিছো।

মই ইয়াৰ লগত আৰম্ভনিৰ পৰা অধীক্ষিকা সকল আৰু কৰ্মচাৰীসকলৰ তালিকা
এখন দিবলৈ প্ৰয়াস কৰিছো—

আৰম্ভনিৰে পৰা অধীক্ষিকা সকলঃ—

১. অঞ্জলী ভট্টাচাৰ্য্য—	২৬.১০.১৯৮৪ -	১৫.১০.১৯৮৭
২. ভানু চৌধুৰী শৰ্মা—	১৭.১০.১৯৮৭ -	২৬.১১.১৯৯১
৩. ড°সুচিত্ৰা পাঠক—	১১.১২.১৯৯১ -	০১.০১.১৯৯৯
৪. ড°নীলিমা দেৱী—	০১.০১.১৯৯৯ -	২৬.০৬.২০০২
৫. বৰ্ণালী শৰ্মা—	০১.০২.২০০৩ -	২৬.১১.২০০৫
৬. ড° শিপ্রা পাইক—	০৩.০৫.২০০৬ -	০৮.০৫.২০১১
৭. ড° দিপালী নেওগ—	২১.০৫.২০১১ -	০৩.১২.২০১৬
৮. ড° শিপ্রা পাইক—	০৫.১২.২০১৬ -	২৭.০২.২০১৭
৯. মানসী গগৈ—	২৭.০২.২০১৭	

আবস্তুনিৰ পৰা কৰ্মচাৰী সকলঃ—

১. কালীচৰণ তালুকদাৰ—	১৯৮৪	-	২০০০
২. অৰুণ দাস—	১৯৮৪	-	১৯১৪
৩. বসন্ত শৰ্মা—	১৯৮৪		
৪. লক্ষেশ্বৰ শৰ্মা—	১৯৮৪	-	১৯৮৬
৫. প্ৰমোদ বৰ্মন—	১৯৮৪	-	১৯৮৬
৬. ফুকন দাস—	১৯৮৬		
৭. অজিত কলিতা—	১৯৮৬	-	১৯৯২
৮. গৌৰী কুমাৰ—	১৯৯৩	-	২০০২
৯. অতুল পাটোৱাৰী—	১৯৮৭	-	১৯৯১
১০. তৰুৱালা দাস—	১৯৮৪	-	২০০২
১১. পুতুলী বাচফোৰ—	১৯৮৪		
১২. গাবিন্দ মালী—			
১৩. পঙ্কজ তালুকদাৰ—	২০০০-		
১৪. দশমী কাকতি—			
১৫. বিশ্বজিত ঠাকুৰীয়া—			
১৬. বিনোদ নাথ—			
১৭. শুক্ৰেশ্বৰ হাজৰিকা			

জয়তু আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ ছাত্ৰীনিৰাস।
জয়তু আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়।।

ড° শিপ্রা পাইক : আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ সংস্কৃত বিভাগৰ সহকাৰী অধ্যাপক।

Arya Vidyapeeth College was inspected by the Gauhati University in 1959 and was permitted to send candidates to the I.A. Examination of 1960. Affiliation was granted to the college up to BA standard from the session 1960-61. Science classes in P.U. and TDC were started from the session 1962-63.

‘অনিৰুদ্ধ চেতনা’ৰ ডাক গুৰু-শিষ্যৰ ঐতিহাসিক দলিল

♦ অৰুণ কুমাৰ মহন্ত

এটা সময়ত শব্দৰ যাদুকৰ হ’বলৈ কিমান যে হেঁপাহ। জানো অৰ্থ নাই। এটা সময়ত কবিতা লিখিবলৈ আৰম্ভ কৰিলো। বন্ধু-পৰিয়ালবৰ্গই কেৱল নহয় চিনাকি লোকেও কবি বুলি অভিধা কৰিলে। দুই-এগৰাকী শিক্ষক, লেখক, কবি-সাংবাদিক বন্ধুৱেও চেতনাৰ গছপুলি জোপাত উৎসাহ-উদ্দীপনাৰে আপডাল কৰিলে। হেঁ গ’লো নীৰৱে পগলা কবি। পিছে এই কবিৰ কবিতাৰ উহঁ বিচাৰি কোনেও হাবাধুৰি খাব নালাগে। সময়ত হাততে অৰ্পণ কৰিলো সকলো। ...তথাপি আজিপৰ্যন্ত মুঠেই গোটাচেৰেক কাব্যপুথিতে জাজি হৈ উঠিছে। চেপ্তা আৰু একাগ্ৰতাৰ জান-নৈ হৈ বাগৰি আছে। কেতিয়াবা নাদৰ ভেঁকুলীৰ স’তে, কেতিয়াবা পৰ্বতৰ সুউচ্চৰে উৰি যোৱা পখীৰ স’তে আলাপ কৰিছো। ... জলবন্দী মানুহৰ হাহাকাৰ দেখি শুনি নিজক বহুবাৰ অপৰাধী সজাইছো। মানৱতাক বিচাৰি নিজৰেই প্ৰাণৰ আঙুলিত সজোৰে ধৰিছো। কেৱল প্ৰতিটো ভুলত অনুতপ্ত, সংস্কাৰ ভাৱনাৰে সম্পৃক্ত এই বিশাল পৃথিৱীৰ এটা বিন্দুসম চুকত।

সময় দিচাং নৈ নহয়। সময় প্ৰাণৰো গৌৰাং। সিদ্ধ শব্দটোৱে কেতিয়াবা আমনি কৰে। অন্তৰীক্ষলৈ চাওঁ কাৰ দেহৰ বৰণ কোনে লৈছে বাক। ১৯৮৩ চনত এৰিয়ান হৈ দেখিলো প্ৰথম কবিতাৰ পথ। প্ৰথম আহিয়েই মহাবিদ্যালয় সপ্তাহত কিয় জানো বহিলো এক কাব্য প্ৰতিযোগিতাত অংশগ্ৰহণৰ নিমিত্তে। থিতাতে লিখা কাব্য প্ৰতিযোগিতাত আছিল সেইখন। কেতিয়াও বুজা নাছিলো কবিতাৰেও প্ৰতিযোগিতা হ’ব পাৰে বুলি। নিচেই কেইটিমান শব্দপুঞ্জৰে অতীত, বৰ্তমান আৰু ভৱিষ্যতৰ প্ৰেক্ষাপটত কেইশাৰীমান লিখি পেলালো। তুলাপাতখিলা হাতত লৈ কলম কামুৰি ভাবিছিলো এইটো সঁচাকৈ কবিতা হ’বগৈ নে? নিচেই কাষৰ কেইগৰাকীমান প্ৰতিযোগী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ চকুলৈ চাই বুজিলো হ’ব পাৰে। কিয়নো তেওঁলোকে বৰ কষ্ট কৰি মোৰ লেখাটোলৈ চাই আছে। কিন্তু ভাবিব পাৰো কেনেকৈ এই শব্দকেইটিয়ে স্বনামধন্য শিক্ষাগুৰু সৰ্বশ্ৰীযুত নীলমনি ফুকন, নলিনীধৰ ভট্টাচাৰ্য, ড° শিৱনাথ বৰ্মন, ড° বিৰিঞ্চি কুমাৰ মেধি আদিৰ দৰে

ঋষিতুল্যসকলৰ বিচাৰ-বিবেচনাত মই পুৰস্কৃত হম বুলি। আজি তেনেই লাজ লাগিছে ঘোষণাটি সৰাকে দিবলৈ। ওয় পুৰস্কাৰ পাইছিলো। ওয়। সেয়া আছিল অপাৰ আনন্দৰ প্ৰথম সুঁতি।

মই অনুভৱ কৰিছিলো। এৰিয়ান কালত বহু অগ্ৰজ-অনুজ আৰু সহপাঠীসকলে মোৰ কবিতা ভাল পাইছিল। মই পিচে মোৰ কবিতাবোৰ প্ৰচাৰ কৰা নাছিলো। কবিতা লিখি বাতৰি কাকতত কিম্বা আলোচনীলৈ প্ৰেৰণ কৰা নাছিলো। যি দুটামান প্ৰকাশ পাইছিল ৰেডিঅ’ আদিত তাকো অন্তৰংগ বন্ধুৰ তাগিদাত। এবাৰ মনত পৰে প্ৰিয় সাংবাদিক প্ৰণয় বৰদলৈ দাদাই মোৰ ছাত্ৰাৱাসলৈ আহি এটি কবিতা ‘এৰিয়ান’ আলোচনীত প্ৰকাশ কৰিবলৈ লৈ গৈছিল। ছপা হোৱা বুলিও শুনিছিলো। আঃ কি যে প্ৰশান্তি। প্ৰেৰণাৰ উৎস বিচাৰি পাইছিলো। সি যি হওক প্ৰকৃত্যৰ্থত আজিও কবিতাৰ পথাৰত কৰ্ষণ সিমান আশাপ্ৰদ নহয়। কেৱল কেইখনমান যেন প্ৰাচীৰ পত্ৰিকা আদিত আৱদ্ধ হৈ থাকিল মোৰ কবিতাৰ পৰিধি।

সময়ে আনি দিলে আৰু অনন্য গতি। কি হ’ল নাজানো এজন শব্দ ভালপোৱা সুহৃদক অকস্মাতে লগ পালো। নাম মুকুট মহন্ত। আমবাৰীত থাকে। তেওঁৰ আত্মীয়জনৰ এটি ছপাশাল আছে হেনো। কথামতে তেওঁৰ কাম। সেইবাৰ তেওঁ আছিল এৰিয়ানৰ সম্পাদক। বৰ কম সময়ৰ ভিতৰতে সংগঠিত কৰি পেলালে গুৰু-শিষ্যৰ এক মিলনথলী।

গুৰুসকল আছিল ক্ৰমে ড° বিৰিঞ্চি কুমাৰ মেধি, ড° শিৱনাথ বৰ্মন, নলিনীধৰ ভট্টাচাৰ্য, নীলমনি ফুকন, অধ্যক্ষ অমুক সিং। শিষ্যসকল ক্ৰমে মোৰ প্ৰিয় বান্ধৱ আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ শ্ৰেষ্ঠ সাহিত্যিক আজিৰ ড° বিমলমজুমদাৰ, কবিবন্ধু পোৱালচন্দ্ৰ দাস, জ্যেষ্ঠ ভাতৃসম প্ৰশান্ত কুমাৰ দাস, লক্ষ্য কুমাৰ সন্দিকৈ, মুকুট মহন্ত আৰু মই।

এডেও-দুডেওকৈ মুকুটৰ পৰিকল্পনা পৰিস্ফুট হ’বলৈ ধৰিলে। তেওঁৰ চিন্তা এখন কাব্য সংকলনৰ। হিচাপ কৰি চাইছে সংকলনখনে হ’ল গুৰু-শিষ্যৰ ৰ’দ কাচলিত প্ৰকাশ পোৱা আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ

মহাবিদ্যালয়ৰ কাব্য সাহিত্যৰ সৰ্বপ্ৰথম কাব্য সংকলন। এক ঐতিহাসিক গ্ৰন্থ। নাম...

হয় মনত পৰিছে। মুকুটে কায়মনবাক্যে সংকলনখনি যুগুত কৰিবলৈ চাৰিগৰাকী ছাত্ৰ কবিক বাছনি কৰিছে। চাৰিগৰাকী ক্ৰমে বিমল মজুমদাৰ, পোৱালচন্দ্ৰ দাস, প্ৰশান্ত কুমাৰ দাস আৰু মই অৰুণ কুমাৰ মহন্তক। অৰ্থৰ দিশটোত চাৰিগৰাকীয়ে পৰিয়ালবৰ্গই কিছু হাত উজান দিলে। মুকুট মহন্তই অতি নিয়াৰীকৈ প্ৰকাশকৰ ভূমিকা পালন কৰে। উল্লেখযোগ্য যে শ্ৰদ্ধাৰ অধ্যক্ষ অমৃক সিং ডাঙৰীয়াই এই ক্ষেত্ৰত আমাক ৫০০ টকাৰ এটি অনুদানেৰে কবি বন্ধুসকলক উৎসাহিত কৰাই নহয় চিৰকৃতজ্ঞ কৰিছে। এই ক্ষেত্ৰত সৰাৰে ভাগে ভাগে কাম। ড° বিৰিঞ্চি মেধি ছাৰে নামকৰণ কৰিলে 'অনিৰুদ্ধ চেতনা' বুলি। লগে লগে ময়ো লিখি পেলালো, হয়তো এনেদৰে—

এহাত দুহাত চাৰিহাত

উদেলিত তুলাপাত

হৃদয়ৰ কোণত বাজে

অনিৰুদ্ধ চেতনাৰ ডাক

লক্ষ্য কুমাৰ সন্দিকৈ দাদাই বৰ আপাহতে উজ্জ্বল কেইটিমান বঙৰ ব্যৱহাৰ কৰি সংকলনখনৰ এটি দৃষ্টিনন্দন বেটুপাত আঁকি দিলে।

পিচে মনত আছে বৰ দৃষ্টিকটুকৈ বেটুপাত শব্দটি ভুলকৈ সংব 'বেটুপাট' হৈ ছপা হৈছিল। ড° শিৱনাথ বৰ্মন ছাৰে নিজৰ বহু কৰ্মকো নেওচি সংকলনখনৰ ব্যৱস্থাপনাত থাকি চাৰি অধ্যাপকৰ পৰিচয় কৰাই দিলে। তদুপৰি সংকলনখনৰ মুখবন্ধ 'নান্দিপাঠে'ৰে সংকলনক সদা সমৃদ্ধ কৰিলে চাৰিগৰাকী বিশেষ অন্তৰ চুই যোৱাকৈ শুই থকা চেতনাক জাগ্ৰত কৰিব বিশেষ কলমৰ গৰাকীয়ে। তেওঁ বাক কোন? নিঃসন্দেহে পৰম ছাৰ নলিনীধৰ ভট্টাচাৰ্য। বিশেষ এটি দিনত সংকলনখনৰ শুভাৰম্ভ কৰা হ'ল। সংকলনখন উচৰ্গা কৰা হ'ল আৰ্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ গণিত বিভাগৰ প্ৰাক্তন অধ্যাপক, কৃতী শিক্ষাবিদ প্ৰয়াত দেৱানন্দ শইকীয়াৰ সজল স্মৃতিত।

পুনশ্চঃ সংকলনখনৰ উন্মোচনৰ প্ৰায় দুই মাহত মুহূৰ্ত্ত শিক্ষাণ্ডক ফুকন ছাৰৰ আশীৰ্বাদৰ কথা কাহাৰি হৈছে। ছাৰে যাব নোৱাৰে। মহাবিদ্যালয় আৰু ছাত্ৰাৱাসৰ বহু কৰ্মকাৰীৰ কথা এই মুহূৰ্ত্ত পৰিছে। সৰাৰে ওচৰত মই কৃতজ্ঞ। প্ৰতি প্ৰাক এক কাৰণত ন হ'লো, হীৰক জয়ন্তীৰ প্ৰাক মুহূৰ্ত্তত প্ৰাক কৰ্মী দায়িত্ববোধত ব সতীৰ্থ শ্ৰীমান বিৰিঞ্চি কুমাৰ পেগুৰ প্ৰাক এক তাগিদাত। যি প্ৰাক মোক এইকণ লিখিবলৈ সুযোগ দিলে। ধন্যবাদ পেগু, অশেষ ধ

অৰুণ কুমাৰ মহন্ত : প্ৰাক্তন ছাত্ৰ, সংবাদীকৰ্মী আৰু প্ৰতিষ্ঠিত কবি। উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ প্ৰথম অসম কাব্য বীথিকা (Poetry Gallery)ৰ প্ৰতিষ্ঠাতা।

WITH BEST COMPLIMENTS FROM

ELITE COMPUTERS AND COMMUNICATIONS PVT. LTD.

(Hardware/Networking, Sales/Service)

DTS INFOTECH PVT.LTD.

(A Complete Software & Web Solution House)

Rajgarh Road Sales:

House NO 230 9854054280,9854054284

Phone: 0361-2526455 Service:

9854054282

Email: infoeccpl.co.in Website: eccpl.co.in

The Legacy of Diamond Jubilee and Our College

♦ Dr. Susanta Sarma

The Diamond Jubilee celebration marks the milestone to commemorate the jubilation and celebration of the achievements of the long 60 years of glorious sustenance from the platform of success and leadership parallel with the esteemed glory of Monarchical attire in the realm of practices that are recollected from pages with golden letters of the Great Books that herald the era of the past glorious heritage. When the history of celebration of Diamond Jubilee is conjured, Queen Victoria appears as the first to rejoice the occasion of her monarchy for long 60 years with the celebration of Diamond Jubilee in 1897, to mark her memorable achievement of a long term of monarchical era. Queen Elizabeth II was the next to celebrate in 2012 her accession of Monarchy on 6th February 1952, which was a multi-national celebration throughout the year. To have a plunge in the history of breaking the milestone of long term sustenance with success by ending the year with Diamond with respect to the educational institutions, the IIT comes out as the first to celebrate, which adorns the heritage of its foundation being laid by the first Prime Minister of our nation, Pandit Jawaharlal Nehru. The Jubilee, which connotes the Biblical term as the celebration of monarchical era of the period of reign, is particularly celebrated to commemorate the 25th, 40th, 45th, 50th and 60th to 75th anniversary of a memorable heritage. The origin of "Jubilee" was with the "trumpet blast of liberty", the "shout of joy" as the festive occasion that was at the past chronically linked with the land, and property right that was returned to the owners, when the slaves and prisoners were released, debts were forgiven and the mercy of God was believed to be bestowed on the people on earth. Although "Jubilee" is observed to mark the anniversary of the years of success or glory, the root of the occasion was the Biblical seventh sabbatical year (the seventh year of rest of farm yard from any sow or plantation as an offer to God) or the sabbatical cycle which coincided with the 49th or the following 50th year of an event. The Diamond Jubilee, as concerned, marks the celebration of the long glorious era in the history of success that had already been rejoiced by several monarchical patrons in the long decade of human civilisation from- Queen Victoria, Franz Joseph I, Queen Elizabeth II to his highness Agha Khan IV.

As the Diamond Jubilee has been reckoned with much higher honour and esteem for an event that proves to be fortunate enough to mark the celebration of a successful era, leaving behind a huge milestone of glories in history, for any institution that experiences such a turn of festive celebration, is indeed very fortunate. Fortunate too is the whole mass of communities who have bonded in the long period of progress with such institution.

This year our esteemed Arya Vidyapeeth College, the temple of learning, in the heart of the Guwahati City, is shining with fortune as it has arrived in the turn to grace the festive occasion of celebration of Diamond Jubilee after the completion of a long glorious period of 60 years. The College sprung its root out of dream and endeavour of Pandit Karmayogi Giridhar Sarma, an eminent educationist and litterateur of the period, who is known to have initiative role in imbibing and catering to the urge of learning among the young generations together with building the sense in the community to strive for the upliftment of our vernacular language and to achieve brighter future through fruitful education and scientific temperament. He authored books on Assamese Grammar, Anglo-Assamese Dictionary and Assamese Dictionary (Abhidhan).

His book on Sanskrit Grammar, Composition and Translation is one of his master volumes of text books he authored for students which has also been serving as the necessary guide for the teachers, even at present.

The establishment of Arya Vidyapeeth College in the particular area where it stands today was really a challenging task because the site where the college is at present was regarded as a piece of marshy waste land where any sort of constructive activities were almost impossible. For such reason the consistent effort of the Founder Principle of the College, Late Giridhar Sarma, which led to the establishment of this institution in 1958, is still recalled with much honour and respect. He left no stone unturned in his endeavour to develop this college that stands today as a legacy for many.

Arya Vidyapeeth College, besides being an educational institution, has been a hub of practice of composite cultural activities since its inception and a centre that had proved to be the ground of development of many aesthetic, cultural affairs that developed in our state earlier, especially the popular groups of theatre that had gained enough familiarity in our state during the later years. Besides, this college has also been fortunate to shine with the glories of many students who

prospered in the field of sports. name them, Mahadev Deka can be left out of recollection. He achieved the title of Mr University of the sport of "Badminton building". Moreover, many popular actors in Assamese cinema like Bhabesh Das and Debabrata Mazumdar, musicians like Aniruddha Baruah, Rupam Talukdar and many, were students of this college. There are many other alumni of this college who have achieved much fame both in culture as well as in literature and politics. Besides, the college was accredited by the UGC team two years back, in 2016 with Grade-A.

From the point of view of a challenging inception to the present year of glory, Arya Vidyapeeth College has come across a long way which although may be quite turbulent in the beginning but the fortune of the college to be blessed with the remarkable students and wise and extremely dedicated teachers, brought this institution to the present "Diamond Era" to leave behind the long 60 years of success and shine with legacy. Its achievements have proved the proverb "lotus can really blossom from mud". Hence, we look for more prosperity and development of the college with far better achievements and success in future to come! Live Arya Vidyapeeth College! The best wishes to all Aryans!

Dr Susanta Sarma: Assistant Professor, Department of Zoology, Arya Vidyapeeth College

Composer of the College anthem : Dr. Birinchi Kumar Medhi

Citizen 1

Citizen 2

Citizen 3

Citizen 15

Citizen 1

Oh
this city is
so dirty!

**Don't be the
1st to start
Littering**

Stop littering and keep public places clean

Issued in public interest by

एक कदम स्वच्छता की ओर

NUMALIGARH
REFINERY
LIMITED

A GOVERNMENT OF INDIA, ENTERPRISE

আৰ্য্য বিদ্যাৰ্থীৰ বুকুত সত্ৰীয়া সংস্কৃতিৰ ভূমুকি

♦ ড° অনামিকা গগৈ

গুৰুজনাৰ সত্ৰীয়া
সংস্কৃতিৰ লগত
নিজকে জড়িত
কৰিবলৈ পালে
সৌভাগ্যবান বুলিয়ে
ভাবিম.... পিচে ইমান
ডাঙৰ এই আয়োজন
হ'ব কেনেকৈ?.....
শিকাৰ কোনে এই
নৃত্য-গীত-নাট্য
শৈলী?? ইমান ডাঙৰ
অংকৰ ধন আহিব
ক'ৰ পৰা?? “আপুনি
নিশ্চিত্ত থাকক
বাইদেউ.... আমি টকা
তুলিম”— আপুনি
মাত্ৰ আমাক নেতৃত্ব
দিয়ক।

২০১৪ চনৰ চেপ্তেম্বৰ মাহৰ কোনোবা এটা দিন.... তাৰিখটো টক মনত নাই.... গৌৰৱ, টমক আৰু কাশ্যপে আহি এটা অভূতপূৰ্ব প্ৰস্তাৱ দিলেহি, “বাইদেউ, এবাৰ আমি ভাৰতীয় পাতিব বিচাৰো।” আপুনি আমাক সহায় কৰক। কি উত্তৰ দিম ভাবি উঠিছিলো নোপোৱা হ'ল। গুৰুজনাৰ সত্ৰীয়া সংস্কৃতিৰ লগত নিজকে জড়িত কৰিবলৈ পালে সৌভাগ্যবান বুলিয়ে ভাবি পিচে ইমান ডাঙৰ এই আয়োজন হ'ব কেনেকৈ?..... শিকাৰ কোনে এই নৃত্য-গীত-নাট্য শৈলী? ইমান ডাঙৰ অংকৰ ধন আহিব ক'ৰ পৰা?? “আপুনি নিশ্চিত্ত থাকক বাইদেউ.... আমি তুলিম”— আপুনি মাত্ৰ আমাক নেতৃত্ব দিয়ক। উত্তৰ আহিল। ভীষণ শংকিত হ'লো। নিজৰ সীমিত জ্ঞানেৰে পাৰিম জানো ভাওনাৰ দৰে এটি অনুষ্ঠানক আগবঢ়াই নিবলৈ? তথাপি ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ এই দুৰ্বাৰ হেঁপাহ আৰু সাহস দেখি আপ্লুত হ'লো ভাব হ'ল এওঁলোকৰ এই সদিচ্ছা আৰু আগ্ৰহক সৃষ্টিশীল কামত লগোৱাতো আমাৰ দৰে শিক্ষকৰে দায়িত্ব। সমস্ত ঈশ্বৰৰ চৰণত অৰ্পণ কৰি তদানীন্তন ভাৰপ্ৰাপ্ত অধ্যক্ষ ড° শৈলেন সেনগুপ্ত চাৰৰ ওচৰলৈ গ'লো অনুমতি বিচাৰি। চাৰু আজিও শতবাৰ ধন্যবাদ জনাও যে চাৰে অতি ধনাত্মক ভাবেৰে এই প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণ কৰি আমাৰ মহাবিদ্যালয়ক সত্ৰীয়া সংস্কৃতিৰ অনুশীলনৰ বাট মুকলি কৰি দিলে।

অনুমতি হৈ গ'ল.... পিচে প্ৰশ্ন আহিল শিকাৰ কোনে?... আমি এই বিষয়ত সহায় বিচাৰি গ'লো আমাৰে মহাবিদ্যালয়ৰ ভূগোল বিভাগৰ অৱসৰপ্ৰাপ্ত মূৰব্বী অধ্যাপক আৰু বৰ্তমান চাৰু সত্ৰৰ সত্ৰাধিকাৰ শ্ৰীযুত বৃন্দাবন গোস্বামী চাৰৰ ওচৰলৈ। চাৰে পৰম আনন্দেৰে আমাক সৰ্বতোপ্ৰকাৰে সহায়-সহযোগিতা কৰিব বুলি প্ৰতিশ্ৰুতি দিলে। শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ কৃষ্টি বিকাশ সত্ৰীয়া হৰি শইকীয়া, জগত বাৰিক আদিৰ দৰে সত্ৰীয়া সংস্কৃতিৰ সাধক সকলৰ লগত আয়োগাযোগ কৰাই দিলে। টকা-পইচাৰ চিন্তাই খোৱা-শোৱা নাইকিয়া কৰিবলৈ ধৰিলে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰী, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ অকুপণ দান বৰঙণি লাহে লাহে আহিব ধৰাত আমাৰ মন ডাঠ হৈ আহিল.... ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ এই দুৰ্বাৰ হেঁপাহ বাস্তৱায়িত কৰাৰ বাবে আগবাঢ়ি গ'লো অৱশেষত ছাত্ৰাবাসৰ খোৱা ঘৰটোত ডিচেম্বৰ মাহৰ ২৪ তাৰিখে নাট ভাগ খুলিলো। গোস্বামী চাৰু হৰি শইকীয়া দেৱ, জগত বাৰিক আদি ব্যক্তিসকল আহি এই শুভ কাৰ্য্য সম্পাদন কৰিলে। সেইয়াই যে আৰম্ভণি.... আৰু ব'বলৈ সময় নাই। ছাত্ৰাবাসৰ জিৰণি কোঠাতে এখনি অস্থায়ী প্ৰতিষ্ঠান পাতি তাতে প্ৰতিদিন শ্ৰেণীৰ অন্তত আখৰা চলিল। নাট হ'ল ‘বাৰন বধ’। ব্ৰজাৱলী ভাষাৰ এই নাট কৰিবলৈ প্ৰথমবাৰস্থাত ভীষণ কঠিন হৈছিল। পিচত লাহে-লাহে সকলো সহজ হৈ পৰিল।

অৱশেষত নাটভাগ মঞ্চস্থ কৰাৰ সেই বিশেষ দিনটো আহি পালে। ১৪ ফেব্ৰুৱাৰী, ২০১৪ চন; অন্যান্য ল'ৰা-ছোৱালীয়ে ১৪ ফেব্ৰুৱাৰীত ভেলেণ্টাইন ডে' উদ্‌যাপন কৰে, আমাৰ মহাবিদ্যালয়ত এই দিনটো ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলে উদ্‌যাপন কৰিলে ভাওনাৰ অনুষ্ঠান। বৃন্দাবন গোস্বামী চাৰৰ নিজ হাতে তৈয়াৰ কৰা গুৰু আসনখনি দিলে ভাওনাৰ মঞ্চৰ একাষে স্থাপন কৰিলে।

খাসময়ত গায়ন-বায়ন আৰু সূত্ৰধাৰৰ
বিশেষভাৱে ভাওনাৰ আৰম্ভ হ'ল ছাত্ৰাবাসৰ
সংগত স্থাপন কৰা অস্থায়ী নামঘৰ সদৃশ
ৰূপত।

গুৰুজনাৰ অমৰ সৃষ্টি গীত, নৃত্য,
ভাওনাৰ বসৰ পবিত্ৰ আধ্যাত্মিক টোৱে যেন
আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰ বুকু পবিত্ৰ কৰি তুলিলে
আৰু লগে লগে সূচনা কৰিলে অসমীয়া
সত্ৰীয়া সংস্কৃতি অনুশীলনৰ এক নতুন
ধাৰা। ইংৰাজী মাধ্যমত পঢ়া ছাত্ৰ-ছাত্ৰী
কলেও সলসলীয়াকৈ ব্ৰজাবলী ভাষা
চৰিত্ৰৰ অতি দক্ষতাৰে সফল ভাবে নাট
ৰূপত প্ৰদৰ্শন কৰিলে। বাইজৰ বাবে যোগাৰ
কৰা হ'ল, ধৰমতুলৰ ম'হৰ দৈ আৰু
সুৰগা চৰালে।

২০১৬ চনৰ সফলতাই ছাত্ৰ-ছাত্ৰী
সংগত এই উৎসাহিত কৰিলে যে
২০১৭ চনত পুনৰ আগবাঢ়িব লগা হ'ল
ভাওনাৰ বাবে ভাওনাৰ আয়োজন
কৰিবলৈ। এইবাৰ লোৱা হ'ল নাট 'নৃসিংহ
ছাত্ৰ'। এখনি অতি জাগ্ৰত নাট বুলি সততে
স্বপ্নাস কৰা এইনাট ভাগ কৰিবলৈ লোৱাটো
ক প্ৰত্যাহ্বান আছিল আমাৰ বাবে। কিয়নো
প্ৰহ্লাদৰ দৰে এটি কণমানি জটিল চৰিত্ৰৰ
অভিনয়ৰ বাবে ল'ৰা পাওঁ ক'ত?? বহু
চিন্তা কৰি টমক হাঁতৰ অনুৰোধ মৰ্মে
অৱশেষত মই মোৰ ল'ৰা 'ৰিকি'
(দেৱজ্ঞান)কে এই দায়িত্ব অৰ্পণ কৰিলো।

৪ পৃষ্ঠা যোৱা বচন তাক মুখস্থ কৰাবলৈ
গ মই আধ্যা পৰিলো। তাৰ লগৰী জিৰি,
গিৰি, বিন্জাইঁতক লৈ প্ৰহ্লাদৰ দৃশ্যাংশৰ
মাথৰাৰ সময়ত কিন্তু সঁচাই সকলোৱে
উৰ আনন্দ উপভোগ কৰিছিলো... এক
ধৰম তৃপ্তি অনুভব কৰিছিলো। ২০১৬ চনৰ
ই ভাওনা ভাগি কৰিবলৈ যোৱাৰ লগতে
আমি নিজেই আৰু এটি গধুৰ দায়িত্ব
লছিলো— সেইটো হ'ল “এইবাৰ আমি
গায়ন-বায়ন ভাগ আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ
ছাত্ৰৰ দ্বাৰাই কৰাম।” কথামতেই কাম।
মকে লক্ষীমপুৰৰ পৰা শ্ৰীযুত ব্ৰজেন
হাজৰিকা দেৱক আমি গায়ন-বায়নৰ
শিক্ষণৰ ব্যৱস্থা কৰিলে। তদানীন্তত

অধ্যক্ষ ড° হৰেকৃষ্ণ দেৱ শৰ্মা দেৱে আমাক
এই অনুষ্ঠান উদ্যাপনৰ ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট
স্বাধীনতা প্ৰদান কৰিছিল আৰু উদগনি
যোগাইছিল। তাৰ ফলত আমি দুগুণ
উৎসাহেৰে কাম কৰিছিলো। ২৭
ফেব্ৰুৱাৰী... নাট মঞ্চস্থ কৰাৰ সেই বিশেষ
দিনটো আহি পৰিলেহি। মহাবিদ্যালয়
খেলপথাৰত এক বৃহৎ পেণ্ডেল সজাই
তোলা হ'ল। এইবাৰো গোস্বামী চাৰৰ পৰা
গুৰু আসন আনি অস্থায়ী নামঘৰ প্ৰতিকী
কৰা হ'ল। বৰ আখৰাৰ অনুষ্ঠানটো চাৰে
নিজেই তদাৰক কৰি সম্পাদন কৰিলে। মূল
নাট ভাগৰ শুভ উদ্বোধনৰ বাবে আমন্ত্ৰণ কৰা
হ'ল নাট্যশিল্পী অৰুণ শৰ্মা দেৱক। নৃত্যাচাৰ্য্য
যতীন গোস্বামী দেৱ আহি সভাৰ মৰ্যদা
আৰু দুগুণ বৃদ্ধি কৰিলে। এক সুন্দৰ
আধ্যাত্মিক পৰিৱেশত বাইজৰ আশীষ লৈ
নাটভাগ যথা সময়ত মঞ্চস্থ কৰা হ'ল। অতি
সফলতাৰে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে এইবাৰো এই
ভাওনা অনুষ্ঠানৰ সফল পৰিবেশন কৰিলে।
অসমৰ চৌদিশ বিয়পি শিক্ষয়িত্ৰীৰ প্ৰচেষ্টাৰ
সফল ভাৱে আয়োজন হোৱা ভাওনাৰ
বতৰা।

২০১৭ চনত যদিও বিশেষ কিছুমান
অসুবিদাৰ বাবে সত্ৰীয়া সংস্কৃতিৰ এই
অুষ্ঠানৰ আয়োজন হোৱা নাছিল, এইবাৰ
২০১৮ চনত আকৌ হীৰক জয়ন্তী ধৰ্ম
উপলক্ষে পুনৰ আগবাঢ়িছে সত্ৰীয়া
সংস্কৃতিৰ এই অনুশীলনৰ ধাৰাকে অক্ষুণ্ণ
ৰাখিবলৈ। এইবাৰ আয়োজন কৰা হৈছে
“শ্ৰীশ্ৰী কৃষ্ণ বাসলী” বৰ্তমান তাৰ বাবে
নিয়মিত আখৰা চলি আছে। যোৱা আগষ্টত
নাট খোলাৰ দিন ধৰি। এইবাৰো আমাৰ
প্ৰাক্তন ছাত্ৰ টমক ৰঞ্জনে আমন্ত্ৰণ কৰি
আনিছে দুগৰাকী প্ৰশিক্ষক সুদূৰ লক্ষীমপুৰৰ
পৰা। তেওঁলোক হ'ল শ্ৰীমান মণিৰাম বৰুৱা
আৰু শ্ৰীমান লক্ষীনন্দন শইকীয়া।
সাহিত্যচাৰ্য্য অতুল চন্দ্ৰ হাজৰিকা দেৱে
লিখা নাট ভাগীৰ পৰা লোৱা হৈছে কংসালয়
আৰু কংসালয়ৰ চিত্ৰ নাট্য। আউনীআটি
সত্ৰৰ সত্ৰাধিকাৰ প্ৰভু শ্ৰীশ্ৰীপীতাম্বৰ দেৱ
গোস্বামী দেৱে লিখা নাটৰ পৰা লোৱা হৈছে

ভাগিৰ গোষ্ঠীলা আৰু মহাৰাস কালিৰ
চিত্ৰনাট্য।

আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ বুকুত
ভাওনা উদ্যাপনৰ দ্বাৰা সত্ৰীয়া সংস্কৃতিৰ
অনুশীলনৰ ইতিহাস ৰচনাৰ আঁৰত থকা
কেইগৰাকী ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু অধ্যাপক-
অধ্যাপিকাৰ নাম নল'লে মোক পাপে চুব।
টমক, কাশ্যপ (গাফী), দেবপ্ৰতিম, গৌৰৱ,
ৰোহন, প্ৰিয়ম, জয়দীপ, হেমাংগ, দীপাংকৰ,
জোনাকী, দৰিণ, জোনাক, ৰাজেশ, অচিন্ত,
নন্দিতা, লক্ষ্যহঁতৰ কঠিন পৰিশ্ৰম আৰু
দুৰ্দান্ত অভিনয় চিৰস্মৰণীয় হৈ ৰ'ব।
মহাবিদ্যালয়ৰ শিক্ষক সকলৰ ভিতৰত
দিতিমণি বৰুৱা, ড° দীপালী নেওগ, ড°
গীতাজলি হাজৰিকা, ড° বন্দিতা মেধি
ডেকা, নৃত্য বিভাগৰ প্ৰতিগৰাকী শিক্ষক-
শিক্ষয়িত্ৰী, ড° ৰাহুল মজুমদাৰ, ড° বনশ্ৰী
দেৱী (অৱসৰপ্ৰাপ্ত অধ্যাপিকা) তদানীন্তন
ছাত্ৰাবাসৰ অধীক্ষক সত্ৰাট বৰাৰ নাম
বিশেষভাৱে ল'বই লাগিব। তদুপৰি
২০১৫-১৬ চনত কৰ্মৰত প্ৰতিগৰাকী
শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰী আৰু কৰ্মচাৰীৰ লগতে
ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ অকুপণ দান-বৰঙণি
আৰু উৎসাহ-উদ্দীপনা তথা প্ৰেৰণাৰ বাবে
আমি সকলোৰে ওচৰত চিৰস্মৰণীয় হৈ
ৰ'লো।

বৰ্তমান হীৰক জয়ন্তী বৰ্ষত
উদ্যাপন কৰিবলৈ লোৱা মহাপ্ৰভু শ্ৰীশ্ৰী
কৃষ্ণ বাসলীলাৰ সফল উপস্থাপনৰ বাবে
বাইজৰ আশীষ মাগিছো— এইবেলিও
যাতে আমি এই ভাগি অনুষ্ঠানৰ জৰিয়তে
বাইজৰ মন জয় কৰিব পাৰো। আৰু আৰ্য্য
বিদ্যাপীঠৰ বুকুত তৃতীয় বাৰৰ বাবে
ইতিহাস ৰচনা কৰিব পাৰে। তাৰে কামনাৰে
ঈশ্বৰৰ ওচৰত প্ৰাৰ্থনা জনাইছোঁ।

“হে কৃষ্ণ বাসুদেৱ
দৈৱকী নন্দন হৰি
নমো নন্দ গোপৰ কুমাৰ
কৃপাময় শ্ৰী গোবিন্দ
তথ্যুপদ অৰবিন্দ
কৰো মই লক্ষ নমস্কাৰ।”

Lalan's Coaching

CLASSES

CRAFTING DREAMS INTO REALITY...

BEST RESULTS IN BOTH ENGINEERING AND MEDICAL, 2018 OVER LIMITED NO. OF STUDENTS

RANK 1
CEE 2018
ARYAMAN SARMAH

STATE RANK 2
NEET 2018
SUNIT BHATTCHARYYA

Heartiest Congratulations

MAYUKH NATH
AIR-1921
JEE-MAIN 2018

ABHISHEK DEKA
AIR-2302
JEE-ADV. 2018

JEE-ADV, 2018 QUALIFIED STUDENTS

ABHISHEK DEKA
AIR-2302

MAYUKH NATH
AIR-2771

ARYAMAN SARMAH
AIR-3009

DRISTRON SAIKIA
AIR-35^(ST)
AIR-5173

BHASWAT RAJ
AIR-7089

DEVASMIT DUTTA
AIR-7106

IVAN DEKA
AIR-8157

RAVISH ANAND
AIR-9175
and many more

CEE-2018 TOPPERS

ARYAMAN SARMAH
RANK-1

MAYUKH NATH
RANK-5

ABHISHEK DEKA
RANK-8

BHASWAT RAJ
RANK-13

AKSHAY JYOTI BORDOLOI
RANK-14

IVAN DEKA
RANK-15

DRISTRON SAIKIA
RANK-19

NEET-2018 TOPPERS

SUNIT BHATTACHARYYA
STATE RANK-2
AIR-852 (AIR-2018)

SAIKH ARTIF MUSTAFIR
STATE RANK-21

PRANAV CHAKRAVARTY
STATE RANK-4

ADMISSION GOING ON

SCHOLARSHIP UPTO 100%

X - XI MOVING STUDENTS

Admission going on for New Batch
BATCH STARTS 25 JUNE

DROPPERS BATCH

BATCH-2 STARTS: 26 JUNE
BATCH-3 STARTS: 10 JULY
Special Evening Batch (only at GS Road)
STARTS: 20 JULY

PRE- FOUNDATION BATCH

Admission going on for New Batch (GS ROAD)
(for class VIII, IX and X)

BASED ON NEET-2018 MARKS

MARKS	SCHOLARSHIP
400+	100%
381- 400	60%
351- 380	30%
300- 350	20%

BASED ON JEE MAIN 2018 MARKS

MARKS	SCHOLARSHIP
120+	100%
101 - 120	60%
74 - 100	30%

JEE-ADV QUALIFIED - 100%

81339-29031

www.lalanscoachingclasses.com

ZOO ROAD
2nd Floor, Borjan Market Complex
New Ganesha Garden, P.O. Road
Guwahati-781002
(+91) 98540-19277

MALIGAON
2nd Floor, Narayan Chandra
New Gate No. 3
Guwahati-781012
(+91) 91274-77472

G.S. ROAD
1st Floor, AB Choudhury Tower
G.S. Road, Guwahati
Guwahati-781007
(+91) 95776-52617

আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয় আঢ়েকুৰি বছৰীয়া স্মৃতি

• দেবেন্দ্ৰ চন্দ্ৰ কলিতা

মই এৰিয়ান। এতিয়াও বুকু ফুলাই গৰ্ব কৰোঁ। শিক্ষাবিদ, সাহিত্যিক, সুদক্ষ প্ৰশাসক অতি নিষ্ঠাৱান আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিস্থাপক অধ্যক্ষ আৰ্য্যপিতা স্বৰ্গীয় গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰৰ অধীনত শিক্ষা লাভ কৰিবলৈ পোৱা গৰ্বই মোক আজিও আপ্ত কৰি ৰাখে। লগতে আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ আন এগৰাকী অধ্যাপক মাননীয় ড° গিৰিশ শৰ্মা ছাৰ যিয়ে পিছলৈ অধ্যক্ষ হিচাপে থাকি অৱসৰ গ্ৰহণ কৰে। শিক্ষা লাভৰ ক্ষেত্ৰত তেখেতৰ পৰা পোৱা অতুলনীয় সহায়ৰ কথা মই জীৱনত পাহৰিব নোৱাৰিম। তেখেত মোৰ বন্ধুৰ মামা। কিন্তু নিজ ভাগিনতকৈ কোনো গুণে কম বুলি নভবা এইজন মৰমীয়াল মামাৰ প্ৰতি আৰু পিতৃ সুলভ হৃদয়ৰ শ্ৰদ্ধাৰ অধ্যক্ষ স্বৰ্গীয় গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰৰ প্ৰতি সদায় কৃতজ্ঞ হৈৰম।

১৯৭১ চনত গুৱাহাটীলৈ কলেজীয়া শিক্ষা গ্ৰহণৰ উদ্দেশ্যে আহি পৰামৰ্শ বিচাৰি শ্ৰীযুত গিৰিশ শৰ্মা ছাৰৰ ওচৰলৈ গৈছিলো। গাঁৱৰ পৰা আহিনগৰীয়া আওঁ ভাওঁ নোপোৱা, আৰ্থিক অনাটনত জুৰুলা মোৰ দৰে ছাত্ৰ এজনক সকলো প্ৰকাৰে সহায় আগবঢ়াই এইখন মহাবিদ্যালয়ত নাম ভৰ্তি কৰাই দিছিল।

হাইস্কুলত স্বৰ্গীয় গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰৰ প্ৰণীত কিতাপ পঢ়িবলৈ পাইছিলো। তেখেতৰ গুণৰ বিষয়ে শুনি আছিলো। নাম ভৰ্তি কৰি উঠি শ্ৰীযুত গিৰিশ শৰ্মা ছাৰে যেতিয়া মোক অধ্যক্ষৰ কোঠালৈ নি দেখা কৰাৰ সুযোগ দিছিল মানুহজনৰ ব্যক্তিত্বৰ ওচৰত মূৰ দোঁ খাইছিল। গাৰ কপনিলৈ অধ্যক্ষৰ কোঠাত প্ৰবেশ কৰিছিলো। কিবা লিখি থকাৰ পৰা মূৰ দাঙি মৌলৈ পিতৃসুলভ দৃষ্টি নিষ্ক্ৰেপ কৰি যেতিয়া কৈছিল “কলেজত পঢ়িবলৈ গাঁৱৰ পৰা আহিছা, ভালদৰে

মনোযোগ দি পঢ়ি মা-দেউতাৰ আশা পূৰণ কৰিবা।” মই মুখেৰে একো নোকোৱাকৈ সেৱা এটিৰে আশীৰ্বাদ লৈ ওলাই আহিছিলো।

পাণ বজাৰত ডাকটাৰ বিভাগৰ আবাসীক গৃহত মোৰ সম্পৰ্কীয় খুৰা এজনৰ লগত থাকি তাৰ পৰা কলেজলৈ খোজ কাঢ়ি ৭-৮ কিঃ মিঃ বাট অহা-যোৱা কৰোঁ। তেতিয়াৰ যাতায়ত ব্যৱস্থাৰ কথা নক'লেও হ'ব। দুখে-ভাগৰে কলেজ পালেই ১ নং হলত ইংৰাজীৰ পাঠ গ্ৰহণৰ বাবে সোমোওঁ। তেতিয়া ইংৰাজী বিভাগীয় মূৰব্বী মাননীয় মনোৰঞ্জন দে ছাৰ আৰু কেইবাগৰাকীও শ্ৰদ্ধাৰ শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰীৰ পৰা মনোগ্ৰাহী পাঠ গ্ৰহণ কৰি পথৰ ভাগৰ পাহৰি যাওঁ। তাৰ পিছত ইটো-সিটোকৈ প্ৰতিটো বিষয়ৰ পাঠ গ্ৰহণ আৰম্ভ হয়। আৰু কেণ্টিন, লাইব্ৰেৰী, মনমিলা বন্ধু সকলৰ লগত আদা। কেণ্টিনত ২৫ পইচাত চাহ-নাস্তা পোৱা গৈছিল।

পাঠ দান চলি থকা সময়ত থিৰিকিৰ ফাকেৰে প্ৰায়ে দেখা গৈছিল ঢকঢকীয়া বগা ধূতি-পাঞ্জাৰী পৰিহিত আদবয়সীয়া ব্যক্তি এগৰাকী গজেদ্ৰ গমনে শ্ৰেণী কোঠালৈ চাই চাই বাৰান্দাৰে গৈ আছে। যিটো সময়ত ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ মাজত কাঁহ-পৰি জীন যোৱা মৌনতা। সেই গৰাকীয়ে আছিল পৰম শ্ৰদ্ধাৰ অধ্যক্ষ গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰ, যাৰ অক্লান্ত পৰিশ্ৰমৰ ফল আৰ্য্যবিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়।

মহাবিদ্যালয় খনত থকা কালছোৱাত কিছু ঘটনা পৰিঘটনাই আজিও মনত ভূমুকি মাৰে। নাম ভৰ্তিৰ এমাহ মানৰ ভিতৰৰ কথা, এদিন অফ পিৰিয়দত কলেজৰ বাৰান্দাত অধ্যক্ষ মহোদয়ৰ মুখামুখী হৈ সিংহ গৰ্জনৰ ধমক খোৱাৰ কথা মনত আছে।

আধুনিকতাবাদ : অসমীয়া সাহিত্যত ইয়াৰ প্ৰভাৱ

(হেম বৰুৱা, নৱকান্ত বৰুৱা আৰু নীলমণি ফুকনৰ কবিতাৰ বিশেষ উল্লিখনসহ)

• ড° অৰ্চনা পূজাৰী

‘আধুনিকতাবাদ’ হ’ল এক বিশিষ্ট বাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক, সামাজিক আৰু বৌদ্ধিক পৰিমাণত গঢ় লৈ উঠা এটা জীৱনবোধৰ দ্বাৰা নিয়ন্ত্ৰিত শিল্প-সাহিত্যৰ আন্দোলন। একান্তভাৱে ব্যক্তিনিষ্ঠ এই আন্দোলন বস্তুজগতৰ পৰিৱৰ্তে মনোজগতত ঘটা ঐতিহ্যৰ পৰিৱৰ্তে ঐতিহ্য ভাঙি নতুন বাট উলিওৱাৰ প্ৰৱণতাৰ লগত জড়িত। বিংশ শতিকাৰ প্ৰথম দশকৰ পৰা ষষ্ঠ দশকলৈকে এই সময়ছোৱাৰ ভিতৰত ইউৰোপৰ সাহিত্য-শিল্পত এই আধুনিকতাবাদৰ জন্ম হয়।

কুৰি শতিকাৰ ইউৰোপীয় সাহিত্যৰ সৃষ্টি হোৱা আধুনিকতাৰ সুকীয়া ৰূপ বিশ্বৰ অন্যান্য দেশৰ সাহিত্যলৈকো বিয়পি পৰিল। যাৰ ফলস্বৰূপে, বিংশ শতিকাৰ পৰিৱৰ্তিত আৰ্থ-সামাজিক আৰু মানসিক পৰিৱেশে পৃথিৱীৰ বিভিন্ন দেশৰ কবিসকলৰ মনত জীৱন আৰু জগতক কেন্দ্ৰ কৰি নতুন ধ্যান-ধাৰণা, নতুন চিন্তাধাৰাৰ জন্ম দিলে। দ্বিধা, সংশয়, জটিলতা মানুহৰ নিত্য সহচৰ হ’ল। আধুনিকতাৰ ফালে আগুৱাই অহা মানুহৰ অনুভূতি ক্ৰমাৎ অন্তৰ্मुखী হৈ পৰিল। দুখনকৈ মহাযুদ্ধই কঁপাই থৈ যোৱাৰ পাছত এটমবোমা, হাইড্ৰজেন বোমাৰ বীভৎসতা কোৰিয়াৰ যুদ্ধৰ বা-বাতৰিয়ে আধুনিক কবিৰ চিন্তাজগতক আন্তৰ্জাতিকতাৰ মাজলৈ লৈ গ’ল। আধুনিকতাৰ প্ৰকৃত উৎস বিচাৰি গ’লে আমি সমাজতাত্ত্বিক আৰু ঐতিহাসিক

সত্যক স্বীকাৰ কৰিবই লাগিব।

ভাৰতবৰ্ষৰ অন্যান্য প্ৰদেশৰ দৰে অসমতো ইংৰাজ ঔপনিবেশিক শক্তিৰ আগমনে নতুন বাতাবৰণৰ সৃষ্টি কৰিছিল। আনহাতে দ্বিতীয় মহাযুদ্ধই জোকাৰি যোৱা পৰিৱেশত অসমীয়া কবিতাৰ ভাববস্তু আৰু ৰূপ-ৰীতিৰ আমূল পৰিৱৰ্তন হ’ল। বিশ্বযুদ্ধই কঢ়িয়াই অনা সংকটে সামাজিক পৰিস্থিতিৰ লগতে মানুহৰ মনবোৰো কক্ষ আৰু বিশ্বাসহীন কৰি তুলিলে। ফলস্বৰূপে অসমীয়া কবিতাত প্ৰতীকবাদ আৰু চিত্ৰকল্পবাদৰ দৰে মতবাদবোৰৰ পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা আৰম্ভ হ’ল। কুৰি শতিকাৰ চম্ভিশৰ দাকত আৰম্ভ হোৱা অসমীয়া কবিতাৰ এই পৰিৱৰ্তন মূলতঃ আধুনিকতাবাদী আন্দোলনৰ পৰিণতি।

প্ৰতীকবাদৰ পৰা বিকশিত হোৱা আধুনিকতাই কবিতাৰ মাজলৈ দুৰ্বোধ্যতা কঢ়িয়াই আনিছিল। যি কি নহওঁক, আধুনিকতাৰ প্ৰভাৱ অসমীয়া কবিসকলৰ মাজত প্ৰতীকবাদী ধাৰাটো কিছুদূৰলৈ প্ৰসাৰিত হ’ল। উনবিংশ শতিকাৰ শেষৰ ফালে ফ্ৰান্সত আৰম্ভ হোৱা প্ৰতীকবাদী আন্দোলনে কুৰি শতিকাত সাহিত্য-কলা-শিল্পলৈ প্ৰসাৰিত হয়। 1890 চনত প্ৰকাশিত আৰ্থাৰ ছিমন্সৰ The Symbolist Movement in Literature নামৰ গ্ৰন্থখনৰ যোগেদি এই প্ৰতীকবাদী আন্দোলনটো ক্ৰমে ইংৰাজী সাহিত্যলৈ প্ৰসাৰিত হয়। ডব্লিউ. বি. ইয়েটচ্ আদি লেখকৰ দ্বাৰা এই

আধুনিকতাবাদে
কঢ়িয়াই অনা আন এটা
ধাৰা চিত্ৰকল্পবাদী ধাৰাও
হেম বৰুৱাৰ হাততে
অভিনৱ ৰূপ লাভ কৰে।
ইংৰাজী সাহিত্যৰ টি. ই.
হিউমৰ দৰে অসমীয়া
কবিতাত ‘জোন’ৰ ছবিৰে
কবিতাৰ জগতলৈ অহা
পৰিৱৰ্তনৰ শুভাৰম্ভ কৰে।
হেম বৰুৱাৰ ‘জোন’ৰ
চিত্ৰকল্পত আমি দেখিবলৈ
পাওঁ এখন যন্ত্ৰণা জৰ্জৰ
সমাজৰ ছবি। হেম
বৰুৱাক কবি টি. এছ.
এলিয়ট আৰু এজৰা
পাউণ্ডৰ কবিতাই আকৰ্ষণ
কৰাৰ বাবে প্ৰতীকৰ
ব্যৱহাৰতো দুয়োগৰাকী
কবিৰ ক’ৰবাত নহয়
ক’ৰবাত মিল দেখা
গৈছে।

আন্দোলনৰ ইংৰাজী সাহিত্যলৈ প্ৰসাৰিত হৈ পৰিল। অৱশ্যে এই আন্দোলনে স্থায়ীত্ব লাভ কৰিব নোৱাৰিলে। অসমীয়া কবিসকলো এই ইংৰাজী সাহিত্যৰ যোগেদ্বিহে প্ৰথম অৱস্থাত প্ৰভাৱিত হৈছিল। দ্বিতীয় মহাসমৰৰ পৰৱৰ্তী সময়তহে অসমীয়া কবিসকল ফৰাচী, ৰুচ, জাৰ্মান, জাপান আৰু চীনা কবিসকলৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হয়।

প্ৰতীকবাদী কাব্যধাৰাৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হৈ কাব্য চৰ্চা কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰা প্ৰথম অসমীয়া কবিগৰাকী হ'ল— হেম বৰুৱা (১৯১৫-১৯৭৭)। 'বান্দৰ' নামৰ কবিতাটোৰ দ্বাৰাই অসমীয়া কাব্য সাহিত্যত হেম বৰুৱাই প্ৰতীকবাদী ধাৰাটোৰ শুভাৰম্ভ কৰে। ঐতিহাসিক আৰু কলাত্মক এই দুয়োটা দিশৰ পৰাই এইগৰাকী কবিৰ কবিতা লেখত ল'বলগীয়া। প্ৰথম অৱস্থাত হেম বৰুৱাই ইংগ-মাৰ্কিন কবি, টি. এছ. এলিয়ট কবিতাৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হ'লেও এজৰা পাউণ্ড, লুই মেকনিচ আদিৰ কবিতাকো আপোন কৰি লৈছিল। কবি হেম বৰুৱাই বিদেশী প্ৰতীকবাদী ৰীতিৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হ'লেও দেশীয় ঐতিহ্য আৰু চিন্তাৰ মাজেৰে তেখেতে কবিতা ৰচনা কৰিছিল। প্ৰতীকৰ জটিলতা সেয়ে হেম বৰুৱাৰ কবিতাত পোৱা নাযায়। ৰাম, কৃষ্ণ, কংস, সীতা, যীশু, বুদ্ধ, শকুন্তলাহে তেখেতৰ কবিতাৰ প্ৰতীক আছিল। হেম বৰুৱাই নিজস্ব দৃষ্টিভংগীৰে সভ্যতাৰ সংকট, শ্ৰমৰ মূল্য আদি চিন্তাবোৰ কবিতাৰে প্ৰকাশ কৰিছে। ফৰাচী প্ৰতীকবাদী কবি মালাৰ্মেই তেওঁৰ প্ৰিয় প্ৰতীক 'নীলা আকাশ' বহুবাৰ ব্যৱহাৰ কৰাৰ দৰে হেম বৰুৱাৰ প্ৰিয় প্ৰতীক হ'ল "জোন"। তেখেতৰ কবিতাত জোন কেতিয়াবা হৈছে 'এজনী শেঁতা ছোৱালী', মূৰত বগা ওৰণি লোৱা 'বিধবা বিধবা লগা', 'ক্ষীণাই নোহোৱা হোৱা মৃত্যুমুখী' অথবা 'বৰফৰ মাজে-মাজে বাট বিচাৰি বনাই ফুৰা' পৰিশ্ৰান্ত অসহায় জীৱনৰ প্ৰতীক। কেতিয়াবা জোনৰ মাজত তেওঁ দেখিছিল 'তেজ আৰু ধোৱা' (প্ৰতিধ্বনি)।

হেম বৰুৱাই পৌৰাণিক কাহিনীৰ পৰা গ্ৰহণ কৰা প্ৰতীকৰ মাজেৰে আধুনিক

সমাজখনক দাঙি ধৰাৰ বিশেষ ৰীতি গ্ৰহণ কৰিছে। তেনে দৃষ্টিভংগীৰেই কবিয়ে লিখিছে—

হেঁৰা মহাভাৰতৰ বীৰ অৰ্জুন
যুগে যুগে তুমি বৃহন্নলা
ৰণ ক্ষেত্ৰৰ তোমাৰ অক্ষয় খ্যাতি
জোনৰ পোহৰ
সূৰ্য তোমাৰ ৰথৰ সাৰথি (আধাডজন
কবিতা)

কবিতাত ৰাজনৈতিক প্ৰসঙ্গকো এইগৰাকী কবিয়ে গুৰুত্ব সহকাৰে উল্লেখ কৰিছে। অসমৰ লোক জীৱনৰ লগতো হেম বৰুৱাৰ সম্পৰ্ক আছিল অতি নিবিড়। হেম বৰুৱাৰ 'মমতাৰ চিঠি' এটা লেখত ল'বলগীয়া প্ৰতীকধৰ্ম কবিতা। কবিতাটোত এগৰাকী গাভৰু বিধৱাৰ জীৱনত পোৱা আৰু হেৰুৱাৰ অন্তত আৰ্তনাদ প্ৰতিকী ৰূপত প্ৰতিফলিত হৈছে।

আধুনিকতাবাদে কঢ়িয়াই অনা আন এটা ধাৰা চিত্ৰকল্পবাদী ধাৰাও হেম বৰুৱাৰ হাততে অভিনৱ ৰূপ লাভ কৰে। ইংৰাজী সাহিত্যৰ টি. ই. হিউমৰ দৰে অসমীয়া কবিতাত 'জোন'ৰ ছবিৰে কবিতাৰ জগতলৈ অহা পৰিৱৰ্তনৰ শুভাৰম্ভ কৰে হেম বৰুৱাই। হেম বৰুৱাৰ 'জোন'ৰ চিত্ৰকল্পত আমি দেখিবলৈ পাওঁ এখন যন্ত্ৰণা জৰ্জৰ সমাজৰ ছবি। হেম বৰুৱাক কবি টি. এছ. এলিয়ট আৰু এজৰা পাউণ্ডৰ কবিতাই আকৰ্ষণ কৰাৰ বাবে প্ৰতীকৰ ব্যৱহাৰতো দুয়োগৰাকী কবিৰ ক'ৰবাত নহয় ক'ৰবাত মিল দেখা গৈছে। কেতিয়াবা কেতিয়াবা পাশ্চাত্য চিত্ৰকল্পবাদী কবি পাউণ্ডৰ কবিতাৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হৈ হেম বৰুৱাই লিখিছে—

তোমাৰ বুকুত নৃত্যৰতা তৰুণীৰ দৰে
কিমান যে পালতৰানাও
আৰু কত সৰু বৰ চউ, পছোৱাৰ বতাহৰ
নাচে, উঠে আৰু মৰে (বালিচন্দা)

নৱকান্ত বৰুৱা :

চল্লিশৰ দশকৰ আনগৰাকী প্ৰতীকবাদী ধাৰাৰ মুখ্যতম কবি হ'ল কবি নৱকান্ত বৰুৱা। পুৰণি ধ্যান-ধাৰণাৰ বিপৰীতে নৱকান্ত বৰুৱাই নতুন চিন্তাৰে হৃদয়ৰ ঠাইত বুদ্ধিমত্তাক গুৰুত্ব দিলে।

"নৱকান্ত বৰুৱাৰ প্ৰথম কবিতা অৰণ্য হে মহানগৰ' পুথিখনে কবিতাৰ সুঁতি সলাই দিলে। পুথিখনৰ পটভূমি কলিকতা মহানগৰীত উপলব্ধি কৰা আত্মাৰ নিঃসৃত নতুবা ব্যক্তিত্বৰ স্বীকৃতিহীনতাৰ লগত নৱকান্ত বৰুৱাই প্ৰথমে পাঠকক পৰিচয় কৰাই দিছে।"

ফ্ৰান্সৰ প্ৰতীকবাদী কবি ম'ৰ' 'নীলা আকাশ' চিত্ৰকল্প বেছিকৈ কৰাৰ দৰে কবি নৱকান্তয়ো তেওঁৰ বিভিন্ন কবিতাত 'নীলা আকাশ' প্ৰতীকী ব্যৱহাৰ কৰিছে। তেওঁৰ দৃষ্টিত মুক্ত, কেতিয়াবা ক'মে আকাশৰ প্ৰাৰ্থনা জনাই কেতিয়াবা অখিৰিকিৰ ফ্ৰেমত বন্দ কৰিছে, কেতিয়াবা আমৰঙী আকাশ আৰু কেতিয়াবা অৰূপ 'ঈশ্বৰ'ৰ দৰে 'নীলা' আকাশৰ কল্পনা কৰিছে।

অসম তথা ভাৰতীয় পৰম্পৰা বিম্বাসী কবি নৱকান্ত বৰুৱাই ভাৰতীয় পৌৰাণিক কাহিনী, সাধুকথা, লোক পৰা বিষয়বস্তু আহৰণ কৰি প্ৰতীকী প্ৰকাশ কৰিছে। 'ঈশ্বৰ'ক নৱকান্ত মনৰ কল্পনা আৰু সীমাবদ্ধতাৰ ৰূপত ব্যৱহাৰ কৰিছে। আন্তৰ্জাতিক অধিকাৰী কবিয়ে 'শিশু' নিম্পাপ মন তথা মুক্ত জীৱনৰ অধিক ৰূপত কৰিছে।

খেলক শিশুৰ দলে

পৃথিৱীৰ চোতালে-চোতালে

(মোৰ দেশঃ কতনা দেশ)

বৌদ্ধ ধৰ্ম তথা দৰ্শনৰ প্ৰতি থকা কবি নৱকান্ত বৰুৱাই জ্ঞান-প্ৰতীকীৰূপত ব্যৱহাৰ কৰিছে। "তথাকথিত আধুনিক সভ্যতাৰ মানুহৰ সামাজিক, মানসিক তথা জীৱন মৰুতুল্য কৰি তুলিছে। এই আৰু ব্যৰ্থতাক নৱকান্ত বৰুৱাই ব্যৱহাৰৰ মাজেৰে বৰ সুন্দৰকৈ কৰিছে "ইয়াত নদী আছিল" কবিতাত।" নৱকান্ত বৰুৱাৰ 'পলস কবিতাটোত আমি প্ৰতীক আৰু চিত্ৰ প্ৰয়োগ সাৰ্থক ৰূপত দেখা পোৱা

কবিতাটোত নামকৰণলৈ চালেই ধৰিব পাৰি
ক এক প্ৰতীকধৰ্মী কবিতা। কিন্তু কবিতাটোৰ
বিশয়বস্তুৰে তিনিটা কালৰ মাজত যোগসূত্ৰ
স্থাপন কৰিছে। বহুসময়ত নৱকান্ত বৰুৱাই
জাৰ্মান 'ইম্প্ৰেচনিষ্ট' সকলৰ দৰে 'আধা
আলো আধা ছায়া'ৰ দৰে নিজৰ ভাৱ প্ৰকাশ
কৰিছে। কেতিয়াবা জাপানী 'হাইকু'
কবিতাৰ আৰ্হিতো সুন্দৰ চিত্ৰকল্প তৈয়াৰ
কৰিছে। 'ব'দ' নামৰ কবিতাটোত কবি
বৰুৱাই কৈছে—

পৰাণীয়া
মৰাণীয়া
ৰেণীয়া
কৰাণীয়া
বৰাণীয়া

পৰাণীয়া কাব্য জগতৰ আন
প্ৰগৰাণীয়া বিশিষ্ট কবি হ'ল কবি নীলমণি
ফুকন। আজিৰ যুগৰ বিচিত্ৰ উপলক্ষিৰ পৰা
সৃষ্টি হোৱা যন্ত্ৰণাই তেখেতক কবি কৰি
তুলিছে। 'ফুলি থকা সূৰ্যমুখী ফুলটোৰ
ফালে' কবিতা পৃথিৰ পৰা 'নৃত্যৰতা
পৃথিৱী'লৈকে নীলমণি ফুকনৰ কবিতাৰ
উত্তৰ প্ৰতীকবাদী কাব্যৰ সুৰ শুনা যায়। যাৰ
মাজেৰে কবিয়ে জীৱনৰ বহুসৰ সন্ধান
কৰিছে। "তেওঁৰ কবিতাৰ মাজত বৰযুগ,
মাছ, পানী, কলপাত, আকাশ, চৰাই,
সূৰ্যোদয়, বনজুই আদি প্ৰতীকসমূহে বিভিন্ন
ৰূপত আত্মপ্ৰকাশ কৰিছে।" নীলমণি

ফুকনৰ 'এটা হৰিণা পোৱালি', 'ফুলি থকা
সূৰ্যমুখী ফুলটোৰ ফালে', 'টোপনিতো
তেওঁ মোক খেদি ফুৰিছিল' আদি কবিতাৰ
মাজত ইংগিত লুকাই আছে। এনেদৰেই
ফৰাছী প্ৰতীকবাদী কাব্যৰীতিৰ প্ৰভাৱৰ
ফলত পৰম্পৰাগত কাব্যৰীতিৰ পৰা
আঁতৰি আহি এইগৰাকী কবিয়ে নতুন
প্ৰতীকৰ ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ ধৰে।

"A poem is like a picture ought
to try to be like a poem.... A picture, is
often called silent poetry and poetry a
speaking picture." (Literary
Criticism : A short History— Wimsatt
& Brooks P. 264)।

সাধাৰণতে আধুনিক কবিতাত ব্যৱহাৰ
কৰা চিত্ৰকল্প পৰম্পৰাগত চিত্ৰকল্প
বেলেগ। পৰম্পৰাগত চিত্ৰকল্প এবিধ
অলংকাৰহে আছিল। কিন্তু আধুনিক কবিয়ে
চিত্ৰধৰ্মী কবিতাৰ মাজেৰে নিৰৱতাকো
শব্দৰে মুখৰ কৰি তুলিছে। নীলমণি ফুকনৰ
এটা কবিতাত আছে—

খিড়িকিয়েদি সোমাই আহিল
ঘূৰণীয়া এটা হাঁহি
শুই থকা কেঁচুৱাটোৰ মুখত
পৰি হ'ল এটা পখিলা।

চিত্ৰকল্পৰ সৃষ্টিৰ বাবে নীলমণি ফুকন
ক্ৰমে ক্ৰমে লোকজীৱনৰ ওচৰ চাপি গৈছিল
সেয়ে পৰৱৰ্তী সময়ত স্পেইনৰ কবি
গাৰ্খিয়া ল'ৰ্কাৰ দ্বাৰা প্ৰেৰণা লাভ

কৰিছিল। এই গৰাকী কবিৰ ঐতিহ্য প্ৰীতিও
বিশেষ মন কৰিবলগীয়া দিশ। নীলমণি
ফুকনৰ কবিতাত বিদেশী কবিতাৰ প্ৰভাৱৰ
কথা বাদ দিলেও তেখেতে ব্যৱহাৰ কৰা
চিত্ৰকল্প সমূহত মাটিৰ গোন্ধ, সাধাৰণ
মানুহৰ প্ৰাণৰ স্পন্দন শুনিবলৈ পোৱা যায়।

আধুনিকতাবাদী আন্দোলন মূলতঃ
ইউৰোপীয় চিন্তা-চৰ্চাৰ ফচল। প্ৰথম
বিশ্বযুদ্ধই অসমক প্ৰভাৱিত নকৰাৰ বাবে
কিছু পলমকৈ এই ধাৰাটো দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধৰ
পিছতহে অসমলৈ আহিল। কিন্তু পলমকৈ
হ'লেও পাশ্চাত্য শিক্ষাৰে শিক্ষিত অসমৰ
কবিকুলে আধুনিকতাবাদৰ প্ৰভাৱেৰে
প্ৰভাৱিত হৈ প্ৰতীকবাদ আৰু চিত্ৰকল্পবাদৰ
দৰে কঠিন মতবাদসমূহক অসমীয়া
কবিতালৈ আদৰি আনিলে। অৱশ্যে এই
দুয়ো ধাৰাই অসমীয়া কবিতাত আন্দোলনৰ
ৰূপ পৰিগ্ৰহন কৰিলে। অসমীয়া কবিসকলে
স্বকীয় দৃষ্টিভংগীৰে এই দুয়ো ধাৰাৰ আৰ্হি
অসমীয়া কবিতাত প্ৰয়োগ কৰিবলৈ
আগবাঢ়ি আহিল। লগতে কবিসকলৰ
হাতত আংগিকৰো পৰিবৰ্তন ঘটে।
অসমীয়া কবিসকলৰ ভাষা প্ৰাদেশিক
হ'লেও আন্তৰ্জাতিক বিষয়ক অভিজ্ঞতাৰ
মাজেৰে আয়ত্বলৈ আনি নতুন আংগিকেৰে
উপস্থাপন কৰিলে আৰু অসমীয়া কবিসকল
আন্তৰ্জাতিক ৰীতিৰ অংশীদাৰ পৰিল।

প্ৰসঙ্গ পুথি :

- ১। বৰুৱা, বিৰিঞ্চি কুমাৰ— History of Assamese Literature, Sahitya Academy, Delhi.
- ২। Lewis, C, Day— The Poetic Image, London 1965 (1st Edition)
- ৩। Mahanta, Pona (Ed)— Eliot in Assamese Literature, Purbanchal Prakash, Guwahati.
- ৪। Mukharjee, Ramranjan— Imagery in poetry : An Indian Approach, Sanskrit Pustak Bhandar, Calcutta, 1972.
- ৫। শইকীয়া, নগেন— Background of Modern Assamese Literature. Om Sons Publication, New Delhi.
- ৬। উপলা বৰুৱা/উদয়ন হাজৰিকা, সংকলক— নৱকান্ত বৰুৱাৰ গান আৰু কবিতা।

ড অৰ্চনা পূজাৰী : বিশিষ্ট কবি আৰু আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ অসমীয়া বিভাগৰ প্ৰাক্তন মুৰব্বী অধ্যাপক।

গানে কি আনে

— কবি ডেকা হা

গানে আনে আনন্দ, আৰু তৃপ্তি। দুখত বা অশান্তিত মৰুভূমি হৈ পৰা মনত গান বৈ আহে নিজৰাৰ দৰে। সেয়েহে গান ভালপোৱা আৰু গান শুনাৰ অভ্যাস থকা মানুহৰ মন সহজে নিৰানন্দ নহয়। আমি য'তেই নাথাকো, কাণ পাতিলেই শুনিব পাৰো গান। সেই গান হ'ব পাৰে পখীৰ, বতাহৰ, নদীৰ, নিজৰাৰ আৰু অৱশ্যেই মানৱ-কণ্ঠৰ।

এতিয়া বসন্ত কাল

ফুলতকৈ কাঁইটেই ভাল

এইবুলি কৈ মোৰ কোলাত

উৰি আহি পৰিছিল তেজৰঙা বুলবুলি এহাল।

হীৰেণ ভট্টাচাৰ্যৰ কবিতাৰ এই বসন্ত আৰু বুলবুলিৰ ছবিখনে মনলৈ আনে 'ডালে ডালে গায় পৰি বুলবুলি'ৰ ছবি এখন। বুলবুলিৰ মিঠা মাতে দুপৰীয়াৰ ফুলনিখন মুখৰ কৰি থৈছিল এসময়ত, যেতিয়া ঘৰে ঘৰে ফুলনি আছিল আৰু ফুলনিত ফুল গছৰ জোপোহাবোৰ আছিল। আছিল আৰু নানা চৰাই। গীতেৰে উখল-মাখল আছিল বতাহ। চৰাইৰ গীতৰ পৰাই বুজা গৈছিল কোন সময়ত কি ঋতু আহে। তেনেকৈয়ে বুজা গৈছিল বসন্তৰ আগমণ কুলিৰ গীতেৰে। সঁচাকৈয়ে পখীৰ গীতৰ পৰাই বুজিব পাৰি একো একোটা ঋতুৰ আগমণ। বসন্ত বুলিলেই যেন গান, ফুল আৰু পৰা ভঙা উলাহ। বসন্ত আনন্দৰ ঋতু। বসন্ত কালক ঋতুৰাজ বোলা হয়। কাৰণ এই সময়তে কুলি-কেতেকীৰ গীতেৰে, নাহৰ-তগৰৰ সুবাসেৰে আৰু কপৌফুলৰ শোভাৰে ভৰি উঠে চৌদিশ। আছে সুকীয়া মাদকতা। গানৰ ঋতু এই বসন্ত।

মনত পৰে কেতেকীৰ গীত। এই গীত বৰ কৰুণ আৰু বুকু চুই যোৱা। 'মই কেতেকী' বুলি বিনোৱা কেতেকীৰ মাতত নামনিৰ বাইজে শুনে- 'বৌ কাকা ক'ত' বুলি কৰুণ মাতেৰে মৰা সৰু আৰু বাঙালীসকলে তাকে বোলে 'বউ কথা কও'। কেতেকী চৰাইক পাপিয়া বা পাপিহা বোলাও হয়। দুৱৰা কবিয়ে কেতেকী চৰাইক লৈ বৰ মন চুই যোৱা কথা-কবিতা এটি বনা কৰি থৈ গৈছে। য'ত আছে

পখীৰ গভীৰ চেনেহ আৰু মানুহৰ নিষ্ঠুৰ পৰিহাৰ গহিনী। (ওতে কাঁইটত বুকু ফুটাই গীত গাইছিল অকণমানি চৰাইটিয়ে। তাই পৰা সৰা টোপ টোপ তেজ লাগি অবতৰত কেতেকী ফুলিছিল কেতেকী ফুল আৰু ৰাজকুমাৰৰ প্ৰেয়সীক মৰণৰ পৰা বচোৱা মহৌষধ। কথা দিছিল ৰাজকুমাৰে, পুৱালৈ মাটিত বাগনি চৰাইটিৰ ঠোঁটত তেওঁ এটি তপত চুমা দিব। যাৰ ফলত কেতেকী প্ৰাণ পাব। পিছে কাৰ্যতঃ সেয়া নকৰিলে কোঁৱৰে। কাঁইটত ফুল ফুলপাহ লৈ প্ৰেয়সীৰ ওচৰলৈ লৰি গ'ল তেওঁ। মাটিত থাকিল কেতেকীজনীৰ অকণমানি নিথৰ দেহা।) বতাহ-বৰষুণে ৰাতিবোৰত কেতেকীৰ মাতে বৰ গভীৰ পৰিবেশৰ সৃষ্টি কৰিব। বসন্ত কালৰ আকাশ-বতাহ মুখৰিত হৈ থাকে কেতেকীৰ মাত বিহগী কবিয়ে কেতেকীৰ গীত শুনি কৈছিল—

'তোৰ গীত শুনি জীয়ৰী ছোৱালী ব'বলৈ এৰে তাঁত
হাতৰ মাকোটি হাততেই থাকে মুখেৰে নোলায় মাত।'

কুলিৰ মাতত যদি শৃংগাৰ বসৰ ব্যঞ্জনা থাকে, কেতেকীৰ মাতত পোৱা যাব কৰুণ বসৰ অভিব্যক্তি। একে ধৰে কাঁপাই গীত গায় অন্য এটি পখীয়ে— যাক আমি বোলা পানী বৰষুণৰ আগে আগে পানী পিয়াই মাতে। পানী পিয়া চৰা সংস্কৃতত বোলা হয় চাতক। চাতকৰ তৃষ্ণা সংস্কৃত কবিতাৰ জ অলংকাৰ। চাতক পখীয়ে কেৱল বৰষুণৰ পানীহে পান কৰে প্ৰবাদ আছে। বসন্ত কালৰ এটি মথুৰ কণ্ঠৰ পখী হ'ল দহিক দহিকতৰাৰ মধুৰ সুখৰিত পুৱতি নিশাৰ পৰিৱেশ কোমল হৈ এই সুখৰি ইমান মিঠা যে শুনোতাৰ প্ৰাণ ভৰি উঠে। দহিক মাতত বসন্ত অহাৰ বাতৰি পোৱা যায়। বিহগী কবিৰ ভাষাত—

আছিল বসন্ত দৰা লাস-বেশ কৰি
আদৰি আনিলি তয়ে তুলি সুৰাওৰি।

এইদৰে আৰু নানানটা সৰু-ডাঙৰ পখীৰ কাকলিৰে ভৰি আমাৰ চাৰিওকাষৰ পৃথিৱীখন। তাৰে বহুতৰে আমি

জানো। অথচ নিজান দুপৰৰ কপৌৰ ৰুণ, পাৰ এযুৰিৰ আলাপৰ
গুণ, এইবোৰৰ মাজতো গান থাকে। মানো লাগে মন দিবলৈ
লপ সময় আৰু এটা কোমল মন। কেৱল চৰায়েই নহয়, আমাক
নি গাই শুনাই বৰষুণেও। ৰিম্‌ৰিম্‌ বৰষুণৰ সুৰত মাদকতা থাকে।
খৰৰ চাল আৰু টিনপাতৰ চালৰ ঘৰত বৰষুণৰ শব্দ বৰ মিঠা হয়,
কি গানৰ দৰে। নগৰৰ চাৰি-পাঁচমহলীয়া ঘৰত বৰষুণৰ গান শুনাৰ
মাজেৰে বিচাৰি পাবলৈ টান। তথাপিও কাণ পাতি শুনিলে নগৰ-
হানগৰৰ দুকুতো বৰষুণ গান হৈ সৰে। গভীৰ ৰাতিৰ বৰষুণৰ সুৰে
কি মাপৰ অনুভূতি কঢ়িয়াই আনিব পাৰে।

নিজৰ গান শুনিবৰ বাবে নিৰ্জনতাৰ প্ৰয়োজন।
সাহাৰী কঢ়িয়া আপোনমনে বৈ যায় অথবা নাচনী নিজৰাই
লৈব পৰিবেশ দেও দি জপিয়াই যায়, তাৰ সুমধুৰ কলধ্বনিয়ে
পাৰি কঢ়িয়াই গঢ়ি কৰিব পাৰে। নদীৰ সোঁতে কৰা গতিত এক
দমৰে গান থাকে। বনভোজলৈ যাওঁতে আমি বহুতেই সেই গান
শুনিছোঁ। খৰে হৃদয়ত গানৰ পিয়াহ আছে, তেওঁলোকে সেই গানৰ
ৰ লগতে কঢ়িয়াই আনি ওৰে জীৱন গান শুনিব পাৰে। যাৰ নাই,
তওঁৰ জীৱন মৰুভূমিৰ দৰে শুকান হৈ থাকে। অকলে আপোনমনে
না নদীৰ গানে দুখ আৰু দুৰ্ভাৱনাৰ বোজৰ বহুখিনি পাতলাব পাৰে।
আৰু আছে বতাহৰ গান। বাঁহনিৰ মাজেদি, পাইন গছৰ
ৰুঙাইদি, বিৰিণা বনৰ কাষেদি, মুকলি প্ৰান্তৰৰ ওপৰেদি বৈ অহা

বতাহে বাঁহীৰ দৰে সুৰ তোলা শুনিবলৈ পোৱা যায়। এনে গানে মনৰ
দুখৰ মেঘ কঢ়িয়াই দূৰলৈ লৈ যাব পাৰে।

প্ৰকৃতিৰ জগতৰ পৰা লাভ কৰা এনেবোৰ গানৰ ভিত্তিতে
মানুহৰ জগততো নানা সুৰৰ মাজেদি গানে পোখা মেলে। সেয়েহে
বিহুগীতৰ সুৰেৰে বজন্‌জনাই উঠে নদীৰ ঘাট, নিজান পথাৰ আৰু
বৰতলৰ বিহু। সুখতো মানুহক গীত লাগে, উৎসৱৰ দিনতো লাগে,
গান লাগে জীৱনৰ নানা উপলক্ষ্যত। নিচুকনি গীতৰ সুৰত শুই পৰা
মানুহৰ মন পিছলৈ এসময়ত নতুন নতুন গীতৰ মোহত আৱদ্ধ হয়।
লোকগীতৰ সহজ-সৰল প্ৰকৃতিৰ লগত লাহে লাহে যুক্ত হয়
আধুনিক মানুহৰ সযত্নে ৰচিত কথাৰ গাত বিবিধ সুৰৰ পৰশেৰে
সজাই উলিওৱা নতুন গীত। সেয়েহে বিভিন্ন বয়সত নানা ভাৱ আৰু
সুৰৰ গীত শ্ৰোতাৰ ভাল লাগে। কোমল বয়সত উতলা উলাহৰ বাবে
শুনা গানবোৰ এসময়ত ভাল নলগা হৈ আছে, তাৰ ঠাই লয় গভীৰ
ভাৱৰ মন জুৰ পেলোৱা গানে। তথাপিও যেনেকৈয়ে নহওক গানে
মনলৈ আনে শান্তি আৰু আনন্দ। গানে মানুহৰ নিঃসংগতা দূৰ কৰে।
গান শুনাৰ অভ্যাসে শেষলৈকে ৰাখিব পাৰিলে বৃদ্ধকালৰ
নিঃসংগতাৰ বেদনাও হ্রাস পায়। গানৰ লগত শ্ৰোতাৰ অভিক্ৰম
সম্পৰ্ক তাকে। সেই অভিক্ৰম মিলি গান উপভোগ কৰাৰ
অভ্যাসে মন কৰি তুলিব পাৰে তৃপ্ত আৰু অৱসাদহীন।

ড কৰবী ডেকা হাজৰিকা : বিশিষ্ট সাহিত্যিক তথা সমালোচক আৰু ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অসমীয়া বিভাগৰ অৱসৰপ্ৰাপ্ত অধ্যাপক।

Hertz
STUDIOS

Bungalow No-49, 1st floor, 4 Bungalow, Janki Devi Road,
SV Patel Nagar, Andheri West, Mumbai, Maharashtra 400053
Phone: 098339 82771

নৱজাগৰণ আৰু অসম

• আৰিষ্টম বৰকটকী

ফুলবাৰী বুলিলেই যদি ব্ৰিটিছ শৈলীৰ ছবি এখনহে আমাৰ মনলৈ আহে, বনগীত, বিহুগীতত গাই যোৱা আগবাৰী শূকান শাকনি-ফুলনি কথা মনলৈ আহে তেনেহ'লে ঔপনিৱেশিকতাবাদৰ ভূত দৰাচলতে কোনে কঢ়িয়াই লৈ ফুৰিছে মনলৈ প্ৰশ্ন আহে।

উনৈশ শতিকাৰ ভাৰতীয় নৱজাগৰণে অসমকো প্ৰভাৱিত কৰি আধুনিক যুগৰ সূচনা কৰিছিল আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকন, গুণাভিৰাম বৰুৱা আৰু হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ যোগেদি। তেওঁলোক ঔপনিৱেশিক শাসনৰ অনুগত আছিল আৰু বংগৰ নৱজাগৰণৰ প্ৰত্যক্ষ সংস্পৰ্শ লাভ কৰিছিল। তেওঁলোকে এই দুয়োটা দিশৰ শুভফলখিনিক অসমীয়া ভাষা আৰু সাহিত্যৰ আত্মপ্ৰতিষ্ঠাৰ বাবে প্ৰয়োগ কৰিছিল। কলিকতাৰ শিক্ষাই তেওঁলোকৰ চকু মকুলি কৰিছিল আৰু নিজৰ দেশপ্ৰেম আৰু প্ৰগতিৰ প্ৰতি হেঁপাহে বংগৰ দৰে অসমীয়া সমাজতো তেওঁলোকে বিচাৰিছিল সভ্যতাৰ অংকুৰণ, এক নৱজাগৰণ। একেসময়তে উনবিংশ শতিকাৰ অন্যতম প্ৰভাৱশালী ইউৰোপীয় অৱদান জাতীয়তাবাদৰ দ্বাৰা তেওঁলোক অনুপ্ৰাণিত হৈছিল। তেওঁলোকে যি প্ৰত্যয়েৰে অসমীয়া জাতিৰ সাংস্কৃতিক সম্পদবোৰ পোহৰলৈ আনিব খুজিছিল উত্তৰ ঔপনিৱেশিক দৃষ্টিকোণত সেয়া আছিল এটা জাতিৰ আত্মপ্ৰতিষ্ঠাৰ সংগ্ৰাম। বংগদেশৰ নৱজাগৰণৰ প্ৰতি আগ্ৰহ যিদৰে আনুগত্য নাছিল, বংগায়ন কৰাৰ আগ্ৰহ নাছিল, সেইদৰে পশ্চিমীয়া শিক্ষাৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা পাশ্চাত্যায়নৰ ইচ্ছা নাছিল। আধুনিক শিক্ষাৰ স্থলী হিচাপে কলিকতাৰ প্ৰতি তেওঁলোক যিদৰে কৃতজ্ঞ আছিল সেই যুগৰ

প্ৰায়সকল দেশপ্ৰেমিক লোকৰ দৰে মানব হাতৰ পৰা অসমক উদ্ধাৰ কৰাৰ বাবে ইংৰাজৰ ওচৰত কৃতজ্ঞ আছিল। ভাৰতীয় নৱজাগৰণে তেওঁলোকৰ ক্ষেত্ৰত আধুনিকতাক আদৰি ল'বলৈ প্ৰয়োজন হোৱা গ্ৰহণ আৰু বৰ্জনৰ সমালোচনাত্মক যুক্তিবাদৰ জন্ম দিছিল। তেওঁলোক হৈ পৰিছিল স্বজাতিৰ স্বাৰ্থত সৰ্বোচ্চ সংখ্যক মানুহৰ সৰ্বোত্তম কল্যাণৰ হকে আৰম্ভ হোৱা March of Intellect ৰ অন্যতম প্ৰবক্তা। সহযোগিতা আৰু সংঘাতৰ দ্বন্দ্বিক প্ৰক্ৰিয়াৰ দ্বাৰাই এই বুদ্ধিজীৱীসকলৰ ব্যক্তিত্ব বিকাশ ঘটিছিল। তেওঁলোকৰ লেখনিসমূহ আছিল নৱজাগৰণৰ প্ৰভাৱে এটা জাতিক নতুন আলোকেৰে উদ্ভাসিত কৰাৰ প্ৰচেষ্টা। ভাৰতীয় নৱজাগৰণৰ প্ৰভাৱত অসমীয়াৰ ভাষিক আত্মপৰিচয়ৰ যাত্ৰা তেতিয়া আৰম্ভ নোহোৱা হ'ল অসমীয়া সাহিত্যৰ আধুনিক যুগটো বহু পিচপৰি ৰ'লহেঁতেন।

উনবিংশ শতিকাৰ অসমীয়াৰ এই আত্ম আৱিষ্কাৰৰ যাত্ৰাক বহুতে বংগায়ন আৰু ঔপনিৱেশিক শাসনৰ ওচৰত আঁঠু লোৱা বুলি ক'ব খোজে। নৱজাগৰণ নাম দিব পাৰক বা নোৱাৰক যোৱা দুশ বছৰত অসমৰ সামাজিক ইতিহাসৰ বৃহৎ পৰিবৰ্তন যেন এচাম জাতি-ভাষা-দেশপ্ৰেমিকৰ হাবি গুচি ফুলবাৰীৰ সপোন দেখাৰে অত্যাংসাহতেই সম্ভৱ হৈ

উঠিছে তাক অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰি। ফুলবাৰী বুলিলেই যদি ব্ৰিটিছ শৈলীৰ ছবি এখনহে আমাৰ মনলৈ আহে, বনগীত, বিহুগীতত গাই যোৱা আগবাৰী শুকান শাকনি-ফুলনি কথা মনলৈ নাহে তেনেহ'লে ঔপনিবেশিকতাবাদৰ ভূত দৰাচলতে কোনে কঢ়িয়াই লৈ ফুৰিছে মনলৈ প্ৰশ্ন আহে। সেইদৰে বংগৰ নৱজাগৰণৰ প্ৰভাৱ স্বীকাৰ কৰি সেই প্ৰভাৱতেই বঙালী ভাষাৰ প্ৰথম ইতিহাসৰ আৰু প্ৰথম অসমীয়া পুথি দুখন দুজন অসমীয়া হ'লিছাৰ পৰিচয় ফুকন আৰু আনন্দৰাম চেকিয়াল লিখিছিল বুলি ভাৱিব পাৰিব। আত্মোৎকৰ্ষই কি এক অসমীয়া পুথি লৈছিল সেই কথা নিশ্চিত কৰিব পাৰোঁ? স্বীকাৰ কৰোঁ ঐতিহাসিক প্ৰতিষ্ঠা ইতিহাস চৰ্চাৰ অন্তৰায়। কিন্তু এই কথাও অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰি যে শংকৰ-মাধৱৰ ধৰ্মীয় সাংস্কৃতিক চেতনাই গঢ় দিয়া অসমীয়া সমাজৰ উদাৰতাত নৱজাগৰণৰ প্ৰতি আকৃষ্ট মন প্ৰতিটো যুগতেই লুকাই আছিল যাৰ বাবে এটা পৰ্যায়ত জাতি-ভেদ-বৰ্ণ-বৈষম্য থকাৰ পিচতো অসমীয়াৰ সামগ্ৰিক পৰিচয় আছিল গ্ৰহণমুখী মানসিকতাৰ। ভাৰতীয় নৱজাগৰণৰ আধাৰ ব্ৰাহ্ম ভাবধাৰাই উনবিংশ শতিকাৰ সামাজিক ক্ষেত্ৰত শাস্ত্ৰীয় অনুশাসনৰ পৰিবৰ্তে কল্যাণকামী তথা গণতান্ত্ৰিক চেতনাক গুৰুত্ব দিছিল। কিন্তু শংকৰদেৱে পঞ্চদশ শতিকাতেই অসমীয়া জাতি গঠন প্ৰক্ৰিয়াত গ্ৰহণ কৰা ঐতিহাসিক ভূমিকাৰ ভেটি আছিল কল্যাণকামী চেতনা, গণতান্ত্ৰিক বোধ আৰু ধৰ্মীয় উদাৰতা। অসমত ভাৰতৰ অন্যান্য ঠাইত দেখা পোৱাৰ দৰে নিম্নবৰ্গৰ লোকে ধৰ্মীয় গুৰুৰ আসন লাভ কৰিব নোৱাৰা বা প্ৰয়োজনবোধ নকৰাৰ অন্যতম কাৰণ আছিল তেওঁলোক ধৰ্মীয় শোষণৰ বলি হিচাপে অনুভৱ কৰিবলগীয়া নোহোৱাটো। ৰামকুমাৰ বিদ্যাৰত্নই সেয়েহে লিখিছিল—

‘মহামান্য শংকৰদেৱে যেদিন হইতে মহাপুৰুষীয়া ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰিতে আৰম্ভ কৰেন সেইদিন হইতে অপৰ জাতীয় লোক হিন্দু হইতে পাৰে এই কথাটি বিশেষৰূপে প্ৰচাৰিত হয় এবং তাহাৰ না প্ৰচাৰিত ধৰ্ম নানা জাতীয় লোকেৰা আসিয়া গ্ৰহণ কৰে।’ ৰামকুমাৰ বিদ্যাৰত্নই শংকৰদেৱৰ ধৰ্মৰ একেশ্বৰবাদৰ বাবে অসমত নৱগত ধৰ্মৰ প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰত সহায়ক হৈছিল ভাবিছিল। কিন্তু সেই সময়ত অসমত ধৰ্মৰ পৰিচয় আছিল খ্ৰীষ্টিয়ান ধৰ্মৰ আনন্দৰামৰ খুবাক যজ্ঞৰামৰ অসমত তেওঁ খ্ৰীষ্টিয়ান হ'ল বুলি ভাবিছিল। গতিকে অসমত ধৰ্মৰ প্ৰসাৰৰ পৰিবৰ্তে নৱজাগৰণৰ চিন্তা-চেতনাৰ আধুনিকতাবাদী দিশটোৱে অধিক গুৰুত্ব লাভ কৰিছিল, ধৰ্মীয় উদাৰতাৰ আনন্দৰাম-গুণাভিৰাম-হেমচন্দ্ৰই জাতীয় প্ৰয়োজনক বুজি পোৱাৰ বাবে। যাৰ গুৰি বা ভেঁটি লুকাই আছিল শংকৰদেৱে গঢ় দিয়া অসমীয়া ঐতিহ্যত যি সংৰক্ষণবাদী হোৱাৰ পৰিবৰ্তে আত্মসম্প্ৰসাৰণৰ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছিল। ৰামকুমাৰ বিদ্যাৰত্নই লিখিছিল ‘ধৰ্মগত একতা হইলেই জাতিগত একতা হবে’। অসমৰ ক্ষেত্ৰত এই ধাৰণা সত্য বুলি মনে নধৰে। সামাজিক উদাৰতা আৰু গণতান্ত্ৰিক বোধৰ ক্ষেত্ৰত অসমীয়া সমাজখন সমসাময়িক ভাৰতীয় সমাজতকৈ প্ৰগতিবাদী আছিল। সেয়েহে আনন্দৰাম-হেমচন্দ্ৰ আৰু গুণাভিৰামৰ মূল যুঁজখন কেৱল সেই সময়ত ভাৰতীয় সমাজৰ সামাজিক ব্যাধিৰ বিৰুদ্ধে কৰিবলগীয়া হোৱা নাছিল। শৈক্ষিক-অৰ্থনৈতিক-সাংস্কৃতিক উৎকৰ্ষৰ হকে ওলাই অহা এই ডেকা চামটোৱে আৰ্হি আৰু লক্ষ্যবিন্দু হিচাপে জ্ঞানকেন্দ্ৰ কলিকতা আৰু অৰ্থনৈতিক বিকাশস্থলী হিচাপে ইংলেণ্ডক গ্ৰহণ কৰাটো ঔপনিবেশিক শক্তিৰ ওচৰত আত্মসম্পৰ্ণৰ পৰিবৰ্তে এটা জাতিৰ আত্মসংবৰ্ধনৰ প্ৰয়োজনৰ তাৎক্ষণিক

ফলশ্ৰুতি আছিল। অসমৰ এই নৱজাগৰণৰ ভেটি আছিল গ্ৰহণ-বৰ্জনাৰ উপযোগিতাবাদী মানসিকতাৰ, যি সময়ৰ দাবী বা প্ৰয়োজন আছিল।

ইংৰাজ সকলৰ জাতিগত সাম্ৰাজ্যবাদী চেতনা আৰু অৰ্থনৈতিক উন্নয়নকেন্দ্ৰিক আত্মবিশ্বাসৰ ভেটি আইছল আৰেমি বেস্থামৰ উপযোগিতাবাদ। ইংৰাজৰ জয়যাত্ৰাক ওচৰৰ পৰা লক্ষ্য কৰা আনন্দৰাম চেকিয়াল ফুকনে অসমীয়া মানুহৰ আধুনিকতাৰ মুখামুখি কৰাবলৈ ভাষা, শিক্ষা, কৃষি, উদ্যোগ, বাণিজ্য, শিল্প, নগৰায়ণ, নাবীমুক্তি আদি উপযোগী মূল্য থকা বিষয়বোৰক জাতীয় চেতনা সংস্থাপনৰ পোষকতা কৰিছিল। সেইসময়ত আৰু আনন্দৰাম চেকিয়াল ফুকনেই হয়তো আজিৰ দিনটোলৈ সমাজ বিপ্লৱত অৰ্থনীতিৰ উপযোগিতাৰ অসমীয়া অনুভৱ কৰা জাতীয় নেতা। এক বহুতাত্ত্বিক সমৃদ্ধিৰে জাতীয় পৰিচয় প্ৰতিষ্ঠাৰ আগ্ৰহী আনন্দৰাম চেকিয়াল ফুকনৰ আজি শ্ৰেণী চেতনাবে অৱমূল্যায়ন কৰাটো তত্ত্বগতভাৱে হয়তো শুদ্ধ কিন্তু সেই সময়ত জাতীয় প্ৰয়োজনৰ দিশৰ পৰা বিচাৰ কৰিলে এক অকৃতজ্ঞ মানসিকতাৰ প্ৰতিফলন। অৱশ্যে নৱমূল্যায়নৰ ইতিহাসত নস্যাৎধৰ্মী সুৰৰ তীব্ৰতা অধিক হোৱাটো বংগীয় নৱজাগৰণৰ ক্ষেত্ৰতো দেখা পোৱা যায়। বিশিষ্ট ইতিহাসবিদ সুমিত চৰকাৰে 'A Critique of colonial India'ত পোনপটীয়াকৈ লিখিছিল— 'the Renaissance culture which Rammohan inaugurated inevitably remained confined within a hinder elitist and colonial framework.' কিন্তু নৱজাগৰণৰ ফলত পৰিবৰ্তনকামী এক সামাজিক নেতৃত্বৰ উত্থান ঘটা আৰু ইয়াৰ সক্ৰিয় অৱদানে সমাজত গভীৰ প্ৰভাৱ পেলোৱাটোক অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰি। অসমত সেই সামাজিক নেতৃত্বৰ কাণ্ডাৰী

আছিল আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকন।

এই কথা সত্য যে ঢেকিয়াল ফুকনৰ পৰা মাণিক চন্দ্ৰ বৰুৱালৈকে অসমীয়া মধ্যবিত্তই মণিৰাম দেৱানৰ সংঘৰ্ষ আৰু বিদ্রোহৰ পথ বৰ্জন কৰি সাম্ৰাজ্যবাদীৰ অধীনত স্বদেশৰ উন্নতি সাধাৰ পথ লৈছিল। অমুলেন্দু গুহই লিখিছিল— Despite his collaboration with the British, Maniram- the last of old aristocrats- had turned an extremist and had by then taken an anti British stance. On the otherhand born in a enlightened Brahmin landowner family and educated in the Hindu college of Calcutta, Anandaram believed in the regenerative role of British rule and remained a loyal Government servant until his death (Planters Raj to Swaraj, পৃ.২০) স্বজাতি-স্বদেশৰ উন্নতি

সাধনৰ সেই পথ ভাৰতবৰ্ষৰ কেইটামান বিশেষ জাতিগোষ্ঠী আৰু জনগোষ্ঠীয়ে লোৱা নাছিল। আজি যাঠি বছৰীয়া স্বাধীনতাইও সেইকেইটা জাতিগোষ্ঠী বা জনগোষ্ঠীক মাৰাঠী বা বঙালী জাতিৰ সমকক্ষ কৰিব নোৱৰাৰ বাবে আমি স্বাধীনতাৰ শুভফলখিনিকেই অস্বীকাৰ কৰিম নেকি? বংগদেশত বিদ্যাসাগৰৰ দৰে অসমত আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনৰ ভূমিকা আছিল সামগ্ৰিক সমাজজীৱনৰ পশ্চাৎপদতা, অৱৰুদ্ধতা দূৰ কৰা। ৰাজা ৰামমোহন ৰায়ৰ দৰে সংস্কাৰ সাধনৰ পথ ল'ব নোৱৰাৰ কাৰণ বিশ্লেষণ কৰাৰ আগতে আমি পাহৰিলে নচলিব যে সেই সময়ৰ অসমৰ সামাজিক বাতাবৰণত সংস্কাৰ সাধনৰ পৰিবৰ্তে নিৰ্মাণ বা গঠনৰ প্ৰয়োজন অধিক আছিল। অসমৰ কমিছনাৰ কৰ্ণেল

হপকিঞ্চে আনন্দৰামৰ বিষয়ে লিখিছিল— 'বংগদেশত ৰাজা ৰামমোহন ৰায় অসম দেশত আনন্দৰাম ফুকন তেনে বংগ আৰু অসমৰ সেইকালৰ অৱস্থাদেঢ়িলৈ চাই ৰামমোহন ৰায়ত আনন্দৰাম ফুকনক ওখ অসাধাৰণ বুলিব লাগে।'

নৱজাগৰণত আমি বিপ্লৱ ভাবিলে ভুল কৰা হ'ব। অসম, ব ইউৰোপীয় নৱজাগৰণ— ক'মে শোষিত শ্ৰেণীৰ ভূমিকা দেখা নৱজাগৰণৰ ধাৰ টোৱেই মধ্যবিত্তৰ আকাংক্ষাৰ পৰা সৃষ্টি হোৱা— মধ্যবিত্তৰ সীমাবদ্ধতা দেখা পে অস্বাভাৱিক নহয়। কিন্তু সেইবু উত্তৰণৰ হাবিয়াস কিমান প্ৰভাৱী তাক উপেক্ষা কৰাটোও যুক্তিসন্মত নহ

অৰিন্দম বৰকটকী : বিশিষ্ট সাহিত্য সমালোচক। বৰ্তমান নগাওঁ এ.ডি.পি মহাবিদ্যালয়ত ইংৰাজী বিভাগত অধ্যাপনা কৰি আছে

English Language Imperialism and Our Mother Tongues Today

♦ Dr. Sanjeev Kumar Nath

The English language is so much a part of our lives today, that many Indians consider English as just another Indian language. But does that erase the historical reality of how English came to be so much a part of our lives? It is a language that helps us in pan-Indian communication situations, and also as a global language. It certainly has great utility for us, but it is also a fact that in the world today English is considered a cannibal language because it eats up other languages. In other words, the powerful presence of this dominant language causes language shift, and ultimately the death of smaller languages. In India's northeast alone, many tribes have already lost their languages, and many beautiful, but small languages (languages with a small number of speakers) will almost certainly die soon.

Even large languages are not safe in India and other countries of Asia and Africa which were once ruled by the British, and in which English is the most dominant language. David Crystal, the British linguist says that

...during a visit to Southern Africa in 1998, speakers of several of the newly recognized official languages of South Africa expressed to me their anxiety for their long-time future, in the face of English—including several Afrikaners (whose language, Afrikaans, is spoken by around 6 million). The same reaction was observed in Zibabwe, where not only speakers of Ndebele (1.1 million) but even of Shona (7 million) professed the same anxiety. One experience illustrates the trend that these people find so worrying: engaging a Johannesburg driver in conversation, it transpired that he was conversant with all 11 of his country's official languages—an ability which he did not think at all unusual. However, his main ambition was to earn enough to enable all his children to learn English. None of the other languages ranked highly in his esteem. (13)

English being the most dominant language in South Africa, and a global language, the Johannesburg driver's understanding of the benefits of English language skills for his children is quite correct, but his perception that African languages were not of much use, and that English is a better language than the African languages, is wrong. If the driver knew anything about how language universals are absorbed by our brains/minds from our mother tongues, or how our mother tongues help us develop basic thinking skills, or how early mother-tongue learning is linked to success or failure in any chosen field of work, he would perhaps have understood the importance of teaching his children at least their mother tongue well, if not all the eleven African

languages he knew. It is not merely for sentimental reasons that we need to respect and learn our mother tongues, but practical reasons as well. Mother-tongue learning, especially early mother tongue learning, is connected with learning itself, or with all learning in any language, with the learning mechanism of the brain/mind.

Besides, each language of the world has a right to live because every language—whether spoken by millions or just a few—is a unique way in which humans comprehend things, and communicate meanings. The languages of the world enrich the world. The death of languages across the globe, now occurring in an alarming rate, should therefore be a concern for everyone, irrespective of what his or her own language is.

Why then, is there a persistent perception in people's mind about the superiority of English? This has to do with the politics of dominance. English is the most dominant language in countries like Nigeria and Uganda today because it is the language with which the British once ruled these countries, and when they left these colonies, they left English behind as the primary language of education and the sole language of administration. When the British left India, they left their language here as the most dominant language in the fields of education, and administration, and as an important lingua franca within India and in our dealings with the world outside. The Constitution of India mentions Hindi as the country's official language (not national language, as is often wrongly asserted by Hindi chauvinistic circles), and made the provision that English would assist Hindi as an official language, i.e., English would be used as an official language in states which were not in a position to use Hindi, until such times as they would be ready to use Hindi alone as the official language. That time is unlikely to come in the future for the simple reason that many Indian states, particularly in the south and the northeast, do not wish to be saddled with Hindi. Earlier, attempts to impose Hindi had met with violent protests in the South, particularly Tamil Nadu. After all, Tamil is a wonderfully rich language with a proud heritage of its own, and imposition of Hindi on Tamil-speaking people was not acceptable to them.

Thus, English is seen as a neutral medium in countries like Nigeria and India because of the lingual ground realities of these countries. Ken Saro-Wiwa, the famous Nigerian leader who was martyred during his tribe's resistance against the Nigerian government's decision to bequeath their land, a delta region of Nigeria, to the international oil company Shell, was from a tiny Nigerian tribe called Ogoni. Because the Ogonis are numerically insignificant in Nigeria, Saro-Wiwa felt that English being the language of education and conversation in school gave him protection from being bullied by boys from numerically large Igbo or the Yoruba communities.

However, another African writer, Ngũgĩ Thiong'o tells a different story. He recalls how English teaching was done in Kenyan schools:

English became more than a language: it was a language, and all others had to bow low before it in deference.

Thus one of the most humiliating experiences was to be caught speaking Gikuyu in the vicinity of the school. The culprit was given corporal punishment—three to five strokes of the cane on bare buttocks—or was made to carry a metal collar around the neck with inscriptions such as STUPID or I AM A DONKEY. Sometimes the culprit were fined money they could hardly afford. (Ngũgĩ 11)

When all other languages have to “bow low” before English, then it is a clear case of English language imperialism. When there is the wrong perceptibility of English being a better language than any other language, then it is English language imperialism. When a person can be demeaned, called a donkey or stupid simply for speaking in his or her mother tongue, the issue at hand is not just language. Across the world, English language teaching programmes (sometimes funded or supported by British associations) have pushed the “English only” approach, and there have been countless English teachers in countries like Kenya, Uganda, Nigeria, India and Sri Lanka, who have followed these absurd guidelines in dutiful, servile ways. Such purist English language teaching methods are ultimately based on the presumption that English mustn't be corrupted with baser stuff.

In his 1992 book *Linguistic Imperialism* Robert Phillipson writes that English linguistic imperialism, which is a sub-type of linguistic imperialism, involves a situation in which “dominance of English is asserted and maintained” by various means (47). In many former colonies of Britain, as in India, there is a clear division between English-medium education institutions and vernacular-medium ones. In Assam, the situation is terrible, with the government vernacular-medium schools struggling for survival with meagre resources, and many of the English-medium ones patronized by the rich and mighty. It is almost as if the fate of the little child is decided right in the beginning of their educational career, depending on the school to which their parents can afford to send them.

The English language acquired pre-eminence in India through conscious and concerted efforts of the British Government in colonial India. Lord Macaulay’s aggressive promotion of English in his position as the chairman of the Governor-General’s Committee on Public Instruction in India led the colonial government to formulate such a policy that throughout the Indian subcontinent, “English became the sole medium of education, administration, trade, and commerce, in short of all formal domains of a society’s functioning. Proficiency in English became the gateway to all social and material benefits.” (Misra 150; quoted in Phillipson 111)

English Language Teaching departments across the world, particularly those parts of the world which were once colonised by the British, and organizations like the British Council, have sought to maintain the master-servant relationship when it comes to teaching English. The 1961 Commonwealth Conference on ELT, held at University College, Makerere, Uganda set the tone of this relationship when it recommended that English is best taught monolingually, without any interference from any other language, that the ideal teacher of English would be a native English teacher, that the earlier English is taught to the little child, the better, that the more English is taught, the better, that if other languages are used in the teaching of English, standards will drop. The report of the conference, containing such recommendations, is a glaring example of the master-servant or centre-periphery relationship

between Britain and her former colonies, but more or less, that report has been fully accepted by ELT departments.

What these propagators of servility to the English language do not know or choose to ignore is that a large, dominant language doesn’t have better qualities than a smaller language. (Size here implies the number of speakers/users). Historical, political reasons make a language dominant, not any inherent value that it possesses.

Unfortunately, the imagined perception of the superiority of the English language is shared by a large number of people across the world, and that is what makes many parents in our Northeastern states blind to the fact that their children who are learning English are not learning their mother tongues well enough. They feel that as long as their children are learning English well, they need not bother.

As an example, we can observe, for instance, how Assamese society views this issue of English language learning. With some of the less-informed families comprising the Assamese lower middle-class, the situation is such that I don’t know whether to call it a comic or a tragic situation. If you approach one of their little kids and ask, in Assamese: “Tomar naam ki?” the child will invariably rattle off an English sentence: “My name is...” The poor child may not be going to an English school, the parents may not know English well enough, but they have at least taught him one English sentence, and they are all very happy about it. Such is the sense of prestige connected with this imperial language.

India’s Northeast in general and Assam in particular has seen a lot of politics in the name of identity. There have been various demands, for example, for particular privileges for particular groups of people at different times. This is also a place where a very large number of ethnic groups speaking a large number of distinct languages live. In Assam, Assamese is the most important spoken language, but even within Assam, Assamese doesn’t enjoy supremacy everywhere. In the Barak Valley, for example, the most widely used language is Bengali, not Assamese. Then in the Brahmaputra valley, too, certain ethnic groups prefer some other language to Assamese when it

comes to using a lingua franca. The Bodos, for instance, use the Devnagari script rather than the Assamese script, and many of them prefer to speak in Hindi or English rather than Assamese even when interacting with someone who speaks Assamese. These are ominous signs for those whose identity is bound up with the Assamese language.

While there is reluctance on the part of some of the age-old inhabitants of Assam to speak in Assamese, there seems to be a growing use of the Assamese language in many Muslim-dominated rural areas of the state. The news media has sometimes reported about an alleged ISI-backed plan to disseminate knowledge of the Assamese language in areas populated by Bangladeshi immigrants. Why? Apparently to help immigrants acquire an irrefutably 'pure' Assamese identity by becoming fluent speakers of Assamese. And how is the community of people whose mother tongue is Assamese reacting to all this? There doesn't seem to be much reaction. Besides, more and more Assamese middle-class families are sending their children to English-medium schools where Assamese is not given the importance that it deserves in Assam. I am not at all suggesting that studying in English-medium schools is bad, nor am I advocating any fanatical rejection of English; I'm only saying that many young Assamese are not learning their mother tongue well, and their elders don't seem to find anything wrong in that.

If this trend continues unabated it is quite possible that a time will come when ethnic Assamese people will lose their grip on their own mother-tongue while Bangladeshi or erstwhile Bangladeshi immigrants will assert their 'Assamese-identity' vigorously on the ground of their command over the Assamese language. The mistake that the ethnic Assamese are committing in not ensuring that their children learn and use Assamese properly may have disastrous consequences.

Again, if such is the case with Assamese in Assam, the situation is certainly not better for the many small languages spoken in Assam and the other Northeastern states. Early Christianization of many of our hill tribes went hand in hand with English education for them, which has had an empowering effect on them in certain ways, but the process has also led to the loss or weakening of native languages.

Besides, education has become more and more career-oriented today. Careerism, on the other hand, is connected with market-demand. In this scenario regional languages like Assamese or Bodo or Mising do not stand a chance in the competition against the global language English. Again, of the many varieties of English in the world, American English is in ascendancy today because of the successes of Big Brother America in everything from commerce to war. While European nations like France and Spain do not wish to let English take over Europe, and are very conscious about the status of their languages within the European Union, Big Brother America—true to its character of always meddling in other people's affairs—has even tried to pressurize the European Union countries to accept English wholeheartedly and without any reservation.

Unlike the European nations which are sensitive about their languages, however, we people of India's Northeast seem to be happy to flaunt our expertise in English and are not bothered about our lack of expertise in our mother tongues. The location of India's Northeast in a situation of volatile ideological politics actually calls for much greater awareness of the problem than our people have shown so far.

While English language imperialism has desensitized people to the problems of their native languages, there has also been much resistance to English in many parts of the world. In some countries, English has been replaced by a regional language as the official language. Some individuals have shown stiff resistance to English. Ngugi wa Thiong'o, the Kenyan writer, has stressed the need to reject English as crucial to the process of decolonizing the mind. For him, the submission to the language of the colonizers is synonymous with the continued acceptance of the supremacy of the colonizers. Obi Wali, the Nigerian critic was also famous for his call to the African writers to reject English and embrace African languages. Others like Chinua Achebe and Kofi Awoonor have defended their use of English language rather than African languages in their writings. Achebe feels that while colonialism was the cause of much misery in Africa, it also did two good things for the Africans. It created large political units, although by force, in place of small autonomous political units, and it gave Africans a few Euro-

languages—English, French, Portuguese—to converse in. The highly complex linguistic scene in Africa is such that most tribes cannot communicate among one another in their own languages, and need a lingua franca for mutual communication. Writers like Achebe, Awoonor and Wole Soyinka also acknowledge the benefits of publishing in a world language. One needs to also consider the fact that although Ngũgĩ wa Thiong'o has called for a rejection of English, he teaches English in America—he is a Fanonian Marxist but he apparently benefits by his stay in the seat of empire and hasn't rejected English fully. He has translated all his Gikuyu novels into English.

While the debate over rejecting or accepting English rages unabated in Africa, it is quite clear that English is here to stay. In India, we do not have quite the same debate, but resistance to English has been felt here to. Mahatma Gandhi deplored the fact that English enjoyed a position of supremacy in India. Baba Ram Dev says that India must pay more respect to Hindi and other Indian languages than to English.

In this backdrop of a volatile global and national linguistic scenario, how should people of Assam and the other states of the Northeast behave? I think the most reasonable thing for them would be to learn their mother tongues very well, teach their mother tongues

to their children, and use their mother tongues for communication, as library language, and language of learning and literature. At the same time, they must learn Hindi and English well. To neglect English would be courting irrelevance in today's world, and expertise in Hindi can only facilitate pan-Indian communication. Besides, linguistic skills can only empower an individual or a people. My only concern is that even while acquiring multilingual skills, one must not neglect one's mother tongue, and this is especially true for the Assamese and other Northeast Indian ethnic groups inhabiting a region marked by identity politics.

My argument here may seem needlessly alarmist to some, but considering the really complex and difficult situation in which our identity finds itself today, one cannot do away with anxiety about the condition of our mother tongues. The thought of even the possibility of the death of one's language can be chilling, and you don't need to be the speaker of a very small language to have this fear, as what Australian author David Malouf's statement, quoted by David Crystal, seems to suggest:

When I think of my tongue being no longer alive in the mouths of men a chill goes over me that is deeper than my own death, since it is the gathered deaths of all my kind. (Crystal, 25)

Works Cited :

- Crystal, David. *Language Death*. Cambridge: Cambridge University Press. Third edition, 2003.
- Misra, B G. "Language Spread in a Multilingual Setting: the Spread of Hindi as a Case Study" in Cooper R. L. (ed) *Language Spread: Studies in Diffusion and Social Change*. Bloomington: Indiana University Press, 1982.
- Phillipson, Robert. *Linguistic Imperialism*. Oxford: Oxford University Press, 2008. First pub 1992.

Dr. Sanjeev Kumar Nath: Associate Professor, Department of English, Gauhati University

ছেয়দ আব্দুল মালিকৰ উপন্যাসত নদী

বিমল মজুমদাৰ

নদীয়ে আমাৰ মনত দুই ধৰণৰ আবেগৰ সৃষ্টি কৰে— এটা দৃশ্যমান আৰু আনটো সাস্পীতিক। প্রথমটোত নদীক মানুহে জীৱনৰ উৎস তথা নিৰাপত্তাৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰে। দ্বিতীয়টোত নদীৰ পৰা মানুহে সৃষ্টিশীল কৰ্মৰ বাবে অনুপ্ৰেৰণা লাভ কৰে। প্রকৃতিৰ অঙ্গ হিচাপে নদীৰ বিচিত্ৰ ৰূপ আৰু সৌন্দৰ্য্যই মানুহক যুগ-যুগান্তৰৰপৰাই মোহিত কৰি আহিছে।

নদী প্রকৃতিৰ এটি বিশিষ্ট অঙ্গ। ই এটা জলধাৰা; যাৰ পৰ্বত বা হ্রদৰপৰা উৎপত্তি হয় আৰু ভূপৃষ্ঠৰ ওপৰেৰে প্ৰবাহিত হৈ সাগৰ বা হ্রদত মিলিত হয়। কিন্তু মানুহৰ ওচৰত নদী কেৱল প্রকৃতিৰ অঙ্গই নহয়— জীৱনৰ লগত, সমাজৰ লগত নিবিড়ভাৱে জড়িত। নদীৰ পাৰত বসবাস কৰা মানুহৰ লগত নদীৰ সম্পৰ্ক আৰু অধিক গভীৰ। ক'ব পাৰি এই সম্পৰ্ক তেজ-মগ্গহৰ, যুগ-যুগান্তৰৰ। বহু সময়ত নদী হৈ পৰে মানুহৰ সুখ-দুখৰ সমভাগী, উত্থান-পতনৰ সাক্ষী, সংঘাত-সংগ্ৰামৰ প্ৰতীক তথা ইপাৰৰ লগত সিপাৰৰ মহামিলনৰ সেতু। নদীয়ে আমাৰ মনত দুই ধৰণৰ আবেগৰ সৃষ্টি কৰে— এটা দৃশ্যমান আৰু আনটো সাস্পীতিক। প্রথমটোত নদীক মানুহে জীৱনৰ উৎস তথা নিৰাপত্তাৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰে। দ্বিতীয়টোত নদীৰ পৰা মানুহে সৃষ্টিশীল কৰ্মৰ বাবে অনুপ্ৰেৰণা লাভ কৰে। প্রকৃতিৰ অঙ্গ হিচাপে নদীৰ বিচিত্ৰ ৰূপ আৰু সৌন্দৰ্য্যই মানুহক যুগ-যুগান্তৰৰপৰাই মোহিত কৰি আহিছে। একে সময়তে সেই বিমুগ্ধ সৌন্দৰ্য্যই কবি সাহিত্যিকক সৃষ্টিশীল ৰচনাৰ প্ৰতিও অনুপ্ৰাণিত কৰি আহিছে।

নদীৰ লগত মানুহৰ সম্পৰ্ক আজন্মৰ— যিমান গভীৰ, সিমান আত্মীয়। মানৱ সভ্যতাৰ ক্ৰমবিকাশ ঘটিছে নদীক কেন্দ্ৰ কৰি। পৃথিৱীৰ প্ৰাচীন, বিখ্যাত সভ্যতা সমূহ সেইবাবেই নদীকেন্দ্ৰিক। নীল নদীক কেন্দ্ৰ কৰি মিছৰীয়া সভ্যতা, হোৱাংহো আৰু ইয়াচিংচিকিয়াং নদীক কেন্দ্ৰ কৰি চীনা সভ্যতা, টাইগ্ৰীচ আৰু ইউক্ৰেটিছ নদীৰ পাৰত মেছোপটেমীয়া, ইৰাৱতীৰ পাৰত বাৰ্মা সভ্যতা, চালুবেন নদীৰ পাৰত থাইলেণ্ড

সভ্যতা গঢ় লৈ উঠিছে। ভাৰতবৰ্ষৰ সিন্ধু নদীৰ পাৰত মহেঞ্জোদাৰো আৰু হাৰাপ্পা ত সিন্ধু সভ্যতাৰ বিকাশ ঘটিছিল। ভাৰতীয় সভ্যতা-সংস্কৃতিৰ উদ্ভাৱন দ্বাৰা বিশেষভাৱে প্ৰভাৱিত হৈ পৰাৰ বাবে ভাৰত 'নদী-মাতৃক দেশ' বুলিও অভিহিত কৰা হয়। ভাৰতীয় সংস্কৃতিত নদীক জীৱন-দাত্ৰী হিচাপেও উপসনা কৰা হয়। সভ্যতাসমূহেই পৃথিৱীৰ প্ৰায়বোৰ ডাঙৰ ডাঙৰ নগৰ নদীৰ পাৰত অৱস্থিত। উদাহৰণ স্বৰূপে— নদীৰ পাৰত লণ্ডন চহৰ, চিয়েন নদীৰ পাৰত পেৰিছ নগৰ, মস্কোভা নদীৰ পাৰত মস্কো, নদীৰ পাৰত কাইৰো নগৰ গঢ় লৈ উঠিছে। ভাৰতবৰ্ষৰ গঙ্গা নদীৰ পাৰত বাৰানসী, যমুনা নদীৰ পাৰত দিল্লী, কৃষ্ণা নদীৰ পাৰত বিজয়ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পাৰত গুৱাহাটী, হুগলী নদীৰ পাৰত মস্কো, নীল নদীৰ পাৰত কাইৰো নগৰ গঢ় লৈ উঠিছে। ভাৰতবৰ্ষৰ গঙ্গা নদীৰ পাৰত বাৰানসী, যমুনা নদীৰ পাৰত দিল্লী, কৃষ্ণা নদীৰ পাৰত বিজয়ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পাৰত গুৱাহাটী, হুগলী নদীৰ পাৰত কলিকতা মহানগৰী গঢ় লৈ উঠিছে। ভৌগোলিক সীমা নিৰ্দ্ধাৰণ, মানৱ জাতিৰ প্ৰসাৰ, যাতায়ত ব্যৱস্থা, ব্যৱসায়-বাণিজ্য, কৃষি, শিল্প উৎপাদন, সাহিত্য সৃষ্টি, সাংস্কৃতিক আদান-আদি বিভিন্ন দিশলৈ নদীয়ে অকৃপণ ভাৱে আগবঢ়াই আহিছে।

সাহিত্যৰ লগতো নদীৰ সম্পৰ্ক গভীৰ। উইলিয়াম জেমচ আৰু হেনৰি জামসন নামৰ মনোবৈজ্ঞানিক ভাতৃদ্বয়ৰ মতে সাহিত্যত বহু চৰ্চিত তথা বহু ব্যৱহৃত 'চেইন অফ কনচায়াঁচ' বা Stream of Consciousness

দীৰ লগত জড়িত। ইংৰাজ ঔপন্যাসিক টমাছ হাৰ্ডিৰ 'The Return of the Native', ৰাছিয়ান ঔপন্যাসিক মিখাইল শ্ব'লকোভৰ নবেল পুৰস্কাৰ প্ৰাপ্ত 'Quite Flows of Don' আদি বিশ্ববিখ্যাত নদীকেন্দ্ৰিক ঔপন্যাস। নদী, নাও আৰু নাৰীয়া আছিল শ্যেলীৰ কবিতাৰ প্ৰিয় প্ৰতীক। আমাৰ যতীন্দ্ৰনাথ দুৰৰাৰো প্ৰিয় প্ৰতীক আছিল এই তিনিটাই। কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত সংসাৰখনক এখন নদীৰ লগত তুলনা কৰা হয়। নদীৰ ধাৰ নিছিগা সোঁতৰ দৰে সংসাৰৰ সোঁতো ধাৰ নিছিগা। সংসাৰৰ সোঁতত কত জীৱনৰ লীলা-খেলাৰ টো উঠিছে, তাৰ গৈছে তাৰ আদি-অন্ত নাই। এইক্ষেত্ৰত নদী গতিশীলতাৰ প্ৰতীক।

চুপৰনোবেল বঙলা সাহিত্যত নদীকেন্দ্ৰিক সাহিত্যৰ পৰিমাণ বৰ সংস্কাৰিত। বৰীন্দ্ৰনাথ ঠাকুৰৰ 'সোণাৰতৰী', মাণিক ঔপন্যাস 'পান্নানদীৰ মাৰি', বিভূতি ভূষণৰ 'ইছমাতী', অদ্বৈত বৰ্মাৰ 'সংস একাট নদীৰ নাম', সমৰেশ বসুৰ 'গঙ্গা', আব্দুল ক্বাৰৰ 'সোণাৰ চৰ', প্ৰবোধ বন্ধু অধিকাৰীৰ 'ধলেশ্বৰী', আবু হাছকৰ 'পলিদ্ৰীপ', মনোজ বসুৰ 'জলমঙ্গল', অমৰেন্দ্ৰ ঘোষৰ 'চংগাচেম' আদি ভালেসংখ্যক সুখপাঠ্য উপন্যাস বঙলা ভাষাত ৰচিত হৈছে। অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যত নদীয়ে এক লেখত ল'বলগীয়া স্থান অধিকাৰ কৰি আছে। ৰজনীকান্ত বৰদলৈৰ 'মিৰি জীয়ৰী' উপন্যাসত বৰ্ণিত সোৱণশিৰি আৰু ঘূণাসূতি নদীৰ যোগেদি অসমীয়া উপন্যাসত এই পৰম্পৰাটো আৰম্ভ হয়। তাৰ পিছতে লক্ষ্মীনন্দন বৰাৰ 'গঙ্গা চিলনীৰ পাখি'ত সোণাইনদী, নৱকান্ত বৰুৱাৰ 'কপিলী পৰীয়া সাধু'ত কপিলী নদী, নিৰুপমা বৰগোহাঞিৰ 'এই নদী নিৰৱধি'ত পাগলাদিয়া নদী, শীলভদ্ৰৰ 'মধুপুৰ'ত গদাধৰ নদী, উমাকান্ত শৰ্মাৰ 'চিমচাঙৰ দুটি পাৰ' আৰু স্বৰ্ণ বৰাৰ 'চিমচাঙৰ হাঁহ'ত গাৰো পাহাৰৰ চিমচাং নদী, মামণি ৰয়চম গোস্বামীৰ 'চেনাবৰ সোঁত'ত কাশ্মীৰৰ চেনাব নদী, পূৰ্বী বৰমুদৈৰ 'শান্তনুকুলনন্দন'ত ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদী আদি ভালে সংখ্যক নদীয়ে উপন্যাসসমূহত পটভূমি হিচাপে অৱদান আগবঢ়াইছে।

নদীৰ বৰ্ণনা আৰু নদীয়ে উপন্যাসৰ কাহিনীত আটাইতকৈ বেছি ঘনিষ্ঠভাৱে জড়িত হৈ আছে ছৈয়দ আব্দুল মালিকৰ উপন্যাসত। তেওঁৰ 'সূৰ্যমুখীৰ স্বপ্ন'ত ধনশিৰি, 'ৰূপাবৰিৰ পলস'ত বৰলুইত, 'নল-বিৰিণা-খাগৰি'ত মৌজুৰি, 'বনজুই'ত চাৰকাড়িয়া, 'জীয়াজুৰিৰ ঘাট'ত জীয়াজুৰি, 'পহুমৰা হাবিৰ বাট'ত ৰূপজুলি, 'জৈতুকা পাতৰ দৰে'ত দিচৈ নদী, 'ধন্য নৰ তনু ভাল'ত টেম্বুৱাণী আৰু ব্ৰহ্মপুত্ৰ, 'প্ৰেম অমৃতৰ নদী'ত বৰনৈ আৰু ঘাগৰনৈ আদি ভালেসংখ্যক নদীয়ে অপৰিসীম ভূমিকা আগবঢ়াইছে।

চৈয়দ আব্দুল মালিকৰ বহু পঠিত তথা জনপ্ৰিয়তাৰ শীৰ্ষত থকা উপন্যাসখনি হ'ল ১৯৬০ চনত প্ৰকাশিত 'সূৰ্যমুখী স্বপ্ন'। অসমৰ গ্ৰাম্য জীৱনৰ পটভূমিত ৰচিত এই উপন্যাসখনি মূলত কাহিনী প্ৰধান। বিচিত্ৰ চৰিত্ৰ আৰু পৰিস্থিতিৰে সমৃদ্ধ এটি ৰসাল কাহিনী উপন্যাসখনিৰ মাজত নিহিত হৈ আছে। এই কাহিনী

গতানুগতিক নহয় অথচ বাস্তৱ জীৱনৰ লগত সংপৃক্ত। ক'ব পাৰি যে 'সূৰ্যমুখী স্বপ্ন'ৰ আকৰ্ষণীয়তাৰ অন্যতম কাৰণ হ'ল ইয়াৰ নিটোল, ধাৰাবাহিক তথা ৰসোতীৰ্ণ কাহিনী। কাহিনীটোৰ মাজত মজি থাকিব পৰা অৱস্থা 'সূৰ্যমুখীৰ স্বপ্ন'ত আছে।

চৈয়দ আব্দুল মালিকৰ 'সূৰ্যমুখী স্বপ্ন' উপন্যাসখনিৰ কাহিনীৰ পটভূমি হ'ল ধনশিৰি নদী আৰু সেইনদীৰ পাৰত অৱস্থিত ডালিম গাওঁখনি। সেইবাবে ঔপন্যাসিকে কাহিনীৰ আৰম্ভণিতে ধনশিৰি নদী আৰু ডালিম গাওঁৰ এটি সামগ্ৰিক চিত্ৰ অঙ্কন কৰাৰ লগতে তাৰ এটি নাতিদীৰ্ঘ ইতিহাসৰ বিৱৰণো দাঙি ধৰিছে। ডালিম গাওঁখন কেইবাশ বছৰৰ পুৰণি গাওঁ। আলৰ বুঢ়া বৰগছ কেইজোপা তাৰ সাক্ষী; নৈৰ পাৰৰ জয়াল মৰিশালিখন তাৰ সাক্ষী; গাঁৱৰ বুঢ়া-বুঢ়ীৰ মুখত আগৰ কালৰ সাধুকথাৰ শেষ নাই। নৈৰ ঘাটত হেজাৰ ডেকা-গাভৰুৰ চিন মাৰ যোৱা খোজৰ স্মৃতি। বহুত হেজাৰ, বহুত লাখ। তাৰ পিছতে ঔপন্যাসিকে ধনশিৰি নদীৰ বিৱৰণ দিছে— "ধনশিৰি নামি আহিছে নগা পাহাৰৰ পৰা, কোনোবা নাগিনী গাভৰুৰ নাচনি কঁকালৰ চেও ধনশিৰিৰ গাত। গুঁঠ নাগিনীৰ হাঁহি— মিঠা, বাংঢালী— ক্ৰুৰ। ধনশিৰি বৈ গৈছে দক্ষিণৰ পৰা উত্তৰলৈ নগা পাহাৰৰ পৰা ব্ৰহ্মপুত্ৰলৈ।

'সূৰ্যমুখী স্বপ্ন'ৰ প্ৰকৃতিৰ বিশেষত্বপূৰ্ণ দিশটো হ'ল উপন্যাসৰ কাহিনীৰ লগত প্ৰকৃতি জগতখনৰ এৰাব নোৱাৰা সম্পৰ্কটো। বহুক্ষেত্ৰত উপন্যাসৰ কাহিনী লগত প্ৰকৃতিৰ সম্পৰ্ক উপৰাভাৱে বৰ্ণনা কৰা হয়। কাহিনীৰ গভীৰতাৰ লগত তাৰ ওতঃপ্ৰোত সম্পৰ্ক নাথাকে বা প্ৰকৃতিৰ বৰ্ণনাখিনি বাদ দিলেও উপন্যাসখনিৰ কাহিনীৰ কোনো হীন-দেটি নঘটে। কিন্তু চৈয়দ আব্দুল মালিকৰ উপন্যাসত বিশেষকৈ 'সূৰ্যমুখী স্বপ্ন'ত প্ৰকৃতি আৰু কাহিনীৰ মাজত তেজ-মগ্গহৰ সম্পৰ্ক স্থাপিত হৈছে। এটাক বাদ দি আনটো নিৰস বা প্ৰকৃতিক বাদ দি উপন্যাসখনিৰ কাহিনীক কল্পনাই কৰিব নোৱাৰি। এটা নিবিড় সম্পৰ্ক আৰু কৌশলেৰে প্ৰকৃতিক উপন্যাসখনিত ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে।

প্ৰকৃতিৰ ভিতৰত নদীৰ বৰ্ণনাই মালিকৰ উপন্যাসত সৰহ। 'সূৰ্যমুখী স্বপ্ন'ত কপাহী, চেনিমাই, তৰা আৰু গুলচৰ মাজেদি যেন বৈ গৈছে ধনশিৰি নৈ। উপন্যাসখনত ধনশিৰিৰ বৰ্ণনা বৰ মন পৰশা :

"নৈখনে কথা কয়। বহু পুৰণি কথা। কথাবোৰ দুয়োপাৰৰ গৰাত লাগি ৰয়। বিৰিণাৰ পাতত বহুত দিনলৈ থাকে। বতাহজাক আহি পুৰণি কথাবোৰ বিৰিণা পাতৰ পৰা ক'বলৈ লৈ যায়। তথাপি কথাৰ শেষ নাই। ধনশিৰিয়ে পৰ্বতৰ কথা জানে, ভৈয়ামৰ কথা জানে, ভৰপুৰ গাঁৱৰ কথা জানে, এৰাবাৰীৰ কথা জানে, বাৰিষাৰ কথা জানে, খৰালিৰ কথা জানে।"

নদীৰ বুকুত অনন্তকালৰ কথা। বেজাৰৰ, আনন্দৰ, হাঁহিৰ, কান্দোৰ, জন্মৰ, মৃত্যুৰ।

বহুত মৰমৰ কথাও জানে ধনশিৰিয়ে।

কথাবোৰ পুৰণি হয়, ধনশিৰি নতুন হয়। বাৰিষাৰ বানে

খৰালিৰ বেদনা ধুই লৈ যায়। কাহিনীবোৰ নিকা হয়। ধনশিৰি পাৰত নতুন কাহিনীৰ কুঁহিপাত গজে।”

ধনশিৰি বৈ গৈছে ব্ৰহ্মপুত্ৰলৈ। লুইতৰ বাহুৰ মাজত কিহৰ জানো সোণৰ সোলেংটো বিচাৰি। অকণি ৰবৰো আজৰি নাই, নৰয়। নাচনী ধনশিৰিৰ কঁকালত দেওলগা, দেওধ্বনিৰ দেও। ধনশিৰি বৈ গৈছে দক্ষিণৰ পৰা উত্তৰলৈ— নগা পাহাৰৰ পৰা ব্ৰহ্মপুত্ৰলৈ।”

ধনশিৰি নদীৰ বিষয়ে এনে কাব্যিক তথা নান্দনিক বৰ্ণনাৰ পিছত ঔপন্যাসিকে ধনশিৰিৰ লগত ডালিম গাঁওৰ মানুহৰ সম্পৰ্ক কিমান গভীৰ তাৰ আভাস দিছে— ডালিম গাঁৱৰ মানুহৰ অহা-যোৱা কৰা বাটো ধনশিৰি নদীয়েই। যিকোনো ফালৰ পৰা ধনশিৰি ওলাব পাৰিলেই হ'ল, আৰু বাটৰ দৰকাৰ নাই। ধনশিৰিয়েই যেন ডালিম গাঁৱৰ নিৰ্ভৰযোগ্য আশ্ৰয়স্থল। চফিয়ত বুঢ়াৰ আঁকৰা পুতেকৰ লগত যেতিয়া যড়যন্ত্ৰ কৰি তৰাক বিয়া দিব খুজিলে, তৰাই ৰাতিৰ আন্ধাৰে আন্ধাৰে হাবি-বননিৰ মাজেৰে পলাই আহিল। আন্ধাৰ আৰু অৰণ্যৰ ভয়ে তাই বিব্ৰত কৰি তুলিছে। ইফালে চফিয়ত বুঢ়াই খেদি আহি ধৰি নিয়াৰ ভয়। কিন্তু হাবি-বননি পাৰ হৈ তাই যেতিয়া ধনশিৰিৰ কোমল মাটিত খোজ পেলালে, তাই নিৰ্ভয় হ'ল, আশ্বস্ত হ'ল— “এইখন চিনাকী ধনশিৰি, সকলোৱে ঠগিলেও ধনশিৰিয়ে নঠগে। ধনশিৰি নিৰাশ্ৰয়ৰ আশ্ৰয়, অসহায়ৰ সহায়।”— ইয়ে প্ৰমাণ কৰে ধনশিৰিৰ লগত মানুহৰ সম্পৰ্ক কিমান নিবিড়।

এই ধনশিৰিৰো বিচিত্ৰ ৰং। ঔপন্যাসিকে তাৰ সুন্দৰ চিত্ৰ আঁকিছে এনেদৰে “খৰালি শীৰ্ষ ধনশিৰিৰ পানী জিলিকি থাকে। শুকান গড়াবোৰ থিয়দি থাকে। বাৰিষাৰ বানপানীৰ আকণ্ঠ তৃষ্ণাত ধনশিৰি বাউলী হয়, গুৰু-গোঁসাই নামানে, গড়া খহায়, গাঁও পোতে, পথাৰ উটুৱাই নিয়ে, নৈপৰীয়া খেতিয়কৰ ঘৰ-বাৰী ভাঙি তহিলং কৰে। সেইবুলি ধনশিৰিক ডালিম গাঁৱৰ কোনোৱে বেয়া নাপায়,

শাও-পাতো নিদিয়ে। ধনশিৰি যেন মাতৃ-আই। আয়ে বে বোকাৰ পৰা কোলাত তুলি লয়, কেতিয়াবা কোলাৰ পৰা বে ঠেকেচা মাৰি থয়। কেতিয়াবা ধনশিৰিয়ে পলস পেলাই পাৰ শস্য-শ্যামলা কৰে, কেতিয়াবা বানে ঘৰ-দুৱাৰ ভাঙি, শস্য গৰু-ম'হ উটাই ডালিম গাঁৱত আতংকৰ সৃষ্টি কৰে।

কৃষিজীৱি মানুহৰ নৈৰ লগত সম্পৰ্ক আৰু অধিক গুলচৰ যোগেদি ঔপন্যাসিকে সেই সম্পৰ্কৰ প্ৰগাঢ়তা কৰিছে— “মাজ-ৰাতি। ধনশিৰিৰ পানী শুকাইছে। নৈত বহ পলসুৱা বালি-চাপৰি পৰিছে। এইবোৰত আলু, জলকীয়া, ভাল হয়।” কেতিয়াবা ধনশিৰিলৈ চাই গুলচে ভাৰে— “ধন অলপ সিফালে বব ধৰিলেই হয়। তেঁৱে যি লৈ এইফালে মাটিৰ ওচৰত নতুন বালি-চাপৰি পৰিব। পানী য় আৰু মই ট মাটি কেডৰাক আমনি নকৰে।” কল্পনাৰ পৰা, পাপোনভোলা কাৰণে ধনশিৰিৰ পাৰ তাৰ যেন অৱসৰ বিচাৰি ৰাখি ৰাখি কলক যোৱা ধনশিৰিৰ লগত সি কথা পাতে। ধনশিৰিৰ মানুহৰ লগত পতাৰ নিচিনাকৈ। ধনশিৰি যে গুলচৰ সৈতে আছে; দিনটো ল থাকিলেও হেঁপাহ নপলায়। তাৰ বাবে কেতিয়াবা তৰা আৰু অভিন্ন হৈ পৰে। বুকুত এবুকু দুখৰ পোঁৱতি সোঁতেৰে তৰাজনীয়েই যেন ধনশিৰি। তৰাৰ প্ৰতি কৰা অবিচাৰৰ ব গুলচে অনুতাপ কৰে— ধনশিৰিৰ নিৰিৰিলি পাৰত।

এইদৰে আব্দুল মালিকৰ ‘সূৰ্যমুখী স্বপ্ন’ উপন্যাস ধনশিৰি নদী ডালিম গাঁৱৰ সুখ-দুখ, প্ৰেম-বিৰহ, আশা-আব লগৰী। উপন্যাসখনিত এনে এটা ঘটনা নাই, যিটো ধনশিৰি লগত জড়িত হৈ থকা নাই। ধনশিৰিৰ লগত থকা এনে তেজ- সম্পৰ্কই উপন্যাসখনিক এক অনন্য মাত্ৰা প্ৰদান কৰিছে। উপন্যাসৰ ইতিহাসত সেইবাবেই ‘সূৰ্যমুখী স্বপ্ন’ৰ স্থান সুকীৰ্ণ

ড° বিমল মজুমদাৰ : আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰাক্তন ছাত্ৰ আৰু বৰ্তমান গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অসমীয়া বিভাগৰ সহযোগী অধ্যাপক।

ৰাম-নৱমী আৰু কানীয়া কীৰ্ত্তন : এটি তুলনামূলক আলোচনা

• চম্পা পাটগিৰী

অসমীয়া সাহিত্যৰ ভেটি নিৰ্মাণ কৰোতা সকলৰ ভিতৰত গুণাভিৰাম বৰুৱা আৰু হেমচন্দ্ৰ বৰুৱা অন্যতম। তেওঁলোকৰ সময়ৰ অৰ্থাৎ ঊনবিংশ শতিকাৰ অসমীয়া সমাজখন আছিল কঠোৰ নীতি-নিয়ম, অহিতকৰ অভ্যাস আৰু কু-প্ৰথাৰে পৰিপূৰ্ণ। সেয়েহে সমাজ সংস্কাৰৰ মনোভাৱেৰে গুণাভিৰাম বৰুৱাই 'ৰাম-নৱমী' আৰু হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাই 'কানীয়া কীৰ্ত্তন' নাট ৰচনা কৰিছিল। ১৮৫৭ চনত ৰচিত 'ৰাম-নৱমী' প্ৰথম আধুনিক অসমীয়া সামাজিক নাটক আৰু ১৮৬১ চনত প্ৰকাশিত 'কানীয়া-কীৰ্ত্তন' দ্বিতীয়খন নাটক।

দুয়োখন নাটকেই অসমীয়া সমাজৰ দুটা বেলেগ বেলেগ দিশৰ সংস্কাৰৰ উদ্দেশ্য আগত ৰাখি ৰচনা কৰিছিল। ৰাম-নৱমী নাটকৰ বিষয়বস্তু আছিল সমাজত প্ৰচলিত কঠোৰ নীতি-নিয়মে সৃষ্টি কৰা অশুভ পৰিণাম আৰু 'কানীয়া-কীৰ্ত্তন'ৰ বিষয়বস্তু আছিল অহিতকৰ অভ্যাসে কেনেকৈ মানুহক ধ্বংসৰ পথলৈ লৈ যায়। এই অশুভ পৰিণামৰ প্ৰতি জনগণক সচেতন কৰাই আছিল নাট দুখনৰ মূল উদ্দেশ্য।

দুয়োখন নাটক ৰচনাৰ উদ্দেশ্য সমাজ সংস্কাৰ হ'লেও দুয়োখন নাটকৰ সুৰ একে নহয়। তদুপৰি নাটকৰ সংলাপ আৰু বিষয়বস্তু উপস্থাপনত দুয়োজনৰ পৃথক দৃষ্টিভঙ্গী দেখা যায়। হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাই 'কানীয়া-কীৰ্ত্তন'ত যাক এবাৰ ধৰিছে তাৰ প্ৰতি অকণো সহানুভূতি দেখুওৱা নাই। তীক্ষ্ণ ব্যংগই নাটখনৰ ৰচনা ৰীতিৰ বিশেষত্ব। আনহাতে গুণাভিৰাম বৰুৱা আছিল মৃদুপছী সংস্কাৰক সেয়ে 'ৰাম-নৱমী' নাটকৰ কতো তীক্ষ্ণতাৰ আশ্ৰয় লোৱা নাই। শাস্ত্ৰ আৰু যুক্তিৰ মাজেৰে সমাজৰ কঠোৰ নিয়ম-নীতিৰ বিলোপ সাধন কৰিব বিচাৰিছে।

'ৰাম-নৱমী' গহীন সামাজিক নাটক। নাটকখনৰ মূল বিষয়বস্তু হ'ল, বাল্যকালতে বিধবা হোৱা ছোৱালী এজনীৰ যৌৱন কালত বিকশিত হোৱা কামনাৰ কৰুণ পৰিণতি। বিধৱাৰ পুনৰ বিবাহ হ'ব নোৱাৰাৰ কাৰণে কি দুখজনক পৰিণতি হ'ব পাৰে তাৰ চিত্ৰ এখনি নাট্যকাৰে অংকন কৰিছে।

'ৰাম-নৱমী' নাটকৰ নায়িকা নৱমী সন্ত্ৰাস্ত্ৰ ব্ৰাহ্মণ পৰিয়ালৰ গাভৰু বিধৱা। পুষ্পিতা নৌহওঁতে বিয়া দিয়া নৱমী স্বামীৰ ঘৰলৈ যোৱাৰ আগতে বিধৱা হয়। ব্ৰাহ্মণৰ বিধৱাসকলৰ খোৱা-বোৱা, চলন-ফুৰণ, থকা-মেলা সকলো ক্ষেত্ৰতে সমাজে বান্ধি দিয়া কঠোৰ নীতি-নিয়মৰ মাজেৰে জীৱন অতিবাহিত কৰিব লাগিছিল। নৱমীৰ ক্ষেত্ৰতো সেয়ে হ'ল। কিন্তু যৌৱনৰ ভৰ-দুৱাৰ ডলিত উপস্থিত হোৱা নৱমীয়ে সন্ত্ৰাস্ত্ৰ ব্ৰাহ্মণ পৰিয়ালৰ শিক্ষিত যুৱক ৰামচন্দ্ৰক ভাল পালে আৰু এদিন কামনাৰ বশৱৰ্তী হৈ ডেকা ৰামচন্দ্ৰৰ ওচৰত আত্মসমৰ্পণ কৰিলে। গুপ্ত মিলনৰ ফলত নৱমী অন্তঃসত্ত্বা হয়। নৱমীৰ এনে কাৰ্যৰ বাবে সমাজে তেওঁলোকৰ ঘৰখনক এঘৰীয়া কৰিলে। শেষত নৱমীয়ে দুখময় জীৱনৰ বোজা বব নোৱাৰি আত্মহত্যাৰ পথ বাচিলয়।

নাটকৰ কাহিনী ভাগলৈ লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায় যে সেই সময়ৰ বাল্য বিধৱাৰ ওপৰত সামাজিক যি বাধা সিয়েই নৱমীক আত্মহত্যা কৰিবলৈ বাধ্য কৰাইছিল। আত্মহত্যাৰ আগমুহূৰ্ত্তত নৱমীয়ে কোৱা কথাৰ মাজেৰে বিধৱা নাৰীৰ সমাজত যি স্থিতি সেইকথা সুন্দৰকৈ প্ৰকাশ পাইছে “যি দেশত এনে দেশাচাৰ তাত যেন মানুহ জন্ম নধৰে। জন্ম হ’লেও যেন তিৰোতা নহয়। তিৰোতা হ’লেও যেন বিধৱা নহয়। বিধৱা হ’লেও যেন প্ৰথম অৱস্থাত নহয়।”

‘ৰাম-নৱমী’ নাটকৰ নায়ক ৰামচন্দ্ৰ আৰু নায়িকা নৱমীৰ মিলন লেখকে সমৰ্থন কৰিছে আৰু এনে মিলনৰ বৈধতা স্থাপন কৰিবলৈ নাট্যকাৰে নৱমীৰ মুখেৰে নিজৰ যুক্তি এনেদৰে দাঙি ধৰিছে— “মই কেতিয়াও কুৰ্ম কৰা নাই জগদীশ্বৰ সাক্ষী। এই জনতে ময় প্ৰথমে বিবাহ কৰোৱা জনৰ দৰে প্ৰাণ মন সমৰ্পণ কৰি দিছোঁ। তেওঁৰ বিনে মোৰ অন্য আৰু কোনো ভাৱনা নাই। তেওঁৰেই সকলো বিবাহৰ প্ৰধান যি তাৎপৰ্য সেইটি ইয়াতহে ঘটিল প্ৰথমটিত নঘটিল নঘটিল। মোক অসতী বুলিব। ঈশ্বৰে জানে ময় যদি প্ৰতিব্ৰতা হই থকা নাই ঈশ্বৰে ইয়াৰ যত্নগা দিব। শাস্ত্ৰটো বিশেষ বিধি আছে, এনে অৱস্থাত আমাৰ স্বামী ল’ব পাই। তথাপি যে এনে হইছে ই কোন দাৰুণ দেশাচাৰ।”

নাট্যকাৰৰ মতে বিধৱা এগৰাকীয়ে পুনৰ বিবাহৰ স্বামীক যদি মনে প্ৰাণে স্বামী বুলি গ্ৰহণ কৰে তেনে বিধৱা নাৰীয়ে ব্যভিচাৰিণী আখ্যা পাব নোৱাৰে। শাস্ত্ৰ আৰু নীতিৰ যুক্তিৰে বিধৱাৰ পতি গ্ৰহণ বৈধ বুলি সমৰ্থন কৰিলেও গোপন মিলনক লেখকে সমৰ্থন কৰা নাই। কাৰণ গোপন মিলনৰ পৰা কু-ফলহে পোৱা যায়। নৱমীয়ে যেতিয়া অন্তঃসত্বা অৱস্থাৰ কথা বুজিব পাৰিলে তেতিয়া অনুতাপ কৰি কৈছে— “(স্বগত) গুপ্ত প্ৰেমৰ এই শেষ দশা। প্ৰথমত স্বভাৱৰ শক্তি অতিক্ৰম কৰিব নোৱাৰিলোঁ। এতিয়া আকৌ সেই হ’ল। হে জগদীশ্বৰ। মোৰনো কঁপালত কি লেখিছা।” নৱমীৰ অন্তঃসত্বাক সমাজে সহজভাৱে ল’ব পৰা নাই। ঘাটে পানীয়ে এঘৰীয়া কৰাত তাইৰ জীয়াই থকাটোৱে টান হ’ল। দুৰ্বলচিতীয়া ৰামে অন্তঃসত্বা নৱমীক পত্নীৰূপে গ্ৰহণ কৰিবলৈ সাহসেৰে আগবাঢ়ি আহিব নোৱাৰিলে। সমাজৰ ভয়ত পিচ ছুকি থাকিল। বন্ধু কামদেৱৰ আগত বিধৱা বিবাহৰ সপক্ষে নানান যুক্তি দেখুৱালেও নৱমীক পত্নীৰূপে গ্ৰহণ কৰি সমস্যা সমাধান কৰিব পৰা নাই। অৱশেষত নৱমীয়ে আত্মহত্যাৰ পথকে বাছি লৈছে। নৱমীয়ে আত্মহত্যা কৰাৰ পিছত নৱমী আৰু ৰামৰ মিলন দূতী জয়ন্তীয়েও আত্মহত্যা কৰিছে। ৰামেও অৱশেষত আত্মহত্যাৰ পথকে বাছি লৈছে। মৃত্যুৰ আগমুহূৰ্ত্তত ৰামে দাৰুণ দেশাচাৰক নিন্দা কৰিলেও তাত দৃঢ়তা প্ৰকাশ পোৱা নাই।

আত্মহত্যা সমাজৰ বাবে অহিতকৰ। তথাপি লেখকে সমাজত সজাগতা আনিবলৈ আত্মহত্যাৰ দৰে এটি কাৰ্য দেখুৱাইছে।

লেখকে বিধৱা এগৰাকীৰ এনে বিষময় পৰিণতি নহ’ব বিধৱাৰ যে বিয়া হ’ব লাগে তাকেই নাট্যকাৰে যুক্তিৰে দেখুৱাইছে।

হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ ‘কানীয়া-কীৰ্ত্তন’ সামাজিক উদ্দেশ্যে নাটক। হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাই নাটখনত সেই সময়ৰ অসমীয়া বাহ্যিক নৈতিকতা আৰু আচাৰ-ব্যৱহাৰৰ অন্তৰালত লুকুৱাই থকা ব্যভিচাৰ, ভণ্ডামি, দুৰ্নীতি আদিৰ বিৰাট ৰূপটো দেখুৱাই দিছে। বৰবিহৰ গৰাহত পৰি কেনেকৈ চৰিত্ৰ আৰু সম্পত্তি দুয়োটা হ’ল, তাৰ চিত্ৰ লেখকে সাৰ্থক ভাৱে অংকণ কৰিছে।

সোণাৰী গাঁৱৰ মৌজাদাৰ ভদ্ৰেশ্বৰ বৰুৱাৰ কীৰ্ত্তিকান্তই পদ্মপাণি গৌঁসাইৰ সান্নিধ্যত কানি খাবলৈ কৰিলে। কানিৰ সোৱাদ পাই কেবাদিনো গালি-অলপকৈ কীৰ্ত্তিকান্ত ঘোৰ কানীয়া হৈ পৰিল। পৰি ফুটিয়ে তেওঁক গৰা মাৰি ধৰিলে যে তেওঁৰ মৌজা হেৰুৱাবলৈ, পৈত্ৰিক বেচা গ’ল, ঘৈণীয়েক চন্দ্ৰ প্ৰভাৰ সোণাৰীৰ পতা খাবলৈ পিয়দাক দিবলৈ বাধ্য হ’ল। মনৰ বেজাৰত কীৰ্ত্তিকান্তই ক’লে পৰিলোঁ; মৌজা ল’বৰ যত্ন, ন-কৈ ঘটা প’ওৱা আগৰ কালত সাং হ’ল।”

সা-সম্পত্তি সকলো শেষ কৰি কানি কিনিবলৈ হাতত পইচা নথকাত ঘৈণীয়েকৰ গালি খাবলগীয়া হ’ল আৰু অনুদৰ্শ হৈ এইদৰে ভাবিছে, “হয় হয়। মই যদি কানীয়া নহ’লোঁহে এইৰ মাত সহিলোহেঁতেন কেলেই?” ইয়াৰ উপৰিও কানি ক’লে লোভত পৰি কীৰ্ত্তিকান্তই অসৎ উপায় অৱলম্বন কৰি অৱলম্বন জেললৈ যাব লগা হ’ল। এপোৱা কানিৰ লোভত ফাটেক কীৰ্ত্তিকান্তৰ মনলৈ অনুতাপ আহে— “কানীয়াৰ অৱস্থা দেখি আছিলো, তেওঁ চকু থাকিও খালত পৰিলোঁ। আই-বোপাই খাবলৈ হাক দিয়াত তেওঁবিলাকৰ হিতকথা মোৰ কাণত যাটীয়া যেন হেলাগিছিল, এতিয়াহে তাৰ মোল বুজিছোঁ। কানিৰ লগত বন্ধু, মান, আবুৰ সকলো গ’ল। শেহান্তৰত এপোৱা কানিৰ মিত্ৰ মিছা সাথী ওলাই এতিয়া ফাটেকত প্ৰাণ যায়। শটোও অজাতি লগা হ’ল। ইহকালত যে ভুগিছোঁ, পৰকালতো জীৱটোৰ অসমৰ্পণ কৰিলোঁ, জল-পিণ্ডৰো আশা নাই। মোৰ বেজাৰত তিৰোতা মৰিল।”

কীৰ্ত্তিকান্তই ফাটেকত থাকোতে কানি পাণৰ চাৰি পৰিণামৰ কথা সুঁৱৰি ফকৰা এটি গাইছে—

“কেপা কানি বিহৰ শেষ

কানীয়াৰ নাই জ্ঞানৰ লেশ।”

কানি বৰবিহৰ গৰাহত পৰি উদ্ধাৰৰ উপায় কীৰ্ত্তিকান্তই এনেদৰে কৈছে, “কানি, তোৰ ভাল মহিমা। তই ইহকাল, পৰকাল, দুইকো নষ্ট কৰ। আমাৰ দেশৰ পৰা এই কেতিয়া দূৰ হ’ব?”

“কানীয়া—কীৰ্তনত কু-অভ্যাসৰ প্ৰতি হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাই বিদ্ৰোহ ঘোষণা কৰিলেও তাৰ পৰা উদ্ধাৰৰ পথ নিৰ্দেশ কৰা নাই। কানীয়াৰ চূড়ান্ত অধঃপতনৰ চিত্ৰহে অংকণ কৰিছে। উদাহৰণস্বৰূপে— কানীয়াৰ কীৰ্তন নাটকৰ প্ৰথম অংকৰ দ্বিতীয় দৃশ্যত কীৰ্তি আৰু মহন্ত পদ্মপাণিৰ কথা-বতৰা খিনিলে মন কৰিলেই তপস্বীৰ নমুনা দেখা যায়। কীৰ্তিকান্তই পদ্মপাণিক মুখ ধুই তামোল খাবলৈ কোৱাত পদ্মপাণিয়ে কৈছে— “বাপা এতিয়া গুৱা ভোজন কৰা নেযায়, ফুৰাগা। নোৱাৰাত থাকি জানিবা দৰব ফেৰি খাবা গ’ল, তাত বৰ তিতা লাগিল দেখি গাখীৰ কলেৰে তিতাটো পানীত পাইক, আৰু গুৱা-ভোজন কৰিলে সদাচাৰ ক’ত ব’ব? কীৰ্তি মনে) তপস্বী। বাহিৰত সদাচাৰ সদাচাৰ কৰি মৰে, তত যত কৰ্ম এটাইবোৰ কৰে।” এনে সংলাপৰ মাজেৰে হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ ব্যঙ্গ তীব্ৰতৰ হৈ উঠিছে। কিন্তু ‘ৰাম-নাটক’ত গুণাভিৰাম বৰুৱাই অসমীয়া সমাজৰ দোষ-ত্ৰুটি, উত্তৰাধিকাৰ, ব্যভিচাৰ আদিৰ চিত্ৰ অংকন কৰিলেও বিদ্ৰূপৰ দ্বন্দ্ব-বিক্ষত কৰা নাই।

হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ মতে বেয়াক ভাল কৰিব নোৱাৰি। তেওঁৰ প্ৰতিটো চৰিত্ৰই অন্ধকূপত পৰিছে গৈ। তাৰ পৰা ৰক্ষা পোৱাৰ কোনো উপায় নাই। কীৰ্তিকান্তই কানি পাণৰ কৰাল গ্ৰাসত সোমাই য়াৰ পৰা কোনো দিনে উদ্ধাৰ নাপালে নাইবা উদ্ধাৰ পোৱাৰ চেষ্টাও কৰিলে। কেৱল মাত্ৰ গতানুগতিক ভাৱে কানিপাণ কৰি ক্ৰমে ক্ৰমে মৃত্যুৰ ফালে আগবাঢ়ি যোৱাহে দেখা যায়।

গুণাভিৰাম বৰুৱাৰ মতে মানুহ ভাল-বেয়া দুয়োটাৰে সমষ্টি। এজন বেয়া মানুহও সময়ত ভাল হ’ব পাৰে। ৰাম-নৰমী নাটকৰ মহাজনৰ চৰিত্ৰটোলৈ চালেই সেইকথা বুজিব পাৰি। মহাজন অতি ৰক্ষণশীল ব্যক্তি আছিল। মহাজনে নৰমীৰ অৱস্থাৰ বাবে নৰমীহঁতৰ ঘৰখনক ঘাটে-পানীয়ে এঘৰীয়া কৰি পাঁচশ টকাৰ দণ্ড বিহিছিল। কিন্তু সেই মহাজনে সপোনত বিধৱা বিৱাহৰ প্ৰচলনৰ বাবে আগ-ভাগ লোৱা এজন আদৰ্শসীয়া বুঢ়া বামুণৰ পৰামৰ্শ শুনি অনুশোচনাত দক্ষ হ’ল আৰু তেতিয়া নৰমীৰ প্ৰতি তেওঁৰ মনটো কুমলিছে। মহাজনে নৰমীহঁতৰ ঘৰখনক যি দণ্ড বিহিছিল সেই দণ্ড উঠাই লৈছে। মহাজনে অনুতাপ কৰি কৈছে, “এতিয়াহে জানিলো নৰমী সতী সাধ্বী। ময় কি কুকৰ্ম কৰিলো। ময়েই ইহঁতৰ বধৰ ভাগি হ’লোঁ। প্ৰভো। মোক দোষ নধৰিবা যেনে দেশাচাৰ তেনে কৰিছোঁ।” এনেদৰে ৰক্ষণশীল মহাজনৰ মানসিক পৰিৱৰ্তন ঘটা দেখা যায়।

গুণাভিৰাম বৰুৱাই ফুলতে বিধৱা হোৱা ছোৱালীবোৰৰ বিশেষকৈ উচ্চ বৰ্ণৰ হিন্দু বিধৱা নাৰীসকলৰ নিৰ্মম জীৱন যন্ত্ৰণাৰ ছবি বাস্তৱ সমাজ জীৱনত দেখিবলৈ পাইছিল। সেয়েহে উদাৰ সংস্কাৰবাদী গুণাভিৰাম বৰুৱাই হিন্দু সমাজৰ ফুলতে বিধৱা হোৱা ছোৱালীবোৰৰ পুনৰ বিবাহ হোৱাটো বিচাৰিছিল।

গুণাভিৰাম বৰুৱাই বিধৱা বিবাহ যে সমৰ্থন কৰিছিল তাৰ পৰিচয় নাটখনৰ শেষতো পোৱা যায়। তেওঁ বিধৱা বিবাহ সমৰ্থন কৰি পূজাৰীৰ মুখত বিধৱা-বিবাহৰ সমৰ্থন সূচক গীত এটি দি নাটখনৰ সামৰণি মাৰিছে।

পাদটীকা :

১। গুণাভিৰাম বৰুৱা প্ৰণীতঃ ৰাম-নৰমী, ১৯৯১ (২য় প্ৰকাশ),	সম্পাদনা প্ৰসেনজিৎ চৌধুৰী, পৃষ্ঠা ৫১।
২। ঐ	ঃ সম্পাদনা প্ৰসেনজিৎ চৌধুৰী, পৃষ্ঠা ৫১; উক্ত গ্ৰন্থ।
৩। ঐ	ঃ সম্পাদনা প্ৰসেনজিৎ চৌধুৰী, উক্ত গ্ৰন্থ; পৃষ্ঠা ৪৫।
৪। সাহিত্যাচাৰ্য্য শ্ৰীযতীন্দ্ৰ নাথ গোস্বামী (সংকলক আৰু সম্পাঃ)	ঃ হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ ৰচনাবলী; ১৯৯৯ (১ম প্ৰকাশ); পৃষ্ঠা-১৫।
৫। ঐ	ঃ হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ ৰচনাবলী; ১৯৯৯ (১ম প্ৰকাশ); উক্ত গ্ৰন্থ; পৃষ্ঠা-১৭।
৬। ঐ	ঃ হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ ৰচনাবলী; ১৯৯৯ (১ম প্ৰকাশ); উক্ত গ্ৰন্থ; পৃষ্ঠা-২২।
৭। ঐ	ঃ হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ ৰচনাবলী; ১৯৯৯ (১ম প্ৰকাশ); উক্ত গ্ৰন্থ; পৃষ্ঠা-২২।
৮। ঐ	ঃ হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ ৰচনাবলী; ১৯৯৯ (১ম প্ৰকাশ); উক্ত গ্ৰন্থ; পৃষ্ঠা-২২।
৯। ঐ	ঃ হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ ৰচনাবলী; ১৯৯৯ (১ম প্ৰকাশ); উক্ত গ্ৰন্থ; পৃষ্ঠা-২।
১০। প্ৰসেনজিৎ চৌধুৰী (সম্পাঃ)ঃ ৰাম-নৰমী, ১৯৯১; পৃষ্ঠা- ৫৪-৫৫।	

চম্পা পাটগিৰী : আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ অসমীয়া বিভাগৰ মূৰব্বী অধ্যাপক।

কোটা সমালোচনা পাঠহে নিৰ্বাচন কৰিছে। হীৰেন গোঁহাইৰ প্ৰথম পৰ্যায়ৰ এক মূল্যবান কৰ্ম 'জীৱনৰ বাটত' ৰ সমালোচনাত তেওঁ মাণ্ডুলিয়াই দেখুৱাইছে— 'ঔপনিবেশিক আৰু অৰ্থ সামন্ততান্ত্ৰিক নিৰ্জীৱিতাক গৰিহনা দিলেও তেওঁ প্ৰকৃত গণতন্ত্ৰৰ বাট দেখুৱাই দিব নাৰাৰিলে। সেয়ে মধ্য শ্ৰেণীৰ মৈয়মনচিঙীয়া বিদ্বেষ বা কৃষকৰ পৰজাতি বিদ্বেষ তেওঁৰ মাজত কিছুদূৰ সংক্ৰমিত হৈছিল।' ড° গোঁহাইৰ কৃতিত্ব মূখ্যত এইখিনিতে যে কোনোধৰণৰ তত্বকে তেওঁ সমালোচনাত্মক ভ্ৰুকুটিৰে নোচোৱাকৈ বা বিচাৰ বিশ্লেষণ নকৰাকৈ গ্ৰহণ কৰা নাই। সেয়েহে 'উত্তৰ আধুনিকতাবাদ' শীৰ্ষক তেওঁৰ এলানি সমালোচনাত তেওঁৰ উপপাৰে— 'deconstruction' এ পৰম্পৰাগত চিন্তাৰ প্ৰকৃত স্বৰূপ আৰু বিকৃতি উদঙাই দিব পাৰে। 'উত্তৰ আধুনিকতাবাদ' বুলি একধৰণৰ ব্যংগৰে আৰম্ভ কৰা আলোচনাৰ সৰ্বমুখী গম কৰিবলগীয়া। বোধহয় উত্তৰ আধুনিক চিন্তাধাৰাৰ প্ৰগতি এই মল্লযুদ্ধ তেওঁৰ সমালোচনাত্মক দৰ্শনৰ শেষ বিপ্লৱাত্মক প্ৰকাশ। গোঁহাইৰ শংকৰদেৱৰ পৰা মামনি ৰয়ছম দেৱগোস্বামীলৈকে কৰা অৰ্ন্তভেদী সমালোচনাক লৈ যথেষ্ট আলোচনা বিলোচনা হৈছে। ইয়াৰ এইবোৰ পুনৰাবৃত্তি কৰাৰ প্ৰয়োজনাবোধ কৰা নাই।

আন এজন কৃতী সমালোচক ভবেন বৰুৱাৰ বাবে সমালোচনা হ'ল 'সাংস্কৃতিক ঐতিহাসিক গুৰুত্বখিনিৰে বিচাৰ আৰু শেষত দাৰ্শনিক তাৎপৰ্য্যখিনিৰো বিচাৰো। সেয়েহে তেওঁৰ বাবে 'জীৱনৰ বাটত' উপন্যাসখন এক আধ্যাত্মিক কবিতা আৰু তগৰ 'The heroine of the novel is a concrete embodiment of all that was best and purest in Assamese society'. দুয়োজন সমালোচকৰ মীলমনি ফুকনৰ কবিগুৰু সম্বন্ধে কৰা সমালোচনাটোলৈ চকু দিলে এই প্ৰভেদ আৰু স্পষ্ট হৈ পৰে। ড° গোঁহাইয়ে 'জন্মভূমিৰ ঐতিহ্য, সমাজ, বৰ্তমান আৰু ভৱিষ্যতৰ লগত আৰু নিবিড়ভাৱে কবিৰ প্ৰাণ জড়িত হৈ আছে বুলি ঠাৱৰ কৰিছে। আৰু লগতে তেওঁৰ 'কাব্যিক অনুশীলনৰ ফল যেন অসম আৰু পৃথিৱীৰ এক যুগজোৰা সংকট আৰু ক্ৰান্তিৰ মাজত এক ক্লাস্তিহীন অৱেষণ।' আনহাতে ভবেন বৰুৱাই মন্তব্য কৰিছে— 'একাধাৰে জীৱনৰ এক আনন্দ-উন্মাদনা-পূৰ্ণতাবোধৰ স্মৃতি আৰু শূন্যতা-নিৰ্জনতাৰ হাঁহাকাৰ লগ লাগি থকা এক লিৰিকেল আবেগেই কথাবোৰক এটা অনুভৱ গম্য অৰ্থৰ সূত্ৰত বান্ধি ৰাখিছে। ফুকনৰ বাকীবোৰ কবিতাকো এইভাৱেই পঢ়িব লাগিব।' (অসমীয়া কবিতা : ৰূপান্তৰৰ পৰ্ব, ২৭৩)। নান্দনিক ভিত্তি আৰু দাৰ্শনিক, আধ্যাত্মিক বোধৰ মাপকাঠি তেওঁৰ আন দুখন স্থায়ী কৃতি 'প্ৰসংগ : জ্যোতিপ্ৰসাদ' আৰু 'প্ৰসংগ : ভবেননাথ'টো বিৰাজমান।

'জীৱনৰ বাটত'ৰ তগৰক ভবেন বৰুৱাই অভিহিত কৰিছে— 'a concrete embodiment of all that was best and purest in Assamese society.' সেই একে তগৰ প্ৰসংগত অপৰ্ণা মহন্তই তেওঁৰ 'তগৰৰ দুখা দোষ : জীৱনৰ বাটত উপন্যাসত অসমীয়া নাৰীৰ ছবিৰ পুনৰগঠন' শীৰ্ষক প্ৰবন্ধত মন্তব্য কৰিছে, 'কোনো প্ৰকাশ্য আকৰ্ষণী শক্তি প্ৰয়োগ নকৰাকৈয়ে নাৰী মানেই পুৰুষৰ ভোগৰ সামগ্ৰী। নিজেই সম্পূৰ্ণ পবিত্ৰ হৈও হাৰ্ডিৰ টেছৰ দৰেই তগৰ পুৰুষৰ

কামনাৰ বলি হৈ সদায় সমাজৰ চকুত কলুষিত, অপবিত্ৰ হ'বলৈ বাধ্য হ'ল। ...আমাৰ টেছ তগৰে যৌৱনত পৰ পুৰুষৰ সৈতে প্ৰেম আলাপ কৰি সেই 'পাপ'ৰ বাবে গোটেই জীৱন প্ৰায়শ্চিত্ত কৰিব লাগিলে। যদিও হাৰ্ডি আৰু বীনা বৰুৱা দুয়ো নাৰী দৰদী ঔপন্যাসিক বুলি খ্যাত, তথাপিও দুয়োৰে লেখাত পিতৃতান্ত্ৰিক ভাবধাৰাৰ চাব মুৰ্তিমান। বিশেষকৈ দুই নায়িকাৰ 'পাপ'ৰ ক্ষেত্ৰত অপ্ৰকাশ্যে লুকাই থকা মনোভাৱ। ঘটনা উপস্থাপন আৰু বৰ্ণনা আৰু বিশেষকৈ পাৰম্পৰিক ভাষাত অন্তৰ্নিহিত অৰ্থত লেখকৰ স্বাৰ্থতাবোধ প্ৰকট।' (১০৫) এনেধৰণৰ অন্তৰ্ভেদী নাৰীবাদী সমালোচনা অসমীয়া সাহিত্যত বিৰল। সামগ্ৰিক ৰূপত তেওঁৰ এই গ্ৰন্থখন অসমীয়া সমালোচনা সাহিত্যত এক গুৰুত্বপূৰ্ণ সংযোজন হিচাবে চিহ্নিত হৈ ৰ'ব। আনহাতে অসমীয়া সমালোচনা সাহিত্যত গভীৰ নাৰীবাদী সমালোচনাৰ অভাৱ এক চিন্তনীয় বিষয়। অৱশ্যে গোবিন্দপ্ৰসাদ শৰ্মাৰ 'নাৰীবাদী আৰু অসমীয়া উপন্যাস' এক মূল্যবান অহিৰনা।

গোঁহাই-বৰুৱাৰ উত্তৰসূৰী হিচাপে তিনিজন সমালোচকৰ স্থান উল্লেখযোগ্য। তেওঁলোক হ'ল— হৰেকৃষ্ণ ডেকা, ৰঞ্জিৎ কুমাৰ দেৱগোস্বামী আৰু কবীন ফুকন। 'মাৰ্গ' আৰু 'প্ৰাশ্চাত্য' দুয়োটা পৰম্পৰাৰ দ্বাৰা পুষ্ট ৰঞ্জিৎ কুমাৰ দেৱগোস্বামীয়ে তেওঁৰ সমালোচনাত প্ৰচুৰ মৌলিকতাৰ পৰিচয় দাঙি ধৰিছে। কিন্তু হৰেকৃষ্ণ ডেকাৰ বাহিৰে দুয়োজনে ধাৰাবাহিকতা অক্ষুণ্ণ ৰাখিব নোৱাৰিলে। দেৱচৌধুৰী ধৰণৰ ঘনসন্নিবদ্ধ সমালোচনা অসমীয়া সাহিত্যত দুৰ্লভ। হৰেকৃষ্ণ ডেকাই তেওঁৰ 'আধুনিকতাবাদ আৰু অন্যান্য প্ৰবন্ধ', 'বীফন আৰু সন্ধান', 'দৃষ্টি আৰু দৃষ্টি' শীৰ্ষক গ্ৰন্থত তীব্ৰ বিশ্লেষণী শক্তি আৰু মৌলিকতাৰ পৰিচয় দিবলৈ সক্ষম হৈছে। বিশেষকৈ হীৰেননাথ দত্তৰ কবিতা সম্বন্ধত ডেকাৰ আলোচনা এক মূল্যবান আৰু ব্যতিক্ৰমী সংযোজন। অসমীয়া উপন্যাস সম্বন্ধে গুৰুত্বপূৰ্ণ আলোচনা আগবঢ়াইছে গোবিন্দ প্ৰসাদ শৰ্মাই। উপন্যাস আৰু অসমীয়া উপন্যাস আৰু নাৰীবাদ আৰু অসমীয়া উপন্যাস তেওঁৰ মূল্যবান বৰঙণি। বিশেষকৈ প্ৰফুল্ল দত্ত গোস্বামীৰ কেঁচা পাতৰ পৰা আৰু ভূপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভট্টাচাৰ্যৰ মৰুদ্যান সম্বন্ধত শৰ্মাৰ অৰ্ন্তভেদী আৰু মৌলিক সমালোচনা এক গুৰুত্বপূৰ্ণ সংযোজন। নাৰীবাদ আৰু অসমীয়া উপন্যাস গ্ৰন্থতো শৰ্মাই প্ৰসৰ বিশ্লেষণী শক্তি আৰু মৌলিকতাৰ পৰিচয় দিছে।

'হৰিচন্দ্ৰ উপাখ্যান এটি টোকা' শীৰ্ষক মূল্যবান সমালোচনাটোত দেৱগোস্বামীয়ে মাধৱ কন্দলীৰ ৰামায়ণৰ আশুঃ পাঠগততাৰ অনুসংগ টানি আনি পৰম্পৰা, ঐতিহ্য আৰু নিৰ্মাণৰ মাজৰ বহুমাত্ৰিক সম্পৰ্কৰ বিষয়ে ধাৰণা দিবলৈ চেষ্টা কৰি এই সিদ্ধান্তলৈ আহিছে— 'শংকৰদেৱৰ অন্যান্য কবিতাৰ দৰে হৰিচন্দ্ৰ উপাখ্যানৰো গতি নিৰ্দ্ধাৰক শক্তি অসমীয়া লোক সংস্কৃতিৰ প্ৰাণৰন্ত্ৰ ঐতিহ্য।'

অনুৰূপ ধৰণৰ মত আমি কবীন ফুকনৰ এক অবিষ্মৰণীয় কৃতি 'অসমীয়া কবিতাৰ প্ৰবাহ'ত পাবোঁ— 'কবিতাৰ ইতিহাস ৰচনা কৰাৰ ক্ষেত্ৰত এই কথাখিনিৰ পৰিণাম হ'ল এনেধৰণৰ : আধুনিক কাব্যগুণৰ ভেটি পূৰ্ণ অতীত বিচ্ছেদে সাজি নিদিয়; অৰ্থপূৰ্ণ অতীত সংযোগৰ

অভাৱত আধুনিক কাব্যগুণ অন্তঃসাৰশূন্য হয়, অতীতৰ সৈতে সংযোগ-বিসংযোগৰ দুটীয়া সম্পৰ্কইহে কবিতাৰ আধুনিকতাৰ শ্ৰী সাধন কৰে।' (35) এক অৰ্থত এই দুয়োগৰাকী সমালোচকৰ সমালোচনাত অসমীয়া সমালোচনা সাহিত্যৰ বেলেগ এটা স্তৰিতৰ উকমুকনি পোৱা গৈছিল যি পশ্চিম ফালেও দোঁ খোৱা নাছিল নাইবা মাৰ্গীয় পদ্ধতিটোৰ প্ৰতিও প্ৰচণ্ড দুৰ্বলতা দেখুওৱা নাছিল। এই বিষয়ে স্থানান্তৰত আলোচনা কৰা হ'ব। সি যি কি নহওঁক এইখন গ্ৰন্থৰ লগতে 'অৰুণোদই'ৰ কাব্যজগতত আধুনিকতাৰ উন্মেষণ', 'কপিলীপৰীয়া সাধুৰ এটি বিকল্প বিচাৰ' আদিত ফুকনে প্ৰচুৰ মৌলিক অন্তৰ্দৃষ্টিৰ পৰিচয় দিছে।

প্ৰভাত বৰাৰ 'যথাৰীতি'ত তেওঁৰ গভীৰ অধ্যয়ন আৰু মৌলিক অন্তৰ্দৃষ্টিৰ পৰিচয় পোৱা যায়। বিশেষকৈ 'অজিৎ বৰুৱা আৰু সৌৰভ কুমাৰ চলিহাৰ সমালোচনা তেওঁৰ মূল্যবান কৃতি হিচাপে পৰিগণিত হৈ ৰ'ব। সেইদৰে 'আশীৰ পৰৱৰ্তী অসমীয়া কবিতা' শীৰ্ষক লেখাটোও যথেষ্ট গুৰুত্বপূৰ্ণ। অৱশ্যে অত্যাধিক Referenceৰ ব্যৱহাৰ আৰু নগঞা-গুৱাহাটীয়া-শিৱসাগৰীয়া জাতীয় লেখকৰ বিভাজনে তেওঁৰ সমালোচনাৰ মূল্য কিছু খৰ্ব কৰা বুলি অভিযোগ কৰিব পাৰি।

সাম্প্ৰতিক সমালোচকসকলৰ ভিতৰত তিলোত্তমা মিশ্ৰ, অৰিন্দম বৰকটকী, মনোজ শৰ্মা, গীতাত্ৰী তামুলী আৰু দেৱভূষণ বৰাৰ কথা মনলৈ আহে। তিলোত্তমা মিশ্ৰই তেওঁৰ ইংৰাজীত লেখা সমালোচনাত মনোঘাত তত্ত্ব (Trauma Theory)ৰ আলমত পাঠৰ বিচাৰ কৰা পৰিলক্ষিত হৈছে। এনেধৰণৰ আলোচনা অসমীয়া সমালোচনা সাহিত্যত বোধহয় প্ৰথম। অৰিন্দম বৰকটকী, দেৱভূষণ বৰা, মনোজ শৰ্মাই নিজস্ব ৰীতি এটা আয়ত্ত কৰিবলৈ এতিয়াও যুঁজি আছে। গীতাত্ৰী তামুলীৰ সমালোচনাত ধাৰাবাহিকতাৰ অভাৱ। তথাপিও তেওঁলোকৰ প্ৰতিনিধিত্বমূলক সমালোচনা হিচাপে 'ৰফিকুল হুছেইনৰ কবিতা', 'বফপুত্ৰ ইত্যাদি পদ্যৰ বিনিৰ্মাণ' আৰু 'অপূৰ্ব শৰ্মাৰ বাঘেটাপুৰ ৰাতি' এই তিনিটা সমালোচনা ল'ব পাৰি।

পাশ্চাত্য সমালোচনামুখী সাহিত্যৰ দপদপনিত মাৰ্গীয় সমালোচনা ধাৰাৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত আনটো সুঁতি ৰাজনৈতিকভাবে 'তৰংগিনী' হৈ পৰিল। অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীতো এওঁলোকৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিবলৈ ঠাইৰ অভাৱ। উদাহৰণস্বৰূপে বাপচন্দ্ৰ মহন্ত, কেশবানন্দ দেৱগোস্বামী, কেশদা মহন্তৰ কথা উল্লেখ কৰিব পাৰি। কেশদা মহন্তৰ 'অসমীয়া ৰামায়ণ সাহিত্য : কথাবস্ত্তৰ আতিগুৰি' এক বিৰল অন্তৰ্দৃষ্টিসম্পন্ন সমালোচনা হিচাপে স্থায়ী মূল্য পাবৰ যোগ্য। অসমীয়া ৰামায়ণী সাহিত্যৰ সমালোচনাত লেখিকাই প্ৰচুৰ মৌলিকতাৰ পৰিচয় দিছে। উদাহৰণস্বৰূপে উপেনচন্দ্ৰ লেখাৰুৰ যুক্তি খণ্ডন কৰি তেওঁ কৈছে— 'তুলসী দাসৰ দৰে মাধৱ কন্দলীয়ে ৰামভক্তিৰ শাখা প্ৰচাৰ কৰিব নোখোজাটো সঁচা হ'লেও মাধৱ কন্দলীয়ে ৰামত ঈশ্বৰত্ব আৰোপ নাই কৰা বোলা কথাটো সঁচা নহয়। কেৱল কাব্য প্ৰচাৰেই মাধৱ কন্দলীৰ লক্ষ্য হোৱা হ'লে 'নানা ৰসে ৰসবস্ত্ত' বুলি বানভট্টৰ 'কাদম্বৰী'ৰ নিচিনা গ্ৰন্থ এখনকে তেওঁ অনুবাদ

কৰিব পাৰিলেহেঁতেন।' (৬৭, অসমীয়া ৰামায়ণী সাহিত্য)।
ৰামবিজয় নাট সন্দৰ্ভতো মহন্তই চিন্তা উদ্ৰেককাৰী মন্তব্য কৰি 'মধুচন্দ্ৰিকাৰ সময়ত সীতাৰ ৰূপ-লাৱণ্য দেখি পুৰোহিত বিকাম মোহিত হোৱা, পৰশুৰাম-বিশ্বামিত্ৰৰ মাজত দবৰা-দবৰি চৰ্মবসন খহি পৰাৰ বৰ্ণনা দি কৌতুক কৰাৰ অভিলাসো ছকুৰি তত্পাৰদৰ্শী পৰিপক্ক মানসত জন্মিব বুলি মনে নধৰে।'
ৰামবিজয় নাট গুৰুজনাৰ অন্তিম ৰচনা নহয়।' (৩২৪)

কেশবানন্দ দেৱগোস্বামীৰ 'শংকৰদেৱ অধ্যয়ন প্ৰসংগ' আৰু 'পৰম্পৰা' আন এক মূল্যবান অৱদান হিচাপে স্বীকৃত হৈ বিশেষকৈ 'শংকৰদেৱৰ সংগীতৰ উৎস : তথা আৰু উত্তৰণ' শংকৰদেৱৰ সংগীতৰ বৈশিষ্ট্যৰ বিষয়ে এটা প্ৰস্তুতপূৰ্ণ আৰু অসমীয়া সাহিত্যত নাই হোৱা বুলিয়েই ক'ব পাৰি। সেইদৰে 'বৰ মহন্তৰ প্ৰবন্ধ গানৰ পৰম্পৰাত বৰগীত শীৰ্ষক গ্ৰন্থখনো এইটি গুৰুত্বপূৰ্ণ সংযোজন।

অৱশ্যে হীৰেন গোঁহাই, কবীন কুমাৰ, ৰঞ্জিত দেৱগোস্বামীৰ দৰে সমালোচকে পূৰ্বলেখনি দুই ধাৰাৰ মাজত বন্ধনৰ চেষ্টা কৰাও পৰিলক্ষিত হৈছিল।

অসমীয়া সাহিত্য সমালোচনাত একেবাৰে প্ৰান্তীয় ধাৰাটো তুলনামূলক সাহিত্য সমালোচনাৰ ধাৰা। ইয়াৰ প্ৰণালীবদ্ধ অধ্যয়ন বিশেষ হৈছে বুলি ক'ব নোৱাৰি। গায়ত্ৰী চক্ৰৱৰ্তী স্পিৰাকে 'Death of a Discipline' শীৰ্ষক গ্ৰন্থত তুলনামূলক সাহিত্যৰ কিছু গুৰুত্বপূৰ্ণ কথা অৱতাৰণা কৰিছে। তুলনামূলক সাহিত্যৰ দৰে অন্যৰ পৰম্পৰাবাদী অৱস্থানৰ পৰা আঁতৰি একধৰণৰ সমসূহীয়া সমন্বয়ৰ যোগেদি থলুৱা সত্তাটোৰ ওপৰত বেছি গুৰুত্ব যুগুত হ'ব। লগতে অনুবাদৰ সংস্পৰ্শৰ সলনি মূল ভাষা যোগেদি অনুবাদকৰ লগতে সমালোচকেও নিজৰ দায়িত্ব পালন লাগিব। অসমীয়া তুলনামূলক সাহিত্য সমালোচনাত কৰবী হাজৰিকা, পল্লৱী ডেকা বুজৰবৰুৱা আৰু নিৰাজনা মহন্ত বেছি বাট নিৰ্দেশ কৰিছে। 'তুলনামূলক সাহিত্য আৰু অনুবাদ কল্প'ত ডেকা হাজৰিকাৰ মন্তব্য প্ৰাসংগিক— 'তুলনাৰ খাতিৰতে অত্ৰ যিকোনো দুটা বিষয়ৰ তুলনা কৰাটো মাৰাত্মক কথা। কলহ টেকেলিৰ দৰে, বাঘ আৰু জেঠিৰ দৰে একেই মাটিৰে গঢ়া বুলি, চিকাৰী বুলি কৰা তুলনা যিদৰে অপ্ৰয়োজনীয় আৰু নিষ্ফল সেইদৰে মান, যোগ্যতা আৰু প্ৰয়োজনৰ দিশলৈ মন নিদিয়া সা তুলনাও মূল্যহীন।' কিন্তু মূল ভাষা জ্ঞানৰ অভাৱৰ বাবে বা আশ্ৰয়ী হোৱা বাবে এই সাহিত্য সমালোচনা পদ্ধতি অ সাহিত্যত চালুকীয়া হৈয়েই আছে। মাৰাঠা ঔপন্যাসিক ব নেমাড়ে এই প্ৰসংগত কৈছে 'দুয়োটা সংস্কৃতিৰ গভীৰ ত নকৰাকৈ সমালোচনাই তুলনামূলক সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰখনত প্ৰবে বিপদজনক।' (১৩১, After Amnesia)

বালচন্দ্ৰ নেমাড়ে উত্থাপন কৰা আন এক প্ৰসংগৰে মই আলোচনাৰ সামৰণি মাৰিম। মাৰাঠী সাহিত্যত প্ৰবলভাৱে ব 'নেটিভিজিম' বা থলুৱাবাদৰ প্ৰবল সমৰ্থক বালচন্দ্ৰ নেমাড়ে।

ডেভিয়ে এই বাদৰ বিশ্লেষণ কৰিবলৈ গৈ কৈছে যে মাৰাঠী সাহিত্য সমালোচনাক দেশী, মাৰ্গীয় আৰু ঔপনিবেশিক এই ত্ৰিকোণীয় সম্পৰ্কৰ বন্দীশালৰ পৰা মুক্ত কৰাৰ প্ৰচেষ্টা হৈছে এই নেটিভিজম। ই সাহিত্যক এক নিৰ্দিষ্ট ভাষাৰ ভিতৰতে চলি থকা এক প্ৰক্ৰিয়া বুলি গণ্য কৰে আৰু ইয়াৰ নীতি-নিয়ম পৰিচালিত হয় এই ভাষাটোত থকা বাগধাৰাৰ দ্বাৰা। সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীৰ ঔপনিবেশিক বা পাশ্চাত্য মাপকাঠী ই প্ৰত্যাখান কৰে আৰু মাৰ্গীয় সমালোচনাৰ যি দাবী মূলসুতিৰ সাহিত্য একমাত্ৰ স্বীকৃত সাহিত্য তাকো নস্যাৎ কৰে।

এতিয়া প্ৰশ্ন হ'ল — অসমীয়া সমালোচনা সাহিত্যতো এনে একধৰণৰ বিকল্প আৰু শিপাসক্ষানী ধাৰাৰ তাড়না আমি অনুভৱ কৰিছোঁ নাকি? মনোজ শৰ্মাই তেওঁৰ সমালোচক আছে, সমালোচক নাই শীৰ্ষকত প্ৰস্থত কৰিছে, “এইখিনিতেই আহি পৰিছে সমালোচকৰ দায়িত্ব। ইয়াটো প্ৰশ্ন হ'ব ধৰা নতুন ভাষা, সামাজিক, ৰাজনৈতিক,

সাংস্কৃতিক পৰিবৰ্তনৰ নতুন প্ৰেক্ষাপট আদি লক্ষ্য কৰাৰ সময়তেই সাহিত্যৰ ভাষা নিৰ্মাণৰ ব্যৰ্থতাৰ প্ৰসংগটো সমালোচকৰ লক্ষ্যৰ বিষয়। ... কিন্তু এই সময়ছোৱাতেই এচাম পৰম্পৰাবাদী লেখকে সমালোচনা লিখাৰ নামত কিছুমান আওপুৰণি কথা লিখি পঢ়ুৱৈ সমাজক বিভ্ৰান্ত কৰিছে আৰু বিপজ্জনক কথাটো এয়ে যে তেনে আওপুৰণি কথাৰে সজোৱা সমালোচনাৰ দ্বাৰা এচাম পঢ়ুৱৈ প্ৰভাৱিত হৈছে। ‘পৰম্পৰাবাদী’ ‘আওপুৰণি’ বুলিনো তেওঁ কি বুজাব খুজিছে সেইয়া তাত স্পষ্ট নহয়। আৰু ইয়াৰে পৰিবৰ্তে এক বিকল্প সঁতিৰ স্পন্দনশক্তি পাশ্চাত্যসৃষ্ট বাগধাৰাও নিশ্চয় নহ'ব। অসমীয়া সমালোচনা সাহিত্যৰ উৎকৰ্ষৰ বাবে হীৰেন গোঁহাই, ভবেন বৰুৱা আদিৰ দৰে ব্যক্তিসকলে বহুত কৰিলে। এতিয়া তেওঁলোকৰ প্ৰভাৱ অতিক্ৰমি স্বতন্ত্ৰ আৰু নতুন প্ৰাণযুক্ত এক ধাৰাৰ সৃষ্টিহে বোধহয় অসমীয়া সমালোচনা সাহিত্যৰ লক্ষ্য হোৱা উচিত।

মিনা সাত্তি, উদীয়মান কবি, সমালোচক। বৰ্তমান গোলাঘাটৰ হেমপ্ৰভা বৰবৰা ছোৱালী মহাবিদ্যালয়ৰ সহকাৰী অধ্যাপক।

CAREER POINT

Celebrating
25
YEARS
OF ACADEMIC
EXCELLENCE

Kota's Result Oriented
Teaching Methodology

Now at

**CAREER POINT
Guwahati**

Classroom Courses at CAREER POINT Guwahati Centre

Classroom Courses at CAREER POINT Guwahati Centre

MEDICAL
NEET | AIMS
& Other Medical Entrances
- XI, XII Board Preparation

ENGINEERING
JEE Main & Advanced (IIT)
& CEE, Other Engineering Entrances
- XI, XII Board Preparation

FOUNDATIONS
VI, VII, VIII, IX, X
Science, Mathematics, English
(School Syllabus | NTSE, Olympiad Preparation)

11,500+
IITians...

1,35,000+
Engineers...

10,000+
Doctors so far...

Trust of 3.7 Lacs
Students & Parents since 1993

**CAREER POINT (KOTA)
GUWAHATI CENTRE**

CAREER POINT Tower, Annex Punjab National Bank
R.G. Barua Road, Sunderpur, Guwahati
Tel : 985400131, 985400132, 0361-2208860
Head Office : CP Tower, Kota (Rajasthan) | www.careerpoint.co.in

XI, XII & Coaching at the Same Time

**ORBIT
গুৱাহাটী
Guwahati**

Integrated Junior College of Excellence
XI, XII Board | JEE (IIT) | NEET, AIMS

Excellent Education • Brilliant Results • Shinning Future

হোমেন বৰগোহাঞিঃ 'ভয়'

♦ ড^o মৃগাল জ্যোতি গোস্বামী

“পঞ্চাছৰ দশকত অসমীয়া কাহিনী সাহিত্যত প্ৰথমবাৰৰ কাৰণে মানুহৰ মনোজগতলৈ যি অন্তমুখী যাত্ৰা আৰম্ভ হৈছিল, হোমেন বৰগোহাঞি আছিল তাৰে পথিকৃৎ।” হোমেন বৰগোহাঞিয়ে নিজৰ গল্পৰ বিষয়ে সমালোচনা কৰি ব্যক্ত কৰিছে — “পঞ্চাশৰ দশকত ইউৰোপীয় শিল্প-ভাৱনাৰ পৰা আহত অস্তিত্ববাদী জীৱন দৰ্শনে যিকেইজন অসমীয়া তৰুণ লেখকক বিশেষভাৱে প্ৰভাৱিত কৰিছিল তেওঁলোকৰ ভিতৰত হোমেন বৰগোহাঞি অন্যতম।”

আধুনিক অসমীয়া সাহিত্য সৃষ্টিত ‘ৰামধেনু যুগ’টোৱে এক বিশেষ স্থান অধিকাৰ কৰি আহিছে। ৰামধেনু যুগৰ ৰাজনৈতিক পৃষ্ঠভূমি, অসম তথা সমগ্ৰ ভাৰতৰ অৰ্থনৈতিক পটভূমি আৰু এইবোৰৰ বাবে সৃষ্টি হোৱা ৰূপান্তৰিত মূল্যবোধৰ দ্বন্দ্বৰ মাজত ৰচিত হোৱা ৰামধেনু যুগৰ গল্পসমূহে অসমীয়া গল্প সাহিত্যত এক বিশেষ স্থান অধিকাৰ কৰি আছে। এই সময়ছোৱতে গল্পকাৰ হিচাপে আত্মপ্ৰকাশ কৰিছিল সাম্প্ৰতিক সময়ৰ এগৰাকী বিশিষ্ট কথাশিল্পী হোমেন বৰগোহাঞিয়ে। বৰগোহাঞিয়ে লিখা গল্পৰ সংখ্যা বৰ বেছি নহয় যদিও মুষ্টিমেয় কেইটামান গল্প লিখিয়েই তেওঁ অসমীয়া গল্প সাহিত্যত এক বিশেষ আসন অধিকাৰ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। তেওঁ কম সংখ্যক গল্পৰ মাজেদিয়েই এক বিশাল আৰু গভীৰ ভাববস্তু প্ৰকাশ কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছে। এই কথা অসমীয়া সাহিত্যৰ ছাত্ৰ মাত্ৰেই জানে।

হোমেন বৰগোহাঞিৰ গল্পৰ সাধাৰণ বৈশিষ্ট্য প্ৰতিজন সৃষ্টিশীল ৰচনাকাৰৰ লিখনিৰ মাজত বিশেষ কিছুমান বৈশিষ্ট্য ফুটি উঠা পৰিলক্ষিত হয়। অৱশ্যে প্ৰতিটো গল্পৰ মাজতে যে তেওঁৰ গল্পত দেখা পোৱা সকলো বৈশিষ্ট্য ফুটি উঠে, সেইটোও নহয়। হোমেন বৰগোহাঞিৰ গল্পসমূহৰ ভাববস্তুৰ বিশালতা আৰু

গভীৰতা ইমানেই বেছি যে সামগ্ৰিকভাৱে গল্পসমূহ বিচাৰ কৰি বিশেষ বৈশিষ্ট্য নিৰূপণ কৰাটো ইমান সহজসাধ্য নহয়। তথাপিহে গভীৰভাৱে অনুধাৱন কৰিলে তেওঁৰ গল্পৰ মাজত আমি কিছু বিশেষ বৈশিষ্ট্য ৰক্ষিত হোৱা দেখিবলৈ পাবোঁ। তলত সেয়া একাদিক্ৰমে উল্লেখ কৰা হ'ল—

- বৰগোহাঞিৰ গল্পত দ্বিতীয় মহাসমৰৰ পাছত পাশ্চাত্যত আৰম্ভ হোৱা বিভিন্ন দৰ্শনৰ প্ৰভাৱ অনুভূত হয়। বিশেষকৈ চেতনাস্ৰোত, অৱস্থিতিবাদ, অস্তিত্ববাদ, ফ্ৰয়েডীয় তত্ত্ব, মাৰ্ক্সীয় চিন্তাধাৰাৰ প্ৰত্যক্ষ বা পৰোক্ষ প্ৰভাৱ অনুভূত হয়। সেই বাবেই সমালোচকসকলে মন্তব্য কৰিছে— “পঞ্চাছৰ দশকত অসমীয়া কাহিনী সাহিত্যত প্ৰথমবাৰৰ কাৰণে মানুহৰ মনোজগতলৈ যি অন্তমুখী যাত্ৰা আৰম্ভ হৈছিল, হোমেন বৰগোহাঞি আছিল তাৰে পথিকৃৎ।” হোমেন বৰগোহাঞিয়ে নিজৰ গল্পৰ বিষয়ে সমালোচনা কৰি ব্যক্ত কৰিছে — “পঞ্চাশৰ দশকত ইউৰোপীয় শিল্প-ভাৱনাৰ পৰা আহত অস্তিত্ববাদী জীৱন দৰ্শনে যিকেইজন অসমীয়া তৰুণ লেখকক বিশেষভাৱে প্ৰভাৱিত কৰিছিল তেওঁলোকৰ ভিতৰত হোমেন বৰগোহাঞি

অন্যতম।” তেওঁৰ গল্পসমূহ পঢ়িলে সেই কথা সহজেই অনুমান কৰিব পাৰি।

বৰগোহাঞিৰ গল্পসমূহত আমি পৰম্পৰাগত কাহিনীৰ প্রধান বৰ্ণনাধৰ্মী গল্প লিখা ৰীতিৰ উমান নাপাওঁ। তাৰ বিপৰীতে অন্তৰমুখী দৃষ্টিৰ জীৱনৰ অভ্যন্তৰত জগতখনতহে তেওঁ অধিক গুৰুত্ব প্ৰদান কৰিছে। মানুহৰ মনৰ গোপন কক্ষত প্ৰবেশ কৰি সেই মনৰ বহস্য উদ্‌ঘাটন কৰিবলৈ হোমেন বৰগোহাঞি আছিল বন্ধপৰিচয়। তেওঁৰ সৰহভাগ গল্পৰ মাজত সমাজৰ বিভিন্ন পৰ্যায়ৰ মন-মনসিক মানসিক জগতখন উদ্ভাৱিত কৰি উঠিছে। তেওঁৰ গল্পসমূহ অধিকাংশতে অন্তৰমুখী জীৱনৰ গল্প আৰু নিখুঁত ৰূপত ফুটি উঠিছে। এক কথাত ক’ব পাৰি যে বৰগোহাঞিৰ সফল গল্পকেইটাৰ মূল উপজীব্য মানুহৰ জটিল মনস্তত্ত্ব। হোমেন বৰগোহাঞিৰ গল্পসমূহৰ মাজত তেওঁৰ আত্মনুসন্ধানো প্ৰতিভাত হয়। বাস্তৱ জীৱনৰ পৰা লাভ কৰা অভিজ্ঞতাৰে সজোৱা বহু গল্পত নায়কজনৰ মাজত আমি তেওঁকেই আৱিষ্কাৰ কৰোঁ। যেনে— ‘এপিটাফ’, ‘আবেলিপৰত’, ‘যৌৱন’, ‘ই স্মাইল ছেখৰ সন্ধান’ত গল্পকেইটাৰ প্রধান চৰিত্ৰকেইটা। মৃত্যুচেতনা আৰু ৰুগ্ন মানসিকতা প্ৰকাশ তেওঁৰ গল্পৰ আন এটা উল্লেখযোগ্য বৈশিষ্ট্য। তেওঁৰ গল্পৰ বহুকেইটা চৰিত্ৰই আত্মহত্যাৰ কথা ব্যক্ত কৰিছে। যেনে— ‘এপিটাফ’, ‘অসুখ’ গল্পৰ কেইবাটাও চৰিত্ৰ। প্ৰকৃতিৰ ৰূপ বৰ্ণনা আৰু বন্দনা বৰগোহাঞিৰ গল্পৰ আন এটা উল্লেখযোগ্য বৈশিষ্ট্য। গ্ৰাম্য জীৱনৰ অপৰূপ ৰূপৰ চিত্ৰ ফুটি উঠিছে বৰগোহাঞিৰ উৎকৃষ্ট বুলি চিহ্নিত

কৰা গল্পকেইটাৰ মাজত। তেওঁৰ ‘হাতী’, ‘গৰখীয়া’, ‘চিনাকী গাঁও’ আদি গল্পত আমি এই বৈশিষ্ট্যটো বক্ষিত হোৱা দেখিবলৈ পাওঁ।

- বৰগোহাঞিৰ শিল্প মানসৰ স্বৰূপ নিৰ্বাচনধৰ্মী বুলি উপেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই উপলব্ধি কৰে। বৰগোহাঞিৰ গল্পৰ বিষয়বস্তুৰ নিৰ্বাচনৰ ওপৰতে ভিত্তি কৰি তেওঁ এই মত পোষণ কৰিছে বুলি অনুভৱ কৰাত আমাৰ অসুবিধা নহয়। আনহাতে বৰগোহাঞিয়ে পিছৰ ডোখৰৰ গল্পত তৎকালীন সমাজৰ দাৰিদ্ৰ ভয়াবহ ছবি অংকন কৰি সমাজৰ বিবেক জাগ্ৰত কৰিছিল বুলিও উপেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই অনুভৱ কৰে। ‘শিশু হাঁহি’, ‘জললিপি’ আদি গল্প ইয়াৰ উৎকৃষ্ট উদাহৰণ।
- নিঃসংগ চেতনা এওঁৰ গল্পৰ আন এটা উল্লেখযোগ্য বৈশিষ্ট্য। অন্তৰমুখী চিন্তাৰ প্ৰকাশৰ বাবে নিঃসংগ চেতনাৰ প্ৰকাশ কৰাটো অতিকৈ প্ৰয়োজন। ‘আনন্দৰ উৎস’, ‘ধুমুহা’, ‘ভয়’ আদি গল্পবোৰত এই বৈশিষ্ট্য বক্ষিত হৈছে।
- বৰগোহাঞিৰ আদি স্তৰৰ গল্পসমূহত সমাজৰ অন্ধকাৰ গলিৰ চিত্ৰ সাৰ্থক ৰূপত প্ৰতিভাত হৈছিল। ‘পৰ্দা’, ‘ই স্মাইল ছেখৰ সন্ধানত’, ‘অষ্টোপাছ’ আদি গল্পত এই দিশবোৰ বিবৃত হৈছে।
- সাম্প্ৰতিক সময়ে সৃষ্টি কৰা বিচ্ছিন্নতাবোধ, তাৰ যত্নগা, সময় চেতনা আদিয়েও বৰগোহাঞিৰ গল্পত এক বিশেষ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে। ‘ধুমুহা’, ‘আনন্দৰ উৎস’, ‘শূন্যতা’, ‘ভয়’ আদি গল্প ইয়াৰ উৎকৃষ্ট উদাহৰণ।
- প্ৰতীকধৰ্মী, অৰ্থঘন ভাষাৰ প্ৰয়োগ তেওঁৰ গল্পৰ আন এক উল্লেখযোগ্য বিশেষত্ব। কম শব্দৰে অধিক অৰ্থ প্ৰকাশক বাক্যৰ গাঁথনিৰে তেওঁ সকলোকে চমকুত কৰিছিল। ‘হাতী’,

‘অষ্টোপাছ’ আদি তেওঁৰ উল্লেখযোগ্য প্ৰতীকধৰ্মী গল্প।

‘ভয়’ গল্পটোৰ কাহিনীভাগ

হোমেন বৰগোহাঞিৰ গল্পসমূহৰ ভিতৰত এটা উল্লেখযোগ্য গল্প হ’ল ‘ভয়’। এই গল্পটোৰ বিষয়বস্তু গতানুগতিক ধৰণৰ নহয়; বহু পৰিমাণে আচৰ্ছা ধৰণৰ পটভূমি এটাত কাহিনীভাগ বৰ্ণিত হৈছে।

গল্পটো আৰম্ভ হৈছে সন্ধিয়া পৰত/সূৰ্য অস্ত যাবৰ পৰত অমল বৰুৱা নামৰ ব্যক্তি এজন পশ্চিমফালে মুখ কৰি ঘৰৰ বাৰান্দাত বহি থকাৰ পৰা। তেওঁৰ মনলৈ আহিছে বহু কালৰ আগতে পঢ়া এষাৰ মন্ত্ৰ — “মোৰ মূৰত আছে এটা সূৰ্য আৰু হৃদয়ত আছে এটা ধুমুহা।” এনেদৰে বহি থাকোঁতেই কাৰোবাৰ ভৰিৰ খোজৰ শব্দত পিছলৈ ঘূৰি চাই তেওঁ এজন ব্যক্তিৰ মুখামুখি হয়। অমল বৰুৱাই তেওঁৰ পৰিচয় বিচৰাত আগস্তুকজনে ক’লে যে তেওঁৰ নাম অমল বৰুৱা। সেই কথাত প্ৰশ্নকৰ্তা অমল বৰুৱা আচৰিত হয়। দৃঢ়কণ্ঠে ঘোষণা কৰে যে পৃথিৱীত অমল বৰুৱা এজনেই আছে আৰু সেইজনেই তেওঁ। গৃহস্থ অমল বৰুৱাই যিমনেই সিজন ব্যক্তিক আওকান কৰিবলৈ যত্ন কৰে সিজনে সিমনেই দৃঢ়তাৰে তেওঁ যে অমল বৰুৱা সেই কথা ব্যক্ত কৰে।

আগস্তুক অমল বৰুৱাই গৃহস্থ অমল বৰুৱাক মনত পেলাই দিব বিচাৰে যে বহু দিনৰ আগতে বাতৰি কাকতৰ নিৰুদ্দেশৰ শিতানত তেওঁ অমল বৰুৱা নিৰুদ্দেশ হৈছে বুলি এটা বিজ্ঞাপন দিছিল। কিন্তু মানুহজনৰ চেহেৰাৰ কথা বৰ্ণনা নকৰাৰ ফলত সেই বাতৰিৰ কোনো ফল নাপালে। কিন্তু এতিয়া তেওঁ, অমল বৰুৱা নিজেই ঘূৰি আহিছে। এই কথা শুনি গৃহস্থ অমল বৰুৱাই তেনে এক বিজ্ঞাপন কেতিয়া দিছিল সেয়া মনত পেলাব নোৱাৰিলে। আগস্তুকজনে ইয়াৰে খেও ধৰি সময় সম্পৰ্কে নিজস্ব ধাৰণা প্ৰকাশ কৰি কয়— “এটা বিন্দুত সময় মোৰ কাৰণে কেতিয়াবাই স্তব্ধ হৈ গ’ল।” এনে

বিতৰ্ক শুনি গৃহস্থ অমল বৰুৱাই নিজৰ চোলাটো দাঙি বুকুখন উলিয়াই আগতে কোনো এক দুৰ্ঘটনাত সৃষ্টি হোৱা এটি দাগ দেখুৱাই তেওঁৰহে যে তেনে দাগ আছে আৰু তেওঁহে যে অমল বৰুৱা সেয়া প্ৰতিপন্ন কৰিব বিচাৰিলে। তেতিয়া আগন্তুক অমল বৰুৱাইও চোলাটো দাঙি একে ঠাইতে থকা ঘা ডোখৰ দেখুৱায়। তাত পাৰ্থক্য মাথোন এটাই আছিল আগন্তুক জনৰ ঘা টুকুৰা কেঁচা হৈ আছে আৰু গৃহস্থজনৰ শুকান।

সেই কথাটোক আধাৰ হিচাপে লৈ গৃহস্থজনে তেওঁহে অমল বৰুৱা বুলি প্ৰতিপন্ন কৰিব বিচাৰোতে আগন্তুকজনে কয় যে— “সময়ে সকলো ঘা শুকুৱাই পেলায়। সময়ৰ বাহিৰত থিয় দিলেই আকৌ তাৰ পৰা তেজ ওলায়, যন্ত্ৰণাত জেউতি ওলায়।” এনে অৱস্থা গৃহস্থজনে ঘৰৰ ভিতৰলৈ দৌৰ মাৰি গৈ ঘৈণীয়েকক উলিয়াই আনি তেওঁৰ পৰিচয় দিব বিচাৰে। আগন্তুকজনেও সেই গৰাকী তেওঁৰ পৰিবাৰ বুলি দাবী কৰে। প্ৰথম গৰাকী অমল বৰুৱাই তেতিয়া ঘৈণীয়েকক শাৰীৰিক বৰ্ণনাৰে নিজকে প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ জোৰ দিয়ে। দুয়োজনে নিজস্ব ধৰণে ঘৈণীয়েকৰ ৰূপৰ বৰ্ণনা দিয়ে। গৃহস্থজনে আগন্তুকৰ বৰ্ণনা শুনি ব্যক্ত কৰে যে সেই বৰ্ণনা মানুহগৰাকীৰ নহয়। আগন্তুকজনো অকনো বিচলিত নহৈ — “মই থকা ঠাইৰ পৰা চাওঁক, মই দেখাৰ নিচিনাকৈয়ে আপুনিও দেখিব।” বুলি নিজৰ মত ব্যক্ত কৰে।

আগন্তুকজনৰ আত্মবিশ্বাস দেখি প্ৰথমজন অমল বৰুৱা ক্ৰমান্বয়ে বিচলিত হৈ আহে আৰু এসময়ত এটা মুদ্ৰাৰে চিৎপট কৰি কোনজন প্ৰকৃত অমল বৰুৱা সেয়া মীমাংসা কৰিব বিচাৰে। এই পৰীক্ষাত নিয়ম স্থিৰ কৰা হয় যে, যিজনে জিকিব তেওঁকেই বিজয়ী ঘোষণা কৰা হ'ব। টছ কৰোঁতে দুৰ্ভাগ্যবশত গৃহস্থ অমল বৰুৱা পৰাজিত হয়। আগন্তুকজনে তেওঁৰ

কাষলৈ ক্ৰমান্বয়ে আগুৱাই আহে। অমল বৰুৱাই নিজৰ অস্তিত্ব হেৰুৱাৰ ভয়ত প্ৰাণে-পাণে বিকটভাৱে চিৎকাৰ কৰি উঠে। হঠাৎ আগন্তুকজন থমকি বয় আৰু পৃথিৱীৰ আটাইতকৈ কোমলতম মাতেৰে কয়— “ভয় নকৰিব। এই ভয় প্ৰত্যেক মানুহৰ সহোদয়। প্ৰত্যেক মানুহেই নিজকে এনেকৈ ভয় কৰে।” এই গল্পটোত বৰ্ণিত ঘটনাৰাজী এনেদৰেই শেষ হৈছে।

সাধাৰণতে গল্পসমূহত দেখা পোৱা কোনো ধৰণৰ বিশেষ একোটা ঘটনাৰ বৰ্ণনা এই গল্পটোত অনুপস্থিত। প্ৰকৃত অৰ্থত ক'বলৈ হ'লে গল্পটোৰ নামটোতে গল্পটোৰ মূল বিষয়বস্তু সোমাই আছে— ‘ভয়েই গল্পটোৰ মূল বিষয়বস্তু। জীৱনৰ প্ৰতিটো মুহূৰ্ততে আমি সকলোৱে এক নহয় এক অনামী ভয়ৰ গ্ৰাহত সোমাই থাকে। স্বৰাজ্যোত্তৰ কালত এই ভয়েই যেন আমাৰ সকলোৰে সহচৰ হৈ পৰিছে। ঠিক আমাৰ ছাঁৰ দৰে। এইবাবেই গল্পকাৰে সাম্প্ৰতিক সময়ৰ মানুহৰ মানসিক অৱস্থিতিৰ কথা প্ৰতীকধৰ্মী ধৰণে প্ৰকাশ কৰিবলৈকে এই গল্পটো ৰচনা কৰিলে বুলি অনুধাৱন কৰিব পাৰি। সেই দিশৰ পৰা গল্পটোৰ নামকৰণ সাৰ্থক হৈছে।

সাধাৰণ আলোচনা

ইতিমধ্যে আমি উল্লেখ কৰিছোঁ যে এই গল্পটোত বিশেষ কোনো ধৰণৰ কাহিনী নাই। অমল বৰুৱা নামৰ ব্যক্তি এজনে সন্মুখীন হোৱা এক ধৰণৰ অগতানুগতি বা অস্বাভাৱিক পৰিস্থিতি বৰ্ণনা কৰি লিখা হৈছে। গল্পটো পঢ়ি থাকিলে আমাৰ ধাৰণা হয় যে ইয়াৰ বৰ্ণিত হোৱা দুজন অমল বৰুৱা প্ৰকৃততে একেজন অমল বৰুৱাৰে দুটা ৰূপ।

মন কৰিবলগীয়া যে দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধৰ পাছতে সমগ্ৰ বিশ্বতে আৰম্ভ হ'ল সামাজিক মূল্যবোধৰ অৱক্ষয়— মানৱীয় মূল্যবোধৰ অধঃপতন, বস্তুবাদী ভোগবিলাসৰ আদৰ্শণি আদি। এই ভাবধাৰাই অসমীয়া সাহিত্য-

সংস্কৃতিৰ জগতখনক প্ৰভাৱিত কৰি বিশ্বযুদ্ধই লেখকসকলৰ মনোজ্ঞ কঢ়িয়াই আনিলে জীৱনৰ প্ৰতি দৃষ্টিভংগী। সমগ্ৰ পৃথিৱীতে সৃষ্টি নৈৰাশ্যবাদ, নিঃসংগতাবোধ আদি অসমক চুই গৈছিল। সেই সময়ত বিশ্বতে তোলপাৰ লগোৱা বিজ্ঞানৰ আৱিষ্কাৰ, যেনে— হাইজেনৰ অনিশ্চয়তাৰ নীতি, আইনষ্টাইন আপেক্ষিকতাবাদ, মানুহৰ অস্ত্ৰ সম্পৰ্কে ফ্ৰয়েডৰ মনোবৈজ্ঞানিক তত্ত্ব পল ছাৰ্তৰ প্ৰভৃতি চিন্তানায়কৰ অস্ত্ৰ চিন্তা, আলবেয়াৰ কেম্‌চ'ৰ এবছাৰ্ডৰ নীৎচে ঘোষণা কৰা ঈশ্বৰৰ মৃত্যু সম্পৰ্ধাৰণা, লুই আৰাণ পৰা এলুৱাৰ পৰা পৰাবাস্তৱবাদী নৈৰাজ্যবাদ আদিয়ে কৰা জীৱনৰ সংস্কাৰশূন্য বিশ্বাসহীনতা, ছিগ্ৰুৱাৰ ধাৰণা আদিয়েও অসমক গাঁৱাই গৈ সেইদৰে যোৱা দুৰ্ভাগ্য মহাযুদ্ধ, মানুহৰ প্ৰতি কৰা আচৰণ, বিজ্ঞানৰ আৱিষ্কাৰ আদিৰ বাবে ধ্বংস মানৱীয়তাৰ বিৰুদ্ধে তথা মানৱ সভ্য ব্যৰ্থতা, জীৱনৰ অগতানুগতিকতা যান্ত্ৰিকতাৰ বিৰুদ্ধেও আন এক সামাজিক চেতনা সৃষ্টি হ'ল সাহিত্যৰ মাজত। অৱস্থাত এইবোৰ ভাবধাৰা ভাৰতীয় অসমীয়া সাহিত্যত বিৰল আছিল যদিও লাহে লাহে পাশ্চাত্যৰ সংস্পৰ্শলৈ আহি পিছৰে পৰা অসমীয়া বিভিন্ন সাহিত্যিকৰ লগতে গল্প সাহিত্যলৈও প্ৰৱাহিত হৈছে। এই ‘ভয়’ গল্পটোতো আমি এনে ধাৰণা প্ৰকাশ ঘটাই দেখিবলৈ পাওঁ। জীৱনৰ অস্ত্ৰসংস্কাৰশূন্যতা, বিশ্বাসহীনতা, ছিগ্ৰুৱাৰ ধাৰণাৰ প্ৰভাৱ এই গল্পটোত সুন্দৰ ৰূপ প্ৰতিভাত হৈছে। গল্পটোৰ কাহিনী বিশেষণ কৰিলেই আমি দেখিবলৈ পোৱা অমল বৰুৱাৰ মানসিকতাত এই কেইটাই ক্ৰিয়া কৰি আছিল।

যুদ্ধোত্তৰ কালতে স্বীকৃত হয় মা

চেতন মনৰ লগতে অচেতন মনৰ স্থিতি, লগতে মানুহৰ চেতনাৰ বহুতৰপীয়া অৱস্থিতিৰ কথাও। আধুনিক মনস্তত্ত্বৰ জনক 'ফ্ৰয়ড' আৰু 'য়ুঙে' উনবিংশ শতাব্দীৰ অন্ত আৰু বিংশ শতাব্দীৰ আদিতে ঘোষণা কৰা মানুহৰ চেতনাৰ বহুতৰপীয়া প্ৰকৃতি, একে সময়তেই এজন মানুহৰ চেতনাত কেইবাটাও কথাই ক্ৰিয়া কৰি থাকিব পাৰে। সেয়ে মানুহ মানুহৰ মাজত থাকিও একক আৰু নিঃসংগ। কোনেও কাৰো লগত যোগসূত্ৰ স্থাপন কৰিব নোৱাৰে কাৰণ প্ৰত্যেকেই নিজৰ নিজৰ আন্তৰিক সময়ত বাস কৰে। আজিৰ এই যান্ত্ৰিক পৃথিবীখনত আমি সকলোৱেই একো একোটা দ্বীপত পৰিণত হৈছোঁ। সামাজিকভাৱে থাকিও ইচ্ছা কৰি কৰা নাই। গত কোনো ধৰণৰ সম্পৰ্ক গঢ়িব নোৱাৰা আৰু তাৰ ফলতেই আমাৰ মন সৃষ্টি কৰা অনামি ভয়। এই পৰিস্থিতিৰ আৰু কোনেও হাত সাৰিব পৰা নাই। এই গল্পটোত এনে এটা পৰিস্থিতিয়েই সৃষ্টি কৰা হৈছে। দৰ্শনত ইয়াৰ Lack of Communication বুলি অভিহিত কৰা হয়। এই ভয়ৰ গ্ৰাহত পৰা মানুহে অমল বৰুৱাৰ দৰে পৰিস্থিতিৰ সন্মুখীন হয়। সামগ্ৰিকভাৱে 'ভয়' গল্পটোৰ অন্তৰ্নিহিত ভাববস্তু মানুহৰ অন্তৰ্জগতৰ লগতে সম্পৰ্কীত হৈ আছে। এক কথাত ক'ব পাৰি যে বৰগোহাঞিৰ এই গল্পটোৰ মূল উপজীব্য মানুহৰ জটিল মনস্তত্ত্ব।

এই গল্পটিত দেখা পোৱা আন এটা বিশেষ বিশেষত্ব হ'ল— সময় চেতনা। এই গল্পটোত বহু সময়ত সময়ৰ গতানুগতিক চক্ৰটোক অগ্ৰাহ্য কৰা হৈছে। পূৰ্বৰ দৰ্শনশাস্ত্ৰৰ ধাৰণা আছিল যে সময় বা কাল অজস্ৰ বিচ্ছিন্ন বিন্দুৰ এটা লানি। অথবা ক'ব পাৰি, সময় এটা বিন্দুৰ পৰা আন এটা বিন্দুলৈ জঁপিয়াই জঁপিয়াই যায়। কিন্তু উনবিংশ শতিকাৰ শেষৰফালে ফ্ৰাচী দাৰ্শনিক হেন্ৰি বেৰ্গেট আৰু মাৰ্কিন দাৰ্শনিক উইলিয়াম জেইমচে এই কথা নাকচ কৰি

মন্তব্য কৰিলে এনেদৰে —

Consciousness, then does not appear to itself chopped up in bits .. It is nothing joined; it flows ... Let us call it the stream of thought, of consciousness, or of subjective life...(Henri Bergson)

... a succession of qualitative changes, which meet in to and permeate one another, without precise outlines without any tendency to externalise themselves in relation to one another. (William James)

বেৰ্গেট এই সময়ক দুটা শ্ৰেণীত বিভক্ত কৰিছে— 'আন্তৰিক সময়' (time in mind or inner time) আৰু 'যান্ত্ৰিক সময়' (clock time or mechanical time)। দৈনন্দিন জীৱনত আমি সাধৰণতে যি সময় বিভাজন মানি চলোঁ সেয়া যান্ত্ৰিক সময় আৰু আমাৰ ব্যক্তিগত জীৱনত এনে এবিধ সময় আছে যি ঘড়ীৰ কাঁটাত ধৰা নিদিয়ে সেয়াই আন্তৰিক সময়। অনুভূতি জগতত বুৰ গৈ থকা প্ৰতিজন মানুহ এই আন্তৰিক সময়তেই বাস কৰে। এই গল্পটোতো অমল বৰুৱা প্ৰকৃততে বুৰ গৈ আছে তেওঁৰ আন্তৰিক সময়ত। এইখিনিতে ষ্টেফেন হকিঙ্গৰ এয়াৰ কথা স্মৰণযোগ্য। তেওঁ *A Brief History of Time*-ত উল্লেখ কৰিছে— "সময়ৰ গতি প্ৰবাহত তাপগতি বিজ্ঞান (Thermodynamic), মনস্তাত্ত্বিক (Psychological) আৰু মহাজাগতিক (Cosmological) এই তিনিটা ধাৰাৰ আমি কথা বিবেচনা নকৰোঁ যদিও সময়ৰ গতি প্ৰবাহ এই তিনিটা বিশিষ্ট ধাৰাৰ মাজেদি চলে।" আমাৰ আলোচ্য গল্পটোতো সেই বৈশিষ্ট্যটো সুন্দৰ ৰূপত ফুটি উঠিছে। সেইবাবেই আগন্তুক অমলে কৈছে — "এটা বিন্দুত সময় মোৰ কাৰণে

কেতিয়াবাই স্তব্ধ হৈ গ'ল।" আৰু "মই থকা ঠাইৰ পৰা চাওঁক, মই দেখাৰ নিচিনাকৈয়ে আপুনিও দেখিব।"

দুয়োজন অমল বৰুৱাৰ মাজৰ সৃষ্টি হোৱা যুক্তি-তৰ্কই মনত পেলাই দিয়ে যে আজিৰ প্ৰতিজন মানুহৰ মনোজগতত একে ধৰণৰ নহ'লেও সামঞ্জস্য থকা অস্বাভাৱিক যুক্তি-তৰ্কৰ এখন কাজিয়া প্ৰতিটো মুহূৰ্ততে আমি বহন কৰি থাকোঁ। এয়া আধুনিকতাৰেই নামাস্তৰ। এই গল্পটোতো একে ধাৰণাই ব্যক্ত হৈছে।

এই গল্পটোত এটা মাত্ৰ কেন্দ্ৰীয় ভাব আৰু এটা বিশেষ পৰিস্থিতি অংকন কৰি গল্পকাৰে চুটিগল্পৰ প্ৰধান বৈশিষ্ট্যটো সাৰ্থকভাৱে ৰক্ষা কৰিছে। মানুহৰ অন্তৰ্জন জীৱন বীক্ষাক আধুনিক ধাৰণাৰে, বিজ্ঞানসন্মতভাৱে প্ৰকাশ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত গল্পকাৰে সফলতা লাভ কৰিছে। গল্পটোৰ কাব্যিক অভিব্যক্তনাত আৰু পৰিণতিমুখী উৎকৰ্ষা ৰক্ষা কৰা গল্পকাৰে বসোতীণভাৱে সফলতা লাভ কৰিছে।

গল্পটোৰ প্ৰতীকি ব্যঞ্জনা অতি গভীৰ আৰু আৰম্ভণিখিনি চিন্তাকৰ্ষক। 'যন্ত্ৰগাত জেউতি', 'বিষম মৰ্মৰণি' আদি শব্দাংশ গল্পকাৰৰ নিজা সৃষ্টি আৰু এইবোৰে গল্পটোক অৰ্থঘন মাত্ৰা প্ৰদান কৰিছে। গল্পটোত ব্যৱহৃত প্ৰতীক-চিত্ৰকল্পই বৰ সুন্দৰ ব্যঞ্জনা বহন কৰিছে। সাম্প্ৰতিক সময়ৰ বিভিন্ন পটভূমিৰ পৰা বুটলি অনা কেতবোৰ উপমা, চিত্ৰকল্পই কাব্যময় ব্যঞ্জনা প্ৰদান কৰিছে। উদাহৰণস্বৰূপে গল্পটোৰ দুটিমান বাক্যাংশ উল্লেখ কৰা হ'ল—

(ক) ভৰিৰ গছকত শুকান পাত মৰ্মৰাই উঠাৰ দৰে আগন্তুকৰ ভৰিৰ গছকত পিষ্ট হোৱা নীৰৱতাৰ বুকুৰ পৰা এটা বিষম মৰ্মৰণি শব্দ উঠিল।

(খ) নিৰাশাৰ সীমাত আহি উপনীত হোৱা মানুহৰ দৰে মই শূন্য দৃষ্টিৰে তেওঁলৈ চাই পঠিয়ালোঁ।

(গ) আদিম অৰণ্যাণী ধুমুহাত

আন্দোলিত। ইত্যাদি।

ইতিমধ্যে হোমেন বৰগোহাঞিৰ গল্পৰ প্ৰধান বৈশিষ্ট্যসমূহৰ আলোচনাৰ প্ৰসংগত আমি উল্লেখ কৰিছোঁ যে— ‘নিঃসংগ চেতনা’ এওঁৰ গল্পৰ আন এটা উল্লেখযোগ্য বৈশিষ্ট্য। অন্তর্মুখী চিন্তাৰ প্ৰকাশৰ বাবে নিঃসংগ চেতনাৰ প্ৰকাশ কৰাটো অতিকৈ প্ৰয়োজন। এই গল্পটোতো আমি সেয়া অনুধাৱন কৰিব পাৰোঁ। গল্পটোৰ আৰম্ভণিতে অমল বৰুৱাই সূৰ্যাস্তৰ সময়ত অকলে বাৰান্দাত বহি “মোৰ মূৰত আছে এটা সূৰ্য আৰু হৃদয়ত আছে এটা ধুমুহা।” বুলি ভাবি থকা কথাটোৱে আমাক তেওঁৰ

নিঃসংগ চেতনাৰ কথা আমাৰ মনলৈ আনে। মন কৰিবলগীয়া যে ইয়াত বৰ্ণিত হোৱা সময়চোৱা হৈছে সন্ধিয়া, সন্ধিয়া সময়ত এজন মানুহে ডুব যাবলৈ ধৰা বেলিটোলৈ চাই এনে ধৰণে কথা পাওলি থকা অৱস্থাটো বৰ্ণনাই ক’ব নোৱাৰাকৈ আমাৰ বুকুখনত এক গভীৰ দুখবোধৰ সৃষ্টি কৰে আৰু ক’ব নোৱাৰাকৈয়ে ‘মৃত্যু চেতনা’ৰ কথাও মনলৈ আনে।

এই গল্পটোত কোনো ধৰণৰ বিশেষ চৰিত্ৰ নাই বুলিয়েই ক’ব পাৰি। আধুনিক মানুহৰ অন্তৰ্লোকৰ বাৰ্তা দিবলৈকে গল্পকাৰে অমল বৰুৱাৰ চৰিত্ৰটো টানি

আনিছে। অৱশ্যে সামগ্ৰিকভাৱে গল্পটোতে গল্পকাৰে আৰম্ভণিতে সুপৰিস্থিতিটো বজাই ৰখাত সফল কৰিছে, চৰিত্ৰটোৰ মানসিক স্থিতি কৰাতো সফল হৈছে। সামৰণিত ক’ব যে মানুহৰ অন্তৰ্জগতলৈ কৰা যাত্ৰা-অভিযান এই গল্পটোৰ মূল উপস্থিৰ, একাকী আৰু নিঃসংগ আৰু ভাবনাসমৃদ্ধ চৰিত্ৰসমূহে বৰগোহাঞি আকৰ্ষণ কৰিছিল বুলি আমি ইতিমধ্যে আহিছোঁ। এই গল্পটোতো তাৰে প্ৰকাশ ঘটিছে।

প্ৰসংগ পুথি আৰু গ্ৰন্থপঞ্জী

অসমীয়া :

গোস্বামী, ত্ৰৈলোক্যনাথ (২০০৬); আধুনিক গল্প সাহিত্য; গুৱাহাটী : বাণী প্ৰকাশ প্ৰাইভেট লিমিটেড।

দত্ত, উদয় (১৯৯৫); চুটি গল্প; গুৱাহাটী : ষ্টুডেণ্টচ্ ষ্ট’ৰ্ছ।

নেওগ, মহেশ্বৰ (২০০০); অসমীয়া সাহিত্যৰ ৰূপৰেখা; গুৱাহাটী : চন্দ্ৰ প্ৰকাশ।

বৰগোহাঞি, হোমেন (২০০৪) (সম্পাঃ); অসমীয়া গল্প সংকলন (প্ৰথম খণ্ড); গুৱাহাটী : অসম প্ৰকাশন বিষয়।

বৰুৱা, প্ৰহ্লাদ কুমাৰ (২০০৫); অসমীয়া চুটি গল্পৰ অধ্যয়ন; ডিব্ৰুগড় : বনলতা।

ভৰালী, শৈলেন (২০০৪); মাধৱ কন্দলিৰ পৰা মামণি গোস্বামীলৈ; গুৱাহাটী : চন্দ্ৰ প্ৰকাশ।

শৰ্মা, গোবিন্দ প্ৰসাদ (১৯৯৫); উপন্যাস আৰু অসমীয়া উপন্যাস; গুৱাহাটী : ষ্টুডেণ্টচ্ ষ্ট’ৰ্ছ।

শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ (২০০৬); অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত; গুৱাহাটী : সৌমাৰ প্ৰকাশ।

শইকীয়া বৰা, লীলাৱতী (২০০৩) (সম্পাঃ); অসমীয়া চুটি গল্পৰ প্ৰবাহ; গুৱাহাটী : গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়।

ইংৰাজী :

Hawking, S. (2011). *A Brief History of Time*. USA: Random House Publishing Group.

Kumar, S. K. (1962). *Bergson and the Stream of Conceiousness Novel*. Glasgow: Black & Son.

Waltan, A. (1962). *The English Novel*. Harmonsworth: Penguin Books.

Wolf, V. (1948). *Modern Fiction*. London: Hogarth Press.

ড মৃগালজ্যোতি গোস্বামী : কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অসমীয়া বিভাগৰ সহকাৰী অধ্যাপক।

ড° ভূপেন হাজৰিকাৰ সান্নিধ্যত

♦সদানন্দ গগৈ

সেয়া ১৯৭৭ চন মানৰ কথা। মই বেতকুছি হাইস্কুলৰ ছাত্ৰ। খবৰ পালো আমাৰ লখৰা অঞ্চলৰ কাষৰ গড়চুকৰ বিহুমঞ্চত ভূপেন হাজৰিকাৰ সংগীতানুষ্ঠান আছে। আমাৰ সৰুসজাইৰ (গৰলীয়া) পৰা কেবাজনো ল'ৰাকৈ গাইকেল মাৰি ভূপেনদাৰ গান শুনিবলৈ গ'লো। ইতিমধ্যে ভূপেনদা মঞ্চত উঠিছিলেই। লগত আছিল সেয়া সময়ৰ সাংস্কৃতিক মন্ত্ৰী হিতেশ্বৰ শইকীয়া যি পিছৰ কালত দুবাৰকৈ অসমৰ মুখ্যমন্ত্ৰী হৈছিল। প্ৰায় তেওঁৰ সময় ধৰি ভূপেনদাই গাই গৈছিল এটাৰ পাছত আন এটা গান। মই মাথো মন্ত্ৰমুঞ্চৰ দৰে শুনি গৈছিলো।

তাৰ পাছত এদিন যোৰাবাটলৈ লগৰ ল'ৰা কেইজন মানৰ লগত ফুৰিবলৈ গৈছিলো। দেখিলো এম্বেচাডৰ গান শুনিবলৈ ভূপেনদা। গৰমত তৎ নাপাই গালত বৰফ সানি আছে। আমি আগবাঢ়ি গৈ নমস্কাৰ দিলো। ক'লে গাৰ সান বেয়া হ'ল। আমি অইন এখন গাড়ী যোগাৰ কৰি ভূপেনদাক পঠিয়াই দিলো। সেয়া তেখেতৰ লগত দ্বিতীয় দেখা।

তাৰপাছত ১৯৮৩ চনৰ ফালে অসমত 'জনসাংস্কৃতিক পৰিষদ' নামৰ এটা সংগঠনৰ জন্ম হয়। ঠিক IPTA দৰে। ময়ো তাৰ সাধাৰণ সদস্য হওঁ। ভূপেনদা হ'ল সেই সংগঠনৰ সভাপতি আৰু বিষ্ণুপ্ৰসাদ বাভাৰ একালৰ সংগী গগন সোণোৱাল হ'ল কাৰ্য্যকৰী সভাপতি। পৰিষদে গুৱাহাটীৰ ৰবীন্দ্ৰ ভৱনত এখন সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠান পাতিছিল। সেই অনুষ্ঠানত ময়ো এটি স্বৰচিত গীত গোৱাৰ সুযোগ পালো। শ্ৰীনকমত ভূপেনদা। গীত গোৱাৰ পাছত ভূপেনদাক সেৱা কৰিলো। তেওঁ ক'লে 'ভাল গাইছা' মনত অপাৰ আনন্দ। স্বয়ং ভূপেনদাই কৈছে ভাল হৈছে বুলি।

১৯৮৫ চনৰ শেষৰ ফালে মই সংস্কৃতিবান পৰিয়াল মঞ্জুলা হাজৰিকা, নূপেন হাজৰিকাৰ (পাঠান) সংস্পৰ্শ লৈ আহো। ভূপেনদা তেওঁলোকৰ লগত অতি ঘৰুৱা। মঞ্জুলা হাজৰিকাই মোৰ ভূপেনদাৰ লগত সম্বন্ধ গঢ়াত এখন সাঁকো হৈ পৰিল। মোৰ প্ৰথম কমাৰ্চিয়েল ৰেকৰ্ড তেওঁলোকৰ ঘৰুৱা প্ৰতিষ্ঠান 'নাৰাৰকো'ৰ বেনাৰতে হৈছিল। অৱশ্যে ইতিমধ্যে মই অনাতাৰ শিল্পী আছিলোৱেই। সেই কেছেটটিতে মঞ্জুলা বৌৰ অনুৰোধত ভূপেনদাই তেখেতৰ যুগজয়ী গীত 'ছহিদ প্ৰণামো তোমাক' মোক বাণীবন্ধন কৰিবলৈ অনুমতি দিছিল। অনুমতি দি তেওঁ কৈছিল 'সাধনাত যাৰ গভীৰতা নাই তেওঁ কেতিয়াও কৃতকাৰ্য্য হ'ব নোৱাৰে।'

তাৰপাছত প্ৰায় ২০ বছৰ ভূপেনদাৰ লগত ওতঃপ্ৰোত সম্বন্ধ। তেখেত মোৰ ঘৰত ত্ৰিশ দিন থাকি ঘৰটোও পবিত্ৰ কৰি থৈ গ'ল। তেওঁৰ ছবি 'চিৰাজ', 'দমন'ত কাম কৰাৰ সুযোগ পালো। কেবাটাও এলবামনত গান গালো। ২০০৫ চনত তেখেতৰ লগত মোৰ শেষ গীতৰ এলবাম 'আমি একেখন নাৱৰে যাত্ৰী' যত কিছু বিখ্যাত ইংৰাজী গান অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰি আমি গাইছিলো। কিছুগীত তেওঁ অনুবাদ কৰিছিল আৰু কিছুগীত মই অনুবাদ কৰিছিলো।

আজি মনত পৰিছে ১৯৮৭ চনত ৰেকৰ্ড কৰা মোৰ গীত 'মোক এজন বগা মানুহ দিয়া'ৰ কথা। জীৱনত প্ৰথম ভূপেনদা আৰু মই দ্বৈত কণ্ঠত গাইছিলো। গীতটি সাংঘাতিক জনপ্ৰিয় হৈছিল।

ভূপেনদা আমাৰ মাজত নাই। তেওঁৰ সাধনাৰ গভীৰতাৰ উপদেশ আজিও মোৰ মনত আছে।

সদানন্দ গগৈ : বিশিষ্ট গায়ক আৰু চলচ্চিত্ৰ নিৰ্মাতা। আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰাক্তন ছাত্ৰ।

কামুৰ এবচাৰ্ড দৰ্শনত সমাজ : অন্য এক দৃষ্টিকোণৰ পৰা

♦ মহেন্দ্ৰ গগৈ

‘এবচাৰ্ড দৰ্শন’
জীৱনানন্দ দাসৰ
কবিতাৰ চৰণ
এটিত প্ৰতিফলিত
হৈছে, “সাহস
সংকল্প প্ৰেম
কোনো দিন
মৃত্যুৰ ফালে যাব
নুখুজিলেও ভৰিৰ
খোজ গভীৰ
স্বাভাৱিকতাৰে
সেই ফাললৈকে
গৈ থাকে।”

বিশ্ব সাহিত্যৰ সিংহ দুৱাৰ হৈছে ফৰাচী সাহিত্য। আলবেয়াৰ কামু বিশ্ব সাহিত্যৰ অন্যতম প্ৰতিভা ৰত্ন। কামুৱে সংঘাতৰ প্ৰত্যক্ষ স্পৰ্শতহে সাহিত্য সাধনা কৰিছিল। কামুৱে ১৯৫৭ চনত মাত্ৰ ৪৪ বছৰ বয়সতে ‘সাহিত্যৰ ন’বেল’ বঁটা পাইছিল। কামু দৰ্শনৰ ছাত্ৰ আছিল। কামুৰ অমৰ অভিব্যক্তি হ’ল ‘এবচাৰ্ড দৰ্শন’। ‘এবচাৰ্ড দৰ্শন’ে অজেয় শক্তিৰ সম্পৰ্কে সমাজলৈ ‘মেচ-এ’জ’ নিবেদন কৰিছে। মানুহে নিজকে আত্মানুসন্ধান কৰিব নোৱাৰে। মানুহ প্ৰকৃততে অনন্ত কালৰ দুৱাৰদলিত অচিনাকি।

‘এবচাৰ্ড দৰ্শন’ জীৱনানন্দ দাসৰ কবিতাৰ চৰণ এটিত প্ৰতিফলিত হৈছে, “সাহস সংকল্প প্ৰেম কোনো দিন মৃত্যুৰ ফালে যাব নুখুজিলেও ভৰিৰ খোজ গভীৰ স্বাভাৱিকতাৰে সেই ফাললৈকে গৈ থাকে।” বিশ্বৰ অন্যতম নাট্যকাৰ ছেমুৱেল বেকেটে প্ৰকাশ কৰিছিল যে “প্ৰতিটো উচ্চাৰিত শব্দই জীৱনৰ নৈ শব্দ্য আৰু শূন্যতাত একোটা কলংক স্বৰূপ”। জীৱনৰ মহৎ উদ্দেশ্যৰ সন্ধানতে জীৱন হৈ পৰিছে অৰ্থহীন। উনৈশ শতিকাৰ জাৰ্মান দাৰ্শনিক ‘নীৎছে’ ঈশ্বৰৰ মৃত্যু হোৱা বুলি ঘোষণা কৰা উৎসতে, মানুহৰ বিশ্বাসত সংশয়ৰ ভাৱ সূচনা হ’ল। মানুহে নতুন যুক্তিৰে জীৱনৰ সন্মুখীন হ’ল। বিংশ শতিকাৰ মহাযুদ্ধই মানুহৰ মানবীয় মূল্যবোধক প্ৰচণ্ড

আঘাত কৰি মানবীয় দ্বা-নাংস্কৃতিক আৰু সামাজিক উন্মেষৰ পৃহ চ প্ৰতি ক্ষণতে ধ্বংস কৰাৰ উপক্ৰম হ’ল চৌদিশে আৰম্ভ হ’ল নৈৰাজ্য। বিশ্বাস আৰু আস্থাৰ পৰিবৰ্তে গঢ়ি উঠিল যান্ত্ৰিকতাৰ অস্থিৰ পৰিবেশ। মানুহ মানুহৰ বাবে বিভিষিকা হ’ল। আনকি মানুহে স্ব-ধৰ্ম ৰক্ষাৰ বাবে আন ধৰ্মৰ মানুহক হত্যা কৰাত পাপবোধ নকৰা হ’ল। এখন ৰাষ্ট্ৰই আন এখন ৰাষ্ট্ৰক আক্ৰমণ কৰি সেই ৰাষ্ট্ৰৰ নিৰ্দোষী মানুহক হত্যা কৰা কাৰ্যই কামুক স্পৰ্শ কৰিছিল। সেই সময়ৰ অস্থিৰ পৰিস্থিতি T. Ashok ৰ ইংৰাজী কবিতা এটাত প্ৰতিফলিত হৈছে-

Let them guard vultures
But why fly parrots in the open ?
Let them make nuclear arms
But why make peace agreements ?
Let them make children beg
But why call that education ?
Let them kill the poor
But why call that democracy ?

কামুৱে ‘এবচাৰ্ড’ (Absurd) শব্দটো এনে অৰ্থত ব্যৱহাৰ কৰিছে, মানুহৰ শৰীৰৰে সম্যক হোৱাৰ স্বত্বেও মানুহৰ মানবীয় দীনতা অৱশ্যেই সংঘাতপূৰ্ণ। মানুহে বস্তুগত সত্যৰ সন্ধানত নিজৰ বিবেকক অন্ধ কৰি দিছে। মানুহে প্ৰকৃত সত্যৰ পৰা নিজক লুকাই ৰখাৰহে কৰ্ম কৰা পৰিলক্ষিত হৈছে। এনে এক ব্যৱধানতে ‘এবচাৰ্ড’ দৰ্শন শাস্বত। ‘এবচাৰ্ডবাদক’

‘উদ্ভটবাদ’ শব্দটোৱে সম্যকভাৱে
 তিনিধিত্ব কৰিব নোৱাৰে। ‘এষ্টাগণ’ আৰু
 ব্ৰালাদিমি’ৰে ‘গোডো’ৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দিনৰ
 পিছত দিন কটাইছিল যদিও ‘গোডো’
 নাছিল। ‘জাঁ পল ছাৰ্ত্ৰে’য়ে

কামুৰ দৰ্শনক “Philosophy of the
 Absurd” বুলি অভিহিত কৰিছে। পৃথিবীৰ
 অনন্য বিবেক প্ৰসিদ্ধ সকলে কামুক “The
 prophet of Absurd” নামেৰে প্ৰচাৰ
 কৰিছিল। আলবেয়াৰ কামুৰে মনোবিজ্ঞানৰ
 অস্বাভাৱিক বহস্য ভেদ কৰি যি কেইখন অমৰ
 উপন্যাস ৰচনা কৰি গ’ল, তাৰ স্পৰ্শৰ
 মহান শাস্ত্ৰ সামাজিক জীৱনৰ ব্যাহিক
 অভিব্যক্তিৰ প্ৰতি কামুৰ উপন্যাস
 কেইবাটাও বিশ্বজনীন আৰু শাস্ত্ৰ।
 কামুৰ উপন্যাসৰ পৃথিবীখনেই ‘এবচাৰ্ড’
 আৰু ‘এবচাৰ্ড’ পৃথিবীৰ মানুহৰ কৰ্ম-
 সংস্কৰণ।

কামুৰ প্ৰথম উপন্যাস *দা
 আউটচাইডাৰ* আৰু *আউটচাইডাৰ*ত
 ধাৰণাৰ শিহৰণ প্ৰত্যক্ষ আৰু স্পৰ্শকাৰ।
দা আউটচাইডাৰ উপন্যাসখন আৰম্ভ কৰিছে
 ‘নায়ক’ মিয়াৰস্য কথাবে, “ মা আজি
 ঢুকাল। অথবা কালিও ঢুকাব পাৰে। মই
 সঠিক কৈ নাজানো।” মুৰছোৱে সমাজৰ
 প্ৰচলিত ধ্যান-ধাৰণাৰ বিৰুদ্ধে জেহাদ
 ঘোষণা কৰিছে আৰু নিৰ্মম সত্যৰ সন্মুখীন
 হ’বলৈ সমাজক আহ্বান জনাইছে।

মিয়াৰস্যৰে মাকক বুঢ়া বয়সত
 হোমত থৈছে। আনকি মাকৰ মৃত্যুৰ খবৰ
 পাই বেজাৰ কৰা নাই। মাকৰ মৃত শ’টোৰ
 ওচৰত বহি চিগাৰেট ছপিছে আৰু
 পিছদিনাই (মাকৰ মৃত্যুৰ) এগৰাকী বান্ধবীৰ
 সান্নিধ্য লাভ কৰিছে। দুয়ো একেলগে
 সাগৰত সাঁতুৰিছে আৰু হোটেলত ৰাতিটো
 স্বামী-স্ত্ৰীৰ দৰেই কটাইছে। অন্য এক
 পৰিস্থিতিত মিয়াৰস্যৰে এজন আৰৱ
 যুৱকক গুলীয়াই হত্যা কৰিছে। কিন্তু
 মিয়াৰস্যৰ তিলমানো অনুসূচনা হোৱা নাই।
 আনকি নিজক ৰক্ষা কৰিবলৈ আনৰ সহায়ৰ
 বাবে প্ৰতীক্ষা কৰা নাই। মাত্ৰ সন্মুখত
 উপস্থিত থকা মৃত্যুদণ্ডক অচিৰে গ্ৰহণ
 কৰিবলৈ সাজু হৈছে। গীৰ্জাৰ পুৰোহিত
 (ফাদাৰ) জনক নিজৰ কোঠাৰ পৰা বাহিৰ

কৰি দিছে। মিয়াৰস্যৰে মুক্তিৰ বাবে প্ৰাৰ্থনা
 কৰাৰ কিবা অৰ্থ আছে বুলি ভাবিব নোৱাৰে।
 মাত্ৰ মৃত্যু অৱধাৰিত, আজি বা কালিলৈ
 মৃত্যু হোৱাটো শাস্ত্ৰ সত্য বুলি প্ৰত্যয়
 গৈছে।

আলবেয়াৰ কামুৰে মিয়াৰস্যক
 এইখন পৃথিবীৰ অচিন মানুহৰূপে
 আদালতৰ কাঠগড়াত থিয় কৰাইছে।
 মিয়াৰস্য এক উদাসীন মানুহ। মিয়াৰস্যৰ
 বাবে অপৰাধ, পাপবোধ, আদৰ্শ আৰু
 নৈতিকতা আত্মজ নহয়। *দা আউটচাইডাৰ*
 ৰ নায়কে ‘এবচাৰ্ড’ত নিমজ্জিত হৈ বিদ্ৰোহ
 ঘোষণা কৰিছে প্ৰচলিত সমাজ ব্যৱস্থাৰ
 বিৰুদ্ধে।

লা পেস্ত (প্লেগ) উপন্যাসত
 আলবেয়াৰ কামুৰ মানসিক স্থিতিৰ পৰিবৰ্তন
 পৰিলক্ষিত হৈছে। ‘প্লেগ’ত ‘বিধিৰ নিবন্ধন’
 অৱশ্যেই আছে। কামুৰ উল্লেখযোগ্য নাটক
 দুখন হ’ল, *কেলীগুলা* আৰু *ফ্ৰেছপাৰ্পাছ*।
কেলীগুলা নাটকত নায়ক কেলীগুলাৰ
 সংলাপ এফাকিত ‘এবচাৰ্ড’ ধাৰণাৰ স্পৰ্শ
 উজ্জ্বলঃ “তোমাক কোনেও জগৰীয়া কৰিব
 নোৱাৰে। যিখন পৃথিবীত কোনো বিচাৰক
 নাই, কোনো নিৰ্দোষী নাই।” *ফ্ৰেছপাৰ্পাছ*
 নাটকত প্ৰতিফলিত হৈছে ‘এবচাৰ্ড’ কাৰ্য।
 ‘চেকোশ্ল’ভাকিয়াৰ জান’ নামৰ এটি সৰু
 ল’ৰাই ঘৰৰ পৰা পলাই গৈ ইংলণ্ড
 পালেগৈ। কালক্ৰমত তেওঁ বহু টকা-
 সম্পত্তিৰ মালিক হৈ এজনী ইংৰাজ
 ছোৱালী বিয়া কৰালে। ইতিমধ্যে জানৰ
 বাপেকৰ মৃত্যু হৈছিল। মাক আৰু তেওঁৰ
 ভনীয়েক চেকোশ্ল’ভাকিয়াৰ সাগৰৰ তীৰত
 এখন হোটেল খুলিলে। বিশ বছৰৰ পিছত
 জানে ঘৈণীয়েকক লগত লৈ
 চেকোশ্ল’ভাকিয়ালৈ ঘূৰি আহিল।
 তেওঁলোকে পোনে পোনে নিজৰ চিনাকি
 নিদি, হঠাতে মাক-ভনীয়েকক আচৰিত
 কৰি দিব বুলি স্থিৰ কৰি জানৰ ঘৈণীয়েক
 মাৰিয়াক আন এখন হোটেলত থৈ নিজে
 মাক-ভনীয়েকৰ হোটেললৈ গ’ল। মাক
 আৰু ভনীয়েকে জানক চিনি নাপালে। দুয়ো
 দুই ঠাইত থাকি ৰাতিপুৱা মাকৰ হোটেলত
 মিলিত হৈ সকলো কথা ব্যক্ত কৰিবলৈ স্থিৰ
 কৰিলে। জানে অচিনাকিভাৱে মাক আৰু

ভনীয়েকক জানিবলৈ দিলে যে, জানৰ
 হাতত অজস্ৰ টকা আছে। টকাৰ লোভত
 অচিনাকি মাক ভনীয়েকে জানক হত্যা কৰি
 শটো সাগৰত পেলাই দিলে। জান থকা
 হোটেলৰ কামত মাকে জানৰ পাছপৰ্ট আৰু
 অইন কাকত পত্ৰৰ পৰা জানিব পাৰিলে যে
 জান তেওঁৰ আপোন পুত্ৰ। যিজন ল’ৰা
 সৰুতেই হেৰাইছিল, সেইজন জান। সেই
 কথা জনাৰ লগে লগে মাকে সাগৰত
 জঁপিয়াই আত্মহত্যা কৰিলে। পিছদিনা
 ৰাতিপুৱা মাৰিয়াই হোটেললৈ আহি জানিব
 পাৰিলে যে

জানৰ মাকে আৰু ভনীয়েকে
 জানক হত্যা কৰিলে। মাৰিয়াই কান্দি কাটি
 অস্থিৰ হৈ পৰিল। কিন্তু জানৰ ভনীয়েক
 মাৰথা তেতিয়াও দৃঢ়ভাৱে থিয় হৈ আছে।
 কামুৰ নাটক দুখনত প্ৰতিফলিত হোৱা
 ‘এবচাৰ্ড’ কাৰ্যৰ সম্পৰ্কে কিঞ্চিৎ ইঙ্গিতহে
 দিছে।

ফৰাছী সাহিত্য তিনিটা ধাৰাৰে
 পৰিপুষ্ট। Cubism, Surrealism আৰু
 Atheistic Existentialism. আলবেয়াৰ
 কামু Absurd ৰ বাটকটীয়া। কামুৰ মতে
 পৃথিবীৰ প্ৰত্যেকজন ব্যক্তিৰ অৱস্থিতয়েই
 স্বয়ম্ভু আৰু ‘এবচাৰ্ড’। জাঁ পল ছাৰ্ত্ৰে- এ
 কামুৰ ‘এবচাৰ্ড দৰ্শন’ সম্পৰ্কে কৈছে যে,
 ‘অস্তিত্ববাদ’ আৰু ‘এবচাৰ্ডবাদ’ একেটা
 মুদ্ৰাৰে ইলুটি-সিলুটি নহয়। অস্তিত্ববাদত
 জীৱনৰ স্থিতিৰ বিচাৰ আৰু প্ৰয়োগ পস্থাৰ
 অন্ধন। ‘এবচাৰ্ড’ত জীৱনৰ কাম কাজৰ
 বিচাৰ আছে। এটা যদি জীৱনৰ অস্তিত্ব
 সম্পৰ্কে বিশিষ্ট চেতনাৰ প্ৰয়োগ দৰ্শন
 আনটো জীৱনৰ অস্তিত্বক বিশিষ্ট দৃষ্টিৰে
 চোৱাৰ আৰু অনুভৱ কৰা দৰ্শন। কামুৰ
 ‘এবচাৰ্ডিটি’ৰ বিষয়ৰ Myth of Sisyphus
 কাহিনী প্ৰণিধানযোগ্য। “গ্ৰীচৰ কৰিষ্ট
 ৰাজ্যৰ প্ৰতিষ্ঠাতা তথা ৰজা চিচিফাচে গ্ৰীক
 দেৱতা সকলৰ ৰজা জীউচক অমান্য কৰাৰ
 কাৰণে জিউচে তেওঁক এটা কঠোৰ শাস্তি
 বিধান কৰে। সেই শাস্তি হ’ল এটা গধুৰ শিল
 এখন ঠিয় পৰ্বতৰ ওপৰলৈ তুলি নিয়া।
 পৰ্বতৰ টিং পাওঁ পাওঁ হওঁতেই শিলটো
 বাগৰি তললৈ পৰে। চিচিফাচে সেই
 শিলটো আকৌ ওপৰলৈ তুলিব লাগে।

এনেকৈয়ে অনন্ত কাল ধৰি চিচিফাচৰ শাস্তি হৈ আছে।” (অসমীয়াঃ অজিত বৰুৱা)।

কিছু সংখ্যক বুদ্ধিজীৱীয়ে ‘নিহিলিজিম বা ঐকান্তিক নাস্তিকতাক’ এবচাৰ্ডৰ প্ৰতিক্ৰিয়া বুলি মত পোষণ কৰিছে। আন কিছুমানে আকৌ Nihilism ক Pseudoscientific anarchism বুলি স্বীকাৰ কৰিছে। নিহিলিষ্ট সকলে পৰম্পৰাক আৰু নৈতিকতাক ধ্বংস কৰি নতুন ৰূপত পৃথিৱীখনক সজাব বিচাৰে। এই ক্ষেত্ৰত উদাহৰণ এটা তাৎপৰ্যপূৰ্ণঃ ১৮৮৭ চনত এনী বেচাণ্টে পোন প্ৰথমে জন্ম নিৰোধ প্ৰয়োগৰ সম্পৰ্কত প্ৰচাৰ অভিযান চলাওঁতে সেই সময়ৰ সমাজে বেচাণ্টৰ সেই প্ৰচেষ্টাক তীব্ৰ সমালোচনা কৰিছিল। আনকি আইন আদালতেও বেচাণ্টৰ কাৰ্যক পাপ বুলি প্ৰকাশ কৰিছিল। কিন্তু সময় বাগৰি যোৱাৰ লগে লগেই বেচাণ্টৰ কাৰ্যক সকলোৱে আদৰণি জনালে।”

তাৎপৰ্যপূৰ্ণ যে এলবাৰ্ট আইনষ্টাইনৰ আপেক্ষিকতাবাদৰ দৃষ্টিত সকলো বস্তুৱেই আপেক্ষিক। সময়ৰ প্ৰত্যাহ্বানত সকলোৱেই স্পন্দিত হৈ উঠে প্ৰত্যক্ষ বা পৰোক্ষভাৱে। আনকি মানুহৰ চিন্তা আৰু কৰ্মৰ প্ৰচেষ্টাক ‘আপেক্ষিকতাৰ’

আঁচোৰ উজ্জ্বল হৈ পৰিছে। চিন্তা আৰু কাৰ্যৰ প্ৰক্ৰিয়াত বস্তুনিষ্ঠ আৰু যুক্তিবাদী বিশ্লেষণৰ প্ৰভাৱ বৰ্তমান অনস্বীকাৰ্য।

‘এবচাৰ্ড’ সম্পৰ্কে জন ক্ৰুক চাংক (John Cruckshank) ৰ মন্তব্য উল্লেখযোগ্য- “অভিজ্ঞতাক কোনো মানৱীয় যুক্তিৰে বিশ্লেষণ কৰিব নোৱাৰি। মানুহৰ কাৰণে যিটো দুৰ্বোধ্য আৰু যি অভিজ্ঞতাৰ বিচাৰত জীৱনৰ উদ্দেশ্য আৰু আদৰ্শ বিচাৰি নাপাই, য’ত দুখৰ আশাই মাত্ৰ ব্যৰ্থতাহে কঢ়িয়াই আনে, তাতেই ‘এবচাৰ্ড’ৰ গুঢ়াৰ্থলুকাই আছে।”

উল্লেখযোগ্য যে ছোৰেণ কিয়েকগাৰ্ড, কাৰ্লজেম্পছ আৰু গ্ৰেবিয়েল মাৰ্শেলে অস্তিত্ববাদক সমৰ্থন কৰিছিল। এওঁলোকে গীৰ্জাক সমৰ্থন কৰিছিল। কিন্তু নীৎচে, ‘আলবেয়াৰ কামু আৰু জাঁ পল ছাৰ্ত্ৰে’য়ে গীৰ্জাক স্বীকাৰ কৰা নাছিল। এই দলটো নাস্তিক অস্তিত্ববাদী ৰূপে পৰিচিত।

‘এবচাৰ্ড’ দৰ্শনে পৃথিৱীৰ আধুনিক সভ্যতাক সংকীৰ্ণ কৰাৰ লগতে মানৱীয় দৃষ্টিভঙ্গীৰ পতনমুখী কাৰ্যকলাপক নিৰ্মমভাৱে স্পৰ্শ কৰা পৰিলক্ষিত হৈছে। সেয়ে ‘এবচাৰ্ড দৰ্শন’ মানৱ জাতিৰ কল্যাণৰ স্বার্থতহে শাস্তত। কামুৰ সাহিত্য শিল্পত ‘এবচাৰ্ড দৰ্শন’ অভিব্যক্তিৰ উৎস হৈছে

মানৱ সমাজৰ অভিসন্ধি। বিশ্ব সংঘাটৰ সম্পৰ্কত আলবেয়াৰ কা এটাৰ প্ৰাসঙ্গিকতা স্মৰণীয়ঃ

In the perspective of the prophecy nothing matters. event, when the bourgeois disappeared, the proletariat establish the rule of the univers at the summit of production, very logic of produ development. What does it that this should be accomplish dictatorship and violence? I new Jerusalem echoing with th of miraculous machinery, wh still remember the cry of the v ?” (State Terrorism and Ra Terror/The Rose 951)

আলবেয়াৰ কামুৰ ‘এবচাৰ্ড’ মানৱ জাতিৰ অশান্ত আৰু আবৃত কৰিছে দৃষ্টিকোণৰ পৰা মানুহৰ ব্যক্তিত্বক অদৃষ্টিৰে উপলব্ধি কৰিলেও কিন্তু সত্যক অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰি। গাৰ্ ‘ওছবৰ্ণ’ৰ মন্তব্য গ্ৰহণ যোগ্য- That a can reveal that truth about a h personality ! It cannot of course what is so wicked about it, is th comes out of complete n disengagement.

মহেন্দ্ৰ গগৈঃ আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰাক্তন ছাত্ৰ আৰু বৰ্তমান শিক্ষকৰূপে কৰ্মৰত।

With Best Compliments from...

SHYAM MARBLE & GRANITES

G.S. Road, Ganeshguri
Guwahati- 781005
Call: 8011907738

पावरग्रिड

THE GRID OF ENERGY

www.powergridindia.com

Transformation capacity of 3,32,163 MVA that's transforming lives

POWERGRID is one of the World's largest Indian NAVRATNA power utilities, engaged in power transmission business with the responsibility for planning, coordination, supervision and control over inter-State Transmission System and operation of National & Regional Power Grids. POWERGRID transmits almost 45% of the power generated in India to all corners of the country... We ensure that the grid of prosperity covers every part of the country.

POWER GRID CORPORATION OF INDIA LIMITED

(A Government of India Enterprise)

Corp. Office : "Saudamini", Plot No.-2, Sector-29, Gurugram, Haryana - 122 001
Regd. Office : B-9, Qutab Institutional Area, Katwaria Sarai, New Delhi-110016
CIN : L40101DL1989GOI038121

India's Best Companies
To Work For 2017
THE ECONOMIC TIMES

- Transmission Lines >148,838 ckm • Sub-station 236 Nos. • System Availability >99.5% • All India Inter-Regional capacity more than 86,450 MW
- Transmission related consultancy to more than 150 domestic clients & Global footprints in 20 countries • Owns and operates more than 43,450 km of Telecom Network • Innovations : 1200 kV UHV System, Developed & Synchronized with Grid which is a First in the world

Freud and Psychiatry: Abstract and Concretisation

♦ Dr. Hyamanta

Sigmund Freud, the legend of psychiatry emphasised the underlying connection between the conceptualisation of abstract and concrete in terms of the exploration of human psychology. Freud had a background of learning in neuroanatomy and a large number of followers in the field of psychiatry. But, he gave up neuroscience in order to study psychiatry or mental health and illness. To do that he developed theories, known as psychodynamics and the approach taken is popularised as psychoanalysis. One reason for giving up neuroscience and developing psychodynamics and psychoanalysis to study psychiatry and mental health was that Freud for the first time identified brain, the seat of mental health, as a dynamic, rather than a static organ. Unfortunately, during his times, neuroscience lacked the investigative tools to study such a dynamic organ. So, he proposed

psychodynamics and psychoanalysis.

Freud talked of id, ego, superego; and various psychosexual stages. His vision too was revolutionary. In fact, the birth of psychodynamics under the patronage of Freud is considered as the second revolution of psychiatry. Later on, his concepts traversed the boundaries of psychiatry to influence the different fields of life; for example, medical science, literature and science etc. The first revolution of psychiatry is the acceptance of mental illnesses as normal illnesses. The third revolution coincides with the discovery of medication to treat mental illness. With successful treatment of mental illness by medication, patients till then kept in asylum, now started going back to their homes and society. This is the fourth revolution in the form of community psychiatry.

In between the second and third revolutions of psychiatry, there

was a stagnation of almost half a century when the juggernaut came to a halt. The reason again was concretisation of abstracts. Lack of investigative tools to study a dynamic organ like brain led Freud to propose psychodynamics and psychoanalysis and he came up with concepts of id, ego, superego and various psychosexual stages. But, here also, his followers subsequently got fixated to what he said in letters.

In the modern era, science, particularly neuroscience, has taken many leaps forward. We now have various tools to investigate brain, the dynamic organ. Among them, the most influential is the functional magnetic resonance imaging studies. Imagine someone going to the bank of the river Brahmaputra and taking a snap. Then he returns and shows you that this is the river's course, this cannot be the river. Just before and even after the snap, the river is flowing. So

have a proper understanding of what Brahma-putra is we need to study it over a period of time and that too in motion. This is how the brain is now looked into with the help of functional radio-imaging tools.

At present, we have come to know that our brains work in a 'top-down' and 'bottom-up' mechanism. Top is the cortex. It takes time from birth to maturity for full development. The bottom is the sub-cortical structures that develop in the early parts of life. Amygdala, hippocampus, basal ganglia are some of these sub-cortical structures. They regulate our emotion, our impulse, or gratification, while the cortex is responsible for controlling action. A child with her/his sub-cortical structures fully developed wants immediate gratification of desire for pleasurable and appealing objects as impulses need gratification according to emotions.

Objects/things associated with happy memories are found to be repeated without thinking of the consequences. If amygdala is related to the emotions, then hippocampus is wired to

memory-based ques, and basal ganglia get involved in action. To control these sub-cortical structures, one needs a fully developed cortex. The cortex, especially the dorsolateral and ventromedial prefrontal cortex, acts like the guardian to control and decide what is wrong and what is right. Cortex controlling the subcortical structures is the top-down mechanism of the brain. And sub-cortical structures overpowering the cortical inhibition is the bottom-up mechanism of the brain.

Do not these bottom-up and top-down mechanisms look similar to what id and superego are? Id says gratify your impulses to satisfy your emotion without thinking of consequences. Superego, like conscience or guardian, protects and helps us to think and differentiate between what is bad and what is good and act accordingly overcoming the impulsiveness to gratify our emotions. So, what Freud postulated more than half a century back is getting substantiated by modern investigative techniques!

Freud was ahead of his time. Only

if we could have understood his theories as abstract rather than getting fixated in the concretised thinking, then most probably we could have moved further ahead. The brain still remains the last unconquered frontier for humankind. We have got 25,000 genes. Each gene codes for more than one protein. Thus, all together we have around 1,00,000 proteins. Two-third of them is in the brain. As of today, we know the property of 10,000 of them. And our therapeutic agents can target only 100 of them.

This much "we know what we know". At the same time also, "we know what we do not know". This also is a tremendous achievement. Because we have to be pragmatic. Instead of living in utopia, we need to deal with individuals suffering from mental illnesses in a practical way. In this quest, both "we know what we know" and "we know what we do not know" help. At the same time, we must remain humble as still there are things "we do not know what we do not know".

Dr Shymanta Das, MD: Assistant Professor, Department of Psychiatry, Gauhati Medical College Hospital and Editor-in-Chief, Open Journal of Psychiatry & Allied Sciences (www.ojpas.com)

স্বামী বিবেকানন্দৰ পত্ৰাবলী : সমাজ বীক্ষা

♦ ড° মানিক

তেওঁৰ সাধনা আছিল
সমাজৰ তথা দেশৰ
উন্নতি, মানুহ সেৱা
আৰু পস্থা আছিল
'কৰ্ম'। কৰ্মীৰ হৈ হৈ
মহাবীৰ হ'ব লাগিব
বুলি স্বামীজিয়ে মন্তব্য
কৰিছিল। সমাজৰ
সকল মানুহৰ লগত
চলাৰ মূলমন্ত্ৰ হ'ল
'প্ৰেম', কিয়নো 'পুথি
বিদ্যা যোগ ধ্যান
জ্ঞান— প্ৰেমৰ আগত
সব ধূলিসমান—
প্ৰেমতে অনিমাৰ্দ্ৰি সিদ্ধি,
প্ৰেমতেই ভক্তি,
প্ৰেমতেই জ্ঞান,
প্ৰেমতেই মুক্তি।'

সন্ন্যাসী পৰিচয়ত সীমাবদ্ধ নহয় স্বামীজীৰ ব্যক্তিত্ব, সংসাৰ ত্যাগী এই যোগী প্ৰাচ্য-পাশ্চাত্য উভয় দেশৰ সমাজ, শিক্ষা, ধৰ্ম, নৰ-নাৰী সকলো বিষয়ক লক্ষ্য কৰি স্বতন্ত্ৰ দৃষ্টিভঙ্গীৰে বিচাৰ কৰিছিল। হিন্দু ধৰ্মক বিশ্বদৰবাৰত বিশিষ্ট আসনত উপনীত কৰিও সমাজ-সংসাৰ তথা মানৱ উন্নতিৰ বাবে নিজক সমৰ্পণ কৰিছিলে বিশ্ব প্ৰেমিক স্বামী বিবেকানন্দ। বাল্যকালত চঞ্চল প্ৰকৃতিৰ নৰেন সংগীত, ব্যায়াম আদি ভাল পালেও তেওঁৰ প্ৰিয় খেল আছিল 'ধ্যান'। ধ্যানস্থ হৈ নৰেন আপোন পাহৰা হৈছিলে। নৰেনে দৈব সম্পদ লইহে জন্ম গ্ৰহণ কৰিছিলে। তীক্ষ্ণ মেধা আৰু বহুমুখী প্ৰতিভাৰ অধিকাৰী নৰেন পাঠ্যপুস্তকৰ লগত ইংৰাজী, দৰ্শন, ইতিহাস আদি বহু কিতাপ পঢ়িছিলে। তেওঁৰ জ্ঞান পিপাসা তীব্ৰ আছিল যাৰ ফলত পৰিব্ৰাজকৰূপত ভাৰত ভ্ৰমণ কালতো গ্ৰন্থ পাঠত নিমগ্ন আছিল। পিতৃৰ মৃত্যুৰ পিছত তেওঁ বিএল পৰীক্ষা সম্পূৰ্ণ নকৰিলে, তেওঁৰ সহজাত ধৰ্মানুৰাগ বয়োবৃদ্ধিৰ লগে লগে প্ৰবলতৰ হ'ব ধৰিলে। তেওঁৰ যুক্তিবাদী মন যাচাই নকৰাকে ঈশ্বৰৰ অস্তিত্ব মানি ল'ব নোৱাৰিলে। নৰেনৰ মনত যিবোৰ প্ৰশ্নৰ উদয় হৈছিল তাৰে সমাধান বিচাৰি ব্ৰাহ্মসমাজত যোগদান কৰিলে কিন্তু সঠিক উত্তৰ নাপালে। অৱশেষত শ্ৰীৰামকৃষ্ণৰ পদতলত নিজক সঁপি দিলে কিন্তু ৰামকৃষ্ণ সম্পূৰ্ণ বিজ্ঞানসন্মত ভাৱে ঈশ্বৰক উপলব্ধি কৰাৰ কথা তেওঁক বুজালে। যাৰ ফলত ৰামকৃষ্ণৰ সান্নিধ্যত নৰেনৰ জীৱন বদলি গ'ল, তেওঁ হৈ উঠিল স্বামী বিবেকানন্দ। ঠাকুৰৰ দেহাৱসানৰ পিছত তেওঁৰ আদৰ্শ গ্ৰহণ কৰি অৰ্থাৎ 'জীৱ সেৱাই শিব সেৱা' বুলি নিজক উৎসৰ্গ কৰিলে সেৱা আৰু সমাজৰ উন্নতিৰ বাবে।

স্বামী বিবেকানন্দৰ আদৰ্শ, দৰ্শন, জ্ঞান,

অভিজ্ঞতা প্ৰভৃতি প্ৰকাশক মাধ্যম হ'ল ৰচনাসমূহ। দেশ-বিদেশ ভ্ৰমণ কৰি যেনে পাশ্চাত্য জাতিৰ ধৰ্মমোক্ষ, পোছাক, আহাৰ, পানীয়, নাৰী, শ্ৰম তথা উভয়-স তুলনাত্মক তত্ত্ব দাঙি ধৰি নিজৰ অভিমত কৰিছিলে তেনেদৰে ভাৰতৰ বিভিন্ন ধৰ্ম, যোগসাধনা, ধৰ্মগ্ৰন্থাদি সম্পৰ্কে বিস্তৃত আলোচনা আগবঢ়ালে। এই আলোচনাৰে দেশৰ সামাজিক, অৰ্থনৈতিক, ৰাজনৈতিক বিষয় প্ৰতিফলিত হৈছিল যি আজিৰ যুগ সম্পূৰ্ণৰূপে প্ৰাসঙ্গিক। বিভিন্ন প্ৰবন্ধ যেনে সাহিত্যৰ বিশিষ্ট সম্পদ, তেনে স্বামী বিভিন্নজনক বিভিন্ন সময়ত প্ৰেৰণ কৰা পত্ৰ পত্ৰাবলীৰূপে সংগৃহীত পত্ৰসাহিত্যৰ গুণ বুলি ক'ব পাৰি। 'ব্যক্তিগত পত্ৰ লেখনীৰ যেতিয়া সাহিত্য পদবাচ্য হৈ উঠে তেতিয়া পত্ৰসাহিত্য কোৱা হয়।' স্বামীজীৰ পত্ৰ ব্যক্তিগত হ'লেও বৰ্ণনাভঙ্গি সাহিত্যৰ সমৃদ্ধি উঠিছিলে।

স্বামী বিবেকানন্দ দেশ-বিদেশৰ বিভিন্ন পৰা কেতিয়াবা সন্ন্যাসী বন্ধু, কেতিয়াবা ভাৰতীয় কেতিয়াবা বিশিষ্টজনক পত্ৰ প্ৰেৰণ কৰিছিল। কিছু সংখ্যক পত্ৰ সমাজ বাস্তৱতাৰ সাৰ্থক নিদৰ্শন যেনে— স্বামী ৰামকৃষ্ণজন্মক ২৩ আগষ্ট ১৮৩৬ খ্ৰীষ্টাব্দত লোক হুসাল্ৰে, ছুইজাৰলেণ্ডৰ পৰা লিখিলে তাত সমাজৰ জাত-পাত, ধনী-নাৰী-পুৰুষ ভেদাভেদৰ পৰিণাম ব্যক্ত হৈ স্বামীজি ৰামদুলালবাবুৰ এখন পত্ৰত গম পাই সমাজৰ ভেদাভেদ প্ৰথা দক্ষিণেশ্বৰৰ পবিত্ৰ প্ৰবেশ কৰিছে, পাপী-তাপীৰ উদ্ধাৰ কৰ্তা বাৰু যেতিয়া সকলক আপোন কৰি লৈছে তেতিয়া সমাজৰ তথাকথিত ভদ্ৰলোকৰ আপত্তি

নোৱাৰে, স্বামীজি পত্ৰত নিজৰ অভিমত প্ৰকাশ কৰি ক'লে, 'নাৰী-পুৰুষ ভেদাভেদ, জাতিভেদ, ধনভেদ, বিদ্যাভেদ ইত্যাদি নৰকৰ-দ্বাৰ-ৰূপ, বহুভেদ সংসাৰতে থাকক। পবিত্ৰ তীৰ্থস্থলত ভেদ হ'লে তীৰ্থ আৰু নৰকৰ ভেদ কি থাকিল? আচলতে তীৰ্থ স্থানত বিভেদ লুপ্ত কৰিব পাৰিলেহে সমাজ সংশোধনৰ পথ সহজ হ'ব আৰু সমাজ অকল ডাঙৰ জাতৰ কিছুমান ব্যক্তি লৈহে গঠিত নহয়। কিন্তু কিছুমান ধনী বিলাসৰ কাৰণে 'নৰনাৰী অজ্ঞতাৰ অন্ধকাৰ আৰু অভাৱৰ নৰকত ডুবি থাকক সেই আশা কৰে, ইহঁতৰ ধন হ'লে বা বিদ্যা শিকিলে সমাজ উচ্ছৃঙ্খল হ'ব বুলি ধাৰণা পোষণ কৰে।' কিন্তু এখন শৃঙ্খলাবদ্ধ সমাজ আৰু জাতি গঠনৰ বাবে বিদ্যা শিক্ষা অত্যন্ত জৰুৰী। স্বামীজি সদায় শিক্ষাক প্ৰাধান্য দিছিল। সৰলা ঘোষালক এটি পত্ৰত শিক্ষাৰ আৱশ্যকতাৰ কথা উল্লেখ কৰি লিখিলে, 'ইউৰোপত দৰিদ্ৰৰো সুখ স্বাস্থ্যৰ মূলে শিক্ষা, তেওঁ আমাৰ দেশবাসীৰ কথা স্মৰণ কৰি ভাবিছিল— 'এফালে শিক্ষিত দেশৰ শিক্ষাবলে আত্মপ্ৰত্যয়, আত্মপ্ৰত্যয়ৰ বাবে অস্তিত্ব ব্ৰহ্ম জাগি উঠিছে আৰু আমাৰ অন্তৰ্নিহিত ব্ৰহ্ম ক্ৰমে সচেতন হৈছে।' এই জাগৰণ সম্ভৱ শিক্ষাৰ মাধ্যমে। কিন্তু বিদ্যা শিক্ষাৰ প্ৰতি সমাজৰ সৰ্বস্তৰত বিচ্ছূৰিত হ'ব লাগিব অৰ্থাৎ দৰিদ্ৰৰো বিদ্যা শিক্ষা নোৱাৰে শিক্ষা শ্ৰুতিৰ দ্বাৰা হ'লেও দিব লাগিব। 'নাৰী শিক্ষাৰ অধিক তেনেকুৱাই গুৰুত্বপূৰ্ণ বিদ্যা বলে সকলোৱে বুজিব পাৰিব। নিজৰ অৱস্থা, উপকাৰ আৰু উন্নতিৰ আৱশ্যকতা তেতিয়া পূৰ্ণ হ'ব তেতিয়াহে সমাজৰ জাগৰণ ঘটিছে বুলি ভাবিব।' স্বামীজি স্পষ্ট কৰি লিখিলে ধনী-দৰিদ্ৰৰ মাজত সংঘাত হৈ থাকিলে উন্নতিত বাধা আহিব সেয়েহে মন্ত্ৰ তন্ত্ৰ, শাস্ত্ৰ-বুঢ়া বয়সৰ বাবে থৈ জাতিৰ উন্নতি সাধনৰ উদ্দেশ্যে কাম কৰিব লাগিব।

স্বামীজি সমাজৰ যি ভেদাভেদ দূৰীকৰণ আৰু শিক্ষাৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ ওপৰত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰিলে বৰ্তমান সমাজত এই দুয়ো কাৰ্যকৰী। বিজ্ঞান-প্ৰযুক্তিৰ বলে বলীয়ান আধুনিক সমাজত বাহাল আছে ধনী-দৰিদ্ৰ, জাত-পাত, নাৰী-পুৰুষ বিশেষকৈ সাম্প্ৰদায়িক বিদ্বেষ। আজিৰ যুগত বহু স্কুল, কলেজ স্থাপিত হৈছে, শিক্ষিত ডিগ্ৰীধাৰী মানুহৰ সংখ্যা বৃদ্ধি পাইছে কিন্তু প্ৰকৃত শিক্ষা অৰ্থাৎ যি শিক্ষাৰ দ্বাৰা স্বামীজি সমাজৰ সকলো বিভেদ, বিদ্বেষ, হিংসা দূৰ কৰি 'ব্ৰহ্ম' তথা মানৱসত্তাৰ জাগৰণ ঘটাব বিচাৰিছিলে সেই শিক্ষাৰ অভাৱ আজিও থাকি গ'ল। যাৰ ফলত আজি প্ৰতিনিয়ত, প্ৰতিমুহূৰ্ত্তত মানৱিক গুণ বিসৰ্জন দি নিজৰ স্বার্থ, ধন-সম্পত্তি বৃদ্ধি সাম্প্ৰদায়িকতা

বিদ্বেষত নিজক হেৰাই আছে। আমাৰ মানৱসত্তাৰ বিশেষ গুণ 'সেৱা', স্বামীজি সেৱাক যথার্থ ধৰ্ম বুলি মানিছিল, তেওঁ স্বামী অখণ্ডানন্দক এখন পত্ৰ লিখিলে (আলমোড়া ২০ জুন ১৮৯৭) ক্ষুধাৰ্তৰ পেটত অন্ন দিয়াত যদি নাম ধাম ৰসাতলত যায়, অহোভাগ্য মহাভাগ্যম্।' ...It is the heart that conquers, not the brain সেৱাৰ কাৰণে যদি দুৰ্ভিক্ষ স্থলতও যাব লাগে নিজৰ জীৱন তুচ্ছ কৰি হ'লেও যাব লাগিব বুলি স্বামীজি তেওঁ সন্ন্যাস বন্ধুবৰ্গক কৈছিল। তেওঁৰ সাধনা আছিল সমাজৰ তথা দেশৰ উন্নতি, মানুহ সেৱা আৰু পন্থা আছিল 'কৰ্ম'। কৰ্মবীৰ হৈ হে মহাবীৰ হ'ব লাগিব বুলি স্বামীজিয়ে মন্তব্য কৰিছিল। সমাজৰ সকল মানুহৰ লগত চলাৰ মূলমন্ত্ৰ হ'ল 'প্ৰেম', কিয়নো 'পুথি বিদ্যা যোগ ধ্যান জ্ঞান— প্ৰেমৰ আগত সব ধূলিসমান— প্ৰেমতে অনিমাতি সিদ্ধি, প্ৰেমতেই ভক্তি, প্ৰেমতেই জ্ঞান, প্ৰেমতেই মুক্তি।' সেৱা আৰু প্ৰেমৰ প্ৰতিমূৰ্তি স্বৰূপ ভাৰতবৰ্ষৰ সপোন আছিল এই সিদ্ধযোগীৰ এই প্ৰসঙ্গত সৰলা ঘোষালক লিখিছিল— 'যেতিয়া শত শত নৰনাৰী সকল বিলাসভোগ সুখেচ্ছা বিসৰ্জন দি কায়মনোবাক্য দাৰিদ্ৰ্য আৰু মুৰ্খতাৰ আৱৰ্তে ক্ৰমশ উত্তৰোত্তৰ নিমজ্জনকাৰী কোটি কোটি স্বদেশীয় নৰনাৰীৰ কল্যাণ কামনা কৰিব, তেতিয়া ভাৰত জাগিব।' (ৰোজ ব্যাঙ্ক, বৰ্তমান ৰাজবাড়ী, দাৰ্জিলিং ৬ এপ্ৰিল ১৮৯৭) তেওঁ উপলব্ধি কৰিছিল সদুদ্দেশ্যত অকপটতা আৰু অনন্ত প্ৰেম বিশ্ব বিজয় কৰিব সফল হয়।

স্বামীজিৰ অভিজ্ঞতা, উপলব্ধি যি সমাজ গঢ়ি তুলিব খুজিছিল আজিও বাস্তৱায়িত নহ'ল। কাৰণ মানুহৰ মাজত বিভেদ, সাম্প্ৰদায়িক বিদ্বেষ শিক্ষিত জনগণকও বিচলিত কৰি আছে। প্ৰযুক্তি বিজ্ঞানৰ যুগত ও মানুহ অন্ধ সংস্কাৰক আঁকড়ি ধৰি মানৱতা বিসৰ্জন দি আছে। স্বামীজিৰ আদৰ্শ আজিৰ এই বিভীষিকা দূৰীকৰণত সহায় কৰিব বুলি আমাৰ বিশ্বাস। স্বামীজি সেৱা, প্ৰেম আৰু বিভেদ বৰ্জিত সমাজ গঢ়াৰ যি আদৰ্শ দাঙি ধৰিছে সেই পন্থা আমাৰ সমাজ আৰু মানৱ জাতিৰ কল্যাণ সাধন কৰিব নিঃসন্দেহে ক'ব পাৰি। স্বামী বিবেকানন্দ ভিন্ন ভিন্ন ঠাইৰ পৰা বিভিন্ন জনক ব্যক্তিগত পত্ৰ প্ৰেৰণ কৰিলেও পত্ৰৰ বিষয়বস্তুত উঠি আহিছে সমাজ বাস্তৱতাৰ প্ৰকৃত নিৰীক্ষণ। বিভিন্নজনক লিখা পত্ৰসমূহ স্বামীজিৰ লিখনীৰ গুণত হৈ উঠিলে সাহিত্য বস সমৃদ্ধ যাৰ ফলত পত্ৰসমূহ পত্ৰসাহিত্যৰ দৰবাৰত স্বতন্ত্ৰ স্থান লাভ কৰিলে বুলি ক'ব পাৰি।

ড° মাম্পী গুপ্ত : আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ বাংলা বিভাগৰ সহকাৰী অধ্যাপক।

...বিচাৰি থকাটোৱেই কথা আৰু তাতেই জীৱনৰ অৰ্থ-অনৰ্থ পূৰ্ণতা-অপূৰ্ণতা (নীলমণি ফুকনৰ সৈতে কথোপকথন)

• অৰিন্দম বৰুৱা

আপোনাৰ প্ৰথম কাব্য সংকলন 'সূৰ্য হেনো নামি আহে এই নদীয়েদিয়ো' প্ৰকাশ
বছৰ অতিক্ৰম কৰিলে। আমি আপোনাক অভিনন্দন জনাইছো কেইটামান বছৰ
কবিতাবে আধুনিক অসমীয়া কবিতাৰ আটাইতকৈ প্ৰভাৱশীল যাত্ৰা আৰম্ভ কৰা
বাৰে...।

মই কবিতা লিখাৰ এঘাৰ-বাৰ বছৰ পিছতহে সংকলনখন উলিয়াইছিলো।
দুজনমান মোৰ দেৰগাঁৱৰ বন্ধুৱে ক'লে যে আপোনাৰ লগৰ আটায়ে কিতাপ-পত্ৰ
উলিয়ালে, আপুনি এখন নুলিয়াই কেলেই? মই বোলো কিতাপ উলিয়াবলৈ পইছা
দিয়া... আৰু তাতে পৰ্বটো শেষ হ'ল। তাৰ কিছুদিনৰ পিছত, মই তেতিয়া বিয়া
কৰাইছো আৰু ভৰলুমুখৰ ভাৰাঘৰত থাকো। তেতিয়া মোৰ মন গ'ল যে কেইটামান
কবিতা একেলগে ছপাই উলিয়াও। গতিকে মই গুৱাহাটীৰে দুই-এটা প্ৰেছত খা-খবৰ
কৰিলো। দেখিলো বহুত পইচা লাগে। গতিকে নহ'ল আৰু। সেই সময়ত মোৰ এজন
বঙালী ছাত্ৰ আছিল। কিতাপ-পত্ৰ পঢ়ে, কবিতা পঢ়ে। তেওঁ মোক ক'লে— ছাৰ, বলক
কলিকতালৈ, তাত বহুত প্ৰেছ আছে, তাতেই কম খৰচত কৰাব পৰা যাব। সি মোক
নাভানা আৰু চিগনেটৰ কথা ক'লে আৰু মই তাত যোগ দিলো যে আমাৰ অসমীয়া
কিতাপবিলাক সাধাৰণতে নৱজীৱনত ছপা হয়। তেওঁ ক'লে— মই চিনি পাওঁ। গতিকে
তাৰ লগত ৰে'লত কলিকতালৈ গ'লো। গৈ আইডিয়েল হ'মত থাকিলো। সেয়াই মোৰ
প্ৰথম কলিকতা যাত্ৰা। পিছদিনাই আমি নৱজীৱনলৈ গ'লো। গৈ দেখিলো খুলন্তৰ
মানুহ এজন, সন্মুখত শৰাই এখন, কান্ধত গামোচা এখন লৈ বহি আছে। গৈ মই
পৰিচয়টো দিলো। চাহ-তাহ খুৱালে। মই পাণ্ডুলিপিটো উলিয়াই দিয়াত সুধিলে—
'আপুনি কবিতা লিখে?' মানুহজনে সুন্দৰ অসমীয়া কয়। সেই সময়ৰ অসমীয়া
সাহিত্যৰ আটাইবোৰ নক্ষত্ৰৰ নাম ল'লে মোৰ আগত আৰু চিনি পাওঁ নেকি সুধিলে।
তাৰ পিছত ক'লে কিতাপখন মই ছপাই দিম, কিবা এটা আগধন দি যাওক। মই তেতিয়া
প্ৰফ্ৰৰ কথা সুধিলো যে মোক চাবলৈ দিব নেকি? তেওঁ তেতিয়া এটা দীঘলীয়া বক্তৃতা
দিলে অসমীয়া ভাষা আৰু অসমীয়া লোকক লৈ আৰু ক'লে যে তেৱেই প্ৰফ্ৰ চাই দিব
আৰু কোনো ভুল নাথাকিব। মই আৰু তেওঁক পাণ্ডুলিপিটো দি কলিকতাৰ কেইবাখনো
বিখ্যাত মিঠাইৰ দোকানত সন্দেশ খাই কিতাপৰ দোকান চাই ঘূৰি আহিলো। কিমান
টকা লাগিব বুলি কৈছিল জানো এতিয়া পাহৰিলো।

- ? ছাৰ, সাতশ টকা বুলি আপুনি ক'বাত লিখা মোৰ মনত পৰে।
- হয়। তাৰ পিছত আহি মই ভাবিলো পইচাখিনি কেনেকৈ যোগাৰ কৰিম। তেনেকৈ বহুদিন গ'ল। এদিন হঠাৎ পবিত্ৰ লহকৰ মোৰ ওচৰলৈ আহিল। তেওঁ আমাৰ কলেজত কিতাপ-পত্ৰ দিবলৈ যায় নেকি? মই তেতিয়া পৰীক্ষাৰ duty কৰি আছিলো। কথা-বতৰা পতাৰ পিছত মোৰ কিতাপৰ কথা ওলাল। মই ক'লো কিতাপখন দি থৈ আহিলো এতিয়া পইচাৰ অভাৱত উলিয়াই আনিব পৰা নাই। তেওঁ শুনি লগে লগে ক'লে যে সেইখিনি পইচা মই দিম। আপুনি তেওঁলোকক কিতাপখন delivery দিবলৈ দিয়ক, মাথো লহকৰ এজেঞ্চিৰ নামটো কিতাপৰ প্ৰকাশক হিচাপে থাকিব লাগিব। কিতাপখনৰ দাম কিমান কৰিছিল মনত নাই। কিতাপখন এতিয়া মোৰ ওচৰতো নাই। কিতাপখন তেনেকৈয়ে প্ৰকাশ পালে। প্ৰকাশ কৰাৰ পিছত প্ৰকাশকে ৫ টা কপি এয়াৰত পঠি দিছিল। কিতাপখিনি আনিবলৈ যাওঁতে তাতে প্ৰফুল্ল দত্ত স্বাক্ষৰ পাইছিলো। আৰু প্ৰথম কপিটো তেওঁক দিছিল। এটা 'সূৰ্য্য হেনো নামি আহে এই নদীয়েদি'ৰ আৰম্ভণি।
- ? কিতাপখন আপুনি দিলীপ বৰঠাকুৰৰ নামত উছৰ্গা কৰিছিল...
- হয়। দিলীপ বৰঠাকুৰ আমাৰ ওচৰৰ গাওঁখনৰ। মোতকৈ সৰু, কিন্তু আমাৰ দুয়োৰে মাজত খুব আন্তৰিকতা আছিল। তেওঁ বিস্তৰ পঢ়া-শুনা কৰিছিল। বিভিন্ন বিষয় লৈ আমাৰ মাজত কথা-বতৰা হৈছিল। তেওঁৰ বিষয়ে মই পাৰ্টী সোণাৰ ফুলত লিখিছো।
- ? কিতাপখনৰ বিষয়ে ড° হীৰেন গোঁহায়ে বামধেনুৰ পাতত লিখিছিল...
- হীৰেন তেতিয়া ওলাই আহিছে। সকলোৰে চকু হীৰেনৰ ওপৰত। হীৰেন গোঁহাইৰ প্ৰতিভাৰ যি প্ৰতিশ্ৰুতি তেতিয়াই সকলোৱে লক্ষ্য কৰিছিল। তেওঁৰ পৰিয়ালৰ লগতো আগৰে পৰা মোৰ সম্পৰ্ক আছিল। আৰু তেওঁকো মই আগতে লগ পাইছিলো। গতিকে মই গম পাইছিলো হীৰেন গোঁহাই কি! কিতাপখন প্ৰকাশ পোৱাৰ পিছত ভাবিলো তেওঁলৈ কপি এটা পঠিওৱা যাওক। তেতিয়া তেওঁ দিল্লী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ কিৰ'বীমল কলেজত কাম কৰিছিল। মই হীৰেন গোঁহাই স্নেহাপদেষু বুলি লিখি তালৈকে পঠিয়াই দিলো। ইতিমধ্যে তেওঁ চৈয়দ আব্দুল মালিক আদিৰ ওপৰত প্ৰৱন্ধ লিখি ছলস্কুল লগাই থৈছে। অন্য হোৱা হ'লে পঠিয়াবলৈ সাহ নকৰিলেইহেঁতেন, মই পিছে সাহস কৰিলো। ৰাধিকামোহন ভাগৱতী তেতিয়া বামধেনুৰ সম্পাদক। ৰাধিকাৰ লগত মোৰ খুব সম্পৰ্ক— এদিন এৰি এদিন তেতিয়া আমি লগ পাওঁ। ৰাধিকায়ো আশা কৰা নাছিল হীৰেনে যে লিখিব— মইতো

আশা কৰাই নাই। এদিন ৰাধিকামোহন ভাগৱতী খুব উৎফুল্লিত হৈ মোৰ ঘৰ ওলালগৈ আৰু ক'লে এটা বৰ ভাল খবৰ আছে— ড° গোঁহায়ে কিতাপখনৰ বিষয়ে লিখিছে। বামধেনুত সেইটো ছপা হ'ল। তিনিজন মানুহৰ তিনিটা ঘটনা মোৰ জীৱনৰ শেষ মুহূৰ্তলৈকে স্মৰণীয় হৈ থাকিল। প্ৰথম হ'ল ড° মহেশ্বৰ নেওগৰ সৈতে মোৰ সাক্ষাৎ আৰু সম্পৰ্ক। দ্বিতীয় মহেন্দ্ৰ বৰাৰ সৈতে মোৰ চমু হ'লেও আন্তৰিকতাপূৰ্ণ সম্পৰ্ক। আৰু তৃতীয়তে হীৰেন গোঁহাই। মহেন্দ্ৰ বৰাই যেতিয়া নতুন কবিতা উলিয়াই তেতিয়া বামধেনুত মোৰ মাত্ৰ কেইটামান কবিতা প্ৰকাশ পাইছিল। আমাৰ দৰে নতুন কবিয়ে বামধেনুত কবিতা উলিয়াবলৈ এক বছৰতকৈও বেছি বৈ থাকিব লাগে। মোৰ মনত আছে 'স্বপ্নবাসবদন্ত' নামৰ কবিতাটো এবছৰৰ মূৰত ওলাইছিল। এখনেই আলোচনী। কিন্তু মহেন্দ্ৰ বৰাই তাৰ মাজৰ পৰাই মোৰ কবিতা নিৰ্বাচন কৰি নতুন কবিতাত অন্তৰ্ভুক্ত কৰিলে। আনহাতে ড° গোঁহাইৰ মোৰ বিষয়ে লিখা সমালোচনাটো পঢ়ি মই শিকিলো সমালোচনা কাক বোলে। সেই সমালোচনাটোৱে মোক এটা আত্মবিশ্বাস আনি দিলে আৰু মই ঠিক কৰিলো যে মোৰ বাট এইটোৱেই। কবিতাই মোৰ বাট। এই বাট মুক্তিৰ বাট হয় নে নহয় নাজানো, কিন্তু গম পালো ইয়াক লৈয়েই মই জীৱনটো অতিবাহিত কৰিব লাগিব।

- ? বামধেনুত আৰম্ভণিতে আপোনাৰ প্ৰবন্ধহে প্ৰকাশ পাইছিল...
- ক্ষত্ৰ অনুসন্ধান কৰি মানুহক সুধি সুধি সেইবোৰ লিখিছিলো। সেইবোৰ নাইন টেনমানত থাকোতেই লিখা। আমি আজাদ পুস্তকালয় বুলি এটা পুথিভঁৰাল পাতি লৈছিলো। আৰু দেৰগাঁৱৰ বিদ্বান দুই-এজনৰ ঘৰতো কিছুমান বুৰঞ্জীৰ সমল আছিল। সেই কিতাপবোৰ পঢ়িও এনেবোৰ প্ৰৱন্ধ লিখাৰ প্ৰতি আগ্ৰহী হৈছিলো। মোৰ নেঘেৰিটিঙৰ ওপৰত লিখা প্ৰৱন্ধটোও হাইস্কুলত থাকোতেই লিখা।
- ? সেই প্ৰৱন্ধটো প্ৰকাশ কৰাৰ আগতে সম্পাদক মহেশ্বৰ নেওগে আপোনালৈ এখন দীঘল চিঠি দিছিল কেইবাটাও প্ৰশ্ন সুধি?
- মই সেই প্ৰশ্নবোৰৰ খুউব সুন্দৰকৈ উত্তৰ দিবলৈ চেষ্টা কৰিছিলো। এটা বেয়া কাম কৰিছিলো। তেখেতে মই লিখা 'সাতৰি সোণ' নামৰ কথাটো বুজা নগ'ল বুলি লিখিছিল। তেতিয়া মই লিখিলো বেণুধৰ ৰাজখোৱাৰ খণ্ডবাক্য কোষ প্ৰথম সংস্কৰণৰ ইমান পৃষ্ঠা ইমান চাওক বুলি। মই বেয়া ভাবি লিখা নাছিলো। কিন্তু তাত এটা অহংবোধ প্ৰকাশ পালে, যিটো মই পছন্দ নকৰো। মোৰ বৰ বেয়া লাগে এতিয়াও সেই কথা ভাবিলে। পিছত মই ক্ষমাও বিচাৰিছো তেখেতৰ ওচৰত।

পিছত গম পাইছিলো চিঠিখন বামধেনুৰ সহকাৰী সম্পাদক মিহিৰ বৰুৱাই লিখিছিল আৰু তেওঁ চহীহে কৰি দিছিল। মোৰ অসমীয়া সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ গভীৰতালৈ যোৱাৰ আগ্ৰহ মহেশ্বৰ নেওগৰ বাবেই সম্ভৱ হ'ল। মোৰ অসমীয়া ভাষা-চৰ্চা, অসমীয়া সংস্কৃতি চৰ্চা, অসমীয়া ইতিহাস চৰ্চাৰ গুৰি ড° মহেশ্বৰ নেওগ। পিছলৈ তাৰ কিমানখিনি এৰিলো কিমানখিনি ধৰিলো ক'ব নোৱাৰো।

? আপোনাৰ ভাষা, সংস্কৃতি, ইতিহাস চৰ্চা— এই কথাবোৰেইতো আপোনাৰ কবিতাক অসমীয়া কবিতাত এটা নতুন পৰিচয় দিলে, আপোনাৰ কবিতাক সমৃদ্ধ কৰিলে...

: হয় চাগে, আমিৰোৰ খুব ঐশ্বৰ্যশালী পৰম্পৰাত থাকিব পৰাকৈ ভাগ্যবান। বিশেষকৈ মোৰ দেৰগাঁও অঞ্চলটো তোমালোকৰ কলিয়াবৰো তেনেকুৱাই।

? ছাৰ, আপুনি সাক্ষাৎকাৰ দিয়াত আগ্ৰহী নহয়। অসমৰ কেইবাজনো যশস্ব সমালোচকে আপোনাৰ সাক্ষাৎকাৰ গ্ৰহণ কৰিছে। ড° হীৰেণ গৌহায়ে লোৱা সাক্ষাৎকাৰটো পঢ়াৰ পিছত আমাৰ আৰু সুধিবলৈ নাথাকে...

: ড° গোহাঁয়ে যেতিয়া সাক্ষাৎকাৰ বিচাৰে তেওঁ মোক ক'লে যে তেওঁ কথাবোৰ record কৰিব। কেইদিনমান পিছত মোক জনালে যে প্ৰশ্নবোৰ তেওঁ লিখি আছে আৰু ক'বাত নিৰ্জন ঠাইত দুয়োজনে পঢ়ি সাক্ষাৎকাৰটো লোৱা হ'ব। মই ভাবি দেখিলো বাণীবদ্ধ কৰিলে কিছুমান সমস্যা আছে, যিটো এতিয়া তোমাৰ লগত হৈছে। কাৰণ এবাৰ record হৈ যোৱাৰ পিছত কিছুমান কথা দিগদাৰী হৈ যায়। গতিকে মই গোহাঁইৰ ঘৰলৈ গৈ ক'লো— মোক প্ৰশ্নকেইটা দিয়া, মই লিখি দিম। সেই উত্তৰবোৰ লিখোতে মোৰ একৈশ দিন লাগিছিল। কিছুমান মানুহে খুব ভাল সাক্ষাৎকাৰ দিব পাৰে। মই নোৱাৰো। আৰু আজিকালি মই কথাবোৰ পাহৰো। তাতে মই বেছিকথা নাজানোও।

? ২০১২ চনত আপুনি লিখিছিল কবি এজন নিৰ্যাতিত মানুহ। অত্যন্ত গোপনে চলে তেওঁৰ ওপৰত নিৰ্যাতন। কবিক কবিতাৰ কথা সোধাতো পুনৰবাৰ নিৰ্যাতনৰ মুখামুখি কৰোৱাটো নেকি?

: নিজৰ কবিতাৰ সম্পৰ্কে সোধাতো কিছুদূৰ সঁচা। আৰু এই প্ৰসংগতে কৈ থওঁ মোৰ কবিতাৰ সম্পৰ্কে বহু পাঠকে, বহু বন্ধু-বান্ধৱে সোধে— এইটো কি অৰ্থ কৰিছে। তেনে প্ৰশ্নবোৰ মই এৰাই চলো। পৰাপক্ষত মই মোৰ কবিতাৰ বিশ্লেষণ নিজে কৰিব নিবিচাৰো। খুব বেছি পৰিবেশ, পৰিস্থিতিৰ কথা ক'ব পাৰি, অনুষ্ণংগ বা উপলক্ষৰ কথা ক'ব পাৰি। বাকীখিনি মই ক'বলৈ নিবিচাৰো।

? কিন্তু কি উৎকৰ্ণা, ব্যাকুলতা, যত্নগা লৈ আপুনি দিনে কৰিলে তাৰ সাক্ষী আপোনাৰ কবিতাবোৰেই নহয়...
: হয়, তাৰ সাক্ষী কেৱল এই কবিতাবোৰ। যদি দীক্ষিত বসগ্ৰাহী পাঠকে, জিজ্ঞাসু পাঠকে মোৰ সাৰ্থক কবিতা মনোযোগ দি পঢ়ে— মইনো সাৰ্থক কবিতা কেইটা নিয়েই বোধহয়, তথাপি তো— যদি পঢ়ে তেতিয়া গম তোমাৰ কথাটো হয়।

? হোৰেছৰ উদ্ধৃতি দি আপুনি লিখিছিল যিজন কবি সম্পৰ্কে বিবেকবান তেওঁ সততে আত্মসমালোচনাত আপুনি অসমীয়া কবিতাৰ দিক্ নিৰ্ণায়ক আৰু আটপ্ৰভাৱী কবি। অথচ নিজৰ কবিতাক লৈ আপোনা সংকোচবোধ মই কোনো অসমীয়া কবিৰ ক্ষেত্ৰত নাই...

: মই দিক্ নিৰ্ণায়ক হয় নে নহয় জানো। তোমাৰ জানিবা। আৰু মোৰ নিজৰ কবিতাৰ ক্ষেত্ৰত সংকোচ এটা প্ৰধান কাৰণ, যিটো মই আগতে ক'ব নোৱাৰিলে— সেইটো কাঁইট, গোলাপ আৰু কাঁইট লিখি থকা সত্ত্বেও অভিজ্ঞতা। সেইটো সময়ত কবিতাৰ যি বিশ্বৰূপ তাৰ দুইৰ পৰা হ'লেও মোৰ চিনাকি হ'বলৈ আৰম্ভ হৈ পৰৱৰ্তী সময়ছোৱা যেন মই সেই কবিতাবোৰক অকৰিবলৈকে পাৰ কৰিলো আৰু এতিয়াও মোৰ নাছোৱালীজনীয়ে মোৰ প্ৰিয় কবিতা কিছুমান মোক মতি শুনায়। মই সদায় মোৰ কবিতাটোৰ লগত আন কবিৰ কবিতা এটা তুলনা কৰি চাওঁ। পৃথিৱীৰ শ্ৰেষ্ঠ কবিতাবোৰৰ তুলনা কৰিলে মই অনুভৱ কৰো, তেনে এটা স্তৰলৈ উঠি নোৱাৰিলো। যোৱাৰ এতিয়া সময়ো নাই। সেই অনুভৱ বাবেই কেতিয়াবাই কবিতা এৰিলো। মই যে নোৱাৰিলো কথা মই জানো। কাৰণ তুলনা কৰাৰ ইচ্ছা মোৰ মনত সজাগ হৈ থাকে। এই ক্ষেত্ৰত বিবেকেও মোক প্ৰভাৱ কৰে। সেয়েহে মই নতুনকৈ কিবা কৰিলেই আত্মসমালোচনা কৰিবলৈ লওঁ।

? আপোনাৰ এই স্বভাৱৰ বাবে আপুনি কেৱল ভাল কবি লিখিলে। কিন্তু আপোনাৰ এই বিবেকবোধ আত্মসমালোচনাই আপোনাৰ ক্ষতি কৰা বুলি কেতিয়াও নাহেনে?

: হয়, মোৰ ক্ষতি নকৰা নহয়। সেই কথা মই স্বীকাৰ কৰি কবিতা লিখিবলৈ মই এৰি দিয়াৰ বহুতো কাৰণৰ ইও কাৰণ। অসংখ্য মোৰ প্ৰিয় কবি আছে। পোষোপলবলৈকে তেওঁলোকৰ কবিতা পঢ়িছো, তেনে অকৰিব কবিতা মই পঢ়িছো যিখিনি পঢ়ি মোৰ ভাল তেওঁলোকৰ কবিতা পঢ়াৰ পিছত মোৰ আৰু গৰ্ব কৰিবলৈ

থাকিল। হোৰেছৰ কথাখিনি খুব বিশ্বাস কৰো। আৰু মই তোমাক এটা কথা কৈ থওঁ অসমীয়া কবিখিনি কিন্তু খুব আত্মসন্তুষ্ট। তুমি ভাল কবিতা পঢ়িছা আৰু যিহেতু এতিয়া এখন আলোচনী সম্পাদনা কৰি আছা তুমি গম পাবা। সাংঘাতিক আত্মসন্তুষ্টিয়েই অসমীয়া কবি ওপৰলৈ যাব নোৱৰাৰ এটা কাৰণ। মোৰ বাৰু ওপৰলৈ যোৱাৰ ক্ষমতাই নাছিল, কিন্তু যিসকলৰ আছিল বা আছে তেওঁলোকৰ এনেকুৱা আত্মসন্তুষ্টি...খুব সন্তোষ থকা, কিন্তু আত্মসন্তুষ্টিৰ বাবে একে ঠাইতে ৰৈ যায়।

? আপুনি যেতিয়াই অসমীয়া কবিতাৰ প্ৰসংগ আনে, অসমীয়া ভাষাৰ আশ্চৰ্য্য সমৃদ্ধিৰ প্ৰসংগ আনে। অসমীয়া ভাষাটো ভালকৈ আয়ত্ত কৰিব নোৱৰাৰ কথাও দুই-তিনিবাৰ আপুনি লিখিছে যিটো দৰ্শনভেদে নহয়...

: এতিয়াও তেওঁ অসমীয়া ভাষাৰ ঐশ্বৰ্য্য মই explore কৰিব নোৱাৰি। যিহেতু মোৰ জীৱনৰ এটা ডাঙৰ দুখ, মোৰ ডাঙৰ অপূৰ্ণতা আৰু যিটো হ'ল চুক-কোণ মাৰি মই অসমখন চাব নোৱাৰিলো। মোৰ কাৰণেই এইখনেই ক্ষুদ্ৰকায় বিশ্ব। আৰু ভাষাটোৰ কাৰণেই কি ক'ম মই? কেতিয়াবা ভাবো মই এই ভাষাটোক পৰেই লৈ কবিতা লিখিলো।

? কিন্তু ভবেন বৰুৱাই গোলাপী জামুৰ লগৰ পাতনিত অসমীয়া ভাষাৰ কালিকা আপুনি আয়ত্ত কৰিলে বুলি লিখিছিল। আপোনাৰ কবিতাৰ যিটো lyrical চৰিত্ৰ সেইটো অসমীয়া ভাষাৰ পৰাই অহা বুলি ভাবিব পাৰি নেকি?

: পাৰি। ভাষাটোতেই আছে সেই চৰিত্ৰ। গতিকে কবিতাত থাকিবই। সমাজ, অৰ্থনৈতিক আৰু ৰাজনৈতিক পৰিবৰ্তনৰ লগে লগে ভাষাৰ আৰু কবিতাৰ পৰিবৰ্তন হ'ব। অসমীয়া ভাষাটোৰো ৰূপ পৰিবৰ্তন হৈ আছে আৰু হ'ব। গতিকে ভৱিষ্যতে অসমীয়া কবিতাই কি ৰূপ ল'ব কোনেও ক'ব নোৱাৰে। কিন্তু মোৰ কবিতাৰ lyrical চৰিত্ৰটো অসমীয়া ভাষাৰ পৰা অহা বুলি ভাবো।

? কিন্তু আজিৰ সময়ত কবিতাৰ lyrical চৰিত্ৰটোৰ গুৰুত্ব কিমান?

: মইতো গুৰুত্ব এতিয়াও আছে বুলি ভাবো। এবাৰ মই ভূপাললৈ গৈছিলো। বিশ্ব কবি সন্মিলন আছিল বোধহয়। ভাৰতৰ ডাঙৰ কবি আটাইবোৰ আহিছে। তাৰে এখন চেমিনাৰত কোৱাৰ নাৰায়ণে এখন পেপাৰ পঢ়িছিল। তেওঁ কবিতাৰ lyrical চৰিত্ৰটোক নস্যাৎ কৰিছিল। মই পিছত তেওঁৰ সৈতে আগবাঢ়ি চিনাকি হৈ ক'লো যে চাওক, যোৱা শতিকাৰ এজন অন্যতম শ্ৰেষ্ঠ কবি যাৰ সমাজ সচেতনতাও তীব্ৰ— হৈছে পাবলো নেৰুডা। কিন্তু তেওঁৰ কবিতাৰ

ভংগীটোৱেই lyrical। নেৰুডাৰ আটাইকেইজন ডাঙৰ সমালোচকেই তেওঁক মূলতঃ lyrical বুলি কৈছে। কবি হ'লে musical sensibility এটা থাকিবই। মনৰ পৰা lyrical চৰিত্ৰটো উভালি পেলোৱাটো জটিল কথা।

? কিন্তু এই চৰিত্ৰৰ বাবে কবিতাৰ অনুবাদ কথাটো কঠিন হৈ নপৰেনে?

: পৰে। মই নিজৰ কবিতাৰো অনুবাদৰ পক্ষপাতী নাছিলো। টানত পৰি, বাহিৰৰ পাৰ যিহেতু বিচাৰে কিছুমান কৰাব লগা হ'ল। কিছুমান আনে কৰিলে। মোৰ কবিতাৰ প্ৰথম অনুবাদ ইমদাদ উল্লাহে কৰিছিল। পৰৱৰ্তী কালত মোৰ কবিতাৰ অনুবাদ পঢ়ি ভাব হ'ল যদি কিবা অসম্পূৰ্ণতা আছে তাৰ বাবে অনুবাদকক দোষাৰোপ কৰিব নোৱাৰি। কাৰণ এবাৰ ড° গোহাঁয়ে মোক কৈছিল— আপোনাৰ কিছুমান কবিতাৰ অনুবাদ নহয়। তাৰ প্ৰধান কাৰণ ইও এটা। অসমৰ সংস্কৃতি আৰু ভৌগোলিক পৰিবেশ... এই যে গছ-গছনিৰ পৰা পোক-পৰুৱালৈকে এইবোৰে গঢ় দিয়া চেতনাক ইংৰাজীলৈ নিবলৈ টান। হেম বৰুৱাই মহিম বৰাৰ 'মাছ' আৰু 'মানুহ' অনুবাদ কৰিছিল আৰু Illustrated Weekly-ত ওলাইছিল। তেতিয়া আমি কটনৰ ছাত্ৰ। আমি দুজনমানে খুব উল্লসিত হৈ হেম বৰুৱাক লগ ধৰি অসমীয়া সাহিত্যৰ ভাল খবৰ বুলি অভিনন্দন জনাইছিলো। হেম বৰুৱাই ক'লে গল্পটো ময়েই অনুবাদ কৰিলো। কিন্তু কোৱাচোন তিনিআলিৰ মূৰত বাইজে হৰিধ্বনি দিলে তাৰ ইংৰাজী কি হ'ব? কবিতাৰ অনুবাদৰ সীমাবদ্ধতা আৰু বেছি। এতিয়া অৱশ্যে নতুন অনুবাদকসকলে তাক অতিক্ৰম কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছে। কিন্তু অনুবাদৰ প্ৰয়োজনীয়তা সাংঘাতিক।

? ছাব, আপোনাৰ এখন গ্ৰন্থৰ নাম ৰূপ বৰ্ণ বাক। কবিতাতো আপুনি এই তিনিটা কথাক অতি সংবেদনশীলভাৱে ধৰি ৰাখিব খোজে। আপুনি চিত্ৰকল্পৰ জৰিয়তেই আপোনাৰ কল্পনাক আৰু কবিতাক ধৰি ৰাখিবলৈ আনন্দ পাই নেকি?

: সেইটো স্বভাৱ হৈ গৈছে। মই ইচ্ছা কৰি কৰা নাই, কিন্তু স্বভাৱ হৈ গ'ল। মোৰ আগৰে পৰা ক'বাত এটা visual sense আছিলেই নেকি? যিটো আছিল সহজাত, পৰৱৰ্তী কালত সেইটোৱেই দেখি-শুনি-পঢ়ি বাঢ়ি গ'ল। কিন্তু সেইটো অজ্ঞাতে হৈছে। মই নিজে অনুভৱ কৰো মোৰ ক্ষেত্ৰত ছবিবোৰ আহি যায় আৰু ছবিয়েই ভাষা হৈ পৰে কিছুমান কবিতাত। আৰু তুমি জানা image আৰু imagination সাংঘাতিক ওচৰ সম্পৰ্ক থকা কথা। মানুহৰ বাহিৰে কাৰোৱেই কল্পনা কৰাৰ শক্তি নাই। imagination আগ, তাৰ পিছতহে image টো।

- ? কিন্তু আপোনাৰ কবিতাৰ চিত্ৰকল্প সমাজ বাস্তৱৰ পৰা আঁতৰত নহয়...
- : নহয়। সকলো বাস্তৱ নিৰ্ভৰ।
- ? কবিতা, নৃত্যৰতা পৃথিৱী আৰু অলপ আগতে আমি কি কথা পাতি আছিলোত ই সুস্পষ্ট হৈ পৰিছে...
- : হয়, কাৰণ সামাজিক বাস্তৱৰ বহুত বস্তু আহি পৰিছে। মই এতিয়া কবিতাবোৰ পাহৰি গৈছো। তোমাৰ মনত আছেনে তেনে দুটামান কবিতাৰ শাৰী...?
- ? আছে। ধৰক কবিতা সংকলনখনৰ সোতৰ নম্বৰৰ কবিতাটো।
- : কি আছিল কবিতাটোত?
- ? আৰম্ভ হৈছে এনেদৰে— “কেনে আছো মোক নুসুধিবা/ময়ো সোধা নাই/কলঙেদি উটি আহে মুগুহীন/এজনী ছোৱালী...”
- : ব’বা, মই কওঁ। এওঁ গোলাঘাটলৈ গৈছিল। সেইটো সময়ত আন্দোলনৰ ভৰপক। ধনশিৰিৰ বাঢ়নী পানী। এওঁ দেখি আহিলে এজনী ছোৱালীৰ মৃতদেহ পানীত ওপঙি আছে। মূৰটো নাই। আহি গুৱাহাটী পাই মোক কথাটো ক’লে। কথাটোৱে মোক সাংঘাতিক কষ্ট দি থাকিল। মনতে কষ্টটো লৈ থাকিলো। পাঁচ দিনমান পিছত মই কবিতাটো লিখিলো। কবিতাটোত অন্যান্য বাস্তৱ প্ৰসংগ বহুত আছে। এই যে এটা বাক্য আছিল পদপথত পৰি আছে মোৰ মৃতদেহ...
- ? ‘কাৰণ বিয়াল্লিশ ঘণ্টা মোৰ মৃতদেহটো গুৱাহাটীৰ পদপথত পৰি আছিল।’
- : এইটোও সাঁচা ঘটনা আছিল। মহাবীৰ পাৰ্কৰ ওচৰত এটা মৃতদেহ পৰি থকা মই দুদিন দেখিছিলো। তাৰ কাষেদিয়েই মানুহে মাছ-মিঠাই কিনি মৃতদেহটো চাই গুচি গৈছে। বৰ মৰ্মান্তিক। মোৰ কবিতাৰ আৰম্ভণি বিন্দুটো কিন্তু সদায় বাস্তৱ। বাস্তৱ এটা ভিতৰলৈ সোমোৱা এটা ভিতৰৰ পৰা ওলোৱা। মোৰ ক্ষেত্ৰত ই ভিতৰলৈ সোমাই বাহিৰলৈ ওলাই আহে। কবিতাটোত কেনে আছো মোক নুসুধিবা বাক্যটো ক’ব পৰা আহিল মই নাজানো।
- ? তেনে বহু আৰম্ভণি থাকে আপোনাৰ কবিতাত যি হয়তো আপুনি কোৱাৰ দৰে দৈৱপ্ৰদত্ত। ধৰক ভুলতে তোমাক বিছনাখনত খেপিয়াই ফুৰিছিলো কবিতাটোৰ ভুলতে শব্দটো...
- : মোৰ কবিতা বিশেষ এক বিন্দুৰ পৰা আৰম্ভ হয়। কিন্তু বিশেষৰ পৰা নিৰ্বিশেষ হৈ পৰে।
- ? কটন কলেজত পঢ়ি থাকোতে কটনিয়ানত ‘ঝাৰুৱালীৰ গান’ৰ দৰে আপোনাৰ তিনিটামান কবিতা ওলাইছিল। সেই কবিতাবোৰৰ ধাৰাৰ পৰা পৰৱৰ্তী সময়ত আপোনাৰ

- কবিতাৰ চৰিত্ৰৰ পৰিবৰ্তন ঘটিছিল...। আকৌ সংকলনৰ পৰা আপোনাৰ কবিতা বেলেগ হ’ল...
- : কলেজত পঢ়ি থাকোতে মই ষ্টুডেন্ট ফেডাৰেশ্যন ক... তৃতীয়া বাৰ্ষিকমানলৈকে ভালকৈ জড়িত আছিলো। সেই সম্পৰ্ক মোৰ একেবাৰে ছেদ হৈ যোৱা নাই। পঢ়ি থাকোতেই মই বাহিৰৰ কবিসকলৰ কবিতা ল’লো। ইউৰোপীয়া, মহাদেশীয়, চীনা, জাপানী আ... পিছতেই মোৰ কবিতাৰ চৰিত্ৰ পৰিবৰ্তন হ’বলৈ ধৰি... নিজে কৰো বুলি কৰা নাই আৰু মোৰ কোনো গুৰুনা... জাতি, সমাজ আৰু পৃথিৱীৰ ভাৱ কবিতাবোৰেই প্ৰভাৱিত কৰি আহিছে। তেতিয়াই মই বেলেগ এখনলৈ আকৰ্ষিত হ’লো। কি... মই যে আৰম্ভণি... ফেডাৰেশ্যনত আছিলো সেই... আজিও মই... বুলি গণ্য কৰো। মাজতে সেই... স্তিমিত হৈছিল... পৰৱৰ্তী সময়ত পুনৰ আহি পৰি...
- ? আপোনাৰ আগ বয়সৰ কবিতা... কোলাহলতকৈ নি... বেছি, জীৱনতকৈ মৃত্যুৰ প্ৰসংগ বেছি...
- : মৃত্যুৰ প্ৰসংগৰ কথা মোক বহুতে সুধিছে। গতিকে... তোমাক নকওঁ। কোলাহলক লৈও উৎকৃষ্ট কবিতা হ’ব... নিৰৱতাক লৈও উৎকৃষ্ট কবিতা হ’ব পাৰে। শূন্যতা বু... একো নোহোৱা নুবুজায়। বহু সময়ত সম্পূৰ্ণতাহে বু... মোজাৰ্টে কৈছিল— মোৰ সংগীতৰ য’ত একো বা... নাৰাজে, য’ত থাকে সম্পূৰ্ণ নিৰৱতা সেয়া Best piece Music। কবিতাতো কিছুমান অংশ Silence হৈ থাকি... এফালৰ পৰা ক’বলৈ গ’লে কোনো কবিতাই সম্পূৰ্ণ... অপূৰ্ণতা থাকি যায়। মোৰ পিছৰ কবিতাখিনিতকৈ... কবিতাখিনি বহুত বেলেগ। ড° গোহাঁয়ে বহুদিন আগতে... বিশেষ সন্ধিক্ষণত মোৰ দুটা কবিতা voice of silence... অনুবাদ কৰিছিল আৰু দুয়োটা কবিতাই নিৰ্জনতাৰ... সংকলনৰ আছিল। পিছলৈ মই অৱশ্যে দুয়োটা কবিতাই... দিলে। Mainstream-ত কবিতা দুটা ওলাইছিল। তুমি... থোৱা নিসংগতাও এক ধৰণৰ সমাজ-বাস্তৱৰ পৰা আহে...
- ? অসম আন্দোলনৰ সময়ত অসমৰ সামাজিক চৰিত্ৰত অ... নেদেখা ৰূপ এটা দেখা পোৱা গৈছিল, আপোনাৰ ক... আৰু নৃত্যৰতা পৃথিৱীৰ কবিতাসমূহ প্ৰভাৱিত ক... নেকি?
- : মোৰ কবিতা সেই সময়ৰ প্ৰসংগৰে ভৰি আছে। এই... নেলীৰ ঘটনাটো। নেলীৰ ঘটনাটো। নেলীৰ ঘটনা যে... সেই কথা উম-ঘামকৈ গম পাইছিলো। দ্বিতীয় দিনা নে... দিনা কলেজৰ ওচৰৰ দোকান এখনত, যাৰ পৰা বজাৰ-

কৰো, তাত টেলিগ্ৰাফখন দেখিলো। টেলিগ্ৰাফৰ প্ৰথম পৃষ্ঠাতেই সম্পূৰ্ণকৈ হত্যালীলাৰ এখন ফটো। মই ৰাতি গৈছিলো। মই দোকানীজনক সুধি কাগজখন লৈ আহিলো। দেখি মই একদম মানে...।। তাৰ তিনিদিনমান পিছত লিখিছিলো *নৃত্যৰতা পৃথিৱী*ৰ ১৯ নং কবিতাটো।

কোনো নাই ইয়াত— শিশু নাৰী বৃদ্ধ

— প্ৰত্যেকেই মৃত

আকৌ সিহঁত আপোনঘাতী হ'ল।

তাত কিন্তু নেলী শব্দটো নাই। তাত গয়াৰ ছবি এখনৰ প্ৰসংগ আছে শেষৰ ফালে। ছবিখনৰ নাম আছিল *Satan devouring his own children*. মই লিখিছিলো 'ভয়ংকৰ সেই পিশাচৰ আপোন সন্তান ভক্ষণ' ঠিক সেইদৰে অলপ আগতে আমি কি কথা পাতি আছিলো সেই সংকলনত আলফাৰ সময়ৰ কথা আছে। অসমত ৰাষ্ট্ৰৰ সন্ধানত যোৱাৰ ধৰণে হৈছিলতো। এই যে তোমালোকৰ তাৰ ঘটনাটো চক্ৰৰ এক একেখন চিতাতে তুলি জ্বলাই দিছিল। ফটোখন উৎসৰ বন্ধুৰ তালু আছিল। ফটোখন আছে ক'ৰবাত... মই ৰাখি থৈছিলো। কথাকে উৎস হিচাপে লৈ লিখিছিলো টায়াৰ পোৰা ক'ৰবাই

বাস্তৱৰ আগত সন্দেহক যে মোৰ আগৰ কবিতাত নাছিল তেনে নহয়, সেয়া ভবেনে (ভবেন বৰুৱা) দেখুৱাই থৈছে কেনেকৈ ই তলিত পৰি থাকে। কিন্তু ১৯৭৮ চনমানৰ পৰা কিছুমান ওপৰৰ বস্তু আহিল, কথাবোৰ স্পষ্ট হৈ পৰিল। মই কাহানিও শ্লোগান দিয়া নাই, বাস্তৱলৈ গৈ সমদলত থিয় দিয়া নাই, ৰাজহুৱা বিবৃতি দিয়া নাই, গতিকে এইটো সময়ত যিটো পৰিবেশ হ'ল সেই পৰিবেশত ৰিয়েক্ট কৰাৰ মোৰ এইটোৱেই উপায় আছিল। এনেকুৱা এটা যন্ত্ৰণা হৈছিল সেই সময়ত গতিকে লিখিয়েই মই উপশম পাইছিলো। মই যি বাস্তৱৰ সদায় দেখি আহিছিলো, সেই বাস্তৱৰ এটা বেলেগ সময়ত, সেই সময়ত দেখিছিলো। আন্দোলনৰ গোটেই কাৰবাৰটো ইতিবাচক নে নেতিবাচক ক'বলৈ নাযাওঁ— কিন্তু হত্যাক কি কদৰ্য ৰূপ, সেয়া মই দেখা পালো। ইয়াত (গুৱাহাটীত) থাকিয়েই দেখা পালো। নেলীলৈ মই যাম বুলি ভাবিছিলো, মুকালমুৱালৈ যাম বুলি ভাবিছিলো। যোৱা নহ'ল। ঘৰৰ ওচৰতে (পংকা) সাতজনক গুলিয়াই মাৰিলে। তালৈও যোৱা নহ'ল। দুৰৈৰ পৰাই কৰো বুলি নহয়, অজ্ঞাতে স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে কবিতাৰ মাধ্যমেৰে মই মোৰ ৰিয়েক্শ্যন আগবঢ়াইছিলো। মুকালমুৱাৰ ঘৰবোৰত যে এফালৰ পৰা জুই লগাই দিছিল বাতৰি কাকতত সেই নিউজটো ওলোৱাৰ পিছদিনাই যে সেইদিনাই মনত পেলাব পৰা নাই— হৰেকৃষ্ণ ডেকা তেতিয়া ইয়াৰ এছ পি— তেওঁৰ তালৈ গ'লো— তেওঁ তেতিয়া তাৰ পৰা আহি সোমাইছে মাত্ৰ— বিমৰ্ষ ভাগৰুৱা— দুই-এটা কথা ঘৈণীয়েকৰ সৈতে পাতি গুচি আহিলো— সেইদিনা গ'ল— গোটেই ৰাতি শুব পৰা নাই, তাৰ পিছদিনাও গ'ল, তৃতীয়া দিনা ৰাতি কবিতাটো লিখিলো। কবিতা সংকলনৰ চল্লিশ নম্বৰ কবিতাটো—

কবিতাৰ ৰসায়ন বৰ আচৰিত বস্তু। ক'ৰ পৰা কি বস্তু আহি লগ লাগে কবিয়েও গম নাপায়। এই কবিতাটো প্ৰথম চাৰি শাৰীৰ আঁৰৰ ইমেজটো কিন্তু মুকালমুৱাৰ নহয়। তাহানিতে *Diary of a mad man* নামৰ এখন চিনেমা চাইছিলো চিনে ক্লাবত। আইনাৰ বাকচ এটাত নগ্ন মানুহ এজন সোমাই থাকে। গোটেই ছবিখন সেইটোৱেই। সাংঘাতিক! সেই মৰ্মস্পৰ্শী ইমেজটো আহি লগ লাগিল। মুকালমুৱা আৰম্ভ হৈছে ন নম্বৰ শাৰীটোৰ পৰা। ইয়াত গহপুৰো লগ লাগিছে— গহপুৰত যে মানুহৰ ভঁৰাল ঘৰবোৰ জ্বলাই দিছিল— কেইবাদিনো ধৰি জ্বলিছিল সেই জুই। কবিতাটোত মুকালমুৱা শব্দটোৰ উল্লেখ নাই। পাঠকে হাত মেলিলেই পোৱাতে মই কবিতাবোৰৰ পৃষ্ঠভূমি স্পষ্ট কৰি থোৱা নাই। নেলী, গহপুৰ, পংকাক লৈ লিখা কবিতাবোৰতো এইবোৰ ঠাইৰ নাম উল্লেখ নাই। সেই পৰিবেশ, সেই সামাজিক-ৰাজনৈতিক হিংসা, হত্যাক পৰিবেশৰ লগত; যাৰ পৰিচয় আছে তেওঁলোকে জানিব। মুকালমুৱাৰ কবিতাটো পঢ়িলে গম পাবা সেই ঘটনাটো এটা নিমিত্ত মাথোন। ইতিমধ্যে তেনেকুৱা এটা মন বা তেনেকুৱা কিছুমান অভিজ্ঞতা, অনুভূতি পকি আছে মোৰ মনৰ ভিতৰত, নহ'লে এইবোৰ কবিতা মই লিখিব নোৱাৰো। এই ঘটনাবিলাক, যিবোৰ বাস্তৱ ঘটনা, একো একোটা igniting factor বা point of begining হে end নহয়। মোৰ কবিতাৰ আচল চৰিত্ৰ মই এইবোৰ কবিতাতো বৰ্জন কৰা নাই।

- ? আনকি এইবোৰ কবিতাতো লোকজীৱনৰ সংস্কৃতিৰ প্ৰভাৱ বৰ স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে আহি যায়...
- : লোকজীৱনক ওচৰৰ পৰা তোমালোকে পোৱা নাই। আমি দেখিছিলো, শুনিছিলো, চুইছিলো, পঢ়িছিলো, বিচাৰিছিলো সেইবোৰ কথা। কবিতা লিখাৰ আগতেই আইনাম, ধাইনাম, গৰখীয়াৰ গীত শুনিছিলো। অসমীয়া খণ্ডবাক্যবোৰ পঢ়িছিলো। পিছত মহেশ্বৰ নেওগে উচটনি দিলে। মোৰ যিখিনি বাকী আছিল সেইখিনি মহেশ্বৰ নেওগৰ অনুপ্ৰেৰণাৰ বাবে সম্ভৱ হ'ল।
- ? মোৰ কেতিয়াবা এটা কথা ভাবি আচৰিত লাগে। আপুনি খ্যাতিৰ উচ্চ শিখৰত থকাৰ সময়তো বহুদিনলৈ কবিতা নিলিখাকৈ থাকে। *নৃত্যৰতা পৃথিৱী*ৰ পৰা *সাগৰ তলিৰ শংখ* প্ৰকাশ হোৱাৰ সময়লৈকে আপুনি মাত্ৰ দুটা কবিতা লিখিছিল...
- : মোৰ বেছি কবিতা নহয়। ২২৭ নে কেইটা বুলি এবাৰ হৰেকৃষ্ণ ডেকাই কৈছিল।
- ? আপোনাৰ *অৰণ্যৰ গান* কিতাপখন এখন বেলেগ ধৰণৰ গ্ৰন্থ...
- : মই সেইখন ডাঙৰকৈ কৰিব বিচাৰিছিলো। কিন্তু প্ৰকাশ কৰা মানুহ নোলাল, পইচা দিয়া মানুহ নোলাল। আৰু তেতিয়া নিজে কৰিবলৈ কলেজৰ চাকৰি কৰি কেইটানো টকা পাওঁ।

মই কিছুমান ঠাইলৈ যাব বিচাৰিছিলো। কলিকতাৰ নেশ্যনেল লাইব্ৰেৰী আৰু বিশেষকৈ হায়দৰাবাদ... তেতিয়া দাক্ষিণাত্য ভালকৈ ক'ভাৰ হৈ যায়। কিন্তু নহ'ল আৰু। সেই গ্ৰন্থখন কৰাৰ সময়ত উজান বজাৰৰ যোগেশ বৰুৱাই মোক বহুত সহায় কৰিছিল। কলিকতাৰ এছিয়াটিক ছ'চাইটিৰ পৰা কিছুমান কিতাপ ফটোকপি কৰি অনাৰ ক্ষেত্ৰত। সেইখন কিতাপ মই উছৰ্গা কৰিছিলো ছাণ্ডাৰ নামত। সৰুতে সিহঁতৰ লগত একেলগে অমৰা খাই ফুৰিছিলো, একেলগে ডাঙৰ হৈছিলো। সিহঁতৰ গানবোৰ শুনিছিলো। মই লোককল্প দৃষ্টি কৰোতেও তেওঁলোকৰ আৰু জনজাতীয় মানুহখিনি বিষয়ে আনিব বিচাৰিছিলো। কিন্তু নহ'লগৈ।

চীনা আৰু জাপানী কবিতাৰ অনুবাদে আপোনাৰ কবিতাৰ সংক্ষিপ্ত গুণটোক আৰু সমৃদ্ধ কৰিলে বুলি ভাবিব পাৰিনে কথাটো খুব সঁচা। তাতোকৈ ডাঙৰ কথা সেই দুই শ্ৰেণী কবিতাই মোক পৃথিৱীখনক চাবলৈ শিকালে, প্ৰকৃতিক চাবলৈ শিকালে, মানুহক চাবলৈ শিকালে, অনুভৱ-উপলব্ধি কৰিবলৈ শিকালে, জীৱনটো সম্পৰ্কে আকৌ নতুনকৈ ভাবিবলৈ শিকালে আৰু শিকালে মৃত্যুৰ কথা ভাবিবলৈ। কত কথা যে শিকালে কবিতাই... তাৰ অন্ত নাই। কবিতাই পাঠ্যপুথিত শিকোৱাৰ দৰে কথা নিশিকায়, ইয়াৰ নিজস্ব ৰীতি আছে।

ইমান দিন আপুনি কবিতা পঢ়িলে, লিখিলে, অনুবাদ কৰিলে। কিহৰ অনুপ্ৰেৰণাত?

উত্তৰটো দিবলৈ টান, কিন্তু মই যি কৰিলো জীৱন, বাস্তৱ আৰু প্ৰকৃতিৰ অনুপ্ৰেৰণাতেই কৰিলো। এই তিনিটাই কবিতাৰ সৰ্বকালৰ উৎস। ই পোনপটীয়াও হ'ব পাৰে, আওপকীয়াও হ'ব পাৰে, দৃশ্যমানো হ'ব পাৰে অদৃশ্যমানো হ'ব পাৰে। জ্ঞাতও হ'ব পাৰে, অজ্ঞাতও হ'ব পাৰে। কিন্তু আচল source সদায় জীৱন, বাস্তৱ আৰু প্ৰকৃতি। ইয়াৰ সৈতে ভাষাৰ খেল থাকে, নানা ৰাসায়নিক ক্ৰিয়া থাকে আৰু লগতে থাকে mystery।

জীৱনৰ শেষ প্ৰান্তত বৈ মই যেতিয়া পিছলৈ ঘূৰি চাওঁ নিজকে কোনো উৎকৃষ্ট সৃষ্টিৰ স্ৰষ্টা বুলি ভাবিব নোৱাৰো। ক'ব এক অতৃপ্তি মোৰ থাকি গ'ল। মাজে মাজে ভাবো চেফে 'Thirst' নামৰ কবিতাটোৰ দৰে যদি এটা কবিতা নি পাবিলোহেঁতেন! কেতিয়াবা নিজকে সোধো এটা অৰ্থহীন জীৱন কটালো নে এটা অপূৰ্ণ জীৱন? অপূৰ্ণটো হয়ই। কিন্তু কিবা এটা বিচাৰি আছিলো সেই বিচাৰি থকাটোতেই মোৰ জীৱনৰ অৰ্থ-অপূৰ্ণ-অপূৰ্ণ বিচাৰিব লাগিব, বিচাৰিব লাগিব আনন্দ বিষাদ। বিচাৰি থকাটোতেই মই জীয়াই থকাৰ এটা অৰ্থ বিচাৰি পাওঁ। মই বিশ্বাস নকৰো। কিন্তু কবি হিচাপে মই হয়তো ভাগ্যবান। এনে আহোতেই মই এনে কিছুমান মানুহক লগ পালো যাব বাবে অঘূৰি চালে নিজকে ভাগ্যবান যেন লাগে। তাকে কুৱা কিছু মানুহ বিষয়ে মই পাতি সোণাৰ ফুলত লিখিলো। তাৰ পিছত ইয়াৰ আহি লগ পালো মহেশ্বৰ নেওগক। একে পৰিণামৰ পৰা পালে তেওঁক, দেখা পালো তেওঁৰ সন্ধানত সন্ধান অন্বেষণ পদ্ধতি। তাৰ পিছত মহেন্দ্ৰ বৰাই মোক কত বাৰ নতুন দিশ মুকলি কৰিলে। তাৰ পাছত হীৰেণ গোঁহাই। তাৰ পিছত ভবেন বৰুৱা। ভবেন বৰুৱাই যে মোক কি ধৰণে উপকৃত কৰি থৈছে! তাৰ পিছত আহিল হৰেকৃষ্ণ ডেকা, হীৰেন্দ্ৰনাথ দত্ত। ইয়াৰ পিছত সন্দেহ হৈছে তৰুণ প্ৰজন্মৰ বহুতো কবিৰ দ্বাৰা। আৰু মই একত্ৰিশ বাৰ শিক্ষকতা কৰিলো। ছাত্ৰসকলে বহুত কথা শিকালে মোক। আগতে মই এই কথাটো নাজানিছিলো, তেওঁলোকৰ পৰা জানিব লাগিব বুলিও ভবা নাছিলো। তাৰ পিছত কলেজৰ সতীৰ্থসকল। গোটেই শিক্ষকমণ্ডলীৰ সান্নিধ্যৰ আনন্দৰে— যাৰ মাজত আছিল নলিনী ভট্টাচাৰ্য আৰু শিৱনাথ বৰ্মনৰ দৰে লোক— মোৰ জীৱন ধৰি হৈছে। প্ৰায় পয়ষষ্ঠিটা বছৰ কবিতাৰ সৈতে থাকি অনুভৱ কৰিব বিচাৰি থকাটোৱেই কথা আৰু তাতেই জীৱনৰ অৰ্থ-অনৰ্থ, পূৰ্ণতা-অপূৰ্ণতা, আনন্দ বিষাদ। পৃথিৱীখন আশ্চৰ্য সুন্দৰ। এটা যে প্ৰবন্ধ আছে পৃথিৱীখন দাপোণৰ দৰে, হাঁহা— উলটি দাপোণখনে হাঁহিব।

'প্ৰকাশ' আলোচনীত ২০১৪ চনৰ মে' সংখ্যা প্ৰকাশিত বিশিষ্ট কবি নীলমণি ফুকনৰ সাক্ষাৎকাৰটি ইয়াত পুনৰ মুদ্ৰণ কৰা হৈছে। সাক্ষাৎকাৰটি পুনৰ মুদ্ৰণৰ অনুমতি দিয়াৰ বাবে অৰিন্দম বৰকটকী দেৱৰ ওচৰত আমি কৃতজ্ঞ হৈ ৰ'লো।

সাক্ষাৎকাৰ

লোক সংস্কৃতি চৰ্চাই যাৰ জীৱনৰ সৰ্বোত্তম সাধনা তেনে এক বৰ্ণিল জীৱনৰ স্বৰ্ণিল অভিজ্ঞতাৰ কথাৰে...

(ড° নবীন চন্দ্ৰ শৰ্মাৰ সৈতে এটি সাক্ষাৎকাৰ)

- অধ্যাপিকা চম্পা পাটগিৰী
- ড° প্ৰণীতা বৰ্মন

তোমাৰ মই মন্থনানী টুকি টুকি ক'লো— ছাৰ, মই মোৰ কাৰণে কোৱা নাছিলো— আটাইকেইজনৰ কাৰণে কৈছিলো, আনকি আপোনাৰ কাৰণেও কৈছিলো ছাৰ। মোৰ কথা শুনি ছাৰে ভাবি-চিন্তি কৈছিল— এৰা তুমি তোমাৰ কাৰণে কোৱা নাছিলো মোৰ কাৰণেও কৈছিলো। আনকি ছাৰে মোৰ কথা সভা-সমিতিয়েও কৈছিল; নবীনে বেয়া কাম কৰা নাই। ভাল কামেই কৰিছে। কাৰণ তেতিয়াৰ পৰা মই কৰ্তব্য পালনত নিয়মানুবর্তী হ'লো। নিয়মানুবর্তিতাই আমাক সফল হোৱাত সহায় কৰিছিল।

- প্ৰশ্ন:** ছাৰ, আপোনাৰ জন্মগ্ৰহণ কৰা ঠাইখনৰ লগতে আপোনাৰ শিক্ষা জীৱনৰ বিষয়ে কিছু কথা জানিব বিচাৰিছো।
- উত্তৰ:** মোৰ জন্ম হৈছিল ১৯৩৮ চনৰ জুন মাহৰ ২১ তাৰিখে, মংগলদৈ মহকুমাৰ অন্তৰ্গত হাজৰিকাপাৰা গাঁৱত। মোৰ পিতৃ স্বৰ্গীয় ইন্দ্ৰনাথ শৰ্মা আৰু মাতৃ স্বৰ্গীয়া যমুনা দেৱী।
- মোৰ শিক্ষা জীৱন আৰম্ভ হয় আমাৰ ঘৰৰ ওচৰতে অৱস্থিত হাজৰিকাপাৰা এম.ভি. স্কুলত। হাজৰিকাপাৰাৰ এম্ ভি স্কুলৰ পৰা প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ৰ পৰীক্ষা দি বৃত্তিসহ উত্তীৰ্ণ হৈ ১৯৪৯ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰী মাহত ছিপাঝাৰ হাইস্কুলত তৃতীয়মান শ্ৰেণীত নামভৰ্তি কৰো। তাত একেৰাহে তিনি বছৰ পঢ়ি এম, ই ফাইনেল পৰীক্ষা দিও। এই পৰীক্ষাত প্ৰথম বিভাগ লাভ কৰিলো। তাৰ পিছত নৱম শ্ৰেণী পোৱাৰ সময়ত মই নৰ্মাল বাচনি পৰীক্ষা দিও। নৰ্মাল বাচনি পৰীক্ষাত কৃতকাৰ্য হৈ বৃত্তিও লাভ কৰিলো। সেই বাবে মেট্ৰিক পৰীক্ষা নিদিয়াকৈ নৰ্মাল পঢ়িবলৈ মই চতিয়াৰ নৰ্মাল স্কুলত নাম ভৰ্তি কৰিলো। নৰ্মাল স্কুলত পঢ়ি থাকোতে তেজপুৰ চৰকাৰী হাইস্কুলৰ পাৰ মেট্ৰিকৰ বাচনি পৰীক্ষা দিলো আৰু উত্তীৰ্ণও হ'লো। ১৯৫৭ চনত মেট্ৰিক পৰীক্ষা দি দ্বিতীয় বিভাগত উত্তীৰ্ণ হৈছিলো। ১৯৫৯ চনত অসমৰ ভিতৰত প্ৰথম হৈ অসম নৰ্মাল স্কুলৰ ফাইনেল পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈছিলো।
- নৰ্মাল পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ মই জালুকবাৰী হাইস্কুলত চাকৰি কৰিবলৈ আহি আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ত আই, এ পঢ়িলো। ১৯৬১ চনত আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ পৰা দ্বিতীয় বিভাগত আই,এ পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হওঁ। তাৰপিছত আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়তে বি, এ পঢ়িলো। ১৯৬৩ চনত অসমীয়া বিষয়ত অনাৰ্ছলৈ প্ৰথম শ্ৰেণীৰ প্ৰথম স্থান অধিকাৰ কৰি উত্তীৰ্ণ হৈছিলো। বি, এ পাছ কৰি গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ত অসমীয়া বিষয়ত (বি গ্ৰুপত) এম, এ পঢ়িলো। ১৯৬৫ চনত স্নাতকোত্তৰ ডিগ্ৰী লাভ কৰিলো।
- প্ৰশ্ন:** ছাৰ, আপুনি আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ উচ্চতম মাধ্যমিক বিদ্যালয়ত চাকৰি কৰি থাকোতে আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ত একে সময়তে অসমীয়া বিষয়টো প্ৰধান বিষয় হিচাপে লৈ অধ্যয়ন কৰি আছিল। এফালে আপোনাৰ শিক্ষকতাৰ জীৱন আৰু আনফালে ছাত্ৰ হিচাপে শিক্ষা গ্ৰহণ— এই দুয়োটা দিশৰ গুৰুত্ব কেনেদৰে বক্ষা কৰি আগবাঢ়ি গৈ সফলতা লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল সেই বিষয়ে আমি কিছু কথা জানিব বিচাৰিছো।

উত্তৰ : তোমালোকে দকৈ ভাবি চিন্তিয়েই প্ৰশ্নটো কৰিছা। উত্তৰত মই ক'ব লাগিব যে, শিক্ষণ আৰু পঠন অৰ্থাৎ শিকোৱা আৰু শিকা এই দুয়োটা দিশতে সমানভাৱে গুৰুত্ব দিবলৈ সক্ষম হৈছিলো মোৰ মনৰ বলত।

আৰু মহান গুৰু গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱক উৎসাহ তথা উৎপ্ৰেৰণাই মহৌষধৰ কাম কৰিছিল। আমি ৰাতিৰ কলেজত পঢ়া ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে কিবা এটা উদ্দেশ্য আগত ৰাখিহে পঢ়া-শুনা কৰিছিলো— অৰ্থাৎ কলেজত নাম লগাইছিলো। আমাৰ প্ৰিন্সিপাল ছাৰ বৰ নিয়মানুবত্তী আছিল।

উদাহৰণস্বৰূপে— আমাৰ বি, এ শ্ৰেণীৰ কোনোবা এটা বিষয়ৰ ক্লাছ আছিল, কিন্তু ক্লাছটো কৰিবলৈ প্ৰফেছৰজন অহা নাই। আমাৰো ক্লাছত বহি বহি আমনি লাগিছে। তেতিয়া আমি অধ্যক্ষ মহোদয়ৰ ওচৰলৈ গৈ তেখেতক আমাৰ ক্লাছটো যে হোৱা নাই সেই কথা ক'লো। অধ্যক্ষ ছাৰ চকীৰ পৰা উঠি আহি অধ্যাপকজনক ক'লে, তুমি তোমাৰ দায়িত্ব পালন কৰিব পৰা নাই। এইটো বেয়া কথা হৈছে। ভৱিষ্যতলৈ তেনে কাম নকৰিবা।

সেই ছাৰজনৰ আমাৰ ওপৰত অৰ্থাৎ ছাত্ৰসকলৰ ওপৰত বৰ খং উঠিল। তেখেতে আমাৰ ছাত্ৰকেইজনক সুধিলে

— কোনে গৈ অধ্যক্ষক কথাটি কৈছিল ?

— এজনে ক'লে, ছাৰ শৰ্মাই কৈছিল।

— অ' শৰ্মাই কৈছিল। বাকু মই চাই ল'ম।

তেতিয়া মই চকুপানী টুকি টুকি ক'লো— ছাৰ, মই মোৰ কাৰণে কোৱা নাছিলো— আটাইকেইজনৰ কাৰণে কৈছিলো, আনকি আপোনাৰ কাৰণেও কৈছিলো ছাৰ।

মোৰ কথা শুনি ছাৰে ভাবি-চিন্তি কৈছিল— এৰা তুমি তোমাৰ কাৰণে কোৱা নাছিলো মোৰ কাৰণেও কৈছিলো। আনকি ছাৰে মোৰ কথা সভা-সমিতিয়েও কৈছিল; নবীনে বেয়া কাম কৰা নাই। ভাল কামেই কৰিছে। কাৰণ তেতিয়াৰ পৰা মই কৰ্তব্য পালনত নিয়মানুবত্তী হ'লো। নিয়মানুবৰ্তিতাই আমাক সফল হোৱাত সহায় কৰিছিল।

প্ৰশ্ন : আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ত পঢ়ি থকা সময়ত আপুনি নিচেই ওচৰৰ পৰা আমাৰ আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিষ্ঠাপক অধ্যক্ষ কৰ্মযোগী গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰক লগ পাইছিল। তেওঁৰ সান্নিধ্যৰ বিষয়ে আমাক কিছু কথা কওঁকচোন ছাৰ।

উত্তৰ : সঁচা কথা, মই আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ত অধ্যয়ন কৰি থকা সময়ত আমাৰ অতি শ্ৰদ্ধাৰ গিৰিধৰ শৰ্মা ছাৰক নিচেই ওচৰৰ পৰা লগ পাইছিলো। তেখেতৰ সান্নিধ্যই আমাক পঢ়া-শুনা কৰি আগবাঢ়ি যোৱাৰ ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট উৎসাহ আৰু অনুপ্ৰেৰণা যোগাইছিল। অৰ্থনৈতিক সমস্যাবাৰে আমাৰ বেছিভাগ ছাত্ৰই দিনত চাকৰি কৰে

আৰু ৰাতি আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ত অধ্যয়ন সেইবাবে আমি বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত বিভিন্ন অসুবিধাৰ সন্মুখীন হৈছিলো। মইতো তিনি-চাৰিমাহলৈ কলেজৰ ফিৰ পৰা নাছিলো। অধ্যক্ষ ছাৰক মই এই বিষয়ে মুখ কৈছিলো। তেখেতে অতি বিনয়ভাৱে মোক টকা-পইচা হৈ যাব; মাত্ৰ ৰিজাল্ট ভাল কৰিব লাগিব ছাৰৰ এনেধৰণৰ কথাই মোক দুগুণ উৎসাহিত কৰিছিল। মোৰ কষ্ট আৰু ছাৰৰ আশীৰ্বাদত বি, এ অসমীয়া তথা প্ৰথম শ্ৰেণীৰ প্ৰথম স্থান পাবলৈ সক্ষম হৈছিলো। ছাৰ কেৱল মোকেই সহায় কৰিছিল তেনে নহয়, আন ছাত্ৰসকলকো সহায় কৰিছিল।

প্ৰশ্ন : ছাৰ, আপুনি ডক্টৰেট ডিগ্ৰী ক'লো লাভ কৰে আপোনাৰ তত্ত্বাবধায়ক তথা পৰামৰ্শদাতা কি আছিল ?

উত্তৰ : মই ১৯৭৭ চনত ডক্টৰেট ডিগ্ৰী লাভ কৰিছিলো। গৱেষণাৰ তত্ত্বাবধায়ক আছিল ডাঃ তন্দ্ৰ নাথ শৰ্মা। বিষয়টো আছিল Ananta K. ... and His Studies. A critical study of Ananta K. ...'s Work.

প্ৰশ্ন : ছাৰ, আপুনি গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ লোক-সংস্কৃতি বিভাগত অধ্যাপকৰূপে কেতিয়া যোগদান কৰিছিল আৰু তেতিয়া আপোনাৰ কেনেকুৱা অনুভৱ হৈছিল ?

উত্তৰ : ১৯৮১ চনত যোগদান কৰিছিলো। জীৱনটোত বহু প্ৰতিঘাতৰ মাজেৰে আহি গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ লোক-সংস্কৃতি বিভাগত অধ্যাপকৰ পদত নিযুক্ত হৈ সঁচাকৈ মোৰ খুব ভাল লাগিছিল। সমাজৰ বাবে ভাল কাম কৰিবলৈ মনটো দৃঢ় কৰিছিলো।

প্ৰশ্ন : ছাৰ, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ত অধ্যাপনা কৰাৰ আপোনাৰ জীৱনৰ সৰ্বোত্তম সাধনা। এই সময়ছোৱা আপোনাৰ গৱেষণাৰ বিস্তৃতি আৰু গ্ৰন্থ ৰচনাবোৰ স্বৰূপ কাল। এই সময়ছোৱাৰ বিষয়ে কিছু কথা বিচাৰিছো।

উত্তৰ : গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ত চাকৰি কৰিব পাৰিম বুলি কেতিয়াও ভবা নাছিলো। আনকি কলেজৰ অধ্যাপক হোৱাৰো সপোন দেখা নাছিলো। আশা নকৰাকৈ সন্দেহ নকৰাকৈয়ে দুয়োটা কথাই বাস্তৱত ৰূপায়িত হ'ব হয়তো এয়া মোৰ ভাগ্য বা পিতৃ-মাতৃৰ আশীৰ্বাদত পৰ্যায়ত উপনীত হৈছিলো। কলেজত অধ্যাপনা থাকোতে কোনো এটা বিষয়বস্তুৰ ৰস-ৰীতি অধ্যয়নত গুৰুত্ব দিছিলো। কিন্তু বিশ্ববিদ্যালয়ৰ Folklore বিভাগত যোগদান কৰি মানুহ আৰু সমাজ তথা সংস্কৃতিৰ সম্পৰ্ক দেখুৱাত ব্যস্ত হৈ পৰিলো। সময়ছোৱাত বিভিন্ন দেশ-বিদেশত আলোচনা-ওৱৰ্কছপ আদিত যোগদান কৰি অনেক নজনা শিকিছিলো। বিভিন্নজন পণ্ডিতৰ সান্নিধ্যলৈ আহিছিল। তেওঁলোকৰ ভিতৰত কেইজনমান হ'ল— ডাঃ প্ৰফুল্ল

গোস্বামী, ড° বি. এন শাস্ত্ৰী (অৰুণাচল), ড° লি (USA), ড° (শ্ৰীমতী) কপিলা বাৎসায়ন, ড° ভি. নাৰায়ণ ৰেড্ডি, ড° নিকোল ৰেডেল, ড° উইলিয়াম এছ, চেঙ্গ আদি। এই পণ্ডিতসকলক লগ পোৱাৰ পিছত তেওঁলোকৰ গ্ৰন্থ, স্মাৰক বক্তৃতা, আলোচনাচক্ৰত উপস্থাপন কৰা গৱেষণা পত্ৰ আদিৰ সহায়ত মোৰ জ্ঞানৰ পৰিধি ক্ৰমশঃ বাঢ়িছিল আৰু সেই প্ৰসাৰিত জ্ঞান আৰু অভিজ্ঞতাৰ সহায়ত গ্ৰন্থ ৰচনা কৰিছিলো। মই নিঃসন্দেহে ক'ব পাৰো যে মোৰ বিশ্ববিদ্যালয়ত অধ্যাপনা কৰা কালছোৱা অৰ্থপূৰ্ণ আৰু ফলপ্ৰসূ।

প্ৰশ্ন: ছাৰ, আপুনি অসমীয়া আৰু ইংৰাজী দুয়োটা ভাষাতে ১৩০ খনৰো অধিক ভাষা-সাহিত্য-সংস্কৃতি বিষয়ক গ্ৰন্থ ৰচনা আৰু সম্পাদনা কৰি অসমৰ সাহিত্য জগত সমৃদ্ধিশালী কৰি তুলিছে। ইমানবোৰ গ্ৰন্থ ৰচনা কৰাৰ মূল উদ্দেশ্য কি কি বাক?

উত্তৰ: মোৰ গমৰ লক্ষ্য হৈছে লোক শক্তি বুলি ক'লে জাতীয় জীৱনৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি দেশৰ ভালপোৱা আৰু সংস্কৃতি চেতনাৰ কথা ক'ব পাৰিব।

প্ৰশ্ন: ছাৰ, আপুনি লোক-সংস্কৃতি বিষয়টোৰ প্ৰতি কেনেদৰে আকাৰ্শিত হ'ল?

উত্তৰ: গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ত লোক-সংস্কৃতি বিভাগত অধ্যাপকৰূপে যোগদান কৰাৰ পিছত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ স্তৰত লোকসংস্কৃতি বিষয়ক গৱেষণা, বিদ্যায়তনিক চিন্তা-চৰ্চা আদিত ব্যস্ত থাকিব লগা হোৱাত লোক-সংস্কৃতিৰ প্ৰতি আগ্ৰহী হৈ উঠে।

প্ৰশ্ন: ছাৰ, অসমীয়া সাহিত্য-সমাজ-সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰখনলৈ আগবঢ়োৱা অমূল্য অৱদানৰাজিৰ লগতে ইয়াৰ স্বীকৃতি স্বৰূপে আপুনি বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন বঁটা-পুৰস্কাৰ লাভ কৰিছে। এই বিষয়ে আপোনাৰ পৰা কিছু কথা জানিব বিচাৰিছো।

উত্তৰ: মই ১৯৮৮-৯২ চনত 'অসমীয়া লোকসংস্কৃতিৰ আভাস' গ্ৰন্থখনৰ বাবে গুৱাহাটী সাহিত্য কাননৰ ৰেবানাথ শৰ্মা বঁটা লাভ কৰো। ১৯৯৩-৯৪ চনত অসম সাহিত্য সভাই দুৰ্গাধৰ বৰকটকী বঁটা প্ৰদান কৰে, ১৯৯৭ চনত অসম সাহিত্য সভাই সীতানাথ ব্ৰহ্মচৌধুৰী বঁটা আৰু ২০১৫ চনত 'মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ' গ্ৰন্থৰ বাবে অসম প্ৰকাশন পৰিষদ বঁটা লাভ কৰো। ২০০৫ চনত ভাৰতীয় ভাষা সাহিত্যকাৰ বঁটা, অখিল ভাৰতীয় সাহিত্য পৰিষদ ন্যাস, নতুন দিল্লীৰ পৰা লাভ কৰো।

বিশ্ববিদ্যালয় অনুদান আয়োগে (UGC) ২০০৫-২০০৭ চনত Emeritus Professor Fellowship আগবঢ়োৱাত মই 'Shamanistic Dances of The Tribal And The Non Tribal People of Assam : A critical study' গ্ৰন্থখন ২০১২ চনত প্ৰকাশ কৰি উলিয়াও।

প্ৰশ্ন: ছাৰ, আপোনাৰ তত্ত্বাবধানত ৪০ জনতকৈ অধিক গৱেষকে গৱেষণা কৰি ডক্টৰেট ডিগ্ৰী লাভ কৰিলে। আপোনাৰ এই বিৰল কৃতিত্বৰ মূল চালিকা শক্তি কি বাক?

উত্তৰ: আমাৰ জাতীয় সংস্কৃতিৰ একো একোটি উপাদান পোহৰলৈ অনা আৰু সেইবোৰক নতুন জীৱন প্ৰদান কৰা। দেশৰ প্ৰতি থকা শ্ৰদ্ধা আৰু ভালপোৱাই এনে কামত ব্ৰতী হ'বলৈ মোক সদায় প্ৰেৰণা দি আহিছে।

প্ৰশ্ন: ছাৰ, ড° বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱা, ড° প্ৰফুল্ল দত্ত গোস্বামী, ড° বীৰেন্দ্ৰ নাথ দত্তৰ পিছতে লোক-সংস্কৃতি বিষয়টো অধ্যয়ন আৰু গৱেষণা কৰি বিভিন্ন গ্ৰন্থ ৰচনা কৰাৰ লগতে এই বিষয়টোক বিদ্যায়তনিক বিস্তৃতি প্ৰদানৰ ক্ষেত্ৰত আপোনাৰ অৱদান অনন্য। বৰ্তমান আপোনাৰ পিছত পৰৱৰ্তী চামে এই বিষয়টোক কেনে ধৰণে চিন্তা আৰু গৱেষণা কৰিব সেই বিষয়ে কিছু কথা জানিব বিচাৰিছো।

উত্তৰ: পৰৱৰ্তীচামৰ বাবে মই ক'ব খোজো যে লোকবিদ্যা বা লোক-সংস্কৃতিৰ পৰিপূৰ্ণ অধ্যয়নৰ বাবে প্ৰয়োজন নিৰলস ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন। ইতিমধ্যে গৱেষণা হৈ যোৱা বা পণ্ডিতসকলে কৈ যোৱা কথা বা অধ্যয়নবোৰৰ নতুন নতুন দিশ উদঘাটিত হ'ব পাৰে। ইয়াৰ বাবে প্ৰয়োজন ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নৰ। লোক-সংস্কৃতি অধ্যয়নকাৰীসকলে নতুন নতুন ক্ষেত্ৰৰ পৰা নতুন নতুন সমল সংগ্ৰহ কৰি বৈজ্ঞানিক পদ্ধতি প্ৰয়োগ কৰি নতুন ধৰণে বিচাৰ-বিশ্লেষণ কৰিব পাৰিব লাগিব আৰু তেতিয়াই তেওঁলোকে প্ৰকৃত সংস্কৃতি প্ৰকৃত অধ্যয়নকাৰী বা অন্বেষণকাৰীৰূপে প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰিব পাৰিব।

ধন্যবাদ ছাৰ, এই সাক্ষাৎকাৰৰ জৰিয়তে আমি আপোনাৰ পৰা বহু কথাই জানিব পাৰিলো। আপোনালৈ আমাৰ অশেষ শ্ৰদ্ধা আৰু কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলো। লগতে আপোনাৰ সুস্বাস্থ্য আৰু দীৰ্ঘায়ু কামনা কৰি ভগৱানৰ ওচৰত প্ৰাৰ্থনা জনালো।

ছাৰ: তোমালোকলৈও মোৰ অশেষ ধন্যবাদ থাকিল।

লোকসংস্কৃতি

চোৰ-চুৰণী আৰু চৌৰ্য বৃত্তি

* ৩^০ ইপেন ৰাভা হাকচা

“চোৰে নেৰে চোৰ(ৰ) প্ৰবৃত্তি / পৰ্কিতি

কুকুৰে নেৰে ছাই;

যাৰ যি প্ৰবৃত্তি / পৰ্কিতি

মৰিলে (হে) লগত যায়।”

অতি ঘৰুৱা ভাষাত অৰ্থাৎ নলবৰীয়া লোকভাষাত মাতিবলৈ গ’লে—

“চোৰে নেৰেই চোৰৰ বিদ্যা/ বিদ্যে

কুকুৰে নেৰেই ছাই;

যিমনে/ যিমনে ধনী নহাক

নদীৰ পাৰৰ ঠাই।”

এই ম্যানিয়া (mania) বা ফবিয়া (kleptophobia) অৰ্থাৎ ‘পৰদ্রবং লোষ্ট্ৰবং’ কৰাৰ যি মানসিকতা সি বিনা চিকিৎসাত আৰোগ্য নহয়; সি সাধু-সন্তকো লটি-ঘটি কৰে(‘মহন্তৰ চিন মাহনিত’, ‘চোৰে নেৰে চোৰৰ প্ৰবৃত্তি’ ইত্যাদি)। কিন্তু কথাত কয় নহয়—‘চোৰ বিদ্যা মহাবিদ্যা— যদিহে নপৰে ধৰা।’

হেমকোষত অভিধানত চোৰৰ অৰ্থ দিয়া হৈছে এইবুলি— (বি. সং চুৰ, অপহৰণ কৰ) গৰাকীৰ অনুমতি নোহোৱাকৈ গোপনে বস্তু নিওঁতা, চুৰ কৰা মানুহ, এতেকে গোপনে লোকৰ তিৰোতাৰে সহবাস কৰোঁতা, a thief, a robber, a man having criminal inter course with a woman, স্ত্ৰী : চুৰণী। thief : (n) : a person who steals another person's property.

ইয়াৰ সমাৰ্থক শব্দ কিছুমান—‘তস্কৰ’, ‘কুস্তিলক’, ‘হাত লৰ’, ‘পকেটমাৰ’, ‘ডকাইত’ ইত্যাদি।

দেশে দেশে চোৰৰ সংজ্ঞা আৰু প্ৰকৃতি কিছু ভিন্ন ভিন্ন হ’লেও বিশ্বৰ সকলো ঠাইতে সকলো সমাজতে শালৰ লগত শিঙি থকাৰ দৰে ভাল মানুহৰ মাজত চোৰ মানুহহো সহ অৱস্থান কৰি থাকেই। ‘যোৰৰো যোৰ পাভ যোৰ/ তই হাড়ীত খাইতী মই গৰু চোৰ’, ‘যোৰৰো যোৰ বিপৰীত যোৰ/এটি কাণকটা এটি চোৰ’, ‘গৰু হ’ল গৰিয়া পো হ’ল

চোৰ/ জী গ’ল নটিনী উপায় হেৰাল মোৰ’, ‘হাতী চোৰক নাপাই মাখি চোৰক ধৰা’, ‘চোৰে চোৰে পিতল গঢ়া’, ‘চোৰ সৰহ হ’লে কিল কম হ’, ‘চোৰেহে চোৰৰ ঠেং দেখে’, ‘কঁঠাল চোৰৰ আঠাই সাক্ষী/ হাঁহ চোৰৰ পাখিয়ে সাক্ষী’, ‘চোৰ গ’লে বুদ্ধি বৰষুণ গ’লে জাপি’, ‘চিনাকি চাওদাঙে মানুহ কাটে / চিনাকি চোৰে পিৰালি চুকত কাহে’, ‘আদা চুৰণী বাই / মনে উদগুদায়’, ‘অসতীৰ সজ জ্ঞান/গৰু চোৰৰ গংগা স্নান’, ‘কান্ধত ভাৰ লৈ মৰমীয়াল চোৰে কান্দে’, ‘চোৰক মোৰে পা’, ‘চোৰ পঘা’, ‘চোৰৰ শপত’—এইবোৰ অসমীয়া লোক-ভাষাত / লোক সাহিত্যত সীমা-সংখ্যা নথকা লোক মুখ নিসৃত আপ্তবাক্য বা প্ৰবাদ-পটন্তৰে অসমীয়া সমাজতো তাহানি কালৰে পৰা চোৰ, চুৰণী (তস্কৰ বিদ্যা) আদি ‘হাত লৰ স্বভাৱ’-ৰ লোকৰ উপস্থিতি যে আছিল তাৰে উমান (প্ৰমাণ) দিয়ে।

প্ৰতীকাত্মক আৰু দেহতত্ত্বমূলক প্ৰবাদ- পটন্তৰ আৰু সাঁথৰত নানা অৰ্থত চোৰৰ প্ৰসংগটানি অনা হৈছে—

“আলহীক ঘৰ দি গৃহস্থ পলায়

তেতিয়াহে চোৰ আহি ঘৰ ৰখায়।”

আলহী= বিপু, গৃহস্থ= জ্ঞান, চোৰ = পাপ, ঘৰ= দেহ। জ্ঞানশূন্য হ’লে দেহত বিপুৰ প্ৰৱণতা বৃদ্ধি পায় আৰু

তেতিয়া মানুহক পাপে লগ দিয়ে। (উৎস : বৰুৱা, নাৰায়ণ চন্দ্ৰ :
দক্ষিণ কামৰূপৰ লোক-সংস্কৃতি, ২০১১, পৃ. ১৯২)

সাঁথৰঃ

“ভাঙে ভুল আফিঙে চুৰ;
তামখু খুৱাই ঘৰে ঘৰে ফুৰ।”

ব্যাখ্যা : ভাং খালে ভুল হোৱাই স্বাভাৱিক। আফিঙ খালে
আকৌ চুৰবৃত্তি বাঢ়ে। কাৰণ লুকাই-চুৰকৈ ভাঙ খাব লাগে।
আনহাতে তামখু খোৱাজনে জুইৰ আঙঠা বিচাৰি ঘৰে ঘৰে ফুৰিব
লাগে। ইয়ে মানুহৰ ঘৰে ঘৰে ফুৰা অভ্যাস জন্মায়। (উৎস : বৰুৱা,
নাৰায়ণ চন্দ্ৰ : দক্ষিণ কামৰূপ লোকসংস্কৃতি, ২০১১, পৃ. ২০৯)

সাঁথৰঃ

হাতুৰা টালি কটা

চোৰে কি কৰিছিল

সাকী থাকিল কয়টা ?

(নাৰায়ণ চন্দ্ৰ : দক্ষিণ কামৰূপ লোকসংস্কৃতি, ২০১১, পৃ. ২০৯)
লিখিত এই সাঁথৰৰ সাৰমৰ্ম হ'ল—হাতুৰা
(হাতুৰী), বাৰু (বটু) আৰু বাইচটা (এবিধ কাঠ খোলা
সঁজুলি) এই তিনিটা বস্তু যদি চোৰে নিলে মিস্ত্ৰিগৰাকীৰ
হাততনো আৰু কিছুমানটা সঁজুলি বৈ গ'ল। উত্তৰটি হ'ব লাগিছিল
হাতত একো বৈ নগ'ল কিন্তু বহুতে সৰ্বমুঠ ২২টা সঁজুলিৰ পৰা বৈ
যোৱা সঁজুলিৰ সংখ্যা ১৯ টা বুলি উত্তৰ দি ভুল কৰে।)

ৰাজবংশী সমাজত আকৌ চোৰৰ প্ৰকৃতি বা স্বভাৱক লৈ
এক সুন্দৰ আপ্তবাক্যৰো চলতি আছে—

“চোৰেৰ চলন চালাম চুলুম, মনোত কৰে ফাক;
চুড্ডাৰ চলন নাই কাখাতে পাৰে সাত পাক
ভাল মতো পাটোয়াৰীৰ চলন, মাথা পাড়িয়া ন্যাখে;
আলসিয়া মানঘিৰ চলন ব্যালাৰ ভিত্তি দ্যাখে।”

সৰলার্থ : গোপনে পাং পতাই হ'ল চোৰৰ লক্ষণ আৰু
চকু ঘুমুটিয়াই চোৱাও আন এক লক্ষণ। (Sanyal, Charu Chandra
: The Rajbansis of North Bengal, 1965, p. 201)

‘চোৰ ধৰা পিম্পৰা গুচোৱা’ নামৰ অংকীয়া নাট-ভাওনাত
ভগৱানৰ পূৰ্ণ অৱতাৰ স্বৰূপে শ্ৰীকৃষ্ণই শিশু কালত চোৰ - চাতুৰি
কৰাৰ দৰে অসম মুলুকত কত কিচিমৰ যে চোৰ নাই। ঘৰতে পাতি
থোৱা দধি-দুগ্ধ-লৱণু- মাখন চোৰেই হওক বা বাৰীতে লাগি থকা
তামোল- আম-কঠাল চোৰেই হওক, পথাৰৰ পানীযুৱলিত পাতি
থোৱা চেপা-ডিঙৰাৰ পৰা কৰা মাছৰ চোৰেই হওক বা বাৰীৰ
পুখুৰীৰ পৰা জাল মাৰি কৰা মাছৰ চোৰেই হওক, পথাৰ আৰু
ভঁৰালৰ পৰা কৰা ধান-চোৰেই হওক বা স্বামীদেৱতা আৰু
দেউতাকৰ পকেটৰ পৰা কৰা পইচা চোৰেই হওক— চোৰ চোৰেই।
সেইদৰে মাঘৰ উৰুকাৰ দিনা সমজুৱা ভাৱে কৰা বাৰীৰ আলু-কবি
চোৰ, সৰস্বতী পূজাৰ ৰাতি শিক্ষক- শিক্ষয়িত্ৰীৰ ফুলনিৰ পৰা কৰা
ফুল চোৰ, গৃহস্থৰ চন্দুক-আলমাৰি ভাঙি সাঁচতীয়া টকা-পইচা, আ-

অলংকাৰ লৈ যোৱা চোৰ, মেকুৰীক দোহাই দি ৰাফনী ঘৰৰ ভজা
মাছ, গাখীৰ-পিঠা আদি খাই পেলোৱা চোৰ(চুৰণী) ইত্যাদি।

চোৰ কেবা প্ৰকাৰৰো আছে; যদিও মোটা- মুটি ভাৱে দুই
প্ৰকাৰৰ বুলিব পাৰি—কিছুমান পৰম্পৰাগত আৰু কিছুমান
আমদানিকৃত। উদাহৰণ স্বৰূপে— সিন্ধি খন্দা চোৰ, পোলা কটা
চোৰ, দুৱাৰৰ ডাং বা তলা ভাঙি সোমোৱা চোৰ— এইবোৰ
উত্তৰাধিকাৰী সূত্ৰে লাভ কৰা আৰু ATM চোৰ, চিটি বাছ বা ট্ৰেইনৰ
পেচেক্টাৰৰ পকেট মৰা পকেটমাৰ (Pick pocket), চেইন কঢ়া
চোৰ (চিলনী চোৰ বা চিন্টাই)—এইবোৰ সংগদোষত লাভ কৰা।
আকৌ দলে-বলে বা অকলশৰে শ্বপিং মল বা শ্ব-ৰুমত সোমাই দামী
দামী লেপটপ, মবাইল, ঘড়ী, গহণা আদি ‘মাৰা’ চোৰৰ দৰে
সাংগো- পাংগে কেবাজনো লগ লাগি গেৰেজৰ পৰাই হওক বা
পাৰ্কিং পেচৰ পৰাই হওক মটৰ চাইকেল, বাইক- স্কুটি, গাড়ী-মটৰ
চুৰি কৰি বোৰ্ডাৰ পাৰ কৰি পঠোৱা আন্তৰাষ্ট্ৰীয় চক্ৰৰ অন্তৰ্ভুক্ত
নৱাগত চোৰৰ টিঘিলঘিলনিটো আছেই।

কিছুমান চোৰ অতি ভদ্ৰ; যেনে—কিতাপৰ চোৰ (পঢ়িবলৈ
নি কিতাপ ওভটাই নিদিয়া অৰ্থাৎ কিতাপ মাৰা), বস্ত্ৰ চোৰা বা
দৰদাম কৰা চলেৰে দোকানৰ সামগ্ৰী চকুৰ পচাৰতে নোহোৱা কৰা
চোৰ (মাৰা) আদি। তদুপৰি দলং নিৰ্মাণৰ সময়ত অন্ধবিশ্বাসৰ
বশৱৰ্তী হৈ শিশুক বলি দিবলৈ বস্ত্ৰত ভৰাই নিয়া (সোপাধৰা),
হস্পিতালৰ পৰা কেচুৱা (baby/ বাৎচা) লৈ উধাও হোৱা, সুস্থ-
সবল শিশুৰ শৰীৰৰ অঙ্গ কাটি অইনৰ দেহত সংস্থাপন কৰিবলৈ
অপহৰণ কৰা (মানৱ অঙ্গ সৰবৰাহ), নাৰীক ফুচুলাই পলুৱাই নিয়া
(দেহ ব্যবসায় বা দাসী বৃত্তিৰ উদ্দেশ্যে নাৰী অপহৰণ),
kidnapping (পূৰ্বতে অকল শিশু অপহৰণহে আছিল, পৰৱৰ্তী
কালত ডাঙৰকো অপহৰণ কৰা হৈছে — উগ্ৰপত্নী বা দুৰ্বৃত্তই ধন
দাবীৰ বাবে) ইত্যাদি ইত্যাদি সংবাদৰ শিৰোনাম দখল কৰাবোৰৰ
নাম নল'লেই যেনিবা।

আটাইতকৈ ডাঙৰ চোৰ হ'ল— তিৰী চোৰ। মানুহতো
বাদেই স্বয়ং ভগৱানেই (কৃষ্ণ, ইন্দ্ৰ, মহামতি ভীষ্ম) পৰম্পৰা হৰণ
(পৰদাৰা গমন); সতীত্ব হৰণ আদি কৰ্মত লিপ্ত হৈছিল। তাকে
যেনিবা অৱশেষত হিন্দু বিবাহত সমাজ স্বীকৃত প্ৰথা কৰি ল'লে।
ৰাফস বিবাহ / অসুৰ বিবাহ, গন্ধৰ্ব বিবাহ; পলাই যোৱা/ পলুৱাই
নিয়া বিবাহ (eloping) এইবোৰ অতীজৰে পৰা জনজাতীয় সমাজৰ
দৰে উচ্চ-নীচ সকলো জাতিৰ মাজতে অসৱৰ্ণ-সৱৰ্ণ বিবাহৰ নামত
প্ৰচলন হৈ থকাৰ বহু বহু ঘটনা-পৰিঘটনা বুৰঞ্জীৰ পাতে পাতে
লিপিবদ্ধ বা মানুহৰ মুখে মুখে মুখ বাগৰি কথিত হৈ আহিছে।
সংস্কৃত তথা বৈষ্ণৱী সাহিত্যত শ্ৰীকৃষ্ণৰ লীলা-চাতুৰীৰ নামত
গোপিকা বঞ্জন-ৰাধিকা ভঞ্জন, কল্কিণী হৰণ-সত্যভামা তোষণ কৰাৰ
চলেৰে আনকি আজিকালিৰ বাথৰুম বা ড্ৰেচিং ৰুমত চি চি কেমেৰা
লগাই নাৰী অংগ পাইৰেচি কৰাৰ দৰে তাহানিতে দেখ দেখকৈ
(অপেন চেক্ৰেট, অন কেমেৰা) গোপিনীৰ বস্ত্ৰ হৰণৰ দৃশ্য

ভক্তসকলৰ মাজত ডাইৰেক্ট টেলিকাষ্ট কৰিছিল। সেইগৰাকী শ্ৰীকৃষ্ণই আকৌ মহাভাৰতৰ যুদ্ধত ওলোটাই খৰ- বাগৰ মাৰি কোঁৱৰৰ দ্বাৰা দ্রৌপদীৰ বস্ত্ৰ হৰণ কৰোঁতে অন্তৰালত থাকি অফুৰন্ত (never ending) বস্ত্ৰৰ যোগান ধৰি ভক্তগণৰ পৰা বাহ বাহ আদায় কৰিছিল।

সেয়েহে “আদাক দেখি উঠিল গা কেতুৰীয়ে বোলে মোকো খা।” বোলাৰ দৰে স্বয়ং ভগবান বিষ্ণুৰ কৃষ্ণলীলা দেখি- শুনিয়ে অনিৰুদ্ধৰ দ্বাৰা উষা হৰণ, বাৰণৰ দ্বাৰা সীতা হৰণ, শংখচূড়ৰ দ্বাৰা সতী হৰণ, ইন্দ্ৰৰ দ্বাৰা অহল্যা বমণৰ দৰে ধৰ্ম- অৰ্থ- কাম- মোক্ষৰ অৰ্থে নিৰ্মিত- পুনৰনিৰ্মিত (পূৰণ-হৰণ) কৰা নানা ধৰণৰ আখ্যান-উপাখ্যানৰ সৃষ্টি নোহোৱাকৈ থকা নাছিল। অকল এয়াই নহয়, শ্ৰীকৃষ্ণই কি কি যে চুৰ কৰা নাছিল—খোৱা বস্ত্ৰ লবনুৰ পৰা পিন্ধা বস্ত্ৰ পাৰিজাতলৈকে, শিশুৱে ধাৰণ কৰা স্বৰ্ণপ্ৰসৱিত অমূল্য বস্ত্ৰ শ্যামস্তক (মণি) হৰণৰ পৰা শৰত কালৰ ৰাত্ৰি সোণৰ বাঁহী বজাই যোদ্ধা গোপিনীৰ নিদ্ৰাহৰণ কৰালৈকে।

অকল যে পুৰুষেহে চুৰি বিদ্যাত পাৰ্গতালি আছিল এনে নাছিল—নাৰীয়ে আনকি দেৱীয়েও চুৰি- চাপ্ৰাচিত অভ্যস্ত আছিল। সেয়েহে আমি লক্ষ্মী চৰিত বা অন্যান্য চৰিত বা পাচালিত লক্ষ্মীদেৱীকে আদি কৰি কিছু প্ৰাতঃস্মৰণীয় নাৰী- পুৰুষেও এনে অপকৰ্মত লিপ্ত হোৱা শুনিবলৈ পাওঁহক। লক্ষ্মীৰ দ্বাৰা ব্ৰাহ্মণৰ তিল ফুল বা পুষ্পহৰণ (“তিল ফুল যি কৰে হৰণ / বাৰ বছৰ বন্দী হৈ কাটিব জীৱন।), ৰজাৰ দ্বাৰা বিনন্দৰ ধান্য হৰণ (বিনন্দ ৰাখালৰ উপাখ্যান, উপেন ৰাভা হাকাচাম, লক্ষ্মীঃ ধন-ধান-যশ-ঐশ্বৰ্যৰ দেৱী, ২০১৮, পৃ.১৩৯-১৮০, ১৯৫), দুৰ্গা দেৱীৰ দ্বাৰা শ্ৰীৰামচন্দ্ৰৰ শাৰদীয়া দুৰ্গা পূজাৰ নীলপদ্ম হৰণ ইত্যাদি। প্ৰাচ্য লোকত প্ৰমীলাৰ ৰাজ্যত এই বিদ্যাৰ পয়োভৰ আৰু এখোপ চৰা আছিল। সেয়েহে সখী চিত্ৰলেখাই প্ৰেমাভুৰা উষাৰ সপোনৰ কোঁৱৰ অনিৰুদ্ধক হৰণ কৰিবলৈ যাওঁতে ‘হৰণলুকী’ মায়াবিদ্যাৰ সহায় ল’বলৈ অকণো কষ্ট কৰিব লগা নহৈছিল। তাৰ ফলস্বৰূপেই ব্ৰিটিছকালীন সমাজ-ব্যৱস্থাত চৰকাৰী গাঁওবুঢ়াৰ দ্বাৰা ‘ফুলচুৰি’ (বলাৎকাৰ আজি-কালিৰ ভাষাত rape, sexual harassment) কেচ মীমাংসাৰ বাবে কিছু মান নীতি-নিয়ম বা ধাৰা (আইন) বলবৎ কৰিব লগা হৈছিল।

মানুহতো বাদেই মানুহৰ প্ৰবৃত্তি দেখি দেখি জীৱ-জানোৱাৰ, পশু-পক্ষীয়েও এনে কাৰ্যত লিপ্ত হৈছিল। কাউৰীয়ে কুলিৰ বাহত কণী পাৰি পোৱালি জগাই চুৰ কৰা, পঁইতা ভাত চুৰি কৰি খাই ভাল পোৱা পঁইতাচোৰা বা পঁইতা চুৰনীয়ে লোকৰ পোৱালী/পলু নিজৰ বুলি adopt কৰা, নহ’লেনো এনেয়েই ক’ব নে-

“হাপাই আনিলা তিৰী

শিয়ালে হয় ওপৰতে গিৰি।”

আকৌ, লোকৰ ভাল বস্ত্ৰ নিজৰ বেয়া বস্ত্ৰৰে সলাই (মনে মনে বা কৌশলেৰে) লোৱাটোও একপ্ৰকাৰৰ চৌৰ্য বৃত্তি। ‘পণ্ডিত

হ’লোঁ দেই’ (Ph.D.)-ৰ সংক্ষিপ্ত ৰূপ (abbreviation) ডিগ্ৰীধাৰীসকলৰ সাহিত্যিক ভাষাত সেয়ে কুস্তিল (Plagiarism) নাম পায়। ‘বাণিজ্যে বসতি লক্ষ্মী’ৰ “শোকোতাৰে মুকুতা সলোৱা” বা “তোমাৰ বাৰীৰে বাঁহ গা তাৰে কৰিছোঁ খৰিছা / তাৰে সলাই ধান এডোণ লৈছোঁ কথা কৰিছা” বুলি সোঁৱৰাই দিব লগা হৈছিল।

বিয়াত পলুৱায়েই হওক বা ঢোলে-ডগৰেই (জোঁৱায়েকে নিজৰ লগত থাকিবলৈ, নিয়াতো একপ্ৰকাৰ কৰাই দিয়কচোন) এনেয়ে নকৈছিল—“যমে নিয়াও জোঁৱায়েও নিয়াও নিয়া।” কিন্তু কোনো আচ্যৰন্ত লোকে বিপৰীতে — “জী দি জোঁৱাই ভৰণ-পাষণ দি নিজৰ গজ্জজীয়াইকৈ বহুৱাই লৈছিল (ঘৰ জোঁৱা / পনীয়া/ ঢোকা-

আমাৰ জনজাতি ভাইসকলৰ মাজে মাজে অসম প্ৰায়বোৰ গ্ৰামীণ সমাজতে একালত ‘চুৰ’ (চু(ৰ) বিয়া) পয়োভৰ আছিল। লোকৰ ছোৱালীক পুৰুষ নি সময়ত দৰ পৰা মানুহ পঠিয়াই মিতিৰ পতা অনুষ্ঠান ‘চু (ৰ) ও’ বুলিছিল। এই প্ৰথা উজনি অসমৰ মৰাণ, টকা মিছিং আদি সম দৰে ৰাভা সমাজতো তাহানিৰ ৰাতি বিহুৰ লেখীয়া অনুষ্ঠানৰ বৰ্তমানৰ ভেলেণ্টাইন ডেৰ লেখীয়া ডেটিংলৈকে চলিয়েই আৰু এনেয়ে নকয় নহয় এইবুলি —

“জলধা কিটিলিয়া খেনা বি টিলিয়া

কছাৰীৰ ছৰ ৰাভা তিৰী চোৰ।”

যাৰ সাৰমৰ্ম হ’ল— একালত ৰাভাসকলে সাত সাতৰাতিলৈকে মদে-মাংসই খুৱাবলগীয়া বৰবিয়াৰ খৰচ বহন কৰা নোৱাৰি সাধাৰণ লোকে পলুৱাই আনি (তিৰী চোৰ কৰি) হ’ল চুৰীয়াইকৈ বিয়া পাতিবলগীয়া হৈছিল।

নামনি অসমৰ আৰু অবিভক্ত পূৰ্ববংগ- পশ্চিমবংগ সীমামূৰীয়া অঞ্চলত বসবাস কৰি থকা হাজং, কোচ, ৰাজবংশী সমাজত খেতি- বাতি সামৰি আহিন- কাতি মাহত ৰাতি ডেকাসকলে ঢুলকি, বাঁহী আদি বাদ্য বজাই বিবাহোপযুক্তাৰ চোৱাৰ চলেৰে শ্ৰীকৃষ্ণৰ চোৰ- চাতুৰীৰ আৰ্হিৰে প্ৰেমমূলক গাই মাগন নৃত্য কৰি ফুৰিছিল। ইয়াকে ‘চৰ খেলা’ বোলা নহ’লেনো লোৱাটানা পৰ্বত এই বুলি গায়নে ?

“চৰখেলা আহিলে ঢুলকি বাজিলে...”

সেইদৰে লোকসমাজত চোৰৰ নামেৰে এবিধ খেলা প্ৰচলন আছে। লুকা-ভাকু খেলৰ দৰে খেলা এই ধৰণৰ চোৰ (পুলিচ পুলিচ) খেলৰ লগত কোনো কোনো জনগোষ্ঠী বা অঞ্চল গীত-মাতৰো প্ৰচলন আছে। উদাহৰণ—

আবোৰ ডাবোৰ বোন বোৰুয়া

তাৰে নাতি ছয় ছোৰুয়া

হাড়ি খোৰ পিতলা খোৰ

ইজু বামোন বিজু চোৰ

তেলেঙ্গা হাড়ি হাৰাম খোৰ।

(Sanyal, Charu Chandra : The Rajbansis of North Bengal, 1965, p. 75-76)

বিয়াৰ আঙুঠি লুকোৱা খেল, দৰাঘৰৰ চুৱা বাঢ়নীটাৰি, যাৰ আধুনিক সংস্কৰণ এপাত জোতা লুকাই বখা কাৰ্যও এক প্ৰকাৰৰ খেলে দিয়কচোন। সেইদৰে যাদুকৰে লোকচক্ষুৰ আগত মন্ত্ৰৰ দ্বাৰা দৰ্শকৰ বস্তু হৰণ কৰি থিতাতে গাইব কৰা যাদুও জানো এবিধ খেল নহয়। যাদুমন্ত্ৰৰ দেশ কামৰূপ- কামাখ্যাত পূৰ্বতে মায়াবিদ্যাত (হৰণ লুকী) মানুহক ছায়া মাৰি গোপন কৰা বা নিজে আত্মগোপন কৰাটো তেনেই সহজ আছিল। “চু-মন্ত্ৰ চু গিলি গিলি ফু” বুলি ক’লেই হৈ গ’ল।

চান কঢ়াও এক ধৰণৰ চুৰেই দিয়কচোন। কথাত এনেয়ে নকয়- “সোণাৰীয়ে মাকৰ হাতৰ-কাণৰো সোণ কাঢ়ে” বুলি। ‘নাঙল যাৰ মাটি তাৰ’ দৰ্শক মুগামী কমৰেডসকলে একালত দুখীয়াৰ তেজ সুহি খোৱা নী- দাৰক ছচিয়াৰ কৰি লোকৰ পথাৰৰ পৰা কাটি আনি নিঙা ঠাৰ কাটি থোৱা ধান, গুদামত মজুত কৰি বখা বস্তু-বাহানি ক’ আৰু খীয়া-নিচলা, সৰ্বহাৰাৰ মাজত বিলাই দিছিল। বৰীন হ এই ধনাঢ্য লোকৰ ধন কাটি আনি দুখীয়াক বিলাই দি লোকৰ হাৰ কৰিছিল হেনো। সেয়েহে চুৰি-চাপ্ৰাচি, চোৰ-চাতুৰি, লুকাই চুৰি, ধন লুকি, লুকাই চুৰকৈ (খোৱা/ কৰা/ যোৱা), মনে মনে (অহা/ যোৱা/ কৰা), চুপে- চাপে অৰ্থাৎ সংগোপনে সমাধা কৰা, হাতত সাৰে ভৰিত সাৰে (পলাই যোৱা), কোনেও গম নোপোৱাকৈ আদি জতুৱা- ঠাঁচ খণ্ডবাক্যৰ সৃষ্টি হ’বলৈ পালে।

একালত চোৰৰ পৰা প্ৰতিকাৰ পাবলৈ সাধাৰণ গৃহস্থই হয় চোৰ-চাং নহয় লোহাৰ চন্দুকত লাম-লাকটু, টকা-পইচা ৰাখিছিল। ইয়াৰ বিপৰীতে ৰজা-মহাৰজা, ডা-ডাঙৰীয়া আদি যোত্ৰবানসকলে চোৰাংচোৱা বা পালোৱান-দাৰোৱান-চকীদাৰ (প্ৰহৰী, পহৰাদাৰ) ৰাখিছিল।

খেনো খেনোৰে আকৌ চোৰ ধৰিবলৈ মন্ত্ৰপুত লাঠি/ টোকোন দুৱাৰমুখত জাৰি থৈছিল। তথাপিহে চুৰি কাৰ্য ৰোধ কৰিব পৰা নাছিল। তেনে ক্ষেত্ৰত হেৰোৱা ধন-সম্পত্তি পাবলৈ মঙল চাইছিল (মংগলতী বা সৰবজানৰ দ্বাৰা); প্ৰয়োজন সাপেক্ষে বাতি চালান-নখ চালান পৰ্যন্ত কৰিছিল।

আনহাতে চোৰো কম নহয়। ভাত ঘুমতি যোৱা পৰত বা অন্য সময়ত মন্ত্ৰপুত বাঢ়নী ঘৰৰ মূৰচোৰে দলিয়াই নিদ্ৰাবাগ মাৰি গৃহস্থক মৰঘুমটিত পেলাই ঘৰৰ সকলো লাম-লাকটু হেলাৰঙে লুটি নিছিল। সিদ্ধি খান্দি সোমোৱাৰ আগে আগে প্ৰথমে নিজৰ মূৰৰ পৰিৱৰ্তে টেকেলি ভৰাই দি হেনো গৃহস্থক মতিভ্ৰম কৰাইছিল।

নিৰাময়তকৈ প্ৰতিকাবেই শ্ৰেয়। সেয়েহে কোনো কোনো গ্ৰাম্য সমাজত নকৈ অভ্যাস জন্মা চোৰ স্বভাৱ গুচাবলৈ গাঁৱৰ গৰখীয়াসকলে তেনে প্ৰকৃতিৰ লোকক চল কৰি অটব্য হাবিৰ মাজলৈ মাতি নি আমৰলি পৰুৱাৰ বাহ থকা গছৰ তলত বান্ধি থৈ ওপৰৰ পৰা যিমান পাৰে সিমান বাহ ভাঙি দি পৰুৱাৰ কামোৰ খুৱাই

আটায়ে গুছি আহি তাক অকলে হাবিত মেলি থৈ আহিছিল। এইদৰে যিমান পাৰে সিমান ভয় খুৱাই তাৰ পিচত কিছু বেলি আলেঙে আলেঙে উমান লৈ সইত সইত তিনি সইত খুৱাই তাক ঘৰলৈ লৈ আহিছিল। এনে কৰিলে নকৈ গঢ় লোৱা হাত লৰ স্বভাৱ গুচে বুলি বিশ্বাস কৰা হয়।

সি যি কি নহওক চোৰ আৰু চুৰণীক লৈ লোকসমাজত গীত-পদো ৰচিত নোহোৱাকৈ থকা নাই। উদাহৰণ-

নিচুকনি গীত/ওমলা গীতত—

কাণ কাটুৱা হাপা

কাণত দিছে সোপা

কোদালে কাটিলে কাণ

চোৰে নিলে আধাখান।

(উৎসঃ দত্ত, বীৰেন্দ্ৰ নাথঃ প্ৰাগুক্ত, পৃ. ১৯৯)

লাজত কাজ হৰেই

ঘুমটিত ভোজ হৰেই

ফণ্ডিত বঙল মৰেই

উলটি চোৰে গিৰিক বান্ধেই

কুকুৰ বুঢ়া হলি ফাফৰে ধৰেই

মানুহ বুঢ়া হলি কুচুৰি পৰেই।

(উৎসঃ চহৰীয়া, কনক চন্দ্ৰঃ ‘বিবিধ বিষয়ক গীত’, দৰঙী

লোকগীত সংগ্ৰহ, ২০০৫, পৃ. ৫৪১)

.....

কেৰেপ বাঁও কেৰেপ বাঁও

কেৰেপ নিলা চোৰে

বুঢ়ী আবু নাকেদিবি

তোকো নিবু চোৰে।

(উৎসঃ প্ৰাগুক্ত, পৃ. ৫৩৮)

শনি পোৱা গীতত চোৰৰ প্ৰসঙ্গঃ

নাপিতক শনি পালে থাকে মূৰ খুৰে।

বিধবাক শনি পালে পৰৰ ঘৰে ফুৰে।।

চমাৰক শনি পালে ফুৰে চামৰা কাটি।

চেঙাৰাক শনি পালে চেঙেৰীৰ পাছত ফুৰি।।

গৃহস্থক শনি পালে চোতালে থাকে বহি।

যুৱতীক শনি পালে মিচিকিয়াই মাৰে হাঁহি।।

ডেকা তিবীক শনি পালে কৰি ফুৰে হাট।

চোৰসৱক শনি পালে বিচাৰি ফুৰে হাট।।

(উৎসঃ শৰ্মা, হেমন্ত কুমাৰঃ কামৰূপী লোকগীতি-

সংগ্ৰহ, ১৯৯১, পৃ. ২২৪)

তামুল-চুৰৰ গীতঃ

ঘোষা-

আহে তামুল চুৰ ভাল মানুহৰ বেশে।।

পদ-

হাতে টোকান, গলে মালা, মুৰে ৰাঙা টুপী;

কান চাৰাই কান চাৰাই চুৰ ফুৰে চুপি।
 এখুজি দুখুজি কৰি কাষাৰি চাপিলা;
 যিথোক ডাঙাৰ তামুল তাকে ছান্দিলা।
 দোঘৰাৰ মাজত গৈ চুৰে গৃহস্থৰ সঁহাৰি বুজিলা;
 পুঁজিৰ গুৰত যাই চুৰে ছান্দিলা পকাইলা।
 ছান্দিলা পকাই চুৰে তামুলত লক্ষ্মী দিলা;
 তামুলৰ পাত লৰা দেখি কুকুৰে ভুকিলা।
 কুকুৰৰ ভুকনি শুনি গৃহস্থ জাগিলা;
 টাঙোন-টোকান লৈ গৃহস্থ তলত থিয়া দিলা।
 “সেমনা-সেমনি কৰিব নাহুগে, নুমি নাহা কিয়া?
 বৰঘৰলৈ তোক লৈ যাওঁ হাতে শিকল দিয়া।”
 “চুৰো নহওঁ, ধেঠো নহওঁ, আমি বৈষ্ণৱ লোক/
 চুৰো নহওঁ, তুৰো নহওঁ, আমি সাধু লোক;
 এই পোনেদি সাত ভাই গৈছি বৈকাঠক।”
 “নুমি আহা চুৰ বপুৰা চৰণ ধুৱাওঁ;
 আইঠা কলে বোকা চাউলে জলপান খুৱাওঁ।”
 গা ধুবা দিলাক চুৰক উত্তম গঙ্গাৰ জল;
 সলাব দিলাক চুৰক শুক্ল বস্ত্ৰখান।
 বহিবা দিলা আনি চন্দন পীৰা;
 জলপান কৰিবা দিলা চুৰক মালভোগ ধানৰ চিৰা।
 “হে বে গিৰীঘৰীয়া কি বৰ লাগে কৰাঁ;
 জোৰা আদি লৈ মোক বাটলৈ আগবঢ়ে থৰাঁ।”
 তামুল-চুৰৰ কথা মই ইমানতে থওঁ;
 সৱাকে প্ৰণাম কৰি ঘৰাঘৰি যাওঁ।
 (উৎস : শৰ্মা, হেমন্ত কুমাৰ : কামৰূপী লোকগীত-সংগ্ৰহ,

১৯৯১, পৃ. ২৪৮)

সোণোৱাল কছাৰীসকলৰ মাজত প্ৰচলিত হয়দাং- ছচৰি
 গীতত চোৰৰ প্ৰসংগ টানি আনি প্ৰতীকি ৰূপত সংসাৰ ধৰ্ম পালন
 কৰিবলৈ গৃহীণীসকলক সোঁৱৰাই দিয়া হয় এইবুলি—

চা চা বোৱাৰী কি কি নিলে,
 কাপোৰখিনি থৈ গ'ল (হেনো) জপাটো নিলে।
 লাচ কুচি কুচি ঐ তিতা/ লাচ কুচি কুচি,
 জালোক বুলি খাই পালো/ গাল মাৰো আঠিয়া কলৰ গুটি।

হাস্যৰস উদ্ৰেককাৰী অনুৰূপ বিষয় এটি বিহু নাম- ছচৰিতো
 ধাৰাবাহিক ভাবে এইদৰে উপস্থাপন কৰা হৈছে—

হঁচৰি বাই ওঁ দলৌ চৰাই
 তামোল থুকি, পাণ গুছি, কাঠৰ শৰাই
 হঁচৰি বাই ওঁ চেপা নিলে চোৰে
 কেনেকৈনো পাতিছিলি বাপেৰে-পুতেৰে?
 হেঁচি হেঁচি পাতিছিলোঁ চপৰা দলি দি
 চোৰ পৈয়েৰে লৈ গ'ল মই কৰিম কি?
 হঁচৰি বাই ওঁ গৰু নিলে চোৰে
 কেনেকৈনো বান্ধিছিলি বাপেৰে-পুতেৰে

বান্ধিছিলো বান্ধিছিলো ডিঙিত গাঁঠি দি
 চোৰ পৈয়েৰে লৈ গ'ল মূৰ পোলোকা দি।
 হঁচৰি বাই ওঁ ধন নিলে চোৰে।
 কেনেকৈনো থৈছিলে বুঢ়ী মায়েৰে?
 থৈছিলে থৈছিলে নাওৰা তলত
 চোৰ পৈয়েৰে লৈ গ'ল চুৰিয়াৰ কোঁচত।
 হঁচৰি বাই ওঁ ল'ৰা নিলে চোৰে
 কেনেকৈনো শুৱাইছিলি বাপেৰে-পুতেৰে?
 শুৱাইছিলো শুৱাইছিলো জাপ কাপোৰ দি
 চোৰ পৈয়েৰে লৈ গ'ল ঠেং তলে দি।
 হঁচৰি বাই ওঁ জপা নিলে চোৰে
 কেনেকৈনো থৈছিলে বুঢ়ী মায়েৰে?
 থৈছিলে থৈছিলে নাওৰা তলত
 চোৰ আহি লৈ গ'ল দিন দুপৰাত
 হঁচৰি বাই ওঁ চোলা নিলে চোৰে
 কেনেকৈনো থৈছিলি বাপেৰে-পুতেৰে?
 থৈছিলো থৈছিলো খুঁটাৰ বেগুৰ
 চোৰ আহি লৈ গ'ল কোনোবা ছেগত।
 হঁচৰি বাই ওঁ তামোল নিলে চোৰে
 কেনেকৈনো পুতিছিলি বাপেৰে-পুতেৰে?
 পুতিছিলো পুতিছিলো গাঁতত মাটি হেঁচি হেঁচি
 চোৰ আহি লৈ গ'ল তামোলৰ গাঁত খান্দি।
 হঁচৰি বাই ওঁ হাঁহ নিলে চোৰে
 কেনেকৈনো বান্ধিছিলি বাপেৰে-পুতেৰে?
 বান্ধিছিলো বান্ধিছিলো গৰালত দুৱাৰ মাৰি
 চোৰে আহি লৈ গ'ল গৰালৰ দুৱাৰ খুলি।

(লাহন দাস, মিনাক্ষী : ব'হাগ বিহু আৰু বিহুনাং, ২০১০-১১)

সেইদৰে গোৱালপৰীয়া লোকসাহিত্যত চোৰক লৈ
 ধৰণৰ গীত-মাত ৰচিত হৈছে। তাৰ ভিতৰত ভাৰবীয়াসকলৰ
 অতিকৈ জনপ্ৰিয় ধেমেলীয়া ভাৰ-ভাষাৰ গীত বিশেষ
 উল্লেখযোগ্য। তেনে এটি গীতত ধৰা পৰি চোৰে পুলিচৰ
 খোৱাৰ কথা বৰ্ণিত হৈছে—

“ওৰে কি কৰিনু, জান হাৰানু কৰিয়া চুৰি
 আজ হাতে সংসাৰেৰ মায়া ঘুচালু হৰি।
 দাৰগা বাবু ৰাগ কৰিয়া
 মোক কয়— তুমি চুৰি কিয়া
 মুই তো কৰং নাই বাবু চুৰি (হায়ৰে)
 একিনা কথা কলুং যেলা
 ঝাপ্পে উঠিল সিপাই শালা
 লাগেয়া দিল জুতাৰে ধুৰধুৰি।”
 (উৎস : দত্ত, বীৰেন্দ্ৰ নাথ : গোৱালপৰীয়া লোক

সংগ্ৰহ, ২০১০, পৃ. ২৯৬)

আন এটা গীতত ঘেগা (গড়লীয়া) স্বামীয়ে ৰাতি

বিষত শুব নোৱাৰি চটফটাই থকা অৱস্থাত সিদ্ধি দিয়া চোৰক হাতে-
লোটে ধৰা পায়ো নিজৰ মুৰ্খামিৰ বাবে কেনেকৈ চোৰে পলাবলৈ
সক্ষম হ'ল তাকে অতি কৌতুকেৰে পত্নীৰ মুখেদি কোৱাইছে এই
বুলি—

“মোৰ কপালে যোগা স্বোৱামী, শৰীৰ কৰিলেক কালো
খোৱায়া-লৱায়া শোতাং যোগাক বিছনাৰ উপৰে,
ৰাইত দুপৰ হইলে যোগা গাছুৱা বেং ডাকে।
যোগা-যোগী শুয়া আছি বড় ঘৰেৰ মাজে,
যোগাৰ শিতান বৰাবৰ চোৰে সিদ্ধ কাটে।
সিদ্ধ খুড়িয়া চোৰা বেটা যোগ পাইছে হাতে,
বিচন ধানেৰ পুৰ বুলিয়া যোগ ধৰিয়া টানে।
(চল পুতুৰা পালেয়া যাই ৰে।)”

(দত্ত. বন্দুৰ. : প্ৰাগুক্ত, পৃ. ২৯৫)

উত্তৰ চোৰৰ বংশীসকলৰ মাজত চোৰ আৰু চুৰনী
সম্পৰ্কীয় ভাৱে গণ্য হৈছে। সেইবোৰ উদ্ধাৰ কৰি পোনপ্ৰথম
বাৰৰ বাবে চাৰু সাহিত্য তেওঁৰ 'The Rajbansis of North
Bengal' গ্ৰন্থত পিৰিছে হৈছে। তাৰে কিছুমান চোৰ-চুৰনীৰ গান
তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—

চোৰ :

গে চুৰনী গে

তেৰশো একষট্টি শালে ভাদৰ মাসেৰ দুই পোহোৰে
কালুয়া নদীত বানা আসিল গে
খানাভোত্তিৰ তামান জল, কালুয়াত আসিল গে
হাজীৰ বাড়ি, মজিদ তামান ভািল গে।
হাজী ব্যাটা পাজী হ'য়া মোক চোৰ-ক দিলে ধৰায়ে
এ্যালায় হাজীৰ বাড়ি ভািল গে
বড় মিঞৰ কন্ঠলেৰ তলাত খপড়া বান্ধি আছে গে
গে চুৰনী গে

তেৰশো একষট্টি শালেৰ ভাদৰ মাসে
কালুয়া নদীত বানা আসিল গে।

ধনীৰাম বাবুৰ বাড়ি বানাত নদী খাইল গে

এ্যালায় বানাইসে খানা খপড়া বান্ধি বটেৰ তলাত গে
গে চুৰনী গে, কালুয়া নদীত বানা আসিল গে।

চুৰনী :

ও মোৰ চোৰা ৰে

এ বছৰ মোক কালীপূজায় সাড়ী কিনি দে

পাটা ব্যাচায়া মোক সাড়ী কিনি দে

পাটাৰ বাজাৰ পোন্চাৰ্শ টাকা,

পাটা ব্যাচায়া মোক সাড়ী কিনি দে

পাটা ব্যাচায়া দে ৰে চোৰা মোক সাড়ী কিনি দে

ও মোৰ চোৰা ৰে।

হাজী সাহেব পাজী হ'য়া তোক দিল্ চোৰ কৰিয়া ধৰায়া

এ বছৰ বানাত হাজীৰ বাড়ি গেল ভাসিয়া,

ও মোৰ চোৰা ৰে

এ বছৰ মোক অং-বাহাৰ সাড়ী কিনি দে।

চোৰে চুৰি কৰিবলৈ ঘৰৰ পৰা ওলাই যাওঁতে চুৰনীক কৈ

গৈছে এইবুলি—

চোৰ :

মোৰ বন্দু আজি আইসে

তাড়াতাড়ি তুই আন্ধেক ভাত

মুসুৰী, খ্যাসাৰী, কলাইএৰ আন্ধিস্ ডাইল

মাছ ভাজি কৰিস বোয়ালী, কইতোৰ মাৰিয়া কৰিস অসা
বাইগুণেৰ তোৰকাৰী।

ছাকা দিয়া আন্ধিস্ বাঁশেৰ গাজা

চ্যাকাৰ ঝাল হোবে মোজা।

বন্ধুৰ সৈতে চোৰে চুৰি কৰিবলৈ গ'ল কিন্তু সময় মতে

উভতি নহা দেখি চুৰনীৰ মহা চিন্তা হ'ল।

চুৰনী :

ওজেনী হইল ভোৰ ব্যালা হইল দুফোৰ

এ্যালাও না আইসে মোৰ চোৰ

টাট্ কুউয়াটা কলকলাসে উতোৰ ঘৰেৰ চালত হোৰ

এ্যালাও না আইসে মোৰ চোৰ।

আজি বুঝি ধৰা পোইছে বাই, মোৰ নিৰাশীৰ চোৰ

হাঁস দিয়া বাঁশ আন্ধিনু, মাছ দিয়া গাব থোৰ

শাক শুকাতি পোৰিয়া অইল, ভাত ওইল হাড়িৰ ভিতৰ,

এ্যালাও না আইসে মোৰ চোৰ।

চুৰনীয়ে যেন চকুৰ আগতে দেখিবলৈ পালে ধৰা পৰাৰ পিছত

চোৰৰ কি দশা হ'ল :

চুৰনী :

পুলিশে বান্ধিয়া চোৰাক লই যাছে জেহেলখানাত্

হায় বিধাতা মোৰ চোৰা আৰ বাচিবেনা,

কুন্ঠে ওইল মোৰ জলপাই জেলা

কাঁয় যাবে দেউনিয়া হ'য়া

বাড়িত বোসিয়া মুই কঁৰো ভাবনা

দুক্কো সাগৰে ভাসাল বিধি

ছাওয়া ছোটো ধৰিয়া।

পুলিশে বান্ধিয়া চোৰাক লোই যাছে জেহেলখানাত্

হায় বিধাতা মোৰ চোৰা আৰ বাচিবেনা।

চুৰনী অৱশেষত চহৰলৈ গৈ জেলখানাত চোৰক চাই আহিল।

চুৰনী :

দ্যাখেছি চোৰা আপন নয়নে জলপাইগুড়ি জেহেলে

বড়ো চোৰা চোৰা-ৰে, চোৰেৰ বড়ো সাজা

তাৰ নাপা জোকা খা-জা

মাথা মুড়িয়া তাজ পিন্ধাইসে, বন্ধন তাৰ হাতে

চোৰেৰ সাজা মোৰ দেখিবাৰে মনায় না

দ্যাখেছি চোৰা আপন নয়নে জসপাইগুড়িৰ জেহেলে

কত শতো চোৰেৰ ঘাড়ে জোঁয়াল দিয়া ত্যাল মাৰেছে

ওই জেহেল ঘৰে।

অৱশেষত চোৰটো জেলখানাৰ পৰা মুকলি হৈ ঘৰলৈ আহিল। তাৰ এতিয়া চুৰি কৰিবলৈ মুঠেই ইচ্ছা নোহোৱা হ'ল।

চোৰঃ

কাঁয় কহে মোক চোৰ

বৰ্গীৰ পাছ ধৰি মুই ন্যাছ কোপীন ডোৰ

চুৰি বিদ্যা ভাল না হয়, জেহেল যাওয়া আৰ না মনায়।

(উৎস : Sanyal, Charu Chandra : *The Rajbansis of North Bengal*, 1965, pp. 222-223)

সৃষ্টিশীল সাহিত্যতো চোৰ- চুৰুগীৰ প্ৰসংগই বৰ বেছিকৈ নহ'লেও একেবাৰে উল্লেখ নোহোৱাকৈ থকা নাই। এইখিনিতে হিন্দী ছায়াবাদী কবি মাখনলাল চতুৰ্বেদীৰ শ্ৰীকৃষ্ণৰ চোৰ-চাতুৰি লৈ ৰচিত এফাকি কবিতা মনলৈ আহিছে।

নটখট তেৰা লাল যশোদা

নটখট তেৰা লাল।

চুপকে চুপকে ঘৰমে আতা

দহি চুৰাতা, মাখন খাতা

আউৰ বুৰাতা গাল।

নটখট তেৰা লাল যশোদা

নটখট তেৰা লাল।

বোলছবি জগতত আৰু কথাসাহিত্যতো চোৰ আৰু লৈ নানা আমোদজনক আৰু হৃদয়বিদাৰক ঘটনা- অনুঘট নোহোৱাকৈ থকা নাই। ড° ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়াৰ (বোলছবি : অগ্নিস্থান)-ত মদন চোৰ, ড° ধ্ৰুৱজ্যোতি বৰত্নাকৰত এখন চোৰৰ গাৰুৰ কথা কোনেনো নাজানে। মায়ঙৰ পটভূমিত লিখা জলিউডৰ সুৰেণ চোৰৰ পুতেক, চৰণ দাস চোৰ, ইংৰাজী সাহিত্যৰ পটভূমিত নিৰ্মিত Hollis and A Bicycle Thief আদি বোলছবিৰ নাম কোনে শুনা নাই?

সি যি কি নহওক, একনিষ্ঠ ভক্তিপৰায়ণ হিন্দুসকল- ৰামায়ণ- মহাভাৰতত বৰ্ণিত নীলপদ্ম হৰণ, কবচ কুণ্ডল হৰণ, সূৰ্য হৰণ, লাডু- ভোগ- নৈৱেদ্য হৰণ, তামোল- পাণ হৰণ, গুণ- গৰিমা শৈশৱৰে পৰা শুনি শুনি কৰা যৌৱনত ভবিদিত জগতৰ ৰবীন ছডৰ বীৰ- গাঁথা পঢ়ি নি যুগে যুগে ৰাভাকে প্ৰদৰ্শন কৰা মাত্ৰবাদী কমৰেডসকলে স্বাধীনতাৰ দ্বন্দ্বিতাত ধনী- ছচিয়াৰ বুলি দিন ডকাইতৰ দৰে লুট লুট কৰি ফুৰা ইত্যাদি এশ- এবুৰি আখ্যান - উপাখ্যান, গল্প- জল্প লৈ এখন Ph.D. বিষয় হ'ব পাৰে।

ড° উপেন ৰাভা হাকাচাম : বিশিষ্ট ভাষাবিদ, লোক সংস্কৃতিৰ গৱেষক
আৰু গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অসমীয়া বিভাগৰ প্ৰাক্তন মূৰব্বী অধ্যাপক।

With Best Compliments from...

POSHAK

THE DRESS SHOP

PRIYA MARKET

Shop No.- 20-A & 22-A

Kahilipara, Guwahati-18

Ph.: 0361-2470786

আধুনিক পৰিমণ্ডলত অসমৰ লোক-সংস্কৃতি

♦ ড° অনিল শইকীয়া

এটা জাতিৰ সামগ্ৰিক জীৱন গাঁথাই সংস্কৃতি, য'ত আলফুলে পৰি পলিত পুৰা শযা ত্যাগ কৰাৰপৰা বাতি পুনৰ শৰ্য্যালৈ যোৱাৰ কালীন জীৱনৰ কাম-কাজৰ খতিয়ান, য'ত গৰিমামণ্ডিত জাতিৰ এটিৰ উৎসৱ-অনুষ্ঠান আৰু পূজা-পাৰ্বণসমূহৰ বিশেষ প্ৰাৰ্থনা, য'ত মহিমামণ্ডিত হয় সামাজিক ৰীতি-নীতি, আচাৰ-ব্যৱহাৰ, প্ৰবচন-নীতি বচন, সাধুকথা, বিশ্বাস-অবিশ্বাস, তন্ত্ৰ-মন্ত্ৰসমূহ, য'ত সংগোপনে মূৰ্ত হৈ থাকে অন্ধবিশ্বাস, কু-সংস্কাৰ প্ৰভৃতি সামাজিক ৰীতিসমূহ, স্বাভাৱিক চঞ্চল অথবা অচঞ্চল গতিৰে টগুবগাই থাকে গীত, নাচ, নাট্য, বাদ্যছন্দ প্ৰভৃতি কলাসমূহ, য'ত সবিস্তাৰে বৰ্ণিত হয় জাতীয় খেলা-ধূলা, চিত্ৰকলা, প্ৰভৃতি বিষয়সমূহ।

এক কথাত এটা জাতিৰ সামগ্ৰিক বৈশিষ্ট্যই সংস্কৃতি (Sum total of all characteristics of a Nation is culture)।

লোক-সংস্কৃতি (Folk culture) শব্দটো ১৮৪৬ চনত প্ৰথমবাৰৰ বাবে ডব্লিউ. জে. থমছে (W.J. Thoms) ব্যৱহাৰ কৰিছিল। তেওঁ লোক-সংস্কৃতিৰ সংজ্ঞাত পৰম্পৰা (tradition), জাতীয় নিৰ্ভৰশীলতা (Community dependence), সামগ্ৰিক সজাগতা আৰু সচেতনতা (collective awarness and consciousness) প্ৰভৃতি বিষয়সমূহৰ কথা কৈছে।

চি. এফ. পটাৰে (C.F. Potter) লোক-সংস্কৃতিৰ সংজ্ঞাত বৰ ধুনীয়া কথা এমৰ কৈছে—“...a lively fossil, which refuse to die” এক জীৱন্ত ফছিল যি মৃত্যুক অস্বীকাৰ কৰে অৰ্থাৎ যাৰ মৃত্যু নাই, যি মন্দিৰৰ ভগ্নাৱশেষৰ মাজত লুকাই থাকিলেও জীয়াই থকাৰ দৰে মূৰ দাঙি থাকে, যি অতীতৰ লগত বৰ্তমানৰ এক সেতু গঢ়ি তোলে, যি এটা প্ৰজন্মৰপৰা আন এটা প্ৰজন্মলৈ, আনকি নিজেও গম নোপোৱাকৈ সংশোধিত হৈ অথবা পৰিশীলিত হৈ মুখে মুখে প্ৰবাহিত হৈ থাকে, যি এটা জাতিৰ উমৈহতীয়া সম্পত্তি। এই

উমৈহতীয়া সম্পত্তিৰ কিছুমান অধ্যায় সময়ৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত বৰ্জিত হয় আৰু কেতিয়াবা সেই একেটা অধ্যায়েই নানা বহুগেৰে বহুগীয়া হৈ আগবাঢ়ি গৈ থাকে। যেনে—অসমৰ চ'ত মাহৰ বাতি বিহু আৰু নানা বহুগীয়া মঞ্চৰ বিহু। উদাহৰণ অলেখ আছে।

লোক-সংস্কৃতি শব্দটোৰ লগত প্ৰকৃতি নিৰ্ভৰশীল, নিৰক্ষৰ এচাম কৃষক-শ্ৰমিকে বাস কৰা এখন ধুনীয়াসমাজ জিলিকি থাকে। যিখন সমাজৰ জীৱন আৰু জীৱিকাৰ মূল উপজীৱ্য হ'ল প্ৰকৃতিৰ সম্পদসমূহ। নদী, পথাৰ আৰু অৰণ্যত যি জীৱিকাৰ অন্বেষণত অহৰহ অনুসন্ধান কৰে, গৱেষণা কৰে (কোনবোৰ গুটি খায়, কোনবোৰ নাখায়, কোনবোৰ ঔষধ, কোনবোৰ বিহু ইত্যাদি) সেইখন সমাজেই লোক-সমাজ (Folk Society)। লোক-সমাজৰ ব্যক্তিসকল নিৰক্ষৰ হ'ব পাৰে, সেই বুলি 'হোজা' নহয়। তেওঁলোক সেইকাৰণে নিৰক্ষৰ যে সেই সময়ত (যি সময়ত সমস্ত লোক-সাহিত্য, লোক-সংগীত, লোক-প্ৰবচন, লোকৰীতি-নীতি বচনা হৈছিল) ক'তো আজিৰ দৰে বিদ্যালয়, মহাবিদ্যালয় নাছিল। হয়তো ক'ববাত দুই-এখন পাঠশালা আছিল। সেয়া এপাচি কচুশাকত এটা জালুকৰ দৰে। সেইকাৰণে নিৰক্ষৰ। তেতিয়াৰ দিনত (ধৰা হওক, ১৮২৬ চনৰ আগৰ, কাৰণ ১৮২৬ চনৰ পাছত ইংৰাজসকল অসমলৈ আহি অনন্য এখন সমাজ আৰম্ভ কৰে) আজিৰ দৰে বিদ্যালয়, মহাবিদ্যালয় থকাহেঁতেন, যিসকল লোকে ইমান সুন্দৰ গীত-মাত-নাম বচনা কৰিছিল, বিভিন্ন নাচোন-ভঙ্গিমাৰ সৃষ্টি কৰিছিল, বাদ্যছন্দৰ সৃষ্টি কৰিছিল, সাধুকতা বচনা কৰিছিল, নীতি কথা, প্ৰবচন বচনা কৰিছিল, মন্দিৰ সাজিছিল, মন্দিৰৰ দেৱালত নানান ভঙ্গিমাৰ মূৰ্তি সাজিছিল, কৃষি কৰাৰ অভিনয় প্ৰথা উদ্ভাৱন কৰিছিল, শক্তিশালী শব্দৰে মন্ত্ৰ বচনা কৰিছিল ... হাতী ধৰাৰ অভিনয় কৌশল উদ্ভাৱন কৰিছিল, নিজে বচনা কৰা আৰু আনে বচনা কৰা শ-শ পদ-ঘোষা মনত ৰাখিছিল, সেইসকল

কেতিয়াও হোজা হ'ব নোৱাৰে—তেওঁলোকৰ আছিল প্ৰথম
বুদ্ধিমত্তা আৰু স্মৃতিশক্তি, তেতিয়াৰ দিনত বিদ্যালয়, মহাবিদ্যালয়
থকাহেঁতেন এইসকল সৃষ্টিশীল লোকৰ ভিতৰতে কিছুমানে
পৰীক্ষাত প্ৰথম স্থান লাভ কৰিলেহেঁতেন অথবা সেই সময়ত
উদ্যোগ-কল-কাৰখানা থকা হ'লে এইসকল মেধাৱী লোকেই
আটাইতকৈ উচ্চপদ অলংকৃত কৰিলেহেঁতেন। সেয়াও এক অন্য
অধ্যায়। সেই সময়ত বিদ্যালয়, মহাবিদ্যালয় আজিৰ দৰে নাছিল
বাবে তেওঁলোকৰ (লোক-সমাজৰ) সমস্ত চিন্তাত, প্ৰকৃতি আৰু
নিজৰ দৈনন্দিন জীৱনৰ স্বাধীন কাম-কাজে আগস্থান লাভ কৰিছিল।
সেই কাম-কাজসমূহৰ লগত বৰ্জিতা খুৱাই সৃষ্টি হৈছিল অনেক
গীত-মাত। যেনে—হাতী ধৰা গীত, নাওখেলৰ গীত ইত্যাদি।
তেনে ধৰণৰ সৃষ্টিসমূহ অন্তৰ্ভুক্ত হয় লোক-সংস্কৃতিত।

আজিৰ দৰে বিদ্যালয়, মহাবিদ্যালয় নথকা সমাজ এখনত
এচাম প্ৰথম মেধা আৰু বুদ্ধিদীপ্ত মানুহে অনেক লোক-গাঁথাৰ সৃষ্টি
কৰিছিল। যাৰ সমস্ত সৃষ্টিত বৰ্ণিত হৈছিল আশা-নিৰাশা, সুখ-দুখ,
প্ৰেম-সপোন, হাঁহি-কান্দোন, পোৱা-নোপোৱা, মিলন-বিৰহৰ
অলেখ দুখৰীয়া ছবি, যাৰ সমগ্ৰ সৃষ্টিৰাজি হৈ পৰিছিল উমৈহতীয়া
সৃষ্টি, য'ত নাথাকিছিল কোনো ৰচকৰ নাম। ৰচনাসমূহ আনৰ হৈয়ো
হৈ পৰিছিল নিজৰ বুকুৰ সন্মাদ, চুটি চুটি ৰচনা, সহজে মনত ৰাখিব
পৰা ৰচনা, বুকুৰ এটি বতৰা থকা ৰচনা, সেই যে বতৰা, মনৰ বতৰা,
প্ৰাণৰ বতৰা। সেই কাৰণে ঘূৰাই-পকাই গাইছিল। পুনৰাবৃত্তি
কৰিছিল, ইজনৰপৰা সিজনৰ মুখলৈ গৈছিল, পৰিশীলিত হৈছিল,
সংশোধন হৈছিল। ঠিক একে ধৰণেই হৈছিল অন্যান্য গানসমূহৰ
ক্ষেত্ৰতো এই যে সাধু কৈছি, সাজি সাজি গল্প কৈছিল, সেইবোৰো
সংশোধন হৈছিল, হয়তো অধিক পৰিশীলিত হৈছিল। তেনেকৈ হৈ
হৈ এদিন এটা নান্দনিক ৰূপ পৰিগ্ৰহ কৰিছিল।

এই যে এটা সৰ্বজন গৃহীত নান্দনিক ৰূপ, সকলো দিশৰেপৰা
সুন্দৰ... মন পৰশা, সেই ৰূপটো সকলোৱে সেই ধৰণেই গ্ৰহণ
কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিলে। তেতিয়া কোৱা হ'ল এয়া আমাৰ পৰম্পৰা।
ক্ৰমবিকাশৰ স্তৰে স্তৰে পৰম্পৰাৰ সৃষ্টি হ'ল। শুনিবলৈ শুৱলা
নহ'লেও ধাৰণাটো অশুদ্ধ যেন লাগিলেও শুদ্ধ কথাটো হ'ল আমাৰ
কোনো পৰম্পৰা নাই। পৰম্পৰাৰ বুকুতে পৰম্পৰাৰ জন্ম হয়,
পৰম্পৰাৰ বুকুত পৰম্পৰা লীন হয়, পৰম্পৰাৰ আশ্ৰয়তে নতুন
পৰম্পৰা সৃষ্টি হয়। এটি উদাহৰণত ধাৰণাটো স্পষ্ট হ'ব, ধৰা হওক,
অসমৰ বিহু—এটা সময়ত চ'তৰ মাহৰ সন্ধিয়াৰপৰা ৰাতিলৈকে
অৰণ্যৰ কাষত বিহু মৰাৰ পৰম্পৰা আছিল। এটা সময়ৰপৰা গৃহস্থৰ
চোতালত বিহুমৰা আৰম্ভ হ'ল, পৰম্পৰাৰ বুকুত জন্ম হ'ল
পৰম্পৰা।

ইংৰাজসকল অসমলৈ অহাৰ পাছত ক্ৰমে ক্ৰমে অন্য এখন
সমাজৰ সৃষ্টি হ'ল। চ'ত মাহৰ ৰাতি বিহু লাহে লাহে কমি আহি
নাইকিয়া হ'ল। অৱশ্যে চোতালৰ বিহু চলি থাকিল, পৰম্পৰাৰ

বুকুত পৰম্পৰা লীন গ'ল। ইংৰাজসকল অসমলৈ অ
আধুনিক পৰিমণ্ডলৰ সৃষ্টি কৰিলে। সেই পৰিমণ্ডলত
সংস্কৃতিৰ ভালেমান উপাদানে ন ন ৰূপ পৰিধান
ইংৰাজসকলৰ আগমনৰ পাছত অসমত ক্ৰমান্বয়ে শিক্ষিত
সংখ্যা বাঢ়িবলৈ ধৰিলে। শিক্ষাৰ পোহৰত ক্ৰমে ক্ৰমে সম
আঁতৰিবলৈ ধৰিলে অন্ধবিশ্বাস, কুসংস্কাৰ। শিক্ষাৰ পোহৰত
ক্ৰমান্বয়ে যুক্তিৰে বিবেচনা কৰিবলৈ শিকিলে। লোক-স
সমলসমূহ সংগ্ৰহ কৰিবলৈ প্ৰযত্ন কৰিলে। সবাৰোপৰি
আৰম্ভ হ'ল 'ৰঙ্গমঞ্চ'। নাটক কৰা মঞ্চ, মঞ্চত কেৱল নাটকেই
হৈ নাথাকিল, মঞ্চত পৰিৱেশন কৰা হ'ল লোক-স
অনুষ্ঠান—বিহু, টোকাৰী গীত, বিহু-বিচাৰৰ গীত, বি
আইনাম ইত্যাদি। এসময়ত নিজৰ বিহুৰ নিজৰ মনোৰঞ্জন
কৰা লোক-সংস্কৃতিৰ বহু অনুষ্ঠান কৰাৰ মনোৰঞ্জনৰ
পৰিৱেশন কৰাৰ ব্যৱস্থা কৰা হ'ল। সেয়ে এক আধুনিক পৰি
আধুনিক পৰিমণ্ডল:

আধুনিকতাৰ সংজ্ঞা সময়, পৰিষ্কাৰ, সাহিত্যত
ৰমন্যাসিক (ৰোমাণ্টিক), আধুনিক, উত্তৰ আধুনিক ধাৰণা
বিভিন্ন সংজ্ঞা আছে। যি সাহিত্য কেৱল দেৱ-দেৱী, ঈশ
যিকোনো অদৃশ্য শক্তিৰ কাহিনী, মহত্ব, গুণ-গৰিমাৰ আধাৰত
হয়, সেয়া শাস্ত্ৰীয় সাহিত্যৰ লক্ষণ। ৰোমাণ্টিক (ৰমন্যাসিক)
সাহিত্যত দেৱ-দেৱীৰ কাহিনী আৰু মহত্বৰ বিপৰীতে
প্ৰৱেশ ঘটিল। ফুল, তৰা, গানৰ সৌন্দৰ্যৰ কথা কোৱা হ'ল।
আৰাধনা-বন্দনা সাহিত্যৰ বিষয়বস্তু হ'ল। আধুনিকতাৰ
দিবলৈ যাওঁতে বাস্তৱ আৰু সত্যৰ অনুসন্ধান কৰা হ'ল। যুক্তি
তথ্যৰে কোনো বিষয়ৰ সন্ধান কৰা হ'ল। 'তোমাৰ চকুৰ চ
দেখিলে মোৰ অন্তৰে বিনাই' সেই ধাৰণাৰ বিপৰীতে, 'যে
চকুত চকুলো কিয় নিগৰিব? সেই চকুলো মচিবলৈ মোৰ দি
প্ৰচেষ্টা কি হ'ব', তাৰ অনুসন্ধান চলিল। আধুনিক মন যুক্তিৰ ও
প্ৰতিষ্ঠিত। নিজক প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ আধুনিক মনৰ মানুহে, যুক্তি
মানুহে, জ্ঞানৰ সাধনাত আত্মনিয়োগ কৰে। মনৰ আশা পূৰ্ণ হ
'শিৱপূজা কৰা' আৰু 'জ্ঞানৰ সাধনাৰে' জগতক জিনা ধাৰণা
মাজতে শাস্ত্ৰীয় মন আৰু আধুনিক মনৰ ধাৰণা স্পষ্ট হৈ
উত্তৰ আধুনিক ধাৰণা, আধুনিক ধাৰণাতকৈ আৰু এখোজ অ
গৈছে। আধুনিক ধাৰণাৰ বহু সংজ্ঞাক অন্য দৃষ্টিৰে বিশ্লেষণ
হৈছে। কিছুমান যুক্তিক অন্য যুক্তিৰে ব্যাখ্যা কৰা হৈছে, নি
দিয়া শক্তিৰ 'বল' (Force) সংজ্ঞাৰ, ভৰ আৰু গতিৰ পূৰ্ব
(mass into acceleration) এয়া মহাবিজ্ঞানী আইনষ্টাইনে
কৰিলে। তেখেতৰ মতে কোনো বস্তুৰ শক্তি (Energy) ইয়া
আৰু পোহৰৰ গতি বেগৰ বৰ্গৰ সমান। পোহৰৰ গতিবেগ
ছেকেণ্ডত এক লাখ চৌৰাশিছ হাজাৰ কিল'মিটাৰ, ইয়া
কৰিলে এক বৃহৎ সংখ্যা সৃষ্টি হ'ব। হয়, আইনষ্টাইনৰ ধাৰণা

সেই ধাৰণাৰে শক্তি উৎপাদন কৰি হিৰোচিমা আৰু নাগাচাকি ধ্বংস কৰা হ'ল, সেই ধ্বংসলীলা দেখি আইনষ্টাইনৰ অন্তৰে হাহাকাৰ কৰিছিল। তেওঁ কৈছিল, 'মই মানুহৰ কল্যাণৰ বাবেহে 'পৰমাণুতত্ত্ব' আৱিষ্কাৰ কৰিছিলোঁ।' সেয়া এক অন্য অধ্যায়, কিন্তু আচল সত্যটো হ'ল, সত্যৰ ওপৰতো সত্যৰ সন্ধান চলিব পাৰে। বিজ্ঞানী নিউটনো সত্য। আইনষ্টাইনো সত্য। কিন্তু সত্যৰ ওপৰতে আন এক সত্য। উত্তৰ-আধুনিকতাৰ জটিল সংজ্ঞাত সত্যৰ ওপৰত অন্য এক সত্য প্ৰতিষ্ঠাৰ প্ৰচেষ্টা হয়তো অব্যাহত আছে। সাহিত্যৰ আধুনিকতাৰ সংজ্ঞাৰ লগত জড়িত থকা বিষয়টি হৈছে 'সত্য' আৰু 'বাস্তৱ'। সূৰ্যটো হৈ থকাটোহে সত্য। পৃথিৱীৰ ছাঁ চন্দ্ৰত পৰি চন্দ্ৰগ্ৰহণ হোৱাটোহে যুক্তিপূৰ্ণ কথা। আনহাতে যুগে যুগে মানুহে সাধনা কৰি কাম কৰাৰ আঁহিতকৈ চমু উপায় উদ্ভাৱন কৰিবলৈ নানান প্ৰযুক্তি উদ্ভাৱন কৰিছে। সেই প্ৰযুক্তিৰ ব্যৱহাৰে সমাজখন বিকশিত কৰিছে, মানুহৰ 'জীৱন গ্ৰন্থ' সমৃদ্ধ কৰি তুলিছে মহাশূন্যত উপগ্ৰহ ৰাখি গণসংযোগ কৰিছে। এটা এক বিস্ময়কৰ সামাজিক বাতাবৰণ গঢ়ি তুলিছে। এতিয়া সৰ্বমুঠম আয়াসতে কাম কৰিব পৰা সঁজুলি। মহাকাশত বিমান যাত্ৰা মানুহে, সমুদ্ৰ বিদাৰি মুকুতা বুটলি আনিছে মানুহে। সেয়া ত্ৰা আৰম্ভ হৈছিল ১৬ শতিকাৰপৰা, বিজুলী গিলবাৰ্টে চুম্বক ধৰ্মৰ কথা কৈছিল, জেমচ ৱাট্ছে ওঠৰ শতিকাত ভাপ ইঞ্জিনৰ উদ্ভাৱন কৰিছিল। তাৰো আগতে চৈধ্য শতিকাত গুটেনবাৰ্গে ছপাশাল উদ্ভাৱন কৰিছিল। ১৮৩০ চনত মাইকেল ফেৰাডেই বিজুলী সোঁত উৎপাদন কৰিব পৰা জেনেৰেটৰৰ তত্ত্ব আৱিষ্কাৰ কৰি সঁজুলি নিৰ্মাণ কৰিছিল। ১৮৮৯ চনত টমাচ আলভা এডিচনে লাইটৰ বাল্ব নিৰ্মাণ কৰি নগৰ এখন বিজুলীকৰণ কৰিছিল। চেমুৱেল মচৰ টেলিগ্ৰাম, গ্ৰাহম বেলৰ টেলিফ'ন, মাকনিৰ (১৮৯৮) অনাতাঁৰ সংযোগ মাধ্যম 'ৰেডিঅ', ১৯২৫-ত দূৰদৰ্শন, ১৮৮৯-ত টমাচ আলভা এডিচনৰ শব্দ বাণীবদ্ধকৰণ যন্ত্ৰ গ্ৰামোফ'ন ৰেকৰ্ড—এক দীঘলীয়া পৰিক্ৰমা। এক বিপ্লৱ, ইমানদিনে অৰণ্যৰ কাষত গাই থকা বিছনামবোৰ, গৃহস্থৰ চোতালত গোৱা বিছনামবোৰ, বিয়াঘৰত গাই থকা বিয়ানামবোৰ, এতিয়া দেখোন গ্ৰামোফ'ন ৰেকৰ্ডত বাজে, এতিয়া দেখোন ৰেডিঅ'ত বাজে। মানুহে নিজৰ মাত নিজে শুনিলে, নিজৰ ছবি নিজে দেখিলে আৰু সংশোধন কৰাৰ সুযোগ পালে। আন এক পৰিমণ্ডলৰ সৃষ্টি হ'ল। পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা আৰম্ভ হ'ল। এনেকৈয়ো গাব পাৰি, এনেকৈয়ো পৰিৱেশন কৰিব পাৰি, তাৰ লগতে সংযোগ হ'ল এককভাৱে বাণীবদ্ধ কৰাৰ সুযোগ, এই সকলোখিনিৰে অন্য এক পৰিমণ্ডলৰ সৃষ্টি কৰিলে, প্ৰযুক্তিৰ পৰিমণ্ডল। প্ৰযুক্তিৰ পৰিমণ্ডলত লোক-সংস্কৃতিয়ে সময়ে সময়ে বিভিন্ন ৰূপ পৰিগ্ৰহ কৰি আহিছে। এটা সময়ত চোতালৰ বিহুগীত ৰেডিঅ'ত প্ৰচাৰ হৈছিল। ৰেডিঅ'ত প্ৰচাৰ কৰিবৰ বাবে চোতালৰ বিহুৰপৰা বিহুগীত আহৰণ কৰিছিল। দিন বাগৰাৰ লগে লগে ৰেডিঅ'ত প্ৰচাৰ হোৱা

বিহুগীত চোতালত পৰিৱেশন কৰা হ'ল। এটা সময়ৰপৰা যেন প্ৰযুক্তিয়েহে বহুল প্ৰচাৰৰ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিলে। আনহাতে প্ৰযুক্তি হৈ পৰিল লোক-সংস্কৃতি সংৰক্ষণৰ আন এক আহিলা। প্ৰণিধানযোগ্য কথাটো হ'ল, প্ৰযুক্তিৰ কোনো সৃষ্টি ক্ষমতাই নাই। লোক-সৃষ্টিকহে প্ৰযুক্তিয়ে সংৰক্ষণ কৰে।

এইখিনিতে অতীত পৰিমণ্ডললৈ ওভতি চাব পাৰোঁ। আদিম অৱস্থাত মানুহ গছৰ খোৰোঙত আছিল। পৰ্বতৰ গুহাত আছিল। চিকাৰ কৰিছিল। জন্তুৰ কেঁচা মঙহ খাইছিল। সেয়া কিন্তু আমাৰ পৰম্পৰা নহয়। গুহাবাসী মানুহে, গছৰ খোৰোঙবাসী মানুহে জুইৰ ব্যৱহাৰ শিকিলে। খোৱা বস্তু গৰম কৰি খাবলৈ বা সিজাই খাবলৈ শিকিলে। সেয়াই হয়তো আধুনিকতাৰ প্ৰথম খোজ।

গছৰ গুটিৰপৰা গছ গজা দেখি হয়তো গৱেষণা আৰম্ভ হ'ল। ...খেতি কৰিবলৈ শিকিলে, ঘৰ সাজি থাকিবলৈ শিকিলে, সেয়া হয়তো আধুনিকতাৰ বা সভ্যতাৰ দ্বিতীয় খোজ, একে সময়তে শৰীৰটোক আবুৰ কৰি ৰাখিবলৈ আভৰণৰ কথা চিন্তা কৰিলে। আৱিষ্কাৰ কৰিলে কপাহৰ গছ, কপাহ, সূতা, কাপোৰ, জাৰৰপৰা পৰিত্ৰাণ পাব পৰা কাপোৰ, সভ্যতাৰ আৰু এটা খোজ, আধুনিকতাৰ আন এটা খোজ, গৱেষণা আৰু আগবাঢ়িল, এৰী, মুগা আৰু পাট কাপোৰ, কাপোৰৰ ৰঙা, নীলা, সেউজীয়া, বেঙুনীয়া আদি প্ৰকৃতিৰ বুকুৰ গছ-গছনিৰপৰা আহৰণ কৰা ৰং, ৰঙীণ কাপোৰ, ৰঙীণ কাপোৰ পিন্ধি নচা নাচোন-ভঙ্গিমা, বিচিত্ৰ নাচোন-ভঙ্গিমা। কোনোবা কমলা সুন্দৰীৰ নাচোন দেখি হালোৱাই হাল বাবলৈ এৰি দিলে...। এ ভালকৈ বজাবি।

ভাল কৰিয়া বজায়ো দোতৰা/ঢাকুৱা

কমলা সুন্দৰী নাচে

কমলা সুন্দৰীৰ নাচোন দেখিয়া

হালোৱাই হাল চাৰে।

এক আধুনিক পৰিমণ্ডল। সংস্কৃতিয়ে গতি সলায়। লোক-গীত, লোক-নাচ আৰু লোক-বাদ্য জীপাল হৈ উঠে হাতৰ আঙুলিৰ ক্ষীপ্ৰতা বাঢ়ে, কণ্ঠ প্ৰসাৰিত হয়, ক'ব নোৱৰাকৈয়ে নাচোন-ভঙ্গিমা, ...পদ চালনা, শৰীৰৰ ভঙ্গিমা আৰু হাতৰ ভঙ্গিমা হৈ বিচিত্ৰ ৰূপ ধাৰণ কৰে। এক মসৃণ গতি যেন কাঠৰ পীৰাৰপৰা, চাৰিঠেঙীয়া টুললৈ, টুলৰপৰা চকীলৈ, চকীৰপৰা চোফালৈ, চোফাৰপৰা চোফাত পৰা কুশ্বনলৈ, তাৰপৰা চেয়াৰ বেগ, চেয়াৰ মেট আৰু কত যে কিমান। ঠিক একেধৰণেই লোক-সংস্কৃতিৰো ক্ৰমবিকাশ হয়। মানুহৰ মনে সদায় নতুনত্ব বিচাৰে। নতুন গীত, নতুন সুৰ, নতুন বাদ্যছন্দ, নতুন নাচোন-ভঙ্গিমা, নতুন কথন-শৈলী। নতুন, সকলো নতুন। এক নিখুঁত পৰিকল্পনা। ইমানখিনিলৈকেহে হাত মেলিব লাগে ইয়াতকৈ বেছিকৈ হাত মেলিলে জ্যামিতি ভুল হ'ব। কিনো জ্যামিতি, এই যে ভৰিটো যিমান দূৰলৈকে প্ৰসাৰিত হৈছে হাতখনো সিমানলৈকে প্ৰসাৰিত হ'ব। তাতকৈ বেছি প্ৰসাৰিত হ'ব পাৰে, যদি কিবা বিশেষ তাৎপৰ্য থাকে। সৃষ্টি হ'ল এক নান্দনিক পৰিমণ্ডল সুন্দৰ বেষভূষা,

সুন্দর পদচালনা, হস্ত আৰু শৰীৰ-ভঙ্গিমা, এয়া দেৱদাসী নাচ, এয়া ওজাপালি, এয়া মিচিং বিহু, এয়া দেউৰী বিহু, এয়া মৰাণ বিহু... এয়া ইংৰাজ অহাৰ পাছত চাহখেতিৰ বাবে অসমলৈ অনা শ্ৰমিকসকলৰ ঝুমইৰ নাচ, এয়া বড়োসকলৰ, এটা ৰাভাসকলৰ, এয়া তিৱা, লালুং, ডিমাছা, কুকি... মাৰ, ওৱাইফে, জেমি নগা,... আৰু যে কত কিমান সুন্দৰ সুন্দৰ নাচ, নাচোন-ভঙ্গিমা, গীত, বাদ্যছন্দ, বেষভূষা, ... আৰু প্ৰতিটো জনগোষ্ঠীৰে নিজস্ব শৈলীৰ গীত-নাচ আৰু বাদ্যছন্দই একপ্ৰকাৰ সুৰীয়া সাঙন তোলে। আধুনিক পৰিমণ্ডলত নিজৰ স্থিতি নিজে ৰক্ষা কৰিছে। বৈদ্যুতিন মাধ্যম কিছুমানত জনগোষ্ঠীসমূহৰ গীত-মাত আৰু নাচসমূহৰ যথাযথভাৱে কেমেৰাত বন্দী কৰা হৈছে। সংৰক্ষণ কৰা হৈছে। এই যে সংৰক্ষণ কৰা হৈছে যাক আচল (প্ৰকৃত) বুলি ভবা হৈছে, সেয়াও ক্ৰমবিকাশৰ (Evolution) কোনো এটা স্তৰৰহে মাথো। গছৰ খোৰোঙত থাকি চিকাৰ কৰি কেঁচা মাৰল খোৱা আমাৰ আজুৰু আজু, আজুৰু আজু ককাৰ দিনৰ বিহু নাচটো এতিয়া নাই। অথবা কেঁচা মঙহ খোৱাৰ দিনত বিহু নাচৰ আৰম্ভণি প্ৰক্ৰিয়াটো হৈছিল নে নাই সিও সন্দেহৰ কথা। কিন্তু এতিয়া আমি যিটো বিহুনাচ মুগাৰ কাপোৰ পিন্ধি নাচোঁ, সেয়া হয়তো আজিৰ আয়ুৰ্বেদিক ঔষধটিৰ নিচিনা বুলি ক'লে নিশ্চয় ভুল কোৱা নহ'ব।

অন্য এক আধুনিক যুগ :

মানুহে যেতিয়া বন, গছৰ পাতৰপৰা মানুহক আৰোগ্য কৰিব পৰা উপায় উদ্ভাৱন কৰিবলৈ শিকিলে, সেয়াও এক আধুনিক যুগ। এতিয়া বজাৰত অনেক 'বনঔষধ'ৰ কিতাপ পোৱা যায়। এই যে ঔষধী গছৰ নাম, সেয়া একেদিনাই বা একে বছৰতে সৃষ্টি হোৱা নাই। মাটিকাদুৰী, মানিমুনি, ভেদাইলতা, আদা, ...এইবোৰৰ যে ঔষধীগুণ আছে, সেয়া হাজাৰ বছৰৰ অভিজ্ঞতা আৰু গৱেষণাৰ ফল। অসুবিধাটো আছিল লিখি থ'ব নোৱৰা অৱস্থাটো। তথাপি মানুহে অসাধ্য সাধন কৰিলে। আয়ুৰ্বেদিক চিকিৎসা আৰম্ভ হ'ল। প্ৰাচীন কালৰপৰাই চৰ্চ হৈছিল। তেতিয়া মাথো ব্যৱস্থাটো দেখনিয়াৰ নাছিল। ৰংচঙীয়া বটল নাছিল। বটলৰ ওপৰত কাগজ নাছিল, কাগজৰ ওপৰত কি কি বন পাতেৰে ঔষধটি তৈয়াৰ কৰা হৈছে লিখি থোৱা নাছিল। এতিয়া লিখা হ'ল। ধুনীয়া ৰঙীণ কাগজ, ধুনীয়া বটল। কি আছে ইয়াত, অৰ্জুন গছৰ চালৰ গুৰি, কি হয় খালে। হৃদপিণ্ড সবল হয়, কি আছে ইয়াত? ব্ৰাহ্মী বনপাতৰ ৰস, পচতিয়া পাত, কি হয় খালে? স্মৃতিশক্তি বাঢ়ে। সেই যে বনপাতৰ ঔষধ। ইয়ো লোক-সংস্কৃতি। এক আধুনিক লোক-সংস্কৃতি। কাৰণ সেই বনপাতৰ ৰস খাই, মানুহ আৰোগ্য হয়। আধুনিক পৰিমণ্ডলতো ই আধুনিক ৰূপত ধুনীয়া ৰংচঙীয়া বটলত সৰ্গৌৰে নিজৰ অস্তিত্ব, মহিলা-কালিকা ঘোষণা কৰি আছে।

বনপাতৰ ঔষধক কিয় আধুনিক বোলা হ'ল, আধুনিক কাক বোলে—যাক যুক্তিৰে বিবেচনা কৰিব পাৰি। যি সত্য আৰু বাস্তৱৰ

ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত। যি দেৱ-দেৱীৰ বিপৰীতে কেৱল সত্যনিষ্ঠ আচৰণক বিশ্বাস কৰে।

পূৰ্বতে মানুহে যেতিয়া বিভিন্ন কাৰণত ভয় খাইছিল যিবোৰ 'ভয়'ৰপৰা পৰিত্ৰাণ পোৱাৰ কোনো উপায় নাছিল, সেই 'ভয়'ৰপৰা ৰক্ষা পৰিবৰ বাবে বিভিন্ন দেৱ-দেৱীৰ কল্প পৰিত্ৰাণৰ বাবে পূজা-অৰ্চনা কৰিছিল। বিভিন্ন কাৰণত মানুহ হৈছিল, ৰোগ-ব্যাদি, সৰ্প দংশন ইত্যাদি। ৰোগৰ কাৰণ নিৰ্ণয় নোৱাৰি একো একোজন দেৱতাৰ কল্পনা কৰা হৈছিল, বিবজ্ৰপাত, বতাহ, ধুমুহাৰপৰা পৰিত্ৰাণ পাবলৈ বৰুণ দেৱতা, ব্যাদিৰ বাবে কোনোবা অপদেৱতা, শনি, মঙ্গল, ৰাহু, কেতু দৰ্শনৰ বাবে মনসা-পূজা আৰু অনেকে পূজা কৰা হ'ল কাহিনী, আমুক দেৱীক পূজা কৰিলে আমুক পোৱা যায়, তে বহুত। আৰম্ভ হ'ল পূজা-অৰ্চনা, বলি-ধৰ্ম। নৰবলিও কেতিয়া (২০১৬ চনৰ নৱেম্বৰ মাহটোত দুটা বিহুৰ বলি দিয়া হ'ল)। কাৰণ হয়তো এক যুক্তিহীন মানসিকতা। কিন্তু শ্ৰমে মনে বিচৰ লাভ কৰাৰ এক সৰল-সহজ বিধান। দেৱ-দেৱীতে বন ঔষধ মানুহক ৰোগৰপৰা মুক্ত কৰাৰ গৱেষণা বহুত আধুনিক। আধুনিক মনটো, যুক্তিপূৰ্ণ মনটো এতিয়া লোক-সংস্কৃতি প্ৰযোজ্য।

এয়া কেনেকৈ সম্ভৱ? আৰু এটা উদাহৰণ হওক—সাধুকথা। ককা-দেউতাই নাতিহঁতক জাৰকালি জুই গুৰিত বহুৱাই সাধুকথা কোৱাটো এক চিৰাচৰিত প্ৰথা আছিল। সাধুকথা লোক-সংস্কৃতিৰে এক অবিচ্ছেদ্য অঙ্গ। এটা সাধুককা-দেউতা বা আইতাৰ সাধুকথা শুনি আপোনভোলা হৈ পৰি শিশুসকল। কল্পনাত উটি ফুৰিছিল। কাঠৰ পখীঘোঁৰাত ৰাজকুমাৰ য'লৈ উৰি গৈছিল, সাধু শুনি থকা শিশুজনো লগে উৰি গৈ আছিল। এই যে সাধু শুনি শুনি শিশুজনে কল্পনা কৰি তে কোৱা হৈছে শিশুজনৰ কল্পনা শক্তি বাঢ়ি গৈ আছে। তাৰ ম ক্ৰমান্বয়ে সৃষ্টিশীল হৈ পৰিছে। সাধু শুনি, চিন্তা কৰি কৰি শিশু কেতিয়াবা কল্পনা বৃত্তৰ পৰিধি চেৰাই গৈছে। আকাশ মহাকাশ য সি কোনোবা তৰাৰ দেশত বিচৰণ কৰিছে। সি তৰাৰ চাকি ছ জোনবাইৰ দেশত ঘৰো সাজিছে।

আধুনিক পৰিমণ্ডলত কিন্তু শিশু এটাই কল্পনা-বৃত্তৰ প চেৰাই যাব পৰাকৈ অনেক আৱিষ্কাৰ উদ্ভাৱন প্ৰত্যক্ষ কৰিছে। আগত পৰি আছে আঙুলিৰে বুটাম টিপি নচুৱাব পৰা গাড়ী, মে ৰেল, হেলিকপ্টাৰ জাতীয় অনেক খেলনা বস্তু। এতিয়া ধেমালি সামগ্ৰীসমূহে যিমান আপুত কৰিব পাৰে, হ ককা-দেউতা বা আইতাই কোৱা সাধু এটায়ো সিমান আপুত ব নোৱাৰে। অথবা শিশু এটাৰ চকুৰ আগত থকা দূৰদৰ্শনৰ ব এটাত ভাঁহি থকা ৰঙা-নীলা কথা কোৱা ছবিসমূহে যিমান অ প্ৰদান কৰিব পাৰে, সাধু এটাই সিমান আনন্দ দিবনে বুলি প্ৰশ্ন উ

পাৰে।

এতিয়া শিশু এটিৰ চকুৰ আগত ভাহি থাকে অনেক চিন্তা উদ্বেগকাৰী প্ৰযুক্তি। যিবোৰ প্ৰযুক্তি ইমানেই অভিনৱ যে সেইবোৰ সহজ ব্যাখ্যাৰপৰা বহু যোজন আঁতৰত। হাতৰ মুঠিত নানান নামৰ ম'বাইল ফ'ন, নানান নামৰ বৈদ্যুতিন মাধ্যম, আকাশত সংস্থাপন কৰা চেটেলাইট। মনৰ কল্পনা-বৃত্তৰ তৰপে তৰপে হাজাৰ চিন্তাৰ খোৰাক দিব পৰা হাজাৰ সামগ্ৰী, অলেখ প্ৰযুক্তি। সংখ্যাবাচক প্ৰযুক্তি, ডিজিটেল। এইটো কম্পিউটাৰ, ইয়াতো গান-বাজনা বাণীবদ্ধ হয়, ডিজিটেল প্ৰযুক্তি, চিনেমা চাব পাৰি। ইণ্টাৰনেটত আছে অশোকৰ ৰাজত্বকালৰ কথা, পঢ়িবও পাৰি, কম্পিউটাৰতে অনেক কথা সাঁচি থ'বও পাৰি। এইবোৰৰ ভিতৰত কি আছে, শিশুৰ আজৰি সময়ৰ সদ ব্যৱহাৰৰ বাবে এই সামগ্ৰীসমূহেই যথেষ্ট বুলি ভাবিব পাৰিনে।

শিশু এটা এতিয়া গঠৰ পখী ঘোঁৰাত উঠা ৰাজকুমাৰৰ সাধু ভাল পাবনে? সঁচি ক হেলিকপ্টাৰ বা উৰামটৰত উঠি যোৱা ৰাজকুমাৰৰ সাল সয়াও এক তাৎপৰ্যপূৰ্ণ কথা হ'ব।

তথাপি ধৰে কনা ভাল পায়, ইলেক্ট্ৰনিক/বৈদ্যুতিন মাধ্যমেও শিশু কল্পনা গ কৰি তুলিব পাৰে। বৈদ্যুতিন মাধ্যমৰ পুতলা-কাহিনী-ত্ৰ (এনিমেছ্যন ছবি) চাই শিশু আপোন পাহৰা হয়, কাৰণ তাতো শিশু এটিয়ে বিচাৰি পাই তাৰ মনক খোৰাক দিব পৰা সঘন পৰিৱৰ্তিত দৃশ্য-শ্ৰাব্যসমূহ। এনিমেছ্যন ছবিতো উৰি যায় ঘোঁৰা, বাঘৰ পিঠিত উঠি যায় নিগনি, মাখি এজাকে আমনি কৰে সিংহ এটাক ইত্যাদি। ঠিক একেখিনি কথাৰে অন্য ধৰণে বৰ্ণনা কৰা হৈছিল সাধুকথা এটিত। আধুনিক পৰিমণ্ডলত সাধুকথাৰ গুৰুত্ব থাকিব। হয়তো এনিমেছ্যন ছবিৰ দৰে।

আধুনিক পৰিমণ্ডল আৰু মনোৰঞ্জন :

এটা সময়ত পৰিৱেশনকাৰী দল এটিয়ে নিজৰ মনোৰঞ্জনৰ বাবে অনুষ্ঠান কৰিছিল। সেইকাৰণে ঘূৰণীয়া হৈ লৈছিল। এতিয়া কিন্তু দৰ্শকৰ মনোৰঞ্জনৰ বাবে কোনো অনুষ্ঠান পৰিৱেশন কৰা হয়, সেইকাৰণে দলীয় সংস্থিতি দৰ্শকমুখী হয়। দল এটিয়ে মঞ্চত গৈ কি কৰিব পূৰ্বতে পৰিকল্পনা কৰি লয়। হয়তো এখন লিখিত পৰিকল্পনা, এক সংগীতালেক্ষ্য। এতিয়া যি মন যাই গাব নোৱাৰিব, যেনেকৈ ইচ্ছা তেনেকৈ নাচিব নোৱাৰিব, যেনেকৈ কল্পনা কৰিছে তেনেকৈ বজাব নোৱাৰিব, সকলো পূৰ্ব পৰিকল্পিত। হয়তো এখন সুৰীয়া আলেখ্য। 'ৰচক আৰু পৰিচালক'ৰ নাম থাকিব পাৰে। গোটেই

অনুষ্ঠানটি সেইফালে দোখোজ, তাৰ পাছত মাজত বৈ এপাক ঘূৰিব, এনেকৈ।

আধুনিক পৰিমণ্ডলে লোক-নাচ, লোক-বাদ্যছন্দক এক নিৰ্দিষ্ট সীমাত, এক নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ বাবে আবদ্ধ কৰি ৰাখে, তাৰ পাছত নিজৰ ইচ্ছা মতে।

মৌখিক সম্প্ৰসাৰণত প্ৰযুক্তিৰ ব্যৱহাৰ :

এটা সময়লৈকে কথাবোৰ মুখে মুখে বাগৰি আহিছিল। Oral Transmission এতিয়া কিন্তু Technological Transmission। এটা সময়ত শদিয়াত ৰচনা কৰা বিয়ানাংম ফাঁকি মুখ বাগৰি, বোকাখাত পাবলৈ হয়তো কেইবাবছৰো লাগিছিল। এতিয়া কিন্তু প্ৰযুক্তিৰ আশীৰ্বাদত আজি ৰচনা কৰা বিহুনাংমৰ শাৰী ই-টিউবত বা হোৱাটচ-আপৰ সহায়ত একে ৰাতিতে পৃথিৱীৰ ইটো মূৰৰপৰা সিটো মূৰলৈ ৰজনজনাই যাব পাৰে। মাথো সুযোগ নাথাকে পৰিশীলনৰ।

এতিয়া লোক-গীতত লেখকৰ নাম থাকে। অৱশ্যে এই প্ৰক্ৰিয়াটো 1935 চনমানতে আৰম্ভ হৈছিল, অসমৰ প্ৰথমখন স্বৰচিত বিহুগীতৰ পুথিৰ নাম 'বহাগী বিহুৰ সুৱাসী নাম', ৰচনা মিত্ৰদেৱ মহন্ত।

লোক-সংগীত আৰু পেচা :

আধুনিক পৰিমণ্ডলত লোক-সংস্কৃতিৰ ভিতৰত লোক-সংগীতৰ সাধনাক নৱ প্ৰজন্মই এক পেচা হিচাপে গ্ৰহণ কৰিছে। এতিয়া পেচাদাৰী শিল্পী হোৱাৰ শুভ-মানসেৰে লোক-সংগীতৰ চৰ্চা হৈছে, বিদ্যালয় হৈছে, কৰ্মশালা হৈছে, এচাম অভিজ্ঞ আৰু সাধনা কৰা শিল্পীৰ প্ৰচেষ্টাত আন এচাম নতুন শিল্পী সৃষ্টি হৈছে।

লিখিত ব্যৱস্থা :

আধুনিক পৰিমণ্ডলত লোক-সংস্কৃতিৰ সকলো সমল, সকলো উপাদানৰ সন্ধান কৰা হৈছে, লিখাৰ ব্যৱস্থা কৰা হৈছে। প্ৰযুক্তিৰ সহায়ত সংৰক্ষণ কৰা হৈছে।

কোনোৱে কয়, আধুনিক পৰিমণ্ডলত লোক-সংস্কৃতিয়ে অন্য এক ৰূপ ধাৰণ কৰিছে, অৱশ্যেই সঁচা, কিন্তু এইটোও সঁচা যে জাতিৰ উপলব্ধি বৰ নিষ্ঠুৰ, জাতিয়ে জানে কাক গ্ৰহণ কৰিব লাগে আৰু কাক বৰ্জন কৰিব লাগে, Community knows, what to be rejected and what to be accepted। লোক-সংগীতে যে নিজৰ বাটে গতি কৰে, If refuses to die। লোক-সংস্কৃতিৰ মৃত্যু নাই।

ড° অনিল শইকীয়া : বিশিষ্ট লোক সংস্কৃতিবিদ আৰু মৰাণ মহাবিদ্যালয়ৰ অৱসৰপ্ৰাপ্ত অধ্যক্ষ।

সত্ৰ দৰ্শন আৰু হাতেলিখা পুথি অনুসন্ধান

♦ ড° গীতঞ্জলি হাজৰিকা

সত্ৰ আৰু নৱবৈষ্ণৱ সংস্কৃতি

শঙ্কৰদেৱে সুন্দৰকৈ অনুধাৱন কৰিব পাৰিছিল যে একোটা সংস্কৃতি গঢ় ল'বৰ বাবে একোটা অনুষ্ঠানৰ প্ৰয়োজন। এই অনুষ্ঠান সমাজ, গোষ্ঠী ইত্যাদিৰ দৰে স্বাভাৱিক অথবা বৌদ্ধবিহাৰ, ধৰ্মপৰিষ্কাৰ ইত্যাদিৰ দৰে কৃত্ৰিম— দুয়োধৰণৰ হ'ব পাৰে। সংস্কৃতিৰ এনে কৃত্ৰিম আলায়বোৰ কাৰ্য্যব্যৱস্থাৰ ধাৰণা হৈছে আৰু সময়ৰ অগ্ৰগতিত স্বাভাৱিক বা প্ৰাকৃতিক অনুষ্ঠানৰ দৰেই হৈ পৰেগৈ। আমাৰ সত্ৰানুষ্ঠানসমূহো কৃত্ৰিমৰ পৰা স্বাভাৱিকলৈ মৰ্য্যাদাপ্ৰাপ্ত সামাজিক অনুষ্ঠান। এনে হ'ব পৰাৰ মূল কাৰণ হ'ল—শঙ্কৰদেৱৰ পৰৱৰ্ত্তী ধৰ্ম্মগুৰুসকলে গুৰুজনাৰ প্ৰতিটো পদক্ষেপলৈ, প্ৰতিটো পৰিকল্পনালৈ আগবঢ়াইছিল অকুণ্ঠ সমৰ্থন আৰু সহযোগিতা। শঙ্কৰদেৱে অনুষ্ঠুপীয়াকৈ আৰম্ভ কৰা “সত্ৰ” অনুষ্ঠানে তেওঁৰ সুযোগ্য উত্তৰসূৰী, নৱ-বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্মাদৰ্শত উৎসৰ্গিত প্ৰাণ মাধৱদেৱৰ পৰিকল্পিত প্ৰচেষ্টাত বিস্তৃতি লাভ কৰে। সংহতি বিভাজনে সত্ৰসমূহৰ বিস্তৃতি ত্বৰান্বিত কৰি এক বৃহৎ সত্ৰ পৰিয়ালৰ জন্ম দিলে। একে নামৰ একে মূলৰ সত্ৰসমূহক বাদ দিও বৰ্তমান সমগ্ৰ অসমত প্ৰায় পাঁচশ ছাপন্নখন (পুৰুষ সংহতিৰ ২৩৬, নিকা সংহতিৰ ৮০, ব্ৰহ্ম সংহতিৰ ১৪৩ আৰু কাল সংহতিৰ ৯৭ খন) সত্ৰ আছে। এই সত্ৰসমূহেই হ'ল অসমৰ নৱবৈষ্ণৱ ধৰ্ম্ম, সাহিত্য, গীত-নৃত্য-বাদ্য ভাস্কৰ্য্য-স্থাপত্যৰ প্ৰাণকেন্দ্ৰ।

শঙ্কৰদেৱে আৰম্ভ কৰা নৱ-বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্ম আজি নানা ভাগত ভাগ ভাগ হৈ পৰিছে যদিও প্ৰত্যেকটো শাখা-উপশাখাই শঙ্কৰদেৱৰ দৰ্শনকে পথ-প্ৰদৰ্শক হিচাপে লৈ আগবাঢ়িছে আৰু পৰম্পৰাগত সত্ৰানুষ্ঠানৰ আৰ্হিত অন্যান্য অনুষ্ঠানৰ জন্ম দিছে। মূল নৱ-বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্মৰ শাখা-প্ৰশাখাই সমগ্ৰ অসম ভূমি (বিশেষকৈ ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকা তথা কাষৰীয়া ৰাজ্যসমূহৰো কিছুলোককো) এনেদৰে সামৰি লৈ আছে যে প্ৰায় প্ৰতিঘৰ অসমীয়া মানুহেই নৱ-বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্মৰ কোনো নহয় কোনো এখন সত্ৰৰ “শিচ্” বা তেনেধৰণৰ আন কোনো অনুষ্ঠানৰ সদস্য। উল্লেখযোগ্য যে আন অনুষ্ঠানৰ অন্তৰ্ভুক্ত হোৱা এই লোকসকলো কেইদশকমান আগলৈকে সত্ৰানুষ্ঠানসমূহৰে শিচ্ভুক্ত আছিল।

শঙ্কৰী দৰ্শন আৰু সত্ৰ

বেদ, পুৰাণকে ধৰি নানান শাস্ত্ৰ মন্থন কৰি, স্থানীয় লোকৰ জীৱন - কলা - সংস্কৃতি অধ্যয়ন কৰি, জীৱনৰ বহু অভিজ্ঞতাৰে পুষ্ট হৈ শঙ্কৰদেৱে অসমৰ নৱ-বৈষ্ণৱ দৰ্শনৰ আধাৰশিলা তৈয়াৰ কৰিছিল। এই দৰ্শনৰ সূত্ৰবোৰৰ কিছুমান সৰ্ব্বভাৰতীয় উৎসৰ হ'লেও ভাৱবোৰ শঙ্কৰদেৱৰ নিজা অভিজ্ঞতা, অধ্যয়ন, অনুভৱ, বোধশক্তি, সাধনা ইত্যাদিৰ পৰা নিঃসৃত। এই সূত্ৰসমূহত নিহিত আছে তেওঁৰ গীত, পদ, কাব্য, নাট আৰু অন্যান্য ৰচনাত। সমতা, একতা, আনৰ প্ৰতি সন্মান প্ৰদৰ্শন, অস্পৃশ্যতা বৰ্জন, ধৰ্ম্মীয় সহনশীলতা, সৰল জীৱন যাপন, সকলো জীৱৰ প্ৰতি প্ৰেম, মানসিক স্বাস্থ্য ৰক্ষাৰ বিভিন্ন উপায়ৰ উল্লেখ, শাৰীৰিক পৰিচ্ছন্নতাৰ গুৰুত্ব প্ৰদান, সেউজীয়া পৃথিৱীৰ পৰিকল্পনা— জীৱনৰ হিতাৰ্থকাৰী কি ভাৱ সোমাই থকা নাই শঙ্কৰদেৱৰ দৰ্শনত? শঙ্কৰদেৱে অসমীয়া মানুহৰ স্বাভাৱিক গাণ্ডীৰ্য্য, ধৈৰ্য্য, সহ্য, মৰম-স্নেহ-আন্তৰিকতা, কৰুণা, সহানুভূতিৰে সিক্ত কৰি সৰ্বভাৰতীয় পৰ্য্যায়তকৈও সৰল, স্পষ্ট আৰু অধিক মানৱতাদী ভাৱধাৰাৰে পুষ্ট কৰি তুলিছিল এই দৰ্শন। এই দৰ্শনৰ মূল্যায়নে আমাৰ অৱক্ষীয়মান জীৱনধাৰাক অমৃত প্ৰদান কৰাৰ লগতে নিঃসন্দেহে বিশ্ব দৰবাৰত বৃহৎ অসমীয়া জাতিসত্তাক এক মৰ্য্যাদাপূৰ্ণ স্থানত অধিষ্ঠিত হোৱাত সহায় কৰিব। এই দৰ্শন ধাৰণ কৰিবৰ বাবে আচৰিত প্ৰত্যুৎপন্নমতিতাৰে, অকল্পনীয় দুৰদৰ্শিতাৰে শঙ্কৰদেৱে প্ৰতিষ্ঠা কৰিলে সত্ৰানুষ্ঠান। আমি আশাকৰো শঙ্কৰদেৱৰ আদৰ্শানুযায়ী সমাজক

আগবঢ়াই নিয়াৰ ক্ষেত্ৰত সত্ৰসমূহ বাটকটীয়া হৈ প্ৰতিষ্ঠাৰ সাৰ্থকতা প্ৰতিপন্ন কৰক আৰু বিশ্ব দৰবাৰত শঙ্কৰদেৱৰ 'সময়োপযোগী' আৰু 'যুগসাপেক্ষ' দৰ্শনৰ প্ৰকাশ আৰু প্ৰচাৰ কৰক।

সত্ৰৰ প্ৰাকৃতিক অৱস্থিতি

শঙ্কৰদেৱ আছিল অসমৰ সৰ্বকালৰ শ্ৰেষ্ঠ এজন প্ৰকৃতিবিদ। অসমৰ প্ৰকৃতিৰ বহু ৰহস্য তেওঁৰ ৰচনাত উন্মোচিত। সেয়েহে সত্ৰসমূহৰ বাবে তেওঁ এক প্ৰাকৃতিক পৰিৱেশৰ পোষকতা কৰিছিল। অসমৰ সত্ৰসমূহ প্ৰাকৃতিক পৰিৱেশত থকা তাহানিৰ স্বাভাৱিক আশ্ৰম সদৃশ। বেছিভাগ সত্ৰই পুৰণি বুকুত এক প্ৰাকৃতিক সত্ৰৰ অৱস্থিতি। এফালে বৰলুইতৰ হেঁহাৰ আনফালে পুখুৰি, বৃক্ষ আৰু হেঁহাৰে পৰিৱেশিত মাজুলিৰ আউনীতৰ যি অৱশেষ এতিয়াও আছে তাত এক প্ৰাচীন আশ্ৰমৰ ঐতিহ্য নিহিত হৈ আছে। আউনীআটি সত্ৰৰ উত্তৰ গুৱাহাটীত থকা বিশাল ভূ-খণ্ডৰে বৰলুইতৰ পাৰৰ শাখা সত্ৰ তথা লখিমপুৰ জিলাৰ অৰুণাচল সীমান্তৱৰ্তী ডিঙং নদীৰ পাৰত থকা বান্দৰদেৱাৰ শাখাসত্ৰও এক সুন্দৰ প্ৰাকৃতিক পৰিৱেশত প্ৰতিষ্ঠিত। নাৰ্জিৰাৰ ওচৰৰ বাৰেঘৰ সত্ৰলৈ গছ-গছনি, পথাৰৰ মাজে মাজে যাওতে এক প্ৰাচীন গম্গমীয়া গান্ধীৰ্য্য, মন জুৰুৱা প্ৰাকৃতিক দৃশ্যত শৰীৰ-মন আপ্লুত হৈ পৰিছিল। বিস্তীৰ্ণ এলেকা জুৰি থকা লখিমপুৰৰ বদলা সত্ৰ, "দঁতাল হাতীৰ উঁয়ে খোৱা হাওদা"খ্যাত আমৰঙ্গা, মাধৱদেৱৰ সুন্দৰীদিয়া ইত্যাদি সত্ৰও প্ৰাকৃতিকভাৱে অতি চহকী। ধ্যান, যোগাভ্যাস, গৱেষণা তথা অধ্যয়ন ইত্যাদিৰ বাবে এইবোৰ বৰ উপযোগী স্থান। ভক্ত, সাধক, পৰ্যটকক আকৰ্ষণ কৰিব পৰা গুণ এই সত্ৰবোৰৰ ভৌগোলিক অৱস্থিতিতেই লাগি আছে। প্ৰয়োজন মাথোন আন্তঃগাঠনিৰ উন্নয়ন আৰু প্ৰচাৰ। বৰ্তমানৰ যন্ত্ৰযুগত ব্যাপক শাৰীৰিক - মানসিক নিষ্পেষণত পীড়িত মানুহে এনে প্ৰাকৃতিক পৰিৱেশত ক্ষন্তেকৰ

বাবে হ'লেও আশ্ৰয় ল'বলৈ হামৰাও কাটি আছে। সত্ৰসমূহে সেই সুবিধা গ্ৰহণ কৰি নিজৰ আদৰ্শৰ প্ৰসাৰ ঘটোৱাৰ লগতে মানৱ সমাজৰ কল্যাণ সাধন কৰিব পাৰে।

সত্ৰ আৰু সম্পত্তি

সামাজিক, সাংস্কৃতিক কেন্দ্ৰৰূপে সম্পূৰ্ণ আত্মনিৰ্ভৰশীলভাৱে সত্ৰবোৰক গঢ় দিয়াৰ প্ৰয়াস গুৰুজনা হৈ কৰিছিল। তেওঁৰ ভাৱাদৰ্শৰে অনুপ্ৰাণিত হৈ তেওঁৰ শিষ্য-প্ৰশিষ্যসকলে অসমৰ চুকে-কোনে সত্ৰ স্থাপন কৰিলে। পৰবৰ্ত্তীকালত শাসকসকলে সত্ৰৰ ভূ-সম্পত্তি নিষ্কৰ কৰি দিয়াৰ লগতে বহুতো সত্ৰক বিশাল ভূমি দান কৰিলে যাতে নিষ্কৰ এই ভূ-সম্পত্তিৰপৰা হোৱা উপাৰ্জনৰে সত্ৰ একোখন সুন্দৰকৈ চলি যাব পাৰে। বৰ্ত্তমান সত্ৰসমূহৰ অধিকাংশই দৰিদ্ৰতাৰ কৰাল গ্ৰাসত। এইক্ষেত্ৰত পুৰুষানুক্ৰমিকভাৱে সত্ৰৰ অধিকাৰ বাব পোৱা সত্ৰসমূহৰ অৱস্থাই অধিক দুৰ্দশাগ্ৰস্থ। কোনো কোনো সত্ৰত নৰাৰ চালিৰ তলত থকা থাপনাখনিত চাকিগছ জলাবলৈও তেলটুপিৰ অভাৱ। পৈত্ৰিক সম্পত্তি হৈ পৰা সত্ৰ সম্পত্তি ককাই - ভাইৰ মাজত ভাগ-বতৰা হোৱাটোৱেই সত্ৰসমূহৰ এনে লাওলোৱা অৱস্থাৰ বাবে দায়ী। এনে প্ৰসঙ্গত উত্তৰাধিকাৰ সূত্ৰে সত্ৰৰ গৰাকীহোৱা সকলৰ শিক্ষা আৰু যোগ্যতাৰ লগতে সত্ৰৰ কাম - কাজৰ প্ৰতি উত্তৰাধিকাৰীৰ আগ্ৰহৰ কথাটোও মনকৰিবলগীয়া। দামোদৰদেৱৰ থান (পাটবাউসী)ত অতি শ্ৰদ্ধাৰে ৰখা সচিত্ৰ ভাগৱত পুথিখন দেখুৱাই সত্ৰৰ অধিকাৰে তেওঁৰ উপৰি পুৰুষে এই অমূল্য আৰু সুন্দৰ সম্পদটিৰ উপযুক্ত প্ৰতিপালন আৰু সংৰক্ষণ কৰিবনে নকৰে এই লৈ সন্দেহ ব্যক্ত কৰিছিল। আন এখন সত্ৰৰ অধিকাৰে সত্ৰৰ সকলোবোৰ পুথি-পাজি স্থানীয় মহাবিদ্যালয় এখনত দান হিচাপে দি বিশেষ দিনত ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ মাত্ৰ ভাল অৱস্থাত থকা এখন পুথিহে নিজ ঘৰত ৰাখিছে; তাকো পুথিভাগ কি তেওঁ নিজেই নাজানে।

বিষ্ণুৰ ভূ-সম্পত্তিৰ গৰাকী মুষ্টিমেয় কেইখনমান সত্ৰৰ উত্তৰ পুৰুষে সত্ৰৰ শ-শ বিঘা মাটিত জমিদাৰী পদ্ধতিৰে কৃষিকৰ্ম কৰিছে। কোনো কোনো সত্ৰই নতুনকৈ চাহ উদ্যোগৰ প্ৰতিও মনোনিৱেশ কৰিছে। অথচ নিষ্কৰ এই ভূ-সম্পত্তিৰপৰা হোৱা উপাৰ্জনৰ কিয়দংশও সত্ৰৰ ঐতিহ্যমণ্ডিত সম্পদসমূহৰ প্ৰতিপালন আৰু সংৰক্ষণৰ বাবে ব্যয় নকৰে। সত্ৰানুষ্ঠান স্থাপনৰ উদ্দেশ্যৰ লগত একাত্ম হ'ব নোৱাৰা আৰু সত্ৰীয়া কৰ্মৰ প্ৰতি নূন্যতম আগ্ৰহো অনুভৱ নকৰা বৈষয়িক উন্নতিত তৃষণতুৰ এই নতুনচাম উত্তৰাধিকাৰীৰ হাতত সত্ৰানুষ্ঠানৰ ঐতিহ্য কিমানদূৰ ৰক্ষিত হ'ব ই সন্দেহৰ বিষয়।

সত্ৰৰ আপদালত থাকি, সত্ৰৰ খৰচেৰে পঢ়া শুনা কৰি বহুতো ল'ৰাই জীৱনত প্ৰতিষ্ঠিত হোৱাৰ পিছত সত্ৰৰ পৰা ওলাই আহি বৈষয়িক জীৱন আৰম্ভ কৰা দেখা যায়। এইসকলৰ অধিকাংশৰে সত্ৰৰ প্ৰতি, সত্ৰীয়া ভাৱধাৰাৰ প্ৰতি দায়বদ্ধতা পুতৌলগা ধৰণেৰে কম।

সত্ৰ আৰু স্বাস্থ্য

শঙ্কৰদেৱে যোগাভ্যাস কৰা, যোগৰ মাধ্যমেৰে নানা অসাধ্য সাধন কৰাৰ কাহিনী চৰিতপুথিবোৰত অলেখ আছে। শঙ্কৰদেৱ সৰ্বকালৰ এজন শ্ৰেষ্ঠ যোগ বিদ্যাবিদ। শুদ্ধভাৱে শাৰীৰিক মানসিক স্বাস্থ্য ৰক্ষাৰ নানা বিধি পালন কৰি শঙ্কৰদেৱ এক দীৰ্ঘ জীৱনৰ গৰাকী হৈছিল। গড় আয়ুসে পঞ্চাছো নোচোৱা সমকালীন দেশখনত তেওঁ ছকুৰি বছৰ জীয়াই আছিল। ভাৰতীয় যোগচৰ্চাৰ লগত পৰিচিত মানুহমাত্ৰেই জানে যে যোগৰ দ্বাৰা সাধাৰণ অৱস্থাত অসুস্থৰ যেন লগা বহু কথাই সম্ভৱ। আজি গনমাধ্যমে স্বামী ৰামদেৱ মহাৰাজক সৰ্বসাধাৰণলোকৰ মাজলৈ লৈ যাব পৰাতকৈও তাহানি সংকটময় বাট-পথ, ৰাজনৈতিক - সামাজিক প্ৰতিবন্ধকতাৰে ভৰা অসমৰ জনগনৰ মাজত শঙ্কৰদেৱ নিৰ্দেশিত নাম - কীৰ্ত্তন, হাত চাপৰি, সুষম খাদ্যৰ ধাৰণা, প্ৰকৃতিৰ স'তে জীয়াই থকা

ধাৰণা ইত্যাদি বিয়পি পৰাতো অধিক গৰিমামণ্ডিত। শঙ্কৰদেৱৰ গাত ছাঁৰ দৰে লাগি থকা মাধৱদেৱো যে এইবোৰ গুণেৰে গুণান্বিত আছিল এই কথা মাধৱপুৰুষৰ জীৱনৰ প্ৰতি লক্ষ্য কৰিলেই ওলাই পৰে। পৰম্পৰাগতভাৱে সত্ৰত থকা ভকত - বৈষ্ণৱসকললৈ স্বাস্থ্য ৰক্ষাৰ এই বিধিসমূহ প্ৰবাহিত হৈ আহিছে। সত্ৰৰ উদাসীন ভকতসকলৰ ক্ষেত্ৰত যেন এই কথা অধিক প্ৰযোজ্য।

সত্ৰ অনুষ্ঠানক সুপৰিকল্পিতভাৱে গঢ় দিওতা মাধৱদেৱৰ অনুকৰণতে পৰৱৰ্তী পৰ্যায়তো সত্ৰসমূহত এক উদাসীন পৰম্পৰা আৰম্ভ হৈছিল। শৃঙ্খলাবদ্ধভাৱে সাধ্বিক ৰীতি-নীতিৰে সুস্থ, সুন্দৰ, সৰল আৰু দীৰ্ঘ জীৱন যাপন কৰা এনে উদাসীন ভকত সম্ভৱত পৃথিৱীৰ আন কোনো প্ৰান্ততে নোলাব। এনে ভকতৰ জীৱনৰ ওপৰত আলোক পাত হ'লে তেনেলোকৰপৰা আমি শৰীৰ, মন, আত্মাৰ বিকাশৰ অলেখ তত্ত্ব আৰু উপায় যে লাভ কৰিব পাৰিম ই নিশ্চিত। কমলাবাৰী সত্ৰ, আউনীআটি সত্ৰত এতিয়াও এনে বহু ভকত আছে যি খাদ্যাভাস, প্ৰানায়াম, শৰীৰ-চৰ্চাৰে নিজৰ শৰীৰ-মন বয়সতকৈও সুন্দৰ-সজীৱ কৰি ৰাখিছে। সংশ্লিষ্ট সত্ৰসমূহে কোনো গৱেষকৰ দ্বাৰা এনে ভকতৰ জীৱন শৈলী “expose” কৰাব পাৰিলে বিশ্বই শাৰীৰিক-মানসিক উত্তৰণৰ নতুন তথ্য কিছুমান যে লাভ কৰিব ইয়াত সন্দেহৰ অৱকাশ নাই।

সত্ৰ আৰু নাৰী

কুকুৰ-চণ্ডাল-গাধ এই পৃথিৱীত সকলোৰে সমান অধিকাৰ স্বীকাৰ কৰি শঙ্কৰগুৰুয়ে তেওঁৰ দ্বাৰা প্ৰৱৰ্ত্তিত ভক্তিধৰ্ম্মত সমতাৰ এক বিৰল আদৰ্শ প্ৰতিষ্ঠা কৰি থৈ গৈছে। নিজৰ ৰচনাৱলীত সমূহ জীৱৰ প্ৰতি দয়া প্ৰদৰ্শনৰ বাবে জীৱশ্ৰেষ্ঠ মানুহক তেওঁ বাৰে বাৰে আহ্বান জনাইছে। যি শঙ্কৰদেৱে ইতৰ প্ৰাণীকো মৰ্যাদা দিব জানিছিল, যি শঙ্কৰদেৱে পত্নীৰ ওপৰতো নিজ ধৰ্ম্ম জাপি দিবলৈ জোৰ

কৰা নাছিল সেই শঙ্কৰদেৱৰ ৰচনাত নাৰী-পুৰুষ নিৰ্বিশেষে সকলো মানুহ সমানেই নিজ আবেগ - অনুভূতি প্ৰকাশৰ ক্ষেত্ৰত স্বাধীন। শঙ্কৰদেৱকৃত সীতা চৰিত্ৰই ইয়াৰ উৎকৃষ্ট প্ৰমাণ। পৰিহাসৰ কথা যে এইজন শঙ্কৰদেৱৰ মানস সন্তান সত্ৰসমূহৰ অধিকাংশই নাৰীক উপযুক্ত স্থান দিয়াৰপৰা বিৰত আছে। সত্ৰৰ শিচ্ বুলি কওঁতে নাৰীকো সামৰি লোৱা নহয়নে? বৰপেটা সত্ৰৰ নুমাও-নুমাও চাকিগছি এগৰাকী নাৰীয়েই জ্বলাই ৰখা নাছিলনে? সত্ৰৰ অধিকাৰৰ সুযোগ্য সন্তান পদ্মাৱতীয়ে সুলতিত গীত-পদ ৰচনা কৰি নাৰীৰ মাজত থকা পাৰদৰ্শিতাৰ ঘোষনাকে কৰা নাছিলনে? তেনেহলে বহুতো সত্ৰৰ অধিকাৰে মহিলা গৱেষকক পুথি-পাজি চুবলৈ দিবলৈ টান পোৱাৰ অন্তৰালত তেওঁলোকৰ নিজৰ ভিতৰত থকা এলাম্বুকলীয়া চিন্তা - ভাৱনা নহয়নে? (লেখিমপুৰৰ নাৰায়নপুৰ অঞ্চলৰ বেলগুৰি সত্ৰ, কামৰূপৰ বাণী অঞ্চলৰ আমৰঙ্গা, শিৱসাগৰৰ নাৰ্জিৰা অঞ্চলৰ কাটনিপাৰ সত্ৰৰ অধিকাৰ আৰু ভড়ালীসকলৰ দৰে ব্যতিক্ৰমী মহানুভৱসকলৰ ওচৰত ক্ষমা প্ৰাথনাৰে)

তেনেহ'লে কিয়, কিয় আমাৰ সত্ৰৰ কীৰ্ত্তন ঘৰত নাৰীৰ প্ৰৱেশ নিষিদ্ধ কৰি ৰখা হৈছে? উত্তৰ আহিব পাৰে, “এই প্ৰশ্নৰ উত্তৰ নাৰীকেই সোধক, কাৰণ কীৰ্ত্তন ঘৰৰ প্ৰৱেশ পথত এগৰাকী নাৰীক প্ৰথম বাধা দিব আন এগৰাকী নাৰীয়েই।” কোন এই নাৰী? জন্মৰপৰা পুৰুষক প্ৰথম শ্ৰেণীৰ নাগৰিক হিচাপে জ্ঞান কৰিবলৈ শিকি অহা এনে নাৰীৰ আছনে কোনো নিজস্ব সত্তা? সমতাৰ মানবীয় অনুভৱ? এনে নাৰী পুৰুষৰ প্ৰতিনিধি হিচাপেই এই কাৰ্য্যৰ বাবে আগবাঢ়ি অহা নাইনে? আচলতে এনে নাৰী মনৰ ভিতৰত এক পৰম্পৰাগত পুৰুষ সত্তাই অহৰহ ক্ৰিয়া কৰি থাকে।

সত্ৰ আৰু তন্ত্ৰ-মন্ত্ৰ

শঙ্কৰদেৱে পূজা-পাতল, তন্ত্ৰ-মন্ত্ৰৰ দৰে সামাজিক ব্যাধিৰ বিৰুদ্ধে নৱ-বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্ম থিয় কৰাইছিল আৰু এই

নৱবৈষ্ণৱ আন্দোলন সুপৰিকল্পিত-চলাই নিবলৈ সত্ৰৰ দৰে অনুষ্ঠান স্থাপন কৰিছিল। অনেক গুণেৰে পূৰ্বজ সত্ৰাধিকাৰসকলৰ কীৰ্ত্তি পাহৰি আজি কিছুমান সত্ৰৰ অধিক ফুকা, ডোল-তাবিজ, বেজ-বেজ ব্যস্ত। আঘোন মাহৰ দুপৰীয়া এখন যাওতে ভড়ালীজনে সদ্যশৰ অধিকাৰজনলৈ দেখুৱাই তে “বৃহস্পতিবাৰে তেওঁৰ শুই উঠাত হয় কাৰণ বৃহস্পতিবাৰে ডোল-নিবলৈ কে... হ”। গুৰুবাৰে এ... বস্ত্ৰ দিলে... হেনো। বি... বসন্ত ৰোগ... লাগিলে অতি উচ... কোনো... ৰাধিকাৰে তাবিজ... কৰে। অ... -গোড়ামীৰ বিৰুদ্ধে... দি ইতিহাস... যাৰা গুৰুসকলৰ... সৌ সিদিনা... গ... সত্ৰাধিকাৰ... দেৱগোস্বামী ইত্যাদি মহানস... উত্তৰসুৰী আৰু সমগোত্ৰীয় এই... লোকে সমাজত অন্ধবিশ্বাস-কুস... শিপাডালত সাৰ পানী যোগাইছে... নিজস্ব বৈষ্ণৱিক উন্নতিৰ লালসাত।

গৱেষণাৰ বাবে পুথি অনুসন্ধান

গৱেষণাৰ কামত শঙ্কৰদেৱ-প্ৰণীত একমাত্ৰ সংস্কৃত শ্লোক “ভক্তিৰত্নাকৰ”, পুথিখনৰ অসংখ্য অনুবাদ ৰামচৰণ ঠাকুৰৰ “ভক্তিৰত্নাকৰ” আৰু গোপালচৰণ কথ “ভক্তিৰত্নাকৰ”ৰ হাতে লিখা পুথিৰ অনুসন্ধান কৰি ২০০১ চনৰ ২০০৫ চনৰ সময়চোৱাৰ ভিতৰত সত্ৰলৈ যাওতে হোৱা অভিজ্ঞতাৰ এই লেখা প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। এই প্ৰ... উল্লেখযোগ্য যে সংগ্ৰহ পুথি হোৱা... সংগ্ৰাহকৰ নিৰ্বাচন আৰু প... বিশালতাই ভক্তিৰত্নাকৰক এক মে... পুথিৰ সমপৰ্যায়লৈ লৈ গৈছে। শঙ্কৰ... হাতে লিখা পুথিৰ নমুনা দুৰৰে কথা... ঠাকুৰ, গোপালচৰণ দ্বিজ বা তং... গুৰুসকলৰ হাতেলিখা পুথিও সম্প... পাবলৈ নাই। প্ৰায়ভাগ পুথিতে নকল

নাম নাই। একেখন পুথিৰে ভিন্ন পাঠপোৱাৰ পৰা, পুথিবোৰৰ মাজত পাঠৰ অমিল থকাৰপৰা, কিছুমান পুথিত আন পুথিত থকা একোটা বৃহৎ অংশ নোহোৱাৰ পৰা এই নকলসমূহ মূল পুথিৰ পৰা ভালেখিনি আঁতৰি অহা কথাতো ধৰিব পাৰি। এই কথাই সাধাৰণভাৱেই প্ৰমাণ কৰি দিয়ে যে সবহভাগ পুথিয়েই অযোগ্য ব্যক্তিৰ দ্বাৰা নকল কৰা হৈছিল। এটা কথা নিশ্চিত যে এই সবহভাগ পুথিৰে নকল কৰা হৈছিল সত্ৰসমূহত। নিত্য প্ৰসঙ্গত ব্যৱহৃত পুথিসমূহ সত্ৰৰ কোনো বিষয়া বা অধিকাৰ সকলৰ দ্বাৰা গাৰুই বাহাৰিক প্ৰয়োজনত নকল কৰোৱা হৈছিল। কাৰণ, অধিক ব্যৱহাৰৰ ফলস্বৰূপে সঁচা পুথি, তুলাপাতবোৰ চিগি গৈছিল। পুথিৰ এই দুৰৱস্থাৰ দায় বদ্ধতা ত্ৰৈমকালীন মুখ্য বিষয়ববীয়াসকলৰ নোপথোই উলাই কৰিব নোৱাৰে। এই কথাই সত্ৰসমূহ মাজেমধ্যে হ'লেও অযোগ্য ব্যক্তিৰ দ্বাৰা পৰিচালিত হোৱা কথাৰে ইংগিত বহন নকৰেনে?

পুৰণি পুথি-পাজি চাবলৈ বিচাৰোতে কেইখনমান সত্ৰৰ অধিকাৰে অকপটে জনালে যে তেওঁলোকে পুৰণি পুথি পঢ়িব নোৱাৰে; এতেকে সত্ৰত থকা স্বতঃ পুথিবোৰ কি পুথি তেওঁলোকে নাজানে। পুৰণি পুথিৰ ওপৰত কিবা কাম হ'লে তেওঁলোকে ভাল পায় সেয়ে আথে-বেথে একোবোজা পুৰণি পুথি উলিয়াই দিছিল, আমি নিজে চাই ল'বলৈ। তেওঁলোকৰ আতিথ্য আৰু আন্তৰিকতা মুগ্ধতাৰ কাৰক। আনহাতে অজ্ঞতা হতাশাৰ কাৰণ। নিসন্দেহে তেওঁলোকৰ সহযোগিতাই জ্ঞানৰ প্ৰতি থকা তেওঁলোকৰ পুৰুষানুক্ৰমিক শ্ৰদ্ধাবোধকে প্ৰতিফলিত কৰে। পুৰণি পুথি সংৰক্ষনৰ ক্ষেত্ৰত আমি জনাৰ ভিতৰত লখিমপুৰৰ ৰেলগুৰি সত্ৰৰ সত্ৰাধিকাৰ আৰু ভড়ালী বিশেষ শলাগৰ

পাত্ৰ।

সত্ৰীয়া অন্ধবিশ্বাস আৰু পুৰণিপুথি

বহুতো সত্ৰত এতিয়াও আউল ভাঙিব (পাঠ মিলাব) নোৱাৰা পুৰণি পুথিসমূহ নদীত উটুৱাই দিয়া বা পুৰি পেলোৱা হয়। বিহপুৰীয়াৰ সমীপৱৰ্তী এখন সত্ৰৰ ডেকা অধিকাৰক ইয়াৰ কাৰণ সোধাত তেখেতে কৈছিল যে তাকে নকৰিলে ঘৰত অসুখ-অশান্তি হয়, সত্ৰৰ শিচুকলৰ মাজত বিশৃংখলতাই গুৰুঘৰৰ প্ৰতি অনীহাই গা-কৰি উঠে। যি সত্ৰৰ ছত্ৰছাঁয়াত বহি পূৰ্বজ সুধীসকলে অলেখ কষ্ট স্বীকাৰ কৰি পাত-মহী গোটাই, নানা শাস্ত্ৰ অধ্যয়ন কৰি সাঁচিপতীয়া, তুলাপতীয়া পুথিসমূহ ৰচনা কৰি গ'ল; তেনে অমূল্য সম্পদৰ গৰাকী সেই সত্ৰ সমূহেই যদি সিবোৰৰ ধ্বংস কৰিবলৈ লয় তেনেহ'লে আৰু উপাই নাই। উল্লেখযোগ্য যে সেই সত্ৰৰ ডেকা অধিকাৰগৰাকীয়ে নাৰী হোৱা বাবেই আমাক সত্ৰত থকা এভাগ পুথিও চাবলৈ নিদিলে আৰু বুঢ়া অধিকাৰগৰাকীয়ে আমাৰ সন্মুখতে শৰণ দিয়া কাৰ্য্য সমাধা কৰি, পানী জাৰি দি আমাৰ উদ্দেশ্য জনাৰ পিছতো আমাৰ প্ৰতি কোনো আগ্ৰহ নেদেখুৱালে।

সংস্কৃতিত আঘাত

সংহতি পৃথক হ'লেও সত্ৰ একোখনৰ ঐতিহ্য, পৰম্পৰাৰ প্ৰতি আন সংহতিৰ লোকেও শ্ৰদ্ধাশীল মনোভাৱ ৰখা তথা পৰিয়ালৰ স্ত্ৰীগৰাকীৰ ফালৰ সত্ৰৰ প্ৰতিও সন্মান প্ৰদৰ্শন কৰিব পৰা এইখন অসমীয়া সমাজতে বৰ্ত্তমান শঙ্কৰ সংঘৰ সদস্য আৰু সত্ৰীয়া শিচুক মাজত হাই-কাজীয়া, অৰীয়া-অৰিয়ে এনে পৰ্য্যায় পাইছেগৈ যে কেইবছৰমান আগতে 'নামকীৰ্তনীয়া'-'মাহেকীয়া' মানুহৰ মাজত হোৱা হতাহতিত লখিমপুৰ জিলাৰ হাৰমতি অঞ্চলত এজন বৃদ্ধলোকৰ মৃত্যু ঘটে। আজিৰ অসমত সামাজিক ভাৱে বৈবাহিক

সূত্ৰে বান্ধখোৱাৰ পিছতো দুখন ঘৰৰ মাজত বৈবাহিক এক অন্যতম কাৰণ এই ধৰণৰ ধৰ্মীয় শাখাৰ ভিন্নতা। ধৰ্মৰ অধিকাৰ সকলোৰে আছে। নাৰীৰো। বিবাহৰ পিছত নিজৰ ধৰ্মীয় সংস্কাৰ বাদ দিবলৈ কোনো মানুহ বোধ্য নহয়। নাৰীৰ নিজস্ব কোনো ধৰ্ম বিশ্বাস নাই-এনে কথা হ'ব নোৱাৰে। স্বয়ং শঙ্কৰদেৱে তেওঁৰ পত্নীক মূৰ্ত্তিপূজাৰ পৰা বিতাৰিত কৰিব পৰা নাছিল। অথচ সেইখন সামন্ত্যুগীয় সমাজত গুৰুজনাই অতি সহজেই তেওঁৰ পত্নীক জোৰ কৰি নিজ ধৰ্ম গ্ৰহণ কৰিবলৈ বাধ্য কৰিব পাৰিলেহেঁতেন।

সামৰণি

বুদ্ধই মূৰ্ত্তিপূজাৰ বিৰোধিতা কৰি সাধাৰণ মানুহৰ বাবে ধৰ্ম প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল। পৰৱৰ্তীকালত এই ধৰ্মত মূৰ্ত্তিপূজা সোমাল আৰু ধৰ্মত বিভাজন হ'ল। সমগ্ৰ পৃথিৱীতে বহুল প্ৰচলিত খ্ৰীষ্টান ধৰ্মায়ো যীচুখ্ৰীষ্টৰ মূল সঁতি অব্যাহত ৰাখিব নোৱাৰি বিভাজিত হৈ পৰিল। ইছলাম ধৰ্মৰ চিয়া-চুম্বীৰ সংঘাটৰ বাতৰি বাতৰিকাগজত প্ৰায়ে থাকে। হিন্দু ধৰ্মৰ বিভিন্ন শাখাৰ দৰে শঙ্কৰদেৱৰ নৱবৈষ্ণৱ ধৰ্মৰো শাখা-উপশাখাৰ মাজৰ দ্বন্দই চৰম সীমা পাইছেগৈ। পৰম্পৰা আৰু সংস্কাৰে যেন ধৰ্মীয় 'sentiment' কেই মানুহৰ সবাতোকৈ শক্তিশালী 'sentiment' কৰি তুলিছে। আজিৰ পৃথিৱীত প্ৰাকৃতিক কাৰণতকৈ ধৰ্মীয় উন্মাদনাৰ বশৱৰ্তী হৈ মৃত্যুবৰণ কৰা লোকৰ সংখ্যা অধিক। এনেসময়ত সত্ৰসমূহে খ্ৰীষ্টান মিছনেৰীসকলৰ দৰে, পূৰ্বজ অধিকাৰসকলৰদৰে জনগনৰ মাজলৈ গৈ শঙ্কৰদেৱৰ আদৰ্শ আৰু সহনশীলতাৰ বাণী বিলাই সমাজক অধিক বিপৰ্য্যয়ৰ পৰা ৰক্ষা কৰিব পাৰে আৰু এখন উন্নত বিজ্ঞানসন্মত সমাজ গঠনৰ বাটকটীয়া হ'ব পাৰে।

With Best Compliments From :

Unveiling Excellence

Dream a career fulfil it at US

UNIVERSITY OF SCIENCE & TECHNOLOGY, MEGHALAYA

UG COURSES

- BSc Physics
- BSc Chemistry
- BSc Botany
- BSc Zoology
- BSc Microbiology
- BSc Biotechnology
- BSc Food Science
- BSc Industrial Chemistry
- BA Political Science
- Bachelor of Physiotherapy (BPT)
- BA Psychology
- BA Sociology
- BA English
- B.E** Approved

- BCA**
- BBA**
- B.Com(H)**
- BSW**
- BA LLB & LLB** Approved by BCI

PG COURSES

- MSc Biotechnology
- MSc Chemistry
- MSc Zoology
- MSc Botany
- MSc Maths
- MSc Physics
- MSc Electronics
- MSc Env. Science
- MSc Industrial Chemistry
- MSc Sport Physiotherapy
- MSc Biochemistry
- MSc Microbiology
- MA English
- MA Education
- MA Political Science
- MA Economics
- MA Sociology
- MA Rural Development
- MA/MSc Geography
- MLISc
- MBA** Approved by AICTE, New Delhi

Approved by:
**UGC, AICTE,
BCI & NCTE**
Member: **AIU & A**

- MCom**
- MSW**
- MCA**

CAMPUS OFFICE

Techno City, Khanapara, Kling Road
Baridua, 9th Mile, Ri-Bhoi, Meghalaya-793101
Ph. 0361-2895030, 2895080/700230751
E-mail : ustm2011@gmail.com

CORPORATE OFFICE

ERD Foundation, ERDF Bhawan,
Bhetapara-Lalmati Road, Near Bhetapara Chariali
Guwahati-28, Ph. 0361-2235768

www.ustm.ac.in

উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ সংস্কৃতি আৰু সামাজিক সমন্বয়

• ড° সুচিত্ৰা পাঠক

ভাৰত এখন নিৰপেক্ষ দেশ। ভাৰতৰ স্বৰূপ হৈছে বিভিন্নতাৰ মিলন। হিমালয়ৰ পৰা কন্যাকুমাৰীলৈ, গুজৰাটৰ পৰা উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চললৈ বিভিন্ন জাতি, ধৰ্ম, ভাষা, সংস্কৃতিৰ সমন্বয় ঘটিছে। সামাজিক আদৰ্শৰ বাবেই ভাৰত এক ধৰ্ম নিৰপেক্ষ দেশ ৰূপে পৰিচিত। ভাৰতীয় সেইজনেই যি জনে সামাজিক সমন্বয়ক হাতে-কোঁঠোত ধাৰণ কৰিব পাৰিছে। পিছে অনৈক্যৰ মাজত একাত্মতা কৰিবলৈ বৰ্তমান অপশক্তি সমূহে অহৰহ চেষ্টা চলাই আছে।

ভাৰতৰ সামাজিক সমন্বয়ৰ বাস্তৱ ক্ষেত্ৰ হ'ল উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চল। অসম, মেঘালয়, অৰুণাচল, মিজোৰাম, মণিপুৰ, নগালেণ্ড, ত্ৰিপুৰা আৰু চিকিমলৈ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চল। প্ৰকৃতিয়ে অনুপম সৌন্দৰ্য্য ঢালি দিছে। পাহাৰ-পৰ্বত, নদ-নদী, ভৈয়াম-সমতল আদিৰে ভৌগোলিক দিশেৰে সুন্দৰ পৃথকীকৰণ হৈছে। প্ৰতিখন ৰাজ্য সমৃদ্ধিশালী প্ৰাকৃতিক সম্পদ আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰৰে ভৰা। বৈচিত্ৰময় জন-জীৱন, বিভিন্ন জাতি-উপজাতি আৰু জনগোষ্ঠীৰ সংগমস্থল উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চল। ইয়াৰ সংস্কৃতিও বৈচিত্ৰপূৰ্ণ। সামাজিক ৰীতি-নীতি, আচাৰ-ব্যৱহাৰ, ভাষা-ধৰ্ম বেলেগ বেলেগ। সংস্কৃতিৰ শ্ৰদ্ধক মানুহ। পাহাৰ, ভৈয়াম, নদ-নদীক লৈ মানুহৰ জীৱিকা, ভাষা, কলা আৰু সংস্কৃতি গঢ়ি উঠিছে। যেনে— ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীৰ পাৰত গঢ়া লোহিত সংস্কৃতি আৰু বৰাক নদীৰ বৰাক সংস্কৃতি। মেঘালয়, মণিপুৰ, নগালেণ্ড, চিকিম, অৰুণাচল আদি ৰাজ্যৰ উজ্জ্বল ৰূপালী বৰফেৰে শোভিত পাহাৰ-পৰ্বত আৰু চঞ্চল-যৌৱনা ঝৰণা-নদীক লৈ ভিন্ন সংস্কৃতি গঢ়ি উঠিছে। নৰ-নাৰীৰ পৰিহীত বেশভূষাও অপূৰ্ব। উক্ত ভিন্নতা থাকিলেও এটা ক্ষেত্ৰত আটাইকেইখন ৰাজ্যৰ মিল আছে সেয়া হ'ল কৃষি। চিৰাচৰিত ধৰ্মও যেন কৃষিৰ সৈতে মিলি একাকাৰ হৈছে। কেঁচা মাটিৰ সৈতে ইয়াৰ মানুহৰ নিবিড়তা গভীৰ। যেনে— অসমৰ বিহু কৃষি ভিত্তিক উৎসৱ। অসমৰে বিভিন্ন জাতি-উপজাতিয়ে কৃষি উৎসৱ নিজস্ব ৰীতি-নীতিৰে পালন কৰে। যেনে— ৰাভা সকলৰ বায়খো, মিচিং সকলৰ আলি আই লুগাং আদি। অৰুণাচলৰ কৃষি উৎসৱ ন্যাকুম, মিজোৰামৰ পলকুট, মীমকুট, গাৰো সকলৰ ৰঙচুগালা, শস্য চপোৱা বাঙ্গালা, নগালেণ্ডৰ চখেসঙ্গ নগা সকলৰ খিলুনী, আও নগা সকলৰ মোৎসু উৎসৱ,

সেমা নগাৰ তুলুনী, ত্ৰিপুৰাৰ মাইকাতাল চামনি, লুচুং চিকিমৰ নৱবৰ্ষৰ কৃষি ভিত্তিক উৎসৱ।

উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ বাবে-ৰহনীয়া সংস্কৃতি সৃজন কৰ্তা হ'ল বসবাস কৰা মানুহখিনি। ভূমণ্ডলৰ যি স্থানত যেনেদৰে জীৱন নিৰ্বাহ কৰে তাতেই বিশেষ বিশেষ সংস্কৃতিৰ জন্ম হয়। ঋতু বিষয়ক উৎসৱ, লোকাচাৰ, লোক বিশ্বাস, গীত-মাত উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ প্ৰাণ স্বৰূপ। অসমৰ ৰঙালী বিহু, ত্ৰিপুৰাৰ বিবু, মণিপুৰৰ চৈৰাওবা, লাই-হৰা-ওবা, মিজোৰামৰ চাপচাৰ বুট, অঙ্গামী নগা সকলৰ নগোবী উৎসৱ আদি। ইয়াৰ উপৰিও প্ৰত্যেক ৰাজ্যৰ ধাৰ্মিক অনুষ্ঠান, জন্ম-বিবাহ, নামাকৰণ, মৃতক ও মৃতকৰ সদগতিৰ বাবে বিভিন্ন ৰীতি-নীতি আছে। উক্ত সংস্কৃতিবোৰ প্ৰজন্মৰ পিছত প্ৰজন্মই বহন কৰে। কিন্তু সময় পৰিবৰ্তনশীল। আধুনিকতাৰ প্ৰভাৱত উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ কিছুমান থলুৱা লোকাচাৰ, গীত, জনবিশ্বাস, ভাষা সমাজৰ পৰা হেৰাই গৈ আছে। যেনে— অসমৰ পচতি উৎসৱ, মহোহো ভেল দিয়া, আইনাম, বিয়ানাম আদিৰ বিষয়ে বহুতো উঠি অহা প্ৰজন্মই নাজানে। নিজৰ সংস্কৃতি আৰু ভাষা নজনাৰ বাবে নতুন প্ৰজন্মই কেৱল দায়ী নহয়। উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ পৰিৱেশ-পৰিস্থিতি, অগ্ৰজসকলৰ ত্ৰুটিপূৰ্ণ নীতি, কৰ্ম, বিশ্বাসনৰ প্ৰভাৱ, ক্ষেত্ৰবাদ, ৰাজনৈতিক যড়যন্ত্ৰ, সাম্প্ৰদায়িকতা, ভ্ৰষ্টাচাৰ, অশিক্ষা আদি নানান সমস্যাৰ বাবে আমাৰ মাজৰ পৰা আমাৰ জাতীয় সংস্কৃতি হেৰাই গৈ আছে। আইতা, ককা নতুবা তাৰো আগৰ দিনবোৰত অসমৰ বিহু যি পবিত্ৰ ভাৱে পালন কৰা হৈছিল আজি আমি তেনেদৰে পালন কৰোনে? অকল অসমতেই নহয় সমগ্ৰ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ একেই হতাশজনক পৰিস্থিতি।

ইতিহাসৰ পৃষ্ঠা লুটিয়ালে আমি পাওঁ যে বিদেশীৰ লোভনীয় দৃষ্টি উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলত। জংগলী বুলি ইতিকিং কৰিছে অথচ লোভ এৰা নাই। সভ্য বুলি গৰ্ব কৰা ইংৰাজ সকল বেপাৰৰ চেলু লৈ আহি উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ জাতীয় জীৱনত যথেষ্ট প্ৰভাৱ পেলায়। মানুহক শিক্ষা দিয়া, শিক্ষিত কৰাৰ আৰত মূল উদ্দেশ্য আছিল শাসন কৰা আৰু ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰা। মিছনাৰী সকলৰ প্ৰভাৱত উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ মেঘালয়, মিজোৰাম, নগালেণ্ড আদি ৰাজ্যৰ প্ৰায় মানুহেই খৃষ্টান ধৰ্মত দীক্ষিত হৈছে। তেওঁলোকৰ ৰাজ্য ভাষা ইংৰাজী। অসমতো

ইয়াৰ প্ৰভাৱ পৰে। বৰ্তমানেও দেখা যায় মাজুলী সত্ৰ, বৰপেটা সত্ৰৰ কিছুমান আচ্যৰন্ত লোক আৰু ভিতৰুৱা গাওঁ আৰু অনুন্নত অঞ্চলৰ সহজ-সৰল মানুহৰ সৰলতা, দৰিদ্ৰতা, অশিক্ষা আৰু নিৰ্বোধিতাৰ সুযোগ লৈ ধৰ্মান্তৰকৰণ আৰু থলুৱা সংস্কৃতিৰ বিনাশ হৈ আছে। বাস্তৱ অনুভৱৰ পৰা ক'ব পাৰি যে ধৰ্মান্তৰকৰণ আৰু স্বসংস্কৃতিক পাহৰা মানুহবোৰ বেছি কঠোৰ, অসাম্যবাদী আৰু বক্ষণশীল হোৱা দেখা যায়। উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ বৰ্তমান ভাষিক আৰু সাম্প্ৰদায়িক জ্বলন্ত পৰিস্থিতিয়ে ইয়াৰ প্ৰমাণ।

অকল যে ইংৰাজ আগমনৰ বাবেই এনে পৰিবৰ্তন হৈছিল সেয়া নহয়। সামাজিক পৰিবৰ্তনৰ মূলতে ৰাজনৈতিক কাৰণ। ইংৰাজ আগমনৰ আগতেও শাসকগোষ্ঠীৰ ৰাজনৈতিক উদ্দেশ্যৰ বলি হয় জনসাধাৰণ আৰু জনসাধাৰণ দ্বাৰা সৃষ্ট লোক-সংস্কৃতি। মানুহৰ মাজত ভাঙোন আনে ৰাজনৈতিক, ধাৰ্মিক যড়যন্ত্ৰ আৰু অশিক্ষাই। মধ্যযুগত মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱে মানুহৰ মাজত হিংস্ৰতা আৰু অজ্ঞানতা বুজি পাইছিল। শাসক, প্ৰতিপত্তিশালী লোকৰ দূৰভিসন্ধি আৰু অত্যাচাৰৰ বলি হৈছিল তেৰাও। মানুহৰ মাজৰ ভেদা-ভেদ, উচ্চ-নীচ, প্ৰভুত্ব আদিৰ অৱসান ঘটাই মানুহৰ মাজত একতাৰ ডোলেৰে বান্ধিবলৈ উক্ত আধ্যাত্মিক ভাব তথা নৱ কলা সংস্কৃতি উদ্ভাৱন কৰি জাতি-ধৰ্ম নিৰ্বিশেষে মানুহক এক কৰিব বিচাৰিছিল। সেয়ে শংকৰদেৱে এক শৰণ ভাগৱতী নামধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰিছিল। মহাপুৰুষ জনাই সমাজৰ অৱহেলিত মানুহে প্ৰৱেশ কৰিব নোৱাৰা মন্দিৰৰ পৰা ঈশ্বৰক উলিয়াই আনি সৰ্বসাধাৰণ মানুহৰ মাজত স্থাপন কৰিছিল। ব্ৰাহ্মণ, শুদ্ৰ, হিন্দু-মুছলমান, শাক্ত-বৈষ্ণৱৰ সংকীৰ্ণ প্ৰাচীৰ ভাঙি সমন্বয়ৰ সেতু গঢ়িছিল। যেনে—

কিৰাট কছাৰি খাচি গাৰো মিৰি

যৱন কঙ্ক গোৱাল

অচম মুলুকৰজত তুৰুক

কুবাচ ম্লেচ্ছ চণ্ডাল।

অনৈক্যৰ মাজত ঐক্য আনিবৰ বাবে শংকৰদেৱে নামঘৰ, সত্ৰ, সাহিত্য, কলা, উৎকৃষ্ট ভাস্কৰ্য্য ৰচনা কৰিছিল। তেওঁৰ দৰেই মধ্যযুগৰ ভাৰতীয় সন্ত-কবি তুলসীদাস আৰু কবীৰৰ মূল ভাৱাংশই আছিল সামাজিক সমন্বয় আৰু জন কল্যাণ। বৰেণ্য ব্যক্তি সুধাকৰ্ণ ড° ভূপেন হাজৰিকাৰ জীৱনৰ মূল লক্ষ্যই আছিল সামাজিক সমন্বয়। সমগ্ৰ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলক এক অখণ্ডিত শক্তিশালী শক্তি কৰি ধৰি ৰাখিবলৈ তেওঁৰ কলম, গীত-মাতেৰে মানৱ ধৰ্মক অমৰ কৰি থৈ গৈছে। প্ৰতিটো গীতৰ ভাৱাৰ্থ উপলব্ধি কৰিলে সকলোৱে ৰোমাঞ্চিত হয়। যেনে— মহাবাহু ব্ৰহ্মপুত্ৰ, মহামিলনৰ তীৰ্থ, কত যুগ ধৰি প্ৰকাশি আহিছে সমন্বয়ৰ অৰ্থ, মিলিব লাগে মিলাব লাগে বৰীন্দনাথেও ক'লে, শ্বিলঙৰে গধূলি, অসমী আই কপহী গুণৰো নাই শেষ, ভাৰতৰে পূৰ্ব দিশত সূৰ্য্য উঠা দেশ।

সামাজিক-সাংস্কৃতিক সমন্বয় অবিহনে উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ শান্তি আৰু বিকাশ অসম্ভৱ। ইয়াৰ প্ৰয়োজনীয়তা অতীত, বৰ্তমান

আৰু ভৱিষ্যতেও থাকিব। বৰ্তমান সামাজিক-সাংস্কৃতিক কথাই আমাক আঘাত কৰে কিয়? কিয়নো সেই অপূৰ্ব আৰু জীৱনৰ মূল আধাৰ আমি হেৰুৱাব ধৰিছো। অতীত পূৰ্বাঞ্চল এক আছিল। সাম্প্ৰদায়িকতা, আতঙ্কবাদ, হিংসা দমননীতি, ৰাজনৈতিক-ধাৰ্মিক শোষণ, জনসংখ্যা বৃদ্ধি আগমন, দৰিদ্ৰতা, প্ৰাকৃতিক পৰিৱেশৰ অবনতি আদি সমস্যাই উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ জনসাধাৰণক ভাৰাক্ৰান্ত কৰি আই মাতৃৰ দেহ চিৰাচিৰ কৰি সন্তান সকলে নিজ নিজ স্বাধীনতা স্থাপনত মতলীয়া হৈছে। স্বাধীনতাৰ অৰ্থ এয়াই নেকি স্বাধীন হ'ল আমি পালো কি? ১২ তম স্বাধীনতা দিৱস কৰিলো, অথচ দুৰ্বিহ জীৱনৰ সোজা অপৰিবৰ্তিত হৈয়ে। আমিবোৰ ইমানেই নিৰ্দয়, অশিক্ষিত আৰু অন্ধ হৈ পৰিছো যে সংস্কৃতি আৰু ভাষা পাহৰি আন সংস্কৃতি অন্ধভাৱে অনুৰণ আছে। ভেলেইণ্টাইন ডে, ফ্ৰেংকো পো ড আদি সংস্কৃতি প্ৰ নিজকে সভ্য আৰু ধন্য মানিছো।

উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ জাতীয় হিংসৰ সমূহ আন্ত কোম্পানী সমূহে লোভনীয় অনুৰণ দিয়াৰ বাবে আমি আমাৰ পাহৰি আপুত হওঁ। এই উদাৰতাৰ আঁধৰ ৰহস্য জানিও ধূ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছোঁ। আমি আচলতে শিপাহীন গছৰ ডাল স পৰিছো। বিজ্ঞান-প্ৰযুক্তিয়ে মানুহৰ সন্মুখত দুটা পথ দিছে স আৰু অসৎ পথ। ভোগবাদী মানসিকতাই মানৱ সমাজক পথলৈ নিছে। মই অসমীয়া, সিনগা, তেওঁ খাচি, তেওঁলোক বুলি কৈ আমি কি ভাব প্ৰতিপন্ন কৰিব বিচাৰিছো, আমাৰ এটাই হ'ব নোৱাৰে নেকি? নতুন প্ৰজন্মৰ আগত আমি কি কৈ কেৱল ঘৃণা আৰু বিদ্বেষ। আমাৰ আত্মমহন দৰকাৰ।

বিজ্ঞানে যেতিয়া মানুহৰ সমস্যা সমাধানত বৈজ্ঞানিক পদ্ধতিৰে হাৰ মানে তেতিয়া আমাৰ সমাজৰ লোক বি লোকাচাৰ, লোক সংস্কৃতিয়ে বিপন্ন মানুহখিনি একত্ৰিত কৰি যাদুৰ দৰে কাম কৰে। ধৰ্মীয় অন্ধবিশ্বাস, ডাইনী হত্যা অপসংস্কৃতি যিয়ে মানুহৰ অমঙ্গল কৰে তাক সম্পূৰ্ণৰূপে পৰি কৰি মঙ্গলময় সংস্কৃতি যিখিনি এতিয়াও অলপ আছে তাক ৰখাটো আমাৰ সকলোৰে দায়িত্ব আছে। যেনে খৰাং খেতিয়কে শস্যৰ সমৃদ্ধিৰ বাবে বৰষুণ অনাৰ কাৰনে তেফুলী পাতি আহ্বান কৰে। এনেকুৱা জনবিশ্বাসত জাতি-ধৰ্ম, উচ্চ- কথা নাহে। ই সকলোকে একত্ৰিত কৰে। গতিকে উত্তৰ-পূৰ্ব মানুহক আলোকিত কৰা, চৰিত্ৰ গঠন কৰা আৰু সমন্বয়বাদী ভাৱ গঢ়ি তোলাত লোক সংগীত, লোকবাদ্য, লোকাচাৰ, উৎসৱ আৰু মানুহক 'মানুহ' হিচাপে জীয়াই ৰখাৰ সঞ্জীৱনী মহৌষধ। উ পূৰ্বাঞ্চলৰ সামাজিক সমন্বয়ৰ মূল মন্ত্ৰ হ'ল 'শান্তিপূৰ্ণ' সহবাস। সহায়ক গ্ৰন্থঃ

১। ভাৰত মে সামাজিক সমস্যায়ঃ ড° পুষ্পৰাজ গৌতম আৰু ড° বিদ্যাপতি

২। পূৰ্বাঞ্চলৰ লোকাৎসৱঃ ড° ভূপেন বায় চৌধুৰী।

অই নিঃতম

• ড° সদানন্দ পায়েং

অই নিঃতম। ঐতিহাসিক অসমৰ এটি জনপ্ৰিয় লোকগীত। অই নিঃতমৰ পৰম্পৰা আৰু সুৰৰ মাধুৰ্যই ডেকা-গাভৰু, বুঢ়া-বুঢ়ী সকলোকে আকৰ্ষণ কৰে। বৰ্তমান অসমীয়া কবিতা, বিহুগীত, আধুনিক গীত আদিত এটি অই নিঃতমৰ প্ৰভাৱ লক্ষণীয়ভাৱে বৃদ্ধি পাইছে। অসমীয়াকে ধৰি অন্যান্য ভাষালৈকো অই নিঃতম অনুদিত হৈছে। বিশিষ্ট সাহিত্যিক হোমেন বৰগোহাঞিগদেৱৰ মতে— ‘...এতিয়া অসমীয়া সাহিত্যত, বিশেষকৈ কবিতাত, চলিছে মিচিঙৰ যুগ... মিচিঙৰ আপং আৰু অই নিঃতম হৈ পৰিছে অসমীয়া চেতনাৰ অংগীভূত, আপং আৰু অই নিঃতমে প্ৰলম্বভাৱে আলোড়িত কৰিছে অসমীয়াৰ কল্পনাক।’ অই নিঃতমৰ প্ৰভাৱ থকা ড° ভূপেন হাজৰিকাৰ ‘বোলো অ’ মিচিং ডেকাটি বজালিয়ে পেঁপাটি সুৰেৰে সজালি দেখো দিচাং মুখৰ নিশাটি’ শীৰ্ষক গীতটিয়ে সকলো সময়তে শ্ৰোতাৰ হৃদয়-মন জয় কৰি আহিছে।

অই নিঃতম দুটা পদৰ সমষ্টি। ‘অই’ শব্দৰ অৰ্থ চেনাই, সোণটো, মইনা আদি মৰমতে সৰি পৰা শব্দ। ‘নিঃতম’ৰ অৰ্থ ‘নিচুকুৰা’। অৰ্থাৎ মৰমসনা গীতেৰে চেনাইৰ মন জয় কৰিবলৈ গোৱা গীত। এতেকে অই নিঃতম হ’ল প্ৰেমৰ গীত, প্ৰেয়সীক ৰূপ-গুণৰ বৰ্ণনা প্ৰকাশক গীত। সেয়ে হ’লেও অই নিঃতমত কেৱল প্ৰেমৰ মিলন-বিচ্ছেদ বা কৰুণা নাথাকে, ইয়াত সমাজ জীৱনৰ আৰু প্ৰকৃতিৰ বিভিন্ন চিত্ৰও উপলব্ধ হয়। বৰেণ্য শিক্ষাবিদ টাবু টাইডৰ ভাষাত ক’বলৈ হ’লে মিচিং জনগীতৰ প্ৰধান ভাগটোৱেই হ’ল অই নিঃতম। এক কথাত ক’বলৈ হ’লে অই নিঃতমত যি নাই সি মিচিং সমাজতেই নাই। পণ্ডিত প্ৰফুল্ল দত্ত গোস্বামীয়ে অই নিঃতমক বিয়াদৰ গীত বুলি কৈছে।

অই নিঃতম বিষাদেৰে ভৰা যদিও ইয়াত সুখ-আনন্দৰো প্ৰকাশ ঘটে। প্ৰতিবছৰে বানে ধুই নিয়া নৈপৰীয়া মিচিং জনজীৱন দুখেৰে ভৰা যদিও সুখ-দুখ, পোৱা-নোপোৱাখিনিক অই নিঃতমৰ মাধ্যমেদি প্ৰকাশ কৰি তেওঁলোকে লাভ কৰে বিমল আনন্দ। দুখ-

সুখ, হৰ্ষ-বিষাদ সকলো সময়তে শুনিব পৰাটো অই নিঃতমৰ অন্যতম এক বৈশিষ্ট্য। অই নিঃতমত বিভিন্ন সময়ৰ সামাজিক, ৰাজনৈতিক আৰু অৰ্থনৈতিক জীৱনৰো প্ৰতিফলন লক্ষ্য কৰা যায়। ঔপনিবেশিক ইংৰাজৰ আগমনৰ সময়ত ৰচিত কোনো অখ্যাত মিচিং গঞাই ৰচনা কৰা তলৰ গীতফাঁকি আজিও মিচিং সমাজত অতি জনপ্ৰিয়। ভঙা ভঙা অসমীয়াত গোৱা গীতফাঁকি এনেকুৱা—

উজাইকৈ আয়িলে কোম্পানীৰ জাহাজ এ

দৌতে (টৌতে) টলমল কৰে

চপাই চপাইদে কলিকতাৰ জাহাজ এ

চেনেঙৰ বাতৰি উদুং (সোথো)

ঊনবিংশ শতিকাৰ শেষৰফালে মিচিং সমাজত প্ৰৱেশ ঘটা এই শ্ৰেণীৰ গীত-মাতবোৰ অসমীয়া মিচিং ভাষাৰ সংমিশ্ৰণত সৃষ্টি হ’লেও ইয়াত মিচিং সুৰৰ প্ৰভাৱ অধিক। অই নিঃতমবোৰ অসমীয়া বনগীত বা বিহুগীতৰ লগত সাদৃশ্য থাকিলেও সুৰৰ ক্ষেত্ৰত বৈসাদৃশ্য পোৱা যায়। অই নিঃতমৰ আৰম্ভণী সদায় তাৰাগ্ৰামত হয় আৰু ক্ৰমে মুদাৰা আৰু উদাৰগ্ৰামলৈ অৱৰোধণ হয়। অই নিঃতমত সাধাৰণতে সা ৰে মা পা ধা এই পাঁচোটা স্বৰেই ব্যৱহাৰ হোৱা দেখা যায়।

অই নিঃতম ক’ত কেতিয়া আৰম্ভ কৰিছিল কোৱা টান। ই মৌখিক সাহিত্যৰূপেহে জন্ম লাভ কৰিছিল। মানুহৰ মুখে মুখে বাগৰি অহা অই নিঃতম যিয়ে গায় তাৰেই মনৰ ভাষাৰূপে প্ৰকাশিত হয়। ইয়াৰ কোনো ৰচক থকা বুলি ক’ব নোৱাৰি। মানুহে মনৰ ভাব ভাষা শব্দৰ যোগেদি যেতিয়াৰ পৰা প্ৰকাশ কৰিব পৰা হ’ল, তেতিয়াৰ পৰাই এই মৌখিক সাহিত্যবোৰৰ জন্ম হৈছে। সময়ৰ স’তে পৰিবৰ্তন হৈ অই নিঃতমবোৰৰ ভাষা, সুৰ, পৰিৱেশনশৈলী আদিও পৰিবৰ্তন হোৱা দেখা গৈছে।

অই নিঃতম সৃষ্টিৰ মূল উৎস হ’ল প্ৰেম। ডেকা-গাভৰুৰ মিলন-বিচ্ছেদৰ কথা ইয়াত চিৰবিদ্যমান। কেইফাঁকিমান প্ৰেমমূলক

অই নিঃতম ইয়াতে উল্লেখ কৰি অসমীয়া ভাবার্থখিনিও দিয়াৰ
প্ৰয়াস কৰা হৈছে—

তুৰদাগ'চ পাঃমাংগম চিদিগ লৌদুপ পাংকুপী
পায়ি পীত্ৰাপ্ বাদগেলা অইনম দৌৰ চুকুপী।

ভাবার্থঃ এই জনমত নেপালেও সিজনমত পামগৈ
চৰাই-চিৰিকটি হৈ তোৰ স'তে উৰিমগৈ।

চিকাং অীমনা মীপীচিন আগ দৌময় কাপাঃমাং
তুৰদুং অীমনা মীপীচিন যাল দৌময় কাপাঃমাং

ভাবার্থঃ তোৰ মৰিশালীটোচোন নেদেখো মৰিলি বুলি ভাবিবলৈ
তোৰ ছাঁটোচোন নেদেখো জীয়াই আছ বুলি ক'বলৈ।

আৰুগই বিচুমাং অকুমই কুমবুমাং

আচিন অনাম দংয়িঙীম কীমূনই চুপীচিন

ভাবার্থঃ পথাৰ ওচৰ নহ'লগৈ ঘৰো কাষত নহ'লগৈ
মোৰ মনৰ কথাবোৰ তোকে খুলি ক'বলৈ।

মিচিং গাভৰু (কঃনৌং)ৰ তাঁত বোৰা ঘৰ থাকে। গাঁৱৰ সকলো
গাভৰু ছোৱালীয়ে একেলগে এই তাঁত ঘৰত কাপোৰ বয়।
কাপোৰত সৰগ ৰচনা কৰে। তাঁত বৈ থাকোতে তাঁত শালৰ মুখত
ক'ৰবাৰ পৰা উৰি অহা বিজুৰীয়া কপৌ এজনীয়ে কুৰলিয়াবলৈ
ল'লেই, অথবা দূৰণিৰ পৰা কুলি কেতেকীৰ ভাহি অহা মাত
শুনিলেই দুৰু দুৰুকৈ কঁপিবলৈ লয় গাভৰু মন। অজান ভাবত
বিভোৰ গৈ আপোনা-আপুনি ওলাই আহে অই নিঃতম হৈ
তেওঁলোকৰ মনৰ ভাব—

মীদুম তালীদ তাংকুবা কাপিলাঙৌই কাপুদুঃচং

ঙকগীংকীম্পী চেংকয়মী আচিনাং অদুচং

ভাবার্থঃ মুখত বহি কপৌজনী কিয় জানো বিনাইছে

মোৰ দৰেই কাৰোবাক (ছাগৈ) তাৰো মনত পৰিছে।

অই নিঃতম প্ৰেয়সীৰ দৈহিক বৰ্ণনাও শুবিলৈ পোৱা যায়।
প্ৰেয়সীৰ দেহৰ সৌন্দৰ্যই প্ৰেমিকৰ মন, শৰীৰ ক্ষত-বিক্ষত কৰে
আৰু অই নিঃতমত ইয়াৰ প্ৰকাশ ঘটে—

কাংকানীনা কাংকানী ক'কৰলি কাংকানী

অইয়া কাংকান কাযুমনম কাংকানয়ানী কামানী

ভাবার্থঃ ধুনীয়াৰো ধুনীয়া হইঠা চৰাই ধুনীয়া

তাতেতকৈয়ো ধুনীয়া তই চেনাই কলিজা।

নদীৰ সৈতে মিচিঙসকলৰ সম্পৰ্ক জন্ম-জন্মান্তৰৰ। নদী
নথকা মিচিং গাঁও এখন মিচিং গাঁও মিচিং গাঁও নালাগে। মাজ নিশাই
হওক বা ভৰ দুপৰীয়াই হওক, নদীৰ সিপাৰত কোনোবা ডেকাৰ
অই নিঃতমৰ সুৰত পাষণ হৃদয়ো কুমলি যাবলৈ বাধ্য।

দৌগুন আচি অংকাম্পী আচিনাঙী অঙাদুং
আমী মীৰাম ঔকাশী পীজুলাচিন আনচিমাং
ভাবার্থঃ শীতৰ শুকোৱা নদীৰ দৰে শুকাইছে মোৰ মনৰ নিজৰ
পানীৰেও সেমেকাব নোৱাৰি জুহালৰ দৰে তপত মোৰ

আনী ৰুংয়ি ৰুংয়িদ চিংগি তাগাদ পুনদুবং
কাজে অইয়া মালাংয় আজাউদাগম অকুমক
ভাবার্থঃ শিমলু মদাৰেৰে ভৰি আছে নদীৰ দুয়ো পাৰ
আহা দুয়ো মিলি এই পাৰতে সাজো এখন ঘৰ।

আচি বিতক বিতক'ল' বিতমুনলাভজে
গিন্মুৰ আঁচাৰ চাৰক'ল চাৰমিনাৰ ৰেংক
ভাবার্থঃ নদীৰ সোঁতে সোঁতে উটি যাওঁক
ফাগুনৰ বতাহত উৰি যাওঁ ব'ল।

মিচিং সকলৰ জাতীয় উৎসৱ আৰু য় লুগাং ফাগুন ম
পৰে। লুগাঙত নৃত্য-গীতত মতলীয়া হয় মিচিং ডেকা-গা
সিপাৰৰ 'গোমবাগ' (ঢোলৰ ছেওঁ) ইপাৰৰ গোমবাগ তাতে
ফাগুনৰ বা। ইচাট-বিচাট কৰা মনক অই নিঃতমেৰে শান্ত কৰে মি
ডেকা-গাভৰুৰে—

দাগতক আঁচাৰ চাৰদুবং চিংগি গিন্মুৰ য়দুবং
নগীংকলপ মীপাঃলা আচিনাং অদুবং

ভাবার্থঃ নামনিৰ পছোৱাত উৰিছে শিমলু তুলা
তোলৈ মনত পৰি মন মোৰ উৰে।

প্ৰেয়সীৰ মিঠা মিঠা অই নিঃতমত উত্ৰাৱল হৈ অই নিঃতমে
উত্তৰ দিয়ে প্ৰেমিকে—

নিঃতম মজন কঃনৌঙা অক' নিঃতম মদুনৌ

ঙককী আচিন গুংগাঙীম মানকাঙলা কাঃদুংনেয়

ভাবার্থঃ কি গীত জুৰিছ' অ' মোৰ চেনাই

মোৰ মনৰ গগনাক চাইছ নেকি বজাই— ইত্যাদি।

অই নিঃতমৰ ভাব-ভাষা সদায় প্ৰাঞ্জল। অই নিঃতম গো
কোনো নিৰ্দিষ্ট সময় বা ঠাই নাই। ইয়াক নিজান দুপৰীয়া হা
মাজত থকা এককাল পানীত আচ্ছাদন দাই থকা গাভৰুৰেও
পাৰে নাইবা প্ৰেমিক-প্ৰেমিকাৰ মিলনৰ আনন্দতো গাব পা
মুঠতে অই নিঃতম হ'ল মিচিং সমাজৰ মনৰ ভাব-ভাষা প্ৰকা
মাধ্যম। মিচিং অই নিঃতমে অসমীয়া মৌখিক সাহিত্যৰ উ
চহকী কৰিছে। ইয়াৰ প্ৰসাৰ আৰু শ্ৰীবৃদ্ধিৰ বাবে সক
সংস্কৃতিকৰ্মীক আগবাঢ়ি আহিবলৈ অনুৰোধ জনাই
সামৰিলো।

অসমৰ সত্ৰ আৰু সত্ৰীয়া সংস্কৃতিৰ এটি চমু অৱলোকন

• ড° দিপালী নেওগ গোস্বামী

‘সত্ৰ’ শব্দটোৱে প্ৰকৃততে (শাস্ত্ৰমতে) যজ্ঞভূমি বুজায়। যজ্ঞ মানে ‘পবিত্ৰ ভূমি’। শংকৰ মাধৱৰ দিনত জনসাধাৰণে বিয়য়াসক্তি ত্যাগ কৰি বৃদ্ধ, ব্ৰাহ্মণ, অব্ৰাহ্মণ সকলোৱেই দুজনা গুৰুৰ সান্নিধ্যত শৰণ ভজন ধৰ্ম গ্ৰহণ কৰিছিল।

‘সত্ৰীয়া মানে সত্ৰ + ভাবার্থে ঈয়, স্ত্ৰীলিঙ্গত্বাৎ আ = সত্ৰীয়া’। সত্ৰীয়া মানে সত্ৰস্থ বা সত্ৰব, সংস্কৃতি মানে পৰম্পৰাগতভাবে চলি অহা বিধি ব্যৱস্থাসমূহ। সত্ৰই ধৰ্ম, সাহিত্য, সংস্কৃতি, কলা, শিল্প আদি যাবতীয় কৰ্মসমূহ বহন কৰিছে। সত্ৰসমূহ বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ সংস্কৃতিৰে ভৰপূৰ। এই ক্ষেত্ৰত সত্ৰ এখন ‘বিশ্ববিদ্যালয়’ বুলি ক’লেও অত্যুক্তি নহয়। কিয়নো অসমৰ সত্ৰসমূহত ইয়াৰ দৃষ্টান্ত বহুত আছে। অসমৰ অন্ধসমীয়া হিন্দুসকলৰ নিজস্ব বৈশিষ্টপূৰ্ণ প্ৰাচীন সংস্কৃতিকে ‘অসমীয়া সংস্কৃতি’ বোলা হয়। এই অসমীয়া সংস্কৃতিৰ এটা ঘাই সূতি হ’ল ‘সত্ৰীয়া সংস্কৃতি’।

‘সত্ৰ’ শব্দটো প্ৰাচীন যদিও ব্যৱহাৰিক দিশত পৌৰাণিক নহয়। সত্ৰ শব্দৰ পৰিবৰ্তে স্থান বা থান নামৰ শব্দটো ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল। মহাপুৰুষ শংকৰদেৱেহে পোন প্ৰথমে সত্ৰ শব্দটো সৃষ্টি কৰিছিল। সত্ৰ মানে সং + ত্ৰ = পূণ্য ধামলৈ গতি কৰা অৰ্থাৎ বাৰ্মৎ (ধাৰ্মিক লোকক) লোকক ‘ত্ৰ’ (ত্ৰাণ কৰা) = সং লোকক ত্ৰাণ কৰে। সত্ৰ মানে এইবিলাককো বুজায় যেনে— (১) ধৰ্মস্থান, (২) যজ্ঞ, (৩) দাতব্য ভোজনালয়, (৪) নিৰ্ধাৰিত কাল, (৫) যোগ, (৬) কাৰ্যবিধি, (৭) গৃহ, (৮) অৰণ্য, (৯) আচ্ছাদন, (১০) সদাদান, (১১) সদাৱত, (১২) কৈতব, (১৩) ধন, (১৪) সৰোবৰ আদি। এই বিষয়ে ভাগৱতৰ প্ৰথম স্কন্ধ, দ্বাদশ স্কন্ধ, বৈবস্বত পুৰাণ, ন-ঘোষা আদিত বৰ্ণনা আছে। পাঁচশ বছৰৰ পূৰ্বতে অসমৰ তিনিখন মুখ্যস্থান বৰপেটা, মধুপুৰ আৰু কমলাবাৰীক স্থান বুলিলে আখ্যা দিয়া হৈছিল। ‘সত্ৰ’ শব্দটোৱে

প্ৰকৃততে (শাস্ত্ৰমতে) যজ্ঞভূমি বুজায়। যজ্ঞ মানে 'পবিত্ৰ ভূমি'। শংকৰ-মাধৱৰ দিনত জনসাধাৰণে বিষয়াসক্তি ত্যাগ কৰি বৃদ্ধ, ব্ৰাহ্মণ, অব্ৰাহ্মণ সকলোৱেই দুজনা গুৰুৰ সান্নিধ্যত শৰণ ভজন ধৰ্ম গ্ৰহণ কৰিছিল। ক্ৰমান্বয়ে সত্ৰ পৰম্পৰা বন্ধাৰ কাৰণে বৃদ্ধৰ ঠাইত বালকৰ সমাৰোহ হৈ কোনোৱে উদাসীন ব্ৰত এৰি গাহস্থ্য ব্ৰতালম্বন কৰিব ধৰিলে। উদাসীন সত্ৰসমূহত বালকৰ আয়ন চলি আছে আৰু এই নিয়ম যতদূৰ সম্ভৱ চলি থাকিব।

আজি কালি ক্লাচিকেল বা শাস্ত্ৰীয় বা ধ্ৰুপদী নৃত্য বুলিলে তামিলনাডুৰ ভাৰতনাট্যম, কেৰেলাৰ কথাকলি, উত্তৰ ভাৰতৰ কথক আৰু মণিপুৰৰ মণিপুৰী (বাস) নৃত্যকেই ধৰা হয়। অৱশ্যে বুৰঞ্জীৰ ফালৰপৰা সত্ৰীয়া নৃত্য মণিপুৰী বৈষ্ণৱ নৃত্যতকৈ প্ৰাচীন। ষোড়শ শতিকাতেই মহাপুৰুষ শংকৰদেৱৰ হাতত সত্ৰীয়া শৈলীয়ে গঢ় লয়। অৱশ্যে এই নৃত্য অসম উপত্যকাৰ ভিতৰতেই সংকীৰ্ণভাৱে সীমাবদ্ধ হৈ ব'ল। বৰীন্দ্রনাথৰ কলাক্ৰীয়ে মণিপুৰী নৃত্যক জগতৰ শিৰলৈ টানি লৈ গ'ল, কিন্তু শঙ্কৰী নৃত্যধাৰা পূৰ্বগামী যদিও পৰি থাকিল।

অসমত ধ্ৰুপদী নৃত্য কলাৰ ঐতিহ্য বহন কৰি অনা তিনিটা শৈলী দেখা যায়। সেয়ে হ'ল (১) সত্ৰীয়া নৃত্য, (২) সভাগোৱা আৰু ৰংগোৱা ওজাপালি আৰু (৩) দেওঘৰৰ নৃত্য। অসমৰ সত্ৰীয়া আৰু ওজাপালি নাচ এক সৰ্বভাৰতীয় ধ্ৰুপদী সংস্কৃতিৰ অন্তৰঙ্গ সম্পদ। ইয়াত নৃত্যকলাৰ চেতনা পোনতে আউনীআটি সত্ৰত ছায়া সম্বলিত 'শ্ৰী হস্তমুক্তাৱলী'ৰ আৱিষ্কাৰ আৰু কামৰূপী নৃত্যসংঘ স্থাপনেই জগাই তোলে। ১৯৩৮ চনত এই সংঘই গুৱাহাটীৰ ভাস্কৰ মন্দিৰত নৃত্য প্ৰদৰ্শন কৰে। ভাৰতৰ স্বাধীনতা লাভৰ পাছত অসমৰ বাহিৰত দুই এঠাইত সত্ৰীয়া নৃত্য প্ৰদৰ্শন হৈছিল। ১৯৫৭ চনত আস্তঃ বিশ্ববিদ্যালয় যুৱ মহোৎসৱত শ্ৰীশ্ৰী আউনীআটি সত্ৰ সত্ৰাধিকাৰৰ

সৌজন্যত ড° মহেশ্বৰ নেওগ দেৱৰ তত্বাৱধানত সত্ৰীয়া নৃত্যৰ প্ৰদৰ্শন কৰা হৈছিল দিল্লীত। ১৯৫৮ চনত মাৰ্চ-এপ্ৰিল মাহত ৰাষ্ট্ৰীয় সঙ্গীত নাটক একেডেমীৰ চেমিনাৰত ড° মহেশ্বৰ নেওগদেৱে অসমৰ নৃত্য কলাৰ ঐতিহ্যৰ বিষয়ে আলোচনা আগবঢ়ায়। ইয়াতে তেওঁ ভূয়সী প্ৰশংসা লাভ কৰিছিল। ১৯৫৮ চনৰ ২৯ ডিচেম্বৰত মাদ্ৰাজত হোৱা বিশেষজ্ঞ সমিতিয়ে সত্ৰীয়া নৃত্যকো ৰাষ্ট্ৰীয় পুৰস্কাৰ দিব লাগে বুলি মত পোষণ কৰিছিল। ১৯৫৯ চনৰ ২৮ মাৰ্চ তাৰিখে সত্ৰীয়া নৃত্যক সঙ্গীত নাটক একাডেমীৰ সাধাৰণ পৰিষদত নৃত্যৰ এটা শ্ৰেণীত ধৰি একাডেমীৰ বাৰ্ষিক পুৰস্কাৰ দানৰ বাবে স্বীকৃতি দিয়ে।

মহাপুৰুষ শংকৰদেৱে নৱবৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ অনুষ্ঠান সত্ৰ প্ৰতিস্থা কৰি ধৰ্মৰ শ্ৰৱণ-কীৰ্ত্তন, ভক্তি ধৰ্ম, ধ্ৰুপদী ৰাগ ধাৰা আৰু নাটক প্ৰৱৰ্তন কৰে। তেওঁ শাস্ত্ৰীয় নৃত্যৰ সম্পদৰ লগত স্থানীয় উপাদানৰ সংযোগ ঘটাই তেওঁৰ অনুস্থান সত্ৰত এক নব্য ধাৰাৰ নৃত্য সংস্থাপন কৰে। ইয়াকেই সত্ৰীয়া নৃত্য বোলা হৈছে। এই নৃত্যৰ মূলভাৱ হ'ল আধ্যাত্মিক। সত্ৰীয়া নৃত্যৰ ঠাইত যদিও আন কেতবোৰ নামৰ সংযোজন কৰা হৈছিল, ৰাষ্ট্ৰীয় সংগীত নাটক একাডেমীৰ ৰাষ্ট্ৰীয় পুৰস্কাৰৰ বাবে 'সত্ৰীয়া নৃত্য' নামটোকেই গ্ৰহণ কৰা হৈছিল। পঞ্চদশ শতিকাত সত্ৰীয়া নৃত্যৰ সৃষ্টি হ'ল।

সকলো ফালৰ পৰা সত্ৰীয়া নৃত্যৰ নিজস্ব সম্পদ আৰু বৈশিষ্ট্য আছে। এই নৃত্যত হস্ত বা হাত (যাক সাধাৰণ ভাষাত ভুলকৈ মুদ্ৰা বোলা হয়) যথেষ্ট সংখ্যাৰ আছে আৰু সেইখিনি বিভিন্ন অৰ্থত ঠায়ে ঠায়ে প্ৰয়োগ কৰা হয়। এই নৃত্যত হাতৰ আঙুলি সঞ্চালনৰ যথেষ্ট ভূমিকা আছে। সত্ৰীয়া সঙ্গীত প্ৰথমতে কেৱল মাত্ৰ সত্ৰতেই সীমাবদ্ধ আছিল। মহাপুৰুষ শংকৰদেৱে নানান ঠাই ভ্ৰমি নানা নৃত্য কলাৰ সাৰমৰ্ম আহৰণ কৰি গীত-বাদ্য-নৃত্য আৰু চিত্ৰকলাৰ নতুন সৌধ নিৰ্মাণ কৰি অসমত

মাৰ্গীয় সঙ্গীত হিচাবে বৰগীত, সত্ৰী আৰু বাদ্য দিলে। এই নৃত্য সমূহৰ অঙ্গ-প্ৰত্যঙ্গবোৰৰ সঞ্চালনৰ সত্ৰ ভগৱন্তক আৰাধনা কৰা হয়। অলংকাৰ, ৰূপসজ্জা আদিৰ ফালত সত্ৰীয়া নৃত্যৰ বৈশিষ্ট্য বিদ্যমান। এই ব্যৱহৃত বাদ্যৰ ভিতৰত খোল, পাতিপাল, বাগাণ, ভোৰতাল, কু আৰু কালী মাটি ইয়ই প্ৰধান যদিও ব্যৱহাৰ সৰ্ব্বোচ্চ সাজ পাৰৰ বি লহঙা, চোকা পাৰি, টঙালী, হাতত ভৰিত নূপুৰ, গ্ৰীষ্ম মতামণি, কাণত পিন্ধে। নাচৰ ভাগ লৈ অৱশ্যে পোচাক আৰু অলংকাৰ বেলেগ বে হয়। আজি কালি সত্ৰীয়া নৃত্যৰ সাজ যথেষ্ট পৰিৱৰ্তন হৈছে। একেধৰ অলংকাৰ আদিতো নতুনত্বৰ প্ৰভাৱ পৰি সত্ৰীয়া নৃত্যৰ উৎপত্তি মহাপুৰুষ শংকৰদেৱ আৰু মহাপুৰুষ মাধৱদেৱৰ বিৰচিত অঙ্গীয়া নাটসমূহেই বুলি কোৱা অঙ্গীয়া নাটৰ গোপীৰ নৃত্য, কৃষ্ণ সূত্ৰধাৰী নৃত্য, বাহাৰ নৃত্য, বাসৰ নৃত্য নৃত্য সমূহৰ আধাৰতেই চালি নৃত্য, কু নৃত্য, বৰ প্ৰৱেশ নৃত্য, ভেজন বাহাৰ নৃত্য সমূহ উৎপত্তি হৈছে। এই নৃত্য সমূহত 'নৃত্য' আৰু 'নাট্য' এই তিনিওটি বিৰাজ

সত্ৰীয়া নাচৰ শিক্ষা প্ৰধানকৈ দুটা গায়ন-বায়ন আৰু ওজা। ভাওনাৰ নাচ ৰেখমালা, চালি, বুমুৰা, নাদুভঙ্গি, বৰপ্ৰ আদি গোৱা-বোৱা গায়ন-বায়নৰ ধাৰ আৰু ওজাপালিৰ ওজা আৰু পালিৰ ওজাৰ শিক্ষাৰ ভিতৰত পৰে। নটুৱাৰ শিক্ষা আৰম্ভ হয় মাটি আখৰাৰে। এই আখৰাৰ পৰা শৰীৰ নাচৰ সৰ্বপ্ৰ উপযোগী হয়। মাটি আখৰা প্ৰকৃত সত্ৰীয়া নৃত্যৰ এবিধ ব্যাকৰণ, সেয়ে নৃত্য মাটি আখৰা যুক্ত। সত্ৰীয়া নৃত্য প্ৰয়োজন হোৱা অঙ্গৰ অভিনয় হস্ত, শিৰ, মণ্ডল, চাৰী আদিৰ সঞ্চালন আখৰাতেই লাভ কৰা যায়। সত্ৰীয়া নাট আখৰা ৬৪ টা। এই ৬৪ টা

আখৰাক আকৌ ৮ টা প্ৰধান ভাগত ভাগ কৰা হৈছে। যেনে— (ক) ওৰা (খ) চতা (গ) জলক (ঘ) চিতিকা (ঙ) পাক (চ) জাপ (ছ) লন আৰু (জ) খৰ। মাটি আখৰা বিলাকৰ প্ৰথম ভাগটো হ'ল আৰম্ভণি বা দণ্ডৰত বা অষ্টাঙ্গ বা খচকা।

হস্ত সঞ্চলন সত্ৰীয়া নৃত্যৰ এক অন্যতম অংশ। এখন হাতৰ আঙুলিৰে বা দুখন হাতৰ আঙুলিৰে এটি প্ৰতীক সৃষ্টি কৰি অৰ্থ প্ৰকাশ কৰাকেই হস্ত বোলে। হস্ত তিনি প্ৰকাৰৰ (১) অসংযুক্ত হস্ত (২) সংযুক্ত হস্ত আৰু (৩) নৃত্ত হস্ত এটা হাতে দেখুওৱা হস্ত বিলাকক অসংযুক্ত হস্ত বোলে। দুয়োটা হাতেৰে দেখুওৱা হস্ত সংযুক্ত হস্ত বোলে আৰু নৃত্যত ভাৰ হস্ত চলনকে নৃত্ত হস্ত বোলে। শ্ৰী হস্ত গাৱলীৰ মতে অসংযুক্ত হস্ত ৩০ খন, সংযুক্ত হস্ত ১৪ টা আৰু নৃত্ত হস্ত ২৭ টাৰ নাম আছে।

মাটি আখৰাৰ শিক্ষা সম্পূৰ্ণ হ'লে নটুৱাক (শিকাৰুক) প্ৰথম নাদুভঙ্গি নাচৰ শিক্ষা দিয়া হয়। ইয়াৰ পিছত ক্ৰমাৎ জটিল নাচলৈ লৈ যোৱা হয়। তদুপৰি ন্যুচৰ ভাগ দুটা ৰামদানি আৰু গীতৰ নাচ। নাদুভঙ্গিৰ পিছত কৃষ্ণ নৃত্য শিকোৱা হয়। ই পুৰুষ প্ৰধান আৰু একক নৃত্য। এই দুয়োখন নৃত্যৰ পিছত বুমুৰা নৃত্যৰ শিক্ষা দিয়া হয় আৰু এই নৃত্যত মতা পাক মতাওৰা আদি ব্যৱহাৰ

হয়। এই নাচৰ ভাগ তিনিটা ৰামদানি, গীতৰ নাচ আৰু মেলা নাচ। এই তিনিওটা নাচৰ পিছত চালিনাচ শিকোৱা হয়। এই নাচ প্ৰকৃতি প্ৰধান আৰু ইয়াত মাইকী ওৰা (প্ৰকৃতি ওৰা), মাইকী পাক আদি ব্যৱহাৰ কৰা হয়। এই নৃত্যৰ তিনিটা ভাগ- ৰামদানি, গীতৰনাচ আৰু মেলা নাচ। প্ৰত্যেক নাচতেই সাজপাৰ আৰু অলংকাৰ বেলেগ বেলেগ ব্যৱহাৰ হয়। সত্ৰীয়া নাচৰ মুখ্য তাল হ'ল চুটা, থুকণি, ৰূপক, সৰুবিষম, ঘতি আৰু ৰূপগঞ্জল। ইয়াৰ বাহিৰেও চাৰিখনীয়া মিশ্ৰতালো ব্যৱহাৰ হয়।

সত্ৰৰ মুখ্য আকৰ্ষণ হ'ল সত্ৰীয়া নৃত্য। মহাপুৰুষ শংকৰদেৱে প্ৰথমে বৰদোৱাত সত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰে। ইয়াৰ পিছত ১৫০৫ শকত মাধৱদেৱে বৰপেটা সত্ৰ স্থাপন কৰিছিল। বৰ্তমান অসমত সত্ৰৰ সংখ্যা বৃদ্ধি হৈ প্ৰায় সাতশ খন হৈছেগৈ। প্ৰত্যেকখন সত্ৰৰ আকৌ গীত-বাদ্য-নৃত্যৰ চৰ্চাও বেলেগ বেলেগ। বদুলাপদ্ম আতাই প্ৰতিষ্ঠা কৰা কমলাবাৰী থুলৰ সত্ৰসমূহত নৃত্য-গীত আৰু অংকীয়া ভাওনাৰ চৰ্চা বেছি। আউনীআটি, দক্ষিণপাট, গড়মূৰ আৰু কুৰুৱাবাহী এই চাৰিখন ৰাজসত্ৰত খোল আৰু ঢোলোকৰ প্ৰচলনেৰে নটুৱা নাচ, অঙ্গৰা নাচ, ইন্দ্ৰাভিষেক, ওজাপালি আদি নৃত্যৰ প্ৰাধান্য আছে। দক্ষিণপাট সত্ৰৰ

ৰাস-নৃত্য অতি আকৰ্ষণীয়। চামগুৰি সত্ৰৰ মুখা শিল্প অতি উন্নত। বেঙেনাআটি সত্ৰৰ নটুৱা নাচৰ এটা বেলেগ ৰূপ আছে। বৰদোৱাৰ শলগুৰি সত্ৰত কৃষ্ণ নৃত্যৰ বহুটো ভঙ্গি আছে। ওজাপালিৰ বাহিৰে বৰপেটা সত্ৰত নৃত্যৰ প্ৰচলন কম। এলেঙ্গী সত্ৰসমূহতো নটুৱা, ওজাপালি, সূত্ৰধাৰী, কৃষ্ণপ্ৰবেশ, গোপী প্ৰবেশ আদি বিভিন্ন নৃত্যৰ প্ৰচলন আছে।

বৰ্তমান বহুতো কাৰণত সত্ৰীয়া নৃত্য সংকটত পৰিছে বুলি ক'ব পাৰি। আজি কালি ভকত হ'বলৈ সত্ৰলৈ লৰা নোযোৱা হৈছে। গায়ন-বায়ন, ওজাপালিৰ শিক্ষাৰ প্ৰতি আগ্ৰহ সত্ৰতে কমি গৈছে। সত্ৰীয়া সংস্কৃতি শিকিবৰ বাবে নৱ প্ৰজন্মৰ নগণ্য সংখ্যক ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আগবাঢ়ি আহিছে যদিও, তেওঁলোকেও ভাষাৰ সমস্যাত পৰিছে। কাৰণ ইংৰাজীত লিখা পুথিৰ সংখ্যা নিচেই সীমিত। এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ প্ৰশ্ন হ'ল সত্ৰীয়া সংস্কৃতি ইংৰাজী বা বেলেগ ভাষালৈ ৰূপান্তৰ হ'ব লাগে নে নালাগে। যদি লাগে তেন্তে ইয়াৰ প্ৰকৃত অৰ্থ প্ৰকাশ ঘটবনে? অৱশ্যে বাহিৰৰ সাত সাগৰৰ সিপাৰৰ পৰাও কলানুৰাগী লোক আহি এই মহৎকলাৰ সন্ধান বিচাৰিছেহি, আৰু আমিবিলাকে বাৰু এস সংস্কৃতি ধৰি ৰাখিবলৈ কিমান চেষ্টা কৰিছোঁহক?

সহায়ক গ্ৰন্থসমূহ:

- ১। গোস্বামী, নাৰায়ণ চন্দ্ৰ; ২০০৩: সত্ৰীয়া সংস্কৃতিৰ স্বৰ্ণৰেখা, বিদ্যা ভৱন, যোৰহাট-১।
- ২। নেওগ, ড° মহেশ্বৰ; চাংকাকতি কেশৱ; ২০১৫: সত্ৰীয়া নৃত্য আৰু সত্ৰীয়া নৃত্যৰ তাল, অসম প্ৰকাশন পৰিষদ, গুৱাহাটী-২১।
- ৩। গোস্বামী, যতীন; ২০১৫: সত্ৰীয়া নৃত্য-শিক্ষা (তাত্ত্বিক আৰু ব্যৱহাৰিক), পৰিক্ৰমা প্ৰকাশন, গুৱাহাটী-২০।
- ৪। গোস্বামী, যতীন; ২০১৫: নৃত্যৰ প্ৰাথমিক হস্ত পৰিচয় পৰিক্ৰমা প্ৰকাশন, গুৱাহাটী-২০, (প্ৰথম ভাগ)।
- ৫। বৰদলৈ, গোপাল চন্দ্ৰ; ২০১৭: সত্ৰীয়া নৃত্যৰ তাত্ত্বিক জ্ঞান কৰ্মাৰ্চিয়েল, গুৱাহাটী-১৯।
- ৬। বৰা, ঘনকান্ত; ২০০১: সত্ৰীয়া নৃত্যৰ মাটি আখৰা।
- ৭। বৰদলৈ, গোপাল চন্দ্ৰ; ২০১৭: সত্ৰীয়া নৃত্যৰ তাত্ত্বিক জ্ঞান (দ্বিতীয় ভাগ), গুৱাহাটী-১৯।

ড° দিপালী নেওগ গোস্বামী: আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ ভূগোল বিভাগৰ সহকাৰী অধ্যাপক।

সত্ৰীয়া পৰম্পৰাত 'গায়ন-বায়ন'

• আগত চন্দ্ৰ বাৰিক বৰ

নাট্যশাস্ত্ৰৰ বিহিত পূৰ্বৰংগৰ অৰ্থাৎ নাটকৰ মূল বিষয়বস্তু আৰম্ভ হোৱাৰ পূৰ্বতে বঙ্গ অৰ্থাৎ নাটকৰ বিধিনি দূৰ কৰিবৰ কুশীলৰ সকলে (নিপুন বাদক) যি অনুষ্ঠান কৰে, সেয়ে 'পূৰ্বৰঙ্গ'। ঠিক তেনেকৈ নাটক বা ভাৰতীয় নাটকৰ পৰম্পৰাগত 'ধেমালি' (পূৰ্বৰঙ্গ) বজোৱা হয়। এই ধেমালিৰ বাজনাৰ কামকে জোৰা বা গায়ন-বায়নৰ জোৰা বা গায়ন-বায়ন বোলা হয়।

গায়ন-বায়নৰ ধৰণ (Types of Gayan-Bayan):

গায়ন-বায়নৰ জোৰাত সাধাৰণ পক্ষত খোল লৈ আঠ-দহজন বায়ন আৰু ভোৰতাল (সৰু ভোৰতাল, সেৰ ছপোৱা ওজনৰ) গায়ন আঠ-দহজন যোগ দিয়ে। কিন্তু, পুৰণি কমলাবাৰী সত্ৰত আঢ়ৈ কুৰিজন গায়ন আৰু আঢ়ৈ কুৰিজন বায়নেৰে কেতিয়াবা উঠে। নাটকৰ সূত্ৰধাৰ ওলোৱা লৈকে জোৰাৰ কাম চলি থাকে। জোৰা ভাওনাৰ ঠাই (কীৰ্তন গৃহৰ বা বতাব মাজৰ ঠাইখিনি) কৰোতে 'অগ্নিগড়' কৰা আৰু আঁৰিয়া ধৰাৰ নিয়ম পূৰ্বৰ পৰা আছে। অগ্নিগড় কৰোতে ধেনুখনৰ আকৃতিৰ এডাল কাঠত ৯ গজ শপুতি তোৰণৰ দৰে ধৰা হয় আৰু তাৰ তলে গায়ন-বায়নে প্ৰৱেশ কৰে। দুজন মানুহে দুগজ আঁৰিয়া হাতত লৈ গায়ন-বায়নৰ আগেয়ে ছেৰে ছেৰে খোজ চলাই ফুৰে।

গায়ন-বায়নৰ ধেমালি (Description on Dhemali):

ধেমালিক শাস্ত্ৰীয় ভাষাত পূৰ্বৰঙ্গ বোলে। সত্ৰীয়া ভাষাত ধেমালি হয়। ধেমালি যে পূৰ্বৰঙ্গ সেই কথা নিশ্চিত। ধেমালি শব্দৰ অৰ্থ সম্বন্ধে নানা মুনৰ নানা মত। কোনোৱে ধেমালি শব্দৰ অৰ্থ আনন্দ প্ৰকাশ কৰা বুলি কৈছে। যাক আমি সাধাৰণ অৰ্থত ব্যৱহাৰ কৰি সত্ৰীয়া ভক্তিৰ ক্ষেত্ৰত ধেমালি শব্দৰ অৰ্থ হল— "ভগৱৎ প্ৰাপ্তিৰ কাৰণে আনন্দত মতলীয়া হৈ অঙ্গ সঞ্চালন কৰা।" ধেমালি হৈ "ভাওনাৰ আগমুহূৰ্তত পৰিৱেশন কৰা 'মঙ্গলাচৰণ' মূলক উপাসনা।

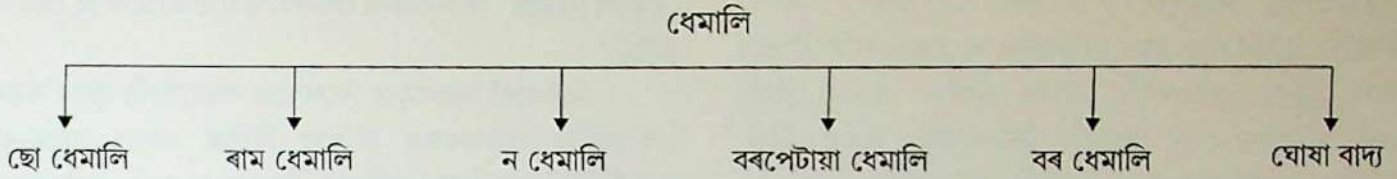
ধেমালিৰ প্ৰকাৰ (Kinds of Dhemali):

ধেমালি মুঠ বাৰখন। বাগ ধেমালি বা সৰু ধেমালি দুখন। খট প্ৰবেশ ধেমালি দুখন। বং ধেমালি, গুৰু মৰ্দন ধেমালি বা গুৰু ধেমালি, ছোঁ-ধেমালি, বামধেমালি, ন-ধেমালি, বৰপেটীয়া ধেমালি, বৰ ধেমালি আৰু ঘোষা বাদ্য বা ঘোষা ধেমালি ইত্যাদি সকলো ধেমালিতকৈ ঘোষা ধেমালিৰ স্থান উচ্চ। সকলো ধেমালিতকৈ ঘোষা ধেমালিক উচ্চ স্থানত উপৰিষ্ঠ কৰা হৈছে। সৰু ধেমালি খট প্ৰবেশ, বং ধেমালি, গুৰু মৰ্দন ধেমালিসমূহ সত্ৰত বৰবায়নসকলে পৰিৱেশন নকৰে। তেওঁলোকৰ ছাত্ৰসকলে অৰ্থাৎ বৰদোহ বায়নসকলেহে পৰিৱেশন কৰে। যিহেতু এই ধেমালিকেইখন সৰুমূলৰ ধেমালি বুলি কৰা হয়।

বৰদোহৰীয়া বায়নসকলে পৰিৱেশন কৰা সৰুমূলৰ ধেমালিসমূহৰ তালিকা নিম্নলিখিত ধৰণৰ।

বৰমূলৰ ধেমালিৰ তালিকা :

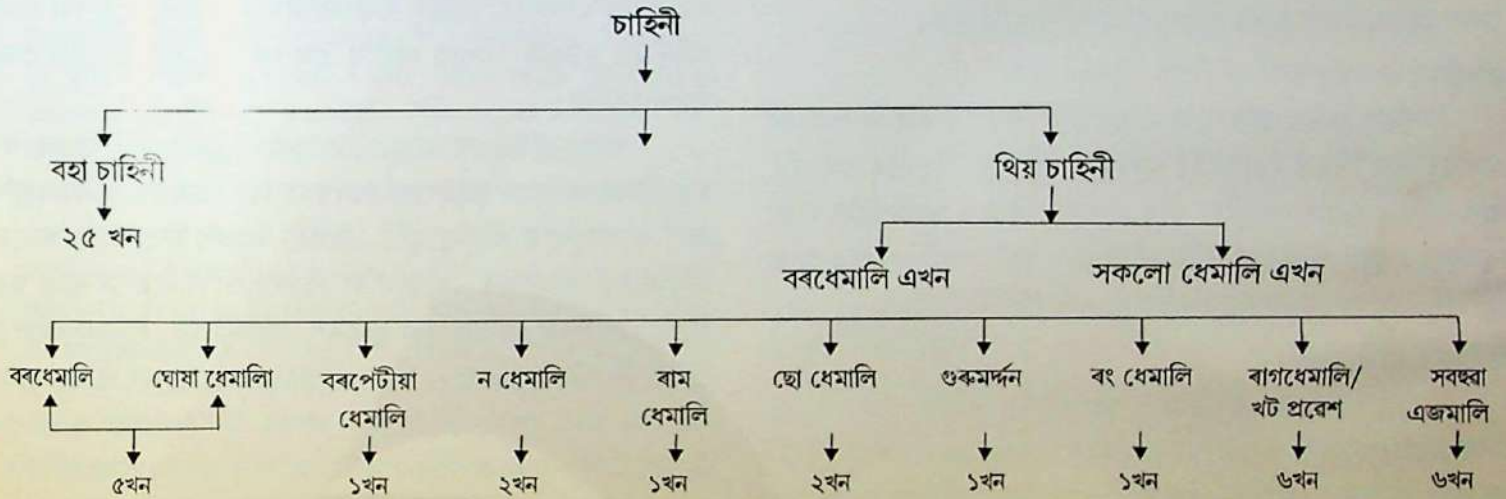

চাহিনী :

ধেমালিৰ চাহিনী শব্দৰ অৰ্থও ভক্তিমূলক, চাহিনী শব্দটোৰ মূল বিচাৰি নাপালেও এটা কথা ঠিক যে চাহিনী মানে চৰ্চা কৰা বা চৰ্চন কৰা। সকলো ধেমালিৰ আগে আগে চাহিনী বজাব।

চাহিনীৰ প্ৰকাৰ (Kind of Chahini):

চাহিনী প্ৰধানকৈ দুবিধ। বহা চাহিনী আৰু থিয় চাহিনী। সকলো ধেমালিৰ বহা চাহিনী মুঠ পঁচিশ খন (25 খন)। বৰ ধেমালি আৰু ঘোষা ধেমালি লগে লগে পঁচিশখন, বৰপেটীয়া ধেমালিৰ এখন, ন-ধেমালিৰ দুখন, বাম ধেমালিৰ এখন, চোট ধেমালিৰ দুখন (সবছৰা আৰু অন্য প্ৰকাৰৰ) গুৰু মৰ্দন এখন, বং ধেমালিৰ এখন, বাগ ধেমালি আৰু খট প্ৰবেশৰ লগৰ ছখন আৰু অন্য সবছৰাৰ ছখন ইত্যাদি। থিয় চাহিনী দুখন। বৰ ধেমালিৰ গীত এখন আৰু বাকী সকলো ধেমালিৰ লগৰ এখন ইত্যাদি।

গায়ন-বায়নৰ সাজপাৰ (Costume of Gayan Bayan):

গায়ন-বায়নৰ সাজ-পোছাক শুদ্ধ বগা। খোৰ ওলোমোৰা গেৰোৰা লোটোৰা বগা বা মুগা চুৰিয়া (ধূতি) গায়নৰ গাত মাত্ৰ কাপোৰ আৰু একাশৰীয়া কৈ বন্ধা গামোছা। অৱশ্যে বৰ ধেমালিবোৰত গায়নে 'চাপকন' চোলাৰ নিচিনাকৈ নিৰ্মিত এবিধ বগা কুৰ্টা চোলা পিন্ধাত বাধা নাই। বায়নৰ আঠৰ তললৈকে পৰা 'চাপকন' চোলা নামৰ এবিধ চোলা আছে। সকলোৰে শিৰস্থানত 'পাণ্ডৰি' অপৰিহাৰ্য্য। বৰবায়ন বা বৰগায়ন হ'লে পাণ্ডৰীত দুধাৰ 'বকুল ফুলৰ মালা' আৰু কঠত জপমালা, কাঠৰ মালা ইত্যাদি। গাত বগা চেলেং, কমবয়সীয়া বায়নে চেলেং নলৈ 'টঙালি' মাৰে। সৰু ধেমালিবোৰত চাপকন চোলা পিন্ধা নহয়। এয়েই গায়ন-বায়নৰ সাজ-সজ্জা।

সত্ৰীয়া পৰম্পৰাত গায়ন-বায়নৰ প্ৰয়োগ

(Background and application in Sattriya Tradition and Gayan Bayan)

গুৰু দুজনাৰ দ্বাৰা ৰচিত 'অংকীয়া নাটক' সমূহত নাট্যশাস্ত্ৰৰ

বিহিত 'পূৰ্বৰংগ' অৰ্থাৎ গায়ন-বায়ন পৰিবেশন কৰা হয়। এই গায়ন-বায়নত ন-ধেমালি বজায়। গায়ন-বায়ন (পূৰ্বৰংগ)ৰ উপস্থাপনৰ লগে লগে সৰ্বসাধাৰণৰ মনত ভাওনাৰ বিষয়বস্তুৰ প্ৰথম প্ৰকাশ সূচনা হয়। গভীৰ গান্ধীৰ্য পৰিবেশ সৃষ্টি হয় আৰু নাট্যগৃহত সমবেত পেশ্বকসকলৰ অন্তৰবোৰ জয় কৰে বা ভক্তিৰসে সকলোকে আপুত কৰে।

গায়ন-বায়ন বা ধেমালি সাধাৰণতে ভাওনাৰ পূৰ্বৰ বস্তু হ'লেও চিৰস্মৰণীয় গুৰুসকলৰ তিৰোভাৰ তিথিৰ উৎসৱ-পাৰ্বনৰ ভিতৰত শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ, শ্ৰীকৃষ্ণী মাধৱদেৱ আৰু বদুলা পদ্ম আতাৰ তিৰোভাৰ তিথিক মুখ্য নৈমেস্তিক পৰ্ব হিচাপে ধৰা হয়। সেই উপলক্ষ্য কৰি সত্ৰসমূহত শাওন মাহৰ ১৫ তাৰিখৰ পৰাই প্ৰসংগক্ৰমে ধেমালি বজোৱা আৰম্ভ কৰা হয়। সিদিনাৰ পৰাই গধূলি তাল-খোলৰ প্ৰসংগত আঠ দিন আঠখন ধেমালি চলে। প্ৰথম দুদিন এখনকৈ বাগ ধেমালি (সৰু ধেমালি) তৃতীয়, চতুৰ্থত খট প্ৰবেশ, পঞ্চম দিনা ছো ধেমালি। অষ্টমত বৰপেটীয়া ধেমালি পৰিবেশন

কৰাৰ প্ৰথা প্ৰচলন আছে।

তিনিওজনা মহাপুৰুষৰ কীৰ্তন (তিৰোভাৰ তিথি) চাৰিদিনীয়াকৈ পালন কৰা হয়। চাৰিওদিন অহোবাত্ৰ নাম-কীৰ্তন, গায়ন-বায়ন, নৃত্য, ওজাপালি, ঘোষা কীৰ্তন, ভাওনা আদি সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠান চলি থাকে। তিনিওজনা গুৰুৰ তিথি চাৰিদিনীয়াকৈ পালন কৰা হয়। প্ৰথম দিনা— 'চাউল ভোজনী', দ্বিতীয় দিনা— 'থাপনি', তৃতীয় দিনা— 'কীৰ্তন', চতুৰ্থ দিনা— 'ভাঙনি'ৰে অনুষ্ঠান সমাপ্ত কৰে।

চাউল ভোজনী :

পুৱাৰ নাম-প্ৰসংগৰ পিছত গুৰুৰ্মৰ্দন ধেমালি বজাব। বৰগায়নে অহিৰ বাগ দিব আৰু বাকসকল গায়নে অহিৰ বাগত তিনিটা বৰগীত গাব। শেহৰটি মানচোকত পৰে। সেই গীততে গায়ন-বায়নে নাচ কীৰব। বিয়লি প্ৰওংগত বাগ ৰেপনি (এবিধ ছাহিনীৰ দৰে বাজনা) বজোৱাৰ পিছত বুমুৰা নাচ নচুৱাব। গধূলি গুণমালা ভটিমাৰ প্ৰসংগৰ পিছত 'ছো-ধেমালি' বজাব আৰু পিছত মেলা প্ৰবেশ বজাই প্ৰথম দিনাৰ কাৰ্য্যসূচী সমাপ্ত কৰিব।

থাপনি :

পুৱাৰ প্ৰাতঃ প্ৰসংগ, নাম-প্ৰসংগৰ পিছত গুৰুৰ্মৰ্দন ধেমালি বজাব। তাৰ পিছত নাদুভংগী নৃত্য নচুওৱা হয়। বিয়লিৰ প্ৰসংগত বাগ-ৰেপনি (এবি চাহিনীৰ দৰে বাজনা) বজাব আৰু চালি নৃত্য নচুৱাব। গধূলি গুণমালা ভটিমাৰ পিছত ৰাম ধেমালি বজাব আৰু তাৰ পিছত 'বৰ প্ৰেৰেশ' নাচ নচুৱাব।

তৃতীয় দিনা কীৰ্তন :

পুৱা নাম-প্ৰসংগৰ পিছত বৰপেটীয়া ধেমালি বজাব। তাৰ পিছত বাহাৰ নাচ হ'ব। বাহাৰ নাচ সমাপ্ত হোৱাৰ লগে লগে অংকীয়া ভাওনা পৰিৱেশন কৰিব। বিয়লি ওজাপালিৰ প্ৰসংগৰ পিছত 'ন-ধেমালি' বজাব। নিশা চাৰিপৰিমাত (২.৩০ মান বজাত) গা-পা ধুই লৈ বৰ ধেমালি আৰু ঘোষা ধেমালি পৰিৱেশন কৰিব পোহৰ হোৱালৈকে। এইবিধ ধেমালিক উচ্চ স্থানত উপৰিষ্ট কৰা হৈছে। এই ধেমালিৰ স্থান উচ্চ। এই ধেমালিৰ বোলবাণী, ভৰিমান, হস্তচালনা অতি মনোৰম। এই ধেমালিৰ পৰিৱেশন পোহৰ হোৱাৰ আগতেই সমাপ্ত কৰাৰ প্ৰথা প্ৰচলিত হৈ আছে। ইয়াৰ অন্যথা এই ধেমালিৰ হস্ত, পদ আৰু বোলবাণী পৰিৱেশন তথা প্ৰয়োগত বাধা নিষেধ আৰোপ কৰা হৈছে।

চতুৰ্থ দিনা ভাঙনি :

সমস্ত দিন 'চৰিত' তোলা হয়। (আতা পুৰুষ সকলৰ জীৱনী)

সেইদিনা নিশালৈ তাল-খোলৰ প্ৰসংগত বাগ-ধেমালি (ধেমালি) বজায়। তিনিওজনা গুৰু-কীৰ্তনতে এয়ে আৰ্হি প্ৰচলিত আছে।

এনেদৰেই সত্ৰসমূহে বিশেষকৈ কমলাবাৰী থলব সত্ৰ চিৰস্মৰণীয় গুৰুসকলৰ তিথিত বিভিন্ন ধৰণৰ গায়ন-ধেমালি, ভাওনা, নৃত্য, ভৰিমান, হস্তচালনা আদি পৰিৱেশন আতাপুৰুষ সকলৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা, ভক্তি নিবেদন কৰি সত্ৰীয়া প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰত অৰিহণা যোগাইছে।

ভাওনাৰ আৰম্ভণি, গুৰু কীৰ্তনৰ বাহিৰেও বিহু পৰ্ব, বাস আৰু সত্ৰৰ আন আন অৰিহণাৰ পোহৰত গোসাই সকলৰ মৃত্যু তিথি 'ধেমালি' পৰিৱেশন কৰে। বিহুৰ পৰ্ব ফাকুৰাত গধূলি তাল-প্ৰসংগত 'ছো' ধেমালি বজাব। ওজাপালিত 'ন ধেমালি' বজাব। বাসত গধূলি তাল-খোলৰ প্ৰসংগত 'ন-ধেমালি' বাজিব। শংকৰদেৱৰ 'কেলিগোপাল' নামৰ ভাওনা হ'ব। গোসাইসকলৰ তিথিত পুৱা নাম-প্ৰসংগৰ পিছত বৰ পেটীয়া ধেমালি বজাই বাহাৰ নাচ দেখুৱাব। বিয়লি ওজাপালিৰ পিছত বাগ-ৰেপনি চালি নাচ নচুৱাব। নিশাৰ 'পাঠ'ৰ প্ৰসংগৰ পিছত 'ন-ধেমালি' ভাওনা কৰিব।

গায়ন-বায়ন শোভাযাত্ৰা, আদৰণি আদিতো পৰিৱেশন হয়। উদাহৰণস্বৰূপে 'ঘাইশাস্ত্ৰ' (ভাগৱত) শোভাযাত্ৰা, খনিকৰ হলী বা ফাকুৰাত শ্ৰীকৃষ্ণ মূৰ্তি (বিগ্ৰহ) আদৰি নিয়া আৰু সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠানৰ শোভাযাত্ৰা হিচাপেও পৰিৱেশন কৰা হয়। ইয়াত গুৰুৰ্মৰ্দন ধেমালিৰ কিছু অংশ বজোৱা হয়। গায়নসকল পৰ্বত, যি গীত পৰিৱেশন কৰে, বায়নসকলে গায়নৰ গীতৰ সংগতি ৰাখি খোল পৰিৱেশন কৰে। উদাহৰণস্বৰূপে 'উৎসৱত গায়নসকলে গীতৰ লগত সংগতি ৰাখি খোল পৰিৱেশন কৰে। উদাহৰণ স্বৰূপে ফাকুৰা উৎসৱত গায়নসকলে 'ফাকু বৃন্দাবনে মোহন কানাই' বৰগীত পৰিৱেশন কৰে। বায়নে গীতত খোল সংগত কৰি যায় 'একতালত' আৰু অন্যান্য গায়নসকলে পৰিৱেশন কৰি যায়। যেনে— 'হলীগীত... ইত্যাদি।

অসমৰ বিভিন্ন 'সত্ৰ' সমূহৰ 'ধৰ্মাধীকাৰ' (পৰৱৰ্তী 'পত্ৰাধিকাৰ') তথা ধৰ্মীয় গুৰুসকলক সন্মান জনাই খোল বজাই আদৰি নিয়াতো গায়ন-বায়ন ব্যৱহাৰ কৰা হয়। 'গুৰুৰ্মৰ্দন ধেমালি'ৰ কিছু সচাৰ বজোৱা হয়। গায়নে পৰিৱেশন কৰে। "কুণ্ডিনকো আৱে মোহন মূৰাৰী" (কুণ্ডিন নাট)ৰ গীত গাই। বায়নে গীতত 'পৰিতাল' বজাই আদৰি ইত্যাদি।

জগত চন্দ্ৰ বাৰ্ষিক বৰবায়ন : ভাৰত চৰকাৰৰ সাংস্কৃতিক সঞ্চালকালয়ৰ বৃত্তি প্ৰাপ্ত সত্ৰীয়া সংস্কৃতিৰ বিশিষ্ট শিল্পী।

Examination- Centric Education Need for a revisit

♦ Dr. Dayananda Pathak

The UGC in its guidelines has stipulated the minimum number of classes in a college at 180 days in an academic year. Class days may, however, exceed 180 days if possible. The expectation of the UGC has proved to be chimerical. Our provincialised colleges, especially under our state universities, have failed this expectation. If we analyze the working pattern of the colleges we will have to sit up in amazement. We will be inclined to describe our system as more examination-oriented and less class-oriented. It is seen that immediately after attending a few introductory classes the students are asked to fill in their examination forms for the first semester. This process being over students normally stop coming to the colleges. Most of them leave for their homes and make preparations for examinations. Between August and November there are about 16 Sundays. Then there are different college functions of the students' union. Add to the list the puja holidays and other local and national holidays. This reduces the total number of class days to about 60 to 70 days.

This disruption is the result of our unnecessary and undue obsession with the demon called examination and the numerical output we obtain therefrom. We have the craze for keeping ourselves firmly glued to examination works even at the cost of class days. During the months of May and June also college teachers are practically withdrawn from their classes and are engaged in spot evaluation of answer scripts in different

examination zones. Since evaluation part has been a mandatory segment of a teacher's academic life he cannot refuse the work. But in the name of evaluation all the classes in a college have gone unattended. Previously teachers could evaluate scripts at home, while at the same time he could attend the classes simultaneously. Of late, the earlier practice has been discontinued by the university citing early declaration of examination results. Thereby, the university is seen to show total unconcern for classes in a college. As a result, students have lost classes for about 50 days. Under the system examination works keep a teacher busy most of the year. The net result is the loss of classes. We believe this is nothing but an academic assault on the students. Since the present system of examination occupies a major part of the academic year we will have to build up a new system of evaluation, free of all the hurdles of the old system. In the near future we will have to evolve an effective system of evaluation of students' total performance graph without examination. If this could be we will save time as well as the students from being wasted.

The high sounding faculty improvement programmes of the UGC, University and the government have also adversely affected the conduct of classes in a college. The national organization like the UGC must be applauded for thinking of faculty improvement programs, in most cases operationalised through the universities. While preparing for the programs like Refresher

and Orientation courses and workshops the university normally takes decision unilaterally without caring for the concern of the college management. The programs schedules are prepared by the university without caring a jot for the impact the same might have over the classes in the colleges. A good number of RCs and OCs are held during the peak hours of class days. If a teacher joins the program his classes in the college for the whole period of 21 days (excluding of course the days of journey to and from his or her college to the university academic staff college of the university) go unattended. Most of the colleges of the state are devoid of required number of staff. The UGC also does not have a consistent policy in this regard. Nor does it have the patience and time to hear the woes of the college management. The UGC has made attendance of teachers in those programs mandatory for the latter's placement in the senior grade scales of pay. As a result, a section of teachers take those courses very seriously, while a large number of them take them simply as routine affairs. But for all of them those programs are mere stepping-stones to senior and selection grade scales of pay. Such courses, as they are being designed and conducted, have not added anything new in the teaching-learning process. Nor have they added anything professionally rewarding in their teaching careers. Only the young and new entrants to the profession take those programs very seriously. The senior teachers tend to take those programs only as official formality to be fulfilled for the next grade of scale. But all such programs are pushed through at the cost of class days. Most of the UGC programs are largely teacher-friendly. But very few of them are student-friendly.

In the past teachers opted for teaching profession by choice and predilection. Teaching attracted them as bees to the flowers. A good number of them bade goodbye to their coveted government jobs. Before joining the teaching profession they were either civil servants, or senior police officials, in bank jobs or in other high profile jobs. Compared to teaching they found their earlier jobs quite unpalatable and vapid. Now situation has taken a u-turn. Majority of our teachers took to teaching only as the last option. For some of them this was the easiest of all the options. They are seen to stick to teaching profession for their failure in other challenging professions of life. In our colleges majority of the teachers are simply regularized, and very few directly recruited. For most of them

teaching is a profession without any accountability. They want to get everything without practically anything substantial. Such an attitude has affected their teaching. Such teachers cannot do justice to their students. They simply spend time in politicking. The name of teachers association within the college is outside. They are the best critics within the college. They have the habit of finding fault with everything within the college administration.

To be a good teacher one has to be committed to students. During our long association with the teaching profession we have had some experiences that I would not like to unravel for the sake of safeguarding the profession from political calumny. Nevertheless, what is not lost. There is still a section of dedicated teachers, prepared to do anything for the interest of the students. Unfortunately these teachers are subjected to criticism by their colleagues. Instead of being covered down by the rain hurled at them by their own colleagues they have decided to keep their dedication unpolluted. These teachers have made us proud and hold our heads high. They have elevated the profession to great heights. The number of these dedicated teachers is still outnumbered by people who might be called intruders into the teaching profession. They have simply hijacked the profession to the pedestrian level. When colleges are dominated by this category of teachers the destiny appears to be sealed.

Evasion of regular classes by a section of teachers has generated a no-confidence motion in the minds of our students and parents against our kind of colleges. This has created a situation that logically is the growth of private colleges all around. Parents prefer private colleges for their wards for more class days and less holidays. In our colleges we have just the opposite: more holidays and fewer classes.

UGC must also share a portion of the responsibility. It is encouraging teachers to go for minor/major research projects. Some teachers take those projects very seriously. They are empowered by their involvement with those research projects. Some teachers such projects are casual exercises. Some teachers do not hesitate to skip their classes on those projects that pretexts.

Most of the research projects are routine academic exercises. They do not add anything new to human knowledge if they are not pursued in earnest. They simply replicate what is already done

discussed elsewhere. In absence of the evaluating machinery or a body to oversee the works done by a teacher the entire academic activity appears to be colossal wastes. The UGC is satisfied only with the utilization certificates produced by the beneficiary. Yes, only a few MRPs are worthwhile and rewarding to the society. But most of the completed research projects are dumped in the junk room of the UGC. In the process our students are deprived of their classes. Besides, the society is also deprived of the findings of the research projects done by the teachers. We can call it a kind of systemic failure. It is painful.

The UGC is generously funding faculty improvement programmes (FIP), leading to PhD degrees. The beneficiary teacher is entitled to two years' leave with pay. During this leave period there remains the provision for appointment of substitute teachers. The appointment of substitute teachers takes long time. In our system nothing can be done logically and comfortably. In the process our students become the direct victims. Their classes go unattended.

The women teachers are legally entitled to maternity leave for about 180 days with full pay. During the period the allotted classes of the concerned teacher go unattended. The UGC does not have a definite policy to provide a substitute teacher against maternity vacancy situations. The state government too does not appear to have any policy in this regard.

Most of the colleges are understaffed. Compared to our situation the government colleges are overstaffed. The enrolment position in each category of colleges is almost similar. To get a vacant post duly filled the principal has to move heaven and earth. He cannot complete the work within his short span of service. Over the years, in the name of administrative reforms, the government has created more hurdles within the already cumbrous system. Instead of straightening the tortuous roads the competent authorities take pleasure in creating more and more bends to prevent easy

passage of file traffic. The government is seen to safeguard the official system. They are seen to be quite unconcerned about the students. They are always in the losing end.

Assam is perhaps the most holiday-infected state in the country. The university has its own list of holidays, while the state government too has its own list. The colleges are to follow the list of the university. The holiday list of the government may not always tally with the one of the university. But our college employees try to enjoy the best parts of both the lists. In this case also students are invariably in the losing end.

Being a tension-ridden state Assam is known countrywide for largest number of bandhs, roadblocks, strikes, local holidays and so forth. Every political, para-political and apolitical organizations has the tendency to make its presence felt by the people by resorting to bandhs. Such bandhs disrupt the normal life of the community and the economy of the state. The daily wages earners, poor business men and the common people are affected by such practices. The salaried people generally remain financially unaffected by the bandhs. In the process, our students lose their classes. They are forced to take the examination with their incomplete courses. They have no other alternative but to take shelter under the roof of tutorial houses and bazar notes. Those who cannot afford private tuitions are left to their own destinies.

This situation has also resulted in rising popularity of distance mode of teaching-learning. In the days, not too far, our traditional colleges will have to be closed down as nonviable units. Society will not allow such white-elephant institutions to continue at the cost of the poor tax payers. Perhaps we are outliving our necessity and relevance. We are seen to be crazy only about examination and marks, while we have established our apathy and unconcern for what is called the value-based education. In this backdrop don't we have the good reason to revisit our system?

Dr. Dayananda Pathak : Eminent writer, educationist and former Principal of Pragjyotish College, Guwahati.

মেৰুদণ্ড ভঙাৰ সাৰ্থক পৰিকল্পনা

• বেদন্ত

স্বাধীন ভাৰতবৰ্ষ দুটা প্ৰত্যাহ্বান পূৰ্ণ ক্ষেত্ৰ হৈছে শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্য। যোৱা সাতটা দশকত শিক্ষাৰ প্ৰসাৰ নোহোৱা বুলি ক'ব নোৱাৰি। কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ, ৰাজ্য চৰকাৰ সমূহে বাজেটত শিক্ষা শিতানত আৰু স্বাস্থ্য খণ্ডত পুঁজি আবণ্টনত কৃপণালি নকৰা যেন অনুমান হয়। চৰকাৰী পৰিকল্পনা স্বত্বেও আজিৰ দিনত সৰ্বসাধাৰণ মানুহে ঢুকি নোপোৱা মানে বলেৰে নোৱাৰা দিশ দুটাই হ'ল শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্য খণ্ড। কাৰণ দুয়োটাই ইমান ব্যয়বহুল হৈ পৰিছে যে ভাৰতবৰ্ষৰ দৰে উন্নয়নশীল ৰাষ্ট্ৰৰ নাগৰিকে ইয়াক ঢুকিনাপায়।

তেতিয়ালৈ স্বাধীন দেশৰ চৰকাৰবোৰে প্ৰতিটো দশক জুৰি শিক্ষা খণ্ডত কৰা পৰিকল্পনাবোৰ বিফল হোৱা বুলি ক'ব পাৰি নেকি? এই প্ৰশ্নটোৰ সপক্ষে-বিপক্ষে ক'ব পৰা অনেক যুক্তি দিব পাৰি।

বাস্তৱ কথাটো হ'ল বিভিন্ন কাৰণত শিক্ষাৰ বিস্তাৰ হোৱাটো প্ৰত্যক্ষ কৰা যায় যদিও শিক্ষাৰ ব্যাপক অৰ্থত সাৰ্থক ৰূপ হোৱা নাই যেন অনুভৱ হয়। কাৰণ পৰিকল্পনাকাৰী, পৰিকল্পনা ৰূপায়ণকাৰীৰ মাজত থকা ব্যাপক ব্যৱধানৰ বাবে আজিৰ দিনটো একাধিক উচ্চ শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠানৰ মূৰব্বী, বিভিন্ন পৰ্যায়ৰ শৈক্ষিক প্ৰতিনিধিৰ একাংশ মূৰব্বী দুৰ্নীতিৰ গোচৰত জেইল খাটিবলগীয়া হয় নে?

প্ৰাক স্বৰাজ্যোত্তৰ আৰু স্বৰাজ্যোত্তৰ কালৰ পৰিবেশ আছিল সুকীয়া সুকীয়া। বৃটিছ মুক্ত ভাৰতৰ সপোন আছিল প্ৰাক স্বৰাজ্যোত্তৰ কালত। বৃটিছৰ সুবিধা অনুযায়ী ভাৰতবৰ্ষত শিক্ষাৰ ব্যৱস্থা হৈছিল। কিন্তু বৃটিছ মুক্ত ভাৰতবৰ্ষৰ শিক্ষা নীতি যুগুতাইছিল স্বাধীন ভাৰতৰ চৰকাৰে।

৫০ আৰু ৬০ ৰ দশকটো আছিল ভাৰতৰ দৰে বিশাল দেশৰ নিজৰ মানুহৰ দ্বাৰাই গঠিত চৰকাৰে যুগুতোৱা পৰিকল্পনা। পৰিকল্পনা কেনে আছিল তেতিয়া আমি ক'বলৈ নাযাওঁ নতুনকৈ সেইটো খবৰ ৰখা মানুহে জানে তন্নতন্নকৈ।

কিন্তু এইটো ঠিক যে অসমৰ পটভূমিত এচাম দূৰদৃষ্টি পূৰ্ণ মানুহে প্ৰধানকৈ গুৰুত্ব দিছিল অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন আৰু শিক্ষাৰ

বিস্তাৰ। বহু খেতিয়কে— শিক্ষাৰ আনকি আনুষ্ঠানিক নাছিল— তেখেত সকলে নিজস্ব ভূমি দান দিছিল তেওঁলোকে নিজৰ নিজৰ অঞ্চলত শিক্ষানুষ্ঠান পাতিবলৈ। আৰু সেই অসমৰ চুকে-কোণে বিভিন্ন স্তৰৰ লোকৰ দান-বৰঙণিৰে গঢ়া উঠিছিল ভিন্ন পৰ্যায়ৰ মহাবিদ্যালয়, বিশ্ববিদ্যালয় পৰ্যন্ত শিক্ষানুষ্ঠান হৈছিল সমগ্ৰ অসমত ১৯৪৭ চনৰ পৰা ১৯৭০ চনলৈ।

দূৰদৃষ্টি সম্পন্ন একাংশ লোকৰ ত্যাগৰ বাবে অসমত গ্ৰহণৰ আধাৰ বিন্দুৰ সৃষ্টি হৈছিল তাহানিতে অৰ্থাৎ উপনি কালছোৱাত। এই সকল লোকে বুজিছিল শিক্ষাইহে সমাজ পৰি কৰিব পাৰে। শিক্ষাহে জাতিৰ মেৰুদণ্ড।

জন্মভূমি, স্বদেশ, স্বজাতিৰ আকৰ্ষণ প্ৰেমত নিমজ্জিত এটা লোকৰ বাবেই অসমত সৃষ্টি হৈছিল ব্যাপক শিক্ষাৰ বাতাবৰণ। ঘৰে গৈ প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ মূৰব্বীক তেওঁলোকে গাঁওখনৰে বিদ্যালয়লৈ ল'ৰা-ছোৱালীক শিক্ষা গ্ৰহণৰ বাবে পঠিয়াবলৈ উৎসাহ জনাইছিল।

আন এটা উল্লেখযোগ্য দিশ আছিল টাউন-চহৰ বা অ-চহৰ বাহিৰলৈ উচ্চ শিক্ষা আহৰণৰ বাবে যোৱা বিভিন্ন ছাত্ৰ-ছাত্ৰী ইচ্ছাৰে শিক্ষা দানত ব্ৰতী হৈছিল। তেওঁলোকে নিজৰ কথা নক'ব নিজৰ কেৰিয়াৰৰ কথা চিন্তা নকৰি ব্ৰতী হৈছিল তেওঁলোকে উত্তৰসূৰীৰ শিক্ষা দানৰ ক্ষেত্ৰত। আৰু সেইবাবেই সমগ্ৰ অসমত আৰু ৬০ ৰ দশকত শিক্ষাৰ বিস্তাৰৰ শক্তিশালী ভেটি স্থাপন হৈছিল।

দেশ-জাতি প্ৰেম, ত্যাগ, জ্ঞান বিলাই দিয়াৰ অভিজ্ঞতা সেইবাবে তাহানিতে পূৰ্ব পুৰুষে অসমত প্ৰকৃত মানুহৰ গঢ়ি বুলি ক'ব পাৰি।

সমাজৰ প্ৰতি দায়বদ্ধ সেই চাম লোকে প্ৰকৃত মানুহ হিচাপে সমাজত থিয় দিব পৰা আৰু নিজৰ নিজ সমাজৰ উন্নয়নৰ বাবে কৰিব এচাম লোকৰ সৃষ্টি কৰাৰ প্ৰয়াসৰ সাৰ্থক ৰূপ দিবলৈ হৈছিল সেই দশক দুটাত। ক'বলৈ গ'লে সমাজ নীতিয়ে এনে সমাজৰ বৃহত্তৰ সকলো দিশ নিয়ন্ত্ৰণ কৰিছিল। ৰাজনীতি

নীতিৰ উদ্ধৃত নাছিল।

কিন্তু পৰিতাপৰ বিষয়টো হ'ল ৭০ ৰ দশকৰ আৰম্ভণিৰ পৰা ৰাজনীতিয়ে সমাজৰ সকলো দিশ নিয়ন্ত্ৰণ কৰিবলৈ লোৱাৰ পৰা বিপৰ্যয় নামি আহিল। ইন্দিৰা গান্ধীৰ নেতৃত্বত বিভাজিত কংগ্ৰেছে দেশৰ গণতান্ত্ৰিক প্ৰমূল্য, ঐতিহ্য, পৰম্পৰা, নিজস্ব ধ্যান ধাৰণাৰে পৰিপুষ্ট কৰিব আৰম্ভ কৰি দিয়াৰ পৰা। দেশৰ অনৈক্যৰ মাজৰ ঐক্যৰ মূল গাথনি ভাঙি থানবান কৰি দিয়াৰ প্ৰক্ৰিয়া আৰম্ভ কৰি দিলে ইন্দিৰা গান্ধী আৰু তেওঁৰ অনুগত এচামে।

এই কংগ্ৰেছী চামৰ উদ্যোগতে প্ৰধান আৰু মোক্ষম আঘাট দিয়া হ'ল শিক্ষা প্ৰতিখনত। জাতিৰ মেৰুদণ্ড বেকা কৰাৰ পৰিকল্পনাৰে শিক্ষা প্ৰতিখনত ৰাজনীতিৰ প্ৰবেশ ঘটিল। প্ৰতিখন সমাজৰ নিজস্ব গ্ৰাম্য পৰিষ্কাৰ, গৰিমা খৰ্ব কৰি এক কেন্দ্ৰীভূত শিক্ষা নীতি সমগ্ৰ দেশতে প্ৰয়োগ কৰা হ'ল।

অসমত এই প্ৰক্ৰিয়াৰ নেতিবাচক ৰাজনৈতিক হাতোৰাৰ পৰা বাদ নপৰিল। কংগ্ৰেছী আৰু শিক্ষাবিদে প্ৰণয়ন কৰিলে শিক্ষানীতি-পাঠ্যক্ৰম। পাঠ্যক্ৰমৰ বা ক্ৰমে বাদ দিয়া হ'ল বুৰঞ্জী আৰু ভূগোল। শিক্ষানুষ্ঠানত ৰাজনীতিৰ প্ৰৱেশে সমগ্ৰ পৰিবেশ বিষময় কৰি পেলালে।

কংগ্ৰেছৰ কূট কৌশলপূৰ্ণ শিক্ষা ব্যৱস্থা দেশৰ পৰৱৰ্তী চৰকাৰীলোকে অনুসৰণ কৰিব ধৰিলে। কংগ্ৰেছক প্ৰত্যুত্থৰ দিয়াৰ প্ৰয়াসেৰে ৮০ ৰ দশকৰ পৰা পুনৰ আৰম্ভ হ'ল এক নতুন শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ। মূলতঃ কংগ্ৰেছৰ বং সলাই নতুন বং দিয়া হ'ল। কিন্তু কথাটো হ'ল দেশত বা অসমত প্ৰকৃত মানৱ সম্পদ গঢ়াৰ আন্তৰিক প্ৰচেষ্টা সকলো ৰাজনৈতিক দলৰ প্ৰত্যক্ষ বা পৰোক্ষ হেঁচাত থানবান কৰি দিয়া হ'ল।

সময় উপযোগী পাঠ্যক্ৰম, পৰিবেশ অনুকূল ধ্যান-ধাৰণাৰ অবলুপ্তি, প্ৰতিখন সমাজে আনখন সমাজক কৰা সন্মানৰ ধাৰাক আঘাট কৰাৰ মানসিকতা, প্ৰতিখন সমাজৰ সাহিত্য-সংস্কৃতিক অবমাননা, খাদ্যাভ্যাস, লোক-সংস্কৃতি, জন বিশ্বাস আদি মূল কাৰকৰ পৰা আঁতৰাই এক কেন্দ্ৰীভূত শিক্ষা ব্যৱস্থা শিক্ষানীতি কৰা হ'ল। ইয়াৰ ফলত এক বাৰে ভচহ সামাজিকতা প্ৰতিখন সমাজত গঢ় লৈ উঠিল।

গোলকীকৰণৰ মান্যতাই উন্নয়নশীল ৰাষ্ট্ৰ ভাৰতবৰ্ষকো চুই গ'ল। পৰৱৰ্তী পৰ্যায়ত শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ লাহে লাহে ব্যক্তিগত মালিকী স্বত্ব আৰম্ভ হ'ল। ক্ৰমান্বয়ে সাধাৰণ পৰিয়ালৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে উচ্চ শিক্ষা গ্ৰহণ কষ্টসাধ্য হৈ পৰিল আৰ্থিক কাৰণত। একে সময়তে বিদেশী ধনী ৰাষ্ট্ৰ সমূহে শৈক্ষিক দিশত পাৰদৰ্শিতা দেখুওৱা এচাম

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক বহুতো সা-সুবিধা দি লৈ যোৱা হ'ল। ভোগবাদী বিষয় বাসনাই গঢ় লৈ উঠিল। ভোগবাদী চিন্তাই বিভিন্ন জনক সমাজচ্যুত প্ৰাণী কৰি তুলিলে। মূল শিলা বিচ্ছিন্ন হৈ পৰিল সমাজৰ একাংশ।

দেশত অলেখ উচ্চ শিক্ষাৰ প্ৰতিষ্ঠান বিভিন্ন বিষয়ৰ প্ৰতিষ্ঠান হ'ল সঁচা। দেখাত শিক্ষাৰ প্ৰসাৰ চকুত লগা হ'ল। ইয়াৰ মাজৰ পৰা কেৰিয়াৰ সৰ্বস্ব ছাত্ৰ-ছাত্ৰী ওলাল। কিন্তু জাতিৰ মেৰুদণ্ড শিক্ষা ব্যৱস্থাত প্ৰকৃত শিক্ষাৰ, আন্তৰিক শিক্ষাৰ অৱক্ষয়ে চূড়ান্ত ৰূপ পালে। এক ক্ষণভংগু সমাজ হ'ল।

পিতৃ-মাতৃ বিহীন পৰিচয়েৰে লোৱা শিক্ষাৰে আমাৰ শিক্ষিতৰ হাৰ বহুত বাঢ়িল। জন্মভূমিয়ে দিয়া অস্তিত্ব পাহৰি গাইওটীয়া চিন্তা বুকুত বান্ধি দেশ উন্নয়নৰ কথা— দেশ ৰসাতলে যোৱাৰ কথা গলৰ শিৰ ফুলাই, আঙুলি জোকাৰি ক'ব পৰা বহুত ওলাল। স্বৰাজ্যোত্তৰ কালত উচ্চ শিক্ষিত অলেখ ওলাল। চৰকাৰী পক্ষই বুকু ফিন্দাই ক'ব পৰা হ'ল শিক্ষিতৰ হাৰ তেওঁলোকৰ নীতিৰ বাবে বৃদ্ধি পাইছে। কিন্তু দুখৰ কথাটো হ'ল যুক্তিপূৰ্ণ কথা-কাম, বিজ্ঞান সন্মত ব্যাখ্যা, দৃষ্টিভংগী সম্পূৰ্ণ যেন লোপ পাইছে। নহ'লেনো ডাইনী বুলি আজিও নৰসংহাৰ অব্যাহত থাকে নে? শিক্ষাই মানুহক মসৃণ কৰে, জ্ঞানৰ দুৱাৰ খিৰিকী খুলি দিয়ে। আজিৰ এই নৰসংহাৰৰ দৃশ্যই, সমাজৰ স্থলিত ৰূপটোয়ে অত্যন্ত মনোকষ্ট দিয়ে। এইয়া জানো সভ্য সমাজৰ, উচ্চ শিক্ষিতৰে ভৰি থকা সমাজৰ কাম হ'ব পাৰে নে? ইয়াতেই শিক্ষা ব্যৱস্থাটো স্বৰূপাৰ্থত সম্পূৰ্ণভাৱে অধঃপতন হৈছে।

আমি তথাকথিত এচাম বুদ্ধিমাণে চকু-মুখ-নাক-কাণ-হৃদয়-মগজু নোহোৱা ধাৰণা জাপি দি মেচিনৰ দৰে, ৰবটৰ দৰে মানৱ সম্পদ সৃষ্টি কৰিছো, আৰু কৈছো নৱ প্ৰজন্ম অবাটে গ'ল— কোনো আশা নাই। দোষ জাপি দি সাৰিব পাৰি— জীৱনলৈ পলাব নোৱাৰি। জীৱন অনাদি-অনন্ত কাললৈ চলি থাকিব।

জন্মভূমি স্পৰ্শ কৰি থকা শিক্ষাইহে দেশ-জাতিৰ পৰিচয় দিয়ে। উচ্চ শিক্ষিত বুলি কৰা অহমিকাই স্বদেশ-স্বজাতিৰ ধ্বংসৰ বাট মোকলাই দিয়ে। জ্ঞান বিলালেহে জ্ঞানীৰ সংখ্যা বাঢ়িব। ডিগ্ৰী লৈ থাকিলে ডিগ্ৰীধাৰীৰ সংখ্যা বাঢ়িব। প্ৰকৃত মানুহ হ'বলৈ উচ্চ শিক্ষাৰ প্ৰয়োজন নাই। প্ৰয়োজন মাথো প্ৰেম আৰু জ্ঞানৰ। মানুহক প্ৰকৃত সত্যৰ সন্ধান দিব পাৰিলেহে জীৱন-সমাজ থাকিব। বৰঞ্চ আনুষ্ঠানিক শিক্ষা নোহোৱা মানুহৰ জ্ঞান, মানবতাবাদ, প্ৰজ্ঞাই তথাকথিত উচ্চ শিক্ষিতক সদায়েই উপহাস কৰিয়েই থাকিব।

(বিশিষ্ট সাংবাদিক, সাহিত্যিক মিশ্ৰ আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ে ২০০৯ চনত উদ্বাপন কৰা সোণালী জয়ন্তী উৎসৱৰ স্মৃতিগ্ৰন্থৰ সম্পাদক।)

বেদৱত মিশ্ৰ : বিশিষ্ট সাংবাদিক তথা সাহিত্যিক।

আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ে ২০০৯ চনত উদ্বাপন কৰা সোণালী জয়ন্তী উৎসৱৰ স্মৃতিগ্ৰন্থৰ সম্পাদক।

♦ Dr. Mousumi B

Inclusive Education and Children with Disabilities

Inclusive Education (IE) seeks to educate the children with disability and learning difficulties with all others under the same roof. Here all the students regardless of their strengths and weaknesses in any area are brought together in one classroom. Inclusive education is carried out in a common learning environment; that is, an educational setting where students from different backgrounds and with different abilities learn together in an inclusive environment. Common learning environments are used for the majority of the students' regular instruction hours.

Studies have shown that when a child with disabilities attend classes alongside normal peers, positive academic and social outcomes occur for all the children involved.

Previously children with disabilities were taught in separate classes or in separate schools. The belief was that special education meant separate education. But we now know that when children are educated together, good things happen. For inclusive education there has to be ongoing advocacy, planning, support and commitment.

Inclusive education is a child's right. It is clearly stated in the Individuals with Disabilities Education Act that all children with disabilities should be educated with non-disabled children of their own age and must have access to the general education curriculum.

All parents want their children to be accepted by their peers, have friends and lead "regular" lives. This vision can be a reality for many children with disabilities through inclusive settings. Children learn to appreciate diversity when they are in the midst of people with different abilities. The most important place for a child to develop friendship and learn social skills is the school. In inclusive classes children with and without disabilities learn with and from each other. With higher expectations and good instruction children with disabilities learn academic skills. Since the philosophy of inclusive education is aimed at helping all children learn, everyone in the class benefits. Within nurturing learning environments children learn at their own pace and style.

In order to promote inclusive education for the children with disability, individuals, schools and families have great roles to play. Individually person needs to-

- Encourage his/her child to participate in various activities where he/she can meet children his/her same age with different abilities.
- Search the Internet for activities or organisations that his/her child may desire to join.

- Help his/her child develop friendship with classmates or other neighbourhood children.
- Share his/her goals and expectations and wishes for his/her child.
- Know the rights necessary for inclusive education.

Schools in order to promote successful inclusive education needs to-

- Consider introducing inclusive education first.
- Support each child's learning.

Families on their part needs to-

- Acquire and share information.
- Seek the help of others.
- Become the child's advocate.

The teacher for teaching in the inclusive classroom must be well equipped. They must be well versed with the three R's- Right Roles and Responsibilities. The teacher should follow the 'Zero Rejection policy'.

There are different innovative ways which may be adopted by a teacher while teaching the children with disability in the general education setup-

- **Team Teaching:** This is an approach where two or more teachers plan, teach and evaluate together. Here the regular education teacher and the special education teacher work in harmony in order to provide services to the children with special needs in the classroom.
- **Peer Tutoring:** This is a method of classroom teaching where children of the same or different class help or support each other in the process of learning. Peer tutoring meets the particular needs of the child with disability by providing remedial or supportive instruction.

The student-teacher needs to be encouraged and guided by the teacher.

- **Co-operative learning:** Cooperative learning is a teaching method where students of mixed levels of ability are arranged into groups and rewarded according to the group's success, rather than the success of an individual member. There are several benefits of cooperative learning structures for students with disabilities. Students with disabilities are more engaged in classroom activities where cooperative learning structures are in place compared to more traditional classroom interventions. Specifically, in inclusive classes that use cooperative learning, students articulate their thoughts more freely, receive confirming and constructive feedback, engage in questioning techniques, receive additional practice on skills, and have increased opportunities to respond.

Beside, the teacher can also use other methods like introduction of language experience approach, use of multi-sensory approach, task analysis and so on.

Inclusive education systems have the power to amplify the voices of children with disabilities to be heard in decisions which affect their lives. Inclusive education systems will build on their capabilities and develop their capacities to participate meaningfully in decision-making, and in social, cultural, and economic life and enjoy their full spectrum of rights.

Dr. Mousumi Bora: Associate Professor and Head, Department of Economics, Arya Vidyapeeth College.

SCHOLAR LOANS

You've got the grades,
now get the finance!

EDUCATION LOANS

- LOW INTEREST RATE
- 100% FINANCE INCLUDING EXPENSES
- NO PROCESSING FEE
- REPAYMENT TENURE 15 YEARS AFTER COURSE COMPLETION
- INCOME TAX BENEFIT
- LOAN UP TO ₹30 LAC
- NON SBI CUSTOMERS ALSO ELIGIBLE

Go to bank.sbi

উচ্চ শিক্ষা আৰু মোৰ অনুভৱ

• কিংকৰ দাস

আজি আমাৰ দ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ জন্মৰ গৌৰৱ উজ্জ্বল ৬০ বছৰ অৰ্থাৎ হীৰক জয়ন্তী বৰ্ষ। এই শুভ সময়ত উচ্চ শিক্ষা আৰু মোৰ অনুভৱ অলপ প্ৰকাশ কৰিছোঁ।

গুণগত মানদণ্ডৰ উন্নত পদ্ধতিৰে গ্ৰহণ কৰা শিক্ষা ব্যৱস্থাই সমাজত জ্ঞানৰ সৃষ্টি কৰি সমাজক সামাজিক, অৰ্থনৈতিক আৰু আৰ্থিক দিশত আগবাঢ়িব পৰা এখন প্ৰগতিশীল দেশ নিৰ্মাণত সহায় কৰে। আজিৰ পৰিবেশত জীয়াই থাকিবলৈ মহাবিদ্যালয়, বিশ্ববিদ্যালয় পৰ্যায়ৰ উন্নত মানৰ জ্ঞান শিক্ষাৰ জৰিয়তে গ্ৰহণ কৰি দেশৰ হকে কাম কৰিলেই দেশ গঠন প্ৰক্ৰিয়াত আগভাগ ললেই শিক্ষাৰ মূল তত্ত্ব বা আমি যে জ্ঞান আহৰণ কৰিব পাৰিছোঁ, তাক বুজা যাব নিশ্চয়।

অতীত ভাৰতবৰ্ষৰ গুৰু গৃহত থাকি আধ্যাত্মিক আৰু বৌদ্ধিক দিশত লোৱা শিক্ষা ব্যৱস্থাক আজিও সমাজত উত্তম শিক্ষা ব্যৱস্থা বুলি জ্ঞানী গুণীলোকে কব বিচাৰে। অতীতৰ উচ্চ শিক্ষাৰ গুৰুগৃহ সমূহ আজিৰ মহাবিদ্যালয় সমূহতকৈ কোনো ক্ষেত্ৰতে পিছপৰা নাছিল। গুৰু গৃহ সমূহত আধ্যাত্মিক, বৌদ্ধিক, যোগ সাধনাৰ ওপৰিও আত্মানুসন্ধানৰ জৰিয়তে নিজক বুজাৰ নিজক জনাৰ যি কৌশল আছিল তাক সুন্দৰভাৱে গুৰুসকলে শিকাইছিল।

আজি আমাৰ দেশ ভাৰতবৰ্ষ স্বাধীন হোৱাৰ ৭২ বছৰ অতিক্ৰম কৰিলে কিন্তু উচ্চ শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিব খোজা বা গ্ৰহণ কৰা লোকৰ সংখ্যা মুঠেই সন্তোষজনক নহয়। গাওঁ সমূহত আৰ্থিক অনগ্ৰসৰতা, শিক্ষাৰ জৰিয়তে কি লাভ হ'ব এনে ধৰণৰ কথাৰে বহু পিছপৰি গ'ল। ছোৱালীসকলৰ পঢ়া শুনাৰ ক্ষেত্ৰত ঘৰুৱা আৰু সামাজিক বাধাৰ প্ৰাচীৰ আছিল।

মোৰ মনত পৰে ১৯৭৯ চনলৈ জাগীৰোডৰ পৰা গুৱাহাটী এই বৃহত্তৰ পূব কামৰূপ অঞ্চলত কম সংখ্যক উচ্চ শিক্ষাৰ অনুষ্ঠান আছিল। বৰ্তমান সময়ত উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয় তথা মহাবিদ্যালয়ৰ সংখ্যা বহু বাঢ়িল। শিক্ষা অনুস্থানৰ প্ৰসাৰ হৈছে কিন্তু গুণগত মানদণ্ডৰে শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিব পাৰিছে নে?

শিক্ষাজগতখনৰ বহুল প্ৰচাৰ আৰু উন্নয়ন অবিহনে এখন দেশৰ সৰ্বাংগীন উন্নয়ন সম্ভৱ নহয়। ধনী, দুখীয়া, বিভিন্ন ভাষা ভাষী, বিভিন্ন জাতি ওপজাতিয়ে গ্ৰহণ কৰিব পৰাকৈ উচ্চ শিক্ষাৰ নিয়মাৱলী প্ৰস্তুত কৰিব লাগিব। উচ্চ শিক্ষাৰ গ্ৰহণ যোগ্যতা সমাজ বিদ্যমানে সহজতে পাব পৰা ধৰণে হ'ব লাগিব বুলি মোৰ ধাৰণা হয়।

উচ্চ শিক্ষা যাতে সকলো শ্ৰেণীৰ ছাত্ৰ ছাত্ৰীয়ে গ্ৰহণ কৰিব পাৰে তাৰবাবে শিক্ষা ব্যৱস্থাটোৰ চৰকাৰীভাৱে আমূল পৰিবৰ্তন কৰাৰ দৰকাৰ অনুভৱ হয়। ইয়াত চৰকাৰৰ শিক্ষা বিভাগ আৰু বিশ্ববিদ্যালয় অনুদান আয়োগৰ সবল ভূমিকাৰ প্ৰয়োজন আছে। বিনামূলীয়া পাঠ্যপুথি, বিনামূলীয়া সাজপাৰ, দুপৰীয়াৰ আহাৰ যোগান, চৰকাৰীভাৱে বিদ্যালয় পৰ্য্যায়ত দিয়া হৈছে। কিন্তু এইবোৰ উপভোগ কৰি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে মাধ্যমিক পৰ্য্যায়ত কেনেধৰণৰ মানদণ্ডৰ শিক্ষা গ্ৰহণ কৰি উচ্চ শিক্ষাৰ বাবে প্ৰস্তুত হৈছে তাৰ এক বিষদ সমীক্ষাৰ প্ৰয়োজন। বহু সময়ত দেখা যায় নিম্ন শ্ৰেণীসমূহত পাঠ্যপুথিৰ জ্ঞানৰ অভাৱত উচ্চ শিক্ষা গ্ৰহণত বহুত বাধাৰ সৃষ্টি হয় অথবা জ্ঞানে ঢুকি নাপায়। তাৰ ফলত শিক্ষা সামৰিব ল'গা হয়।

আজি অসম চৰকাৰৰ শিক্ষা বিভাগে যি গুণোৎসৱ পাতিছে, খুবেই প্ৰসংশনীয় পদক্ষেপ। ১৯৯৮ চনৰ পৰা National Assessment and Accreditation Council এ সময়ে

সময়ে বিশ্ববিদ্যালয় মহাবিদ্যালয় সমূহৰ সকলো দিশৰ ওপৰত মূল্যায়ন কৰি শিক্ষানুস্থান সমূহক যি Grade দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিছে, সেয়া কিন্তু প্রশংসনীয়। ভাল উন্নতমানৰ শীত তাপ নিয়ন্ত্ৰিত কোঠা সমূহত শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিলেই যে উন্নত মানৰ শিক্ষা পোৱা যাব এইয়া অমূলক। কোঠাৰ ভিতৰত থকা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ মানসিক স্থিতি আৰু শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিবলৈ, আন্তৰিকতাৰে শিক্ষা দান দিয়া গুৰুসকলৰ পৰিশ্ৰমক সফল ৰূপে দিয়াৰ ক্ষেত্ৰত উভয় পক্ষৰে গুৰুত্ব অপৰিসীম।

আজি আমাৰ শিক্ষা ব্যৱস্থা প্ৰতিদিনে দুৰ্বাৰ গতিত সলনি হ'বলৈ ধৰিছে। বিভাগীয় কতৃপক্ষই আৰু ভাল কেনেকৈ কৰিব পাৰি তাৰ ওপৰত গৱেষণাৰ জৰিয়তে প্ৰচেষ্টা হাতত লৈছে। কৰবাত সফল হৈছে কৰবাত হয়টো সফল হ'ব পৰা নাই।

আজি শিক্ষানুস্থান সমূহে পাঠ্যপুথিৰ জ্ঞানেৰে এজন সুনিপুন ব্যক্তি গঢ় দিব পাৰিছে জানো, তাত সন্দেহ আছে। যুৱ উশৃংখল, সন্দেহ, অহংকাৰ আদি বিভিন্ন অসামাজিক কথাই সমাজ আগুৰি ধৰিছে। দোষী কোন? শিক্ষা ব্যৱস্থা, শিক্ষকৰ শিকন প্ৰণালী, চৰকাৰী নীতি নিয়ম নে সহজতে পোৱা ভোগ-বিলাসৰ ফল এয়া? এই বিষয় সমূহক লৈ চিন্তা বিদ সকল চিন্তিত।

আজি কেইখনমান নিৰ্দিষ্ট মহাবিদ্যালয়ৰ বাহিৰে প্ৰায় সৰহ সংখ্যকৰে আন্তঃগাঠনি ভাল নহয়, আৰু যদিহে ভালদৰে মূল্যায়ন কৰে বা তুলনা কৰা যায় আন্তঃগাঠনি নথকা, ভাল নামী দামী শিক্ষক নথকা শিক্ষানুস্থানৰ উত্তীৰ্ণৰ হাৰহে ভাল আৰু শিক্ষাও ভাল।

২০১১ চনত প্ৰৱৰ্ত্তিত যান্মাসিক ব্যৱস্থাটো এক সুন্দৰ পদক্ষেপ। কিন্তু প্ৰয়োগ কৰাৰ সময়ত দুবছৰমান গৱেষণাৰ প্ৰয়োজন আছিল নেকি? উচ্চ শিক্ষাৰ শিক্ষানুষ্ঠান সমূহত তুলনামূলক ভাবে কম পাঠদান হয়। আমাৰ বন্ধ সংস্কৃতিয়েও বাৰুকৈ প্ৰভাৱ পেলায়। কেলেণ্ডাৰৰ চৰকাৰী বন্ধৰ লগতে সংগঠনে দিয়া বন্ধ। এইখন দেশত মন্ত্ৰীত্ব নাপালেও সমৰ্থকে বন্ধ দিয়ে। ক্ষতি কাৰ হ'ব, কিমান হ'ব চোৱাৰপ্ৰয়োজন আহি পৰিছে।

প্ৰতিটো সময়ত শিক্ষাৰ ওপৰত গৱেষণা হৈ আছে।

কিন্তু শিক্ষা আদি অন্ত নোহোৱা এক বিশাল বিষয় শিক্ষাৰ নাই, বয়স নাই। চৰকাৰী পক্ষই শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত বহুত দিয়াৰ প্ৰয়োজন আছে। মোৰ ধাৰণাৰে শিক্ষা নীতি, শি নিযুক্তি প্ৰক্ৰিয়া বছৰে বছৰে সলনি কৰিলেই যে শিক্ষাৰ হ'ব তেনে নহয়। দেশৰ মহান শিক্ষাবিদসকলে নতুন পৰিকল্পনা আৰু গৱেষণাৰে শিক্ষা বিভাগৰ পাৰদৰ্শিতা উপযুক্ত মানৰ সম্পদ গঢ় দিবলৈ সকলোধৰণৰ প্ৰচেষ্টা হ'ব বুলি আশা কৰিলোঁ।

মহাবিদ্যালয় সমূহত আজিকালি পাঠ্যপুথিৰ শিক্ষা পৰা ব্যৱহাৰিক শিক্ষা, জীৱিকা শিক্ষা আদি কৰি এবুৰি বিষয় আছে কিন্তু ইয়াৰ সংখ্যক ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ পৰিকল্পিত ভাবে বিষয় বস্তুৰ প্ৰয়োগ কৰি ভাল ফলাফল পাৰিছে। দেশত শিক্ষিতৰ হাৰ বঢ়িল কিন্তু জ্ঞানী নোহ'ব অভাৱ হ'ল। ডাইনী হত্যা, পোৰা বুলি মানুহক মৰি মৰিয়াই হত্যা কৰা, বোৱাৰী ত্যাগ বয়সস্থ মাক-দেউতাক বাস্তাৱত এৰি থৈ আহিব পৰা আদি অমানৱীয় গুণ থকা শিক্ষকৰ পৰা আহৰণ কৰিলে? এই বিষয়ে গৱেষণাৰ প্ৰয়োজন অনুভৱ কৰিছোঁ।

শিক্ষা সম্পৰ্কত মোৰ মনৰ ভাৱ যুক্তিপূৰ্ণভাৱে প্ৰকাশ কৰাত কিমান দূৰ সফল হৈছে তাক অনুধাৱন কৰিব শেষত পঢ়ুৱৈ সমাজৰ বাবে অনুৰোধ জনালোঁ। কিন্তু এই মোৰ একান্তই ব্যক্তিগত অনুভৱ। শিক্ষাৰ সংস্কাৰপূৰ্ণ উন্নতি অবিহনে দেশ এখনৰ উন্নয়ন অসম্ভৱ।

শেষত আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিস্থা কৰা পৰা আজিলৈ, প্ৰতিভা, দক্ষতা আৰু কৃতিত্বৰ লগতে সত্ৰ আৰু নিষ্ঠাৰে সুদীৰ্ঘ কৰ্মজীৱন অতিবাহিত কৰা ছাৰ, বাইৰ আৰু মহাবিদ্যালয়ৰ বিষয়া কৰ্মচাৰীসকলক মই প্ৰণিপন্ন জনালোঁ। লগতে অধ্যয়ন কৰি সুখ্যাতিৰে উত্তীৰ্ণ হোৱা আ বিভিন্ন কামত জড়িত হৈ জীৱন জীৱিকা উলিয়াই ঘৰ সংস্কাৰ লগতে সামাজিক ক্ষেত্ৰখনত আগভাগ লোৱা মোৰ অতি মৰ সহপাঠী ও দাদা আৰু বাইদেউৰ লগতে কনিষ্ঠ সকলে মৰম, চেনেহ যাছিচোঁ। নাজানো পঢ়িব পৰা হৈছে নেনাই। ম মাজত লুকাই থকা ভাৱ কিছুমান প্ৰকাশ কৰিলোঁ। মহাবিদ্যালয়।

জয়তু আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়।

কিংকৰ দাস : আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰাক্তন ছাত্ৰ।

ভাৰতীয় নাৰীৰ উত্তৰণ 'মাতৃৰূপেন সংস্থিতা'ৰ পৰা 'শক্তিকপেন সংস্থিতা'লৈ

• ড° জয়কান্ত শৰ্মা

প্ৰস্তাৱনা :

মাতৃৰূপেন সংস্থিতা'ৰ পৰা 'শক্তিকপেন সংস্থিতা'লৈ উত্তৰণ, মহিলাৰ মানৱীয় অধিকাৰৰ সুৰক্ষা আৰু নাৰীৰ মৰ্যাদা ৰক্ষাৰ সুনিশ্চিতকৰণ এই তিনিটা লক্ষ্যই হ'ল বিভিন্ন নাৰীবাদী আন্দোলনৰ চালিকাশক্তি। স্বামী বিবেকানন্দৰ মতে, 'ভাৰতত আদৰ্শ নাৰী গৰাকী হ'ল মাতৃ; প্ৰথমৰ পৰা শেহলৈকে তেওঁ মাতৃ'। পিছে ইয়াৰ মাজত মাথোন এগৰাকী জন্মদাত্ৰী মাৰ ধাৰণাহে আছে, তেনে নহয়। কন্যা শিশুটোৰ পৰা আৰম্ভ কৰি অচিনাকি বৃদ্ধা মহিলাগৰাকীকো আমি 'মা' বুলি সম্বোধন কৰো। ভাৰতীয় দৰ্শনত মাতৃগৰাকী 'বিদ্যা ৰূপেন সংস্থিতা'। আমি ঈশ্বৰকো মাতৃৰ ৰূপত কল্পনা কৰো। সকলো শক্তিৰ আধাৰ মাতৃ, আনকি এচাম নাৰীবাদী সমালোচকৰ দৃষ্টিত পুৰুষতাত্ত্বিক ভাৱনাৰে ৰচিত নাৰী বিদ্বেষী গ্ৰন্থৰূপে চিহ্নিত 'মনু সংহিতা'তো আছে, 'য'ত নাৰীক পূজা কৰা হয়, তাতহে দেৱতা সকলে বাস কৰে।' লিংগ বৈষম্য ৰোধ কৰাৰ দিশত যে নাৰীৰ প্ৰতি দৃষ্টিভংগীৰ সলনি কৰাটোহে মূল প্ৰত্যাহ্বান, সেইটো নুবুজা লোক নাই। পিছে দৃষ্টিভংগীৰ সলনি কৰিব কোনে? নাৰীবাদী আন্দোলনবোৰৰ মাধ্যমত পুৰুষৰ একপক্ষীয় দৃষ্টিভংগীৰ কঠোৰ সমালোচনা কৰা হয় ঠিকেই, কিন্তু নাৰীৰ বন্ধনমুক্তিৰ পথত যে এচাম মহিলাত স্থিতাবস্থা ৰক্ষাৰ তৎপৰতাও হেঙাৰ হৈ পৰে, সেইটো সততে উলাই কৰা হয়। এনে পটভূমিত সমাজত লিংগ-সংবেদনশীলতা সৃষ্টি কৰাটোৱেই মূল প্ৰত্যাহ্বান হৈ পৰিছে নাৰী সমাজত। উল্লেখযোগ্য যে মহিলাৰ অধিকাৰ আৰু বন্ধনমুক্তিৰ বিভিন্ন মাত্ৰা সন্দৰ্ভত সচেতনতা সৃষ্টিৰ বাবে সময়ে সময়ে বিভিন্ন আইন প্ৰণয়ন কৰিব লগা হৈছে। লক্ষণীয় বিষয় যে ইয়াৰ নেতৃত্ব গ্ৰহণ কৰিছে মহিলাসকলেই। এই প্ৰৱন্ধৰ জৰিয়তে ভাৰতীয় দৰ্শনৰ ভেটিত নাৰীৰ উত্তৰণৰ কিছু দিশ আলোকপাত কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

মূলশব্দ : নাৰীৰ মৰ্যাদা ৰক্ষা, মাতৃ, স্ত্ৰীশক্তি, আগ্ৰাসী আৰু দমনকাৰী, বন্ধনমুক্তি

'মাতৃৰূপেন সংস্থিতা'ৰ পৰা 'শক্তিকপেন সংস্থিতা'লৈ উত্তৰণ, মহিলাৰ মানৱীয় অধিকাৰৰ সুৰক্ষা আৰু নাৰীৰ মৰ্যাদা ৰক্ষাৰ সুনিশ্চিতকৰণ, একবিংশ শতিকাত এই তিনিটা লক্ষ্যই হ'ল বিভিন্ন নাৰীবাদী আন্দোলনৰ চালিকাশক্তি। পিছে অস্বস্তিকৰ কথাটো হ'ল— মানৱ সভ্যতা দোপতদোপে উন্নতিৰ শিখৰলৈ আগুৱাই যোৱাৰ সময়তো মহিলাৰ প্ৰতি সমাজৰ দৃষ্টিভংগী বিশেষ সলনি হোৱা বুলি ক'ব নোৱাৰি। ক'বলৈ গ'লে, লিংগ বৈষম্যৰ অৱসান ঘটোৱাটোৱেই বিশ্ববাসীৰ সমুখত আজিও এটা বৃহৎ প্ৰত্যাহ্বান হৈ আছে। দেশে দেশে নাৰীয়ে জীৱন যাত্ৰাৰ বিভিন্ন স্তৰত লাঞ্ছনা, বঞ্চনা আৰু যাতনা

ভোগ কৰি আহিছে; মাথোন সমাজৰ বেলেগ গাঁথনিৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত তাৰ ধৰণ-কৰণতহে তফাৎ।

ইয়াৰ মূলতে যে নাৰীৰ স্বভাৱসুলভ কোমলতা, সৌন্দৰ্যপ্ৰিয়তা, দয়া-কৰুণা-প্ৰেমৰ আধিক্য, শাৰীৰিক দুৰ্বলতা আদিৰ দৰে গুণবোৰ সেইটো বুজিবলৈ টান নহয়। এনেবোৰ গুণক আমি সততে নাৰীত্ব (Womanhood) বুলি কওঁ, কিন্তু তালৈ শ্ৰদ্ধা জনোৱাৰ আৱশ্যকতা বহুতেই অনুভৱ নকৰে। এনে কাৰণতে ঘৰতেই হওক বা বাহিৰত, অথবা কৰ্মক্ষেত্ৰত, প্ৰকাৰান্তৰে জীৱন যাত্ৰাৰ প্ৰতিটো স্তৰত নাৰীয়ে বৈষম্যমূলক আচৰণ লাভ কৰে। নাৰীত্বৰ সুযোগলৈ কন্যা শিশু আৰু মহিলাৰ ওপৰত শাৰীৰিক আৰু মানসিক অত্যাচাৰেই নহয়, যৌন নিৰ্যাতনো চলোৱা হয়। ভাৰতত এই চিত্ৰখন অধিক কৰুণ। অৱহেলিত কন্যা সন্তানৰ দুৰ্দশাৰ কথা ক'বই নালাগে, প্ৰযুক্তিৰ সহায়ত গৰ্ভত থকা অৱস্থাতেই চিনাক্ত কৰি কন্যা-স্ৰুণৰ নিঃশেষ ঘটোৱাৰ দৰে জঘন্য কাণ্ড কোনো কোনো সমাজত সংঘটিত হয়। মাক-বাপেকে কন্যা সন্তানক বোজাকপে গণ্য কৰাটো আন এটা সামাজিক সমস্যা।

এনেবোৰ বিসংগতি দূৰ কৰিবলৈ চৰকাৰে যে চেষ্টা কৰা নাই, তেনে নহয়। গাৰ্হস্থ্য হিংসা প্ৰতিৰোধ, শিশু আৰু মহিলাৰ সুৰক্ষা, কৰ্মক্ষেত্ৰত মহিলাক হাৰাশাস্তিৰ পৰা মুক্তি, ৰাজহুৱা স্থানত মহিলাৰ মৰ্যাদা ৰক্ষা আদিকে ধৰি ভালেমান আইন ৰচিত হৈছে। কেইবছৰমান পূৰ্বে ন্যায়াধীশ জে এছ বাৰ্মাই যৌন আতিশয্যৰ ভুক্তভোগী মহিলাক ন্যায় প্ৰদান কৰাৰ উদ্দেশ্যেৰে ভালেমান পৰামৰ্শ দিছিল; তাৰে আধাৰত বলাৎকাৰীৰ কঠোৰ দণ্ড বিধানৰ ব্যৱস্থাও হৈছে। কিন্তু ন্যায়াধীশ বাৰ্মাই এই পৰামৰ্শও দিছিল যে মহিলাৰ শাৰীৰিক সম্পূৰ্ণতাকে (Body integrity) ধৰি সকলো অধিকাৰ ভোগ কৰিব পৰাকৈ সমাজত নিৰাপদ ক্ষেত্ৰ নিৰ্মাণ কৰাটো অত্যন্ত জৰুৰী। পিছে এই পৰামৰ্শ আইন ৰচনাৰ জৰিয়তে কাৰ্যকৰী কৰিব পৰা যায়নে।

ঘৰে-বাহিৰে লিংগ বৈষম্য ৰোধ কৰাৰ দিশত যে নাৰীৰ প্ৰতি দৃষ্টিভংগীৰ সলনি কৰাটোহে মূল প্ৰত্যাহ্বান, সেইটো নুবুজা লোক নাই। পিছে দৃষ্টিভংগীৰ সলনি কৰিব কোনে? নাৰীবাদী আন্দোলনবোৰৰ মাধ্যমত পুৰুষৰ একপক্ষীয় দৃষ্টিভংগীৰ কঠোৰ সমালোচনা কৰা হয় ঠিকেই, কিন্তু নাৰীৰ বন্ধনমুক্তিৰ পথত যে এচাম মহিলাৰ স্থিতাৱস্থা ৰক্ষাৰ তৎপৰতাও হেঙাৰ হৈ পৰে, সেইটো সততে উলাই কৰা হয়। এনে পটভূমিত সমাজত লিংগ-সংবেদনশীলতা সৃষ্টি কৰাটোৱেই মূল প্ৰত্যাহ্বান হৈ পৰে, সেই সম্পৰ্কে দ্বিমত নাই। পিছে ইয়াৰ সমাধান বিচাৰিব লাগিব ভাৰতীয় দৰ্শনৰ ভেটিত।

‘ভাৰতত আদৰ্শ নাৰী গৰাকী হ’ল মাতৃ; প্ৰথমৰ পৰা শেহলৈকে তেওঁ মাতৃ।’ এয়া হ’ল স্বামী বিবেকানন্দৰ বাণী। পিছে ইয়াৰ মাজত মাথোন এগৰাকী জন্মদাত্ৰী মাৰ ধাৰণাহে আছে, তেনে নহয়। কন্যা শিশুটোৰ পৰা আৰম্ভ কৰি অচিনাকি বৃদ্ধা

মহিলাগৰাকীকো আমি ‘মা’ বুলি সম্বোধন কৰো। আমি মাতৃৰ ৰূপত কল্পনা কৰো। সকলো শক্তিৰ আধাৰ মাতৃ (সৰ্বভূতেষু শক্তিকপেন সংস্থিতা, নমস্তস্যৈ নমস্তস্যৈ নমস্তস্যৈ নমঃ)। আনকি এচাম নাৰীবাদী সমালোচকৰ দৃষ্টিত পুৰুষৰ ভাৱনাৰে ৰচিত নাৰী বিদ্বেষী গ্ৰন্থ ৰূপে চিহ্নিত ‘মনু সংহি’ আছে, ‘য’ত নাৰীক পূজা কৰা হয়, তাতহে দেৱতা সৰু কৰে।’ এই ধাৰণাটো ব্যাখ্যা কৰিবলৈ হাজাৰ পৃষ্ঠা আলোচনাৰ আৱশ্যক হ’ব, কিন্তু স্বামী বিবেকানন্দই এ প্ৰাসংগিক প্ৰশ্নটো উত্থাপন কৰিছে— যেতিয়ালৈকে তুমি বৌ বিষয়টো এৰাই চলিবলৈ শিশু আৰু পুৰুষ-মহিলাৰ সমান মানৱীয়তাৰ ভেটিত বিচাৰ কৰা যেতিয়ালৈকে মহিলাৰ প্ৰতি সম্ভৱ হ’বনে? আমি ভাবিছোঁ যে লাগিব যে আমি মানুহ। এজনে আনজনক আদৰ্শ মাতৃ কৰিবলৈ আৰু সহায়ৰ আগবঢ়াবলৈ জন্ম লৈছে। পুৰুষ উপভোগৰ সামগ্ৰীৰূপ চকু মানৱতা ধ্বংস হ’ব। এতেকে মাতৃৰ ধাৰণাত আছে পৰিয়াল সমাজৰ প্ৰতি দায়বদ্ধতা। মাতৃৰ জীৱনৰ অৰ্থ আৰু নাৰীত্বৰ বুজিবলৈ সুযোগ দিব লাগিব। মাতৃত্ব অৰ্জন কৰিবলৈ প্ৰতিগৰাকী মহিলাই পৰিয়াল তথা সমাজৰ বাবে ব্যক্তিগত সুবিধা ত্যাগ কৰিবলৈ মানসিকভাৱে প্ৰস্তুত হয়, তেওঁ আহৰণ সৃষ্টি আৰু পালন কৰাৰ ক্ষমতা; উৎকৃষ্ট মানৱ সম্পদ গঢ়ি তোলা দিশত সন্মুখীন হোৱা সকলো প্ৰকাৰৰ বাধা-বিপত্তি ওলা পেলাবলৈ শক্তি লাভ কৰে মাতৃয়ে। এনে আধ্যাত্মিক সম্পূৰ্ণতা উপলব্ধি কৰিবলৈ সক্ষম হোৱা হেতুকে মহিলা মাতৃৰ শ্ৰদ্ধাৰ পাত্ৰী। প্ৰেম ভালপোৱাৰ প্ৰতিমূৰ্তি হ’ল মাতৃ, যিয়ে প্ৰতি নিবিচাৰে। এই গুণৰ বলতেই মাতৃত্ব মাথোন সন্তান-মাতৃৰ সম্বন্ধতেই সীমিত নাথাকে, ই বিয়পি আছে দেশ, নদী, পৃথিৱীৰ অমূল্য উপাদানবোৰৰ মাজত, আনকি বিশ্বব্ৰহ্মাণ্ডৰ চাৰি শক্তিকো কল্পনা কৰা হয় মাতৃৰ ৰূপত।

বুজিবলৈ টান নহয় যে ভাৰতীয় দৰ্শনত নাৰীয়ে পালনৰ ভূমিকাক স্ত্ৰীশক্তিকৰূপে কল্পনা কৰাৰ এয়াই পটভূমি। এই প্ৰসংগ বিনোৱা ভাৱেৰে এই উক্তি প্ৰণিধানযোগ্য। ‘মহিলাৰ অৰ্থ হ’ল ‘মহান, শক্তিশালী’, মহিলা শব্দটোৱেই এটা মহান শব্দ (এতেকে মহিলা সংগঠনবোৰ অবলাৰ সংস্থান নহয়); মই ভাবো, এই অৰ্থ বুজি পোৱা বাবেই মহান শক্তি আহৰণৰ বাবে দেশৰ বিভিন্ন প্ৰান্তৰ মহিলা সমিতিবোৰ গঢ়ি উঠিছে। আকৌ ‘স্ত্ৰী’ শব্দটো আহিছে মূলৰ পৰা, যিটোৰ অৰ্থ বিশাল পৰিধিলৈ বিস্তাৰণ। এতেকে স্ত্ৰীশক্তিৰ প্ৰভাৱ সমগ্ৰ বিশ্বলৈ বিস্তাৰিত ‘স্ত্ৰী’ শব্দটোৱে মহিলা কাৰ্যশৈলীৰ পৰিচয় দিয়ে; এতেকে মহিলাৰ প্ৰেম-ভালপোৱা ব্যাপ্তিৰ সংজ্ঞা আছে ‘স্ত্ৰী’ৰ মাজত। নক’লেও হয় যে মাতৃ শব্দটোৱে মহিলাৰ কাৰ্যশৈলীৰ পৰিচয় দিয়ে; এতেকে মহিলাৰ প্ৰেম-ভালপোৱা ব্যাপ্তিৰ সংজ্ঞা আছে ‘স্ত্ৰী’ৰ মাজত, ‘স্ত্ৰী’ শক্তি উত্তৰণ ঘটাব পৰাকৈ উপযুক্ত শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ প্ৰয়োজন।

কাৰণতে স্ত্ৰী শক্তিৰ বিকাশৰ বাবে ৰামকৃষ্ণ পৰমহংস, স্বামী বিবেকানন্দ, মহাত্মা গান্ধী, ঋষি অৰবিন্দকে ধৰি অনেক মনিস্বীয়ে আনুষ্ঠানিক তথা অনানুষ্ঠানিক স্ত্ৰী শিক্ষাৰ ৰূপৰেখা প্ৰস্তুত কৰিছিল।

ভাৰতীয় দৰ্শনত মাতৃগৰাকী 'বিদ্যা ৰূপেন সংস্থিতা'। পিছে উপযুক্ত শিক্ষা পদ্ধতি মানে আমি কি বুজো? 'আমাৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাটোৰ মানৱজাতিক দিক্‌দৰ্শন দিয়াৰ ভৱিষ্য দৃষ্টি' থাকিব লাগে। অৱশ্যে ভাৰতীয় নাৰীসকলৰ সমুখত বহুতো সমস্যা আছে; কিন্তু সেইবোৰৰ কোনোটোৱেই শিক্ষাৰ জৰিয়তে সমাধান কৰিব নোৱৰা বিধৰ নহয়। যি শিক্ষাই সঠিকভাৱে চিন্তা কৰাৰ আৰু সিদ্ধান্ত লোৱাৰ মনোবল দিয়ে, সেয়েই প্ৰকৃত শিক্ষা। এই শিক্ষাৰে আমি ভাৰতীয় নাৰীক নিৰীক মহিলা ৰূপে গঢ়ি তোলাৰ লক্ষ্য ল'ব লাগিব। (স্বামী বিবেকানন্দ, VSV Vol-VP231)।

পুৰুষৰ স্বভাৱত প্ৰকৃত প্ৰকৃতি হ'ল আগ্ৰাসী আৰু দমনকাৰী; এতেকে পুৰুষৰ দৰে মুক্ত ভূমিকাৰ পৰা নাৰীক ৰক্ষা কৰিবলৈ হ'লে প্ৰথমতে মহিলাক ৰক্ষা কৰিবলৈ শিকাব লাগিব (Indian womanhood; The Road to A head P109)। সেইটো নোহোৱা বাবেহে সমাজত নাৰীৰ প্ৰটন সঘনাই ঘটিবলৈ লৈছে; মহিলাই বন্ধনমুক্তিৰ আন্দোলন চলাবলৈ বাধ্য হৈছে। মনত ৰাখিব লাগিব, যেতিয়াই স্বীকৃতি, মৰ্যাদা আৰু সন্মান দিবলৈ অস্বীকাৰ কৰা হয়, তেতিয়াই অধিকাৰ সাব্যস্ত কৰিবলৈ বিচৰাটো মানুহৰ স্বাভাৱিক ধৰ্ম। নিশ্চিতভাৱে নাৰী অধিকাৰে মহিলাৰ সবলীকৰণত ইন্ধন যোগায়।

পিছে মহিলাৰ বন্ধনমুক্তিৰ অৰ্থ এইটো নহয় যে নাৰীয়ে পৰিয়াল তথা সমাজ বা ৰাষ্ট্ৰৰ সৈতে থকা বান্ধোন ভাঙি পেলাব। বন্ধনমুক্তিৰ অৰ্থ হ'ল, যিবোৰ বান্ধোনৰ দ্বাৰা নাৰীৰ 'স্ত্ৰীশক্তি' বিকাশত বাধাৰ সৃষ্টি হৈছে, সেই বান্ধোনৰ পৰা মুক্ত হোৱাটোহে প্ৰকৃত বন্ধনমুক্তি। মহিলাই আনুষ্ঠানিক শিক্ষাই লাভ কৰক বা অনানুষ্ঠানিক শিক্ষা, তেওঁ বেতনভোগীয়েই হওক বা স্বনিয়োজিত অথবা সাধাৰণ ঘৰ পাতোতা, তেওঁৰ বিশেষ দায়িত্ব সন্তান, পৰিয়াল, সমাজ আৰু ৰাষ্ট্ৰৰ প্ৰতি আছেই। সেই দায়িত্ব পালন কৰিবলৈ হ'লে নাৰীৰ ব্যক্তিত্ব বিকাশ হ'ব লাগিব। ব্যক্তিত্ব বিকাশত বাধা দিয়াৰ প্ৰতিটো নীতি বা পৰম্পৰাই হ'ল 'বান্ধোন'।

এনে পটভূমিত বিভিন্ন নাৰীবাদী আন্দোলনৰ যথার্থতা বিচাৰ্য। এই আন্দোলনবোৰে পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজৰ সমুখত কেতবোৰ প্ৰাসংগিক প্ৰশ্ন উত্থাপন কৰিছে। যেনে— (১) মন্দিৰ-মচজিদ-দৰগাহত উপাসনা কৰাৰ সন্দৰ্ভত ঠাই বিশেষে চলি থকা লিংগ বৈষম্যৰ অৱসান ঘটাবলৈ এতিয়াও বাকী। (২) বিভিন্ন মাধ্যমত মহিলাৰ প্ৰতি বিদ্বেষমূলক আচৰণ চলি আছে, ৰাজনৈতিক দলবোৰতো মহিলাৰ সবলীকৰণ মাথোন এটা শেগান হৈয়েই আছে। (৩) গৃহিণীসকলে আগবঢ়োৱা সেৱাৰ মূল্যায়ণ কৰা নহয়। (৪) মহিলাৰ লিংগ সংবেদনশীলতাৰ অভাৱতে বিধৱা বা সন্তানহীনা মহিলা অথবা পৰিত্যক্তা মহিলাসকলক মানৱীয়

অধিকাৰৰ পৰা সততে বঞ্চিত কৰা হয়, ইত্যাদি।

শেহতীয়া ভাবে মহিলাৰ অধিকাৰ আৰু বন্ধনমুক্তিৰ বিভিন্ন মাত্ৰা সন্দৰ্ভত আৰু কেতবোৰ প্ৰসংগ উত্থাপিত হৈছে। এইবাৰ হলিউডৰ একাংশ শিল্পীৰ সৌজন্যত যৌন আতিশয্যৰ ভুক্তভোগী মহিলাৰ হতুৱাই তিজ্ঞ অভিজ্ঞতাৰ বিষয়ে ৰাজহুৱা স্বীকাৰোক্তি দিয়াৰ ধুম উঠিছে। ২০১৭ চনৰ অক্টোবৰত 'দা নিউয়ৰ্ক টাইমছ' কাকতত বিশিষ্ট চিত্ৰনিৰ্মাতা হাৰ্ভে উইনষ্টেইনৰ দ্বাৰা সংঘটিত কেইবাটাও যৌন নিৰ্যাতনৰ কাহিনী প্ৰকাশ পোৱাৰ পাছত ইন্টাৰনেটত আৰম্ভ হৈছিল 'Me Too' শীৰ্ষক আন্দোলনটো। ইয়াৰ অৰ্থ হ'ল, 'ময়ো যৌন নিৰ্যাতনৰ ভুক্তভোগী' স্বীকাৰোক্তি। প্ৰথমতে এছলি জড় আৰু ৰ'জ মেকগোৱাল নামৰ অভিনেত্ৰী দুগৰাকীয়ে বাৰ্তা দিয়াৰ পাছতে কমপক্ষেও ৩০ গৰাকী মহিলাই জনাইছিল যে হাৰ্ভেৰ কামনাৰ বলি তেওঁলোকে; কিন্তু জীৱিকা হেৰুৱাৰ ভয়ত তেওঁলোকে মুখ খোলা নাছিল। আন এচামে লাজতে মুখ খোলা নাছিল বুলিও কৈছে। পিছে আন্দোলনটো আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰৰ সীমা পাৰ হৈ বিশ্বৰ বিভিন্ন দেশলৈ নিবিয়পাকৈ নাথাকিল। মাথোন চিত্ৰ জগতৰেই নহয়, আন বৃত্তিত নিয়োজিত মহিলা, ছাত্ৰী আনকি কোনো কোনো গৃহিণীও আগবাঢ়ি আহিল স্বীকাৰোক্তি দিবলৈ।

নাৰীৰ বন্ধনমুক্তিৰ দিশত নিঃসন্দেহে এইটো এটা অভিনৱ আন্দোলন; কাৰণ বিভিন্ন পৰিস্থিতিত লাজ-ভয়-সংকোচেই তেওঁলোকক মুখ নুখলিবলৈ বাধ্য কৰি থয়। তাকে লৈ উদাত্ত কণ্ঠেৰে ভাষণ দি এইবাৰ হলিউডৰ 'Golden Globe Award' প্ৰদান অনুষ্ঠানত খ্যাতনামা অভিনেত্ৰী অ'প্ৰা উইনফ্ৰে বিশ্বজুৰি সমাদৃত হ'ল। চলচ্চিত্ৰ জগতত জীৱনজোৰা সাধনাৰ বাবে ২০১৮ৰ Cecil B DiMille বঁটা লাভ কৰা অ'প্ৰা নিজেই এগৰাকী নিৰ্যাতিতা মহিলা, অলপতে মৃত্যু হোৱা তেওঁৰ মাতৃও গণধৰ্মৰ বলি হৈছিল বুলি অ'প্ৰাই কৈছে। তেওঁ কৈছে— কোনো পুৰুষৰ অসৎ প্ৰবৃত্তিৰ চিকাৰ হোৱা মহিলা এগৰাকীয়ে যৌন অপৰাধৰ বিৰুদ্ধে মাত্ৰ মতিবলৈ সংকোচ কিয়? লজ্জা-ভয় আঁতৰাই থৈ যৌন নিৰ্যাতিতা মহিলাসকলে 'Me Too' আন্দোলনত চামিল হওঁক, যাতে অপৰাধপ্ৰৱণ পুৰুষসকল লজ্জিত হয় আৰু তেওঁলোকে ভৱিষ্যতলৈ নাৰীৰ প্ৰতি অসৎ আচৰণ কৰা স্পৰ্ধা দেখুৱাব নোৱাৰে। এইটোৱেই আছিল অ'প্ৰা উইনফ্ৰেৰ আহ্বান।

অৱশ্যে নাৰীসমাজৰ ভিতৰতে 'Me Too' আন্দোলনৰ বিৰোধিতা নোহোৱাকৈও থকা নাই। ফ্ৰান্সৰ অতিকৈ সন্মানীয় অভিনেত্ৰী কেথেৰিন ডেনিউভেৰ উদ্যোগত এশগৰাকী নামজ্বলা মহিলাই 'Me Too'ৰ সমৰ্থকসকলক গৰিহণা দিয়াই নহয়, এখন পত্ৰযোগে আন্দোলনটোৰ বিৰোধিতা কৰিবলৈও মহিলাসকলক আবেদন জনাইছে। তেওঁলোকে আঙুলিয়াই দিছে যে মুখ খুলিবলৈ উৎসাহিত কৰা আন্দোলনটো প্ৰকাৰান্তৰে মুখ বন্ধ ৰখাৰ আন্দোলনলৈহে ৰূপান্তৰিত হৈছে; কাৰণ একাংশ অত্যাচাৰী

সমর্থকে 'Me Too'ত চামিল হ'বলৈ অনেক মহিলাক মানসিক হেঁচা দিয়াই নহয়, সময়ত ভাবুকিও দিছে; ব্লেকমেইলিং কৰাৰ উদাহৰণো আছে। মূল প্ৰশ্নটো হ'ল— মাথোন কাৰোবাক লজ্জিত কৰিবলৈকে ১০/২০/৩০ বছৰ পূৰ্বে সংঘটিত ঘটনা একোটাৰ ৰাজহুৱা প্ৰচাৰ চলোৱাৰ কিবা অৰ্থ আছেনে? অনেক 'অভিযুক্ত'ই নিজকে দোষমুক্ত কৰাৰ মানসিক প্ৰস্তুতি ইতিমধ্যে হেৰুৱাই পেলাইছে, আনকি কোনো কোনো অভিযুক্ত এই পৃথিৱীতেই নাই। অস্কাৰৰ বাবে মনোনীতা অভিনেত্ৰী ডেনিউভে কৈছে— ধৰ্ষণ এটা ঘণনীয় অপৰাধ, যৌন আতিশয্যও নিশ্চয়কৈ গৰিহণাৰ যোগ্য; সেইবুলি মহিলাৰ যৌন স্বাধীনতা ৰক্ষা কৰাৰ স্বার্থত পুৰুষৰ 'ফুচুলোৱা বা খেচ-খেচনিৰ অধিকাৰ' অব্যাহত নাথাকিলে নহ'ব (The liberty to seduce and importune is essential for sexual freedom for women.)।

নক'লেও হয় যে 'Me Too'অভিযানকৈ দুই-এক ভাৰতীয় মহিলাই সাঁহাৰি দিলেও ভাৰতীয় সমাজত এনেবোৰ বিতৰ্কৰ এতিয়াও প্ৰাসংগিকতা নাই। ভাৰতীয় মহিলাৰ সমুখত থকা প্ৰত্যাহ্বানসমূহৰ স্বৰূপ সুকীয়া। মহিলাৰ নিৰ্যাতন ৰোধ কৰাৰ অৰ্থে অপৰাধীক কঠোৰ দণ্ড বিহিবলৈ কেইবাখনো আইন ৰচিত হৈছে, কিন্তু ভাৰতত নাৰী নিৰ্যাতন হৈ পৰিছে দৈনন্দিন ঘটনা। আনকি কন্যা শিশুৰ ধৰ্ষণ আৰু হত্যাৰ দৰে জঘন্য কাণ্ডও সঘনাই ঘটিবলৈ লৈছে। এতিয়াও মহিলাৰ সমঅধিকাৰ সকলো ক্ষেত্ৰতে প্ৰযোজ্য হোৱা নাই। বিড়ম্বনাৰ কাৰণটো হ'ল— বিবাহ বিচ্ছেদৰ পদ্ধতিও মহিলাৰ প্ৰতি বৈষম্যমূলক। এতেকে ন্যায় লাভ কৰিবলৈ ভাৰতীয় মহিলাই সততে আইনৰ আশ্ৰয় ল'বলগীয়াত পৰে; পিছে আদালতৰ দীৰ্ঘসূত্ৰিতা আৰু আইনৰ মেৰপেচে তেওঁলোকক পদে পদে মানসিক পীড়া নিদিয়াকৈ নাথাকে। এনে পটভূমিত অতীতত ঘটি যোৱা অপ্ৰীতিকৰ পৰিস্থিতি আৰু যৌন আতিশয্যৰ ঘটনাৰ ৰোমছন্দ কৰি পুৰুষক লাজ দিয়াৰ অভিযানতকৈও অধিক জৰুৰী হৈ পৰে দৈনন্দিন জীৱনত সন্মুখীন হোৱা উৎপীড়ন, লিংগবৈষম্য আৰু বিদ্বেষমূলক আচৰণৰ বিৰুদ্ধে যুঁজ দিয়াটোহে।

অবিশ্বাস্য যেন লাগিলেও সাঁচা যে চৌদিশে নাৰী শিক্ষাৰ আৱশ্যকতাৰ বিষয়ে প্ৰচাৰ চলি থকা স্বত্ত্বেও এচাম অভিভাৱক এতিয়াও কন্যাসন্তাৰ আনুষ্ঠানিক শিক্ষা লাভত আগ্ৰহী নহয়। কেৰালাৰ তিৰুৱনন্তপুৰমৰ ১৯ বছৰীয়া যুৱতী এগৰাকীয়ে পিতৃৰ লগত থাকি ইন্দিৰা গান্ধী ৰাষ্ট্ৰীয় মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অধীনত দূৰসংযোগ পাঠ্যক্রমযোগে স্নাতক ডিগ্ৰী আহৰণ কৰিবলৈ ভৰ্তি হৈছিল। তাৰ বিৰুদ্ধে সৰ্বোচ্চ ন্যায়ালয়ৰ হস্তক্ষেপ বিচাৰি মাতৃয়ে আবেদন জনাইছিল। পিছে ন্যায়ালয়ে এটা ৰায়যোগে স্পষ্ট কৰি দিলে যে প্ৰাপ্তবয়স্ক যুৱক-যুৱতীয়ে নিজৰ পছন্দ অনুসৰি পঢ়া-শুনা, চলা-ফুলা, চাকৰি-বাকৰি, বিয়া-বাৰু আদি বিষয়ত সিদ্ধান্ত লোৱাৰ অধিকাৰ আছে, তাত অভিভাৱকৰ হস্তক্ষেপ নচলিব। কৰুণ সত্যটো হ'ল— চৰকাৰে 'বেটা বাচাও বেটা পঢ়াও' ধৰ্মনিৰে স্ত্ৰীশিক্ষাৰ প্ৰতি

উদগনি দি থকা সত্ত্বেও এগৰাকীয়া যুৱতীয়ে আৰু হস্তক্ষেপতহে উচ্চ শিক্ষা লাভ কৰাৰ সুযোগ পালে। এনে প্ৰতি কন্যাশিশুৰ শিক্ষা গ্ৰহণৰ বিষয়টো কিমান প্ৰত্যাহ্বানমূলক, সহজে অনুমেয়। ছোৱালীয়ে পঢ়ি-শুনি কি কৰিব? ভাৰতীয় সমাজত প্ৰশ্নটোৰ বিলুপ্তি ঘটানাই।

প্ৰশ্নটো কৰ্মক্ষেত্ৰতো উত্থাপিত হয়। মহিলাই কিয় কৰিব লাগে? ভাৰতীয় মহিলাই কৰ্মক্ষেত্ৰত পুৰুষৰ সৈতে সমতাৰ মাৰিৰ নোৱাৰাৰ মূল কাৰণটো লিংগবৈষম্য। বিড়ম্বনাৰ কাৰণ হ'লে বিগত ২৫ টা বছৰত ভাৰতত বেতনভোগী মহিলাৰ সংখ্যা এক-তৃতীয়াংশ হ্রাস পাইছে। ২০১৫-১৬ চনত চাকৰিত মহিলাৰ সংখ্যা নেপালত ১০ শতাংশ, চীনত ৬৪ শতাংশ, বাংলাদেশত ৫৭.৪ শতাংশ, যুৱ প্ৰাপ্ত ৫৬.৩ শতাংশ, ইউৰোপীয় ইউনিয়নত ৫০.১ শতাংশ। তাৰ তুলনাত ভাৰতত পৰিসংখ্যা মাথোন ২৭.৪ শতাংশ; এই হাৰ পাকিস্তান আৰু দেশবোৰতকৈ সামান্যহে আগুৱায়। এইটো স্পষ্ট হ'ব লাগিব যে মাথোন চৰকাৰৰ উদগনিয়েই যথেষ্ট হয়, কন্যা সন্তানৰ শিক্ষাৰ আৱশ্যকতাৰ আৱশ্যকতা সন্দৰ্ভত তৃণমূল প্ৰশাসন আন্দোলন গঢ়ি তুলিব নোৱাৰিলে সামাজিক বিসংগতি দূৰীভূত হ'ব নোৱাৰিব। অৱশ্যে ভাৰতীয় ন্যায়পালিকাই নাগৰিকৰ সংবিধানৰ সমঅধিকাৰৰ ভিত্তিতেই নাৰীবিদ্বেষৰ অৱসান ঘটাবলৈ কেইবাটাও যুগান্তকাৰী ৰায় দিছে। ক'বলৈ গ'লে মহিলাৰ অধিকাৰ বন্ধনমুক্তিৰ বিষয়টোৱে ন্যায়পালিকাৰ সৌজন্যতে গুৰুত্ব দিয়া কৰিছে।

শেহতীয়াভাৱে মুছলমান সমাজত প্ৰচলিত বিবাহ বিচ্ছেদ 'তিনি তালাক' পদ্ধতিটো (তালাক-ই-বিদ্দৎ) অসাংবিধানিক সৰ্বোচ্চ ন্যায়ালয়ে বাতিল কৰিলে; স্বৰাজ্যভাৱে ভাৰতৰ ইতিহাসত নাগৰিকৰ ব্যক্তিগত আইনত ৰাষ্ট্ৰৰ হস্তক্ষেপৰ দৃষ্টিৰে এটা ঐতিহাসিক ঘটনা। উল্লেখযোগ্য যে ইছৰাৎ জাহান নামৰ এগৰাকী মুছলমান মহিলাই 'তিনি তালাক' প্ৰথাৰ বিৰুদ্ধে সৰ্বোচ্চ ন্যায়ালয়ত প্ৰত্যাহ্বান জনাইছিল। ২০১৪ চনৰ ২২ অক্টোবৰ তাৰিখে মুছলমান পৰা তেওঁৰ স্বামীয়ে টেলিফোনযোগে ইছৰাতক কৈছিল 'তালাক, তালাক, তালাক'। সেইটোৱেই বৈবাহিক সম্বন্ধ কৰিবৰ বাবে যথেষ্টনে? এই প্ৰশ্নটোৰ বিচাৰ কৰিবলৈ গৈ সৰ্বোচ্চ ন্যায়ালয়ে আঙুলিয়াই দিলে যে 'তিনি তালাক' ব্যৱস্থাটো সংবিধানৰ ১৪ সংখ্যক আৰু ২১ সংখ্যক ধাৰাৰ পৰিপন্থীয়েই নহয়, তেওঁৰ ধৰ্মগ্ৰন্থত সন্নিবিষ্ট বিবাহ বিচ্ছেদ পদ্ধতিৰো বিৰুদ্ধ; তদুপৰি সৰ্বোচ্চ মানৱাধিকাৰৰ দৃষ্টিৰেও 'তালাক-ই-বিদ্দৎ' মহিলাৰ বৈষম্যমূলক।

সৰ্বোচ্চ ন্যায়ালয়ৰ ৰায়টোক মুছলমানৰ ব্যক্তিগত আৰু ন্যায়পালিকাৰ হস্তক্ষেপ বুলি এচাম মৌলবাদীয়ে অভিহিত কৰিছে। মনত ৰাখিব লাগিব যে তেওঁলোকৰ হেঁচাতেই স্বাহ বানু হৈ

সর্বোচ্চ ন্যায়ালয়ে দিয়া ৰায় (১৯৮৬) নাকচ কৰিবলৈ ৰাজীৱ গান্ধী চৰকাৰে আইনৰ সংশোধন ঘটাইছিল; প্ৰকাৰান্তৰে সেইটো হৈছিলগৈ বিবাহ বিচ্ছেদৰ বলি হোৱা মুছলমান মহিলাৰ মৌলিক অধিকাৰৰ বিলোপ। কিন্তু এইবাৰ প্ৰধানমন্ত্ৰী নৰেন্দ্ৰ মোদীয়ে ৰাজহুৱাভাৱে ঘোষণা কৰি থৈছিল যে তেওঁৰ চৰকাৰে 'তিনি তালাক'ৰ বিভীষিকাৰ পৰা মুছলমান মহিলাক উদ্ধাৰ কৰিব। সেই প্ৰতিশ্ৰুতি ৰক্ষা কৰিয়েই তেওঁৰ চৰকাৰে থিতাতে ঘটোৱা বিবাহ বিচ্ছেদ ব্যৱস্থাৰ বিলুপ্তি ঘটাবলৈ 'তিনি তালাক' নিষিদ্ধ কৰি এখন বিধেয়ক ৰচনা কৰিছিল। পিছে বিধেয়কখনে লোকসভাত অনুমোদন পালেও ৰাজ্যসভাত গৃহীত নহ'ল। লোকসভাত কংগ্ৰেছ দলে বিধেয়কখনটো সমৰ্থন দিও ৰাজ্যসভাত বিৰোধিতা কৰিলে। দলটোৰ এনে দুৰ্বল প্ৰতিৰ মূলতে যে ভোটবেংকৰ দৃষ্টিৰে মোল্লাসকলক সমৰ্থন কৰা কৌশল, সেইটো সহজে বুজিব পাৰি। কিন্তু মুছলমান মহিলাৰ বাবে কল্যাণমূলক আইনখনৰ ভৱিষ্যৎ ৰাজনৈতিক পাশাৰে প্ৰতিৰুদ্ধ হৈ ৰ'ল, সেইটো কম দুৰ্ভাগ্যজনক নহয়।

'তিনি তালাক নিষিদ্ধকৰণ' বিধেয়কখন আইনলৈ ৰূপান্তৰিত হোৱাত বিলম্ব ঘটিলেও সংবিধানৰ ১৪ আৰু ২১ সংখ্যক ধাৰাৰ আধাৰত মুছলমান মহিলাসকলে তৎকালীন বিবাহ বিচ্ছেদৰ পৰা আদালতৰ সুৰক্ষা পাবই; কিন্তু তাৰ বাবে আদালতত গোচৰ নতৰিলে নহ'ব; সেইটো দৰিদ্ৰ মহিলাৰ বাবে হ'বগৈ আন এটা যাতনা। আকৌ মুছলমান মহিলাৰ বিবাহ বিচ্ছেদ (তালাক) বিচাৰাৰ অধিকাৰ আছেনে? সেইটো স্পষ্ট নহয়। আনকি আইন ৰচিত হ'লেই যে তেওঁলোকৰ যাতনাৰ অন্ত পৰিব, সেইটো ভাবিব নোৱাৰি। এই ক্ষেত্ৰত দুটা উদাহৰণেই যথেষ্ট। (১) ন্যায়ালয়ৰ মজিয়াত 'তিনি তালাক' অগ্ৰাহ্য হোৱাৰ পাছতো দেশত কমপক্ষেও তিনিশমান বিবাহ বিচ্ছেদৰ ঘটনা ঘটিছে 'তিনি তালাক'ৰ সৌজন্যত। আনকি আলিগড় মুছলিম বিশ্ববিদ্যালয়ৰ সংস্কৃত বিষয়ৰ অধ্যাপক এগৰাকীয়েও পত্নীক ত্যাগ কৰিছে 'তিনি তালাক'ৰ জৰিয়তে। (২) আদালতৰ মজিয়াত ন্যায় লাভ কৰাৰ পাছৰে পৰা ইছৰাৎ জাহানে মাতোন শহৰেকৰ ঘৰৰ লোকৰ পৰাই নহয়, ওচৰ-চুবুৰীয়া পৰাও গালি-শপনি সহিবলগীয়াত পৰিছে। তেওঁলোকে ইছৰাতক এগৰাকী নষ্ট চৰিত্ৰৰ মহিলাৰূপে চিহ্নিত কৰিবলৈ নানা অপপ্ৰচাৰনচলোৱাকৈও থকা নাই।

বিবাহ বিচ্ছেদৰ সন্মুখীন হোৱা মহিলা এগৰাকীৰ জীৱন নানা কাৰণত প্ৰত্যাহ্বানমূলক হৈ পৰে। তাৰে এটা হ'ল— বিচ্ছেদৰ পটভূমি অৱগত হোৱাৰ পাছতো পৰিয়ালৰ লোক ভুক্তভোগী পত্নীগৰাকীকহে দোষাৰোপ কৰে। আনকি সমাজতো তেওঁ হৈ পৰে সমালোচনাৰ পাত্ৰী, অনেক সময়ত দুশ্চৰিত্ৰৰ অপযশো পায়। অৱশ্যে চাকৰি-বাকৰিত নিযুক্ত হৈ থকা মহিলাসকলে কিছু আত্মবিশ্বাস ৰক্ষা কৰি চলিব পাৰে। কিন্তু যিসকল মহিলা আৰ্থিকভাৱে স্বাৱলম্বী নহয়, তেওঁলোকৰ জীৱনযাত্ৰা হয়গৈ

দুৰ্বিষহ।

পূৰ্বতে বিবাহ বিচ্ছেদৰ গোচৰবোৰ 'ছিভিল কোৰ্টতে মীমাংসা কৰা হৈছিল। সেই সময়ত বিচ্ছেদৰ পটভূমি স্পষ্ট কৰিবলৈ মহিলাসকল নানান অস্বস্তিকৰ প্ৰশ্নৰ সন্মুখীন হ'বলগীয়াত পৰিছিল; আদালতত উপস্থিত থকা পুৰুষসকলে সেইবোৰ উপভোগ নকৰাকৈও থকা নাছিল। অৱশ্যে তিনি দশক পূৰ্বে পাৰিবাৰিক গোচৰবোৰ 'পৰিয়াল আদালত'ত (Family Court) বিচাৰ কৰাৰ ব্যৱস্থা হোৱাৰে পৰা মহিলাসকল তেনে মানসিক নিৰ্যাণতনৰ পৰা মুক্ত হৈছে বুলি ক'ব পাৰি। কিন্তু এইবোৰ আদালততো ন্যায়িক প্ৰক্ৰিয়া কম বিৰক্তিকৰ নহয়। প্ৰধান বিড়ম্বনাটোৱেই হ'ল— বিবাহ বিচ্ছেদ ৰোধ কৰিবলৈ আদালতৰ তৰফৰ পৰা চলোৱা তথাকথিত পৰামৰ্শমূলক সত্ৰ (Counselling session)।

পাৰিবাৰিক আদালতৰ মূল লক্ষ্য হ'ল— বিবাহৰ বন্ধন অক্ষুণ্ণ ৰখাৰ প্ৰয়াস। স্বামী-স্ত্ৰীৰ মাজত এৰা-ধৰা, বুজাবুজিৰে পুনৰ্মিলন হ'ব লাগে; কাৰণ বিবাহৰ বন্ধন এটা ঐশ্বৰিক পবিত্ৰ সম্বন্ধ, বিচ্ছেদ হ'লে স্বামী-স্ত্ৰী উভয়েৰে মানসিক যাতনা বৃদ্ধি পাব, সন্তানৰ ভৱিষ্যৎ হ'বগৈ অনিশ্চিত, ইত্যাদি। এইবোৰ যে সৎ উদ্দেশ্যেৰে দিয়া বুজনি, সেই সম্পৰ্কে দ্বিমত নাই। পাৰিবাৰিক আদালতৰ কাৰ্যসূচী পৰিয়ালৰ বান্ধোন ৰক্ষা কৰাটোহে, বান্ধোন ভঙাটো নহয়। পিছে এইটোও সঁচা যে আধুনিক সমাজত স্বামী-স্ত্ৰীৰ মাজত মতভেদৰ পৰিসৰ বৃদ্ধি পাইছে, তাৰে কিছুমান মতভেদ ইমানেই অসহনীয় যে বিচ্ছেদ অৱশ্যন্তৰী হৈ পৰে। এনে পৰিস্থিতিত বাবে বাবে পৰামৰ্শমূলক সত্ৰৰ আয়োজনা কৰাটো অৰ্থহীন কুচকাৱাজৰ বাদে আনে একো নহয়।

পাৰিবাৰিক আদালতত বিবাহ বিচ্ছেদৰ গোচৰ একোটাৰ মীমাংসাৰ বাবে বছৰৰ পাছত বছৰ অপেক্ষা কৰিবলগীয়াত পৰে; আনকি ১০-১২ বছৰ ধৰি গোচৰ চলি থকাৰ উদাহৰণো আছে। মীমাংসাত বিলম্ব ঘটাব কাৰণ তিনিটা; (১) পাৰিবাৰিক আদালতত গোচৰৰ সংখ্যাত তুলনাত বিচাৰকৰ সংখ্যা কম, (২) পৰামৰ্শমূলক সত্ৰৰ দীৰ্ঘসূত্ৰিতা, (৩) গোচৰ মীমাংসাৰ বাবে নিৰ্ধাৰিত দিনত স্বামীৰ অনুপস্থিতি। সাধাৰণতে পত্নীগৰাকী অনুপস্থিত নাথাকে, কাৰণে তেওঁ গোচৰটোৰ যথাসম্ভৱ সোনকালে মীমাংসা হোৱাটোকে বিচাৰে। স্বাভাৱিক কাৰণতে স্বামীজন কিছু বেপৰোৱা হৈ থাকিব পাৰে। কিন্তু পত্নীগৰাকীৰ বাবে অধিক বিলম্ব মানে অধিক হাৰাশাস্তি, সময় আৰু ধনৰ অধিক অপচয়, সন্তানৰ অভিভাৱকত্ব সন্দৰ্ভত অধিক অনিশ্চয়তা ইত্যাদি। তাতোকৈ বেদনাদায়ক কথাটো হ'ল, বিচ্ছেদত স্বামীৰ সন্মতি নাথাকিলে বিচ্ছেদ প্ৰক্ৰিয়াটো দ্ৰুত কৰি তুলিবলৈ পত্নীগৰাকীয়ে স্বামীৰ বিৰুদ্ধে পৰস্ত্ৰীগমন বা ক্ৰুৰতা অথবা পলায়নৰ অভিযোগ উত্থাপন কৰিবলগীয়াত পৰে।

উল্লেখযোগ্য যে ২০১৩ ত 'স্বামী-স্ত্ৰীৰ মাজত পুনৰ বুজাবুজি

অসম্ভৱ' (irretrievable breakdown of marriage) হ'লে বিবাহ বিচ্ছেদত তৎকালেই অনুমোদন দিব পৰাকৈ আইনত পৰিবৰ্তন আনিবলৈ বিচৰা হৈছিল; কিন্তু প্ৰস্তাৱটো স্থগিত ৰখা হ'ল। কাৰণ একাংশ সমাজবিজ্ঞানীয়ে আশংকা প্ৰকাশ কৰিলে যে সেইটোৱে বৈবাহিক সম্বন্ধ দুৰ্বল কৰাতহে অৰিহণা যোগাব। লক্ষণীয় যে ২০১৭ চনৰ অক্টোবৰত সৰ্বোচ্চ ন্যায়ালয়ে আন প্ৰসংগত দিয়া এটা ৰায়যোগে পাৰিবাৰিক আদালতক 'ভিডিঅ' কনফাৰেন্স' পদ্ধতি প্ৰয়োগ কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিছে যাতে দূৰত বাস কৰা স্বামী বা স্ত্ৰীয়ে মাথোন সাক্ষ্যদান কৰিবলৈকে আদালতকৈ লৰি আহিবলগীয়া নহয়। পিছে আন এখন খণ্ডপীঠে এই বুলিহে মত দিলে যে 'ভিডিঅ' কনফাৰেন্সিং' ব্যৱস্থাই স্বামী-স্ত্ৰীৰ মাজত পুনৰ বুজাবুজি হোৱাৰ পথ বন্ধ কৰিব। আশাব্যঞ্জক কথাটো হ'ল পাৰস্পৰিক বুজাবুজিৰ মাজেৰে বিবাহ বিচ্ছেদ বিচৰা দম্পতীয়ে এতিয়া আৰু বাধ্যতামূলকভাৱে ছমাহ সময় অপেক্ষা কৰিব নালাগে।

পিছে নাৰীবাদীসকলৰ বাবে মূল প্ৰশ্নটো হ'ল — মহিলাৰ আবেগ-অনুভূতিক বুজাৰ প্ৰয়াস বা মহিলাৰ ইচ্ছা-অনিচ্ছাক সন্মান জনোৱাৰ প্ৰস্তুতি পুৰুষৰ আছেনে? বিশিষ্ট তেলুগু সাহিত্যিক সমহিতা আৰনিয়ে একেটা প্ৰশ্ন এনেদৰে কৰিছে — লিংগ ভেদৰ সীমাৰেখা কেতিয়া নিশ্চিন্ন হ'ব? কেতিয়ানো পুৰুষে মহিলাৰ দৃষ্টিৰে আৰু মহিলাই পুৰুষৰ দৃষ্টিৰে সমস্যাবোৰৰ বিচাৰ কৰিবলৈ শিকিব? পুৰুষ আৰু মহিলাৰ ধ্যান-ধাৰণাবোৰৰ সমন্বয় ঘটাব পাৰেনে? (World through the eyes of a woman)। তেওঁ আঙুলিয়াই দিছে যে পাঁচশ বছৰ পূৰ্বে বিজয়নগৰৰ মহান সশ্ৰীট কবি

কৃষ্ণদেৱ ৰায়ে নাৰীৰ মনোবেদনা উপলব্ধি কৰি যিবোৰ কবিতা কৰিছিল, আধুনিক কালতো কোনো সাহিত্যিকে তেনে সাৰ্থক কৰাৰ উদাহৰণ নাই।

অৱশ্যে এতিয়া ইণ্টাৰনেটৰ যুগত এচাম যুৱতীয়ে সৰু কবিতাৰ মাজেৰে মহিলাৰ প্ৰতি সংবেদনশীলতা সৃষ্টিৰ ব্যতিক্ৰমধৰ্মী প্ৰচাৰ অভিযান চলোৱা পৰিলক্ষিত হৈছে। কবি আবৃত্তিৰ ভিডিঅ'বোৰে ফেচবুক, ইউটিউব আদিৰ মাধ্যমত বা সঁহাৰি নোপোৱাকৈও থকা নাই। তাক লৈ মুম্বাইৰ নন্দিনী ৰাণা আনুষ্ঠানিকভাৱে আৰম্ভ কৰিছে Airplane Poetry Movement। শেহতীয়াভাৱে অৰণ্য জোহৰৰ 'A Brown Girls Guide to Gender' (So I wear myt jeans long and wear my tops high. Don't show my cleavage or anything of my things...) আৰু মালিকৰ 'Right to Pleasure' (Dear men, ask us about our choices Ask us for our consent. Ask us how we take care of ourselves) কবিতা দুটাই প্ৰচুৰ প্ৰশংসা লাভ কৰিছে।

নিঃসন্দেহে এনেবোৰ গতি-বিধিৰ মাজেৰে মহিলাৰ অধিক আৰু বন্ধনমুক্তিৰ বিভিন্ন মাত্ৰ সৰ্বভাৱে সচেতনতা সৃষ্টিৰ ইচ্ছা প্ৰকাশ পাইছে। ইয়াৰ নেতৃত্ব গ্ৰহণ কৰিছে মহিলাসকলে। তেওঁলোক পৰস্পৰাগত সামাজিক আন্দোলনতেই সন্তুষ্ট নহয়। আন্দোলনটো ন্যায়পালিকাৰ সক্ৰিয়তা আৰু বৌদ্ধিক সৃষ্টি কম দিশলৈও আগবঢ়াই নিছে। অনুভৱ হৈছে মূৰকত পুৰুষৰ দৃষ্টিভঙ্গি সলনি কৰাত নাৰীৰ সহজাত সংবেদনশীলতা আৰু সৃষ্টিশীলতা সহায়ক হ'বলৈ। সেইটোকে আমি নাৰীত্বৰ 'মাতৃৰূপেন সংস্থিত' পৰা 'শক্তিকপেন সংস্থিত' লৈ উত্তৰণ বুলিব পাৰো।

গ্ৰন্থপঞ্জী

1, Bhide, Nevedita Raghunath (2013) Indian Womenhood-The Road Ahead: Chennai, Vivekanandra Kendra Prakashan Trust.

ড° জয়কান্ত শৰ্মা : বিশিষ্ট গল্পকাৰ, সমালোচক আৰু
আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ ৰসায়ন বিজ্ঞান বিভাগৰ অৱসৰপ্ৰাপ্ত মূৰব্বী অধ্যাপক।

নষ্ট মেয়ে, সেউজীয়া নাৰী

• নবেন পাটগিৰি

নাৰী নষ্টই হওক বা ভ্ৰষ্টই হওক— নাৰীৰ নাম থলো সেউজীয়া। সেউজীয়া সেউজীয়া দিগন্তত সেউজৰ টোখেলা ৰেখা একা-বেঁকা। সেউজীয়াই সৃষ্টি বীজৰ ভ্ৰূণৰ। সেউজীয়া আৱিষ্কাৰ— সভ্য হোৱাৰ। নাৰীয়েই আৱিষ্কাৰ কৰিলে সৃষ্টিৰ প্ৰথম দুখিলা সেউজীয়া কুঁহিপাত শিৰি পল শস্যৰ পৰা মহিমা; চিকাৰী মানুহ, বনৰীয়া যাযাবৰ মনুহৰ গলে থিতাপি, ধাৰণ কৰিলে প্ৰজন্ম, মানুহৰ। নাৰীৰে নাম পালে সেউজীয়া।

গৈ আছে সীমিত দিকৰাইৰ পাৰ। তথ্যচিত্ৰ খেৰৰ শ্বুটিং স্পট। ফোৰ জিৰে চহৰ নামৰ সৰু গাড়ীখন দৌৰিছে, অৰণ্য ফালি ফালি সীজুচাটোৰ মাজত ৰং-বিৰহৰ মেল।

প্ৰেমৰ কথা।

মোৰ বন্ধু মৃন্ময়। অসমৰ বাহিৰত ভাল চাকৰি কৰে। তাৰ প্ৰেম, স্কুলীয়াদিনৰে দীৰ্ঘদিনৰ বান্ধৱী বিদিশাৰ সতে। বিদিশাক সি জোকাইছিল— জীৱনানন্দৰ ‘বনলতা সেন’ৰ ভাঙনিৰে— ‘চুলি তোৰ তাহানিৰ অন্ধকাৰ বিদিশাৰ নিশা।’ বনহংসৰ দৰে ডিঙি মেলি তই মৃন্ময়লৈ চাইছিল, হাঁহিয়ে ডেউকা মেলিছিল তাইৰ ওঁঠত উলাহত।

তাৰপিচত বহুবছৰ; প্ৰেমৰ খেলা— তেজত মৌ মাখিৰ গুণগুণ— সপোনত ৰামধেনু।

মৃন্ময়ে পুনাৰ পৰা আহিছে বিয়ালৈ। দুয়োৰে বিয়া। গুৱাহাটীত ভৰি দি সি গম পালে— বিদিশাই বহুদূৰ পালে, তাৰ অজানিতে অজানৰ সতে। ইমানেই দূৰ যে সেই দূৰত্বক অতিক্ৰম কৰিবলৈ মৃন্ময়ৰ বহুবছৰ লাগি যাব। দৌৰ আৰম্ভ কৰাৰ আগতেই সিদিনা সি ক্লান্তিত কপালত হাত থৈ মোৰ বিছনাত বহি দিছিল। সি কৈছিল— ‘জীৱনৰ জটিলতা মই বুজি নাপাওঁ। সহজভাবে জীয়াই থাকিব খোজো মই’। হৃদয়ত তাৰ ৰক্তক্ষৰণ আৰম্ভ হৈছে ইমানপৰে। বিদিশাৰ সিদ্ধান্ত পোন— ‘বিয়া যে কৰাবই লাগিব, এজনৰ লগত যে থাকিবই লাগিব— আজীৱন, নিজে কষ্ট পালেও, অসহ্য হৈ উঠিলেও সময়বোৰ, মই বিশ্বাস নকৰো। মৃন্ময়, তোমাক ভাল পাওঁ। ইয়াৰ অৰ্থ এইটো নহয় যে তোমাকেই ভাল পাই থাকিব লাগিব, তুমিও মোক। জীৱনত মই আন কাকো ভাল নেপাম। পাব নোৱাৰিম। সমাজৰ এনে অনুশাসন অসহ্য। মই ব্যৰ্থ প্ৰত্যাশী নহয়। আমি যদি একেলগে পাঁচজন কবিৰ কবিতা আৰু পাঁচজন গায়কৰ গান সমানে ভাল পাব পাৰো, প্ৰেমৰ ক্ষেত্ৰত নোৱাৰো কিয়। জীৱন কবিতা বা গান হ’ব নোৱাৰে কিয়। সমাজৰ এনে সীমাবদ্ধ শাসনক অস্বীকাৰ

কৰো মই। জীৱন কি ইমানেই সীমাবদ্ধ, ইমানেই ঠেক। সত্যক ঐতিহ্য আৰু সংস্কাৰৰ অন্ধকাৰেৰে ঢাকি ৰখাটো জঘন্য কপটতা, শামুকৰ জীৱন।’ মৃন্ময়ৰ কণ্ঠ, হাত-ভৰি ক্ৰছবিদ্ধ যীশু।

সকলোৰে নিৰ্জনতাক প্ৰশ্নই দি শুনিলে কথাখিনি।

সৰৰ হ’ল বিবেক। প্ৰতিক্ৰিয়া প্ৰকাশ পালে বিবেকৰ মুখত। বিৰক্তিত উত্তপ্ত তাৰ প্ৰতিক্ৰিয়াৰ প্ৰতিটো শব্দ।

সি প্ৰায় গৰ্জি উঠিল— ‘এইকাৰণে মই বিশ্বাস কৰো Find, Fuck and Forget. Three F Theory. ছোৱালী মদৰ বটল। শেষ নোহোৱালৈকে মদৰ মায়াত সাৰটি লৈ থাক বুকুৰ মাজত। খালী হ’ল— দে দলিয়াই ডাষ্টবিনত। Treat the girls like bottles of drink!’ সি হাঁহিলে। তাৰ শব্দৰ দুৰ্গন্ধত ভৰি গল— গাড়ীৰ ভিতৰখন। কাষৰ খিৰিকিখন খুলি ভাবিলো— বাধ্য।

লালসাৰ তীৰ লৈ ঘূৰিছে, জাকে জাকে ব্যাধ। ডালত দেখিছে চৰাই— দে তীৰ চলাই, তীৰবিদ্ধ চৰাই মাটিত পৰি চটফটাইছে।

‘এয়াই— তই ব্যাধ নহ’লি কিয়? মানুহ কি ব্যাধ।’

মোৰ বেগত তছলিমা নাচৰিণৰ ‘নষ্ট মেয়েৰ নষ্ট গদ্য’। বিবেকৰ কথা শুনি তছলিমাই বোধহয় হাঁহিছে— ‘হায় পুৰুষ। Megalomania, Thy name is man.’

সংস্কাৰ, অন্ধ, অৰ্দ্ধ-সত্য বিশ্বাসৰ পিতনিত আমি জীৱন কৰিছো যাপন। কাক সমৰ্থন কৰিম— বিদিশাক নে বিবেকক? নে মোৰ সহজ সৰল বন্ধু মৃন্ময়ক— যিয়ে বিশ্বাস কৰে নাৰী-পুৰুষৰ সম্পৰ্ক মানে বিয়া, সংসাৰ কৰা, পিতৃ-পিতামহৰ পৰম্পৰা ৰক্ষা কৰা, সন্তান জন্ম দিয়া, বৃদ্ধ বয়সত তীৰ্থ ভ্ৰমণ কৰা..... এটা তীখাৰ বেপ্তনী। বিদিশাই ভাবে জীৱন আৰু বিশাল, বিচিত্ৰ, বিবেকে ভাবে প্ৰেম, ভালপোৱা- গাহৰিৰ গোবৰ। পুৰুষৰ বাবে নাৰীৰ একমাত্ৰ প্ৰয়োজনটো জৈৱিক— Sex। নাৰী পুৰুষৰ সম্পৰ্কটো ডিম্বাণু আৰু শুক্ৰাণুৰ।

আকৌ চন? এদিন মোৰ বান্ধৱী তুষাই সুধিলে— ‘পুৰুষে যে নাৰীৰ ওপৰত কতত্ব খটুৱাই নাৰীতকৈ নিজকে শ্ৰেষ্ঠ বুলি ভাবে— এই বিতৰ্কৰ চিৰস্থায়ী মীমাংসা কি?’

মই ওলোটাই সুধিলো— ‘তই কি বুলি ভাব?’

তুষাৰ উত্তৰ— ‘মই কি ভাবো জান? নাৰীৰ যৌনাংগৰ ভিতৰত যে ‘ইউটেৰাচ’ নামৰ দুখন মোনা আছে, সেই দুখন কাটি উলিয়াই দিলে, নাৰীৰ ওপৰত পুৰুষৰ চৰ্দাৰীটো বন্ধ হ’ব। নাৰী আৰু পুৰুষৰ বিতৰ্কৰ থলী— ‘ইউটেৰাচ’। পৃথিৱীত বেশ্যা বুলি কথা

নাথাকিব, ধৰ্ষণ-বলাৎকাৰ, জাৰজ অবৈধ, সতী, কুমাৰী বুলি কোনো শব্দ নাথাকিব, নাৰীক শাসন কৰাৰ ববে। নাৰীক নাৰী বুলি পুৰুষক পুৰুষ বুলি কোনেও নামাতিব। উভয়ৰে নাম হ'ব মানুহ।'

নাৰীক পুৰুষৰ প্ৰাধান্যমুক্ত কৰিবলৈ, নাৰীক মানুহ কৰিবলৈ উদ্বাউল হৈ উঠা নাৰীমুক্তিৰ প্ৰবক্তা বান্ধৱীজনীৰ কথা শুনি মোৰ চকু দুটা কপালত থিয় হৈছিল।

অভিনৱ পছাই নাৰীক নাৰী আৰু পুৰুষক পুৰুষৰ অৱয়ৱৰ পৰা মুক্ত কৰিব নোৱাৰে। ডাক্তৰে ছুৰী-কটাৰী চলাই বন্ধা কৰিব পাৰে, দুঃচৰিত্ৰই নপুংসক জন্ম দিব পাৰে, নাৰী পুৰুষৰ শৰীৰ সলনি কৰিব নোৱাৰে। নাৰী-পুৰুষৰ সম্পৰ্কৰ ক্ৰটীবোৰ শৰীৰৰ নহয়, সমাজৰ।

তছলিমাৰ 'নষ্ট মেয়েৰ নষ্ট গদ্য'খন হাতত লৈয়ে বাৰুদৰ গোন্ধ পাইছিলো। শব্দৰ শক্তি সি কাব্যৰ চুম্বকত্ব আৰু যুক্তি-সাহসৰ কমাৰশালত নিৰ্মিত নহ'লে প্ৰত্যয়— এনে চপাং যন্ত্ৰণা। তছলিমাৰ গদ্যত বেহাই নাই, অনিয়মৰ প্ৰতি নাই অনুকম্পা, নিৰ্বিকাৰবাবে নিৰ্দয় তেওঁৰ যুক্তি-কঠোৰ শব্দসজ্জা। তছলিমাৰ গদ্যই কাৰো পিঠিত থপৰিয়াই মৰম নকৰে, নকৰে ভৰ্ৎসনা, লিংগ নিৰ্বিশেষে সমস্ত অন্যান্য অবিচাৰৰ বিৰুদ্ধে উদ্যত তছলিমা— দমন, বৈষম্য আৰু অন্ধ সংস্কাৰৰ মূৰ খুৰাই যোল ঢালিছে তেওঁ, চপাং চপাং চাবুকৰ কোবত খুলি দিছে সভ্য মুখাবোৰ— আৰু আমি প্ৰত্যক্ষ কৰিছো বিকট মুখৰ নিৰ্ভঙ্ক শোভাযাত্ৰা। 'বুদ্ধদেৱ বসুৰ গদ্যৰ সাৱলীল সোঁত, সুনীল গংগোপধ্যায়ৰ মেদহীন, সহজ বচনভংগী আৰু অশোক মিত্ৰৰ যুক্তি ত্ৰিকৌণিক প্ৰণয়েৰে তছলিমাই নিৰ্মাণ কৰিছে তেওঁৰ ভাষা। আমি এক কথাতে তেওঁৰ গদ্যৰ নিৰ্ভেজাল প্ৰেমিক। গদ্য কিমান সৰল হ'ব পাৰে, হ'ব পাৰে বহুমাত্ৰিক, নৃত্যময়ী— তছলিমাক নপঢ়িলে সেয়া অনুভৱ কৰাটো অসম্ভৱ। তেওঁৰ গদ্যৰ সামিধ্য আমাৰ স্বাস্থ্যত আনন্দ। কেতিয়াবা এনেকৈ ক'বলৈও মন যায়, তছলিমাৰ গদ্য gifted, নিষিদ্ধ তছলিমা ৰুচদিতকৈ মহৎ। 'লজ্জা' দোষমুক্ত নহ'লেও, চেটানিক বাৰ্ছেতকৈ সহস্ৰগুণে সাহসী, ক্ৰিয়াশীল আৰু তেজোদ্দীপ্ত। পিচে আমাৰ দুৰ্ভাগ্য, ৰুচদি ইংৰাজী লিখক, ধনী অভিজাত। মিলিয়ন ডলাৰৰ প্ৰকাশক তেওঁৰ ড্ৰয়িংৰুমত। তছলিমা দৰিদ্ৰ দেশ এখনৰ বাঙালী লেখিকা। মূৰৰ ওপৰত চলিছে মৃত্যুৰ লেলিহান পৰোৱানা। দাম কম। ৰুচদিৰ বেলিকা এইবাবেই হট্টগোলটো প্ৰবল। পশ্চিমৰ প্ৰতি, ইংৰাজী সাহিত্য পঢ়ি এলিট হোৱাৰ প্ৰতি আমাৰ টানটো বেছি। ইংৰাজী সাহিত্য পঢ়া মানে বেছি পণ্ডিত বুলি ভাবি ধন্য হওঁ। দাস মনোবৃত্তিৰ আমিবোৰ একো একোটা নোদোকা গাহৰি।

আমি তছলিমাৰ সুহৃদ, সাহিত্যৰ প্ৰেমিকেই নহয় কেৱল। ভাৰ্জিনিয়া উলফ, ভিক্টোৰিয়া ওকাম্পা, পোমাৰ্কৰ দৃঢ়তাই তেওঁৰ লিখনীত হয় বাংময়, নাৰীৰ প্ৰতি কৰা ধৰ্মৰ বিবেকহীন অত্যাচাৰৰ বিৰুদ্ধে তছলিমাই যেতিয়া অকলে চিঞৰে, নাগুঠ কৰে মৌলবাদৰ কুৎসিত শৰীৰ, পুৰুষৰ অনৰ্থক বেয়াদৰীক যুক্তি-আৱেকৰ তৰোৱালেৰে কৰে আহত, আমি তছলিমাক জনাওঁ স্বাগমত। যোদ্ধা তছলিমাক ক'বলৈ মন যায়, "Freedom goes with courage, they

are granite, if you have no courage you are a slave." বিৰুদ্ধে তছলিমা অপৰাজেয় স্পাৰ্টাকাছ। আমিও তোমাৰ আছো, তোমাৰ সুখৰ সতে, দুখৰ সতে, বৈষম্যবিৰোধী যুদ্ধ নহয়, যোদ্ধা হিচাপে। কিন্তু তছলিমা, তুমি যেতিয়া নাৰী-সুখম সম্পৰ্কক সন্দেহৰ চকুৰে চোৱা, পুৰুষৰ বিৰুদ্ধে উদ্দীপিত কৰা ধৰ্ষক হ'বলৈ, কেতিয়াবা অহেতুক যুক্তি, কেতিয়াবা আবেগৰ অনৰ্থক বাগাড়ম্বৰ, অসতৰ্ক উচ্ছাস, বিবেকৰ বিৰুদ্ধে তোমাৰ লেখা আক্ৰান্ত হয়, হয় ৰোগাগ্ৰস্ত— আমি তোমাৰ সততাৰে সৰ্বস্বৰ খোজো— অলপ সাৱধান হোৱা ব্যক্তিগত জীৱনত তুমি যিয়েই নোহোৱা লাগিলে, তোমাৰ বিবাহ-বিচ্ছেদ হওঁক হেজাৰটা পুৰুষৰ সতে গঢ়ি উটক প্ৰেম। সকলোবোৰেই তোমাৰ ব্যক্তিগত। তোমাৰ সামগ্ৰিক জীৱনটো লৈহে আমি আগ্ৰহী। কুৎসা ৰটনকাৰীৰ দল, ব্যক্তিগত স্বভাৱ-চৰিত্ৰক লৈ গুজৰ কৰা কুৎসা দলত আমি নাই। ব্যক্তিগত জীৱন লৈ আমি সৰ্বস্বতমানো কৌতুহলী নহয়। সেইবাবেই কৈছো, তোমাৰ কুৎসা বোৰ দেখুৱাই দিয়াৰ তোমাৰ বিৰোধী নহয়, বৰঞ্চ তোমাৰ বিৰুদ্ধেই তোমাৰ বিচ্ছৰিত মেৰু এন্ধাৰখিনিহে আমি আলোকিত কৰাৰ বাবে তোমাক সাৱধান কৰি দিছো।

তছলিমা, তোমাক নুসুধো— কণীটো আগত নে মুৰ্গী সৃষ্টিৰ শ্ৰেষ্ঠ অংশীদাৰ নাৰী নে পুৰুষ? এই প্ৰশ্নটোৰ উত্তৰ আমাতকৈ তছলিমাই বেছি ভালদৰে বুজে। কোন শ্ৰেষ্ঠ-নাৰী পুৰুষ প্ৰশ্নটো দুঠেঙীয়া মানুহৰ নহয়, কণিষ্ঠহঁতৰ বাহিৰে। থকাবিলাকৰ মগজুত এনে প্ৰশ্নৰ উদয় নহয়। দুখন ভৰিৰ ওপৰত থিয় হোৱাৰ পিছতো যাৰ এনেবোৰ প্ৰশ্ন মনলৈ আহে, সি ক'ব গৰ্ভাৱস্থা মানৱৰ বিকাশ বিবৰ্তনৰ আদিম যুগৰ বাসিন্দা। নাৰী আৰু পুৰুষ এজনে আন এজনৰ পৰিপূৰক। 'মানুহ' শব্দটোৰ লিংগভেদ নাৰীও মানুহ, পৰুষো মানুহ। এনে বিশ্বাসত বিশ্বাসীসকলৰ বাবে পুৰুষৰ শ্ৰেষ্ঠৰ, নাৰীৰ অধিকাৰ— এইবোৰ ডাষ্টবিনৰ জৰাজীৰ্ণ পুৰুষ-নাৰী গৰ্ভৰ ফচল আৰু পুৰুষৰ বীৰ্যৰ নিৰ্মাণ। এটাক বাদ দিয়া আনটো হ'ব পাৰেনে। স্বাধীন? নাৰী দুৰ্বল প্ৰাকৃতিকভাবে, পুৰুষ শ্ৰেষ্ঠ শাৰীৰিকভাবে— এইবোৰ সমাজৰ ধাৰক-বাহকৰ ব্যাখ্যা— সৃষ্টিৰ নহয়। ক্ষমতাপ্ৰিয় কৰ্ণধাৰসকলে নিৰ্দ্ধাৰণ কৰি দিয়া নাৰী পুৰুষৰ সামাজিক মূল্য (Social Status) সামাজিক আচৰণ আইনৰ প্ৰণেতা আৰু বন্ধকসকলৰ লিংগ পৰিচয়টো তোমাৰ মূল্যবান নে শ্ৰেণীপৰিচয়টো? আমিতো সিহঁতক নুপুংসকত বেলগে বুলি নাভাবো। সক্ষম পুৰুষ আৰু সক্ষম নাৰীৰ জৈৱিক আৰু মানসিক তাড়নাটো, ক্ষমতা আৰু প্ৰভুত্ব হ'ব নোৱাৰে, মানৱ প্ৰীতিৰে কল্লোলিত সৌহাৰ্দ আৰু অনুভৱৰ আনন্দেৰে উৰি উঠিব আচৰমৰ প্ৰতিহে ই অনুগত্যশীল। মানুহৰ সংবেদনৰ কেবা ত্ৰৈলোক্য নিলগত বাস কৰা এইচাম নপুংসকৰ নাম তছলিমাই দিছে— পুৰুষ হ'বলৈ নাম এন্ধাৰহে, পুৰুষ নহয়। পুৰুষৰ অৰ্থ আকাশ, আকাশ নাম উদাৰতা; উদাৰতাৰ আকাংক্ষা অধিকাৰ ৰক্ষাৰ নিৰ্ভীক হোৱা হোৱাৰ। প্ৰতিজন পুৰুষেই নহয় বাস্তৱত ঘূৰি ফুৰা কামাতুৰ কুৰু

পুৰুষৰ সৃষ্টি ক্ষমতা ৰাস্তাৰ কুকুৰৰ জিবাৰ লেলিৰতি নহয়। যি পুৰুষে ভাবে নাৰীৰ একমাত্র সম্বল চেক্স আমি ভাবো সেই পুৰুষ বিকাৰগ্ৰস্ত, সেই পুৰুষৰ যৌনাংগত কাহানিবাৰি ভয়ানক সংক্ৰমণৰ বীজে বাহ বান্ধিছে, সুস্থ নাৰীয়ে নিবিচাৰে সেই পুৰুষৰ সতে সহবাস। সৃষ্টিৰ আদিম ছায়াত নাৰীও অক্ষম অকলে, পুৰুষো। শ্ৰেষ্ঠত্ব নহয়, বন্ধুত্বইহে নিৰ্ণয় কৰে সৃষ্টিৰ ভৱিষ্যৎ। অহংকাৰে নিৰ্মাণ কৰা নাই সভ্যতা, পুৰুষৰে হওক বা নাৰীৰে হওক— মানুহৰ মনুষ্যত্বহে সভ্যতাৰ মহান স্থপতি। আইন, আচাৰ, মূল্য— নাৰী আৰু পুৰুষৰ যিসকলে নিৰ্মাণ কৰিছে— সিহঁত মানুহ নহয় হায়েনা। হায়েনাৰ সন্মুখত কেবল আক্ৰান্ত অসহায় নাৰী, পুৰুষ মুক্ত, স্বাধীন— এনে একমাত্রিক সিদ্ধান্ত সত্যৰ পিঠিত থিয় নহয়, হ'ব নোৱাৰে। শ্ৰেণীৰ প্ৰশ্নটোক আমি তোমাতকৈ বেছি মূল্য দিওঁ। তুমি বেগম খালেদা জিয়াক নাৰী হিচাপে চাবা নে? খালেদা নাৰীও নহয়, মানুহো নহয়, শাসক। তুমি লিংগ বিচাৰতকৈ শ্ৰেণী-বিশ্লেষণটো ইমান নিস্তেজ, ইমান গৌৰৱে সৰল পাঠকৰ দৃষ্টিয়ে তাক বিচাৰি নেপায়। তুমি যদিও ভয়ানকৰা বিশ্বাস, সাধাৰণ পঢ়ুৱৈৰ কথা বাদেই দিলো, চেতনাৰ দাবী কৰা এচামৰ ওপৰতো লেখাৰ প্ৰভাৱটো ভয়ংকৰ। যিসকলে শিক্ষিত-শিক্ষিতাই প্ৰেম যোৰা লগাৰ আশাত বাৰ্ষিক গাখীৰ ঢালে, কামাখ্যাত পাৰ বলি দিয়ে তেওঁলোকৰ কাঠোৰে বাদেই দিলো। তোমাৰ লেখাৰ ভাল দিশবোৰ দেখুৱাই দি 'বাঃ তছলিমা বাঃ' দিয়াৰ বাসনা আমাৰ যে নাই। সেই দায়িত্বফেৰা তোমাৰ ফেণ্‌বিলাকৰ বাবে এৰিলো।

তোমাৰ 'নিৰ্বাচিত কলাম'খন মই বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰী এজনীক পঢ়িবলৈ দিছিলো। বুদ্ধিত বৃহস্পতি নহ'লেও, শনি, ৰবী নহয়। বোধজ্ঞান আছে। ভাৰতৰ বিশেষকৈ চহৰকেন্দ্ৰিক শিক্ষিতা মধ্যবিত্তৰ স্বাধীনতা বাংলাদেশৰ নাৰীতকৈ বহু বেছি। তথাপিও লজ্জা, শিক্ষিত-শিক্ষিতা উভয়লিংগৰে মাজত কু-সংস্কাৰ, অন্ধ-বিশ্বাস, অভিজাত-সামন্ত চিন্তা, জাত-পাত-বৰ্ণৰ প্ৰগতিশীল চাতুৰ্য আৰু উদাৰ কৃত্ৰিমতাৰ ভিৰ আজিও কম নাই। আজিও বহুতে সামাজিক সম্পৰ্ক ৰক্ষাৰ নামত অনর্থক মূল্যহীন সামাজিক ঐতিহ্য-আচাৰক জীয়াই ৰাখে। এনেবোৰ লজ্জা-বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ছোৱালীজনীৰো থাকিব পাৰে। কিতাপখন আনিব যোৱাৰ সময়ত মাকে ক'লে— 'কিতাপখন পঢ়িবলৈ দি তুমি বেয়াহে কৰিলা। তাই পুৰুষবিদ্বেষী হ'ল। মুছলমানৰ অসভ্যালিবোৰ অৱশ্যে ভালদৰে বুজি পাইছে।' তছলিমাৰ লেখাৰ প্ৰভাৱ-প্ৰতিক্ৰিয়া! দায়ী তছলিমা নহয়, বোধৰ নিদাৰুণ দাবিৱই জন্ম দিয়ে এনে প্ৰতিক্ৰিয়া। ইয়াতকৈও চহকী দৰিদ্ৰ সমাজত আছে, কিন্তু আমি সিহঁতক দোষী নকৰো, দোষী নহয় সিহঁত। দোষটো সামাজিক পৰিবেশটোৰ। স্বাভাৱতেই প্ৰতিক্ৰিয়াটো হ'ব পাৰে নেতিবাচক। সাৱধান হোৱা ভাল তছলিমা!

আকৌ কওঁ, তোমাৰ লেখাৰ পঢ়ুৱৈকুলটো মূলতঃ মধ্যবিত্ত। মধ্যবিত্তৰো এলিট এলিট গোল্ড থকাসকলৰ আগ্ৰহটো বেছি। বাংলাদেশৰ কথাটো আমি নাজানো। আমাৰ ইয়াৰ কথাহে কৈছো। দৰিদ্ৰ, অশিক্ষিত, শোষণপিষ্ট সমাজৰ তলিত পৰি থকাসকলে

তোমাক নিচিনে। হয়, মধ্যবিত্তসকলেই য'তচব— অসভ্যালি, কু-সংস্কাৰ, বেয়াদৰীক সাৰপানী দি থাকে উদাৰতাৰ ছদ্মবেশত। বিচিত্ৰ মধ্যবিত্ত এওলোকৰ মাজৰে এচামে সমাজত প্ৰতিবাদৰ প্ৰথমটো চিঞৰ মাৰে। মধ্যবিত্ত কোট-টাইৰ তলত টিফিল-ঘিলাই থকা অন্ধ-সংস্কাৰত আচ্ছন্ন ভূতটো মৰিলে সমাজৰে মঙ্গল। কিন্তু মৰিবলৈ নিদিয়, মধ্যবিত্তই। মধ্যবিত্তৰ ৰাজহাডাল বৰ কোমল, যিফালে মন যায়, সেইফালে ঘূৰাব পাৰে মুখ। নিলাজ বৰ। লোভত লক লক কৰে জিভা। এখন মাৰুতিৰ বাবে, দহ হেজাৰ টকীয়া এটা বঁটাৰ বাবে, এটা উপাধিৰ বাবে, বিদেশ ভ্ৰমণৰ সুযোগ এটাৰ বিনিময়ত নিজৰ ঘৈণীয়েককো থৈ আহিব পাৰে ৰজাৰ শয়নকক্ষত; ঘৈণীয়েকেও ৰজাৰ স্পৰ্শদ্য হ'বলৈ হাত-ভৰি জোকোৰি থাকে। অৰ্থ, নাম, যশৰ প্ৰতি ইমানেই পাগল এওঁলোক। এওঁলোকৰ এচাম, ফটকাবাজে তোমাৰ প্ৰিয় বুলি জাহিৰ কৰে। কথাটো এনে, এটা প্ৰগতিশীল সংঘত টেবিল চপৰিয়াই তছলিমাৰ লেখাৰ সপক্ষে যুক্তি দি ঘৰলৈ গ'ল। অসুস্থ ঘৈণীয়েকে ৰাতি বেছি হোৱাৰ বাবে ভাত খাই শুলে। টেবিল চপৰিওয়া ভদ্ৰলোকে ঘৈণীয়েকক দিলে গালি— 'মতাটোৱে ভাত-পানী খাইছেনে নাই তাৰ খবৰ নাই, মাইকী হৈও খাই-লৈ বিছনাত উঠিছ.....' এটা অশ্লীল শব্দ! এইচাম পঢ়ুৱৈৰ কথাকে কৈছো।

তোমাৰ লেখা পঢ়ি উচ্চশিক্ষিতা, উচ্চবিত্ত এলিট এচামে আমেৰিকান ফেমিনিজিম বিচাৰি পোৱা যেন ভাব হয়। এখেতসকলে খোজে-কাটলে, আদব-কায়দাই গুৱাহাটী-যোৰহাটত থাকিও ইতিমধ্যেই বগী আমেৰিকান। তছলিমাৰ নাৰী স্বাধীনতাৰ কথা কৈছে, পুৰুষৰ আধিপত্যবাদৰ নাক কাটি খাব ঢালিছে, এতএব তছলিমাৰ ফেমিনিজিম, আমেৰিকান ফেমিনিজিমৰে স্থানীয় ৰূপ। নগ্ন বুকু আমেৰিকান নাৰীয়ে যদি দেখুৱাব পাৰে, গুৱাহাটী-তেজপুৰৰ নাৰীয়ে নোৱাৰিব কিয়? নোৱাৰাৰ কি কথা আছে, পাৰিব। প্ৰয়োজন হ'লে নাৰী-পুৰুষ উভয়ে নাঙঠ হৈ ৰাস্তাত নাচিবও পাৰিব। কিন্তু অপ্ৰয়োজনত নগ্ন বুকু দেখুৱাই ফুৰাটো অসহনীয়ভাবে অৰুচিকৰ। পোছাক কেৱল নগ্ন দেহটো ঢাকিবলৈকে নিপিন্ধে। সভ্যতা, শালীনতা, শিক্ষা, ৰুচিবোধ, সংস্কৃতি— এইবোৰেই মানুহৰ গা ঢাকিবলৈ শিকাইছে ৰং-ৰূপৰ সৌন্দৰ্যৰে। নহ'লেতো আমি নাঙঠ আছিলো আদিত, গছৰ বাকলি পিন্ধিছিলো। সভ্যতাই পোছাকৰ ৰূপটো নিৰ্দ্ধাৰণ কৰি দিছে। সভ্যতাক অস্বীকাৰ কৰি বিবৰ্তনৰ অতীতটোক মানো— সকলোৰে উলঙ্গ হওঁ। উদ্যত, উন্মুক্ত যৌনাঙ্গৰ আশ্ফালনত অতিষ্ঠ হওক বাট-পথ। এনে দুই এটা উদ্ভট চিন্তাই 'নষ্ট মেয়ে'ৰ পাত অধিকাৰ কৰিছে। নাৰীয়ে আ-অলংকাৰ পিন্ধে কাৰণে, পুৰুষেও পিন্ধিব লাগিব— সমতা স্থাপন এনে বিমোদগাৰ, আবেগৰ বিস্ফোৰণৰ বাদে একো নহয় তছলিমা।

প্ৰতিজনী নাৰী নহয় সমৰ্পনপ্ৰিয়, পৰাশ্ৰয়ী, প্ৰতিজন পুৰুষো নহয় কামুক, ধৰ্ষণকাৰী লম্পট। অথচ কেইটামান লেখাত পুৰুষক সাধাৰণীকৰণ (generalisation) কৰি লম্পট সজাইছে। আমি নকওঁ এয়া তছলিমাৰ প্ৰতিজন পুৰুষৰ বিৰুদ্ধে যুদ্ধ ঘোষণা। লম্পট

দুয়োজাতৰ মাজতে আছে। তছলিমাই নিজকে যদি ফেমিনিজমৰ বাহুল্যৰ পৰা মুক্ত বুলি ভাবে, কোনো পুৰুষো হ'ব পাৰে চ'ভিনিজিমৰ পৰা মুক্ত। 'নাৰী হ'লে পুৰুষৰ (?) ভোগ কেনেকৈ হ'ব, বংশৰক্ষা নহ'ব, নাৰী থাকিলে কৰ্তৃত্ব খটোৱাৰ, শক্তি প্ৰয়োগ কৰাৰ, গৰ্জন কৰাৰ, গাৰ জোৰ প্ৰদৰ্শন কৰাৰ ঠাই ক'ত পুৰুষৰ।— নাৰী তলৰ তলীৰ বাসিন্দা, নাৰী-দুৰ্বল, নাৰী সহায়-সম্বলহীন উদ্ভাস্ত।' আৰু অলপ— 'নাৰীক ভয় আৰু লজ্জা শিকাইছে সমাজৰ পুৰুষবিলাকে। ভয় আৰু লজ্জা থাকিলে নাৰীৰ ওপৰত পুৰুষৰ আধিপত্য খটুওৱাৰ সুবিধা হয়।' এটাই প্ৰশ্ন তছলিমালৈ— সকলো পুৰুষেই, প্ৰতিজন পুৰুষ কামুক, প্ৰতাৰক, স্থিতাৱস্থাৰ স্তাৱক? হ'ব পাৰে, তছলিমাৰ কথাবোৰে তাকেই খুচিছে, ঘোঁচাটো সঁচাকৈ যাৰ গাত লগা উচিত। কিন্তু সাধাৰণ পঢ়ুৱৈৰ গ্ৰহণ-বৰ্জনৰ ইমান শক্তিশালী বিচাৰবোধ নাথাকে। নাৰী-শোষণৰ কিয়দংশ লিঙ্গ-বিদ্বেষৰ বাদেও শ্ৰেণী-চেতনাৰ পোহৰত চোৱা ভাল; চোৱা ভাল বাষ্ট্ৰ নামৰ দানৱটোক যিসকলে তেজ খুৱাই লালন কৰে, সিহঁতৰ দুঃচৰিত্ৰলৈ। কেৱল পুৰুষক নাৰীৰ শত্ৰু, ধৰ্ষণকাৰী সজালে, যন্ত্ৰণাৰ পাৰ পোৱা নেযায়। পৃথিৱীত বিপ্লৱো সূচিত নহ'লহেঁতেন। তুমি যি উদাৰ ঐথনিক বিশ্বাসৰ যুঁজ দি আছা, এই বিশ্বাসৰ ভাঙটোও ফৰাচী বিপ্লৱৰ পেটৰ পৰাই জন্মিছিল। বিদ্ৰোহী আৱেগ, যুক্তি-চেতনাৰ উৰ্দ্ধত নহয়। তোমাৰ সকলোবোৰ সিদ্ধান্ত মানি ল'লে নাৰী-পুৰুষৰ সহজ-সুখম সম্পৰ্কটোত জটিলতাই দেখা দিব; তোমাৰ প্ৰতিটো কথা মানি ল'লে জন্মৰ সমস্ত দায়িত্ব নাৰীয়ে অকলে ল'ব লাগিব। পাৰিবনে নাৰীয়ে নাৰীৰ শৰীৰক সন্তুষ্ট কৰিব? নাৰীৰ জৰায়ুত ৰোপণ কৰিব পাৰিবনে নাৰীয়ে বীৰ্য? সক্ষমতা আৰু অক্ষমতা— দুয়ো লিংগৰে সমান, সকলো ক্ষেত্ৰতে— কেৱল যৌন সম্পৰ্কটোতে সীমিত নহয় কথাটো। টকাৰে অৰ্থহীনতা কিনা, টকাৰে কৃত্ৰিমতা কিনি ৰুচিশীল সংস্কৃতিবান হোৱাৰ দৌৰ চলিছে সৰ্বত্ৰ। ভাড়াত পোৱা যায়— সৌন্দৰ্য, ভালপোৱা, সংস্কৃতি— সকলো—টকাৰ বাহাদুৰীটো থাকিলেই হ'ল। সৃষ্টি, সৃজন ডাষ্টবিনৰ জাবৰ, কোনে কৰে পৰোৱা।

শিক্ষাই উন্নত কৰে মানুহক, অবিশ্বাস কৰিবলৈ শিকায় অন্ধ-বিশ্বাসক, প্ৰতিবাদৰ ভাষা শিকায় শিক্ষাই। সংস্কৃতিয়ে জগায় বোধ, গঢ়ে ৰুচীশীল মন। শিক্ষা-সংস্কৃতিৰ দুৰ্বল বিকাশ, অনুশীলনৰ সুযোগ লৈ দস্যুদলে লুণ্ঠন, নিৰ্যাতন, বৈষম্যৰ চাবুক চলাইছে। দস্যুদলৰ চৰ্দাৰ পুৰুষো নহয়, নাৰীও নহয়— বাষ্ট্ৰ। বাষ্ট্ৰ নপুংসক। চৌদিশে স্বলন, চৌদিশে গৰাখহনীয়া। গাঁও-চহৰ সকলোতে। সুকুমাৰ অনুভৱবোৰ, সহজ সম্পৰ্কবোৰ গাওঁ এৰি, চহৰ এৰি আঁতৰি যাব ধৰিছে— দুৰলৈ আৰু দুৰলৈ। তছলিমায়ে উপলব্ধি কৰিছে গদ্যৰ বিদ্ৰোহেৰে। কবি বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ চট্টোপাধ্যায়ৰ দুখৰ বিদ্ৰোহ তছলিমাৰ গদ্যৰো প্ৰতিবাদ— 'বজা আহে বজা যায়, নীলা চলো গাত, ৰঙা চোলা গাত, এই বজা আহে, এই বজা যায়.....।' বজাৰ নামেই বাষ্ট্ৰ— বজা আহে আৰু যায়, মাটিত মুখ থেকেচা খাই পৰি অন্ধকাৰত চটফটায় গাওঁ-চহৰ, বাষ্ট্ৰই সিহঁতক বাহুত ধৰি মাটিৰ পৰা তুলি লয়—

'আকাশলে চা, আকাশ কিমান উদাৰ।'

খালেদা, বেনজিৰ, ইন্দিৰা গান্ধী পুৰুষ নে বাষ্ট্ৰ? বি-
তোমাকো বিভ্ৰান্ত কৰে, তছলিমা।

আত্মঘাতী জেদ তোমাৰ বন্ধু। 'বৃত্তয়চৰ' আৰম্ভণিতে
'এতিয়ালৈকে চিত্ৰকলাত নাৰী অংগ যিমান ব্যৱহৃত হৈছে—
অংগ কি শভাগৰ এভাগো ব্যৱহৃত হৈছে?— নাই হোৱা
স্তন, কঁকাল, তপিনা, উৰু, ভৰিৰ প্ৰতি চিত্ৰকাৰবিলাকৰ
আকৰ্ষণ সেই একে আকৰ্ষণ চিত্ৰকাৰে পুৰুষৰ যৌনাংগ, হা
তপিনাৰ প্ৰতি নেদেখুৱায়।' কিয় নেদেখুৱায়? তছ
বিষোদগাৰ! তছলিমাৰ চেতনাৰ চিন্তাৰ অৱতৰণ! এনে
অজ্ঞতাৰ নামান্তৰ, জ্ঞানৰ বিচ্যুতি। কিয় গ্ৰীক স্থাপত্য-ভাস্কৰ্য
মনত নেপেলোৱা তছলিমা? গ্ৰীক স্থাপত্য-ভাস্কৰ্যত কি
নাৰীহে আছে, পুৰুষ হ'ল? বোঁদ্যাই মাথো তেওঁৰ শিল্প
নাৰীকহে উলংগ কৰিছিল, পুৰুষক নাই কৰা? বতি
এঞ্জেলো, পিকাছো, চেৰ্ভান্দো পলিৰ পৰিচয় নাৰী পাগল?
সৃষ্টিৰ সময়ত নিজৰ প্ৰয়োজন অনুসৰি নাৰী-পুৰুষ উভয়ৰে
পৰাই উপাদান সংগ্ৰহ কৰে তুমি কি তোমাৰ গদ্য-কবি
একেবোৰ ফৰ্ম, বিষয়, শব্দ বেলেগে মাত্ৰা ব্যৱহাৰ কৰা? এইটো
অস্বীকাৰ কৰিলেও সত্য— নাৰী শৰীৰৰ ছন্দ টো, কমলী
লালিত্য, ভাঁজৰ তৰংগ পুৰুষৰ শৰীৰত বিচাৰি নোপোৱা।
সৌন্দৰ্যৰ প্ৰকাশ। নাৰীৰ টো-খেলা আকৰ্ষণ, চুলিৰ লহৰ, মে
দোলনি পুৰুষক নিদিলে প্ৰকৃতিয়ে। এইবোৰ নাৰীৰ লজ্জা
অহংকাৰ, চিকাৰ হোৱাৰ উপকৰণ নহয়, অক্ষয় সম্পদ। নদী
নাৰী, নদী মাতৃ। কবিয়ে, শিল্পীয়ে নদীৰ লগত তুলনা ক
নাৰীক। নাৰীয়েই পানী, পানীয়েই প্ৰাণীৰ প্ৰাণ, সৃষ্টিৰ সেউ
হুদ। নাৰী প্ৰেমৰ পৃথিৱী। বোঁদাই নাঙঠ নাৰীৰ ভাস্কৰ্য
অন্তৰালত আছিল প্ৰতিবাদৰ ভাষা, নাৰী মুক্তিৰ আকাংক্ষা। গী
ৰক্ষণশীলতাৰ পৰা শিল্পক মুক্ত কৰিবলৈ গৈ বোঁদ্যাই বাছি নে
ভাস্কৰ্যক বিদ্ৰোহৰ সূৰ্য হিচাপে। কোনজন শিল্পীয়ে কিমান প
কিমানজনী নাৰীৰ লগত সহবাস কৰিলে, সেয়া তেওঁৰ মানসি
একান্ত নিজৰ, ব্যক্তিগত জীৱন। ব্যক্তিসত্তাৰ আমি জনাত দুটা
থাকে— ব্যক্তিগত আৰু সামাজিক। আমি সামাজিক জীৱনটো
মূল্য দিওঁ বেছি। প্ৰতিজন মানুহৰে ব্যক্তিগত জীৱন খান্দি
সাপ দুয়োবিধেই ওলাব। লেখিকা কমলা দাস, অভিনেত্ৰী মে
মনৰো, এলিজাবেথ টেইলৰ কত শতসন্দ্ৰ শিল্পীৰ ব্যক্তিগত
কিমান বিচিত্ৰ। বদলেয়াৰতো সমকামী(homosexual) আছিল
কবিতাত প্ৰেমক কোনে কাক কেনেধৰণে লৈছে সেয়া
নিজস্ব অনুভৱ। তোমাৰ ত্ৰিশ বছৰ বয়সতো শৰীৰত কঁপনি
প্ৰেমৰ। প্ৰেম আলৌকিক নহয়, বিমূৰ্ত ভাৱনাও নহয়। ডাণ্টে
আৰু ব্যৰ্থতাই মানুহক শিকাইছে, প্ৰেমৰ শতে শৰীৰৰ এটা স
আছে, সম্পৰ্কটো পৈশাচিক নহয়, মানৱীয়, জৈৱিক। 'ব
হৃদয়ৰ মুক্তি' প্ৰেম পৃথিৱীৰ পবিত্ৰ পাপ। এনে পাপত নাৰী-
লিগু হ'ব, সহজ সম্পৰ্কৰ নিভাঁজ সাঁকো গঢ়িবই। পৃথিৱীৰ প্ৰ
শিশুৰেই এমোকোৰা পবিত্ৰ হাঁহি। মানুহৰ সন্তানক বৈধ, স

জাৰজ, অজাৰজ— শ্ৰেণীবিভাগক আমি ঘিণ কৰো। প্ৰায়বোৰ ধৰ্মৰে নমস্য গুৰু, দেল-দেৱতাগণৰ বহুতে পিতৃ পৰিচয়হীন। অথচ তেওঁলোক নমস্য, মহান। আৰু মানুহৰ সন্তানৰ পৰিচয় হ'ব অবৈধ, জাৰজ। পুৰুষ নামৰ কাপুৰুষৰ কামনাৰ ফচল এইসকল সন্তান বৈধ। গৰিহণা, ঘৃণা, নিষ্ঠুৰতম শাস্তি বৰ্ষিত হওক এওঁলোকৰ পশু-পিতৃসকলৰ ওপৰত। মাতৃ, শিশু হওক সমাজৰ দ্বাৰা লালিত, সন্মানিত। 'পুৰুষৰ(?) ব্যভিচাৰ বা ধৰ্ষণত আক্ৰান্ত নাৰীবিলাকেই জাৰজৰ দায়িত্ব বহন কৰিব লাগে।' তছলিমা, সিহঁত পুৰুষ নহয়, কাপুৰুষ। নাৰী-পুৰুষৰ স্বাভাৱিক আকৰ্ষণজনিত মিলন, যাৰ পিচত সক্রিয় হৈ থাকে স্বাস্থ্যত প্ৰেম, জৈৱিক তাগিদা, সৃষ্টিৰ মহত্ব। ইয়াক শিখণ্ডী হিচাপে সমূখত ৰাখি যিসকল পুৰুষে নাৰীক প্ৰতাৰণা কৰে বা প্ৰতাৰিত হ'বলৈ সাজু হৈ থাকে সিহঁত সভ্যতাৰ কংলক। আকৌ নাৰী-পুৰুষৰ সহজ মিলনক 'ধৰ্ষণ' নাম দিয়াটো হ'ব উন্মাদনাৰ নামান্তৰ। যিজন মানুহ সৎকৰ্মক 'জাৰজ' বুলি তাছিল্য কৰা হয়, তাৰ দুখ কি মাকতকৈ কম? তাৰ দোষ? তাৰ জন্মৰ নিয়ন্ত্ৰক সি নহয়, অথচ আজীৱন বৈধিৰ বাবে লাগে, এটা জাপি দিয়া কলংক। তছলিমা হৈ দাবী কৰাটো আমিও দাবী কৰো— অভিধানৰ পৰা, সভ্য মানুহৰ জিভাৰ পৰা জাৰজ, অবৈধ, সতী, বেশ্যা, পতিতা আদি অসভ্য শব্দবোৰ চিৰকালৈ বন্ধ হওক।

সৌন্দৰ্যশীলতা কেৱল নাৰীৰ চৰ্চাৰ ক্ষেত্ৰ নহয়, পুৰুষৰো। ধুনীয়া সাজ-পাৰ পিন্ধি থকা, পৰিপাটী, পৰিস্কাৰ-পৰিচ্ছন্নতা সংস্কৃত মনৰ প্ৰকাশ। যিসকল দেহ, প্ৰসাধন আৰু সাজপাৰক প্ৰদৰ্শন (Exhibition)ৰ আহিলা বুলি ভাবে, নিজকে মডেল বুলি ভাবে হাটে-বজাৰে, স্কুল-কলেজে তেওঁলোকে তছলিমাৰ ইচ্ছা পূৰণ কৰিব পাৰিব। নাৰীৰ দৰে দীঘল চুলি, নাৰীয়ে পিন্ধাৰ দৰে কাণত কেৰু, হাতত খাৰু, ভৰিত পায়েল পিন্ধি তছলিমাৰ মনোবাঞ্ছা পূৰণ কৰিব পাৰিব। তছলিমা, ৰূপ-সৌন্দৰ্যৰ স্ব-প্ৰকাশৰ ক্ষমতা থাকে। নিজৰ শৰীৰতো নিজৰ বাবে অমূল্য সম্পদ, নৈৰাজ্যবাদীহঁতৰ বাহিৰে। সৌন্দৰ্যৰ সংৰক্ষণহে প্ৰয়োজনীয়, প্ৰদৰ্শন নহয়। স্বকীয় বৈশিষ্ট্যৰ পুৰুষে পৌৰুষত্বক প্ৰকাশ কৰিব, নাৰীয়ে নাৰীত্বক। মানুহ বহুজাতিক সংস্কাৰ অশীল বিজ্ঞাপন নহয়। পণ্যবাদে আজি আৰু নাৰীকে বিজ্ঞাপন সামগ্ৰী কৰা নাই, পুৰুষকো কৰিছে। 'মডেল কালচাৰ' মানুহৰ আকাংক্ষাৰ প্ৰকাশ নহয়, পণ্যবাদৰ মুনাফা লুটাৰ মেচিনহে। কোনে ক'লে তছলিমা, নাৰীয়ে কলে ঠিকা লৈছে, বা ল'বলৈ বাধ্য কৰাইছে সৌন্দৰ্যৰ প্ৰদৰ্শনী হ'বলৈ। বাংলাদেশৰ বাস্তৱতা হয়তো হ'ব পাৰে। আমাৰ জনা নাই। আমাৰ ইয়াত পুৰুষ-নাৰী উভয়ে দাঁত নিকটাই টুথপেষ্টৰ বিজ্ঞাপন দিয়ে, সন্ধ্যাসীয়ে আয়ুৰ্বেদিক সামগ্ৰীৰ বিজ্ঞাপন দখল কৰে— ডাঢ়ি-চুলি ভোবোকাৰ। চোৱা, গাত ভগ্ন ধূলি, মুখভৰ্তি দাঢ়ি, অৰ্ধনগ্ন সন্ধ্যাসীয়ে বিজ্ঞাপনৰ 'মডেল'। বনিয়াই সৌন্দৰ্যকে বাণিজ্য বিস্তাৰৰ কৌশল হিচাপে লোৱা নাই, ৰাজনীতিৰ হনুমান কালচাৰকো ধৰ্মীয় আবেগকো ব্যৱহাৰ কৰিছে। পুৰুষৰো অধিকাৰ আছে, নিজক সুন্দৰকৈ সজোৱাৰ, কিন্তু তুমি কোৱাধৰণে নাকত নাকফুল, কোণত কেৰু, হাতত খাৰু, চুলিত বেণী, ব্ৰা-ব্লাউজ পিন্ধি নহয়। পুৰুষৰ

স্বকীয় সাজপাৰেই পুৰুষৰ ভূষণ, সাজপাৰ, ফেশ্বন, ষ্টাইল জোৰকৈ জাপি দিয়া বস্তু নহয়, কৰ্ম আৰু সামাজিক প্ৰয়োজনেহে নিৰ্দ্ধাৰণ কৰি দিব। ছোৱালীয়ে জনো পিন্ধা নাই জিনচ্-পেন্ট, টি-চাৰ্ট, চুলি জনো কটা নাই ল'ৰাৰ লেখীয়াকৈ? ল'ৰায়ো পিন্ধিব ছোৱালীৰ বসন, যদিহে ল'ৰাৰ লেখীয়াকৈ? প্ৰয়োজনীয় হৈ উঠে, আৰামদায়ক, কাম-কাজত সহায়ক হয়। কিন্তু পিন্ধিবই লাগিব বুলি জেদ ধৰাটো ল'ৰা-ধেমালি, অভিমানী আবেগ।

'মুক্ত কৰা ভয়'— কোনে মানুহক ভয়মুক্ত কৰিব? আশাহত সময়। নৈৰাজ্যৰ ঘোঁৰাদৌৰ চলিছে দেশৰ অলিয়ে-গলিয়ে। বিপন্নতাৰ কজলা মেখে ছানি ধৰিছে মানুহৰ বাট-পথ। হত্যা, লুণ্ঠন, অপহৰণ দেখিও আমি নিৰ্লিপ্ত। 'মানুহে কেনেকৈ ইমান নিৰ্লিপ্ত হয়'। নিৰ্লিপ্ত নহ'ব কিয়? মানুহৰ ভিতৰত থকা সঁচা মানুহবিলাক সামাজিক যন্ত্ৰণাৰ হেঁচাত ইমানেই বিপন্ন যে দুৰ্নীতি, পাপ, অন্যায়ৰ হাতত এৰি দিছে নিজৰ বিবেক। ৰাষ্ট্ৰ পৰিণত হৈছে নৰকত। মানুহক সাহস আৰু নিৰাপত্তা দিবলৈ পাহৰিলে সিহঁতে। দুৰ্ভাগ্য আমাৰ, জনসাধাৰণৰ নামত জীৱন উছৰ্গা কৰা বীৰাংগণা মাৰ্ক্সবাদী নেত্ৰীও শেষত গৈ অৰ্থ-সংগ্ৰহ কৰে এক্সাৰৰ বজা ৰছিদ খানৰ পৰা। কাকো বিশ্বাস কৰিব নোৱাৰি সততাৰে, সোঁ-বাওঁ কাকো। সকলোকে চাব লাগে সন্দেহৰ চকুৰে— স্বলনৰ সম্ভাৱনা সকলোতে। মানুহে নিৰ্লিপ্ত নহ'বই বা কিয়? বিশ্বাসৰ মৃত্যু হ'লে, মানুহ হয় মৰুভূমি। মৰুভূমিতো গজে বন— সেউজীয়া সৰুদ্যান, আজৰা জ্যাৰিন, হাসিবা ইত্যাদি, বিপন্ন মানুহৰ ভৰসা।

মীৰা মুখোপাধ্যায়— শ্ৰদ্ধেয়া শিল্পীগৰাকীৰ মনৰ খবৰ ল'বলৈ গৈ তুমি মীৰাৰ মুখত শুনিলা— 'নিজক কেতিয়াও ভাবিবলৈ দিয়া নাই যে মই নাৰী, ভাবিছো মানুহ বুলি, নাৰী হ'লো বুলি কাৰোপৰা স্বাধীনতাৰ দাবী কৰা নাই। — মোৰ ভাল কামেই বুজাই দিব, নাৰী পুৰুষতকৈ কোনোপধ্যে কম নহয়।' অধিকাৰ অৰ্জন কৰিব লাগে কৰ্মৰ মাজেদি। অকণমান গান্ধী, ৰবীন্দ্ৰ, টলষ্টয়ৰ দৰ্শনৰ আভাস। তেওঁ কোৱাৰ দৰে আমি বিশ্বাস নকৰো, ৰাজপথত চিঞৰি অধিকাৰ অৰ্জন কৰা নেয়ায় বুলি। প্ৰয়োজনত চিৎকাৰ কৰিব লাগিব ঘৰে-বাহিৰে। অধিকাৰৰ ৰণাংগন কেৱল কৰ্মতেই সীমাবদ্ধ নহয়। কৰ্মেৰে অধিকাৰ, সন্মান অৰ্জন কৰাটো সম্পূৰ্ণ ব্যক্তিগত পৰ্যায়ৰ বিশ্বাস। অধিকাৰৰ এটা সামাজিক মূল্য আছে, চেতনা-বিস্তাৰত, সমাজৰ মুৰব্বীহঁতক বাধ্য কৰাত এটা বিৰাট ভূমিকা আছে। ব্যক্তিগত অধ্যায়সায়ৰ দ্বাৰা সন্মানহে অৰ্জন কৰা যায় বেছিকৈ, নিজৰ বাবে। সমাজৰ বাবে ইয়াৰ মূল্যটো নান্দনিক, সামাজিক নহয়। নান্দনিক বৈভৱ সমাজৰ বাবে মূল্যবান, কিন্তু কিষ্টিং বেছি মূল্যবান অধিকাৰ, অধিকাৰ কাঢ়ি ল'ব লাগে।

মীৰাৰ 'মানুহ' হোৱাৰ যি উদাৰ অনন্ত আকৃতি এই বোধটোক আৰু সহজভাবে তছলিমা হৈ উপলব্ধি কৰা উচিত। তোমাৰ মীৰা সম্পৰ্কীয় লেখাটো পঢ়ি মীৰাৰ সংগ্ৰাম তুমি সিন্ধাস্ত টনাৰ দৰে— 'জঘন্য পুৰুষতন্ত্ৰ' বিৰুদ্ধে নহয়, মীৰাৰ ভাবনা 'জঘন্য পুৰুষতন্ত্ৰ'ক কেন্দ্ৰ কৰি নুঘুৰিবও পাৰে, তাৰো উৰ্ধ্বত হ'ব পাৰে তেওঁৰ স্থিতি আৰু সৃষ্টিৰ অনন্ত অন্বেষণ। 'ভাল মানুহ' হোৱাৰ প্ৰয়াসটো

স্বভাবতে নাৰী বা পুৰুষৰ অধিকাৰ অৰ্জনৰ কথাটোৱে নিৰ্ণয় নকৰে। মানুহৰ অস্তিত্বৰ অন্বেষণ, সম্পূৰ্ণতা প্ৰাপ্তিৰ হাবিয়াসটো একমাত্ৰিকো নহয়, সীমিতও নহয়। বিশাল বিচিত্ৰ তাৰ ৰূপ। পৰিধানৰ ক্ষেত্ৰত আইনৰ বৈষম্যৰ আমিও বিৰোধিতা কৰো। বস্ত্ৰৰ প্ৰয়োজনটো বৈষম্যৰ নহয়। কানাডাৰ মহিলাবিলাকে নাৰী-পুৰুষৰ পৰিধানৰ ক্ষেত্ৰত থকা আইনগত বৈষম্যৰ বিৰুদ্ধে বুকু অনাবৃত কৰি প্ৰতিবাদ কৰিছে। হ'ব পাৰে এয়াও এক প্ৰতিবাদৰ নতুন নমুনা। জাৰ্মানীৰ বিজ্ঞানীসকলে শান্তিৰ দাবীত বাৰ্লিনৰ ৰাজপথত ৰংসনা টিকা দেখুৱায়ো প্ৰতিবাদ কৰিছে, আমাৰ হাইকোৰ্টৰ সমুখত সংবাদ-পত্ৰৰ স্বাধীনতাৰ দাবীত ৰাষ্ট্ৰৰ নগ্নতাক ডেকা ল'ৰা কেইজনমানে নিজে উলংগ হৈ দেখুৱাইছে। আপত্তিৰ লেশমানো সুযোগ নাই। কিন্তু অধিকাৰৰ নামত এনে আচৰণ ফেশ্যন হ'ব নোৱাৰে। শালীনতা সভ্যতাৰেই দান। পুৰুষ-নাৰীৰ বস্ত্ৰ পৰিধানৰ বিষয়টো এই দৃষ্টিভংগীৰেহে চোৱা ভাল।

হীনমান্যতাই নাৰীক নাৰীৰ বিৰুদ্ধে হিংসুক, চকুচৰহা অথবা নিপীড়ক নসজায় অকলে। তছলিমাই কৈছে, অৰ্থনীতিক কতৃত্ব আৰু উপাৰ্জন ক্ষমতাৰ বলতে পুৰুষে নাৰীক হীনমন্য সজাইছে। পৰিয়ালৰ যিকোনো আৰ্থিক প্ৰশ্ন আৰু গুৰুত্বপূৰ্ণ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণত পুৰুষৰ প্ৰাধান্যটো বেছি। এই প্ৰাধান্যই পুৰুষ আৰু নাৰীৰ মাজত বৈষম্য গঢ়ে। পিতৃতান্ত্ৰিক সমাজৰ এয়া অন্যায়, নাৰীৰ প্ৰতি। কিন্তু নাৰীৰ প্ৰতি নাৰী যে ঈৰ্ষাত জ্বলে, গাভৰুজনী মাক হোৱাৰ পিচত তেওঁৰ ছোৱালীজনীৰ প্ৰতি, মাকজনী শাহুৱেক হোৱাৰ পিচত বোৱাৰীয়েকৰ প্ৰতি যে সময়ে সময়ে নিৰ্দয়-নিষ্ঠুৰ হৈ উঠে— ইয়াৰ কাৰণ পুৰুষৰ উচটনি নহয়। হ'ব পাৰে কিয়দংশ। কিন্তু স্বাধীনতা হৰণৰ যি দূষিত ঐতিহ্য, নিজে ভোগা যন্ত্ৰণাৰ প্ৰতিশোধ লোৱাৰ মানসিকতায়ো কম-বেছি পৰিমাণে ক্ৰিয়া কৰে। কেৱল হীনমন্যতাই শেষ কথা নহয়। হীনমন্যতা আৰু ঈৰ্ষাই নাৰীক নাৰীৰ বিৰুদ্ধে থি কৰায়, একে কথাটো পুৰুষ-নাৰীৰ ক্ষেত্ৰতো হ'ব পাৰে। হীনমন্যতাক অকল কি শিক্ষাৰে আঁতৰোৱা যায়? হিংসা, দ্বেষ, প্ৰতিযোগিতা, প্ৰতিশোধস্পৃহা মানুহৰ ভিতৰৰ প্ৰবৃত্তি— নাৰী পুৰুষৰ। শিক্ষাই এইবোৰৰ অন্তঃসাৰশূন্যতাক মানুহৰ আগত উন্মুক্ত কৰে। যি সামাজিক ব্যৱস্থাই মানুহক অমানুহ কৰিছে, নাৰী-পুৰুষৰ মাজত দিছে কা কাঁটাতাঁৰৰ বেৰ— এই সকলোবোৰ কি সকলো পুৰুষে কৰিছে? শাসক-শোষক নামৰ অমানুষিক শ্ৰেণীটোৰ ইয়াত নাইনে এধানিও ভূমিকা? মানুহৰ মাজত ভাল আৰু বেয়া, সৎ আৰু অসৎ বুলি এটা সত্য নাইনে? এই সত্যটো দৈৱিক নহয়, সামাজিক ব্যৱস্থাৰ শ্ৰেণী-বিন্যাসেই তাক গঢ় দিয়ে। মানেটো কি হ'ল? বিশেষ সামাজিক পৰিবেশত নাৰী-পুৰুষ সমানে যন্ত্ৰণাত জ্বলিছে, নিৰ্যাতনত পুৰিছে। এই সহজ কথাটো অস্বীকাৰ কৰিলে বিবৰ্তনকামী প্ৰতিটো সামাজিক বিপ্লৱ, আন্দোলনেই হ'ব অৰ্থহীন, ভুল বুলি প্ৰমাণিত হ'ব ভল্টেয়াৰ, ৰুচো, ৰাচেল, আইনষ্টাইন, টলষ্টয়, মাৰ্ক্স, লেনিন, মাও, গান্ধী সকলো।

অধিকাৰ আচৰণক ধৰ্মৰ চাবুকো শাসন কৰা কাৰ্যক আমি খুৱাই দিওঁ। মানুহৰ মার্জিত সামাজিক অধিকাৰ আচৰণক ধৰ্মই

ক'লা পৰ্দাৰে ঢাকিব খুজিলে সেয়া চূড়ান্ত অধাৰ্মিক আচৰণ। আকাংক্ষাক বাধা দিয়াৰ অধিকাৰ ভগৱান-আল্লাই ধৰ্মক দিছে। ধৰ্মই আগবঢ়োৱা আচৰণবিধি সাধু-মহন্ত, মোল্লা-মাত্ৰ সৃষ্টি। ইহঁত আল্লাও নহয়, ঈশ্বৰো নহয়। হাচিবাৰ কথা ক'ব তছলিমাই লিখিছে চাইকেল, গাড়ী-মটৰ ছোৱালীয়ে চলে। ল'ৰাবিলাকে মানি ল'ব পৰা নাই। নতুনৰ প্ৰতি সন্দেহ, অস্বীকাৰ আপাততঃ স্বাভাৱিক যেন লাগে। আচলতে ছোৱালীয়ে চলোৱাই হওক, মটৰ চলোৱাই হওক, নতুন ধাৰণৰ ঘটনাক প্ৰাচীনপন্থী ৰক্ষক আৰু ভক্ষকৰ দলে কৌশলেৰে অগ্ৰাহ্য কৰি সাধাৰণ মানুহক ধৰ্ম-কৰ্মৰ দোহাই দি উচটাই দিয়ে, সিহঁতক উলিয়াই নিৰ্দিষ্ট আক্ৰমণ চলোৱাটোহে উচিত। তাকে সকলোকে দোষী সাব্যস্ত কৰি গুৱালগালি পাবিলে শ্ৰেষ্ঠ সমাজত অপৰিচিত হৈ থাকিব লাগে। তলোটাৰে সমাদৃত হৈ বিজ্ঞান। মানুহক আগত সৰি কৰিছে, ক্ষিপ্ৰ, দ্ৰুত বিজ্ঞানে, সামাজিক প্ৰয়োজনত প্ৰতি বিজ্ঞানৰ মহত্তম উপায় মানুহলৈ। উপহাৰ উভয়ৰে নাৰী পুৰুষ। কোনোবাই মানি নোলোৱাৰ ওপৰত প্ৰগতি কৰিব নোৱাৰে। সময়ে জোকৰ মুখত দিবই। চেতনাসমৃদ্ধ মানুহে অধিকাৰ অৰ্জনৰ যুঁজখনৰ হ'বই। যোদ্ধাৰ সংখ্যাও বাঢ়িব। ক্ৰমক আঙুলি টোৱাই দিয়াটোহে অগ্ৰগামীৰ কাম, তছলিমাই।

'নষ্ট মেয়েৰ.....' আন এটা লেখাত তছলিমাই লিখিছে 'বাঙালী পৰিয়ালত ছোৱালী জন্ম লোৱাটো কেতিয়াও কাৰ্যক নহয়। কাংক্ষিত নহয় এইবাবে যে প্ৰচলিত সমাজব্যৱস্থাই কে ছোৱালীকেই মানুহ হিচাপে গণ্য নকৰে। হিন্দুধৰ্মত ল'ৰাৰ উপনয়ন কৰা হয়, ছোৱালীৰ বেলিকা নহয়।' মুছলমানসকলে ল'ৰা জন্ম আনন্দতে 'আজান' দিয়ে, ছোৱালী জন্মৰ সময়ত 'আজান' দি নিয়ম নাই। 'বয়-প্ৰাপ্তিৰ পিচত বাঙালী ছোৱালীবিলাকে সাঁচি বা লাগে সবাতোকৈ মূল্যবান এবিধ সম্পদ, ধৰ্ম আৰু সমাজে শিবে এইবিধ সম্পদৰ নাম সতীত্ব। পৃথিৱীত প্ৰচলিত প্ৰতিটো ছোৱালীৰ সতীত্বৰ বিষয়টোত সবাতকৈ বেছি গুৰুত্ব দিছে। কোনো ধৰ্মতে পুৰুষৰ বাবে কোনো সতীত্বৰ ব্যৱস্থা নাই। নাৰী পণ্যকেই যৌগসামগ্ৰী আৰু সন্তান উৎপাদনৰ যন্ত্ৰ হিচাপে ঘৰে স্থাপন কৰা হয় বিবাহ নামৰ অনুষ্ঠানটোৰ জৰিয়তে।

এনে পীড়াদায়ক বাস্তৱতা সৰ্বত্ৰ বিদ্যমান। ছোৱালী জন্ম আমাৰ সমাজতো, সহজভাবে নলয় বহুতে। সন্তান জন্মিলেই হয়— ল'ৰা নে ছোৱালী? ল'ৰা বুলি কলে প্ৰশ্নকৰ্তাৰ মুখম উজ্বল হৈ উঠে ছোৱালী হ'লে মুখখন ঈষৎ বেঁকা হৈ আপত্তিত। ছোৱালী জন্মিলে টকা ভাঙি পঢ়াব লাগিব, পঢ়া-শেষ কৰি চাকৰি-বাকৰি কৰিলেও সেই উপাৰ্জনৰ গৰাকী ন পিতৃগৃহ। বয়স হ'লে বিয়া দিব লাগিব আনলৈ। বিয়াত কত ভাল দৰা এটা বিচৰা, বিয়াত যৌতুকৰ নামত হেজাৰ টকা ব্যয় কত কি! তাতকৈ ল'ৰা জন্মিলে লেঠা-কেঠা নাই। বৰঞ্চ ল'ৰা বিয়াৰ সময়ত একগাড়ী যৌতুক আনি ঘৰ ভৰাব। ল'ৰাটোক স্কুলত পঢ়োৱাৰ দৰকাৰ নাই, বিয়া দিয়াৰ বাবে যিখিনি আনুষ্ঠান

শিক্ষাৰ আৱশ্যক, সেইখিনিয়েই যথেষ্ট। আমি জানো সংস্কৃত বুলি সম্মানিত পৰিয়ালতো চাকৰিজীৱী বোৱাৰীয়েকে উচ্চশিক্ষিত গিৰিয়েক, শাহুৰেক, শহুৰেক, দেওৰ-ননদক ৰাতিপুৰা চাহ-ভাত, গা-ধুবলৈ গৰমপানী কৰি দি উৰাদিহ নোপোৱাকৈ দৌৰিব লাগে অফিচলৈ। অথচ গোটেইমখাই সক্ষম সুস্থ। পৰিয়ালৰ ঐতিহ্য-অভিজাত্যৰ নামত এনে ঘটনা চলি আছে প্ৰজন্মৰ পৰা প্ৰজন্মলৈ। ওঁঠত চিগাৰেট, হাতত কাকত, টেবিলত গৰম চাহ লৈ উদাসীন সকলো। বোৱাৰীয়েকক যে সহায় কৰিব লাগে, এই সামান্য বোধটো সংস্কৃত(?) মহানুভৱবিলাকৰ মগজুত নাবাজে। বোৱাৰীয়েকৰ অৰ্থনৈতিক স্বতন্ত্ৰতাৰ কোনো মূল্য নাই— এনেবোৰ পৰিয়ালত। সেয়ে তছলিমাই কোৱাৰ দৰে 'পিতা বা স্বামীৰ সংসাৰত অৰ্থবৃদ্ধিৰ সহায়তাৰ বাবে নাৰীৰ সাঁচা অৰ্থনৈতিক মুক্তি ঘটা নাই। নাৰীৰ প্ৰতি সমাজৰ দৃষ্টিভংগীৰ কোনো উন্নতি হোৱা নাই।' সমাজৰ সামগ্ৰিক দৃষ্টিভংগীটোৰ পৰিষ্কাৰ, প্ৰাৰ্থনা, কাকূতি-মিনতিৰে অসম্ভৱ, নিৰ্মম আঘাতেহে ফিৰাই নিয়াৰে এনে সংস্কৃত-অৰ্থবকুলৰ সন্নিহিত। তছলিমাৰ গদ্যৰ হওক, এনে আঘাতেৰে সূচনা মাত্ৰ। নাৰীয়ে স্বনিৰ্ভৰ হওক, লেখা-পঢ়া কৰক, পুৰুষৰ দৰে নামাজ কৰক— এই স্বাধীনতা মোল্লা-মৌলবী-সৃষ্টি আল্লাতাল্লাই দিয়া নাই। প্ৰাৰ্থনা, নামাজ— আল্লাতাল্লাই বৈষম্য। নাৰীয়ে নোৱাৰে, পুৰুষৰ নিচিনাকৈ মছজিদলৈ যাব। ঘৰৰ নিভৃত কোণেই নাৰীৰ নামাজস্থল' ফৰজ পূৰণৰ পুণ্যভূমি। নাৰীয়ে উপাৰ্জন কৰিবলৈ ঘৰৰ বাহিৰ ওলাওক শিক্ষা লওক নিজকে দীপ্তিমান কৰিবলৈ, মছজিদলৈ গৈ নামাজ পঢ়ক— মুক্ত হওক মানুহ লিংগ নিৰ্বিশেষে।

নিৰ্মম বাস্তৱতাই (যাক পশুত্ব বুলিব পাৰি) তছলিমাৰ লেখাত স্ৰিয়মান হৈ উঠিছে। নিৰ্বোধ পুৰুষৰ মানসিক অত্যাচাৰৰ কৰুণ কাহিনী বাৎময় হৈ উঠিছে তছলিমাৰ কলমত। নাৰীৰ সতীত্ব পৰীক্ষা কৰাৰ বাবে পুৰুষে ফুলশয্যাৰ ৰাতি বিছনাত বগা কাপোৰেৰে ঢাকি সংগমত লিপ্ত হয়। বগা কাপোৰখন যদি নাৰীৰ যোনিমুখত থকা সতী-বেৰ ফালি ৰক্তাক্ত নহয়, সেই নাৰী পতিতা। অথচ যিজন পুৰুষে এনে পৰীক্ষাৰ পিয়াসী— সেইজন পুৰুষে বিয়াৰ আগতে হেজাৰজনী নাৰীৰ শৰীৰৰ স্বাদ লওক, হেজাৰখন সতী-বেৰ তছনছ কৰক আপত্তি কৰিবলগা নাই। আত্মস্থলনৰ কি নিৰ্ভঙ্ক অহংকাৰ! আমি এনে উদাহৰণো জানো— ফুলশয্যাৰ ৰাতি দুই-একে মুৰ্খ পুৰুষে সংগম বেছি তৃপ্তিদায়ক হয় বুলি বিশ্বাস কৰি লাজ-ভয়-সংকোচত মূহ্যমান ন-কইনাজনীৰ যোনিত উপৰ্যুপৰি পদাঘত কৰে। অশিক্ষিতা, অসহায় নাৰীয়ে চকুমুদি সহ্য কৰে পুৰুষৰ পাশৱিকতা। অনভিজ্ঞ নাৰীয়ে ধৰি লয়— হয়তো এয়াই নিয়ম। এনে বহু মৰ্মান্তিক ঘটনাৰে ৰক্তাক্ত 'নষ্ট মেয়েৰ.....' পৃষ্ঠা।

গ্ৰন্থখনৰ শেষত যৌতুক বা পণৰ বিষয়ে তছলিমাই কেইটামান বাক্য লিখিছে। 'প্ৰতিদিনে এখন চাইকেল, এটা ট্ৰেনজিষ্টৰৰ বাবে তেজ-মঙহৰ সদ্য-বিবাহিতা নাৰীক হত্যা কৰা হয়— যাৰ নাম যৌতুক। 'যৌতুক' প্ৰথাটোৰ জটিলতা আৰু ঘন। 'যৌতুক' বিলাস

আত্মপ্ৰত্যয়হীন, ভীৰু পুৰুষৰ লেলিহান লোভ। আমাৰ উচ্চশিক্ষিত বন্ধুৰ মাজতো দেখিছো, অৰ্থ-সম্বল থাকিও, নিজে সক্ষম হৈও নিজৰ প্ৰয়োজনীয় আচবাবখিনি কিনি নলয়। লোভনীয় অপেক্ষা বিয়ালৈ বিয়াততো পাবই গোটেইখিনি। মিছা-মিছি ধন ভাঙি কিনি কি লাভ। টেকাবাজ! যৌতুক যিয়ে দিয়ে (যিসকলক বাধ্য কৰা হয়, তেওঁলোকৰ কথা নাই কোৱা) তেওঁলোকৰ মানসিকতাও লোৱাবিলাকৰ নিচিনা সমানে ৰোগাক্ৰান্ত। কোৱা শুনো মাকে, 'ল'ৰাজন ভাল। ছোৱালীজনী বিয়া দিয়াত আপত্তি নাই। কিন্তু বিয়া হ'ব লাগিব সম্পূৰ্ণ বৈদিক নিয়মত, আইনসম্মত বিয়া হ'লে নহ'ব (ৰেজিষ্ট্ৰেশ্বন); সামাজিকভাবে যৌতুক-পাতি নল'লে, সি বেলেগ ছোৱালী চাওঁক।' ছোৱালী যেন বজাৰৰ আলু-কচু। মাক-দেউতাক দোকানদাৰ। এখন দোকানত পছন্দ নহ'লে আন এখনৰ পৰা দৰ-দাম কৰি কিনিলেই হ'ল। 'যৌতুক' দিয়াটো ছোৱালীৰ ভৱিষ্যৎ নিৰাপত্তাৰ ঢাল-তৰোৱাল বুলি ভাবে। আৰু 'যৌতুক' দিয়াটোত আভিজাত্য প্ৰদৰ্শনৰ, গ্লেমাৰ নিৰ্ণয়ৰ অভিলেষণও কাম কৰে। অঞ্চলটোত মানুহৰ মুখে মুখে বাগৰিব লাগিব অমুকৰ ছোৱালীৰ বিয়াত দুইমোনা সোণ দিছে, ৰঙা মাকুতি দিছে, পঞ্চাশ হেজাৰ টকাৰ পাৰিজাত ফুলেৰে ৰভা সজাইছে— কত কি! যৌতুকৰ নামত সোণৰ পদক উচ্চ শিক্ষিত বিলাকেও লোভ আৰু ঐতিহ্যৰ নামত বিক্ৰী হৈছে, আৰু হ'ব। আমাৰ বামপন্থী অধ্যাপক বন্ধুৱে তেওঁৰ বিয়াত ব্ৰাহ্মণক বেলেগকৈ আৰু কলিতা-কেওটক বেলেগকৈ অভ্যৰ্থনা কৰাৰ কৌশলী ব্যৱস্থা কৰে, কাৰণ তেওঁ ব্ৰাহ্মণ, তেওঁৰ ব্ৰাহ্মণসমাজে কলিতাৰ লগত, নীচজাত শূদ্ৰৰ লগত একেলগে বহি নেখায়। এয়া যৌতুকতকৈ কি কম মাৰাত্মক?

তছলিমাৰ সমালোচনাত ব্যস্ত হোৱাৰ অৰ্থ এয়া নহয় যে আমি তছলিমাৰিৰোধী, মোল্লা-মৌলবী, পুৰোহিততন্ত্ৰৰ সমৰ্থক। ক্ষমতা আৰু ধৰ্মৰ নাম কৈ অন্ধকাৰ আৰু শোষণক যিয়ে লালন কৰে সিহঁতৰ ধ্বংস আৰু মৃত্যু কামনা কৰো, সততাৰে। এই অপৰাধত আমি নৰকলৈ যাবলৈও সাজু। তছলিমাৰ দৰে হেজাৰজনী তছলিমা তৈয়াৰ তৈয়াৰ হওক— তছলিমাৰ ওপৰত ঘাতকৰ আঘাত সভ্যতাৰ ওপৰতেই আঘাত। ইছলামৰ অন্ধত্ব বিৰুদ্ধে, এচাম পুৰুষৰ অসভ্যালিৰ বিৰুদ্ধে তছলিমাৰ গৰ্জন সভ্য-চেতন মানুহৰ বিবেকৰে আৰ্তনাদ। কিন্তু এইটোও ক'বলৈ নাপাহৰো তোমাক তছলিমা, তোমাৰ 'লজ্জা'ৰ নায়ক সুৰঞ্জনে যি পথ ল'লে সেয়া অশুদ্ধ পথ। সেয়া আত্মঘাতী পথ, সেই পথৰ শেষটো এন্ধাৰ কুঁৱলীৰে আচ্ছন্ন। নিজৰ ভনীয়েকক মুছলমান উন্মাদ-কেইজনমানে ধৰ্ষণ কৰিলে বাবে সুৰঞ্জনেও মুছলমান বেশ্যা এজনীক ধৰ্ষণ কৰি প্ৰতিশোধ ল'ব। নাৰী 'ধৰ্ষক' হ'লেই সকলো যন্ত্ৰণাৰ পৰা মুক্তি পাব। এয়া বিকল্প হ'ব নোৱাৰে, এয়া পথ নহয় মুক্তিৰ, সপোনৰ, সংস্কাৰৰ। নাৰী-পুৰুষৰ সুষম সম্পৰ্কটোৰ নাম কেৱল লালসা, বাসনা, কামনা, ধৰ্ষিতা, ধৰ্ষক হ'ব নোৱাৰে। প্ৰেম, ভালপোৱা, বন্ধুত্ব হ'ব নোৱাৰে সম্পৰ্কটোৰ নাম? কিয় হ'ব নোৱাৰে? যুদ্ধখন এইটো দৃষ্টিভংগীৰে নাৰী-পুৰুষ উভয়ে নতুনকৈ আৰম্ভ কৰিব নোৱাৰেনে? মানুহ নিৰ্মাণ কৰাৰ যুদ্ধ!

পাষণ হৃদয়ৰ কথাৰে

• ময়ূৰী শৰ্মা বৰুৱা

"What is now called the nature of women is an eminently artificial thing- the result of forced repression in some directions, unnatural stimulation in others."

J.S. Mill, *The Subjection of Women* (1869)

"What is now called the nature of women is an eminently artificial thing- the result of forced repression in some directions, unnatural stimulation in others."

J.S. Mill, *The Subjection of Women* (1869)

নাৰী মমতাময়ী। মমতাময়ী বুলিলেই নিজকে সম্পূৰ্ণৰূপে বিলাই আনৰ জীৱন পোহৰাই তোলা চিনাকি অচিনাকি নাৰীসকলৰ কথা মনলৈ আহে। যি নাৰীয়ে ব্যক্তিগত ইচ্ছা-অনিচ্ছা, পচন্দ-অপচন্দ সকলো একাধৰীয়া কৈ থৈ ঘৰখনৰ দায়িত্ব লয়, তেওঁৰেই আদৰ্শ নাৰী। সেয়ে হয়তো নাৰীৰ মমতাত সামান্যতম ভাৰসাম্যৰ হেৰফেৰ হ'লেই সমাজৰ চকু ঘোপা হৈ উঠে। এয়া আজিৰ কথা নহয়। প্ৰাচীন কালৰে পৰা প্ৰচলিত এনে দৃষ্টিভংগী একবিংশ শতিকাৰ নাৰীৰ উত্তৰণৰ পথত প্ৰতিবন্ধক। পুৰুষবাদী সমাজব্যৱস্থাত নাৰী প্ৰকৃত অৰ্থত পৰাধীন। নাৰীক পুৰুষৰ নিয়ন্ত্ৰণাধীন কৰি ৰখাৰ যি প্ৰক্ৰিয়া তাত প্ৰতিবাদৰ কোনো সুৰুঙা নাছিল। এয়া কেৱল ভাৰতবৰ্ষৰে কথা

নহয়, বিশ্বৰ প্ৰতিখন দেশতে পুৰুষৰ তুলনাত নাৰীৰ স্থিতি যে তেনেই দুৰ্বল আছিল সেই তথ্য ইতিহাসৰ পাতত লিপিবদ্ধ হৈ আছে। লিংগভিত্তিক বৈষম্যৰ অভেদ্য প্ৰাচীৰ এখনে নাৰী আৰু পুৰুষক দুটা বিপৰীত মেৰুত অৱস্থান কৰোৱাত মূখ্য ভূমিকা লৈছিল। আমাৰ নিজৰ দেশৰ কোনো কোনো প্ৰান্তৰ প্ৰসংগতে দেখিবলৈ পাওঁ কিদৰে কন্যাসন্তানক হেয়জ্ঞান কৰা হয়। পুত্ৰ সন্তানৰ লগত জড়িত সামাজিক আচাৰ-অনুষ্ঠানবিলাকত আনন্দৰ পৰিৱেশৰ বিপৰীতে কন্যা সন্তানৰ আগমনে শোকৰ সঞ্চাৰ কৰে। অথচ সন্তান সন্তানেই! জন্মৰ মুহূৰ্তৰ পৰাই অৱহেলাৰ সন্মুখীন হোৱা এটি কন্যাশিশুৰ জীৱনৰ গতিপথ সহজেই অনুমেয়। আনহাতে এটি ল'ৰা সন্তানৰ জীৱন অধিক সুখকৰ আৰু মসৃণ হোৱা পৰিলক্ষিত হয়। সমাজে পুৰুষক অবাধ স্বাধীনতা দিয়ে। 'নাপায়' বা তাৰ সমাৰ্থক নিষেধসূচক শব্দৰ সঘন প্ৰয়োগে পুৰুষৰ স্বাধীনতা খৰ্ব নকৰে। নাৰীৰ ক্ষেত্ৰত সেই বিলাক শিকলি।

পৰাধীনতাৰ সহজ পাঠ! আমাৰ স আজিও স্বাধীনমনা নাৰীক লৈ অ ভোগে। নাৰীক পদানত কৰি ৰখাত পুৰুষতান্ত্ৰিক ব্যৱস্থাটোৱে নাৰীক সমকক্ষৰূপত সহজভাৱে গ্ৰহণ ন কৰিব নোৱাৰে।

Whatever a 'superior' group will be used to justify its superiority and whatever an 'inferior' group will be used to justify its plight. If men were given poorly paid because they were said to be 'stronger' than white men, while all women were relegated to poorly paid because they were said to be 'weaker'.

Gloria Steinem, *Outrageous Acts and Everyday Rebellions*
লিংগ বৈষম্যৰে জৰ্জৰিত স আজিও নশ্ৰতা, বিনয়, মৃদুভাষিতা নাৰীসুলভ গুণ বুলি আখ্যা দিয়ে। ল সহনশীলতা হেনো 'নাৰী'ৰ অল পুৰুষৰ দৈহিক বা মানসিক গঠনৰ নিতান্তই অপ্ৰয়োজনীয় এনে আভূষণ-

চিৰাচৰিত দৃষ্টিভংগী। সমাজৰ এনে অলিখিত নিয়মৰ বিৰুদ্ধাচৰণ কৰাতো গৰিষ্ঠসংখ্যক নাৰীৰ কাৰণেই অসম্ভৱ। আজি কিছুবছৰ আগলৈকে ভাৰতবৰ্ষৰ বিভিন্ন প্ৰান্তত মুকলিবাবে কন্যাৰূপ হত্যাৰ দৰে অমানৱীয় কাৰ্যৰ পৰা আৰম্ভ কৰি বিভিন্নৰূপত কন্যাসন্তান- বিদ্বেষৰ প্ৰকাশ ঘটিছিল। চৰকাৰী হস্তক্ষেপত বৰ্তমানৰ পৰিস্থিতি বহুপৰিমাণে উন্নত। ইতিমধ্যে কেন্দ্ৰ তথা ৰাজ্য চৰকাৰসমূহৰ উদ্যোগত নাৰীৰ সামগ্ৰিক উন্নয়নৰ কাৰণে বহু আঁচনি প্ৰস্তুত কৰা হৈছে আৰু ভাৰতসংখ্যক নাৰীয়ে ইয়াৰ সুফল পাবলৈ সক্ষম হৈছে। তথাপিও ভিন ভিন পৰিসৰত নাৰীৰ অৰহেলিত, শোষিত আৰু বঞ্চিত হোৱাৰ পটভূমিত নাৰীৰ সংগ্ৰাম দীৰ্ঘদিন ধৰি শেষকৈ হাজাৰ বছৰ পুৰণি কিছু বুলি কৰা নাৰীক আজিৰ তাৰিখতো বিপন্ন কৰে। নাৰীৰ শৰীৰ আৰু চৰিত্ৰ যেন একেটা মুদ্ৰাৰে ইপিঠি-সিপিঠি। নাৰীৰ শৰীৰ তথাকথিত সামাজিক বিধি-ব্যৱস্থাৰ ব্যতিৰেকে দৈহিক সম্পৰ্কিত হ'লেই তাক কলুষিত বা স্থূলিত হোৱা বুলি আখ্যায়িত কৰা আৰু ইয়াৰ সৈতে নাৰীৰ চৰিত্ৰক একাকাৰ কৰা হয়। অথচ পুৰুষৰ ক্ষেত্ৰত অনুৰূপ নিয়ম দেখা নাযায়। পৰম্পৰা এপাট চোকা অস্ত্ৰ। নাৰীৰ মুক্ত বিচৰণত বাধা প্ৰদানেৰে পুৰুষতান্ত্ৰিক ব্যৱস্থাবে খোপনি সুদৃঢ় কৰাৰ প্ৰচেষ্টা!!!

শৈশৱৰে পৰা পিঙ্কন-উৰণ, চাল-চলন, মাত-কথা আদিৰ প্ৰসংগত অলেখ নিষেধাজ্ঞা আৰোপ কৰাৰ ফলত নাৰীৰ মানসিক গঠন বহুলাংশে ক্ষতিগ্ৰস্ত হৈ পৰে। এনে মানসিক পৰাধীনতাৰ ফলশ্ৰুতিত বেছি ভাগ মহিলাই পৰৱৰ্তী সময়ত পৰামৰ্শ প্ৰদান অথবা গুৰুত্বপূৰ্ণ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণত দৃঢ়তা দেখুওৱাত অসফল হয়। আজিৰ তাৰিখতো যৌন উৎপীড়নৰ ঘটনাবিলাকত সমাজে ভুক্তভোগী নাৰীগৰাকীকে দোষাৰোপ কৰে।

প্ৰায়ে নাৰীৰ প্ৰতি আত্ৰংমণাত্মক আলোচনাবিলাক একাংশ নাৰীৰ সক্ৰিয় অংশগ্ৰহণ দেখিবলৈ পোৱা যায়। 'নাৰীয়েই নাৰীৰ প্ৰধান শত্ৰু'— অনেকে কথাটো এনেকৈ উপস্থাপন কৰে। আন বহুতে বিশ্বাসো কৰে। কিন্তু গভীৰভাৱে চালে বুজা যায়— এয়া পুৰুষতান্ত্ৰিক মানসিকতাৰ সঠিক প্ৰতিফলন। সমাজৰ নীতি-নিয়মবিলাক সাধাৰণতে নাৰীৰ মাধ্যমেৰে সম্প্ৰসাৰিত হোৱা পৰিলক্ষিত হয়। অৰ্থাৎ অতি বিচক্ষণতাৰে নাৰীক পুৰুষবাদৰ বাৰ্তাবাহক কৰি ৰখা হৈছে। সচৰাচৰ দেখিবলৈ বা শুনিবলৈ পোৱা শাঙ্ক-বোৱাৰীৰ তিজ্ঞতাপূৰ্ণ সম্পৰ্কৰ অন্তৰালতো সেই একেই যুক্তি প্ৰযোজ্য হয়। যিহেতু অতীজৰে পৰা নাৰীক ৰাজহুৱা জীৱনৰ পৰা নিলগাই ৰাখি ঘৰুৱা দায়-দায়িত্বৰ ভাৰ অৰ্পণেৰে সীমাবদ্ধ কৰা হৈছিল, সেই সূত্ৰে ঘৰুৱা জীৱনৰ লগত জড়িত নানান আচাৰ-অনুষ্ঠান আৰু ৰীতি-নীতি পালনৰ ক্ষেত্ৰত নাৰীয়ে মুখ্য ভূমিকা পালন কৰে। দেখাত সাধাৰণ হ'লেও কিছুমান কথা গুৰুত্বপূৰ্ণ বুলি বিবেচনা কৰিব পাৰি। উদাহৰণস্বৰূপে, একোখন ঘৰতে নাৰী আৰু পুৰুষৰ কাৰণে পৃথক নিয়মৰ প্ৰচলনৰ বিষয়ে ক'ব পাৰি। অসমীয়া সমাজতে বহুতৰ ঘৰত পুৰুষ সদস্যৰ ক্ষেত্ৰত নিয়মৰ শিথিলতা দেখা যায়। আনহাতে, নাৰীৰ কাৰণে কটকটীয়া হৈয়ে থাকে তেনে নিয়ম। বৈধব্যৰ লগত সংপৃক্ত হৈ আছে অকথ্য মানসিক যন্ত্ৰণা। অনুৰূপধৰণেৰে সন্তানহীনতাৰ কাৰণে কেৱল নাৰীক জগৰীয়া কৰাৰ পৰম্পৰা আজিলৈকে চলিয়ে আছে। অথচ চিকিৎসা বিজ্ঞানৰ মতে গৰ্ভজাত সন্তানৰ লিংগ নিৰূপণত মাতৃৰ ভূমিকা শূন্য। এইবিলাক চিন্তনীয় সামাজিক বিষয়। কিন্তু দুৰ্ভাগ্যজনক ভাৱে সমাজৰ হাজাৰটা সমস্যাৰ মাজত এনে বিষয়বিলাকক সামাজিক সমস্যা বুলি গণ্য নকৰি কেৱল নাৰীৰ সমস্যা আখ্যা দি

অপ্ৰাসংগিক কৰি ৰখা হয়। অৱধাৰিতভাৱে ইয়াতো পুৰুষতন্ত্ৰৰে কথা ৰজে।

পুনৰাই নাৰীৰ মমতাময়ী চৰিত্ৰৰ প্ৰসংগলৈ ঘূৰি আহিছো। নাৰীৰ মাতৃৰূপৰ লগত যেন মমতাৰ গাঢ় সম্পৰ্ক। পিছে সকলো পৰিস্থিতিতে মমতাময়ী হোৱা জানো সম্ভৱ? তেজ-মণ্ডহৰ মানুহৰ কাৰণে খং, ৰাগ, ক্ষোভ, অভিমান আদি স্বাভাৱিক অনুভূতি। কিন্তু বাস্তৱিকতে দেখা পাওঁ নাৰীৰ ক্ষেত্ৰত পৰিশীলিত ৰূপত আবেগ অনুভূতি প্ৰকাশৰ অনুমতি আছে। কঠোৰতা কোনোমতেই নাৰীসুলভ গুণ হ'ব নোৱাৰে। পৰিস্থিতিয়েও কেতিয়াবা মানুহক কঠোৰ হ'বলৈ বাধ্য কৰে। এই প্ৰেক্ষাপটত কুমাৰী অথবা বিবাহবহিৰ্ভূত মাতৃদ্বৰ কথালৈ আঙুলিয়াব পাৰি। সাধাৰণতে এটি নৱজাতকৰ আলাই আথানিৰ খবৰে সদায়ে আমাৰ মন বিচলিত কৰে। সেই কাৰণেই অনাকাঙ্খিত সন্তান একটো বাটত পেলাই থৈ যোৱাসকলক নেফানেফ কৰি পেলাওঁ। এইক্ষেত্ৰত বিশেষভাৱে মাকগৰাকী সমাজৰ ৰোষত পৰে। কেনেকৈ কয়? এনেবিলাক প্ৰশ্নৰ উত্তৰ সতকাই দিয়া টান। সমাজৰ ভয়, লাজ, কলংক আদিৰ হেঁচাত মাতৃ হৃদয় কঠিন হৈ পৰে। এইক্ষেত্ৰত অৱশ্যে পিতৃৰ কথা জনা নাযায় যিহেতু পিতৃ পৰিচয়ৰ অভাৱেই এই অনৰ্থৰ মূল!! এই কথাটো অধিক তাৎপৰ্যপূৰ্ণ।

মমতাৰ প্ৰচলিত ধাৰণাটোক একপ্ৰকাৰ নস্যাত্ৰ কৰি এগৰাকী মাকে কয় নৱজাতকক পৰিত্যাগ কৰাৰ কঠোৰ সিদ্ধান্ত লয়? ইমান আবেগ-অনুভূতিৰহিত নে সেই নাৰীৰ মন? নিশ্চয় নহয়। এটি সন্তান নমাহদিন গৰ্ভত ধাৰণ কৰি জন্ম দিয়াৰ যন্ত্ৰণা সহ্য কৰি সেই দেৱশিশুক নিজৰ পৰা আঁতৰাই দিয়াতো জানো ভবাৰ দৰে ইমান সহজ? তেনেহলে কি যুক্তিত বা কিহৰ তাগিদাত এই ভয়ংকৰ সিদ্ধান্ত?

এইখিনিতে মন কৰিবলগীয়া কথা এয়ে

যে যিখন সমাজে মাতৃত্বৰ ওপৰত অগাধ আস্থা ৰাখে, সেই সমাজ কিন্তু সন্তানৰ একক (মাতৃ) পৰিচিতিতে ক্ষান্ত নহয়! পুৰুষত্বৰ বিচাৰত পিতৃ পৰিচয় মুখ্য, মাকৰ চিনাকি প্ৰায় গুৰুত্বহীন। আন নালাগে, সৌ সিদিনাৰ পৰাহে চৰকাৰী-বেচৰকাৰী কামকাজত পিতৃৰ নামৰ লগত মাতৃৰ নাম উল্লেখ কৰাৰ সুবিধা দিয়া হৈছে। তেনে পৰিৱেশত কুমাৰী মাতৃত্বৰ পৰিণতি সহজেই অনুমেয়।

আমাৰ সকলোৰে জ্ঞাত কিদৰে কুমাৰী মাতৃত্বৰ চিনমোকাম নোহোৱা কৰিবলৈ কুন্তীয়ে কণমানি কৰ্ণক পানীত উটুৱাই দিছিল। যি চৰম সিদ্ধান্তই মহাভাৰতৰ কাহিনীভাগত গুৰুত্বপূৰ্ণ প্ৰভাৱ পেলাইছিল। তেনে বহু ঘটনা আমাৰ অলক্ষিতে ঘটি থাকে। কিছুমান পোহৰলৈ আহে, কিছুমান আন্ধাৰত থাকি যায়। কথাটো ঠিক এনেধৰণৰ— সহজ ভাষাত ক'বলৈ গ'লে পুৰুষৰ লগত শাৰীৰিক সম্পৰ্ক অবিহনে নাৰীৰ গৰ্ভধাৰণ অসম্ভৱ। অৰ্থাৎ সামাজিক স্বীকৃতিবিহীন শাৰীৰিক সম্পৰ্কবিলাকৰ ক্ষেত্ৰতো নাৰী আৰু পুৰুষ উভয়ে সমানে দায়বদ্ধ। কিন্তু বাস্তৱৰ ছবিখন ওলোট। ভালপোৱাৰ গহীনাৰে হওক বা বলপূৰ্বকভাৱেই হওক, এগৰাকী নাৰীৰ সৈতে দৈহিক সম্পৰ্ক স্থাপন কৰিবলৈ সহজ। ভালপোৱা বুলি ভুল কৰি প্ৰিয়জনৰ চলাহী কথাত ভোল গৈ অনেকে আত্মসমৰ্পণ কৰে। ভাৰতীয় সমাজত, বিশেষকৈ মধ্যবিত্ত আৰু নিম্ন মধ্যবিত্ত পৰিয়ালবিলাকত সৰুৰে পৰা ছোৱালীবিলাকক এনেদৰে মোহাচ্ছন্ন কৰি ৰখা হয় যে তেওঁলোকে ধৰিয়ে লয় বিয়া জীৱনৰ একমাত্ৰ লক্ষ্য। সেই পৰিপ্ৰেক্ষিতত সহজ সৰল ছোৱালীবিলাকে সামান্যতম ভালপোৱাৰ ইংগিততে নিজক উজাৰি দি বিপদত পৰে। নিজাকৈ এখন ঘৰ, মৰমীয়াল স্বামী, সন্তানেৰে পৰিপূৰ্ণ এখন সংসাৰ — আমাৰ দেশৰ অধিকাংশ উঠি অহা ছোৱালী আজিও এই সপোনৰ মায়াত বন্দী।

অন্যহাতে, সমগ্ৰ বিশ্বতে নাৰীজনিত অপৰাধৰ ভয়াবহতাৰ ভিত্তিত ক'ব পাৰি বলপূৰ্বক যৌন সম্পৰ্ক স্থাপনো অবৈধ গৰ্ভধাৰণৰ এক উল্লেখনীয় কাৰক। কাৰণ যিয়েই নহওক, সমাজৰ দৃষ্টিত তেনেধৰণৰ বিবাহবহিৰ্ভূত গৰ্ভধাৰণৰ ঘটনা অবৈধ। গতিকে অতি গোপনে গৰ্ভপাত কৰি প্ৰতাৰিত নাৰীক সন্তান্য অপবাদৰ পৰা বচোৱাৰ চিন্তা কৰা হয়। কিয়নো জনাজনি হ'লে ঘৰখনো বদনামৰ ভাগী হ'ব। বহু সময়ত বিধবা, অবিবাহিতা, স্বামী পৰিত্যক্তা নাৰীও এনে অৱস্থাৰ ভুক্তভোগী হোৱা দেখা যায়। কিবা কাৰণত যদি কোনোৱে তেনে পিতৃ পৰিচয়বিহীন সন্তান জন্ম দিবলৈ বাধ্য হয়, অৱধাৰিতভাৱে সেই সন্তানে 'জাৰজ' নাম পায়। আচৰিত লাগে, তেনেক্ষণত সমাজ কিন্তু তেওঁলোকৰ প্ৰতি সদয় নহয়। এইখন সমাজত আৰিয়ে মাকৰ সন্তান অবৈধ। অথচ গোপন গৰ্ভপাত বৈধ। গৰ্ভৰ সন্তানক প্ৰাণে নেমাৰি জন্ম দিয়া নাৰীক সমাজে বৈধতাৰ প্ৰমাণ পত্ৰ নিদিয়। সমাজ খাপ পিটি ৰৈ থাকে, দেৱশিশুৰ কপালত 'জাৰজ' মোহৰ মাৰিবলৈ! মাজে সময়ে বাতৰি কাকতৰ পৃষ্ঠাত মুখৰোচক হৈ নাইবা টিভিৰ পৰ্দাত ব্ৰেকিং নিউজ হৈ বাগৰি ফুলে এনে খবৰ 'এয়া কোনো হৃদয়হীনা মাতৃৰ কুকীৰ্তি। অবৈধ সম্পৰ্কৰ ফলত জন্ম হোৱা নিষ্পাপ দেৱশিশুক লোকৰ পদূলিত এৰি থৈ গৈছে কোনোবা চৰিত্ৰহীনা নাৰীয়ে!' কোনোৱে কিন্তু সেই দেৱশিশুৰ দেউতাকজনৰ সন্ধান নুলিয়াই। যত দোষ নন্দ ঘোষ। ৰাইজৰ কাঠগড়ত নাৰীগৰাকীহে অভিযুক্ত হৈ ৰয়। সেই নাৰীক চৰিত্ৰহীনা প্ৰতিপন্ন কৰাত সকলোৱে উজান দিয়ে। আনকি বহুসময়ত স্বয়ং অভিযুক্ত পুৰুষজনেও সেয়া আন কাৰোবাৰ পাপৰ ফল বুলি গৈ গা সাৰে। নাৰীৰ শৰীৰৰ লগত পবিত্ৰতাক জড়িত কৰি ৰখা হৈছে। পুৰুষৰ শৰীৰত দাগ নালাগে।

স্বাধীনতা পুৰুষৰ জন্মসিদ্ধ অধিকাৰ। অসম আমাৰ সমাজে তেনেকৈয়ে ভাবিবলৈ শিকায়। নাৰীৰ মঙহেই বৈৰী। পুৰুষৰ পৰা বাচি চলিব জানিব লাগে। কিবা অঘটন হ'লে তাৰ কাৰণে পুৰুষক জগৰীয়া কৰি নোৱাৰিব। কেনে হাস্যকৰ কথা! লাঞ্ছনা গঞ্জনাৰ পৰা বাচিবলৈকে হয়তো অতীত কত অসহায় নাৰীয়ে গৰ্ভৱতী অৱস্থাতে আত্মঘাতী হৈছিল। কোনোৱে হৰ হৰ বনদৰবৰ সহায়ত গৰ্ভপাত কৰাবলৈ টোকা অকালতে মাৰিছিল। তেনে তথ্যৰ সংকেত কৰা হয় সমাজত দুমুখীয়া নীতি— পিতৃ পৰিচয় নথি পানীকেঁচুৱা এটি মাকজনী সংকল্পিত কিলে 'জাৰজ' অথচ পৰিত্যক্ত অৱস্থাত পিতৃ 'দুৰ্ভগীয়া দেৱশিশু' হ'ব পুৰুষজনে এই বিচাৰত কিয় কোৱা সাৱধান হ'ব?

অৱশ্যে জাৰজ সন্তানৰ মাক হৈ এ সমাজত তিষ্ঠিবলৈ কলিজা ডাঠ হ'ব লাগিব বক্ষণশীল সমাজখনে সহজতে ইয়াক মানি নলয়। তাৰ মাজতো কিছু নাৰীয়ে সাহসে গৰ্ভস্থ সন্তানক জন্ম দি একক পৰিচয়ে প্ৰতিপালন কৰাৰ উদাহৰণ আছে। বিষ্ণু চন্দ্ৰপ্ৰভা শইকীয়াৰ দৰে মহীয়সী নাৰী চি নমস্য। উনবিংশ শতিকাত অবিবাহিত অৱস্থাতে গৰ্ভৰ সন্তানক প্ৰাণে নেমাৰি জ দিবলৈ সংকল্পবদ্ধ হোৱা প্ৰগতিশীল চিন্তাধাৰাৰ এই নাৰীয়ে কথামতেই নিজ পুত্ৰক সমাজত প্ৰতিষ্ঠিত কৰি দেখুৱাইছিল। তেখেতৰ নিজৰ ভাষাত, 'মই সন্তান জ দিমোই আৰু সমাজৰ লেখত ল'বলগী মানুহ কৰিম। মই জাৰজ সন্তানৰ মাতৃ নহ' বিখ্যাত সন্তানৰ মাতৃ হ'ম।' অনুৰূপধৰক অৱস্থাৰ সন্মুখীন হৈছিল আন এগৰাকী দৃঢ়মনা অসমীয়া মহিলা। কৰ্মসূত্ৰে জাৰ হেমনাথ শৰ্মা মহাবিদ্যালয়ত অধ্যাপনা ক চিত্ৰলতা ফুকন এগৰাকী সফল সাহিত্যিক আছিল। অসম লেখিকা সংস্থাৰ সভানে

আসন গুৰনি কৰা এই স্থিতপ্রজ্ঞ নারীয়েও অবিবাহিত হৈয়ো এটি কন্যা সন্তানক জন্ম দিছিল। অভিনয় জগতৰ প্ৰতিষ্ঠিত তাৰকা নীনা গুপ্তাৰ কথাও ইয়াতে উল্লেখ কৰিব পাৰি। ৱেষ্ট ইণ্ডিজত স্বনামধন্য ক্ৰিকেট খেলুৱৈ ভিভিয়ান ৰিচাৰ্ডৰ সৈতে থকা প্ৰণয়ৰ ফলত তেওঁ এটি কন্যা সন্তানক জন্ম দিছিল। মাচাৰা নামৰ দুহিতাক নীনা গুপ্তাই নিজ পৰিচয়েৰে ডাঙৰ কৰিছিল। চন্দ্ৰপ্ৰভা, শইকীয়ানী, চিত্ৰলতা ফুকন আৰু নীনা গুপ্তাৰ প্ৰবল মানসিক দৃঢ়তাৰ সমুখত সমাজৰ কটু সমালোচনা নিৰ্ভীৰ হৈ পৰিছে। অৱশ্যে গুপ্তাৰ ক্ষেত্ৰত উদ্বোধন বৃজাবুজিত এই সিদ্ধান্ত লোৱা হৈছিল আনহাতে শইকীয়ানী বা ফুকনৰ ক্ষেত্ৰত সেয়া একক সিদ্ধান্ত আছিল। ইয়াতে বেচি দৰকাৰ যে দুয়োৰে ক্ষেত্ৰত ওপৰত উল্লেখ কৰাৰ সজোৰ সমৰ্থনেও অনুপ্ৰেৰণা যোগাইছিল। আমাৰ অজ্ঞাতে হয়তো আৰু বহুতেই এনে সাহস দেখুৱাইছে। তেখেতসকলো কোনোগুণেই

কম সাহসী নহয়, বৰং প্ৰতিগৰাকীয়েই নিজ স্থিতিত অটল থাকি এলাক্ষুকলীয়া এক পৰম্পৰাৰ মুকলি বিদ্রোহ কৰাত আগভাগ লৈছে।

উপৰোক্ত উদাহৰণৰ উদ্দেশ্য নিশ্চয়কৈ কিশোৰী বা যুৱতীসকলক অবিবাহিত মাতৃ হ'বলৈ উদগণি জনোৱাতো নহয়। কিন্তু কেতিয়াবা যদি কোনোবা অনুৰূপ সমস্যাৰ সন্মুখীন হয় আৰু গৰ্ভস্থ সন্তানক জন্ম দিবলৈ ইচ্ছা প্ৰকাশ কৰে, নিজৰ সামৰ্থৰে ডাঙৰ কৰিবলৈ বিচাৰে, সমাজ তাত প্ৰতিবন্ধক হৈ থিয় দিব নালাগে। বৰং সেই নারীৰ মনোবলক সন্মান জনাই তেওঁৰ সিদ্ধান্তক আদৰি ল'ব লাগে। যি পুৰুষে নিজৰ কামনা চৰিতাৰ্থ কৰি পলাই যায়, তেনে প্ৰতাৰক পুৰুষৰ নাম ঠিকনাৰ কি দৰকাৰ? কিয় আমি মাতৃ পৰিচয়তে সন্তুষ্ট হ'ব নোৱাৰে? কিয় নতুন যুগৰ যুৱকসকলৰ মাজত কোনোবাই তেনে সন্তানসন্তৱা নারীক সহধৰ্মিনী কৰি তেওঁৰ গৰ্ভৰ সন্তানৰ পিতৃ

হোৱাৰ সাহ দেখুৱাব নোৱাৰে? আমি তেনে সন্তানবিলাকক এক নতুন নাম দিব নোৱাৰোনে? যিগৰাকী আৰিয়ে নারীয়ে সমাজক পৰোৱাই নকৰি নিজৰ গৰ্ভস্থ সন্তানক জন্ম দিবলৈ সাহ কৰে, সেই সন্তানক নিজৰ স্নেহেৰে প্ৰতিপালন কৰিবলৈ আগবাঢ়ি আহে, সেই নারীৰ সন্তানক আমি জানো বীৰজ বা বীৰজা বুলি অভিহিত কৰিব নোৱাৰো!!! কেৱল মাকৰ চিনাকিৰে সগৌৰৱে সিহঁত মূৰ ডাঙি জীয়াই থাকক! বুজন হৈ সিহঁতেও প্ৰত্যাখ্যান কৰক সেই পাষণ হৃদয়ৰ পুৰুষজনৰ পৰিচয়! মমতাময়ী হৃদয়ক কঠোৰ কৰি তোলা প্ৰকৃত 'পাষণ হৃদয়'ক সমাজেও একমুখে গৰিহণা দিয়। সময় সলনি হৈছে। পৰিস্থিতি সলনি হৈছে। সেই অনুপাতে আমাৰ মানসিকতাৰ বিশেষ পৰিবৰ্তন হোৱা নাই যেন অনুভৱ হয়। সংবেদনশীল দৃষ্টিভংগীৰে কথাবোৰ নতুনকৈ ভাবি চাবৰ হ'ল।

ময়ূৰী শৰ্মা বৰুৱা : তিনিচুকীয়া মহাবিদ্যালয়ৰ ইংৰাজী বিভাগৰ সহকাৰী অধ্যাপক।

অসমীয়া চলচ্চিত্ৰৰ মাজত দাৰ্শনিক চিন্তা

♦ ড° ভূপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভট্টাচাৰ্য

সতী জয়মতী অসমীয়া সমাজৰ এক স্পৰ্শকাতৰ, প্ৰায় প্ৰায় দাবক আৰু কৰুণ অধ্যয়ন গদাপানি, জয়মতী আৰু আহোম ৰাজত্বৰ এই ত্ৰিকোণাক্ৰমিত কাহিনীক কেন্দ্ৰ কৰি বসবাস কৰা লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাই 'জয়মতী' নাটক লিখিছিল। এই নাটকটোৰ লক্ষ্য কৰি জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাই প্ৰথমখন অসমীয়া কথাছবিৰ চিত্ৰনাট্য লিখিছিল। বৰ্ষাৰ সময়ত 'জয়মতী' যোগে এখন সম্পূৰ্ণ অসমীয়া সুৰৰ কথাছবি হ'ব পাৰে সেই দিশটো লক্ষ্য কৰাৰ বাবে চকু ৰাখিছিল। এনে ধৰণৰ আত্মীয়তা গঢ়ি উঠা বাবেই 'জয়মতী', সংগীত, চিত্ৰনাট্য আৰু নাটকৰ ত্ৰিৰেণী সংগমলৈ ৰূপান্তৰিত হোৱা এখন স্বাভিমান ৰক্ষা কৰিব পৰা সুৰীয়া অসমীয়া কথাছবিলৈ ৰূপান্তৰিত হৈছিলগৈ।

যি সুৰে অসমীয়া
জনজীৱনক প্ৰতিনিধিত্ব কৰিব
পাৰে. সেই উদ্দেশ্যতে তেওঁ
সংগীতত মৌলিকতাৰ
অনুসন্ধান কৰিলে।
মৌলিকতা বিচাৰি বিচাৰি গৈ
একমাত্ৰ লক্ষ্মীনাথ
বেজবৰুৱাৰ গীততহে তেই
বসস্বাদন কৰিব পাৰিলে।
সেই যুক্তিতেই,
জ্যোতিপ্ৰসাদে গীতৰ মান-
বৈশিষ্ট্য অনুধাৱন কৰি
কৈছিল— 'অসমীয়া জতুৱা
গীতৰ আদৰ্শ যে বেজবৰুৱাৰ
গীতবোৰেই তাক নক'লেও
হ'ব।

জ্যোতিপ্ৰসাদ অধ্যয়নপুষ্ট বিজ্ঞ ব্যক্তি আছিল। প্ৰাচ্য আৰু পাশ্চাত্যৰ বাবেবহনীয়া সুৰৰ পাৰ্থক্যবোৰ সহজে তেওঁ বুজিব পাৰিছিল। গতিকে, জয়মতীৰ কাহিনীভাগক গতিশীল কৰিবলৈ সংগীতত এক নতুন মাত্ৰা ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। অক্সফোৰ্ড বিশ্ববিদ্যালয়ৰ সংগীতৰ অধ্যাপক পণ্ডিত ষ্ট্ৰেঞ্জোৱেৰ (Strangeway) সংগীত সম্পৰ্কীয় কিতাপ-পত্ৰও তেওঁ অধ্যয়ন কৰিছিল। চলচ্চিত্ৰ সংগীতৰ সাধনাত ব্ৰতী হৈ তেওঁ এটা কথা ভালদৰে উপলব্ধি কৰিছিল যে 'জয়মতী'ত এনে সাংগীতিক সুৰৰ প্ৰয়োজন হ'ব— যি সুৰে অসমীয়া জনজীৱনক প্ৰতিনিধিত্ব কৰিব পাৰে সেই উদ্দেশ্যতে তেওঁ সংগীতত মৌলিকতাৰ অনুসন্ধান কৰিলে। মৌলিকতা বিচাৰি বিচাৰি গৈ একমাত্ৰ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ গীততহে তেই বসস্বাদন কৰিব পাৰিলে। সেই যুক্তিতেই জ্যোতিপ্ৰসাদে গীতৰ মান-বৈশিষ্ট্য অনুধাৱন কৰি কৈছিল— 'অসমীয়া জতুৱা গীতৰ আদৰ্শ যে বেজবৰুৱাৰ গীতবোৰেই তাক নক'লেও হ'ব। তেওঁৰ গীতবোৰ এনেকুৱা ভাব আৰু ভাষাৰে জতুৱা ঠাচত লিখি থৈ গৈছে যে যি অসমীয়া সুৰ ৰচকৰ পৰা আপুনি টানি তাৰ উপযোগী সুৰ উলিয়াই আনিব পৰা ক্ষমতা আছে। এই ক্ষমতা অসামান্য।

(‘লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা : ‘গীতৰ সভাতো অনন্য যি/ শ্ৰীলোকনাথ গোস্বামীৰ প্ৰবন্ধৰ দ্ৰষ্টব্য গুৱাহাটী আৰ্টিষ্ট গীল্ড বক্তৃতামালা)।

জয়মতী নাটক, গীত আৰু সুৰেৰে চিত্ৰনাট্য লিখি উলিওৱাৰ পাছত ইয়াৰ সৈতে চামিল হ'ব অসমীয়া চিত্ৰকলা আৰু ভাস্কৰ্য। শেষত 'জয়মতী' কথাছবিখন হ'লগৈ সংগীত, চিত্ৰকলা আৰু নাটকৰ সংক্ষিপ্ত ত্ৰিৰেণী সংগম। সেই সংগমৰ সৈতে মিলিত হ'ল আন এক ধাৰা। সেই ধাৰাটিয়েই হ'ল নাৰীৰ মনস্তাত্ত্বিক দৰ্শনৰ ধাৰা। জ্যোতিপ্ৰসাদে সম্ভৱতঃ সেইকালৰ নাৰীৰ মনস্তাত্ত্বিক দৰ্শন উপলব্ধি কৰাবলৈ '...ল'ৰা বুঢ়া ককা কয়, ডালিমীয়ে নুবুজে তাক... আৰু, 'পৰ্বতৰ ঢেঁকীয়া লিহি পতীয়া'.. এই গীত দুটি ব্যৱহাৰ কৰি তেনে এক ভাৱৰ বিনিময় কৰিব বিচাৰিছিল নেকি ?

এই ক্ষেত্ৰত তলৰ বাক্য দুটা প্ৰণিধানযোগী—

'...দাৰ্শনিক, জন ল'কে লিখা 'Second Treatise Government' (1689) নামৰ গ্ৰন্থখন প্ৰকাশ হোৱাৰ দিনৰে পৰা গৱেষকসকলে নাৰীৰ সামাজিক অধিকাৰ বিষয়ক লৈ চিন্তা-চৰ্চা কৰি

আহিছে। ফৰাছী বিপ্লৱৰ আগে আগে ইউৰোপৰ নাৰীৰ অধিকাৰ সম্পৰ্কীয় প্ৰশ্নবোৰ বলিষ্ঠ আৰু যুক্তিসংগতভাৱে উত্থাপন কৰিবলৈ সুবিধা পালে...'

(ড° তিলোত্তমা মিশ্ৰ : ড° গোবিন্দ প্ৰসাদ শৰ্মাঽব্যক্তি, ব্যক্তিত্ব আৰু সাহিত্য)

সুখৰ কথা এইটোৱেই যে অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰথমখন ছবিয়েই হৈছে এক বৌদ্ধিক চিন্তা সম্বলিত, যদিও ইয়াৰ কাহিনীসমূহ গঢ় লৈ উঠিছে এক প্ৰাচীন বুৰঞ্জীৰ ক্ষমতাৰ যুঁজক কেন্দ্ৰ কৰি, লগতে নাৰীবাদী দৃষ্টিভংগী ইয়াৰ সৈতে ভেজা দি ৰৈ আছে। তাৰ সৈতে আছে পৰিচালক জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাৰ চলচ্চিত্ৰ সম্পৰ্কীয় দাৰ্শনিক দৃষ্টিভংগী। ১৯৩৫ চনতে ৰূপকোঁৱৰৰ মনত যি এক আধুনিকতাৰ উন্মেষ ঘটিছিল সেই উন্মেষৰ কথা আমি পাহৰি যাব নালাগিব।

সম্ভৱতঃ পৰাধীনতাৰ কথা জ্যোতিপ্ৰসাদে পদে পদে স্বাধীনতাৰ স্বপ্ন দেখিছিল — ইবাবেই এই পৰাধীনতাৰ পৰা মুক্তি বিচাৰিছিল। সেই কথা তেওঁৰ জীৱনত ঘটা ঘটনাবোৰেই প্ৰমাণ কৰে। পৰাধীনতাৰ অত্যাচাৰ-উৎপীড়ন ৰাইজৰ ওপৰত চৰি যোৱা দোঁৰা মাকভাৱে ভাগি পৰিছিল। সেই কাৰণেই সম্ভৱতঃ পৰাধীনতাৰ ভাৰত বাস কৰা জ্যোতিপ্ৰসাদে এই পৰাধীনতাৰ পৰা মনে মনে মুক্তি বিচাৰিছিল। সেই কথা তেওঁৰ জীৱনত ঘটা ঘটনাৱলীয়ে সাঙুৰি। বুদ্ধিদীপ্ত জ্যোতিপ্ৰসাদে এই পৰাধীনতাক বৌদ্ধিকভাৱে প্ৰতিবাদ জনাবলৈকে শেষত জয়মতী চৰিত্ৰটোকেই সম্ভৱতঃ অত্যাচাৰ-উৎপীড়নৰ এক ৰূপক হিচাপে গ্ৰহণ কৰি লৈ পৰিচ্ছন্ন ৰূপত মৌলিকতাৰ চাপ সম্বলিত ছবি, ভাব, ভাষা, শব্দ আৰু সংগীতৰ মাজেৰে মানৱীয় আৱেগ-অনুভূতিক শৃংখলাবদ্ধভাৱে চেলুলয়ডৰ মাধ্যমেৰে আঁকিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। আজি এই সময়ৰ বাবে ই এক চিন্তনীয় বিষয়।

জ্যোতিপ্ৰসাদে কি আদৰ্শত বিশ্বাস কৰিছিল সেই কথা লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ 'জয়মতী কুঁৱৰী' নামৰ নাটকখন নিৰ্বাচন কৰি তাক শিল্পসন্মতভাৱে প্ৰকাশ ঘটোৱাৰ আঁৰতেই তেখেতৰ সামগ্ৰিক জীৱন-দৰ্শন লুকাই আছে। পৰাধীন ভাৰতবৰ্ষৰ সাংস্কৃতিক কৰ্মীসকলে সেই সময়ত ভাবিছিল যে ভাৰতবৰ্ষ স্বাধীন হ'লে পৰম্পৰাগতভাৱে আকৌ আগৰ দৰেই বিশুদ্ধ ৰূপত সাংস্কৃতিক বিপ্লব আৰম্ভ হ'ব আৰু সেই বৈপ্লৱিক পৰিবৰ্তনে সমাজৰো পৰিবৰ্তন ঘটাব। কিন্তু শেষত সেই স্বপ্ন ভংগ হৈছিলগৈ। সেই যে স্বপ্ন ভংগ হৈছিল তাৰ ছাঁ বৰ্তমানৰ সাংস্কৃতিক কৰ্মীসকলৰ মাজত আজিও বিদ্যমান।

সম্ভৱতঃ শাসনতন্ত্ৰৰ বিৰুদ্ধাচৰণ কৰিবলৈ বৌদ্ধিকভাৱে তাৰ প্ৰতিবাদ প্ৰকাশ কৰিবলৈ তীব্ৰ সংবেদনশীল চেতনা আৰু কল্পনাশক্তিৰে 'জয়মতী কুঁৱৰী' নাটৰ কাহিনীভাগ নিৰ্বাচন কৰি লৈছিল? নে 'জয়মতী'ৰ চৰিত্ৰটোৰ জৰিয়তে পৰাধীন ভাৰতৰ ব্যাখ্যা কৰিবলৈ তাক এক 'ৰূপক' (Metaphor) হিচাপে বাছি লৈছিল? ইয়ো এক বিচাৰ্যৰ বিষয়।

(লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা : গীতৰ সভাত অনন্য যি : লোকনাথ গোস্বামীৰ প্ৰবন্ধৰ দ্ৰষ্টব্য)

পদুম বৰুৱা আছিল জ্যোতিপ্ৰসাদৰ পাছৰ এজন উল্লেখযোগ্য পৰিচালক। তেখেতে অসমীয়া চলচ্চিত্ৰক অন্য এক মান্যতা দিবৰ বাবেই অহোপুৰুষাৰ্থ কৰিছিল। অসমীয়া জাতীয় বৈশিষ্ট্যৰে নিজস্ব ধাৰা এটা সৃষ্টি কৰিবলৈ বিচাৰিছিল যেন লাগে। ২০০২ চনৰ ২৪ নৱেম্বৰ তাৰিখে 'গঙা চিলনীৰ পাখি'ৰ পৰিচালক বৰুৱাদেৱক গুৱাহাটী চিনে ক্লাবৰ তৰফৰ পৰা সম্বৰ্ধনা জনোৱা হৈছিল। এই সম্বৰ্ধনাৰ ভাষণত কৃতী সমালোচক ড° হীৰেন গৌহাইদেৱে অসমীয়া চলচ্চিত্ৰৰ নিজস্ব ধাৰা এটা সৃষ্টিৰ বাবে গুৰুত্ব দিয়াৰ উপৰি চলচ্চিত্ৰত যে কাহিনী নিৰ্বাচনৰ এক বিশেষ গুৰুত্ব আছে সেই বিষয়েও ফাঁহিয়াই ব্যাখ্যা কৰিছিল।

ড° হীৰেন গৌহাইদেৱৰ সেই ভাষণৰ কিছু অংশ পাঠকৰ বাবে তুলি দিয়া হ'ল— '...গঙা চিলনীৰ পাখি'ৰ কাহিনীৰ নিৰ্বাচনে সেয়ে পদুম বৰুৱাৰ প্ৰতিভাৰ পৰিচয় দিছে। কাৰণ এক ব্যক্তিগত স্বপ্নভংগৰ মাজেদি কাহিনীত প্ৰতিফলিত হৈছে এখন সমাজৰ উত্তৰণৰ আশাৰ কৰুণ বিফলতা। ই কেৱল গাওঁ বা চহৰৰ কথা নহয়, এখন সম্পূৰ্ণ সমাজৰ সম্ভাৱনাৰ মৰ্মাস্তিক অপমৃত্যুৰ কাহিনী। নায়িকাই এজন আদৰ্শবান আৰু সমাজ সচেতন নায়কৰ প্ৰেমত সঁহাৰি দিয়ে তেওঁৰ লগত সংসাৰ কৰিব নোৱাৰিলে। কাৰণ নায়িকাৰ ককায়েক দৰিদ্ৰপীড়িত ক্ষুদ্ৰ বেপাৰী হৈ থাকোতে নায়কৰ বন্ধু আছিল। কিন্তু এজন মদগৰ্বী আৰু ক্ষমতালোভী ৰাজনীতিবিদৰ অনুচৰ হৈ ককায়েকৰ অৱস্থাৰ কিছু উন্নতি হৈছে আৰু নিৰ্বাচনত আদৰ্শবাদী নায়কৰ লগত তাকে লৈ মতান্তৰ আৰু মনান্তৰ হৈছে। নীতি ৰাজনীতি জৰিয়তে নিজৰ অৱস্থাৰ উন্নতি বিচৰা ককায়েকে ভুৱা মান-মৰ্যাদা আৰু ক্ষমতাৰ মোহত পৰি আগৰ বন্ধুত্ব এনেদৰে নেওচা দিছে যে নায়কৰ সৈতে মনে মনে পলাই নগ'লে তেওঁৰ লগত নায়িকাৰ মিলন সম্ভৱ নহয়।

ইয়াকে লৈ নায়িকাৰ মনত আৰম্ভ হৈছে প্ৰবল অন্তৰ্বন্দ্ব। এপিনে ঘৰৰ বা পৰিয়ালৰ মায়াৰ বান্ধোন, পাৰিবাৰিক আনুগত্য, সামন্তবাদী উচিত-অনুচিতৰ ধাৰণা— আনপিনে নিভাজ হৃদয়াৱেগৰ সাহসী প্ৰকাশ আৰু বিকাশেৰে ব্যক্তিসত্তাৰ মুক্তি আৰু উত্তৰণ। কাহিনীৰ এই শীৰ্ষবিন্দুত নায়কৰ ইংগিত মতে নায়িকাই ঘৰৰ পৰা পলাই নিজৰ হৃদয়াৱেগৰ মৰ্যদা ৰক্ষা কৰিবলৈ বিচাৰিছে। কিন্তু শেষ পৰ্যন্ত পিছলৈ টানি নিয়া ভুৱা সামাজিক বন্ধন আৰু মূল্যবোধৰ প্ৰভাৱত নিশা ঘৰৰ পৰা আঁতৰি গৈ মানসিকভাৱে পৰাজয় মানি চিনাকি ঘৰখনলৈ উভতি আহিছে।...

শেষত নায়কৰ নিৰুদ্দেশৰ খবৰটো যেতিয়া নায়িকাই পালে, তাইৰ মনৰ যি অৱস্থা সি অবজ্ঞা হৈ থাকিলেও দৰ্শকে তাৰ ভিতৰৰ যি কোলাহল তাক ঠিকেই বুজি উঠিল। মানুহৰ জীৱন হৈ আত্মপ্ৰতিষ্ঠাৰ এক নিৰৱচ্ছিন্ন প্ৰচেষ্টা, এক অবিৰত সংগ্ৰাম। জীৱনৰ সন্মুখত থকা অলেখ বাধা-বিঘিনি আৰু সমস্যাসমূহে মানুহৰ ব্যক্তি স্বাধীনতাৰ সংগ্ৰাম ব্যাহত কৰিব নোৱাৰে। কিয়নো এই সংগ্ৰাম

হৈছে মানৱ জীৱনৰ এক অন্তহীন সংগ্ৰাম। যিয়ে নেকি জীৱনক গৌৰৱময় কৰিবও পাৰে আৰু ব্যৰ্থতাৰ প্লানিলৈ লৈ যাবও পাৰে। জাঁ পল ছাৰ্ভেৰ মতে মানুহৰ ব্যক্তি স্বাধীনতাৰ বোজাটো বৰ দুখদায়ক। মানুহে নিজে নিজক দোষী সাব্যস্ত কৰি স্বাধীন কৰি লয়। স্বাধীনতা মানুহৰ এইবাবেই দুৰ্ভাগ্য যে তেওঁ নিজকে এখন মুক্ত জগত দেখা পায়, য'ত তেওঁ যি কৰে তাৰ বাবে নিজে দায়বদ্ধ হয়। ছাৰ্ভেৰ মতে— 'ব্যক্তি জীৱন বৰ অকলশৰীয়া যিহেতু তেওঁৰ ওপৰত কোনো উধতম পুৰুষ বা ঈশ্বৰ নাই। সেয়ে তেওঁ জীৱনৰ সকলোবোৰ ক্ৰিয়া, কাৰ্যৰ দায়িত্ব আৰু তাৰ পৰিণতি নিজেই বহন কৰিবলগীয়া হ'য়।' সেই কাৰণেই শূন্য ঘৰটোৰ সৈতে নায়িকাৰ ভিতৰৰ কোলাহল লগ লাগি উপস্থাপিত হৈছে এক নিৰ্বাক হাহাকাৰ।

'গঙা চিলনীৰ পাখি' অসমীয়া চলচ্চিত্ৰৰ ক্ষেত্ৰত আছিল এক শুভ আৰম্ভণি। এই পথেদি কিন্তু পিছৰ বেছিভাগ চিত্ৰ নিৰ্মাতাই বাট নুবুলিলে। ফলত এতিয়া এক অথন্তৰ আহি পৰিছে। ড° হীৰেন গোঁহাইদেৱে কোৱাৰ দৰে— 'কেৱল কলা-কৌশলৰ খুঁটি-নাটিৰেই যিমনেই বসঘন নহওক— পৰিচালকে তেনেকৈ গভীৰ ব্যঞ্জনা সৃষ্টি কৰিব নোৱাৰে। সত্যজিৎ ৰায়ৰ 'পথেৰ পাঁচালি', 'অপৰাজিত' আৰু 'চাৰুলতা'ৰ মৰ্মস্পৰ্শিতা 'অৰণ্যেৰ দিনবাতি' বা 'জন অৰণ্যই প্ৰদৰ্শন কৰিব পাৰিছেনে ?

পৰিচালক পদুম বৰুৱাই মাৰ্ক্সীয় দৰ্শন অধ্যয়ন কৰিছিল; কিন্তু সেই আদৰ্শৰ প্ৰতি তেনে কোনো বিশ্বাস নাথাকিলেও কিন্তু 'নীতিহীন ৰাজনৈতিক দৰ্শন'ক কলাসন্মতভাৱেই 'গঙা চিলনীৰ পাখি'ৰ মাজেৰে তাক কলাসন্মতভাৱে প্ৰকা কৰিছে।

পৰিচালক নিপ বৰুৱা, ব্ৰজেন বৰুৱা আৰু তেওঁলোকৰে ভ্ৰাতৃদ্বয় ক্ৰমে ৰমেন বৰুৱা আৰু দ্বিবন বৰুৱাৰ সংগীত পৰিচালনাৰ সহযোগিতাত অসমীয়া কথাছবিৰ এক বাণিজ্যিক সফলতা কঢ়িয়াই অনাৰ পাছত সেই সময়ৰ চলচ্চিত্ৰ পৰিচালকসকলৰ মাজত কলাসন্মত ছবি কৰাৰ বাবে এক প্ৰেৰণাৰ সৃষ্টি কৰিছিল।

বিশ্ববিশ্ৰুত সুৰকাৰ আৰু শিল্পী দাদা চাহেব ফাল্কে বাঁটা বিজয়ী ড° ভূপেন হাজৰিকাদেৱৰ পৰিচালিত ছবি 'লটি-ঘটি'ত অস্তিত্ববাদী দৰ্শনৰ ছাঁ থকা যেন অনুমান হয়।

একেদৰেই পৰিচালক নটসূৰ্য ফণী শৰ্মা পৰিচালিত 'কেঁচাসোণ (১৯৫৯) চলচ্চিত্ৰৰ মাজত আছে মাৰ্ক্সীয় দৰ্শন। সুলিখক, অভিনেতা আৰু চলচ্চিত্ৰ পৰিচালক কুলদা কুমাৰ ভট্টাচাৰ্যদেৱে লিখা 'Phani Sarma : Director Eclipsed by Actor' নামৰ প্ৰবন্ধ এটাত 'কেঁচাসোণ'ৰ দাৰ্শনিক তাৎপৰ্য সম্পৰ্কে বহলাই লিখিছে।

অসমীয়া ভাষাত 'সুধৰ্মাৰ উপাখ্যান' বুলি এখন উপন্যাস আছে। উপন্যাসৰ লিখিকা পদ্মাৱতী দেৱী ফুকননী। ফুকননীয়ে তাত নাৰীবাদী চিন্তাৰ কোনো চাপ ৰাখিব নোৱাৰিলেও পিছৰ ঔপন্যাসিক বা ঔপন্যাসিকাসকলে তেওঁলোকৰ উপন্যাসৰ মাজেৰে নিভাজ নাৰীবাদী চিন্তাৰ উদ্ৰেক ঘটাইছে। জীৱন আৰু জগত

সম্পৰ্কে জানিবলৈ সেই নাৰীবাদী উপন্যাসবোৰে পাঠকসকলক সহায় কৰিছে। সামাজিক ন্যায়, অধিকাৰ আৰু নিজৰ পৰিচয়ৰ বহু নাৰীয়ে অহৰ্নিশে চলোৱা সংগ্ৰামৰ কথা নিজৰ উপন্যাস মাজেৰে লিপিবদ্ধ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছে। সমান্তৰাল উপন্যাসৰ তাত্ত্বিক দিশৰ প্ৰতিও চকু ৰাখিছে। জীৱন আৰু সম্পৰ্কে লিখা উপন্যাসখনৰ দৰেই ড° ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়াৰ 'অগ্নিস্নান' কথাছবিৰ মাজেৰে নাৰীৰ ক্ষোভ আৰু পৰিতৃপ্তি কামনাক— নাৰীবাদী চিন্তাৰ তাত্ত্বিক টোক আগত ৰাখি ব্যঞ্জনা চিত্ৰভাষাৰে আগুৱাই লৈ গৈছে। কিন্তু সেই সময়ৰ সমালোচক হাতত পৰি এক বিতৰ্কৰ ধুমুহাত পৰিণত হৈছিল 'অগ্নিস্নান' নায়িকা 'মেনকাই' সমাজক অদৃশ্যৰ মাজত ৰাখি ক্ষোভ পৰিতৃপ্তিৰ কামনা পূৰণ কৰিবলৈ কোৱাটো উচিত নাছিল। সমালোচকসকলে ক'ব খুজিছিল যে তেওঁলোকে ক'ব খুজিছিল 'প্ৰত্যেক ব্যক্তিয়ে নিজৰ নিজৰ স্বাধীন জীৱন এটা গ্ৰহণ কৰি নিজকে বচোৱা উচিত। নিজৰ কাম হৈছে তেনে হিচাপে কাম কৰি লাগিব। কিন্তু মেনকাৰো লজ্জা, ধৰ্ম, অপমান আৰু সন্মানৰ কথা আছে। কিন্তু তেতিয়াহ'লে মেনকাৰ চাৰুই সমাজলৈ কি বাৰ্তা বহু কৰিব ?'

এই ক্ষেত্ৰত চলচ্চিত্ৰকাৰে এটা দায়িত্ব আছে। মেনকাৰ এ অভিপ্ৰেত জগতখনৰ কৰা পৰিচালকে যদি প্ৰকাশ নকৰে, তেতিয়া জানো কথাটো অসম্পূৰ্ণ নহ'ব ?

এই ক্ষেত্ৰত গুৱাহাটী চিনে ক্লাৰে ২৬ এপ্ৰিল (২০০৫) তাৰিখে ড° ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়াক সম্বৰ্ধনা জনাওতে ড° কিশোৰ ভট্টাচাৰ্যই পাঠ কৰা ভাষণটো প্ৰণিধানযোগ্য। তেওঁৰ মতে— '...অগ্নিস্নানত কিন্তু মেনকাৰ অভিপ্ৰায়ে ঘটনাৰ বাস্তৱতাক ক'ব দিয়ে। এই ঘটনা বিচাৰ কৰোতে আমি যদি কেৱল সমাজ বাস্তৱ গুৰুত্ব দিওঁ, তেনেহলে মানসিক প্ৰৱণতা আৰু প্ৰতিক্ৰিয়াৰ যে... তাকে, তাক অস্বীকাৰ কৰা হ'ব। যিহেতু নাৰী চৰিত্ৰ এই চিনেমাৰ প্ৰধান চৰিত্ৰ, তেওঁৰ অভিপ্ৰায় যদি পুৰুষ শাসিত সমাজৰ 'নৰ্ম' বহিভূত হৈয়ো তাক অভিপ্ৰায়ৰ এক ধৰণৰ প্ৰক্ষেপ বা ক্ষোভ পৰিতৃপ্তিৰ কামনা বুলিও ভাবিব পাৰি। অধিকাংশ সমালোচক 'অগ্নিস্নান'ৰ এই দিশটোক লৈ সৰৱ হৈছিল। কিন্তু, এই অভিপ্ৰায় এক ক্ষুদ্ধ মনৰ আৰু অধিকাৰৰ দাবী বাস্তৱৰ সীমাবদ্ধতা অতিক্ৰম কৰা এক অভিপ্ৰেত জগত। চলচ্চিত্ৰকাৰে সেই বাস্তৱৰ ক কোৱাটো নিশ্চয় কাম্য...।'

ড° ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়াৰ উল্লেখযোগ্য ছবিবোৰৰ অন্যতম হৈছে 'অনিৰ্বাণ'। পদুম বৰুৱাৰ 'গঙা চিলনীৰ পাখি'ৰ দৰে 'অনিৰ্বাণ'ৰ অন্তিমো হৈ পৰিছে বিষাদময়। যদিও মানুহৰ অৱস্থা যে এই জগতৰ বাবে এক গুৰুত্বপূৰ্ণ কথা— সেই ভাবটোহে ত প্ৰতিফলিত হোৱা যেন অনুভৱ হয়। মানুহে জীৱনক কেনে পৰিচালিত কৰিব লাগিব সেই কথা শিকা উচিত। জীৱন-জিজ্ঞাসা নাথাকিলে মানুহে কোনো কোনো সময়ত নিজৰ জীৱনটো অৰ্থহীন বুলি ভাবে। তেনেকৈ জাতীয় সংস্কৃতিও জীয়াই থাকে সেই জাতি

মানুহৰ জীৱন-জিজ্ঞাসাৰ ওপৰতহে। 'অনিৰ্বাণ'য়েই হওক বা 'গঙা চিলনীৰ পাখি'য়েই হওক ইয়াত চৰিত্ৰই সকলো হেৰুৱাইছে, তথাপি কোনোৱে নিয়তিবাদী বাক্যৰ অৱতাৰণা কৰা নাই। তাৰ সলনি তাত আছে এক বাস্তৱবাদী দৰ্শন— তাৰ কাৰণ হৈছে জীৱন-জিজ্ঞাসা। কোনো এটা চৰিত্ৰই ইয়াত নিয়তিৰ ওপৰত বিশ্বাস ৰাখি বহি থকা নাই। তেনেকৈ ভবা নাই জীৱনটো অৰ্থহীন বুলিও। দৰ্শকক এক নৈৰাশ্যবাদী ধ্যান-ধাৰণা দি পৃথিৱীলৈ অকল্যাণ নমাই আনিবও খোজা নাই— যিহেতু সকলো কলাৰ উদ্দেশ্য মানুহৰ কল্যাণ। জীৱন যেনেকৈ আহিছে তেনেকৈয়ে মানি লোৱাৰ মাজেৰে জীৱনক গুৰুত্ব সহকাৰেহে লোৱাৰ প্ৰৱণতা দেখা গ'ল।

জীৱনক অৰ্থহীন বুলি ভবাৰ বিপৰীতে যিসকলে জীৱনক অৰ্থবহু কৰি তোলে, তেওঁলোকৰ পক্ষত থাকি দাৰ্শনিক এলবাৰ্ট আইনষ্টাইনে কৈছিল— 'যি জীৱন আৰু লগৰ আনসকলৰ জীৱন অৰ্থহীন বুলি ভাবে তেওঁৰ জীৱন অসুখীয়েই নহয়, জীয়াই থকাৰ বাবেও অযোগ্য।' সেই কথাই সম্ভৱতঃ এজন সুদক্ষ চলচ্চিত্ৰ পৰিচালক হ'বলৈ তত্ত্ব গঢ়িবৰ প্ৰয়োজন। দাৰ্শনিক এংগেলছে কৈছিল যে— 'কোনো চলচ্চিত্ৰত চিন্তনৰ ক্ষমতা বিকশিত আৰু নিখুঁত কৰিবলৈ বিচাৰি উঠিবলৈ পূৰ্ববৰ্তী দৰ্শন অধ্যয়ন কৰাৰ বাহিৰে এতিয়ালৈকে অন্য উপায় নাই।'

বস্তুবাদীসকলেও ঐতিহাসিক জীৱনৰ সৌষ্ঠৱ বৃদ্ধিৰ বাবে দৰ্শন এক অবিচ্ছেদ্য অংগ বুলি ক'ব খোজে। যিহেতু ই এক নিৰ্দিষ্ট যুগৰ সাৰাংশহে। চিন্তাই অভিজ্ঞতাক চলোৱা কাৰ্যই হ'ল দৰ্শন। চিন্তা হ'ল চালনী আৰু দৰ্শন হ'ল জ্ঞান।

যিকোনো সুস্থ কলাৰেই উদ্দেশ্য হৈছে মানুহৰ কল্যাণ। সাহিত্যই হওক, চলচ্চিত্ৰই হওক— উভয়ে কলা। এনে মংগলকামী কলাৰ দ্বাৰা আমি জনসাধাৰণক শৃংখলতাবদ্ধভাৱে নিজৰ নিজৰ জীৱনক সুন্দৰ কৰিবলৈ নিশিকাই বিশৃংখল যুৱ মানসিকতাক মূলধন হিচাপে লৈ মছলাসিক্ত এবিধ আহাৰৰ দৰেই দৰ্শকসকলক খাবলৈ দিছে— এক ধৰণৰ 'মছলা-চিনেমা' যাৰ সহায়ত দৰ্শকসকলে সংস্কৃতসম্পন্ন এখন সমাজ আৰু নিজৰ জীৱনৰ কথা পাহৰি বিশৃংখল জীৱনৰ জয়গান গাই গাই সকলো পাহৰি যাব পাৰে। তাৰ লগে লগে পাহৰি যাওক ব্যক্তিগত জীৱন-দৰ্শন, আধ্যাত্মিকতা আৰু মানৱতা। তেওঁলোকে কেতিয়াও বুজি নুঠক যে— 'সংগতিপূৰ্ণ অৱস্থানৰ বাবে মানুহে কিছুমান নিয়ম শিকি লোৱা উচিত। ভাবিব নালাগে যে ব্যক্তি সত্তাতকৈ সাৰ্বজনীন সত্তাৰ মূল্য বেছি।'

মছলাসিক্ত ছবিবোৰে যুৱ-প্ৰজন্মক কেতিয়াও নিশিকায় যে— 'তেওঁলোকৰ জীৱন-জিজ্ঞাসা কি হোৱা উচিত? নকৰে কেতিয়াও সত্য-অসত্যৰ বিচাৰ।'

শোষণ, নিৰ্যাতন, বঞ্চনা চলি গৈ আছে শতাব্দীৰ পাছত শতাব্দী। বৃহৎ পুঁজিপতিগোষ্ঠীয়ে সাধাৰণ মানুহৰ জীৱন কঙালীত পৰিণত কৰি গৈ আছে দিনৰ পাছত দিন। সাধাৰণ ৰাইজৰ বাবে আনন্দ উপভোগৰ যেন অধিকাৰেই নাই। এক ধৰণৰ ৰাজনৈতিক অৰিয়া-অৰিৰ মাজেৰে সৃষ্ট হিংসা আৰু কপটতাই জনসাধাৰণৰ

আশা-আকাংক্ষাক ক্ৰমাৎ পিছুৱাই লৈ গৈ আছে। পিছুৱাই যিমানেই গৈ থাকে বৃহৎ পুঁজিপতি গোষ্ঠীৰ বাবে সেইবোৰ যেন এক উল্লাস। এনে ধৰণৰ লাম্ফা-লাম্ফি চলচ্চিত্ৰবোৰৰ বাবে উদ্ভৱ হৈছে এক ধৰণৰ বিকৃত যুৱ-মানসিকতা। এই যুৱ-মানসিকতা ঠিক খাৰুৱা তেল শোদন কৰাৰ পাছত উপজাত দ্ৰব্য হিচাপে পোৱা 'আলকাতৰা'ৰ দৰে? এই আলকাতৰা গিলি গিলি ভূগোল-বুৰঞ্জীহীন জাতীয় শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ মাজেৰে আজিৰ যুৱকসকল হৈ পৰিছে উদাসীন? এনে স্থূলত যুৱকসকলক দোষাৰোপ কৰাৰ কিবা অধিকাৰ আছে জানো?

চলচ্চিত্ৰ কেৱল ৰং-বহিছ বা ধেমালিৰ অংগ নহয়— যিহেতু ইয়াৰ মাজেৰে জাতীয় চিন্তাধাৰণাও প্ৰতিফলিত হয়। ইয়াৰ মাজেৰেই বহুতেই স্বজাতিৰ কলা-চেতনা শিল্প-নৈপুণ্যতা আৰু দেশপ্ৰেমক বিশ্বত প্ৰতিষ্ঠা কৰিছে। সেই কথা বুজিব পাৰিয়েই হয়তো তত্ত্বগত চিন্তনৰ মাজেৰে, নিজৰ কলাগত ক্ষমতাৰ মাজেৰে, দেশৰ কলা-সংস্কৃতিক বিশ্বত প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ বাবেই প্ৰচেষ্টা চলাই গৈছিল? উদাহৰণস্বৰূপে ওপৰত বৰ্ণোৱা মহান চলচ্চিত্ৰকাৰসকলৰ দৃষ্টিভংগীয়েই ইয়াৰ প্ৰধান সাক্ষী হৈ হৈ আছে।

পাৰ হৈ যোৱা শতিকাৰ সত্তৰৰ দশকটোত সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষতে এক ধৰণৰ নতুন চিন্তা-চৰ্চাৰ কথাছবিৰ ধাৰা আৰম্ভ হয়। সেয়া আছিল ভাৰতীয় চলচ্চিত্ৰ ইতিহাসৰ এক নৱজাগৰণ। এই নৱজাগৰণৰ প্ৰৱাহটোক কোৱা হয়— 'Golden Batch of 1974'। কাৰণ সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষতে তেতিয়া চলিছিল নৃত্য-গানৰ ভোগবাদী চলচ্চিত্ৰবহে বিপ্লৱ। মণিপুৰৰ অৰিৰাম শ্যাম শৰ্মা, অসমৰ জাহ্নু বৰুৱাৰ উপৰি নীৰদ মহাপাত্ৰ, গিৰিশ কাছাৰাবল্লী, চৈয়দ মিৰ্জা, চাজী কৰুণ আইদ এই দলৰেই অন্যতম আছিল। এওঁলোকৰ চলচ্চিত্ৰবোৰৰ মাজেৰে দাৰ্শনিক চিন্তা প্ৰতিফলিত হৈছে। ইয়াৰ দ্বাৰা চলচ্চিত্ৰ যে নিৰ্দিষ্ট যুগৰ এক বৌদ্ধিক সাৰাংশহে সেই কথাও অনুভৱ কৰিব পাৰি। এওঁলোকৰ চিন্তা হৈছে চালনীৰ দৰে আৰু তাৰ মাজেৰে প্ৰস্ফুটিত হোৱা দৰ্শন হৈছে জ্ঞান। যি চিন্তাৰে শ্যাম বেনেগালে 'অংকুৰ' নামৰ চলচ্চিত্ৰখনৰ পৰিসমাপ্তি ঘটাইছিল সেই একেই চিন্তা-চৰ্চাৰেই (ৰাজনৈতিক দৰ্শন) 'হালধীয়া চৰায়ে বাওধান খায়' নামৰ চলচ্চিত্ৰখনিত তাৰেই পৰিসমাপ্তি ঘটাইছিল পৰিচালক জাহ্নু বৰুৱাই। নায়কে গছ এজোপাক ঘপিয়াই ঘপিয়াই যি এক বিদ্রোহৰ ইংগিত ৰচনা কৰিব খুজিছে— তাৰ দ্বাৰা এই কথাটো দৰ্শকৰ বাবে সহজে অনুমেয় যে ইয়াৰ মাজত উমি উমি জ্বলি আছে এক বিপ্লৱী সংগ্ৰামেৰে অধিসূচনা।

মাক্সীয় দৰ্শনৰ আধাৰত গঢ়ি উঠা 'হালধীয়া চৰায়ে বাওধান খায়' নিঃসন্দেহে অসমীয়া ভাষাত নিৰ্মিত এক ঐতিহাসিক ছবি— য'ত অসমীয়া গ্ৰাম্য জীৱনৰ সৰলতা বিদ্যমান। কিন্তু সত্যজিৎ ৰায়ে পৰিচালনা কৰা 'পথেৰ পাঁচলি'ৰ 'অপু' নামৰ সেই শিশু চৰিত্ৰটোৰ সৈতে ইয়াত আলোচিত শিশু চৰিত্ৰটোৰ দাৰ্শনিক চিন্তাৰ পাৰ্থক্য আছে। সেইবাবেই দুয়োখন চলচ্চিত্ৰৰে দৃষ্টিকোণ বেলেগ বেলেগ।

তেনেহ'লে এই পাৰ্থক্যটো কি?

পাৰ্থক্যটো অতি সহজভাৱেই ব্যাখ্যা কৰিব পাৰি। দুয়ো

মেৰুৰ দুফালে থকা ভিন্ন ভিন্ন চিন্তাৰে।

‘পথেৰ পাঁচালী’ৰ পৰিচালক সত্যজিৎ ৰায়ে ‘অপু’ৰ মাজেৰে অথবা তাৰ মাক-দেউতাক আৰু বায়েক ‘দুৰ্গা’ৰ মাজেৰে প্ৰকাশ কৰিছে এক কলা-কৈবল্যবাদী দৰ্শন। তাৰ বিপৰীতে পৰিচালক বৰুৱাদেৱে দেখুৱাইছে— য’ত মানুহৰেই মুক্তি নাই— তাত কিহৰ কলা? সেই কথা ‘হালধীয়া চৰায়ে বাওধান খায়’ চলচ্চিত্ৰৰ সেই সৰু ল’ৰাটোৰ দ্বাৰা অংকিত ছবিবোৰতে বিদ্যমান। সত্যজিৎ ৰায়ে ‘অপু’ৰ মাজেৰে প্ৰতিষ্ঠা কৰিব বিচাৰিছে আধ্যাত্মবাদী মানুহৰ লগতহে সম্পৰ্কযুক্ত। হয়তো অপুৰ দেউতাকে মানুহৰ সৈতে এক সহ-অৱস্থানৰ অৰ্থ বুজি পায়। হয়তো একমাত্ৰ সহ-অৱস্থানেই বিচাৰে তেওঁ! এই সংগতিপূৰ্ণ অৱস্থানৰ বাবেই তেওঁ গাওঁ এৰি জীৱিকাৰ সন্ধানত চহৰলৈ ওলাই গৈছিল? কিন্তু ‘হালধীয়া চৰায়ে বাওধান খায়’ত নায়ক বা অথবা স্ব-পুত্ৰৰ বন্ধাগিৰি কৰাৰ বাহিৰে অন্য পন্থা নাই। সেয়েহে তাৰ বাবে জীৱনটো যেনেকৈ আহিছে তেনেকৈয়ে মানি লৈ পুতেকক বন্ধাগিৰি কৰিবলৈ পঠিয়াই দিছে। আনহাতে ‘পথেৰ পাঁচালী’ত সত্যজিৎ ৰায়ে সৰ্বাধিক গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছে মানৱতাবাদৰ ওপৰত। তেওঁ বুজি পাইছিল গভীৰ অৰ্থ। একমাত্ৰ প্ৰেমতেই যে মানৱতাৰ গভীৰ অৰ্থ নিহিত আছে পৰিচালকে আন্তৰিকতাৰে বুজি উঠিছিল। নৈতিক জগতখনৰ প্ৰতিও পৰিচালক সজাগ। নৈতিক জগতৰ প্ৰতি সজাহ হোৱা বাবেইতো অপুৰে শেষত বায়েকে প্ৰতিবেশীৰ ঘৰৰ পৰা চুৰি অনা সোণৰ হাৰডাল সমুখৰ পুখুৰীলৈ দলিয়াই দিছে আত্মাৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় পবিত্ৰতাৰ বাবে! দলিওৱাৰ কাৰণটো হৈছে নৈতিকাৰ সূত্ৰ আৰু মনুষ্যত্বৰ সূত্ৰ একেই। তদুপৰি সকলো মানুহৰ জীৱন-যাপনত নিজৰ জীৱন-যাপনকো অন্তৰ্ভুক্ত কৰি লোৱাটো ভাৰতীয় দৰ্শনৰ পৰম্পৰা।

(ওপৰোক্ত বৰ্ণনা হৈছে তুলনাত্মক অধ্যয়নহে। লিখকে কোনো পক্ষপাত দুষ্টামিত নামিব খোজানাই)

‘হালধীয়া চৰায়ে বাওধান খায়’ত আমি শুনা পাওঁ সেই পদ্যটোৰ দৰে— ‘শুৱনি আমাৰ গাওঁখনি অতি শুৱনি গছেৰে ভৰা...ডাল ভৰি ভৰি ফল-ফুল লাগে কত পাওঁ তলসৰা...’ৰ দৰে এক চিনাকি চিনাকি ভাষা অনুভৱ কৰো— কিন্তু তাত সাধাৰণ বনুৱা বা কৃষকৰ কোনো সুখ-শান্তি নাই। সুবিধাবাদী, ভোগবাদীসকলে সেই সাধাৰণ মানুহখিনিৰ বাবে সেই গাঁৱত কোনো ভোগ ৰখা নাই— ৰাখিছে দুৰ্ভোগ। তাত আছে মাত্ৰ অনাহাৰ, অৰ্ধহাৰৰ সীমাহান দুৰ্যোগ।

এক চহাৰ জীৱন-যাপনৰ মাজেৰে অসমীয়া মানুহৰ দাৰ্শনিক বিচাৰ সম্পৰ্কেও এই চলচ্চিত্ৰৰ মাজেৰে বিশ্বক অৱগত কৰালে বৰুৱাদেৱে। এই ক্ষেত্ৰত বৰুৱাদেৱক সাধুবাদ দিবই লাগিব।

পৰিচালক হেমন্ত দাসৰ ‘তথাপিও নদী’ত কিন্তু নেদেখুৱায় কোনো বৰ্ণনা, উপাখ্যান অথবা বৃত্তান্ত। অসমীয়া চলচ্চিত্ৰ জগতত আছিল ই এক অন্য অধ্যায়। লগতে আছিল সেই সময়ৰ এক আলোচ্য বিষয়ো।

নাৱৰীয়া এজনৰ জীৱনৰ মাজেৰে তেওঁৰ সমাজখনকৈ হঠাৎ

আহি পৰা একা সমস্যাক ইয়াত প্ৰতিফলিত কৰাৰ চেষ্টা চৰ্চা হৈছিল। আহি পৰা সমস্যাটো হৈছে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ ওপৰত এখন দীৰ্ঘনিৰ্মাণ হ’ব। দলং সম্পূৰ্ণ হৈ উঠিলে নাও চলোৱাকে জীৱিকা একমাত্ৰ মাধ্যম হিচাপে লোৱা নৈপৰীয়া নাৱৰীয়াসকলে তেতিয়া কি কৰিব? সেই সমস্যাটোৱেই হৈছে ‘তথাপিও নদী’ৰ মাজেৰে প্ৰতিফলিত কৰাৰ বাবে চলোৱা প্ৰচেষ্টা।

‘তথাপিও নদী’ৰ মাজেৰে এনে এক সুকীয়া চানেকিৰ চলচ্চিত্ৰ নিৰ্মাণ কৰি দেখুৱালে যাক এতিয়ালৈকে কোনোৱে পৰম্পৰা কৰি লোৱা নাই। ইয়ো এক বিচাৰ্যৰ বিষয়।

দৰাচলতে, কলাই কেৱল জীৱনৰ ঘটনাৱলীৰ স্বীকাৰোক্তি নকৰে। ই তাৰ ভিতৰৰ চৰিত্ৰ উপলব্ধি কৰিবলৈ শিকায়। ‘তথাপিও নদী’ৰ মাজেৰে নাৱৰীয়াসকলৰ ভিতৰৰ আত্মাকো অৱগত কৰালে। এয়াই তাৰ দৰ্শন।

‘ওছোবিপ’ (Wosobip) হৈছে কাৰ্বি ভাষাৰ শব্দ। শব্দটোৱে অসমীয়াকৰণ কৰিলে তাৰ অৰ্থ হ’ব— ‘কুলিৰ মাত’। ১৯৯০ চনত এই নামেৰে এখন কাৰ্বি বাস্তৱবাদী গৌতম বৰাই পৰিচালনা কৰিছিল। পূব-জাৰ্মানীৰ বিখ্যাত ‘উলফ’ ইনষ্টিটিউটৰ ছাত্ৰ শ্ৰীগৌতম বৰাই তেওঁৰ নিজস্ব পদ্ধতি বিচক্ষণতাৰে নব্বৈৰ দশকত এক ধৰণৰ নতুনত্বৰ উন্মেষ সৃষ্টি কৰিছিল। ওছোবিপ’তো নাছিল কোনো বৰ্ণনা অথবা বৃত্তান্তৰ চানেকি।

কাৰ্বি সমাজৰ এজন লোক, যাৰ নাম ‘চাৰ্থে’— এদিন তেওঁ প্ৰত্যাহ্বান কৰিলে নিজৰ সমাজখনলৈ। কিন্তু উপস্থিত হৈ দেখে বেছিভাগ জ্ঞাতি-কুটুম্বৰে খেতি কৰিবলৈ মাটি নাই। সকলো মাটি সুদখোৰ বিদেশী নাগৰিকৰ হাতত কজাগত। চাৰ্থেৰ মাটিডৰাও এজন সুদখোৰ বিদেশী নাগৰিকৰ হাতত— অৰ্থাৎ ‘বন্ধকী’ত। সেই মাটিডৰাক পুনৰ নিজৰ হাতলৈ ঘূৰাই পাবৰ বাবে যি সংগ্ৰাম— তাকেই অৰ্থাৎ সেই সংগ্ৰামৰ মাজেৰে কাৰ্বি সমাজৰ সামাজিক দৰ্শন বা সেই মানুহৰ যি জীৱন-জিজ্ঞাসা তাক শ্ৰীবৰাই অতি সাৱলীন আৰু সৰল কাব্যিক ভাষাৰে ‘ওছোবিপ’ত উপস্থাপন কৰিছে।

জাপানৰ বিশ্ববিশ্ৰুত চলচ্চিত্ৰ পৰিচালক আকিৰা কুৰুশ্বোৰাই তেওঁৰ বিখ্যাত ছবি ‘ছেভেন চামুৰাই’ৰ অন্তিম মুহূৰ্তত হতা, যুঁজ-বাগৰ আদিৰ হঠাৎ অৱসান ঘটাই পুনৰ বাস্তৱলৈ উভতি অহা যি বাস্তৱিক চেতনা সেই চেতনাও যেন গৌতম বৰাৰ ‘ওছোবিপ’ত দেখা গ’ল। ঘোঁৰাৰে হাল বাই থকা জাপানী খেতিয়ক আৰু খেতিয়কসকলক উৎসাহিত কৰি থাকিবলৈ ঢোল বজাই থকা দৃশ্যৰ দৰেই কাৰ্বি জনজীৱনত আহি পৰা দুখৰ বিভীষিকাৰ মাজতো সাহস পাৰি উঠিল সেউজীয়া ধাননিডৰা। আৰু সেউজীয়া ধাননিৰ মাজেৰে মাজে নিজৰ কাৰ্বি আলোৱান কাপোৰখনি ধৰাধৰিকৈ মূৰৰ ওপৰেৰে উৰুৱাই উৰুৱাই যুৱক-যুৱতীসকলে আগবাঢ়ি যোৱাৰ মাজত যি উল্লাস— সেই চেতনাই হৈছে কাৰ্বি জনজীৱনৰ চেতনা। তেওঁলোকৰ প্ৰিয়তম খেতিৰ মাটিডৰা আন কোনোবাই কাঢ়ি নিখুঁজিলেও তেওঁলোকৰ জাতীয় চেতনাৰ মৃত্যু হোৱা নাই। জাপানী খেতিয়কৰ ঢোলৰ ‘ছেও’ৰ দৰেই যেন এই কাৰ্বি চেতনাৰ জীৱন প্ৰকাশ।

নীতিবিজ্ঞানৰ পৰিসৰৰ ভিতৰত 'শাস্তি'ও এক বিষয়। কোনো এখন সমাজত বাস কৰা কোনো এক ব্যক্তিয়ে যদি সমাজ বিৰোধী কাম কৰে, তেনেহ'লে তেওঁক অপৰাধী হিচাপে গণ্য কৰি লোৱা হয়। গণ্য কৰি লোৱাৰ ঠিক পাছতে দ্বিতীয় প্ৰশ্নটো আহি পৰিব যে— অপৰাধীৰ সংজ্ঞা কি? আন এক প্ৰশ্নৰ সৃষ্টি হ'ব তেতিয়া। প্ৰশ্ন মতে হ'ব— অপৰাধ তেনেহ'লে একপ্ৰকাৰ সামাজিক ব্যাধি নেকি? যদি হয় তেনেহ'লে 'এই ব্যাধি'ৰ উৎপত্তি কেনেকৈ?

তাৰ সৈতে, অপৰাধীক শাস্তি দিয়াৰ কিবা নৈতিক ভিত্তি আছে নেকি? নে নাই? যদি আছে, তেনেহ'লে সেই শাস্তিৰ উদ্দেশ্যৰ লগত 'স্বৰূপ' কি? ধৰি লোৱা হ'ল সেই মতে অপৰাধীক মৃত্যুদণ্ড দিয়া হ'ল? তেনেহ'লে মৃত্যুদণ্ড, নৈতিক দৃষ্টিকোণৰ পৰা গ্ৰহণযোগ্যনে?

এনেবোৰ প্ৰশ্নই মৰ্কেই ক'ব-বাথৌ কৰি তোলে ডাঃ সান্থনা বৰদলৈ পৰিচালিত 'অদাহ্য'ত অৱশ্যে কৈ থোৱা ভাল যে ডাঃ সান্থনা বৰদলৈ পৰিচালিত 'অদাহ্য'ত মৃত্যুদণ্ড দিয়া হোৱা নাছিল মূল নায়িকা গিৰিবালাৰ কৈ গিৰিবালাই 'স্ব-ইচ্ছা মৃত্যু'ক বাছি ল'লে। তাৰ দ্বাৰাই উপহাস কৰা গুচি গ'ল ভাৰতীয় সমাজ-ব্যৱস্থা, হিন্দু ধৰ্মীয় লোকাচাৰ তাক লোকাচাৰ মহাকাব্যিক যুগৰ পৰা ভাৰতবৰ্ষত প্ৰচলিত হৈ আছে।

গিৰিবালাৰ ঘৰলৈ আহিল ব্ৰিটিছ নাগৰিক মাৰ্ক চাহাব। যিজনে গৱেষণা কৰিব বিচাৰে অসমীয়া সাঁচিপাতৰ পুথিৰ লিখনৰ ওপৰত। কিন্তু, মাৰ্ক চাহাবে নাজানে অসমীয়া বৰ্ণমালা। গতিকে পৰিয়ালৰ অনুমতি সাপেক্ষে তাই সেই পাঠ পঢ়ি শুনাবলৈ মান্তি হ'ল যদিও পৰিয়ালৰ মাজৰ আনকেইগৰাকী বিধৱাৰ চকু তাইৰ ওপৰত। তাইৰ চাল-চলন, ভাৱ-ভংগী সকলো নিৰীক্ষণ কৰে সেই বিধৱাকেইগৰাকীয়ে। এদিন ৰাতি হঠাৎ সকলোকে অবাৰ কৰি গিৰিবালাই আলিঙ্গন কৰিলে মাৰ্ক চাহাবক। যিটো আছিল সেই পৰিয়ালৰ সামাজিক ৰীতি-নীতিৰ বাহিৰত। এফালে তাই বিধৱা, আনফালে মাৰ্ক খ্ৰীষ্টিয়ান— এই দুয়োটা কথাই সমাজৰ দৃষ্টিত তাইক অপৰাধী কৰিলে। অপৰাধীয়ে হিন্দু ধৰ্মীয় প্ৰথামতে তাই অগ্নিস্নান কৰি উভতি আহিব লাগিল।

গিৰিবালাই অগ্নিস্নান কৰিলে, কিন্তু তাই তাৰ মাজৰ পৰা উভতি নাছিল। তাৰ মাজেৰেই তাই বিলীন হৈ গ'ল পঞ্চভূতত।

'অদাহ্য'ৰ মাজেৰে নাৰীবাদী দৰ্শন প্ৰতিষ্ঠা হৈছে। ডাঃ সান্থনা বৰদলৈয়ে পৰিচালনা কৰা চলচ্চিত্ৰ 'অদাহ্য'ত গিৰিবালাক দাহ যেন দেখা গ'ল যদিও কিন্তু তাইৰ চিন্তা-চেতনা কেতিয়াও দাহ নহ'ব।

সঞ্জীৱ হাজৰিকা পৰিচালিত 'হলধৰ' চোৱাৰ পাছত ইয়াৰ পৰা এটা কথা সহজে বুজা যায় যে পৰিচালকৰ দক্ষতাৰ বাবেহে তেনেকুৱা এখন ছবি দৰ্শকে চাবলৈ পালে। এছোৱা নটচা নাঙলৰ ফালক কেন্দ্ৰ কৰি ৰসালভাৰে যি যুক্তি-তৰ্ক চলিব পাৰে সেয়া সঞ্জীৱ হাজৰিকাৰ 'হলধৰ' নাচালে তাক বুজাটো কঠিন। 'হলধৰ'ৰ মাজেৰে ভূ-স্বামী আৰু হালোৱা কৃষকৰ মাজৰ মানসিক সংঘৰ্ষৰ দাৰ্শনিক ব্যাখ্যাও অতি সহজে বোধগম্য হৈ পৰিছে।

পৰিচালক জাংদাও বডোচা পৰিচালিত বড়ো ভাষাৰ ছবি 'হাগ্ৰামায়াও জিনহাৰী' এক বিশেষভাৱে সমাদৃত বড়ো ভাষাৰ ছবি। পৰিচালকৰ বিচক্ষণতা ইয়াত সুন্দৰকৈ প্ৰতিভাত হৈছে। ...চোৰাং কাঠ-বেপাৰী, ক্ষমতাশালী, সুবিধাবাদীৰ সৈতে মন্ত্ৰীক এক ত্ৰিভুজাকৃতিৰ চৰিত্ৰৰে প্ৰতি মুহূৰ্তে মুহূৰ্তে বননিৰ ধ্বংস-যজ্ঞ চলাই গৈ আছে। অথচ তাৰ কোনো মীমাংসা নাই। ... পৰিচালকৰ দৃষ্টিত এই ধ্বংস-যজ্ঞ যেন এজনী পাট-গাভৰু ছোৱালীক কৰা ধৰ্ষণৰ দৰেই সামাজিক বাবে স্পৰ্শকাতৰ। তাত মিথিংগাক ধৰ্ষণ কৰিছে সেই অঞ্চলৰ চোৰাং কাঠ-বেপাৰীয়ে। বড়ো ভাষাত মিথিংগা শব্দৰ অৰ্থ হৈছে 'প্ৰকৃতি'। অৰ্থাৎ, এই ধৰ্ষণৰ মাজেৰে সমগ্ৰ প্ৰকৃতিকে ধৰ্ষণ কৰিছে। সেই কথা কাব্যিক ভাষাৰে পৰিচালকে উপস্থাপন কৰিছে। ... স্পৰ্শকাতৰ কাব্যিক সংগীত— যি সংগীতৰ ভাষাত সঞ্চিত হৈ আছে মানুহৰ জীৱন-গাঁথাৰ দুখ-বেদনা। এসময়ত সেই ঠাই আইছিল প্ৰাচুৰ্যৰে ভৰা— নাছিল তাত গৰাখহনীয়া। নাছিল চিলিং এষ্ট। ছবিৰ মাজে মাজে আহি পৰিছে এক নষ্টলজিয়া।

এখন বড়ো অধ্যুষিত গাঁৱৰ মানুহৰ জীৱন-জিজ্ঞাসা 'হাগ্ৰামায়াও' জিনহাৰীৰ মাজেৰে প্ৰতিষ্ঠিত হৈছে অতি সফলভাৱে।

'সংস্কাৰ'ত ৰণজিৎ দাসে উচ্চবংশীয় ভণ্ডামিৰ ছবি এগৰাকী ব্ৰাহ্মণ বিধৱাৰ মনস্তাত্ত্বিক চিন্তা-চৰ্চাৰ মাজেৰে হিন্দুধৰ্মীয় জাতি-ভেদ ব্যৱস্থাক উপহাৰ কৰি দেখুৱাইছে। এসময়ৰ প্ৰবীণ চলচ্চিত্ৰ নিৰ্মাতা দ্বীৱন বৰুৱা আৰু জাহ্নু বৰুৱাৰ ছবিৰ সহ-পৰিচালক হিচাপে অভিজ্ঞতাপুষ্ট ৰণজিৎ দাসে 'সংস্কাৰ'ৰ মাজেৰে এক মানৱীয় সমস্যাক দৰ্শকক হৃদয় ঢালি অনুভৱ কৰাব বিচাৰিছে। আপাত দৃষ্টিত এই সমস্যা নিশ্চল আৰু প্ৰব্ৰস্থিৰ যেন লাগিলেও তাৰ মাজেৰে এক গভীৰ চিন্তাৰ দ্বাৰ মুকলি কৰি দিছে মানৱতাবাদী দৰ্শনে। অন্ততঃ আমাক ভাবিবলৈ বাধ্য কৰাইছে— 'এই সমস্যাৰ সমাধানৰ পথ কি হোৱা উচিত?'

'আকাশী তৰাৰ কথাৰে' নামৰ চলচ্চিত্ৰখনৰ নায়িকাৰ জীৱন-জিজ্ঞাসাৰ মাজেৰে পৰিচালিকা মঞ্জু বৰাই নাৰীমুক্তি আন্দোলনত এক সক্ৰিয় ভূমিকা পালন কৰিছে। নায়িকাই এক সুখী বা সমৃদ্ধিশালী গৃহিণী হৈ থাকি জীৱনৰ পূৰ্ণতা পাবও বিচৰা নাই। হেজাৰ বাধা-বিঘিনি আঁতৰাই সকলো ব্যক্তি আগবাঢ়ি যোৱাৰ দৰেই আকাশীতৰাও একেদৰেই ব্যস্ত এক সত্যৰ গভীৰ অন্বেষণত। বৌদ্ধিক অনুসন্ধিৎসুতাক হাতত ধৰি নাৰীৰ চিৰশান্তি আৰু কল্যাণৰ বাবে আগবাঢ়িব খোজে।

এনে এক বৌদ্ধিক আৰু যুক্তিশীল চেতনাৰে সমৃদ্ধ 'আকাশী তৰাৰ কথাৰে' নামৰ চলচ্চিত্ৰখন অসমীয়া চলচ্চিত্ৰত এক উল্লেখযোগ্য সংযোজন।

ধৰ্মীয় দৰ্শনৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি বিভিন্ন চিত্ৰ নিৰ্মাণ কৰাৰ দৰে অসমীয়া ভাষাতো দুই-এগৰাকী চলচ্চিত্ৰ পৰিচালকে তেনে এটা পথেৰে আগবাঢ়িছিল। অৱশ্যে, ধৰ্মদৰ্শনৰ গভীৰতম প্ৰদেশত সোমাবলৈ চলচ্চিত্ৰকাৰৰ যি এক গভীৰ আস্থাৰ প্ৰয়োজন— সেই আস্থা আৰু পৰিবেশৰ অভাৱতে এটা সীমাত হৈ গ'ল। তথাপি

তেওঁলোকৰ এই সৰল প্ৰচেষ্টাক নস্যাৎ কৰিব নোৱাৰি। চিৰাচৰিত কাহিনী এটাক সকলোৰে উপস্থাপন কৰিবলৈ বিচাৰাৰ দৰে তেওঁলোকে সেই কাম নকৰি এক নতুন পথৰ সন্ধানত আগবাঢ়ি যোৱাটোৱেই তেওঁলোকৰ ব্যক্তিত্ব।

তেনে এখন ছবিৰ নাম হৈছে 'বাগ-বিবাগ'। পৰিচালক বিদ্যুৎ চক্ৰৱৰ্তী। 'বাগ-বিবাগ'ৰ পৰিচালক বিদ্যুৎ চক্ৰৱৰ্তীয়ে তাৰ মাজেৰে ভাৰতীয় দৰ্শনক পটভূমি কৰি ছবিখনক আওঁৱাই লৈ গৈছে অতি সৰল আৰু সহজ ভাষাৰে। অৱশ্যে পৰিচালকে সম্ভৱতঃ মুষ্টিমেয় অসমীয়া দৰ্শকৰ কথা মনত ৰাখি এক সুখপাঠ্য উপন্যাসৰ দৰেই ধাৰাবাহিকতা ধৰি ৰাখিছে। ব্ৰহ্মবিদ্যা 'ওঁম' মাজেৰে কেছে আকাশৰ কথা। কেছে আদি শব্দ 'অ'ৰ কথা। কেইবাটাও চৰিত্ৰই ইয়াত আত্মপ্ৰকাশ কৰিছে। কোনোবাটো চৰিত্ৰ 'ব্ৰহ্মবিদ্যা'ৰ জ্ঞানত নিমজ্জিত। কাৰোবাৰ লাগে 'আত্মাৰ মুক্তি'। আৰু তাৰ মাজতে সন্ধান কৰিছে 'জ্ঞানমার্গ'। তাৰ লগে লগে যুক্তি আৰু বিচাৰ। আন এক চৰিত্ৰ যিয়ে সদাব্যস্ত 'ভক্তিমার্গ'ৰ মাজত— য'ত আছে প্ৰেম আৰু ভক্তিৰস। তাৰ মাজতে আকৌ এনে এক চৰিত্ৰ যিয়ে মাত্ৰ বিশ্বাস কৰে 'কৰ্ম'ত— অৰ্থাৎ তেওঁ বিচাৰে 'কৰ্মযোগী' হৈ থাকিবলৈ।

হঠাৎ তাৰ মাজতে কোনোবো এজন ভায়েকে আত্মগোপন কৰিছে। সি বিশ্বাস কৰিছে একমাত্ৰ সশস্ত্ৰ বিপ্লৱত। বিপ্লৱৰ মাজেৰেহে সমাজত সুখ-শান্তি বিৰাজ কৰিব বুলি সি ভাবে। তাকে লৈ মাকৰ চিন্তা। চিন্তা কৰি কৰি মাক ৰুগীয়া হৈ গৈছে। মাকে বাৰে বাৰে সন্ন্যাসী হৈ যোৱা পুত্ৰ ভাৰ্গৱক কাষত বিচাৰিছে। কিন্তু ভাৰ্গৱ আৰু সেই আগৰ ভাৰ্গৱ হৈ থকা নাই। নাম সলনি কৰি সি স্বামী পূৰ্ণানন্দ নামেৰেহে পৰিচিত হৈ পৰিছে। এই কথাটোৰ বাবেই মাকৰ অন্তৰত এক কোলাহল জাগ্ৰত হৈ উঠিছে। আনজনে কিন্তু (সুৰজিত) স্বামী পূৰ্ণানন্দ হৈ থাকিব খোজা নাই। সুৰজিতে হ'ব বিচাৰিছে জ্ঞানমার্গী।

বাগ-বিবাগ ছবিখনৰ সংলাপবোৰ এনে ধৰণে সজোৱা হৈছে যাতে ভাৰতীয় দৰ্শনৰ ভক্তিমার্গ, জ্ঞানমার্গ, কৰ্মযোগৰ ধাৰণা এটাও দৰ্শকে পাব পাৰে। পৰিচালক হিচাপে বিদ্যুৎ চক্ৰৱৰ্তীৰ এই সৰল গাঁঠনি মন কৰিবলগীয়া। লগতে এই কথাটোও ক'বই লাগিব যে অসমীয়া চলচ্চিত্ৰক বাগ-বিবাগে এক মাত্ৰা প্ৰদান কৰিছে।

তলত ছবিখনৰ সংলাপসমূহৰ এক চমু আভাস দিয়া হ'ল—

'...ব্ৰহ্মজ্ঞান লাভৰ সাধনা যাক ওঁংকাৰ সাধনা বুলিও কোৱা হয়— যাৰ ব্যাখ্যা মুণ্ডক উপনিষদত আছে। যেনে— অ, উ, ম— এই অক্ষৰ তিনিটাৰ সাধনাই হৈছে ব্ৰহ্মজ্ঞানৰ সাধনা। এই যে আমাৰ মূৰৰ ওপৰৰ আকাশখন— আকাশেই হৈছে বিশ্বব্ৰহ্মাণ্ডৰ উৎপত্তি— সেয়েহে আকাশৰ সম্পৰ্ক শব্দৰ সৈতে।

গতিকে 'অ' হৈছে প্ৰাথমিক অক্ষৰ। বৰ্ণালি বিশ্লেষণ পৰীক্ষাৰ সহায়েৰে 'a;'ৰ শুদ্ধ কম্পনাংক উলিয়াবও পাৰি। 'a;' শব্দৰ শুদ্ধ উচ্চাৰণৰ কম্পনাংকই আমাৰ শৰীৰ, আত্মা আৰু মনৰ ওপৰত ক্ৰিয়া কৰে—

- ▶ মোৰ ইচ্ছা ব্ৰহ্মজ্ঞান লাভ কৰাটো।
- ▶ আমাৰ এজন সন্ন্যাসী হৈ গৈছে, কোন জাননে?
- ▶ জানো, ভাৰ্গৱ। এতিয়া তেওঁ স্বামী পূৰ্ণানন্দ।
- ▶ অৰ্নৱক লাগে বিপ্লৱ।
- ▶ সুৰজিতক লাগে মোক্ষ, আত্মাৰ মুক্তি, লাগে মানে লাগেই— কাইলৈকে লাগে।

এনে ধৰণেই 'বাগ-বিবাগ'ৰ সংলাপবোৰ চৰিত্ৰৰ সমান্তৰালকৈ আগবাঢ়ি গৈ আছে।

দৰ্শনৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি গঢ়ি উঠা আনখন অসমীয়া চলচ্চিত্ৰ হৈছে 'The Sixth Day of Creation' (সৃষ্টিৰ ষষ্ঠ দিন) পৰিচালিকা দীপা ভট্টাচাৰ্য। ভট্টাচাৰ্য নিজে এগৰাকী দৰ্শন অধ্যাপিকাও। পৰিচালিকা দীপা ভট্টাচাৰ্যৰ মতে— 'এই, মহাবিশ্বৰ এটি গ্ৰহ পৃথিৱী। পৃথিৱীৰ সৃষ্টি মাহু। মানুহৰ এই পৃথিৱী আৰ্জি বক্তাক্ত। সেয়ে প্ৰতিজন মানুহে নিজৰ চৌপাশে সৃষ্টি কৰিছে একে একোখন নিজস্ব পৃথিৱী। এই পৃথিৱী হৈছে খিৰিকিবিহীন। (Windowless)।

নিঃসংগতাই মানুহক প্ৰতিহত কৰি যায়। শূন্যতাত মাত্ৰ শূন্যহে থাকে। তাত সৃষ্টি নাথাকে। সৃষ্টি কৰাৰ বাবে মানুহে নিজৰ নিঃসংগ পৃথিৱী ভাঙি বিচাৰিব লাগিব। মানুহক তেতিয়াহে পৃথিৱী হৈ পৰিব সুখৰ আধাৰ।

এই অনুভৱেৰে চিত্ৰশিল্পী বিশালে মানসীৰ দুচকুত প্ৰত্যক্ষ কৰে এক সুখৰ আধাৰ। এক অৱলম্বনো। যাৰ মাজেৰে পৃথিৱীত শান্তিৰে জীয়াই থকাৰ কল্পনা কৰিব পাৰি।

চলচ্চিত্ৰ পৰিচালিকা দীপা ভট্টাচাৰ্যই ইয়াত কাহিনীভাগক গতিশীল কৰিবলৈ সংগীতক এক নতুন মাত্ৰাৰে সৰ্পিল গতিত ব্যৱহাৰ কৰিছে। গতিকে ইয়াত সংগীতেও এক বিশেষ স্থান অধিকাৰ কৰিছে। উল্লেখযোগ্য যে 'The Sixth Day of Creation' নামৰ চলচ্চিত্ৰখনৰ সংগীত পৰিচালিকাও একেই দৰ্শন বিভাগৰে অধ্যাপিকা। এনে গতিৰেই চলচ্চিত্ৰখনে বিশেষ মান্যতা লাভ কৰিছে। সংগীত পৰিচালিকা বিভা ভট্টাচাৰ্য প্ৰতীকী খাজবোৰত সৰ্পিল গতিৰে বিষয়-বস্তুৰ সাংগীতিক পৰিভাষাও ব্যৱহাৰ কৰিছে— প্ৰথাগত সুৰৰ উপৰি।

সংগীত প্ৰয়োগৰ ক্ষেত্ৰত E.H. Griggs-ৰ বক্তব্য মন কৰিবলগীয়া—

'...সংগীতে সৃষ্টি কৰিব পাৰে স্বৰ্গানুভূতি, তেনেকৈ নৰকৰ অনুভূতিও। আমাৰ মনৰ আৱেগ-অনুভূতি অনুসৰি তেনে ধৰণৰ ভিন্ন ভিন্ন ধাৰণা কৰিব পৰা শক্তিও সংগীতৰ মাজেৰেই আমাৰ মজ্জাগত— যাৰ সৈতে কোনো কলাই ফেৰ মাৰিব নোৱাৰে। (Philosophy of Art.pp.263, E.H.Griggs)

এই চলচ্চিত্ৰখনত আছে তিনিটা চৰিত্ৰ। বিশাল ভৰহাজ, মানসী আৰু মিস্টাৰ কাশ্যপ। 'বিশাল' নামৰ চৰিত্ৰটো জগতৰ পৰম 'শুভ'ৰ প্ৰতীক। যাক দাৰ্শনিক পৰিভাষাত ক'ব পাৰি— 'পৰম শ্ৰেয়' (Highest Good), 'মানসী' সৃষ্টিৰ প্ৰতীক আৰু 'মিস্টাৰ কাশ্যপ'ৰ চৰিত্ৰটো ধ্বংসৰ প্ৰতীক অৰ্থাৎ 'অশুভ'ৰ প্ৰতীক।

দৰ্শনৰ অধ্যাপিকা দীপা ভট্টাচাৰ্যৰ এই সৰল প্ৰচেষ্টাক
অসমীয়া চলচ্চিত্ৰৰ ক্ষেত্ৰত অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰিব নিশ্চয়!

সংশ্লিষ্ট উদ্ধৃতিৰ গ্ৰন্থ, আলোচনী আৰু সূত্ৰ নিৰ্দেশৰ লগত
ব্যৱহৃত চলচ্চিত্ৰৰ উল্লেখ:

(১) Groundwork of the Metaphysics and Mind :
Kant

(২) লৰ্কা, প্ৰতীকী ভাষা আৰু আধুনিক কবিতা : 'সংজ্ঞা',
সম্পাদক : নীলমণি ফুকন, ২য় বছৰ, প্ৰথম সংখ্যা, শ্ৰীভবেন বৰুৱা।

(৩) জয়মতী, পৰিচালনা : জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালা

(৪) গঙা চিলনীৰ পাখি, পৰিচালনা : পদুম বৰুৱা

(৫) চলচ্চিত্ৰৰ ক্ৰমবিকাশ : পদুম বৰুৱা, 'সংজ্ঞা', চতুৰ্থ বছৰ,
প্ৰথম সংখ্যা

(৬) সমাজ দৰ্শন : ড° গিৰিশ বৰুৱা

(৭) আধুনিক ভাৰতীয় দৰ্শন : ড° গিৰিশ বৰুৱা

(৮) হালধীয়া চৰাৰ পাখি, পৰিচালনা : জাহ্নু বৰুৱা

(৯) অংকুৰ, পৰিচালনা : প্ৰসাম বেনেগাল

(১০) ওছোপিব', পৰিচালনা : গৌতম বৰা

(১১) আকাশী তৰুৰ পৰিচালনা : মঞ্জু বৰা

(১২) Padum Barua : The Vanguard of New
Assamese Cinema : Bitopan Borbora : Edited by Monoj
Borpuzari and Garima Kalita.

(১৩) অদাহ্য, পৰিচালিকা : সান্ত্বনা বৰদলৈ

(১৪) Rays of Hopes : Monoj Borpuzari : Perspective
of Cinema in Assam : Edited by M. Borpuzari and G.
Kalita.

(১৫) বাগ-বিবাগ, পৰিচালনা : বিদ্যুৎ চক্ৰৱৰ্তী

(১৬) কলা সাধনাৰ প্ৰসংগত : পেন টুচুং চিয়েন, 'চিহ্ন',
ৰূপালী জয়ন্তী বৰ্ষ, সম্পাদক : ড° ভূপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভট্টাচাৰ্য

(১৭) চিত্ৰ-চিত্তা : গুৱাহাটী চিনে ক্লাব : ২৫ ডিচেম্বৰ, ২০০৩

(১৮) তথাপিও নদী, পৰিচালনা : হেমন্ত দাস

(১৯) সংস্কাৰ, পৰিচালনা : ৰণজিৎ দাস

(২০) তৰ্ক বিজ্ঞান আৰু দৰ্শন : ক্ষীৰেশ্বৰ বৰা আৰু বন্দনা
পূজাৰী

(২১) পদুম বৰুৱাক জনোৱা সম্বৰ্দ্ধনা অনুষ্ঠানৰ ভাষণ : ড°
হীৰেন গোঁহাই, চিত্ৰ-চিত্তা, সম্পাদক : কনক কলিতা

(২২) লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা : গীতৰ সভাত অনন্য যি :
লোকনাথ গোস্বামী

(২৩) সমসাময়িক পাশ্চাত্য দৰ্শন : মদন চন্দ্ৰ কলিতা

(২৪) Jyotiprasad and Joymoti, The Pioneer of
Assamese Film : Altaf Mazid : Perspective of Cinema in
Assam : Edited by M. Borpuzari and G. Kalita

(২৫) অসমীয়া উপন্যাসৰ সমালোচনা আৰু নাৰীবাদী তত্ত্ব :
ড° তিলোত্তমা মিশ্ৰ : ড° গোবিন্দ প্ৰসাম শৰ্মা : ব্যক্তি, ব্যক্তিত্ব আৰু
সাহিত্য।

(২৬) কলা, সাহিত্য আৰু কাব্য : ধ্ৰুবজ্যোতি পাঠক
(অনুবাদ), মূল : গুইডো মাৰপাৰ্গো টালিয়াবু

(২৭) ভাৰতীয় দৰ্শনত এভুমুকি : ড° বন্দনা পূজাৰী

(২৮) পথেৰ পাঁচালী, পৰিচালনা : সত্যজিৎ ৰয়

(২৯) নীতি বিজ্ঞান : হেমন্ত কুমাৰ ৰয়

(৩০) ধৰ্মৰ অন্বেষণ : বিভা ভট্টাচাৰ্য, অসম প্ৰকাশন পৰিষদ

(৩১) সংলাপ : তৃতীয় সংখ্যা, সম্পাদক : ভবেন বৰুৱা

(৩২) অগ্নিস্নান, পৰিচালনা : ড° ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়া

(৩৩) অনিৰ্বাণ, পৰিচালনা : ড° ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়া

(৩৪) A Path Breakers Trail (perspective of
Assamese Cinema), Mouli Senapati : Edited by M.
Borpuzari & G. Kalita.

(৩৫) দৰ্শন জিজ্ঞাসা : নিৰুপমা ভট্টাচাৰ্য

(৩৬) দৰ্শনৰ পৰিচয় : ড° জ্যোৎস্না ভট্টাচাৰ্য

(৩৭) The Sixth Day of Creation, পৰিচালিকা : দীপা
ভট্টাচাৰ্য

(৩৮) Phani Sarma : Director Eclipsed by Actor :
Kulada Kumar Bhattacharya, Perspective of Assamese
Cinema, Edited by M. Borpuzari & G. Kalita

(৩৯) ড° ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়াৰ চলচ্চিত্ৰ : 'চিত্ৰ-চিত্তা' ড°
কিশোৰ ভট্টাচাৰ্য : সম্পাদক : কনক চন্দ্ৰ কলিতা

(৪০) (Philosophy of Art : E. H. Griggs, pp. 263) An
Introduction to Philosophy.

ড° ভূপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভট্টাচাৰ্য : বিশিষ্ট গল্পকাৰ, উপন্যাসিক, চিত্ৰশিল্পী আৰু
আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ উদ্ভিদ বিজ্ঞান বিভাগৰ অৱসৰপ্ৰাপ্ত মুৰব্বী অধ্যাপক।

ভাৰতীয় লঘুচিত্ৰত প্ৰেম আৰু বসন্ত....

• আমিনুল হক

‘ললিত্ লবঙ্গলতা পৰিশীলন্ কোমল
মলয় সমীৰ
মধুকৰ নিকৰ কৰস্থিত কোকিল কুজিত
কুঞ্জ কুটীৰে
বিবহতি হৰিহৰ সৰস বসন্তে
নৃত্যাতি যুৱতিজনেন সমং সখি
বিবহজনস্য দুৰন্তে’

‘গীতগোবিন্দ’ৰ প্ৰথম পৰিচ্ছেদত আৰম্ভ হৈছে ঋতুৰাজ বসন্তৰ প্ৰফুল্লিত বৰ্ণনা। বাধাই কৃষ্ণক বিচাৰি ফুৰিছে। কামনাসিক্ত বাধা বাউলী হৈ পৰিছে। যৌৱনোচ্ছল বাসন্তী পুৱা কোমল বতাহেৰে পৰিবেষ্টিত হৈ ভ্ৰমি ফুৰোতে এগৰাকী যুৱতীয়ে কৃষ্ণৰ কথা উপৰোক্ত কবিতা ফাঁকিৰে বাধাক ব্যক্ত কৰিছে অভিভূত হৈ। ‘ললিত লবঙ্গলতা’...

তাৰ সাৰমৰ্ম হ’ল— দক্ষিণৰ পৰা বৈ অহা মলয়া বতাহে চঞ্চলা হৈ কোমল লতিকাবোৰক চুই গৈছে, কুলিৰ মাত আৰু মৌমাখিৰ গুণ-গুণনিৰে অনুৰণিত হৈছে কুঞ্জকুটীৰ। এনেকুৱা সুন্দৰ সৰস বসন্ত ঋতুত প্ৰেমে বিবহ সহিব নোৱাৰে। সেয়ে যুৱতীসকলৰ লগত নৃত্য কৰি হৰিয়ে আনন্দত বিভোৰ হৈছে।

‘গীতগোবিন্দ’ৰ উপৰোক্ত কবিতাৰ আধাৰত ৰচনা কৰা কাংগ্ৰাশৈলীৰ অপূৰ্ব চিত্ৰকলাত প্ৰকৃতিৰ সৌন্দৰ্য বৰ্ণনাৰ এটা উপমা মাত্ৰ। পুৰণি ভাৰতীয় চিত্ৰকলাত প্ৰকৃতিৰ ৰূপ-ৰচনাৰ মাজত বাধা-কৃষ্ণ, শিৱ-পাৰ্বতী, ৰামকথা আদি কৰি বিভিন্ন নায়ক-নায়িকাক লৈ ভক্তি, আধ্যাত্মিক আৰু প্ৰেমৰ আখ্যানৰে ৰচনা কৰা ভাৰতীয় পুথিচিত্ৰ, পটচিত্ৰ আৰু চিত্ৰিকাত উজ্জীৱিত হৈ আছে। বহুতে যে মহত্বপূৰ্ণ পুথিচিত্ৰ, চিত্ৰিকা বিদেশৰ সংগ্ৰহালয়ত এতিয়াও সংৰক্ষিত হৈ আছে।

ভাৰতবৰ্ষত বৈষ্ণৱ যুগৰ উত্তৰণে ১১ শতিকাৰ পৰা প্ৰায় ১৮ শতিকালৈ বিভিন্ন কবি-সাধকে সংস্কৃত আৰু বিভিন্ন ভাষাত ভাগৱত প্ৰেমত উদ্ভুদ্ধ হৈ বহুতো কাব্য ৰচনা কৰিছিল আৰু সেই বগৰাই প্ৰেৰণা দিছিল ভাৰতীয় চিত্ৰকৰ, ভাস্কৰসকলক। বাধা-কৃষ্ণৰ প্ৰেমৰ ভাবানুবাগেৰে মহাকবি জয়দেৱে ‘গীতগোবিন্দ’ ৰচনা কৰিছিল ১১৭০ চনত। গীতগোবিন্দৰ কাব্যৰ গীতিময়ধৰ্মিতাই সমগ্ৰ ভাৰততে প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিছিল। বৈষ্ণৱ আন্দোলনে ভাৰতীয় সাংস্কৃতিক জগত, বিশেষকৈ চিত্ৰকলাত সদৃঢ় বুনুয়াদ তৈয়াৰ কৰি

গৈছে।

পুৰণি ভাৰতৰ বিভিন্ন রাজ্যৰ মহাপুৰুষ, ৰাজকবিসকলে তেওঁলোকৰ সংস্কৃত আৰু ধৰ্মতাত্ত্বিক কাব্য ৰচনা আৰু তৰল আধাৰত অংকিত কৰা বিভিন্ন ভাৰতীয় শৈলীৰ চিত্ৰবোৰত মনোযোগ দিলে আমি দেখা পোৱা যাব— বসন্তৰ নয়নানন্দ পৰিবেশ। প্ৰেমৰ আৰু প্ৰকৃতিৰ মুগ্ধকৰ ব্যৱস্থা। সজ্জিত তাৰেই চিত্ৰ-ৰচনাৰ আংগিকৰ আভাস দিব খুজিছোঁ কবিগণ।

ফাগুনৰ পছোৱাৰ লগে লগে মানুহৰ লগত জড় আৰু জীৱজগতৰ এক উন্মাদ উদ্দীপনাৰে পিহৰণ জগাই তোলে উৎসৱ আনন্দৰ নিবিড় কল্পনাৰ। এজাক বৰষুণে ধূলিয়ৰি পৃথিৱীখন নিকা কৰি দিব, শুকান গুঁঠ আৰু দেহত আদ্ৰতা সানি দিব, গছ-লতাত হালধীয়া কুঁহিপাত ওলোৱাৰ লগে লগে আমগছে মলিওৱাৰ, কুলি-কেতেকীয়ে বিনাব, আকাশৰ মেঘৰ লীলাই সপোন সানি দিব প্ৰেমক। সৌৰভময় যৌৱনৰ বতৰা কঢ়িয়াই অনা শুভ্ৰ বগা তগৰ, কেতেকী, কপৌ, পদুম ফুলে জগত জাতিষ্কাৰ কৰি তুলিব— আৰু আনি দিব হিয়া দিয়া নিয়াৰ এক প্ৰেমময় অনুৰাগ।

সৌন্দৰ্যই মানুহক আনন্দ দিয়ে কাৰণেই মানুহেও সুন্দৰৰ সৃষ্টি কৰে গীত-কবিতাত, চিত্ৰ-ভাস্কৰ্যত আৰু বিভিন্ন সুকুমাৰকনাৰ যোগেৰে। ফাগুনৰ ফল্গু উৎসৱৰ পৰা বসন্ত উৎসৱ আমাৰ ৰঙালী বিহুৰ উচ্ছল আনন্দৰ যিবোৰ অনুৰাগ নৃত্য-গীত, বাদ্য, মধুমিলন, কেশ-বিন্যাস আৰু প্ৰেম নিবেদনৰ সকলো ৰসেই চিত্ৰিত কৰিছিল প্ৰায় ১৮শ শতিকাতে চলা ভাৰতীয় চিত্ৰকলাত বিশেষকৈ ভাৰতীয় পুথি চিত্ৰত। চিত্ৰসমূহ ধৰ্মসিক্ত আৰু প্ৰেমসিক্ত হোৱাৰ বাবে এক স্বৰ্গীয় আনন্দ লাভ কৰিব পাৰি। পুৰণি ভাৰতৰ এই চিত্ৰশৈলীসমূহ আমাৰ ইতিহাসৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ অধ্যায়।

ভাৰতীয় চিত্ৰকলা চৰ্চাৰ ৰীতি-নীতিৰ ব্যাখ্যাত অনেক পুৰণি পুথিৰ উল্লেখ পোৱা যায়— সেইবিলাকৰ ভিতৰত উল্লেখযোগ্য পুথিসমূহ হ’ল— বিষ্ণু ধৰ্মোত্তৰ, পুৰাণ, চিত্ৰসমূহ, শিল্পশাস্ত্ৰ, বৃহৎ সংহিতা, ঈশ্বৰ সংহিতা, নাট্যশাস্ত্ৰ, অভিনয় দৰ্পণ, সমৰংগম, সূত্ৰধাৰ, বুদ্ধঘোষ, কামসূত্ৰ, পাঞ্চৰাত্ৰ উল্লেখযোগ্য।

প্ৰাচীন ভাৰতবৰ্ষত গঠন আৰু ৰঙৰ সৌন্দৰ্য, সুৰ আৰু ছন্দৰ আনন্দ-উচ্ছ্বাস, উপলব্ধিৰ কাৰণে চকু আৰু কাণৰ প্ৰশিক্ষণ দিয়া হৈছিল বিশেষ যত্নেৰে মহাকবি কালিদাসৰ ৰচনাত প্ৰকৃতিৰ প্ৰকৃতিৰ মোহনীয় ৰূপৰ প্ৰশস্তি কীৰ্তন কৰিছিল আৰু প্ৰকাশ কৰিছিল মহত্ব

আৰু শাস্ত্ৰত সত্য। চিত্ৰৰ ছবি আৰু নাইবা ষড়ংগৰ ভিতৰত গঠন-নিৰ্মাণ কলাৰ স্থান উল্লেখযোগ্য, বাকীবোৰ হ'ল— ৰূপভেদ বা ৰূপৰ বৈচিত্ৰ, প্ৰমাণ বা অনুপাত, ভাবযোজনা বা অনুভূতিৰ সংযোজন, লাৱণ্য-যোজনা বা উজ্জ্বলতা আৰু পোহৰৰ সংযোজন। সাদৃশ্য বা বিভিন্ন ৰূপৰ মাজত আত্মীয়তা, বৰ্ণিকাভংগ বা গঠন নিৰ্মাণ কলাৰ আভাস দিবলৈ কৰা ৰঙৰ সংমিশ্ৰণ। বিষু ধৰ্মোত্তৰত এইবোৰ প্ৰক্ৰিয়াৰ প্ৰাঞ্জল বৰ্ণনা আছে।

ভাৰতীয় চিত্ৰৰ প্ৰধান বৈশিষ্ট হ'ল ৰেখা। 'ৰেখাং প্ৰশংসন্তাচায়াঃ' দৃঢ় আৰু সাৱলীল ৰেখাচিত্ৰকেই আৰু 'বৰ্তনম্ অপৰেজগুং' ছাঁ-পোহৰৰ গঠন-নিৰ্মাণ কলাৰ প্ৰয়োগত হোৱা চিত্ৰকেই শ্ৰেষ্ঠ চিত্ৰ বুলি বিচাৰ কৰিছে। 'স্বীয়ো ভূষণম ইচ্ছন্তি' : নাবীসুলভ শিল্পকলাই অলংকৰণৰ প্ৰশংসা আনে।

চিত্ৰৰ শ্ৰেণী বিভাগটোৱেই নিৰ্ভৰযোগ্য প্ৰতিকৃতি চিত্ৰ প্ৰকাশ কৰে। যেনে : বিচিত্ৰ অৰ্থাৎ প্ৰতিকৃতি ৰূপায়িত চিত্ৰ আৰু আবিদ্ধ চিত্ৰ অৰ্থাৎ সাংগ্ৰহিক অধ্যয়নৰ ওপৰত অংকন কৰা চিত্ৰ। তদুপৰি বিশেষধৰণে শিল্পকলাৰ এটি আৱশ্যকীয় উপাদান হিচাপে ভাব-ব্যঞ্জনাৰ প্ৰয়োগ আৰোপ কৰিছে। প্ৰকৃতিৰ বিভিন্ন অৱস্থাৰ ইংগিত কৰাৰ কাৰণে চিত্ৰত বিভিন্ন পদ্ধতিৰ নিৰূপণ কৰা হৈছিল। প্ৰাচীন কালৰ পৰা, ৰাতিপুৰা বুজাবৰ কাৰণে ফুলি থকা পদুমৰ ৰূপৰ প্ৰয়োগ কাৰণে ঋষি-মুনি বা যুৱতীৰ দ্ৰুত গমন। পানী বুজাবলৈ পদুম ফুল আৰু জলজ প্ৰাণীৰ চিত্ৰণ। বাৰিষা বুজাবলৈ মেঘ আৰু আকাশত উৰি ফুৰা সাৰেং, বসন্তৰ স্মৃতি জগাবলৈ মনোৰম কুসুম সমাহিত বননি আৰু বাগিচা। এইবোৰ কৌশল সাৱধানে চিত্ৰত অৱলম্বন কৰা হয়। বিচ্ছেদৰ বেদনা বুজাবলৈ ঘনীভূত মেঘাচ্ছন্ন আকাশ বা জোনাক নিশাৰ দৃশ্য ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল।

বিশেষধৰ্মোত্তৰৰ চিত্ৰসূত্ৰত উল্লেখ কৰা নব ৰসৰ মাজত থকা চাৰিবিধ ৰসৰ প্ৰয়োগ অধিক আনিছে বসন্ত ঋতুৰ বৰ্ণময় ছবিত। চিত্ৰসমূহত কান্তি, লাৱণ্য, মাধুৰ্য, সুন্দৰ বেশভূষা আৰু দেহৰ বিভিন্ন ব্যঞ্জনাৰে শৃংগাৰ ৰসৰ উপস্থাপন। সৌম্য, ধ্যানৰতা, মগ্নভাৱেৰে শান্ত ৰস। শিশুৰ ৰূপগত বা মাতৃত্বৰ মমতাৰে বাৎসল্য ৰস আৰু আত্মবিভোৰ তপ বা একাত্ম প্ৰাৰ্থনাৰে ভক্তিৰস আদি চিত্ৰণ উপাদানেৰে কৰা সাৱলীল চিত্ৰৰাজিয়ে মন মুহি নিয়ে। এনেবোৰ ব্যঞ্জনা দুটা ৰূপত দেখিবলৈ পোৱা যায়— প্ৰকট আৰু অপ্ৰকট। ৰঞ্জিত আৰু অনুৰঞ্জিত ৰচনা প্ৰকৰণে দৃষ্টিনন্দনক অভিভূত কৰি তোলে। বাগ-বাগিচাৰ সৰাপাত বা প্ৰস্ফুটিত ফুল, মেঘাচ্ছন্ন আকাশ, পল্লৱিত বননিত বগলী ৰূপগাকে অঁকা চৰাই-চিৰিকতিয়ে বসন্ত ঋতুৰ শুভ আগমনকে সূচায়। ফুলৰ সৌৰভৰ দৰে চিত্ৰৰো ব্যঞ্জনা আছে। কুসুমিত ফুলৰ এই সৌৰভ চিত্ৰত ৰূপায়ণ কৰিব নোৱাৰিলেও চিত্ৰকৰৰ তুলিকাৰ সাৱলীল অংকনশৈলীয়ে তেনে মনোভাবক ব্যঞ্জনাৰে প্ৰতিফলিত কৰে।

ধৰ্মীয় চিন্তা, ধ্যান-ধাৰণাৰ বিস্তাৰৰ বাবে ভাৰতীয় শিল্প-কলা বহুলভাৱে ব্যৱহৃত হৈছিল যদিও চতুৰ্দশ শতিকাত ভক্তিপ্ৰেম আৰু আধ্যাত্মিক ৰসে প্ৰসাৰতা লাভ কৰে। শ্ৰীকৃষ্ণ লীলা, ৰামচন্দ্ৰ লীলা আদি ভক্তিমাৰ্গৰ প্ৰধান পৰিতোষক স্বৰূপে দেখা দিয়ে। ধৰ্মীয়

চিন্তাৰ লগে লগে ৰোমাণ্টিক ভাবধাৰাই চিত্ৰকৰসকলক আকৃষ্ট কৰে। জয়দেৱৰ গীত-গোবিন্দ তেনে ধাৰাকে প্ৰতিফলিত কৰিলেও কোনো কোনো বৈষ্ণৱ সম্প্ৰদায়ে ধৰ্মীয় শাস্ত্ৰ হিচাপে মৰ্যাদা দিয়ে। চিত্ৰকলাত গীতগোবিন্দৰ প্ৰভাৱ পঞ্চদশ শতিকাৰ শেষৰ ফালেহে পশ্চিম ভাৰতীয় চিত্ৰশৈলীত অঁকা দেখা যায়।

এইখিনিতে উল্লেখ কৰি থওঁ যে ভাৰতীয় চিত্ৰকলাৰ চিত্ৰণ আৰু কবিতাৰ আধাৰ বিভিন্ন মাধ্যমত হৈছিল। যেনে : ভিত্তিচিত্ৰ, পটচিত্ৰ, পুথিচিত্ৰ আৰু লঘুচিত্ৰ। লঘুচিত্ৰক অনুচিত বা চিত্ৰিকা (Miniature Paintings) বুলিও কয়। দেৱাল বা প্ৰাচীৰ আৰু চিলিঙৰ ওপৰত কৰা চিত্ৰক ভিত্তিচিত্ৰ বোলে। ভিত্তিচিত্ৰ চিত্ৰকলাৰ আদিম প্ৰবৃত্তি। প্ৰাগ ঐতিহাসিক গুহা চিত্ৰবোৰেই ইয়াৰ সাক্ষী। অজন্তা, ইলোৰা আৰু বাঘগুহাবোৰৰ এনে ভিত্তিচিত্ৰই বিশ্বৰ চিত্ৰৰসিকসকলক এতিয়াও আকৰ্ষিত আৰু বিস্মিত কৰি তোলে। পূৰ্বসূৰী কালতো মন্দিৰ, ৰাজমহল, দুৰ্গৰ বেৰ আৰু চাঁদত আনকি চিত্ৰশালাতো ভিত্তিচিত্ৰসমূহ অংকিত কৰা হৈছিল। ৰাজস্থানত ৰাজপুত চিত্ৰশৈলীৰে ৰাজমহলবোৰত ৰজা-মহাৰজা, বাধা-কৃষ্ণৰ মনোমোহা প্ৰাচীৰ চিত্ৰ দেখিবলৈ পোৱা যায়।

তদুপৰি প্ৰাচীন ভাৰতত ভোজপত্ৰ আৰু তালগছৰ পাতত (তালপত্ৰ) কবিতা আৰু চিত্ৰাৱলীৰ ৰচনাৰ পৰম্পৰা বিশেষত্ব আছিল। এই প্ৰবৃত্তিৰ ফলস্বৰূপে বহুতো দৈন ভাণ্ডাৰ আৰু অন্যান্য দেশ-বিদেশৰ সংগ্ৰহালয়ত এনে সচিত্ৰ পুথি ভৰি আছে। এনে তালপাতৰ গ্ৰন্থসমূহ এক নিশ্চিত আকাৰত পোৱা যায়। গীতা, ভাগৱত, গীতগোবিন্দ, ৰসিকপ্ৰিয়া পুথিবোৰ খণ্ড খণ্ড ৰূপত অথবা পূৰ্ণৰূপত পোৱা গৈছিল।

জলৰঙৰ উপকৰণেৰে বিশেষকৈ টেম্পেৰা (Tempera) পদ্ধতিৰে ১৬শ শতিকাৰ পৰা আৰম্ভ হয় সাঁচিপাত, তুলাপাতত কবিতা আৰু সচিত্ৰ পুথিবোৰ। এনে পুথিবোৰ বিভিন্ন ঠাইত সংৰক্ষিত হৈ আছে। অধ্যয়নৰ দৃষ্টিভংগীৰে এনে চিত্ৰক শীৰ্ষকযুক্ত আৰু ছন্দযুক্ত এনে পুথি চিত্ৰই বিশেষ মহত্ব ৰাখে। কাব্যৰ মহত্বপূৰ্ণ অংশ-বাৰহমাস্য ঋতু বৰ্ণনা বাগ-বাগিণীৰ ওপৰত আধাৰিত বিভিন্ন এই পুথিবোৰে ভাৰতীয় চিত্ৰকলাক নতুনত্বৰ সোৱাদ দিছিল।

শৈলীৰ ক্ষেত্ৰত পুথিচিত্ৰৰ অনুকৰণেৰে লঘুচিত্ৰৰ বা চিত্ৰিকাৰ সৌন্দৰ্যবৰ্দ্ধনবোৰ ধাৰমান হ'বলৈ ধৰে। এনে পুথিত বা চিত্ৰত কথাভাগৰ মাজত এনে চিত্ৰিকা অঁকাৰ নিয়ম হ'ল এই চিত্ৰবোৰত উজ্জ্বল ৰং আৰু ৰেখাৰ ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল। কেশৱ দাসৰ 'ৰসিক প্ৰিয়া'ত পৌৰাণিক কাহিনীৰ আলোচ্য লৈ কৰা এনে দুকুৰিমান চিত্ৰিকা পোৱা গৈছে— উল্লেখযোগ্য যে এইবোৰ চিত্ৰ পাৰস্যৰ চিত্ৰশৈলীৰ প্ৰভাৱ পৰিলক্ষিত হয়। তদুপৰি মোগল শৈলী, ৰাজস্থানী শৈলী, পাহাৰী শৈলী আদিত চুফীকাব্য, ৰামকথা, কৃষ্ণ বৰ্ণনা ৰীতি কাব্য, বাৰংগানা, ঋতু বৰ্ণনা বাগ-বাগিণীৰ ওপৰত এই চিত্ৰবোৰে ভাৰতীয় ঐতিহ্য বহন কৰে।

ইয়াৰ উপৰি কাপোৰ আৰু ছামৰাৰ ওপৰতো চিত্ৰাংকন কৰা হৈছিল। সেইবোৰ দেৱালত ওলোমাই ৰখা হৈছিল।

ভাৰতীয় চিত্ৰকৰ মানুহ আৰু প্ৰকৃতিৰ উভয়ৰে ৰূপায়ক। প্ৰকৃতিক বাদ দি ভাৰতীয় চিত্ৰকৰে কেৱল মানুহৰ পৰিকল্পনা নকৰে।

সেইদৰে মানুহক বাদ দি কেৱল প্ৰকৃতিক সুকীয়াকৈ চিত্ৰিত নকৰে। ভাৰতীয় চিত্ৰকলাত শুধ নিসৰ্গ দৃশ্য অতি বিৰল। ভাৰতীয় মনৰ প্ৰকৃতিৰ লগত যি ঘনিষ্ঠ সম্বন্ধ তাৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱান্বিত হৈ ভাৰতীয় চিত্ৰকৰে মানৱ মূৰ্তিত লাৱণ্য যোজনা কৰে। কালিদাসৰ অমৰ সৃষ্টি কুমাৰ সম্ভৱৰ পাৰ্বতী, মেঘদূতৰ যক্ষ আৰু শকুন্তলাৰ বৰ্ণনাত প্ৰকৃতিৰ এই প্ৰভাৱ সুন্দৰৰূপে অনুভৱ কৰিব পাৰি। ভাৰতীয় চিত্ৰকৰে লতাত বিচাৰি পায় সুন্দৰী যুৱতীৰ লয়লাস, চকুবোৰ মৃগনয়ন যেন দেখে, মুখখন কল্পনা কৰে পূৰ্ণ চন্দ্ৰ বুলি, চুলিটাৰীত বিচাৰি পাই ময়ূৰ পক্ষীৰ পাখিৰ মসৃণতা।

শিল্পশাস্ত্ৰমতে মুখ বৰ্তুলাকাৰ বা কুটুকাৃতি, ললাট ধনুকাৃতি, ভ্ৰুয়ুগল নিম্বপত্ৰাকাৃতি বা ধনুকাৃতি, নেত্ৰ মস্যোকাৃতি, খঞ্জন নয়ন সফৰী-নয়ন, হৰিশ-নয়ন, পদ্মপলাশ নয়ন, নাস্যপুট তিলপুচ্ছাকাৃতি, শুকচন্মুতনাসা, গুঁঠাধৰ বিশ্বফল, চিবুক আশ্ৰবীজ, কণ্ঠশংসমায়ুত, শৰীৰ গোমুখাকাৰ, উৰু কদলীকাণ্ড, আংগুলী শিম্বিফল, অংঘা মস্যোকাৃতি আৰু কৰ আৰু পদক কৰপল্লবম্ পদপল্লবম্ বুলি বৰ্ণনা কৰিছে। আৰু তেওঁলোকে বৰ্ণ প্ৰয়োগৰ ক্ষেত্ৰত শ্বেত বক্ত, নীল আৰু পীত এই চাৰিটা স্ব-স্বভাৱত বৰ্ণ ৰূপলৈ তাৰ তত্ত্ব আৰু বৰ্ণিকা ভংগ উত্তমৰূপে আয়ত্ত কৰিব লাগিছিল।

ভাৰতীয় চিত্ৰকলাৰ আন এটা বিশিষ্ট শ্ৰেণী হ'ল ৰাজপুত চিত্ৰকলা (১৫৫০-১৮৫০ খ্ৰীষ্টাব্দ)। ৰাজপুত চিত্ৰকলাৰ প্ৰধান এলেকা হ'ল ৰাজপুতনা, বুঙেল খণ্ড আৰু পাঞ্জাবৰ হিমালয়ৰ পাদদেশাংশত। এই ৰাজপুত চিত্ৰকলাৰে এটা ভাগ হ'ল কাংগ্ৰা। ৰাজপুত চিত্ৰকলাৰ এটা বিশিষ্ট দান হ'ল 'বাগমালা'। এই বাগমালা হ'ল ভাৰতীয় মাৰ্গ সংগীতৰ বাগ-বাগিনীৰ চিত্ৰয়ান।

What Chinese art achieved for landscape in here accomplished for love. Here if never and no where else in the world, the western gates are open wide. The arsus of the lovers one about each other's necks, eye meets eye, the whispering Sakis (Confidante-maidens) speak of nothing, else but the course of Krishna's countship, the very animals are spell bound by the sound of Krishna's flute, and the elements stand still to hear the Ragas and Raginis (Melodic Moulds)".

উপৰোক্ত বক্তব্যখিনি হ'ল মহান চিত্ৰ বিশেষজ্ঞ পণ্ডিত আনন্দ কুমাৰস্বামীৰ। কাংগ্ৰা চিত্ৰকলাৰ (ৰাজপুত) বিষয়ে তেওঁ বিশেষভাৱে অধ্যয়ন কৰিছিল।

ভাৰতীয় ৰাজপুত চিত্ৰশৈলীত ৰঙৰ সৰলতা আৰু বিশেষধৰণৰ গঠন, সংযম আৰু সৰ্বোপৰি মুখৰ তিনি চতুৰ্থাংশ পাৰ্শ্বভংগীৰ কোন (Cone) বিশিষ্ট নাক, অদ্ভুতভাৱে বাহিৰ ওলাই অহা চকু, পাৰ্শ্বিক মুখত থকা চকুতো চকুৰ মণি, সীমাৰেখাৰ বাহিৰ ওলাই যোৱা এটা চকু, আগবাঢ়ি অহা থুতৰি আৰু অভিনৱ আলংকৰিক সাজসজ্জাৰ লগত শৰীৰৰ কিছুমান আকৃতিগত বৈশিষ্ট্য মন কৰিব লাগিব। ৰাজপুত চিত্ৰ চাৰিওফালে থকা জীৱনৰ স্পন্দনৰ লগত সুৰ মিলাই থকা শিল্প। সেই কাৰণে কৃষক আৰু সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ মানুহৰ প্ৰতি এই চিত্ৰৰ আবেদনো পোনপটীয়া। এই চিত্ৰৰ বিষয়বস্তুৰ ফালৰ পৰা সাৰ্বজনীন। গভীৰ ধৰ্মভাবাপন্ন আৰু

বহস্যময়ী, বসন্ত, বৰ্ষা আদি ঋতুত প্ৰকৃতিৰ বিভিন্ন পৰ্যায় মনোভাৱৰ ব্যাখ্যাত ৰাজপুত চিত্ৰকলা। হৰিণা, কপৌ চৰাই, মনোবান্দৰ, গৰু, দামুৰি, গছ-লতা মনোৰম নদ-নদী, ছায়াবন্যকুঞ্জ; বৰ টোপাল বৰষি থকা আৰ্দ্ৰতাপূৰ্ণ মেঘপঞ্জ আৰু তাৰ চাৰিওফালে আঙুৰি থকা সাৰেংপখী আদি সকলোবোৰ জড় আৰু চেতন উৰু ৰূপত অন্তৰ্ভুক্ত এই চিত্ৰবোৰ নেদেখিলে ব্যাখ্যা কৰাটো কঠিন।

বাৰিষা আৰু বসন্তৰ জাক-জমকতাপূৰ্ণ প্ৰতিক্ৰম চিত্ৰিত কৰা 'বাৰমাস্য' দৃশ্যাবলী ৰাজস্থানী চিত্ৰকলাৰ স্বভাৱগত প্ৰতিভা আৰু দৃষ্টিভংগীৰ পৰিচায়ক। এই দৃশ্যাবলীত বৰষুণ ভাৰবাহী মেঘ আকাশ এক্কাৰ কৰি পেলাইছে আৰু ফুলি থকা ফুলে প্ৰফুল্লিত কৰি তোলা বাগিচা আৰু বননিৰে বসন্তক উজ্জ্বল কৰি তুলিছে।

ৰাজপুত চিত্ৰশৈলীৰ উপশৈলী কাংগ্ৰা চিত্ৰশৈলীত প্ৰাকৃতিক পৰিবেশ ৰচনা অতি মনোমুগ্ধকৰ। বিশেষভাৱে মোগল সাম্ৰাজ্যৰ অধীনত থাকিও মোগল শৈলীৰ প্ৰভাৱ নপৰাকৈ ৰাজস্থান আৰু পাঞ্জাব অঞ্চলত ভাৰতীয় পৰম্পৰাগত চিত্ৰ ৰচনা কৰা কাংগ্ৰা শৈলীয়ে এক তাৎপৰ্য বহন কৰিছে। অৱশ্যে মোগল শৈলীৰ চিত্ৰাংকন কৰা বহু ভাৰতীয় চিত্ৰকৰে পৰম্পৰাগত আহি কাংগ্ৰা উপত্যকাত বসবাস কৰিছিল। ফলস্বৰূপে কাংগ্ৰা শৈলীয়ে এক সৌন্দৰ্যবৰ্দ্ধন চিত্ৰ হিচাপে বিশেষ আসন লাভ কৰিছে। গীতগোবিন্দৰ আধাৰত ৰচনা কৰা কাংগ্ৰা শৈলীৰ চিত্ৰ এখনকৈ কথা বিখ্যাত চিত্ৰকলাৰ পণ্ডিত এম-এছ ৰাণধাৰাই উল্লেখ কৰিছে এইদৰে— ১৯৩৮ চনত এন-চি মেহতাৰ 'Study in Indian Paintings' এখন অধ্যয়নৰ কালছোৱাত এখন চিত্ৰই মোক দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিলে— এখন সাধাৰণভাৱে বক্তভাৱে চিত্ৰিত কৰা নদী এখনৰ পাৰত পল্লৱসজ্জিত বিছনাত কৃষ্ণ-ৰাধাৰ যুগল মূৰ্তি প্ৰেমৰসত লিপ্ত হৈ আছে— কি যে কোমল বাতাবৰণ— ৰংবোৰ উজ্জ্বল, নীলা ৰঙৰ কোমলতাৰ এক বহস্যজনক সৌন্দৰ্যই মোক বিস্মিত কৰি তুলিছিল। ছবিখনে ব্যাস নদীৰ পাৰৰ শ্যামল পাহাৰীয়া গাওঁ বিশেষকৈ আলমপুৰ টিৰা-চুজানপুৰ, লাম্পাপ্ৰাণ্ড (কাংগ্ৰা উপত্যকা)ৰ কথা সোঁৱৰাই দিয়ে সেই অঞ্চলৰ মহান শিল্পী সঞ্চাৰ চান্দে তাৰে প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্যৰে মানুহ আৰু প্ৰকৃতি পৰিবেশত স্নায়বিক সম্বন্ধেৰে জন-জীৱন, ফুল-বননিৰ সৌন্দৰ্য আৰু স্বৰ্গীয় প্ৰেমৰ উপহাৰেৰে প্ৰকাশ কৰা এখন মনোৰম চিত্ৰ। য'ত দেখিবলৈ পাওঁ সত্য, প্ৰেম আৰু সুন্দৰৰ মূৰ্তমান প্ৰতীক।

জয়দেৱৰ গীতগোবিন্দত পূৰ্বাঞ্চলৰ প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য কথাত তেওঁৰ কবিতাত বৰ্ণনা কৰিছে। যিহেতুকে জয়দেৱৰ জন্মস্থান বংগদেশত তাৰ বাবেই অসমৰ প্ৰাচ্যুৰ্য ভৰা পৰিৱেশৰ লগত সাদৃশ্য আছে। সেয়ে ৰাজস্থানী চিত্ৰশৈলী বিশেষকৈ কাংগ্ৰা চিত্ৰশৈলীত জয়দেৱৰ গীতগোবিন্দৰ চিত্ৰৰূপত ব'হাগৰ মনোৰম পৰিবেশ অনুভূত হয়। তেওঁৰ কবিতাত নৈসৰ্গৰ চিত্ৰাবলীত আমগছৰ কুঁহিপাত, আমৰ মলি, মাধৱীলতা-আতমুজ্জলতা, কামদেৱৰ নখৰ দৰে পলাশ ফুল, কেতেকী ফুলৰ স্নিগ্ধ সৌৰভ, তামুল, তালগছ, তালৰ দৰে ৰাধাৰ স্তন, মলয়গিৰিৰ বতাহ। তদুপৰি কেশৰ, বকুল, মন্দৰা, কৰম, মাধুকা, অশোক আদিৰ সুন্দৰ বৰ্ণনা আছে। আৰু আছে বসন্তৰ ৰূপ-লাৱণ্য বাগ-অনুবাগ।

আগতেই উল্লেখ কৰামতে দ্বাদশ শতিকাত ৰচিত জয়দেৱৰ গীতগোবিন্দ কাব্যখনে সমগ্ৰ ভাৰতৰ জনমাসনত এক গভীৰ আৰু ব্যাপক প্ৰভাৱ পেলায়। গীতগোবিন্দৰ ভাষা-সংস্কৃত যদিও ইয়াৰ ৰচনাই শৈলীত অপভ্ৰংশৰ প্ৰভাৱ সুস্পষ্ট। মিলন-বিবহ পুনৰমিলন এই কাব্যখনিত পূৰ্বৰাগ, বিবহ, উৎকণ্ঠা, মান, সন্তোগ আদি শৃংগাৰ বসব বৰ্ণনাৰ মাজেৰে নায়ক কৃষ্ণ আৰু নায়িকা ৰাধাৰ মিলন দেখুৱা হৈছে। লৌকিক ইন্দ্ৰিয় কামনা— কামনাৰ স্বৰূপ হ'লেও অলৌকিক দেৱলোকৰ কল্পনাৰে গীতগোবিন্দই জনসাধাৰণৰ মন আকৰ্ষিত কৰিবলৈ লয়। অসমত ৰাম সৰস্বতীয়ে (১৬-১৭ শতিকা) প্ৰথমে গীতগোবিন্দৰ অসমীয়া অনুবাদ কৰে। গীতগোবিন্দৰ প্ৰভাৱ বিৰাজিত চিত্ৰ পঞ্চদশ শতিকাৰ শেষৰ ফালেহে পশ্চিম ভাৰতীয় চিত্ৰশৈলীত অঁকা দেখা যায়। ধৰ্মীয় চিন্তাধাৰাৰ লগে লগে গীতগোবিন্দত থকা ৰোমাণ্টিক ভাবধাৰায়েও বিশেষভাৱে আকৃষ্ট কৰিছিল সেই অঞ্চলৰ চিত্ৰকৰসকলক। কাৰণ চিত্ৰকৰসকলে বৈষ্ণৱ ধৰ্মীয় ধ্যান-ধাৰণাৰ লগে লগে 'গোবীড়চন্দা', 'ৰাগমালা', 'বাৰমালা' চোড় পঞ্চাশিকা আদি চিত্ৰ কৰিবলৈ লয়। যিবোৰ চিত্ৰৰ মৌলিক চিন্তাধাৰা জয়দেৱ গীতগোবিন্দৰ বিপৰীত।

বিহলনৰ চৌৰপঞ্চাশিকা নামৰ বিখ্যাত প্ৰেমোদ্দীপক কবিতাবোৰে গীতগোবিন্দৰ প্ৰভাৱৰ সময়ত বিশেষ প্ৰসিদ্ধি লাভ কৰিছিল। Keith চৌৰপঞ্চাশিকাক 'of purely erotic type' বুলি কৈছে। চৌৰপঞ্চাশিকা আদি চিত্ৰক 'নাগৰ' চিত্ৰ বুলিও কয়।

'চৌৰপঞ্চাশিকা' সংস্কৃত কাব্যৰ এখন অমূল্য প্ৰেমৰ গ্ৰন্থ। ইয়াত প্ৰেমিকাৰ ৰূপ-লাৱণ্যৰ স্মৃতি বিৰজিত বিভিন্ন দিশ উপস্থাপন কৰিছে। কাব্যৰ গীতিময় ছন্দ আৰু প্ৰকাশ ব্যঞ্জনাই ৰং আৰু তুলিকাৰে ফুটাই তুলিবলৈ উৎসাহিত কৰে। এনেধৰণৰ কাব্যত মোহাচ্ছন্ন হৈ বহুতো শিল্পীয়ে পুথিচিত্ৰৰ দৰে ভাৰতীয় শৈলীৰে চিত্ৰায়িত কৰাৰ সমল যোগাইছে। অমৰুচাটক, মেঘদূত, গীতগোবিন্দ আৰু চৌৰপঞ্চাশিকা সংস্কৃত কাব্যৰ উল্লেখযোগ্য গ্ৰন্থ। ভাৰতীয় চিত্ৰকলাৰ প্ৰেমভিত্তিক পৰম্পৰাক আগুৱাই নিয়াত এই গ্ৰন্থসমূহে এক নতুন দিশ মুকলি কৰে। এই চৌৰপঞ্চাশিকা প্ৰেমৰ কাব্যখনি শ্ৰীমতী শিলা শিভেশ্বৰে সুন্দৰভাৱে ভাৰতীয় অংকন শৈলীৰে কেইবা খণ্ডৰ চিত্ৰিকা অংকন কৰিছে বিংশ শতাব্দীত।

এই 'চৌৰপঞ্চাশিকা' কাব্যখনিত চুটি কিন্তু হৃদয়স্পৰ্শী সংস্কৃত গীতকাব্য। ১১শ শতিকাত ৰচনা কৰিছিল বিলহানা নামৰ ৰাজকবি এজনে। পঞ্চাশটা কবিতাৰ স্তবকেৰে ৰচনা কৰা কবিতা পুথিখনি বিভিন্ন ঠাইত অনুদিত হৈছে। প্ৰতিটো কবিতা 'অদ্যপি' বাক্যৰে আৰম্ভ কৰাৰ বাবে এক তাৎপৰ্য বহন কৰিছে।

কঞ্চিনপুৰ নামৰ সৰু ৰাজ্যৰ ৰজা সুন্দৰৰ ৰাজসভাত চৌৰা নামৰ এজন ব্ৰাহ্মণ কবি আছিল। ৰজা সুন্দৰৰ সুন্দৰী পুত্ৰীৰ নাম আছিল বিদ্যা। ৰাজকবি চৌৰা ক্ৰমাৎ বিদ্যাৰ প্ৰতি আসক্তি জন্মাত দুয়োৰে প্ৰেম হয়। ক্ৰমাৎ গভীৰ হোৱা এই প্ৰেম গোপনীয়ভাৱে

নাথাকিল। এই কথা শুনি ৰজাই কবিক প্ৰাণদণ্ড বিহিলে। কাৰাগাৰত বন্দী হৈ মৃত্যুৰ আগমুহূৰ্তলৈ প্ৰেয়সীৰ গুণ-গৰিমাৰে শৃংগাৰ বসব ভাবেৰে এই সংস্কৃত প্ৰেমকাব্য ৰচনা কৰিছিল।

কাব্যমালাৰ ১৩ স্কন্ধত বিলহানা-পঞ্চাশিকাৰ উল্লেখ আছে। ছাৰ উডউইন আৰনল্ডে অনুদিত ইংৰাজী গ্ৰন্থখনিৰ পূৰ্বপিথিকাত বা পৰিচয়িকামতে কবিতাৰ নায়কজন হ'ল ৰচক বিলহানা স্বয়ং। তেওঁৰ ৰজা বীৰশিভই ৰাজকুমাৰী চম্পাৰতীৰ (যাক শশীকলা, বিদ্যা নামেৰেই জানিছিল) শিক্ষাগুৰু হিচাপে নিয়োগ কৰিছিল। যাৰ আগত চম্পাৰতীয়ে প্ৰেম নিবেদন কৰিছিল। 'চৌৰাপঞ্চাশিকা'ৰ প্ৰেমকাব্যত কবি বিলহনাই ৰচনা কৰা কবিতা আৰু চিত্ৰকৰপৰ এটা আভাস দিয়া হ'ল—

'অদ্যপি তামবহিতাং মনসাচলেন

সংচিত্ৰয়ামি মম গীৰিতাশাম্।

নান্যোপভুক্তনৰ যৌৱনভাৰহাৰাং

জন্মান্তৰেৎপি মম সৈব গতিয়াথা খ্যাত্।।'

"এতিয়াও এই শেষ মুহূৰ্তত মই ভাবো মোৰ স্থিৰ মনত এই যুৱতী গভীৰভাৱে মোৰ স'তে জড়িত, মোৰ জীৱনৰ একমাত্ৰ আশা। তাইৰ যৌৱনৰ সৌন্দৰ্য মই অকলেই পান কৰিছো। এইদৰেই তাই বৰ্তি থাকক যাতে মোৰ পুনৰ্জন্মত তাই মোৰ প্ৰেয়সী হৈয়েই থাকে।"

ওপৰোক্ত কবিতাৰ চিত্ৰকৰপত দেখুওৱা হৈছে। বিলহানা আৰু চম্পাৰতীয়ে দীঘলীয়া ঘূৰণীয়া গাদীত ঘৰৰ মুক্তাংগনত বহি আছে। ঘৰত বুটাবছা ৰঙীন ওলমি থকা পৰ্দা। বৰ্হিভাগ দুভাগত বিভক্ত আৰু দুটা বিপৰীতধৰ্মী ৰঙৰ ব্যৱহাৰ (সেউজীয়া, ৰঙা)। বেঙুনীয়াৰ ওপৰত বগা-ক'লাৰ বৰ্গৰ চানেকি থকা বিছনা-চাদৰ-মেখেলাৰ দৰে পিন্ধি লৈছে। গভীৰ বুজাবুজি ইংগিতময়ী ভাষাৰে হাত (আৰু আঙুলিৰ বিশেষ মুদ্ৰাৰে অংকিত কৰিছে চিত্ৰখনিত। এই চিত্ৰখনিত আছে প্ৰেমৰ অনুৰাগ আৰু সংবেদনশীলতাৰ ব্যঞ্জনা আৰু অভিভ্যক্তি।

এনেদৰে বিভিন্ন কবিতাক চিত্ৰকৰপ দিছিল ভাৰতীয় বিভিন্ন চিত্ৰকৰে বিভিন্ন প্ৰান্তত— যাৰ এক স্বকীয়তা মূৰ্তমান হৈ আছে ক্ষেত্ৰীয় ঐতিহ্যৰে।

কবি নীলমণি ফুকনে তেওঁৰ এটা বিশেষ প্ৰৱন্ধত উল্লেখ কৰিছে এইদৰে "পৌৰাণিক কালৰ বিশেষকৈ আধুনিক সময়ৰ বহু কবিতা বিষয়বস্তু ধাৰণা-চিত্ৰকলা মেটাফৰ চিত্ৰ ভাস্কৰ্যৰ পৰা লোৱা, বহু চিত্ৰ ভাস্কৰ্যৰ উপজীব্য আৰু উৎস কবিতা। কবি আৰু শিক্ষাৰ সৃষ্টিৰ আধাৰ জীৱন আৰু বাস্তৱ বহিঃপ্ৰকৃতি-অন্তঃপ্ৰকৃতি, ব্যক্তি সমষ্টিৰ অভিজ্ঞান হোৱাৰ কাৰণেই তেওঁলোকৰ বোধশক্তি, চিন্তা প্ৰজ্ঞা আৰু সংবেদনৰ মাজত কোনো মৌলিক পাৰ্থক্য নথকা হেতুকেই সম্ভৱতঃ বিশিষ্ট মাধ্যমৰ হৈও মূৰ্ত-বিমূৰ্ত চৰিত্ৰ একোটা লোৱাৰ পাচতো বসন্তৰ এখন ছবি, ৰাগ, বসন্ত, বসন্তৰ এটা কবিতাৰ মাজত দৃশ্য-অদৃশ্য এটা গভীৰ সম্পৰ্ক বৰ্তমান—"

Mobile Theatre of Assam: A Travelling Journey of Half-a-Century

◆ Sangeeta Kakoty

The history of Assamese drama is very long and old, indeed older surely than the drama of any Indian modern language by at least a century. The first Assamese drama is certainly "Chinhajatra" (a play with painted scenes) of Srimanta Sankaradeva and the first theatre is the performance of the same in 1468. As a matter of fact, neither the introduction of scenes nor the regular drama of Europe in general can be ascribed to a period earlier than the 17th century.

With the passage of time declined the 600 year old Ahom dynasty in Assam and it was replaced by the British administration. The cultural arena also suffered a dark phase as the popularity of Ankiya Nat of Srimanta Sankaradeva gradually began to lessen. At this point of time, the Bengali jatra (open theatre) that entered Assam was like a breath of fresh air that invigorated the cultural arena of Assam.

With the British came a flow of people from different parts of India, particularly Bengal. The reason behind this was the fact that the educated Bengalis as helpers of the British understood the administrative work of the rulers. Moreover, at this very point of time the British started the Tea industry here and required people who had the knowledge of English. It was not feasible to recruit each employee from England and so the British preferred the

English educated Bengalis. Naturally, the Bengalis who came to work here brought with them their own culture.

These jatras were great entertainers for the Bihari and Oriya people working as labour in the tea gardens of Assam. Gradually these travelling troupes that came from Bengal to perform here attracted the curiosity of the local Assamese people and soon they too, like the Bengalis acquired a taste for jatra.

The first All Assamese Jatra Party was formed in 1860 by Tithiram Bayan This troupe, performed all over Assam. Following the footsteps of this pioneer many professional jatra parties mushroomed in Assam in the subsequent times.

A personality whose name shines apart in the history of theatre in Assam is none other than the legendary Abhinayacharya Brajanath Sarma. He was the pioneer who established professional theatre in Assam. There is no denying the fact that the rise and development that mobile theatres have seen today can be largely attributed to the pioneering steps taken by Brajanath Sarma. His Kohinoor Opera was the first completely commercial theatre group of Assam. The very idea of establishing dramatics in a commercial way and providing payment to the people associated led to a new age in the history of Assamese cultural arena. His greatest revolutionary contribution to the field of

theatre in Assam was the initiation of co-acting in 1933 in a society where the space of women was within the confines of the house.

This was even prior to the making of Joymoti, the first Assamese movie in 1935 by J. Prasad Agarwala.

The gigantic leap from jatra to mobile theatre was first initiated by popular actor Sadananda Lahkar when he established a modern jatra troupe, Nataraj Opera in 1959 in Pathsala. Had he not established Nataraj Opera, Mobile Theatre would have never been born in Assam. The architect of this transformation was Sadananda Lahkar's elder brother Achyut Lahkar who wanted to bring in something new into the scenario. He did not like certain aspects of opera, like, males enacting female roles, delivery of dialogues through singing, wrong pronunciations, misrepresentation of social issues in translated dramas, lack of drama based on the settings of Assamese society, etc. The other reason that led to creation of mobile theatre was pure commerce. Achyut Lahkar wanted to provide financial security to the artists/ technicians/ workers associated with dramatics. The jatra troupes performed only one or two dramas in a year on invitation. This income was hardly sufficient to survive. Moreover, they sat idle for the rest of the year. To change both these scenarios Achyut Lahkar worked out such a plan by which jatra would be presented in

a new modern way and financial security would be provided to the artists. This was the moment when Nataraj Theatre- the first mobile theatre of Assam was born in 1963, a unique concept unprecedented in the history of theatre.

Nataraj Theatre was to be 'mobile' in every sense of the term. Everything required paraphernalia was to be movable. A proscenium stage made of wooden planks that could be set up and dismantled, an auditorium in the form of a huge tent that could house at least a thousand people- basically a set up that would travel all over and take theatre to the masses instead of vice-versa. The performances presented would be modern drama and not jatra or opera. Nataraj Theatre would have its own lighting and sound equipments, generator for power supply, everything necessary for music and acting, e.g, instruments, costumes, make-up, etc. This journey of Nataraj Theatre, the first mobile theatre of Assam, that began in 1963 continued non-stop till 2003 for a long forty years. In these forty years many mobile theatres were born and perished, but the role played by Nataraj in the history of mobile theatres stands out in a class apart. Achyut Lahkar took Nataraj outside the state to Bihar, West Bengal, Madhya Pradesh and even Nepal but due to the financial loss incurred in these ventures, tours outside the state had to be given up.

The path that was shown by Achyut Lahkar has been

treaded upon by many in this half a century. It is interesting to note that mobile theatres have never lost their commercial value and that is the reason why new mobile theatre groups have consistently been set up in spite of many being unsuccessful ventures. If we make a list of all the theatres established since Nataraj, it would sum up to more than 200. Of course the successfully operating number would be around 35.

Mobile theatre of Assam has travelled a journey covering half a century. It is undoubtedly one of the most popular mediums of entertainment in both rural and urban areas of Assam today. Come August, and the carnival on wheels sets out weaving its magic enthralling thousands of enthusiastic audience with their annual shows packed with emotion and technology. The function of theatre in our culture goes beyond mere entertainment. Through it we can find the meaning of our own culture. The study of theatre brings to light its importance as a vehicle of cultural renaissance in the changing society.

Mobile theatre of Assam has completed fifty-three years of its existence (1963-2016) and during this span of time it has gone through a lot and survived. Today, it has a huge annual turnover in crores. In the present times when unemployment is a major issue, the mobile theatre employs hundreds of people thus sustaining many. Moreover many social institutions like school, College, Sports or cultural club

and Namghars have been constructed from the profits of Mobile Theatre. Though there has been a lot of talk about recognising the mobile theatre as an industry by the Government of Assam, no concrete steps have ever been taken in this direction nor has there been any effort to introduce any policy in this connection. This aspect with its pros and cons needs to be studied.

Apart from the economic aspect, the mobile theatre as a means of mass communication is perhaps unparalleled since it caters to all sections of the society and can play a vital and constructive social role provided utilized correctly. Cinema, drama, theatre, etc are but reflections of our society and, therefore, this medium can be used in a constructive manner to bring about a revolution with regard to important issues be it social, political, economic, environmental, etc. The contribution of mobile theater to the cultural arena of Assam has many at times been underplayed. Mobile theatre is where the common man gets a taste of, and learns to appreciate theatre. This is where he can connect one to one with the artists on the stage unlike cinema, which is larger than life and as such fantastic. Mobile theatre is a complete

package with acting, dance, music, action, emotion, etc, all thrown in with a liberal dose of technical gimmicks. The demand for good artists has always been there and today, when the Assamese film industry is almost nonexistent and its future uncertain, the mobile theatre has extended the vital lifeline for many artists and technicians for sustaining themselves.

It is interesting to note that in its journey of half a century only one female director in Mobile Theatre can be recorded. Women are there as actors, singers, dancers, music directors, dance directors, costume designers etc. but as far as the most important decision making positions of producer, director and playwright are concerned, the invisibility of women is rather surprising.

Mobile theatre has completed half a century in the cultural scenario of Assam and today, it has a strong presence. A brave experiment set to test by Achyut Lahkar in a small town in Assam led to a revolution in the field of theatre in Assam. Everything changes with time, new things take the place of the old. Mobile theatre being a product of the society, for the society and by the society also has had to go through the changing

process. What is important is the way it has sustained itself. Positive and healthy criticism will help correct the mistakes made and improve it for the better. What needs to be appreciated by everyone connected with mobile theatres, that is, producers, playwrights, actors, technicians, conveying committees and the audience is that it is upon us to keep the mobile theatres of Assam alive. It should not be allowed to deteriorate into a cheap consumer product only. Mobile theatre should be a strong and distinct signature of the cultural wealth of Assam. The state government definitely has a lot of responsibility to see that this unique performing form of Assam gets its due recognition and all possible facilities to sustain and develop further. On 12 June 2016, the father of mobile theatre Achyut Lahkar passed away. It is a sad truth that this pioneer never got the honour and recognition that was due to him in his lifetime. There is only one way in which we can pay our greatest respects to the mahanayak to keep the flag of mobile theatre flying high not only in the cultural arena of Assam but also take it way up so that it gains not only national but also international recognition.

প্ৰাচীন ভাৰতীয় চেতনাত নাস্তিকতা

• ময়ূৰ বৰা

যাৰা প্ৰায় এহাজাৰ বছৰ পৰিবেশভাৱে জনপ্ৰিয় হৈ পৰা হিন্দু ধৰ্মৰ পূৰ্বৰ নামটোৰ সন্দৰ্ভত পণ্ডিতসকলৰ মাজত এক মৃদু বৌদ্ধিক বিতৰ্ক সময়ে সময়ে দৃষ্টিগোচৰ হয়। সেই বিতৰ্কৰ অভ্যন্তৰত প্ৰবেশ নকৰি এটা কথা অৱশ্যে ক'ব পাৰি যে বৈদিক ব্ৰাহ্মণ্য ধৰ্ম বুলি ক'লে মোটামুটিভাৱে বৰ্তমানৰ হিন্দু ধৰ্মৰ আদি কালছোৱাৰ ৰূপটোৰ কথাই মানুহৰ মনলৈ আহে। চিন্তাৰ ভিন্নতা আৰু চেতনাৰ বিশালতা আছিল সেইটো ধৰ্মৰ এটা বিশেষ গুৰুত্বপূৰ্ণ অংগ। এই ধৰ্মৰ অধ্যয়নৰ দ্বাৰা বেদৰ অস্তিত্ব, ঈশ্বৰ বিশ্বাস তথা ঈশ্বৰৰ সৰ্বাত্মক কৰ্তৃত্ব, আত্মা, পৰমাত্মা, পুনৰ্জন্ম আদি বিষয়ৰ ওপৰত বহু প্ৰাচীন পণ্ডিতৰ চিন্তাপ্ৰসূত তত্ত্ব আৰু ধাৰণাৰ বিষয়ে উপলব্ধি কৰিব পাৰি। অৱধাৰিতভাৱে হৈ পৰিক্ৰমাৰ মাজত কেতিয়াবা সমন্বয়মুখী চিন্তা আৰু কেতিয়াবা বৈৰীভাবাপন্ন আদৰ্শৰ সহজাত বিৰোধিতা দেখিবলৈ পোৱা যায়। কিছুমান আদৰ্শই মোক্ষ প্ৰাপ্তি বা ঈশ্বৰ প্ৰাপ্তিৰ ভিন্ন পথৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিছিল আৰু আন কিছু ভাবাদৰ্শই ঈশ্বৰৰ অস্তিত্বক হয় নস্যাৎ কৰিছিল নহয় ঈশ্বৰৰ স্থিতিৰ সন্দৰ্ভত তেওঁলোকে গ্ৰহণ কৰিছিল এক সুতীৰ নিৰ্লিপ্ততাৰ মনোভাব। এনে ভিন্নসূৰী ভাবাদৰ্শৰ উপস্থিতিয়ে এহাতে যিদৰে ধৰ্মটোক বাৰেৰহণীয়া বৌদ্ধিক ৰূপ দিছিল, আনহাতে কোনো সময়ত বিভিন্ন পন্থ আৰু উপপন্থৰ অনুগামী সকলৰ মাজত সংঘাতময় পৰিবেশ ৰচনা কৰাতো অৰিহণা যোগাইছিল। বিভিন্ন পন্থ বা আদৰ্শৰ গ্ৰন্থসমূহৰ মাজত সেই আদৰ্শক বিৰোধিতা কৰি গঢ়ি উঠা আন প্ৰতিবাদী আদৰ্শৰ বিৰুদ্ধে কৰা কটু সমালোচনা বা অভব্য কথা-বতৰাও পৰিলক্ষিত হয়। মুঠৰ ওপৰত মধ্যযুগৰ এচোৱা দীঘলীয়া সময় বাদ দিলে প্ৰাচীন কালত এক বৰ্ণিল চিন্তাৰ বিশালতাই ধৰ্মটোক আৰু ধৰ্মটোৰ লগতে জড়িত অন্যান্য আনুষংগিক বিষয় (বিশেষকৈ দৰ্শন আৰু ন্যায়শাস্ত্ৰাদিক) সমৃদ্ধ কৰিছিল। হিন্দু ধৰ্মৰ মাজত নাস্তিকতা, নিৰীশ্বৰবাদ আৰু সংশয়বাদ আদি ধাৰণাৰ বিচাৰ কৰাৰ সময়ত এই প্ৰেক্ষাপটতো মনত ৰখা বিশেষভাৱে প্ৰয়োজনীয়। ইয়াৰ অন্যথা বিভ্ৰান্তিৰ মায়াজালে যিকোনো বৌদ্ধিক প্ৰয়াসক ঈঙ্গিত লক্ষ্যৰ পৰা বিচ্যুত কৰিব পাৰে।

এই সন্দৰ্ভত বিস্তৃত আলোচনাৰ মাজলৈ আগবঢ়াব আগতে নিৰীশ্বৰবাদ, নাস্তিকতা আৰু সংশয়বাদৰ বিষয়ে কিছু স্পষ্ট ধাৰণা

আহৰণ কৰাটো অতিকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ। নিৰীশ্বৰবাদৰ সৰল অৰ্থটো হৈছে ভগৱান বা ঈশ্বৰৰ অস্তিত্বক পোনছাটেই নাকচ কৰা। ঈশ্বৰৰ অস্তিত্ব সন্দৰ্ভত নিৰীশ্বৰবাদীসকলৰ মনত কোনো ধূসৰতা নাই। তেওঁলোকে ভাবে বস্তুবাদী চিন্তাই যিবোৰ ধাৰণাক স্পৰ্শ কৰিব পাৰে বা বাখ্যা-বিশ্লেষণ আগবঢ়াব পাৰে তেনেবোৰ বস্তু বা ধাৰণাহে গুৰুত্বপূৰ্ণ। ঈশ্বৰৰ ধাৰণাটোক যিহেতু সেই আদৰ্শৰ মাজেদি বুজাব নোৱাৰি বা বুজিবও নোৱাৰি, সেয়েহে ঈশ্বৰৰ অস্তিত্ব মানি লোৱাটো হয় দুৰ্বল মনৰ পৰিচায়ক, নহয় এক ধৰণৰ ভ্ৰম। হিন্দু ধৰ্মৰ আওতাৰ ভিতৰত নাস্তিকতাৰ সংজ্ঞাটো বহুখিনি বেলেগ। সাধাৰণতে নাস্তিক বা নিৰীশ্বৰবাদী শব্দটো সমাৰ্থকভাৱে ব্যৱহৃত হয়। কিন্তু বৈদিক ধৰ্ম মতে নাস্তিকতাৰ লগত ভগৱানৰ কথাটো জড়িত নহয়। ভগৱানৰ অস্তিত্ব নমনা কোনো মানুহে যদি বেদৰ কৰ্তৃত্ব মানি চলো বুলি কয়, তেনেহলে তেওঁক নাস্তিক আখ্যা দিব নোৱাৰি। হিন্দু ধৰ্মৰ মাজৰ কেতবোৰ দাৰ্শনিক চিন্তাত ঈশ্বৰবিৰোধী অথবা ঈশ্বৰৰ অস্তিত্ব আওকাণ কৰা বহু উপাদান পোৱা যায়। কিন্তু তেনেবোৰ দৰ্শনে বেদৰ সৰ্বময় কৰ্তৃত্বক আওকাণ নকৰা বাবে নিৰীশ্বৰবাদী হৈও সেইবিলাক নাস্তিক নহয়। সৰল ভাষাত ক'বলৈ হ'লে বেদক মানি চলা যিকোনো দৰ্শন আস্তিক আৰু বেদক নমনা দৰ্শনহে নাস্তিক বুলি বিবেচিত। সংশয়বাদ বা অজ্ঞেয়বাদত বিশ্বাসী লোকসকলে ঈশ্বৰৰ ধাৰণাটোক পোনছাটেই নাকচ নকৰে। তেওঁলোকে ভাবে ঈশ্বৰৰ অস্তিত্বৰ কথাটো কোনো প্ৰকাৰে প্ৰমাণ কৰিব নোৱাৰি। সেয়েহে বিশেষ এটা পৰ্যায়ৰ পাছত ঈশ্বৰ আছে নে নাই এনেবোৰ কথাৰ লৈ সংশয়বাদীসকল বিশেষ উদ্ভিগ্ন হৈ নাথাকে। নিৰীশ্বৰবাদ, নাস্তিকতা আৰু সংশয়বাদক সনা-পোটা কৰি পেলালে স্পৰ্শকাতৰ বিষয়বোৰ সন্দৰ্ভত স্পষ্ট ধাৰণা কৰাটো অনাহকতে কষ্টসাধ্য হৈ উঠে।

আমাৰ আলোচনাৰ লক্ষ্য হ'ল হিন্দু ধৰ্মৰ মাজত থকা নিৰীশ্বৰবাদী আৰু নাস্তিক আদৰ্শৰ অনুসন্ধান। এই মুহূৰ্তত বৌদ্ধ ধৰ্ম বা জৈন ধৰ্মই ঈশ্বৰৰ সম্পৰ্কে পোষণ কৰা ধাৰণাটো সংক্ষেপত আলোচনাৰ মাজলৈ আনিলে আমাৰ এই বিষয়ত বহু কথা বুজাত সহায়ক হ'ব পাৰে। বহুতো লোকে কয় বৌদ্ধ ধৰ্মই বেদৰ কৰ্তৃত্ব আৰু ঈশ্বৰৰ অস্তিত্ব মানি চলা নাছিল। অৰ্থাৎ বৌদ্ধ ধৰ্ম হ'ল

নাস্তিকতাবাদ আৰু নিৰীশ্বৰবাদৰ সমাহাৰ। ইয়াৰ মাজত কিন্তু প্ৰথম কথাটোহে সম্পূৰ্ণকৈ সত্য, দ্বিতীয় কথাটোৰ সন্দৰ্ভত বিতৰ্কৰ অৱকাশ আছে। বৌদ্ধ আৰু জৈন ধৰ্মৰ বাহিৰেও এই সময়ছোৱাত আন বহুতো প্ৰতিবাদী ধৰ্মীয় পন্থ গঢ় লৈ উঠিছিল, প্ৰধানকৈ ব্ৰাহ্মণ্য ধৰ্মটোৰ জটিল আৰু ব্যয়বহুল যাগ-যজ্ঞৰ বিৰুদ্ধে। তেনে প্ৰায়বোৰ পন্থ-উপপন্থৰ দৰে বৌদ্ধ ধৰ্ময়ো বেদৰ কৰ্তৃত্বক সম্পূৰ্ণকৈ প্ৰত্যাখ্যান কৰিছিল। কিন্তু ঈশ্বৰৰ অস্তিত্বক লৈ ইমান স্পষ্ট আৰু কঠোৰ মত বৌদ্ধ ধৰ্মই লোৱা নাছিল। ঈশ্বৰৰ ধাৰণাটোয়ো বৌদ্ধ ধৰ্মৰ আদিকালছোৱাত বিশেষ গুৰুত্ব পোৱা নাছিল। অপ্ৰাকৃতিক শক্তিৰ প্ৰতি থকা তেওঁলোকৰ মনত কোমল মনোভাবৰ পৰা সেই কথা উপলব্ধি কৰিব পাৰি। তেনে শক্তিবোৰৰ গুণ আৰু সামৰ্থ্যৰ ক্ষেত্ৰত বৌদ্ধ ধৰ্ম একেবাৰে নিস্পৃহ আছিল। সেই উদাসীনতাৰ বাবে বৌদ্ধ ধৰ্মই ভগৱানৰ অস্তিত্বক সম্পূৰ্ণৰূপে উলাই কৰা বুলি বহু লোকে ভাবে। তদুপৰি কৰ্মফল আৰু জন্মান্তৰবাদৰ সন্দৰ্ভত হিন্দু ধৰ্ম আৰু ইয়াৰ প্ৰতিবাদত গঢ় লৈ উঠা বহুকেইটা ধৰ্ম পদ্ধতিৰ মাজত কিছু সাদৃশ্য চকুত পৰে।

সেই কালৰ জৈন সাহিত্যত প্ৰায় ৩৬৩ টা মতবাদৰ কথা উল্লেখ আছে। তাৰ ভিতৰত মুখ্য আছিল ক্ৰিয়াবাদ, অক্ৰিয়াবাদ, অজ্ঞানবাদ আৰু বিনয়বাদ। ক্ৰিয়াবাদত বিশ্বাসী লোকে ভাবে দুখ মানুহে নিজে সৃষ্টি কৰি লোৱা এক অনুভূতি। ভয় আৰু সং কাৰ্যৰ সমাহাৰেহে মানুহক এই আত্মসৃষ্টি দুখৰ পৰা মুক্তি প্ৰদান কৰিব পাৰে। অক্ৰিয়াবাদীসকলৰ মতে সুখ দুখ সকলো ভাগ্যৰ দ্বাৰা নিয়ন্ত্ৰিত। মানুহে নিজৰ প্ৰচেষ্টাৰে দুখক জয় কৰিব নোৱাৰে। অজ্ঞানবাদৰ কেন্দ্ৰীয় কথাটো হ'ল কোনো মানুহে তেওঁৰ অসম্পূৰ্ণ জ্ঞানৰ জৰিয়তে জীৱন আৰু জগত সম্বন্ধীয় সকলো মৰ্মকথা জানিব নোৱাৰে। বিনয়বাদৰ প্ৰবক্তাসকলৰ মতে মানুহৰ ধৰ্ম হ'ব লাগে কেতবোৰ নৈতিক অনুশাসনৰ দ্বাৰা নিজৰ কৰ্মক নিয়ন্ত্ৰণ কৰি ৰখাটো। এনে ধৰণৰ অনেক মতবাদে সেই সময়ৰ প্ৰতিবাদী ধৰ্মীয় পন্থ-উপপন্থবোৰক প্ৰভাৱিত কৰি ৰাখিছিল। সেয়েহে প্ৰতিটো দাৰ্শনিক চিন্তাতে আন কেতবোৰ আপাত দৃষ্টিত বিৰোধী চিন্তাধাৰাৰ প্ৰভাৱো পৰিলক্ষিত হয়।

সংভাৱে জীয়াই থাকি আনন্দ লাভ কৰা কথাটোৰ ওপৰত বৌদ্ধধৰ্মই বিশেষ গুৰুত্ব দিছিল। বুদ্ধদেৱে ভাবিছিল এনে ধৰণৰ জীৱন নিৰ্বাহে বহু লোকৰ জীৱনলৈ উপকাৰী আৰু আনন্দদায়ক উপাদান আনিব পাৰে। ভোগৰ আকংক্ষাক বুদ্ধ দৰ্শনে কাহানিও সদৰ্থক দৃষ্টিৰে চোৱা নাই। কিন্তু লগতে প্ৰাণপাত পৰিশ্ৰমৰ বিষয়টোকো এই দৰ্শনে জনপ্ৰিয় কৰিলে বিচৰা নাই। বুদ্ধৰ মতে এনেবোৰ পথে মানুহক মুক্তিৰ সোৱাদ প্ৰদান কৰিব নোৱাৰে। বুদ্ধই স্পষ্টভাৱে মধ্যম পন্থাৰ সৰ্বাত্মক গুৰুত্বৰ কথা কৈ গৈছে। গভীৰ দাৰ্শনিক আৰু অধিবিদ্যামূলক প্ৰশ্নৰ ক্ষেত্ৰত বুদ্ধই প্ৰদৰ্শন কৰিছিল চূড়ান্ত উদাসীনতা। বুদ্ধই ভাবিছিল ঈশ্বৰ আছে নে নাই বা জগতৰ চৰিত্ৰ শাস্ত্ৰ নে অশাস্ত্ৰ এইবোৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিলে অনাহুত বিতৰ্ক হয় আৰু লগতে সময়ৰো অপচয় হয়। যিহেতু

মানুহৰ হাতত এনেবোৰ প্ৰশ্নৰ সৰ্বজনগ্ৰাহ্য উত্তৰ নাই, সেয়েহে এনে প্ৰশ্নৰ উত্তৰ দিবলৈ তেওঁ ভীষণভাৱে অনীহা প্ৰকাশ কৰিছিল। এনে প্ৰশ্নৰ উত্তৰত বুদ্ধৰ পৰা তেওঁৰ শিষ্যগণে পাইছিল কেৱল মৌনতা। ড° শিৱনাথ বৰ্মনে লিখিছে কিদৰে বুদ্ধৰ এজন শিষ্য মালুক্যই তেওঁক এনে প্ৰশ্ন কৰাত তেওঁ কৈছিল-

“এজন মানুহ শৰবিদ্ধ হ'লে বন্ধু-বান্ধৱ আৰু পৰিয়ালবৰ্গই তেওঁৰ চিকিৎসা কৰিব খুজিব। কিন্তু মানুহজনে যদি কয়-‘যাৰ দ্বাৰা মই শৰবিদ্ধ হ'লোঁ, সেই মানুহজন কোন, তেওঁ কোন পৰিয়ালৰ, তেওঁ বামুণ নে শূদ্ৰৰ, ওখ নে চাপুৰ, তেওঁ কিহৰে কাঁড়পাত সাজিছিল- হেঁবিলাকৰ পৰা নহ'লকৈ চিকিৎসা কৰাবলৈ মই মান্তি নহওঁ।’ তেওঁক কোন ৰিণাম কি হ'ব? সেই আগতত মৃত্যু হ'ব। সেয়েহে মই মালুক্য, মোৰ দ্বাৰা যিখিনি প্ৰকাশিত হৈছে সেইখিনি প্ৰকাশিত নোহোৱাকৈয়ে থাকওক। যিখিনি প্ৰকাশিত হৈছে, সিয়েই যথেষ্ট।” (মৰ্ব্বি বিম নিকায়, মালুক্য সূত্ৰ)

এবাৰ পোঠাপাদ নামৰ এজন পৰ্যটকে বুদ্ধক জগতখন শাস্ত্ৰত নে অশাস্ত্ৰত, অসীম নে সসীম, মৃত্যুৰ পাছত জন্ম থাকে নে নাথাকে-এনে ধৰণৰ কিছুমান প্ৰশ্ন কৰাত বুদ্ধই মাথোঁ কৈছিল- ‘মই এই সম্পৰ্কে কোনো মন্তব্য নিদিওঁ।’ (দীঘনিকায়, পোঠাপাদ সূত্ৰ), (পৃষ্ঠা ১২৫)

সেয়েহে ড° বৰ্মনে ভাবিছে যে পোনপটীয়াকৈ ঈশ্বৰৰ অস্তিত্ব নাকচ কৰা নাছিল যদিও বুদ্ধই প্ৰকাৰান্তৰে নিৰীশ্বৰবাদৰ সমৰ্থক আছিল।

প্ৰখ্যাত ঐতিহাসিক ৰামচৰণ শৰ্মায়ো স্পষ্টভাৱে ব্যক্ত কৰিছে যে বৌদ্ধ ধৰ্মই বৌদ্ধিক আৰু সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰখনত এটা নতুন কৌতূহলবোধ আৰু সজাগতাৰ সৃষ্টি কৰিছিল। যিকোনো বস্তুকে আপাত দৃষ্টিতে গ্ৰহণ কৰি লোৱাৰ সময়ত মানুহে ল'ব লগা সাৱধানতাৰ বিষয়েও এই ধৰ্মই কৈ গৈছে। এটা পৰ্যায়লৈকে প্ৰথমৰপ্তাত কুসংস্কাৰ আৰু অন্ধবিশ্বাস নিৰ্মূল কৰাতো ই প্ৰত্যক ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছিল। যুক্তিবাদৰ বিকাশো ঘটিছিল সমান্তৰালভাৱে। তদুপৰি সৰ্বসাধাৰণ লোকে ব্যৱহাৰ কৰা পালি ভাষাত বৌদ্ধ ধৰ্মৰ বাণীসমূহ প্ৰচাৰিত হোৱাৰ বাবে, কম সময়তে এইবোৰে মানুহৰ হৃদয় স্পৰ্শ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। তদুপৰি ব্ৰাহ্মণ্য ধৰ্মৰ ব্যয়বহুল আৰু আড়ম্বৰপূৰ্ণ যাগ-যজ্ঞৰ অনুষ্ঠানৰ বিপৰীতে বুদ্ধই প্ৰচাৰ কৰা অহিংসাৰ কথাবোৰে অধিকাংশ মানুহৰে বুকুৰ নিভৃততম কোণত লুকাই থকা মানৱিক চিন্তাই চুই যোৱা বাবেও কম সময়তে এই ধৰ্মৰ প্ৰভাৱ সমাজত গভীৰ হৈ পৰিছিল। অৰ্থনৈতিক কাৰণতো বলি-বিধানৰ জৰিয়তে পশুধন নষ্ট কৰাতকৈ এইবোৰক কৃষিকৰ্মত লগোৱাটো সাধাৰণ মানুহে বেছি পছন্দ কৰিছিল। তেনে এক অৰ্থনৈতিক আৰু আধ্যাত্মিক চিন্তাৰ সম্মিলিত ৰূপৰ মাজেদিয়েই সেই যুগটোৱে সামন্ত যুগৰ প্ৰথম পৰ্যায়ত উপস্থিত হৈছিলগৈ।

বুদ্ধই আত্মাৰ বিষয়ে পোষণ কৰা ধাৰণাক ড° বৰ্মনে সুন্দৰভাৱে ব্যাখ্যা কৰিছে। 'বুদ্ধৰ অনাত্মবাদ বা নৈৰাত্মবাদ তেওঁৰ ক্ষণিকবাদী দৰ্শনৰেই পৰিণতি। বুদ্ধই আত্মাৰ ধাৰণা ত্যাগ কৰা নাছিল। কিন্তু প্ৰাণীৰ জন্ম, ক্ষয় আৰু মৃত্যুৰ পৰা বিচ্ছিন্ন এক শাস্ত্ৰত আত্মাৰ ধাৰণা উপনিষদত থকাৰ দৰে বুদ্ধৰ দৰ্শনত নাছিল। বুদ্ধই আত্মাৰ ধাৰণা গ্ৰহণ কৰিছিল বহু পৰিমাণে ব্যক্তিত্ব অৰ্থত। পৰিৱৰ্তনশীল জগতত স্থায়ী ব্যক্তিত্ব যিদৰে নাই, স্থায়ী আত্মাও সেইদৰে নাই। গান্ধীৰ পৰা দৈ, দৈৰ পৰা মাখন, মাখনৰ পৰা ঘিউ হয়। গতিকে গান্ধীৰ এটা আত্মাৰ অচল সত্তা নহয়। সেইদৰে স্বকীয়, শাস্ত্ৰ, আত্মা বুলিও এটা আত্মা নাই। বুদ্ধই পুনৰ্জন্মবাদ মানি লৈছিল, কিন্তু আত্মা এজনৰ শৰীৰৰ পৰা পৰিষ্কাৰ কৰা কথা স্বীকাৰ কৰা নাছিল। এটা চাৰুকিৰ পৰা আন এটা চাৰুকিৰ পৰা পূৰ্বৰ চাৰুকিটোৰ যিদৰে স্থানান্তৰ নঘটে, তেনেকৈ আত্মাৰ পৰিষ্কাৰ ঘটে।'

ওপৰৰ আলোচনাৰ পৰা স্পষ্ট হয় যে দাৰ্শনিক চিন্তাৰ আৰম্ভণি বৌদ্ধ ধৰ্মৰ সৃষ্টি নহ'লেও এই চিন্তাক যুক্তিবাদী আদৰ্শৰে প্ৰভাৱান্বিত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত বৌদ্ধ ধৰ্মৰ এক তাৎপৰ্যপূৰ্ণ ভূমিকা আছে। পোনপোটিয়াকৈ ক'বলৈ গ'লে বৌদ্ধ ধৰ্ম নাস্তিক আছিল আৰু প্ৰকাৰান্তৰে নিৰীশ্বৰবাদীও আছিল। কিন্তু বিষ্ণুদেৱ নিৰীশ্বৰবাদীৰ ভাষাত বৌদ্ধ ধৰ্মৰ ঈশ্বৰ চিন্তাক সংশয়বাদৰ আৱৰ্তৰ মাজতহে ৰখা দেখা যায়। এটা কথা কিন্তু অনস্বীকাৰ্য যে প্ৰাচীন কালত ঈশ্বৰৰ প্ৰতি উদাসীনতা প্ৰদৰ্শন কৰাৰ ক্ষেত্ৰত বৌদ্ধ ধৰ্ম আছিল অন্যতম। আমোদজনক কথা কালৰ গতিত এই ধৰ্মৰ প্ৰবৰ্তক বুদ্ধদেৱ হিন্দু ধৰ্মৰ বিষুৰ দশাৱতাৰ মাজত সোমাই পৰিল আৰু লগে লগে নিজ ধৰ্মৰো মহাযান পন্থীসকলৰ মাজত মূৰ্তিপূজাৰ জৰিয়তে ঈশ্বৰলৈ 'উন্নীত' হ'ল। ধৰ্ম আৰু ঈশ্বৰৰ সৰ্বগ্ৰাসী চৰিত্ৰৰ বিষয়ে হৃদয়ঙ্গম কৰিবলৈ হ'লে বৌদ্ধ ধৰ্মৰ এই ঐতিহাসিক ৰূপান্তৰৰ দিশটোৱে পাঠকসকলক বিশেষভাৱে সহায় কৰিব পাৰে।

জৈন ধৰ্মৰ জন্ম আৰু বিকাশৰ আৰ্থ-সামাজিক পটভূমিটো বৌদ্ধ ধৰ্মৰ লগত একে আছিল। প্ৰায় একে সময়তে দুয়োটা ধৰ্মৰ উদ্ভৱ হৈছিল। বৌদ্ধ ধৰ্মৰ দৰে জৈন ধৰ্ময়ো ব্ৰাহ্মণ্য ধৰ্মৰ জটিল যজ্ঞানুষ্ঠানৰ সজোৰ বিৰোধিতা কৰিছিল। বিশেষকৈ অহিংসাৰ ওপৰত বিশেষ গুৰুত্ব আৰোপ কৰা জৈন ধৰ্মই বলি-বিধানক তীব্ৰভাৱে গৰিহণা দিছিল। বৈদিক যুগৰ পুৰোহিতসকলক বহু জৈন শাস্ত্ৰই শানিত সমালোচনা আৰু তীব্ৰ ব্যংগৰ লক্ষ্য কৰি লৈছিল। জৈনসকলে আনকি গছ-গছনি, পৰ্বত-পাহাৰ, নদ-নদী আদি প্ৰকৃতিৰ কোনো বস্তুকে আঘাত কৰাৰ পৰা বাৰণ কৰিছিল। বৌদ্ধসকলৰ দৰে জৈন লোকসকলো প্ৰথমাবস্থাত পোনপোটিয়াকৈ নহলেও প্ৰকাৰান্তৰে নিৰীশ্বৰবাদী আছিল। কিন্তু আত্মাৰ অস্তিত্বক এই ধৰ্মৰ লোকে অতি সন্মানসহকাৰে গ্ৰহণ কৰিছিল। তেওঁলোকে বিশ্বাস কৰিছিল সজীৱ আৰু নিজীৱ সকলো বস্তুতে আত্মা বিৰাজমান। কৰ্মফল আৰু জন্মান্তৰবাদৰ ওপৰত তেওঁলোকৰ আছিল অটল বিশ্বাস। নিৰীশ্বৰবাদী চিন্তাক জৈন ধৰ্মই বেছিকৈ আঁতৰাই নিয়াত বিফল হ'ল। বৰং কম দিনৰ ভিতৰতে এই

ধৰ্মৰ বিশেষ বৈশিষ্ট্যবোৰ হিন্দু ধৰ্মৰ প্ৰভাৱত বিবৰ্ণ হৈ পৰিল। ব্ৰাহ্মণ্য ধৰ্মৰ গভীৰ প্ৰভাৱত পৰি জৈনসকলে হিন্দু দেৱ-দেৱীৰ মূৰ্তি পূজা আৰম্ভ কৰিলে আৰু কালৰ সোঁতত দুয়োটা ধৰ্মৰ মাজত থকা পাৰ্থক্যৰ সীমাৰেখাডাল অস্পষ্ট হৈ পৰিল। অনেক সময়ত হিন্দু ধৰ্মৰ বুকুৰ মাজতহে এই ধৰ্ম বাচি থকাৰ দৰে হ'লগৈ। বৌদ্ধ ধৰ্মৰ তুলনাত জৈন ধৰ্মত বস্তুবাদী চিন্তা বা নিৰীশ্বৰবাদী আদৰ্শৰ বিকাশ একেবাৰে নিশকতীয়া আছিল আৰু শেষত সিও অদৃশ্য হৈ পৰিল।

সৰ্বাত্মক বস্তুবাদৰ প্ৰথম প্ৰবক্তাজনৰ নাম আছিল অজিত কেশকম্বলী। তেওঁ বুদ্ধৰ সমসাময়িক চিন্তাবিদ আছিল। তদানীন্তন সমাজ ব্যৱস্থাক ব্যংগৰ মূল লক্ষ্য কৰি লোৱা অজিতে মানুহৰ চুলিৰে তৈয়াৰ কৰা এখন কম্বল নিজৰ দেহাত মেৰিয়াই লৈছিল। সেইবাবে তেওঁ জনাজাত হৈছিল 'কেশকম্বলী' হিচাপে। যাগ-যজ্ঞ আৰু তপস্যা সকলোৰে প্ৰয়োজনীয়তা অজিতে প্ৰত্যাখ্যান কৰিছিল। তেওঁৰ মতে মানুহৰ সৃষ্টি হৈছে চাৰিটা উপাদানৰ দ্বাৰা- মাটি, পানী, বায়ু আৰু অগ্নি। এই চাৰিটা উপাদান মানুহৰ মৃত্যুৰ লগে লগে পৃথিৱীত লীন হয়। মৃত্যুৰ পাছত কাৰোৰে অস্তিত্ব নাথাকে। কোনো এজন লোক জ্ঞানীয়েই হওঁক বা মুৰ্খই হওঁক, বলীয়েই হওঁক বা নিৰ্বলীয়েই হওঁক মৃত্যুৰে সকলোকে সমান কৰি দিয়ে। অজিতক বস্তুবাদী বা লোকাযতী দৰ্শনৰ মূল প্ৰবৰ্তক বুলি অধিকাংশ পণ্ডিতে অভিহিত কৰিছে। বৌদ্ধ ধৰ্মৰ কেতবোৰ গ্ৰন্থত অজিতৰ একাংশ অনুগামীৰ কথাও উল্লেখ আছে। তেওঁলোকৰ প্ৰতি বুদ্ধৰ মনোভাৱো বেছি সদৰ্থক নাছিল যেন অনুভৱ হয়। আনবোৰ পন্থৰ মানুহে বস্তুবাদী বা লোকাযতী দৰ্শনৰ অনুগামীসকলক ঘৃণাসহকাৰে উল্লেখ কৰালৈ চাই তেওঁলোকে সমাজত বেছি উচ্চ স্থান অধিকাৰ কৰিবলৈ সক্ষম হোৱা নাছিল যেন লাগে। কিন্তু তেওঁলোকৰ প্ৰভাৱ একেবাৰে সীমিত হৈ থকা নাছিল। বিশিষ্ট ঐতিহাসিক এ এল বছমে এইক্ষেত্ৰত অৰ্থশাস্ত্ৰ আৰু কামসূত্ৰৰ দৰে গ্ৰন্থত বস্তুবাদী আৰু ধৰ্মনিৰপেক্ষ চেতনাৰ এটা প্ৰভাৱ সহজে দৃশ্যমান বুলি কৈছে।

সম্পূৰ্ণভাৱে বস্তুবাদী দৰ্শনটোৰ নাম হ'ল লোকাযত বা চাৰ্বাক। লোকাযত শব্দটোৱে ই যে মানুহৰ মাজত প্ৰচলিত সেই কথাৰ আভাস দিয়ে। সাধাৰণ মানুহে চাৰ্বাক দৰ্শনৰ কথাবোৰৰ দ্বাৰা আকৰ্ষিত হয় বাবে ইয়াক লোকাযত দৰ্শন বুলি অভিহিত কৰা হয়। পৰিভাষিক দৃষ্টিকোণেৰে নিৰীক্ষণ কৰিলে স্পষ্ট হয় যে ভাৰতৰ বস্তুবাদী দৰ্শনৰ আলোচনাৰ সময়ত বিভিন্ন পণ্ডিতে এই দুয়োটা শব্দকে সলনা-সলনিকৈ ব্যৱহাৰ কৰিছে। একাংশ পণ্ডিতে কয় যে 'লোক' শব্দটো কেৱল মৰ্ত্যলোকৰ অৰ্থত ব্যৱহৃত হৈছে। চাৰ্বাকপন্থীসকলে যিহেতু মৰ্ত্যলোকৰ বাহিৰে পৰলৌকিক জগতখন অৰ্থাৎ স্বৰ্গ, নৰক আৰু পাতাল আদি ধাৰণাক বিশ্বাস নকৰে, সেইবাবেও এই দৰ্শনক লোকাযত দৰ্শন বুলি কোৱা হৈছে। অৰ্থাৎ ইহলোকৰ লগত সম্পূৰ্ণভাৱে জড়িত হৈ থকা কথাটোৱে এওঁলোকৰ নামকৰণৰ বিষয়টোক প্ৰভাৱান্বিত কৰিছিল। এই দৰ্শনটো আকৌ 'বাৰ্হস্পত্য দৰ্শন' নামেৰেও জনাজাত। বৃহস্পতি

নামৰ এজন ঋষিৰ নামৰ পৰাই এইটো নামৰ উদ্ভৱ হৈছিল। এই বস্তুবাদী বা জড়বাদী দৰ্শনটোৰ বিষয়ে বিতংভাৱে একো পোৱা নাযায়। ভাববাদী দৰ্শনৰ পণ্ডিতসকলে নিজৰ স্বার্থ সুৰক্ষিত কৰি ৰখাৰ বাবে জড়বাদী দৰ্শনৰ সমগ্ৰ পুথি পাঁজি ধ্বংস কৰিছিল বুলি বহু গৱেষক পণ্ডিতে কৈ গৈছে। আন আন দৰ্শনৰ গ্ৰন্থবোৰত উল্লেখ কৰা অংশবোৰৰ পৰাহে লোকায়াত দৰ্শনৰ বিষয়ে সম্যক ধাৰণা কৰিব পাৰি। উদাহৰণস্বৰূপে জৈন ধৰ্মৰ এজন পণ্ডিত মণিভদ্ৰ পুৰীয়ে তেওঁৰ 'সৰ্বধৰ্ম সমুচ্চয়' নামৰ পুথিখনত লিখিছে কিদৰে লোকায়াতী দৰ্শনে শাসক শ্ৰেণী আৰু সাধাৰণ প্ৰজাৰ মাজত কোনো প্ৰভেদ নাৰাখে। তদুপৰি ধনী-দুখীয়াৰ মাজৰ পাৰ্থক্যকো এই দৰ্শনে পাৰ্যমানে আঁওকাণ কৰিব খুজিছিল। সেইবাবে এই জড় দৰ্শন সাধাৰণ মানুহৰ মাজত জনপ্ৰিয় হোৱাটো শাসকগোষ্ঠীয়েও বিচৰা নাছিল আৰু পুৰোহিত শ্ৰেণীটোৱেও সৰ্বতোপকাৰে বাধা প্ৰদান কৰিছিল। মাধৱাচাৰ্যই প্ৰণয়ন কৰা 'সৰ্বদৰ্শন সংগ্ৰহ' নামৰ পুথিখনত এই দৰ্শনৰ কিছু আলোচনা হৈছে। এই পুথিয়েও সেই দৰ্শনকে বিৰোধিতা কৰিছিল আৰু তেনে বিৰোধী লেখাৰ মাজতে এই দৰ্শনৰ আভাস পৰোক্ষভাৱে পোৱা যায়।

লোকায়াতী সকল আছিল সম্পূৰ্ণভাৱে নিৰীশ্বৰবাদী আৰু নাস্তিক। তেওঁলোকে ঈশ্বৰৰ অস্তিত্বক প্ৰত্যক্ষভাৱে নাকচ কৰিছিল আৰু আত্মাৰ ধাৰণাকো ব্যংগ কৰিছিল। পায়াসি নামৰ এজন বস্তুবাদী লোকৰ উক্তিye তেওঁলোকৰ আত্মা সম্পৰ্কীয় ধাৰণা স্পষ্ট কৰিব পাৰে। তেওঁ কৈছিল- 'এজন মানুহক জীয়াই জীয়াই এটা কলহত সুমুৱাই দিয়া আৰু কলহটোৰ মুখখন বন্ধ কৰা। মানুহজনৰ যেতিয়া মৃত্যু হ'ব, তেতিয়া কলহটোৰ মুখখন খুলি তাত কিবা দেখা নেকি চাবা। যদি মৃতকৰ দেহৰ পৰা আত্মা ওলাই অহা দেখা নোপোৱা, তেতিয়া বুজিব যি আত্মাৰ অস্তিত্বহীনতাৰ ই এক প্ৰমাণ।' লোকায়াতী সকলৰ বিষয়ে ড. শিৱনাথ বৰ্মনে তেওঁৰ 'ভাৰতীয় চিন্তা' গ্ৰন্থত লিখিছে- 'লোকায়াতীসকল আছিল প্ৰতিবাদী দাৰ্শনিক। ভাৰতীয়সকলৰ বহু সন্মানীয় বেদসমূহক তেওঁলোকে মাথোন অস্বীকাৰ কৰাই নাছিল; তেওঁলোকে এই পৰ্যন্ত কৈছিল যে ভণ্ড, ধূৰ্ত, নিশাচৰ লোকৰ দ্বাৰা এই গ্ৰন্থাৱলী ৰচিত (ত্ৰয়োবেদস্য কৰ্তাৰো ভণ্ড, ধূৰ্ত, নিশাচৰঃ)। গতিকে এই কথাত আচৰিত হ'বলগীয়া একো নাই যে মনুৱে তেওঁৰ স্মৃতিত লোকায়াত দৰ্শনক 'পাষণ্ড দৰ্শন' বুলি অভিহিত কৰিছে।' (পৃষ্ঠা ২৪১)

ৰামায়ণ, মহাভাৰত আদি মহাকাব্যতো লোকায়াতী দৰ্শনক তীৰ্থকভাৱে সমালোচনা কৰা বা নিন্দা কৰা বহু শ্লোক দৃষ্টিগোচৰ হয়। অৰ্থাৎ সকলো ভাববাদী কবি, সাহিত্যিক দাৰ্শনিক আৰু পণ্ডিত এই দৰ্শনৰ উত্থান আৰু জনপ্ৰিয়তাত শংকিতও হৈছিল আৰু ক্ষোভিতও হৈছিল। ভাৰতীয় আন্তিক দৰ্শনে লোকায়াতী দৰ্শনক আসুৰিক বা অসুৰৰ দৰ্শন বুলিও অভিহিত কৰিছে। তেওঁলোকৰ মাজৰ একাংশ পণ্ডিতৰ মতে 'চৰ্ব' নামৰ এটা অসুৰৰ পৰাই এই দৰ্শনৰ জন্ম হৈছে। এই চৰ্ব অসুৰ আকৌ বিৰোচন বুলিও জনাজাত। ছান্দোগ্য উপনিষদত বিৰোচনৰ কথা বিশেষভাৱে উল্লেখ আছে।

সেইখন পুথিত প্ৰজাপতিয়ে বিৰোচনক কৈছে পানীত দৃষ্টি হোৱা বিৰোচনৰ ছাঁটো হৈছে তেওঁৰ অমৰ আত্মা। প্ৰজাপতিৰ পৰা বিৰোচনে এই শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিছে আৰু লগৰ অসুৰক দীক্ষা দিয়ে। তাৰ পৰাই চাৰ্বাক মতৰ উদ্ভৱ হৈছে বুলি কিছু দাৰ্শনিক পণ্ডিত আধুনিক কালত কৈছে। বহুতে আকৌ কৈছে যে চাৰ্বাক নামৰ এটা ঋষিৰ পৰা এই শব্দ বা মতৰ উদ্ভৱ হৈছে। আন এচাম পণ্ডিতে সেই দৰ্শন অধ্যয়ন কৰা প্ৰথম ছাত্ৰজনৰ নাম চাৰ্বাক বুলি কৈছে। অৱশ্যে উপযুক্ত সমালৰ অভাৱত গৱেষণাৰ মাধ্যমেদি প্ৰকৃত সত্য উদ্ধাৰ কৰাটো সম্ভৱ হৈ উঠা নাই।

চাৰ্বাক দৰ্শনে নিজৰ অস্তিত্ব দৃষ্টিগোচৰ হোৱা বস্তুকে প্ৰামাণ্য সত্য বুলি গ্ৰহণ কৰে আৰু কাৰণ বা অনুমানৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি কোৱা কথাবোৰকে অসত্য আৰু ছিধাছিধি নস্যাৎ কৰে। সন্দেহাতীত জ্ঞানৰ গৰ্ভত কাৰণ হ'লে ইন্দ্ৰিয়গ্ৰাহ্য অনুভৱৰহে একমাত্ৰ দৰকাৰ। কেৱল অস্তিত্বৰ ভিত্তিত একো কথা ক'ব নোৱাৰি। অনুমানৰ যথার্থতা বিচাৰি চাৰ্বাকৰ যুক্তি দাঙি ধৰিবলৈ গৈ প্ৰসিদ্ধ দাৰ্শনিক পণ্ডিত ড. গিৰীশ বৰুৱাই তেওঁৰ 'ভাৰতীয় দৰ্শন'ত 'এভুমুকি' গ্ৰন্থত লিখিছে- 'ওপৰত কোৱা হৈছে যে সকলো দৃষ্টান্ত অভিজ্ঞতালৈ নহ'লৈকে ব্যাপ্তি স্থাপন কৰিব নোৱাৰি। কিন্তু এইটো কৰাটোও অসম্ভৱ। কাৰণ কোনো এটা কথাৰ সকলো দৃষ্টান্তৰ অভিজ্ঞতা পোৱা কোনোপধ্যেই সম্ভৱ নহয়। সেইবাবে ব্যাপ্তি বোলা কথাটো এক নিৰর্থক কথা। ব্যাপ্তিক শব্দাদি প্ৰমাণৰ দ্বাৰাও পাব নোৱাৰি, কাৰণ শব্দাদি প্ৰমাণেও আমাক যথেষ্ট জ্ঞান দিব নোৱাৰে। আকৌ আমি কিছুমান সামান্য স্বভাৱ (class characters) সদায় একেলগে থকা দেখিলেও (উদাহৰণ : ধুমত্ব আৰু ব্যহিত্ব) তাৰ পৰা এটা সামান্যৰ বিতৰ্কৰা সকলো বিশেষ দৃষ্টান্ত যেন অন্য এটা সামান্যৰ সকলো বিশেষ দৃষ্টান্তৰ লগত সম্বন্ধ আছে সেই বিষয়ে ক'ব নোৱাৰোঁ। কাৰণ নেদেখা দৃষ্টান্তবোৰৰ স্বৰূপ জ্ঞান আমাৰ সামান্য জ্ঞানৰ পৰা হ'ব নোৱাৰে। চাৰ্বাকসকলে প্ৰকৃতিৰ একৰূপতা নিয়মকো বিশ্বাস নকৰে। সেইদৰে কাৰণতা সূত্ৰও অৰ্থাৎ কাৰণ কাৰ্যৰ সামান্য সম্বন্ধও তেওঁলোকৰ বাবে এক অসম্ভৱ কথা।

দুটা ঘটনা সদায় ঘটি থকা দেখিলেও সিহঁতৰ মাজত যে কাৰণ সম্বন্ধীয় বা অন্যান্য কিছুমান সামান্য সম্বন্ধ আছে সেই কথা ভাবিব নোৱাৰি। তদুপৰি সদায় একেলগে থকা দুটা ঘটনা বা বস্তুৰ মাজত থকা উপাধিক আমি বহুত সময়ত উলাই কৰি যাওঁ, যাৰ ফলত ব্যাপ্তি জ্ঞান দোষমুক্ত হয়। উদাহৰণস্বৰূপে আমি জুইৰ জ্ঞানৰ পৰা ধোঁৱাৰ জ্ঞান নাপাবও পাৰোঁ। কাৰণ জুই আৰু ধোঁৱা একেলগে দেখোঁতে আমি কেঁচা খৰিৰ উপাধিক মন কৰা নাছিলোঁ, যিটো সকলো জুইৰ দৃষ্টান্তৰ লগচত নাখাটিবও পাৰে (উদাহৰণস্বৰূপে লোৰ বস্তুত থকা জুই)। এতেকে ব্যাপ্তিৰো যিহেতু স্থাপন কৰিব নোৱাৰি, তাৰ পৰা অনুমান কৰাটো এক অসম্ভৱ কথা। এইটো ঠিক যে অনুমানে আমাক বহুত সময়ত সঁচা জ্ঞান দিয়ে। কিন্তু তাৰ পৰা অনুমানে যে আমাক সদায় সঁচা জ্ঞান দিব সেই কথা ধৰি লোৱাটো ভুল হ'ব। এতিয়া প্ৰশ্ন

হ'ল চাৰ্বাকসকলে সঁচাকৈ অনুমানক প্রকৃত প্রমাণ নহয় বুলি কয় নে? চাৰ্বাকসকলে যে অনুমানক বিশ্বাস নকৰে এই কথা প্রধানকৈ মাধৱে কৈছে। মাধৱৰ চাৰ্বাকসকলৰ প্রতি ভাল ভাব নথকা হেতু তেওঁ চাৰ্বাকসকলে অনুমান নমনা বুলি কৈছে। আচলতে চাৰ্বাকসকলে অনুমান নমনা নহয়। ইয়াৰ পৰিৱৰ্তে ক'ব পাৰি যে চাৰ্বাকসকলেহে ভাৰতৰ প্ৰথম তাৰ্কিক। এই কথা আমি তলৰ কথাখিনিৰে প্ৰমাণ কৰিব পাৰোঁ।

বুদ্ধঘোষই চাৰ্বাক দৰ্শনক 'বিতণ্ডা বাদসখ' বুলিছে। 'সখ'টো এটা পালি ভাষাৰ শব্দ, যিৰ অৰ্থ 'শাস্ত্ৰ'। বিতণ্ডা আৰু বাদ দুয়োটা অনুমানৰ লগত জড়িত শব্দ। অৱশ্যে বৌদ্ধসকলে এই দুটা শব্দক মিছা যুক্তিৰ অৰ্থত ব্যৱহাৰ কৰিছে আৰু চাৰ্বাকসকলে যে মিছা যুক্তিৰ পৃষ্ঠপোষকতা প্ৰমাণ কৰিবৰ বাবে বুদ্ধঘোষে তেওঁলোকৰ দৰ্শনৰ 'বিতণ্ডা বাদ' দৰ্শন বুলিছে। বহুতে 'লোকায়ত' শব্দটোক এই 'বিতণ্ডা-বাদ'ৰ স্তৰত জড়িত কৰে।

'শুক্ৰ নীতিসাৰে' নাস্তিক দৰ্শন যুক্তি তৰ্কত বৰ চহকী বুলি কৈছে। চাৰ্বাকসকলে ঈশ্বৰ বা বেদৰ বিৰুদ্ধে সফল ধ্বংসনীয় যুক্তিকে পোষণ কৰা নাছিল। তেওঁলোকে 'স্বভাৱবাদ' সূত্ৰৰ সদৰ্থক যুক্তি দাঙি ধৰিছিল। এইবোৰ কথা ক'বলৈ চাৰ্বাকসকলে অনুমানৰ আশ্ৰয় নলৈ কিহৰ আশ্ৰয় লৈছে?

কৌটিল্যই তেওঁৰ 'অৰ্থশাস্ত্ৰ'ত চাৰ্বাক দৰ্শনক 'আত্মীক্ষিকী' বুলিছে, যাৰ অৰ্থ তৰ্কবিদ্যা। মেদাতিথিয়েও চাৰ্বাকসকলৰ তৰ্কবিদ্যা আছে বুলি কৈছে। মনুৰে উল্লেখ কৰা 'হেতুশাস্ত্ৰ' আৰু 'হেতুক' শব্দয়ো চাৰ্বাক দৰ্শনৰ তৰ্কবিদ্যাক সূচাইছে। মনুৰ মতে, যিসকলে বেদ নামানে তেওঁলোকৰহে যুক্তি তৰ্ক থাকে আৰু তেওঁলোককহে নাস্তিক বোলা হয়। 'ভাগৱত পুৰাণ'তো 'হেতুক' শব্দৰ উল্লেখ আছে- যি চাৰ্বাক দৰ্শনক সূচাইছে।

কুল্লুকভট্টই চাৰ্বাকসকলক 'বেদবিৰোধী তৰ্ক ব্যৱহাৰিণঃ' আখ্যা দিছে। অন্যান্য আন্তিক দৰ্শনতকৈ চাৰ্বাকসকল বেছি যুক্তিবাদী যেন লাগে। কাৰণ অন্যান্য আন্তিকবাদীসকলে যুক্তিবাদক প্ৰশ্নই দিছে যদিও ইয়াৰ দ্বাৰা আচল সত্য উদ্ঘাটন নহয় বুলি কৈছে। তেওঁলোকৰ মতে একমাত্ৰ বেদেহে আমাক আচল সত্য দিব পাৰে। এতেকে আন্তিকসকল দাৰ্শনিক বিচাৰত একেবাৰে সমালোচনাশূন্যক নহয়।

বহুতে চাৰ্বাকসকলক কুতৰ্কবাদী বুলি ক'ব খোজে। আন্তিক দাৰ্শনিকসকলে এওঁলোকক কুতৰ্কবাদী বুলি এইবাবেই কয়, যিহেতু এওঁলোক বেদবিৰোধী। তদুপৰি চাৰ্বাকসকলে স্বৰ্গ, মুক্তি, আত্মা, ঈশ্বৰ আদিৰ বিশ্বাস নকৰা বাবে এওঁলোকক এই আখ্যা দিয়া হয়। কিন্তু সেইবোৰক উলাই কৰা বাবেই তেওঁলোকক কুতৰ্কী বোলাৰ কোনো যুক্তি থাকিব নোৱাৰে।

অনুমানৰ ক্ষেত্ৰত চাৰ্বাকসকলৰ আচল অভিমত এই কথাখিনিৰে বুজিব লাগিব: চাৰ্বাকসকলে অনুমানৰ দ্বাৰা অলৌকিক জগতৰ বস্তুবোৰকহে জানিব নোৱাৰি বুলি কৈছে। আত্মা, ঈশ্বৰ,

আকাশ (ইথাৰ), মুক্তি আদি অলৌকিক জগতৰ বস্তু, এইবোৰ অনুমানৰ দ্বাৰা আছে বুলি ক'ব নোৱাৰি। অনুমানৰ দ্বাৰা লৌকিক জগতৰ বস্তুবোৰ আছে বুলি ক'ব পাৰি। যিটো অনুমান প্ৰত্যক্ষৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত সেইটোহে আচল অনুমান।

লোকায়তী দৰ্শনৰ অনুৰাগীসকলে অনুমানতকৈ প্ৰত্যক্ষ প্ৰমাণৰ ওপৰত অধিক গুৰুত্ব দিয়াৰ বহুতো বাস্তৱধৰ্মী কাৰণ আছে। সেই কালছোৱাত ধৰ্ম ব্যৱসায়ী পুৰোহিতসকলৰ মাজৰ একাংশই স্বৰ্গ, আত্মা, পৰমাত্মা আদি বিমূৰ্ত ধাৰণাৰে সাধাৰণ লোকক ত্ৰাসিত কৰি ৰাখিছিল। তেওঁলোকে কৈছিল যে একমাত্ৰ আডম্বৰপূৰ্ণ আৰু ব্যয়-বহুল যাগ-যজ্ঞৰ অনুষ্ঠান আৰু অন্যান্য ঈশ্বৰোপাসনাৰ জটিল পদ্ধতিৰ যোগেদিহে সাধাৰণ নৰমনিচে তেনেবোৰ ধাৰণাক উপলব্ধি কৰিব পাৰিব। ঈশ্বৰ আৰু সাধাৰণ লোকৰ মধ্যভোগী হিচাপে কমনিৰ্বাহ কৰি কেৱল পুৰোহিতবিলাকে সাধাৰণ মানুহক মোক্ষ প্ৰাপ্তিৰ দিশলৈ লৈ যাব। মধ্যভোগীসকলৰ সকলো ব্যাখ্যা আছিল অনুমানভিত্তিক আৰু সেই অনুমানক তেওঁলোকে শোষণৰ অস্ত্ৰ হিচাপে মুকলিকৈ ব্যৱহাৰ কৰিছিল। সেইবাবে চাৰ্বাকপন্থীসকলে অনুমানৰ দ্বাৰা প্ৰতাৰণাৰ ফল পতা কাৰ্যবোৰক বিৰোধিতা কৰিছিল।

বাক বা বচনৰ পৰা প্ৰকৃত জ্ঞান লাভ কৰা সম্ভাৱনীয়তাৰ কথা লোকায়তীসকলে নুই কৰিছিল। সেয়েহে বেদৰ লগত তেওঁলোকৰ তীব্ৰ বিৰোধ। কাৰণ শ্ৰুতি সাহিত্যৰ অংশ হিচাপে বেদৰ শ্লোক বা স্ততিগীতবোৰে কোনো প্ৰকৃত জ্ঞানৰ দুৱাৰ মুকলি কৰিব নোৱাৰে। তেওঁলোকে মুকলিকৈ ঘোষণা কৰিছিল বেদৰ শ্লোকবোৰ কেৱল সাধাৰণ মানুহক প্ৰবঞ্চনা কৰিবলৈহে ৰচিত হৈছিল। তদুপৰি বেদত থকা শ্লোকবোৰৰ অৰ্থ ভাঙিবলৈ হ'লে কোনো মানুহে অনুমানক জলাঞ্জলি দিব নোৱাৰে। অনুমান প্ৰণালী বা পদ্ধতি যিহেতু নিজেই বহু বিসংগতিৰে ভৰপূৰ, গতিকে তাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি ৰচিত শ্লোকবোৰো অশুদ্ধ। ড° গিৰীশ বৰুৱাই পূৰ্বোক্ত গ্ৰন্থত পুনৰ কৈছে- 'আন্তিক দাৰ্শনিকসকলে এইদৰে চাৰ্বাকসকলক গালি পাৰিছে যদিও, এওঁলোকে বেদৰ অপ্ৰামাণ্য বেছ সুন্দৰ যুক্তিৰে প্ৰতিপন্ন কৰিছে। এওঁলোকে কয় বেদ অসত্য, কাৰণ বেদে লৌকিক জগতৰ বিষয়ে যিবোৰ কথা কৈছে, সেইবোৰেই মিছা। অলৌকিক জগতৰ কথা প্ৰশ্নলৈকে নাহে। উদাহৰণস্বৰূপে বেদৰ কোনো ঠাইত কোৱা হৈছে যে পুত্ৰেষ্টি যজ্ঞ কৰিলে পুত্ৰ লাভ কৰিব নোৱাৰে। এতেকে বেদৰ অন্য এঠাইত কোৱা যেনে অগ্নিহোত্ৰ যজ্ঞ কৰিলে স্বৰ্গলৈ যাব পাৰি এই কথা কেনেকৈ বিশ্বাস কৰা যায়। আকৌ অগ্নিহোত্ৰ যজ্ঞৰ কথা তিনি ঠাইত তিনি ৰকমে কোৱা আছে, যেনে- কোনো এঠাইত কোৱা হৈছে যে অগ্নিহোত্ৰ যজ্ঞ সূৰ্য্যোদয়ৰ আগতে কৰিব লাগে, আকৌ কোনো ঠাইত কোৱা হৈছে যে ইয়াক গধূলি কৰিব লাগে। এই পৰস্পৰবিৰোধী কথাবোৰে অপ্ৰামাণ্যকেই প্ৰমাণ কৰে। সেইদৰে কোনো ঠাইত কোৱা হৈছে যে সুত্ৰৰ প্ৰথম শ্লোকটো তিনিবাৰ উচ্চাৰণ কৰিব লাগে, আকৌ কোনো ঠাইত কোৱা হৈছে যে সুত্ৰৰ শেষ শ্লোকটোহে তিনিবাৰ উচ্চাৰণ কৰিব লাগে। এই

কথাবোৰত ব্যাখ্যাত দোষ নিহিত আছে। সেইদৰে বেদৰ বিভিন্ন কথাবোৰৰ মাজত সামঞ্জস্যও বৰ কম (অসম্বাদী)। এইবোৰ যুক্তিৰ দ্বাৰা চাৰ্বাকসকলে বেদৰ বিৰোধিতা কৰা সংগততা আছে। সেইবাবে বেদবোৰ যে ব্ৰাহ্মণ বা ঋষিসকলৰ জীৱিকা নিৰ্বাহৰ উপায় সেই কথা বহুত সময়ত বিশ্বাস কৰিবৰ মন যায়।’

লোকায়তী বা চাৰ্বাকসকলৰ দাৰ্শনিক ভিত্তিটো আছিল বস্তুবাদ বা জড়বাদ। পাশ্চাত্যৰ জড়বাদৰ লগত ই আখৰে আখৰে মিলি নগ'লেও বহু ক্ষেত্ৰত মিল আছিল। জগতৰ সকলো বস্তু চাৰিভূত অৰ্থাৎ পৃথিৱী, পানী, অগ্নি আৰু বায়ুৰে তৈয়াৰী বুলি বিশ্বাস কৰা লোকায়তীসকলে আকাশক ভূত বুলি নাভাবিছিল। প্ৰত্যক্ষ কৰিব নোৱাৰি বাবে ইয়াৰ অস্তিত্বহীনতাৰ ওপৰতহে তেওঁলোকে জোৰ দিছিল। তেওঁলোকে ভাবে জৈৱিক পদাৰ্থবোৰো এই ভূতৰ দ্বাৰাই নিৰ্মিত। মন, আত্মা আদিৰ সূক্ষ্ম দ্ৰব্যবোৰ উক্ত চাৰিভূতৰ বিশেষ সংমিশ্ৰণৰ ফলত তৈয়াৰ হৈছে বুলি তেওঁলোকৰ ধাৰণা। সাধাৰণতে মানুহৰ চেতন্যক আত্মা নামৰ এটা দ্ৰব্যৰ গুণ বুলি ধৰা হয়। কিন্তু চাৰ্বাকসকলে আত্মাক চেতন্যৰ অংশ বুলি ধৰাতকৈ শৰীৰৰ অংশ বুলিহে ধৰে। অৰ্থাৎ অভৌতিক আত্মাক প্ৰত্যাখ্যান কৰি ভৌতিক আত্মাকহে এটা পৰ্যায়লৈকে তেওঁলোকে মানি লয়। ড° গিৰীশ বৰুৱাই এই কথাখিনি সুন্দৰভাবে ব্যাখ্যা কৰিছে।

‘আগতে কৈ অহা হৈছে যে চেতন্য উপৰুক্ত চাৰিভূতৰ সমাহাৰত ৰচিত হয়। সেই ভূতবিলাকক প্ৰত্যেকতে বেলেগ এই চেতন্য নাথাকে, ঠিক তেনেকৈ পৃথিৱী, পানী, জুই আৰু বায়ুতো চেতন্য বেলেগ বেলেগ নাথাকে। আকৌ একেটা বস্তুৱেই হয়তো বেলেগ বেলেগ অৱস্থাত বেলেগ বেলেগ গুণ উৎপন্ন কৰিব পাৰে, সেইদৰে দেহতো বেলেগ বেলেগ অৱস্থাত চেতন্যাদি বেলেগ বেলেগ গুণ উৎপন্ন হ'ব পাৰে। এতেকে গুড়ত উৎপন্ন হোৱা সুৰাৰ দৰে চেতন্যও দেহৰ এটা অপলক্ষ্যগহে (epi-phenomenon)’ (পৃষ্ঠা ১৭০-১৭১)

লোকায়তী দাৰ্শনিকসকলে আৰু কয় যে ভূত সংহতিৰ ফলত হোৱা জগত সৃষ্টিৰ বাবে ঈশ্বৰৰ নিচিনা নিমিত্ত বা কাৰ্যক্ষমী কাৰণৰ প্ৰয়োজন নাই। জগত সৃষ্টিৰ অন্তৰালতো এই দৰ্শনে কোনো উদ্দেশ্য দেখা পোৱা নাই। জগতৰ বিৱৰ্তন হৈছে যান্ত্ৰিকতা আৰু আকস্মিকতাৰ সন্মিলিত প্ৰভাৱত। কেৱল দৃশ্যমান জগতক বিশ্বাস কৰা আৰু অদৃশ্য, অব্যক্ত আৰু সৰ্বব্যাপৰত ঈশ্বৰক প্ৰত্যাখ্যান কৰা চাৰ্বাকসকলক বহুতে বিশুদ্ধ বাস্তৱবাদী বুলিও অভিহিত কৰে। বহু পণ্ডিতে কয় যে ভাৰতীয় আন্তিক দৰ্শনত ঈশ্বৰৰ ধাৰণাটো সৃষ্টি হৈছে বৈদিক দেৱতাৰ পৰা। কিন্তু বেদত যিবোৰ দেৱতাৰ কথা উল্লেখ আছে, তেওঁলোক দৰাচলতহে মানুহহে। আনকি পূৰ্বতে মানুহ আৰু পাছলৈ দেৱতাৰ শাৰীলৈ উত্তৰণ হোৱা লোকক মৰুং বুলি জনা যায়। চাৰ্বাকসকলে ঈশ্বৰকো বিৰোধিতা কৰিছে আৰু

বেদকো বিৰোধিতা কৰিছে। কিন্তু ঈশ্বৰ নমনা বাবে তেওঁলোক বেদবিৰোধী বুলি অভিহিত কৰাটো যুক্তিসংগত নহয়। ঈশ্বৰ আৰু বেদক প্ৰত্যাখ্যান কৰাৰ যুক্তিবোৰ চাৰ্বাকসকলৰ ক্ষেত্ৰত ভিন্ন।

অধিকাংশ ভাৰতীয় দৰ্শনতে মুক্তি বা মোক্ষ লাভৰ কথাটো লগত কেৱল শাৰীৰিক মৃত্যুৰ কথাটোৱেই নাথাকে বৰং থাকে আত্মাৰ মুক্তিৰ প্ৰশ্নটো। লোকায়তীসকলে আত্মাক গুৰুত্ব নিদিব বাবে এই ধৰণৰ মুক্তিৰ কথাটোও তেওঁলোকৰ দৃষ্টিত অবাঞ্ছনীয়। দুখ নিবাৰণৰ ক্ষেত্ৰতো এইটো দৰ্শনৰ অত্যন্ত যথেষ্ট বাস্তৱমুখী। সম্পূৰ্ণভাৱে যন্ত্ৰণা নিৰসন চাৰ্বাকসকলৰ মতে সম্ভৱপৰ নহয়। দুখৰ তীব্ৰতা হ্রাস কৰাটোহে সকলোৰ বাবে হ'ব লাগে। তদুপৰি দুখ প্ৰাপ্তি হ'ব লাগে মানৱ জীৱনৰ অন্যতম লক্ষ্য। সন্ন্যাস বা বানপ্ৰস্থৰ কথা ভবাটো চূড়ান্ত বাতুলতাৰ লক্ষণ। চাৰ্বাক দৰ্শনে সন্ন্যাসৰ কথাটোক ফলৰ শাহ এৰি বাৰকৈ তৰল লগত ৰিজাইছে। কাঁইটে বিন্ধিৰ বুলি ভাবি থাকি মাছ নোৱাৰা বা গোলাপ ফুল নিছিঙাটো চাৰ্বাকসকলৰ মতে অৰ্থহীন কথা। তদুপৰি ভিখাৰীয়ে খুজিব বুলি ভাত নৰন্ধাকৈ থাকিলে নিজেহে লক্ষ্যপ্ৰাপ্তিৰ পৰিব লাগিব। বাস্তৱধৰ্মী কথা-বতৰাৰে সমৃদ্ধ হৈ থকা এই দৰ্শনে ভাবে দুৰ্বৰ ৰৌ-বৰালিতকৈ ওচৰৰ পুঠি-খলিহনাই ভাল। সেইদৰে কাঁইলে মৌৰা চৰাই হৈ পেখম ধৰাতকৈ আজি কপৌ হোৱাই ভাল বুলি চাৰ্বাক দৰ্শনৰ চিন্তাবিদসকলে স্পষ্টভাৱে কৈছে। অৰ্থাৎ যি কামে মানুহক সুখ বা আনন্দ প্ৰদান কৰে, সেই কামেই উত্তম। দুখ দিয়া কামবোৰ তেওঁলোকৰ দৃষ্টিত অত্যন্ত গৰ্হিত। সেইবাবে লোকায়ত দৰ্শনত বিশ্বাসীসকল সুখবাদী (Hedonist) বুলি আন্তিক দাৰ্শনিকসকলৰ দ্বাৰা সমালোচিত হয়।

ড° গিৰীশ বৰুৱাই তেওঁৰ পূৰ্বোক্ত গ্ৰন্থত জড়বাদী দৰ্শনত বিশ্বাসীসকলৰ বিষয়ে আৰু কিছু গুৰুত্বপূৰ্ণ কথা কৈছে। তেওঁৰ মতে- ‘ভাৰতীয় দৰ্শনত সচৰাচৰতে পোৱা চাৰি পুৰুষাৰ্থৰ দুটাকহে চাৰ্বাকসকলে মানি লয়। এই দুই পুৰুষাৰ্থ হ'ল অৰ্থ আৰু কাম। চাৰ্বাকসকলে যিহেতু মৃত্যুকৈ মুক্তি বুলি ধৰে (মৰণম্ এৱ অপবৰ্গঃ'- বৃহস্পতিসূত্ৰ), এতেকে মৃত্যু কেতিয়াও মানুহৰ পুৰুষাৰ্থ হ'ব নোৱাৰে। কাৰণ মৃত্যু কোনোৰে নিবিচাৰে। ধৰ্মশাস্ত্ৰবোৰে উল্লেখ কৰা ধৰ্ম বুলিও কোনো বস্তু নাই বুলি চাৰ্বাকসকলে কয়। এতেকে মানুহে মাত্ৰ অৰ্থ আৰু কামহে বিচাৰিব লাগে। অৱশ্যে চাৰ্বাকসকলে কামকহে একমাত্ৰ পুৰুষাৰ্থ বুলি ধৰে। অৰ্থ ইয়াক লাভ কৰিব পৰা উপায়হে।

চাৰ্বাকসকলে বৈদিক যাগ-যজ্ঞ সম্পাদন অলাগতিয়াল বুলি কয়। কাৰণ স্বৰ্গ আৰু নৰক বুলি যিহেতু কোনো কথা নাই, এতেকে বৈদিক যাগ-যজ্ঞ কৰাৰো কোনো অৰ্থ নাই। শৰাধ-বিধি আদি কাৰ্যবোৰত চাৰ্বাকসকলে হাঁহে। কাৰণ তেওঁলোকৰ মতে শ্ৰদ্ধত দিয়া পিণ্ডক কেতিয়াও মৃত ব্যক্তিয়ে খাব নোৱাৰে। এজন মানুহ দুৰত থাকিলে ঘৰত ভাত বাঢ়ি দিলে ওপৰ মহলৰ মানুহৰ ভোক গুচিব জানো! যজ্ঞ বা পূজাত বধ কৰা জন্তুবোৰ যদি স্বৰ্গলৈ যায়, তেন্তে আমিও আমাৰ আপোনজনক দেখোন স্বৰ্গলৈ পঠিয়াবৰ বাবে

বলিদিব পাৰোঁ!

চাৰ্বাকসকলৰ মতে নৈতিকতাক বাদ দি ধৰ্ম থাকিব নোৱাৰে। চাৰ্বাকসকলে কয় যে নৈতিকতা নিহিত থাকে সুখ আহৰণত। এতেকে সুখ আহৰণৰ সকলো প্ৰকাৰ কামেই ধৰ্মীয়কাম। গুৰুভক্তি, মূৰ্তিপূজা, নাম-কীৰ্তন, যজ্ঞ-কৰ্ম আদি ধৰ্মীয় কৰ্ম হ'ব নোৱাৰে।'

দেখা যায় একধৰণৰ সুখবাদী দৰ্শন আৰু ভোগবাদী জীৱনধাৰাৰ মাজত আৱদ্ধ হোৱা বাবে লোকায়তীসকল আন আন দৰ্শনিকৰ হাতত তীব্ৰভাৱে সমালোচিত। সমালোচিত বুলি ক'লে দৰাচলতে ভুল হ'ব। গ্ৰীক চিন্তাৰ এপিকুৰিয়ানসকল সৰ্বত্ৰে নিন্দিত হৈছিল, প্ৰাচীন ভাৰত চাৰ্বাকসকল ঘৃণাৰ পাত্ৰ হৈছিল। আন সকলো আস্তিক দৰ্শন বিৰোধিতাৰ বাবেও বহু লোকৰ মনত লোকায়তী দৰ্শন বিষয়ে নেতিবাচক মনোভাৱ ঘনীভূত হৈছিল। পৰম্পৰাগত ইতিহ্যক বিৰোধিতা কৰিলেই প্ৰতিবাদী মতাদৰ্শটো অশুদ্ধ বুলি গাৱাটো অযুক্তিকৰ। ড বৰুৱাই কৈছে বেদৰ কথাবোৰক সন্দেহ কৰা বাবেও জড়বাদীসকল অন্যায় বলি হ'ব নালাগে। বেদক সকলো কথা মানৱ জীৱনৰ সেৱক মত কেতিয়াও হ'ব নোৱাৰে। তেওঁ আৰু উল্লেখ কৰিছে যে গীতায়ো দ্বিতীয় অধ্যায়ৰ ৪২, ৪৩, ৪৪ আৰু ৪৫ নং শ্লোকত বেদৰ বিপক্ষে বহু কথা কৈছে। কিন্তু গীতাক কোনেও নেতিবাচক মনোভাৱেৰে সমালোচনা নকৰাৰ কথাও তেওঁ স্পষ্ট কৰি দিছে। চাৰ্বাক দৰ্শনৰ অনুপস্থিতিয়ে হয়তো আনবোৰ ভাৰতীয় দৰ্শনক আৰু বেছি কু-সংস্কাৰ আৰু অন্ধবিশ্বাসৰ গেৰেকনিত সুমুৱালেহেঁতেন বুলি ভবাৰ খল আছে। তদুপৰি এচাম পাশ্চাত্যৰ দাৰ্শনিকে ভাৰতীয় দৰ্শন কেৱল বহস্যবাদৰ আওপূৰণি খুঁটিতে বন্ধা বুলি কোৱা কথাষাৰ অধিক মান্য হৈ উঠিলেহেঁতেন, যদিহে এই বস্তুবাদী দৰ্শনে এক ভিন্নসূৰী চিন্তাৰ দুৰাৰ নুখুলিলেহেঁতেন। এই দৰ্শনক সকলো ভাৰতীয় আস্তিক দৰ্শনে সমালোচনা কৰালৈ চাই এটা সময়ত ইয়াৰ গভীৰ প্ৰভাৱৰ কথা বুজিব পাৰি। ভাৰতীয় সমাজ চেতনাত নতুন চিন্তা উদ্ৰেক কৰাৰ ক্ষেত্ৰত চাৰ্বাক দৰ্শনে বহু কৃতিত্ব দাবী কৰিব পাৰে।

প্ৰাচীন ভাৰতীয় সমাজত চাৰ্বাকসকলৰ মাজত দুটা গোট দেখিবলৈ পোৱা গৈছিল। এটা গোট যদি স্থূল আৰু নিৰ্বিচাৰ সুখপ্ৰাপ্তিত গুৰুত্ব দিছিল, আনটো গোট কিন্তু সুখ-আনন্দ প্ৰাপ্তিৰ পথছেৱাত কোনো অমৰ্জিত আচৰণ প্ৰদৰ্শন কৰা নাছিল। এওঁলোকে ৬৪ কলাৰ কৰ্মণৰ মাধ্যমেৰে মৰ্জিতভাৱে সুখপ্ৰাপ্তিৰ বাটত খোজ পেলাব পাৰে বুলি বিশ্বাস কৰিছিল। তদুপৰি এইটো গোট কেৱল নিজৰ আনন্দৰ কথা কে নাভাবি সমাজৰ অন্য লোকৰ সুখৰ কথাও কৈছে। এচাম লোকায়তীয়ে বজাকে ঈশ্বৰ বুলি ভাবিবলৈ কৈছিল, কিয়নো এনে কৰিলে সমাজত শৃংখলা ৰক্ষা

কৰাত সুবিধা হ'ব পাৰে। ড বৰুৱাই সঠিকভাৱে দেখুৱাইছে যে জনপ্ৰিয় অসমীয়া আপুৰ্বাক্য (আগতে চাউল কঠা, তাৰ পাছতহে হৰি কথা)টোৰ ওপৰতো সেই দৰ্শনৰ প্ৰভাৱ স্পষ্ট। কাৰণ পেটত গামোচা বান্ধি লৈ কোনোৱে ঈশ্বৰোপসনা বা ধৰ্মচৰ্চা কৰিবলৈ আগ্ৰহী নহয়। ধৰ্মকে আদি কৰি সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ কথাবোৰ মানুহৰ জীৱনলৈ আহি পৰে ক্ষুধা নিবাৰণৰ পাছতহে। তদুপৰি এলাহ আৰু কৰ্মবিমুখতাক চাৰ্বাক দৰ্শনে কাহানিও সমৰ্থন জনোৱা নাই। কৰ্মী আৰু যোগ্য লোকেহে বসুন্ধৰা ভোগ কৰিব পাৰে কথাটোতো এই দৰ্শনৰ কিছু প্ৰভাৱ নথকা নহয়। মানুহৰ ঐতিহ্য জীৱনৰ উত্তৰণৰ বাবে আৰু লগতে অন্ধবিশ্বাস-কু-সংস্কাৰৰ অন্ধকূপৰ পৰা নিষ্কৃতি পোৱাৰ বাবে চাৰ্বাক দৰ্শনে জনপ্ৰিয় কৰা কেতবোৰ চিন্তা সময়ৰ সোঁতত এতিয়াও বিৰণ হৈ পৰা নাই। সামগ্ৰীকভাৱে নিৰীক্ষণ নকৰি কেৱল নিৰীশ্বৰবাদী আৰু নাস্তিকতাবাদী চিন্তাৰ বাবে এই দৰ্শনক আৱেগিকভাৱে আক্ৰমণ কৰাটো সহজ। কিন্তু সেই আৱেগিক প্ৰক্ৰিয়াত এই দৰ্শনৰ হিতকাৰী উপাদানসমূহো অন্তৰ্ধান হৈ পৰে। তেনে হ'লেই নিৰ্মোহ আৰু নিৰপেক্ষ সত্যানুসন্ধানৰ পথটোলৈ বহু গতিবোধক আহি পৰে। এক নিৰলস আৰু যুক্তিপূৰ্ণ প্ৰচেষ্টাৰ জৰিয়তেহে লোকায়তী দৰ্শনৰ মূল গতি-প্ৰকৃতি আৰু প্ৰভাৱৰ কথাবোৰ বিশ্লেষণ কৰিব পাৰি।

অৱশ্যে লোকায়ত দৰ্শনৰ কেৰোণো আছিল কিছু। ইন্দ্ৰিয়গ্ৰাহ্য নহ'লেই অস্তিত্বহীনতাৰ পিনলৈ ঠেলা চাৰ্বাক দৰ্শনৰ ভক্তসকলে মানুহৰ মন, চেতনা আৰু বিবেকৰ প্ৰকৃত শক্তি উদঘাটন কৰাত কিছু পৰিমাণে ব্যৰ্থ হ'ল। কেতবোৰ মানৱীয় গুণ যে চিৰশাস্ত হৈছে সেই কথাও এই দৰ্শনে আওকাণ কৰিবলৈ ল'লে। বিশেষকৈ মানুহৰ নৈতিকতাৰ প্ৰশ্নটোত এনেবোৰ দুৰ্বলতা জিলিকি উঠিছিল। স্থূল ভোগবাদী আদৰ্শৰ চক্ৰবেহুত সোমাই পৰা বাবে বৰ্তমান সময়ত ঋণাত্মকভাৱে ব্যৱহৃত এটা শ্লোকে (যাৰজ্জীৱেৎ সুখং জীৱেৎ ঋণং কৃত্বা ঘৃৎ পিবেৎ) সমগ্ৰ চাৰ্বাক দৰ্শনৰ মূল পৰিচয়মূলক বৈশিষ্ট্য হৈ পৰিল। অৱশ্যে এইক্ষেত্ৰত কিছু আস্তিক দাৰ্শনিকৰ কটু সমালোচনা আৰু অপ্ৰায়জনীয় কুৎসা বটনায়ো কাম কৰিছিল। তথাপি এইটো কথা কোনেও অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰে যে প্ৰাচীন ভাৰতীয় আওপূৰণি চিন্তাৰ মাজত চাৰ্বাক দৰ্শনে কৌতূহলবোধ আৰু যুক্তিবাদৰ এটা আধাৰ নিৰ্মাণ কৰিছিল। আপাত দৃষ্টিত খুব ধৰ্মপ্ৰায়ণ যেন লগা বহু ভাৰতীয় লোকৰ মনত ধৰ্ম আৰু ঈশ্বৰ সম্বন্ধে এতিয়াও সন্দেহৰ ভাব নথকা নহয়। নিজৰ পৰিয়াল বা সমাজত মিলাপ্ৰীতিৰে থকাৰ স্বার্থত তেওঁলোকৰ মাজৰ বহুতে কথাবোৰ মুখ ফুটাই নকয়। কিন্তু সেইসকল লোকৰ চেতনাত অন্তঃসলিলাৰ দৰে বৈ থকা সেই সংশয়বাদী মনোভাৱৰ মূল উৎস যে প্ৰাচীন ভাৰতৰ চাৰ্বাক দৰ্শন, সেই কতাক কোনেও নুই কৰিব নোৱাৰে।

ময়ূৰ বৰা : অসমীয়া জাতীয়তাবাদী ভাবধাৰাৰ বিশিষ্ট লেখক আৰু চিন্তাবিদ।

'Living a thousand years in a life time'- Youth of Northeast India under Transition

♦ Dr. Kaustubh Deka

What is Northeast India? An innocuous yet complex question. Is it essentially a 'political entity' composed of eight states and bound together by a status of 'official recognition' from the state? Or is it a region perceived as the 'last remaining enchanted frontier' in India to be approached with a mixed feeling of awe and fear, (pictured in popular culture as either a land of extreme peace or violence)? For a start, it is a region where South Asia ends and Southeast Asia begins, a region located at the tri-junction of South, East and South East Asia. Although it contains a mere 3.6 percent of country's total population with only 7.6 percent of land area it occupies a significant status when it comes to cultural richness with highly diverse terrain and society with tremendous ethnic, religious, and linguistic diversity. Most importantly, it is a richness crucial from the perspective of ecology and geopolitics as well. In the past couple of decades North East India has emerged as an important field of research bringing together different disciplinary lenses. Bodies of work have brought new ways of understanding the region's history, politics, culture, society, ecologies and issues of development. The region over the years have received extraordinary attention from the state as well, especially in the light that the region is the only territory of India in which a ministry (MDoNER) looks after

matters relating to the planning, execution and monitoring of development projects. At the same time, however, the continuous use of draconian laws like AFSPA against non-state armed groups has resulted in extensive brutality. With these contradictions, the region remains one of the poorer performers in country's developmental indexes besides continuing to be one of the most politically volatile zones. How to make sense of these developments that are seemingly contradictory?

A critical missing narrative

When you are away from your homeland, the morning newspapers becomes your window into the lands left behind. At times a nondescript news in some random corner the papers gets etched into your memory, shaking you up time and again. This was one such occasion on a winter morning sometime back: A young person had appeared for an Indian Army Recruitment Rally in Tezpur, Assam. Exhausted, perhaps malnourished, he collapsed on the ground midway. Only to be trampled to death by the hundreds of other equally needy, equally desperate runners, who kept running over his fallen body. Another life lost without the slightest murmurs. Something surely must be really wrong with our times and our societies! Drowned in the tropes and meta narratives of 'social conflicts', 'justice' and 'rights', have we somewhere lost the perspective to truly understand our

own regions? The call of the hour here is to look into the missing narrative.

Author Anirban Ghosh's recently lamented that "no body creates a narrative around climate change." ('The Great Unraveling: Climate Change and the Unthinkable', Penguin, 2018). Coming from a state like Assam most of our sensibilities are in a way attuned to a spectre of conflict and devastations. A state laced with the wrath of nature accompanied by brutality of men on men. These days grim images of flood devastated Assam keeps appearing on our TV screens, news paper pages, social media portals ((although regrettably little on the 'national' forums). From the flooded plains to the bloodied streets, a thread of despair often binds the collective life in Assam. Perhaps it is time for us to develop a narrative of conflict from our shared experiences of these various kinds of tragedies, seemingly disparate yet critically connected.

As per data more than 40 percent of Assam's land surface is susceptible to flood damage. Floods that alters landscapes, displaces populations and creates insecurities. In the long run, conflicts thrive on mutual insecurity, suspicion and antagonisms between social groups. In what looks like a near surreal acknowledgement of this sordid reality, the official portal of Assam State Disaster Management board calls the flood as 'an annual event in the State of Assam.' Floods need to

be seen not only as a natural catastrophe but as a recurring social phenomena in Assam, silently but irreparably shaping up the social, cultural, political contours of the state for the past several decades. As per government records, the flood prone area in Assam is four times the national mark, 39.58 % against 10.2 % for the whole of India. An official report of the State Water Resource Department states that 3,88,476 hectares of land was lost to erosion between 1954-2012 at an annual rate of 8,000 hectares. This means the displacement of 90,000 families living in 2534 villages. Let us now place alongside this staggering figure another equally disturbing piece of statistics. Northeastern India that boasts nearly 44 percent of the country's dense forests, and contains one of the most bio-diverse areas in the world has lost approximately 548,440 hectares of tree cover—more than 3 percent—from 2001 through 2012 as per the data of Global Forest Watch (GFW). This was around 65 percent of the country's forest loss and it happened in a region that comprises just 7 percent of its land area.

These two set of disasters are crucially connected. As more and more people are moving away from river banks, due to erosion and loss of cultivable lands, complex migration patterns are emerging within the region. Given the volatile identity discourse in the region, violent conflicts over the issue of 'rightful ownership' over natural resources have come up fast. This has become a story of entrapment scripted in much blood and tear not only of people from their surrounding environment but also of entrapment of people from people. In this context one can draw from Stockholm based Social

Anthropologist B.G. Karlsson's fine book "Unruly Hills-Nature and Nation in India's Northeast" (Berghan Books, 2011) where he examines how India's northeast has gradually turned into a 'resource frontier', most of the conflicts in post colonial northeast being related to issues of resource control and the growing inability of the people to interact meaningfully to the ecological habitat. Besides, the very test of one being an 'indigenous' is increasingly seen as a capacity to command one's natural habitat as more and more there is a growing understanding, as environmental anthropologist and historians like Gunnel Cederlof and Kalayanakrishnan Sivarama krishnan tells us that 'varieties of nationalism are mediated and constructed through reference to the natural' (Ecological Nationalisms: Nature, Livelihoods, and Identities in South Asia, Seattle: University of Washington Press, 2016).

An exodus significant

Consequently, when in the northeast we are in the grip of a frenzied discourse of 'illegal' migration or influx of outsiders, what has been quietly but steadily taking place is a substantial outmigration. An exodus of some of the best amongst us. Young people from the eight states are coming in ever larger numbers and making certain niche for themselves in this city that has developed a reputation for hostility and racist intolerance. Statistics shows that it is a ever growing exodus. According to reports, the annual average increase in the number of migration is around 15 percent in last five years. Delhi is one of the most preferred destinations for North-East migrants with almost half the percentage of the migrants moving

to the Capital city alone.

Besides the student population a large number of working population from the region have been migrating to the metro cities too. Studies shows that working population from the northeast are engaged more in the tertiary sectors like the service industry. Another unique feature of the northeast migration is that unlike the migration form other 'low income' states, bulk of the migratory population from the northeast region is not seasonal in nature or not in the category of 'short term' migrants (defined as 6-9 months). One explanation is that compared to the migrants from other parts of India, the migrants from North East are from better economic and educational backgrounds. Thus the migration is mostly aspirational with some instances of *forced conditions*. They result from a combination of push and pull factors. One of the key push factor for young people leaving the Northeast region remains the question of employment, the lack of the avenues in the region, specially in the professional service sectors. Decades of conflicts and violence, have paradoxically co-existed alongside the aspirational zeal of the youth for a 'good life.' Only the articulations of these have changed with the opening up of the economy and betterment of communication channels across regions. Conflicts then started acting as a prominent push factor for young people leaving the region.

Migration from the Northeast to other parts of India has taken place for decades, although given the distances and dramatic cultural differences those migrating mostly travelling to be trained in Indian bureaucracy and for tertiary education. This has changed dramatically in the last decade as more and more people leave the

Northeast to work, and also study often supported by this work, in other parts of India. A survey released by the North East Support Centre and Helpline in early 2011 puts the number of migrants outside the Northeast at 414,850.1010. The same report cites a 12-fold increase in migration out of the Northeast from 2005 to 2011.

Networks of Solidarity and trust

American social scientist Charles Tilly says that trust as a social resource becomes primary when people move from one place to another. Perhaps in the context of high level of discrimination faced by the people of the region trust based networks of solidarity amongst people from the region has become crucial and relevant. Various surveys on discrimination against Northeast people in the Delhi-NCR region puts the percentage of the people having experience of discrimination of some form at an alarming percentage of over seventy percent. Almost all the cases cited in these studies are cases of discrimination on the ethnic/racial ground and the major cause against such discrimination, according to the studies are prejudices and lack of understanding of the Northeast. In this light, one has seen strong emergence of support networks for people from the northeast in the form of NGOs and other civil society groups in Delhi. The government too seem to have accepted the logic of tapping into the repository of community trust and social capital as there have been initiatives like separate government helpline for

people from the region as well as special recruitment drive of Delhi police to induct personals from the northeast states 'for better handling of crimes against people hailing from the region.'

Positive take aways?

One hopes that just as the experience of coming outside for study and work exposes us to the structures of intolerance like racism and prompts and empowers us to 'speak up', it will also makes us understand the importance of the virtue of justice. In seeking justice for ourselves in 'hostile' cities, we cannot deny it in our own homes. The respect and just recognition that we seem in the cities needs to be extended to our backyards, to our own 'migrants', minorities, marginalised and yes to the women. Paradoxically it was Delhi which being the much needed Archimedean point (the hypothetical vantage position), has made possible the imagining and envisioning of a resurgent yet inclusive northeast. When northeast has become a house divided into hundred sections, life and living in the metros have made possible the strengthening of friendships across community, tribe, ethnicity amongst the thousands of its migrants living here. A perceptive friend had once commented, no matter how much we oppose the centre and despise it, in the end it is Delhi only that brings us together, shapes our relationships, moulds our love lives. I think it brilliantly captures the tragedy and yet the outshining beauty in our migrant

lives. A quick example that invokes hope is that some of the best experiments and new trends being initiated in art, culture, film making etc in the region are being initiated by a generation that is gradually returning to their home bases after being enriched with substantial years of experience outside.

An ordinary university student in Assam is neither a rebel nor a conformist, but perhaps she is both. An attempt needs to be made to understand the coexistence of the seemingly contradictory narratives of protest and participation in the unfolding socio-political discourse in the Northeast region through the body of its youth, one of its most articulate partakers. In the last two decades or so, the growing sway of a globalised worldview on the region's youths/students is fairly discernible. The last two decades have transformed the NER in ways incomprehensible to a previous generation. Consequently alongside the long standing narrative of neglect an emerging narrative of participation is felt too in the region. Politics now has to make space for the emergent aspirations and ambitions of its participants; it has to evolve into a platform for voicing the grievances, frustrations and demands of the lots whose regional/local reality is often deemed below their 'globalised' aspirations. A youth centric approach that is ecologically sensitive and sustainable is the need of the hour.

References :

- Bengt G. Karlsson, *Unruly Hills. A Political Ecology of India's Northeast*, Berghahn Books, 2011.
 Charles Tilly, *Trust and Rule*, Cambridge University Press, 2005
 Gunnell Cederlof and Kalayanakrishnan Sivarama Krishnan (Ed.). *Ecological Nationalisms: Nature, Livelihoods, and Identities in South Asia*, Seattle: University of Washington Press, 2006

Dr. Kaustabh Deka: Assistant Professor, Department of Political Science, Dibrugarh University

ভাৰত, অসম : প্ৰসাৰিত দৃষ্টিৰে

♦ ড° নমিতা ডেকা

চন্দ্ৰবংশীয় ৰজা বজ্জা বজ্জা দুগুপ্তৰ ঔৰসত শকুন্তলাৰ গৰ্ভত ভৰতৰ জন্ম হৈছিল। বজ্জা হৈছিল কৰ্মমুনিৰ আশ্ৰমত। নিজে ৰজা হৈ প্ৰবল প্ৰতাপে বজ্জা সকলো ৰজাকে পৰাজিত কৰি সৰ্বভৌমত্ব লাভ কৰিছিল। বিজ্জা ৰাজৰ তিনি কন্যাক বিবাহ কৰাই তেওঁ সুখেৰে ৰাজত্ব চলিছিল। যমুনা নদী, সৰস্বতী নদী আৰু গঙ্গাৰ পাৰত ভৰত ৰজাই ব্ৰহ্মেশ্বৰ, তিনিশ আৰু চাৰিশ অশ্বমেধ যজ্ঞ সম্পন্ন কৰিছিল। তদুপৰি তেওঁ অগ্নিষ্টোম, অতিৰাত্ৰ, উক্খ্য, বিশ্বজিৎ আৰু সহস্ৰ বাজপেয় যজ্ঞ সম্পন্ন কৰিছিল বুলি জনা যায়। ভৰত ইমানেই প্ৰতাপী ৰজা আছিল যে তেওঁ নিজ পৰাক্ৰমেৰে সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষ নিজৰ অধীনলৈ আনি শাসন কৰিছিল। মহাপ্ৰতাপী ৰজা ভৰতৰ নামেৰেই ভাৰতবৰ্ষ নামৰ উৎপত্তি হয়। বৰ্তমানৰ ভাৰতবৰ্ষ ২৯ খন ৰাজ্য আৰু সাতখন কেন্দ্ৰীয় শাসিত ভূখণ্ডৰে গঠিত। ভাৰতবৰ্ষ— এটি মহান ঐতিহ্যপূৰ্ণ নাম। ভৰতৰ উল্লেখৰে কবি আনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱাই অসম সাহিত্য সভাৰ যট্ৰিংশ অধিবেশনৰ সভাপতি হৈ তেওঁৰ অভিভাষণত এনেদৰে কৈছে, “...এই শক্তিমান ৰজাজনৰ নেতৃত্বত গঢ়ি উঠা বিশাল ভাৰতবৰ্ষৰ নৈয়ে নৈয়ে বৈ গ’ল মানৱ সভ্যতাৰ অমৃতলহৰী বৈদিক সাহিত্যৰ ধ্বনি তৰঙ্গ। সেয়েহে আজিও আমি গঙ্গা, যমুনা, গোদাবৰী, সৰস্বতী, নৰ্মদা, সিন্ধু, কাবেৰী আদিক সুঁৱৰি থাকো। এতিয়াও আমি মৃতদেহ সংকাৰ কৰিবলৈ একেৰা মাটি চাৰি চুকে চাৰিটা তামৰ পইচা দি ভৰতৰ পৰা কিনি লওঁ। কাৰণ এইখন ভাৰতবৰ্ষ, ইয়াৰ জন্মদাতা ভৰত।” এনেবোৰ কথাই প্ৰতিপন্ন কৰে ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ ঐক্যবোধ। সেয়ে এখন বিশাল দেশ হৈও ভাৰত একতাৰ ডোলেৰে বান্ধ খাই আছে।

এইখন ভাৰতৰ পূৰ্ব খণ্ডৰ সূৰ্য্য উঠাৰ দেশ— অসম। শৌৰ্য্য-বীৰ্য্য, ঐতিহ্যপূৰ্ণ গৌৰৱময় দেশ অসম। পৌৰাণিক গ্ৰন্থ, শাস্ত্ৰ, ইতিহাস সকলোতে বৰ্ণিত হৈছে অসমৰ গৌৰৱমণ্ডিত কাহিনী, বৈচিত্ৰ্যপূৰ্ণ অতীত গৰিমা। ৰামায়ণৰ-মহাভাৰতৰ বুকুতো লিপিবদ্ধ হৈছে অসমৰ নাম, অসমৰ কীৰ্তি। চৰিতপুথি, বুৰঞ্জীসমূহত অসম তথা অসমৰ জাতীয় জীৱন সম্পৰ্কে সংৰক্ষিত বিৱৰণে অসমৰ গৌৰৱৰ কথাৰে ঘোষণা কৰে। ড° বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাই অসম সম্পৰ্কত কৈছে, “অসম ভাৰতৰ সীমামূৰীয়া দেশ। এই দেশৰ এপিনে সৰ্বভাৰতৰ লগত প্ৰাচীন যুগৰে পৰা সম্বন্ধ আছে; অন্যপিনে

চীন, ভোট, তিব্বত, নেপাল, ব্ৰহ্ম-শ্যাম দেশৰ লগত পুৰণিকালৰে পৰা নিৰৱচ্ছিন্ন সংযোগ চলি আহিছে। ভগদত্ত, আনকি মধ্যযুগৰ গৌড় ওড্ৰাদি কলিঙ্গ কৌশলপতি শ্ৰীহৰ্ষৰ দিনতো এই দেশবোৰৰ কিছু অংশ অসমৰ অন্তৰ্ভুক্ত আছিল। গতিকে অসম দেশ আৰ্য্য, দ্ৰাবিড়, কিৰাত, নিষাদ বিবিধ জাতি আৰু বহু সংস্কৃতিৰ মিলন ক্ষেত্ৰ। এই মিশ্ৰণৰ ফলত সৰ্বভাৰতীয় ধৰ্ম আৰু সাধনাই অসমত এক অভিনৱ ৰূপ লৈছে। ভাৰতৰ সংস্কৃতিৰ প্ৰতিনিধি স্বৰূপে অসমে চীন-মঙ্গোলীয় জাতিৰ মাজত পুৰণিকালৰে পৰা আৰ্য্য ভাৰতীয় ধৰ্ম, সভ্যতা প্ৰচাৰ কৰি আহিছে।” এই অসম দেশ উত্তৰ-পূব ভাৰতৰ কেন্দ্ৰবিন্দু হোৱাৰ লগতে ই উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ দুৱাৰমুখ। ইতিহাসে এই কথা প্ৰতীয়মান কৰে যে বিভিন্ন যুগত হিমালয়ৰ সিপাৰৰ দক্ষিণ তথা দক্ষিণ-পূব এছিয়াৰ পৰা অহা প্ৰব্ৰজনকাৰীৰ বসতিস্থল হৈ পৰিছিল এই অসমভূমি। সেইদৰে পশ্চিমৰ পৰা অহা জনগোষ্ঠীসমূহেও অসমলৈ আহি থিতাপি লৈছিল। সেয়ে বৈচিত্ৰপূৰ্ণ দেশ অসম।

মহাভাৰতত এই কথা উল্লেখ আছে যে প্ৰাগজ্যোতিষপুৰৰ ৰজা নৰকাসুৰৰ পুত্ৰ ভগদত্তই কৌৰৱৰ হৈ যুদ্ধ কৰে। ভগদত্তই অৰ্জুনক বধ কৰাৰ মানসেৰে পিতৃদত্ত অমোঘ বৈষ্ণৱাঙ্ক প্ৰয়োগ কৰে যদিও শ্ৰীকৃষ্ণই সেই অস্ত্ৰ নিজে বুকু পাতি লোৱাত সি বৈজয়ন্তীমালা হৈ তেওঁৰ বন্ধত শোভিত হয়। সেই সময়তে অৰ্জুনে পৰমাত্মহীন ভগদত্তক অৰ্ধচন্দ্ৰ বাণৰ সহায়ত বধ কৰে। ভগদত্তই যুদ্ধ কৰিবলৈ যাওঁতে তেওঁৰ লগত যোৱা সৈন্যসকলৰ গাৰ বৰণ আছিল সোণবৰণীয়া। বহল চেপেটা মুখমণ্ডলৰ, হেলনীয়া চকুৰে আৰু পাতল দাড়ি-গোফেৰে এই লোকসকল আছিল মংগোলীয় নৃ-গোষ্ঠীৰ কিৰাত। ইয়ে অসমত থকা মংগোলীয় নৃ-গোষ্ঠীৰ প্ৰাচুৰ্য্যৰ কথাকে সূচায়। ৰামায়ণতো ‘দুপ্তাস্থা নৰক নাম দানৱ’ বুলি সুগ্ৰীৱে নৰকাসুৰৰ কথা উল্লেখ কৰিছে। বিষ্ণুপুৰাণতো এই নৰকৰ উল্লেখ আছে। যোগিনীতন্ত্ৰ, কালিকাপুৰাণতো এই ভূখণ্ডৰ উল্লেখ আছে। ড° নগেন শইকীয়াই কৈছে, “বৃহত্তৰ অসমীয়া সংস্কৃতিৰ মাজৰ পৰা যিদৰে আমাৰ বিভিন্ন নৃ-গোষ্ঠী তথা ভাষাগোষ্ঠীসমূহৰ অৱদান বিশিষ্ট কবিৰ নোৱাৰি, তেনেভাৱে ভাৰতীয় সাংস্কৃতিক প্ৰমূল্য আৰু সাংস্কৃতিক উৎকৃষ্ট সম্পদবোৰে

বেলেগ হৈ চাব নোৱাৰি। এই দুয়ো প্ৰকাৰৰ সাংস্কৃতিক সম্পদসমূহৰ সংশ্লেষিত ৰূপেই অসমীয়া সংস্কৃতি। অসমীয়া সংস্কৃতি সেইবাবেই ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ অংশ হৈয়ো ই নিজ বৈশিষ্ট্যৰে উজ্জ্বল আৰু নিজা বৈশিষ্ট্যৰে উজ্জ্বল হৈয়ো ই ভাৰতীয়। এক কথা ক’বলৈ গ’লে অসমীয়া জাতি, ভাষা আৰু সংস্কৃতি— অসমীয়া হৈয়ো ভাৰতীয় আৰু ভাৰতীয় হৈয়ো অসমীয়া।” ইয়াৰ মূলতে হ’ল অসমলৈ অহা ভাৰতৰ লোকসকল অসমৰ অঙ্গীভূত হোৱাটো।

‘মৎস্যপুৰাণ’, ‘ব্ৰহ্মবৈৱৰ্ত্তপুৰাণ’, ‘শ্ৰীমদ্ভাগৱত’ আদিত অসমৰ ঠাইৰ নাম সংযোজিত হৈ থকাৰ বাবে ‘ৰামায়ণ’তো অসমৰ ঠাইৰ নামৰ উল্লেখ পোৱা যায়। লোক-অপবাদৰ পৰা হাত সাৰিবলৈ ৰামে সীতাক বনত এৰি থৈ আহিবলৈ আদেশ দিছিল। নগাঁও জিলাৰ জাগীৰোডত থকা পাহাৰখনতে ৰামৰ সীতাক এৰি থৈ অহা হৈছিল বুলি বিশ্বাস কৰা হয়। সেয়ে এই পাহাৰৰ নাম সীতাজংলা। গোভা নৈৰপৰা উঠা নমা কৰা শিলৰ খটখটিয়ে সীতা জংলা। ইয়াত ৰাম-লক্ষ্মণৰ শিলৰ মূৰ্তি থকাৰ লগতে সীতাৰ তাঁতশাল আৰু লৱ-কুশৰ খেল-ধেমালিৰ ক্ষেত্ৰ শিল হৈ আছে বুলি তিৱা লোকসকলে বিশ্বাস কৰে। ৰজা দশৰথৰ পুৰোহিত আছিল মুনিৰাজ বশিষ্ঠ। ৰামৰ ৰাজঅভিষেকৰ বাবে দশৰথে বশিষ্ঠ মুনিৰ ওচৰলৈ গৈ কৈছিল, “হে মুনিবৰ, ৰাম সকলোবিষয়ে, সকলোপ্ৰকাৰে যোগ্য হৈ উঠিছে। ... মোৰ মনৰ এই এটাই বাসনা, সেইটোও আপোনাৰ অনুগ্ৰহতেহে পূৰণ হ’ব। ... ৰামক যুৱৰাজ পাতক আৰু সমাজৰ আগত এই কথা ব্যক্ত কৰিবৰ কাৰণে মোক অনুমতি দিয়ক।” এই মুনিবৰ বশিষ্ঠমুনিয়ে উক্ত কাৰ্য্যৰ বাবে সকলো শ্ৰেষ্ঠ তীৰ্থৰ পানী, ঔষধি, ফল-মূল, ফুল, পাত নানা মাস্কলিক দ্ৰব্য গোটা বুলি কৈছিল। সেইজনা বশিষ্ঠমুনিৰ আশ্ৰম বশিষ্ঠাশ্ৰমো অসমভূমিৰ গুৱাহাটীতে অৱস্থিত। অসমৰ সোণাইকুচি পাহাৰত লৱ-কুশ আৰু ৰামচন্দ্ৰৰ যুদ্ধ হৈছিল বুলি বিশ্বাস কৰা হয়। তদুপৰি বশিষ্ঠাশ্ৰমৰ নাতিদূৰৈত আছিল বাৰ্মীকিৰ আশ্ৰম। গোৱালপাৰাৰ ৰংজুলিত ৰাম-সীতাই ফাকু খেলিছিল বুলি কোৱা হয়। মহাকাব্য সম্পৰ্কিত— এনেবোৰ কথাই ভাৰতৰ স’তে অসমৰ সংযোগৰ বাৰ্তা কঢ়িয়াই আনে। এইখিনিতে এই কথা উল্লেখ কৰিব লাগিব যে ভাৰতৰ প্ৰাদেশিক ভাষাত ৰচিত ৰামায়ণত মূল ৰামায়ণৰ কাহিনীৰ সালসলনি ঠাই বিশেষে ঘটিছে। সমগ্ৰ ভাৰততে ৰাম-কথাৰ প্ৰচলন থকাৰ দৰে অসমতো ৰাম-কথাৰ প্ৰচলন আছিল মৌখিক সাহিত্যৰ যুগৰপৰাই। সীতা বাৰমাহী, ৰাম বাৰমাহী গীত, বিয়ানাম, বিহুনাম, ওজাপালি আদিত ৰাম-সীতাৰ উল্লেখ পোৱা যায়। সপ্তম শতিকাৰ প্ৰথমার্ধৰ ভাস্কৰ বৰ্মাৰ ‘দুবি তামৰ ফলি’ত ৰাম আৰু দশৰথৰ নামৰ উল্লেখ থকাৰ পৰা এই কথা অনুমান কৰিব পাৰি যে সেইসময়ৰ মানুহে ৰামায়ণৰ কথা জানিছিল ভাৰতৰ আন প্ৰদেশৰ মানুহৰ দৰে। মুঠতে মহাকাব্য দুখনে সমগ্ৰ ভাৰতৰ স’তে অসমৰ ঘনিষ্ঠতাৰ কথা কৈ ঘোষণা কৰে। মহাপুৰুষ শংকৰদেৱে নিজকে ভাৰতীয় বুলি কৈ

গৌৰৱ কৰি গৈছে। ভাৰতত বৈষ্ণৱ বা নৱবৈষ্ণৱ ধৰ্মই গা কৰি উঠিছিল বেদান্ত দৰ্শনৰ আধাৰত। মহাপুৰুষ শংকৰদেৱে দুবাৰকৈ ভাৰতত তীৰ্থভ্ৰমণ কৰি প্ৰয়োগিক ধৰ্মশিক্ষা লাভ কৰি অসমত নৱবৈষ্ণৱ ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰিছিল।

ভাস্কৰ বৰ্মা যে ভাৰতৰ ৰজাসকলৰ আগশাৰীৰ যোগ্যজন আছিল সেইকথা লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাই ‘অসম সঙ্গীত’ত উল্লেখ কৰিছে।

‘ভাস্কৰ জেউতি ভাস্কৰ বৰ্মা

প্ৰাগ্জ্যোতিষৰ ৰজা

ভাৰতৰ ৰজাৰ আগশাৰীলৈ

নহয় ই কথা

শংকৰাদিবৰ বীৰ্য্য-বিতৰ্কিত ভাৰত বিয়পা খ্যাতি, সেই কথাও তেওঁ কবিতাটিত উল্লেখ কৰিছে। এইবোৰে ভাৰতত অসমৰ স্থিতি তথা গুৰুত্বৰ কথা ৰখা কৰে। কবি কমলাকান্ত ভট্টাচাৰ্য্যই অসমীয়া হৈ সমগ্ৰ ভাৰতৰ পৰাই সন্মান কৰিছিল। তেওঁ অসমীয়া জাতিক ‘ভাৰত সন্তান’ বুলিহে ক’বলৈ ভাল পাইছিল। তেওঁ সমগ্ৰ ভাৰত পোহৰ হোৱাটো বিচাৰিছিল; আশা কৰিছিল ভাৰত-সন্তানে শিলৰ বুকুত প্ৰাণ প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ।

পদ্মধৰ চলিহাই তেওঁৰ অসম সাহিত্য সভাৰ ভাষণৰদীত এনেদৰে উল্লেখ কৰিছে, “প্ৰাগ্জ্যোতিষপুৰ কংগ্ৰেছৰ সময়ত 'This is Assam' আৰু 'Outlook on NEFA' নামৰ দুখন ইংৰাজী গ্ৰন্থ উলিয়াই ভাৰতৰ নেতাসকলৰ তথা বৰ্হিজগতক অসমৰ গৌৰৱময় ঐতিহ্য আৰু বৰ্তমান সমস্যাৰ বিষয়ে চিনাকি দিবৰ ব্যৱস্থা কৰাটো অতি প্ৰশংসনীয় কাৰ্য্য। এই গ্ৰন্থ দুখনে ভাৰতৰ বুকুত জিলিকি থকা অসমক এক বিশেষ প্ৰমূল্য প্ৰদান কৰিছে। অসমীয়া ভাষা সম্পৰ্কত তেওঁ সৰ্গৌৰৱে লিখিছে, “প্ৰায় ষোড়শ শতিকাৰ আগলৈকে পশ্চিমবঙ্গৰ কিছুমান অঞ্চললৈকে উত্তৰ-পূব ভাৰতবৰ্ষত অসমীয়া ভাষা প্ৰচলিত হোৱাৰ প্ৰমাণ একাদশ শতিকাৰ ৰামাই পণ্ডিতৰ শূন্যপুৰাণ, ভাটি ৰংপুৰত সংগৃহীত ময়নামতী আৰু গোপীচন্দ্ৰৰ গান, কবি সঞ্জয়ৰ মহাভাৰত, নৰনাৰায়ণ ৰজাৰ মন্ত্ৰী কবীন্দ্ৰ পাৰ্ব পৰাগলী মহাভাৰত আদিয়ে। এই পুথিবোৰৰ ভাষা কালৰ চক্ৰত পৰি যদিও ভঁজুৱা অসমীয়া হৈছে, সেইবোৰত অসমীয়া ব্যাকৰণৰ বৈশিষ্ট্য আৰু অসমীয়া ঠাঁচ স্পষ্টকৈ জিলিকি আছে।” ভাষাৰ প্ৰসঙ্গত অতুলানন্দ হাজৰিকাই কৈছে, “সংস্কৃত দেৱভাষা, কেৱল দেৱভাষাই নহয়— ই ভাৰতবাসীৰ আত্মাৰ ভাষা, ভাৰতৰ ত্ৰিকালজ্ঞ ঋষি-মুনিসকলৰ জ্ঞান-বিজ্ঞানৰ ভাষা। অতি প্ৰাচীন কালৰপৰাই কামৰূপ নাইবা বৰ্তমান অসম দেশ যে সংস্কৃত ভাষা-সাহিত্য চৰ্চাৰ কেন্দ্ৰ আছিল সেই বিষয়ে সন্দেহৰ থল নাই। এনেবোৰ কথাই প্ৰতীয়মান কৰে যে মাতৃভাষা সংস্কৃতৰ পৰা মাগধী অপভ্ৰংশৰ মাজেদি উদ্ভৱ হোৱা অসমীয়া, উৰিয়া, বঙলা, হিন্দী ভাষাই ভাৰতীয় সৌহাৰ্দ্যৰ এখন সুন্দৰ চিত্ৰ অংকন কৰিছে। এখন উন্নতিশীল সুন্দৰ ভাৰতৰ পৰিকল্পনাত দেশৰ বিভিন্ন ৰাজ্য আৰু

এলেকা সংযোজিত হৈ আছে। একেখন সংবিধানৰ দ্বাৰা শাসিত হোৱা অসমৰ বাবে যেনেদৰে চিন্তা কৰাৰ প্ৰয়োজন, একেদৰে অসমৰ মানুহৰো এক সৰ্বভাৰতীয় দৃষ্টিভঙ্গীৰ অতি প্ৰয়োজন। ভাৰতৰ নুমলী জী বুলি কোৱা পবিত্ৰ অসমভূমিত জন্ম লোৱা প্ৰতিজনেই ভাৰতীয় হিচাপে গৌৰৱ অনুভৱ কৰিব পাৰে। মিত্ৰদেৱ মহন্তৰ এষাৰ কথা এইখিনিতে মনলৈ আহিছে। তেওঁ কৈছিল, “আমি অসমীয়া, ভাৰত-কন্যা অসম আমাৰ মাতৃভূমি আৰু অসমীয়া আমাৰ মাতৃভাষা। আমাৰ পৰম ভাগ্য যে ৰামায়ণ, মহাভাৰত, ৰঘুবংশ, কালিকাপুৰাণ, যোগিনীতন্ত্ৰ আদিত সভ্যতাৰ লীলাভূমি স্বৰূপে উল্লিখিত অসমতে আমাৰ জন্ম।” এই ভাৰত-কন্যা শব্দটিৰ যথেষ্ট তাৎপৰ্য আছে। এই অসমকে ভাৰত-মাতৃয়ে কপালত কপালী পিন্ধাই মস্তকত শীৰ্ষস্থানত স্থাপিত কৰিছে। ভিস্বেশ্বৰ নেওগৰ কলমত লৈ যত্নস্বৰ্ণিত প্ৰকাশ—

“ভাৰতত নোহে, জগতত অসমীয়ে ল’লে শীৰ্ষস্থান।

নিজ হাতে ভাৰত মাতৃয়ে কপালত পিন্ধালে কপালী।”

ভাৰতবৰ্ষৰ ‘পুনৰ অধ্যুত্থান’ৰ সময়তে শঙ্কৰাচাৰ্য্যই ‘স্বদেহে শোভনং সন্তং পুৰুষাখ্যং চ সন্মতম্ কিং মুৰ্থ শূন্যাত্মানং দেহাতীতং কৰোষি ভো’ বুলি কোৱাৰ দৰে মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱেও কৈছে, “শৰীৰক মই বোলো বুদ্ধি ভৈল হত, অন্তৰত আছা হৰি খোজো বাহিৰত।” এনেধৰণৰ সামঞ্জস্যবোৰৰ মাজত পৰিলক্ষিত হৈছে সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষৰ দাৰ্শনিক ঐক্যবোধ। সেয়ে হয়তো অসম কেশৰী অম্বিকাগিৰি ৰায়চৌধুৰীয়ে ‘জ্বলক ভাৰত মাতা বিশ্বত বিজয়ী কৰ্মেৰে’ বুলি কামনা কৰি আহ্বান জনাইছে—

‘ওঁম তৎসৎ, ভাৰত মহৎ।

এক চেতনাত, এক ধিয়ানত

এক সাধনাত, এক আৰেগত,

এক হৈ যা— এক হৈ যায।”

‘স্বাধীন ভাৰত আগুৱা পথত’— এয়ে আছিল তেওঁৰ ‘মহাপ্ৰাণ চেতন মন্ত্ৰ’। অম্বিকাগিৰীয়ে বিচাৰিছিল হিন্দু-মুছলমান সমন্বিতে ভাৰত-সন্তান জাগি উঠাতো, যাতে সকলো কালিমা দাগ ওচাই ভাৰত-মাতাৰ গৌৰৱ উদ্ভাসি উঠে।

জ্যোতিপ্ৰসাদৰ চিন্তাধাৰাই অসমৰ সীমা চেৰাই ভাৰত আৰু বিশ্বত উপনীত হৈছে। তাৰ প্ৰকাশ ঘটিছে তেওঁৰ গীত, কবিতা, নাট, প্ৰবন্ধ, ভাষণ— সকলোতে। জ্যোতিপ্ৰসাদে ভালদৰে জানিছিল যে অসমীয়া সংস্কৃতি ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ পৰা আঁতৰাই বিচাৰ কৰিব নোৱাৰি। তেওঁৰ ভাষাত, ‘মহাভাৰতীয় সংস্কৃতিৰেই অসমীয়া সংস্কৃতি পূৰ্বভাৰতীয় প্ৰকাশ। ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ মধ্যযুগীয়া যি বিকাশ পূৰ্বভাৰতীয় সংস্কৃতিত প্ৰতিফলিত হৈছিল, সি়েই হৈছে অসমীয়া সংস্কৃতি।’ ‘বুড়ুসু ভাৰত আজি কঙ্কালসাৰ’ বুলি চিন্তিত হৈ পৰা জ্যোতিপ্ৰসাদে ভাৰত জননীৰ মুখ উজলাই তোলাৰ কথাও চিন্তা কৰিছিল। হিন্দী ভাষাত তেওঁ ভাৰতৰ প্ৰশংসাবে মনৰ ভাৱ প্ৰকাশ কৰিছিল এনেদৰে—

“জয় জ্যোতিকা, জয় অজিয়া

জয় জয় ভাৰত, জয় জননী।

তেৰী কিৰীট মে সৰিতা সমপ্ৰভ জ্ঞানকী মুকুটমণি

আৰ আৰ আৰ সন্তান

উড়াৰ ত্ৰিৰঙ্গা নিশান

ফুকাৰ বিপ্ন শঙ্খধ্বনি

জয় জয় ভাৰত জয় জননী।

অহিংসা সত্য সেৱাকি জ্যোতি মে

উজ্জ্বল কৰুঙ্গা তেৰী ব্যান

হম তেৰে সন্তান শক্তিবান

মৰণবিজয়ী

দুৰ্জয় নিৰ্ভীক

বিশ্ব শান্তিকী বাহিনী।”

মন কৰিবলগীয়া কথা যে জ্যোতিপ্ৰসাদে অসম, ভাৰতৰ লগতে বিশ্বৰ কথাও চিন্তা কৰিছে। উপজিয়ে বিশ্ব নাগৰিক হৈ অহা জ্যোতিপ্ৰসাদৰ দৃষ্টিভঙ্গী ইমানেই বিশাল আছিল যে তেওঁ এনেদৰেও মন্তব্য আগবঢ়াই নিজৰ চিন্তাধাৰাক এক বিশেষ স্থিতি প্ৰদান কৰি থৈ গৈছে। তেওঁৰ মতে, “অসমীয়া সাহিত্যক আমি যদি বিশ্বসভাত আগশাৰীত বহুৱাব খোজো তেন্তে অসমীয়া সাহিত্যিকৰ চিন্তাই বিশ্বক সামৰিব পৰা হ’ব লাগিব। অসমীয়া ৰাজনৈতিক এজন যদি সৰ্বভাৰতীয় ৰাজনৈতিক হিচাপে জিলিকিব খোজে তেন্তে সেইজনে সৰ্বভাৰতৰ বিষয়ে গোটেই ভাৰতীয় সকলৰ সমস্যাৰ বিষয়ে চেষ্টা কৰিব পৰা মনৰ অৱস্থালৈ যাব লাগিব। সেইদৰে এজন অসমীয়া বিশ্বকবি হ’বলৈ হ’লে তেওঁৰ চিন্তাত জ্বলি উঠিব লাগিব সমগ্ৰ মানৱ জাতিৰ সমস্যা (অ. স্থা. নৱৰূপ)।” এজন ভাৰতীয় হোৱাৰ ক্ষেত্ৰতো একে কথাই খাটে। অসমীয়া সংস্কৃতি, ভাৰতীয় সংস্কৃতি আৰু বিশ্ব সংস্কৃতিক জ্যোতিপ্ৰসাদে একেডালি সূতাৰে গ্ৰস্থিত কৰি তাত মানৱীয়তাৰ লকেট পিন্ধাইছে। অসমীয়া সংস্কৃতিৰ কথা ক’বলৈ যাওঁতে তেওঁ যেনেদৰে বিভিন্ন জনজাতীয় গোষ্ঠীৰ সংস্কৃতিৰ কথা চিন্তা কৰিছে, সেইদৰে বিশ্বসংস্কৃতিৰ বিষয়ে চিন্তা কৰোতেও তেওঁ ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰতো সমানেই আলোকপাত কৰিছে। জ্যোতিপ্ৰসাদ প্ৰথমেই আছিল এজন ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ পূজাৰী। সেয়ে তেওঁৰ কবিতাত ধ্বনিত হৈ আছে এই অমৰ উক্তি—

“ময়ে অসমৰ

ময়ে ভাৰতৰ

ময়ে ডেকা ল’ৰা অগ্নিময়।

ময়ে ভাৰতৰ নবীন সূৰ্য্য

পূৰ্বাচলত বজাও তূৰ্য্য।”

জ্যোতিপ্ৰসাদে ভাৰতৰ মুক্তি নৱ জীৱনৰ যুক্তি প্ৰঞ্জলিত হোৱাৰ কথাও চিন্তা কৰিছে।

“হে ভাৰত, তোৰ

মুক্তিত বাৰু কিয় জ্বলা নাই

নবজীৱনৰ যুক্তি ?

গেলা জীৱনৰ, পচা জীৱনৰ
জহি খহি যোৱা মৰা জীৱনলৈ
এতিয়াও অনুৰক্তি
মুক্তিত বাকু কিয় জ্বলা নাই
নবজীৱনৰ যুক্তি ?”

অসমৰ মাটিতে থাকি তেওঁ শুনিবলৈ পাইছিল হিমালয়ৰ গান,
ভাৰতৰ গান।

পদ্মশ্ৰী নলিনীবাল দেৱীয়ে ‘বিজয়িনী ভাৰতৰ নাই পৰাজয়’
কবিতাৰে ভাৰতৰ গুণানুকীৰ্তন কৰাৰ লগতে দিল্লীত এই কবিতা
পাঠেৰে অসম তথা অসমীয়াক কবিক ভাৰতৰ কাব্য ইতিহাসত
প্ৰতিষ্ঠা কৰিলে। ‘স্বৰ্গাদপি গৰিয়সী ভাৰত জননী’ বুলি
আত্মগৌৰৱত উল্লসিত হৈ তেওঁ লিখিছে,

“ভাৰতৰ জ্ঞানজ্যোতিৰ বথ
বিশ্বজুৰি প্ৰকাশিলে আলোকৰ পথ
ভাৰতৰ সত্যনীতি পৰম নিৰ্ভয়
মানৱ কল্যাণ মানৱীয় আত্মাৰ বিকাশ
আত্মদান আত্মোৎসৰ্গ শৌৰ্য্য-বীৰ্য্য
সতীত্ব বীৰত্বে ভাৰতৰ মহিমা প্ৰকাশ
মৃত্যুঞ্জয়ী দধিচী অস্থিৰে পাপ অসুৰ নাশি
ভাৰতে ৰচিলে ত্যাগ স্বৰ্গ ইতিহাস।”

বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভাই অসম আৰু অসমীয়াৰ হকে চিন্তা কৰি
ভাস্কৰ বৰ্মাৰ সময়ৰ দৰে এখন অসম বিচাৰিছিল। তেওঁ বিহাৰ আৰু
বংগৰ একাংশৰ সৈতে অসমৰ ভাষা-সংস্কৃতিৰ মিল বিচাৰি
পাইছিল। ১৯২১ চনত মহাত্মা গান্ধীয়ে আৰম্ভ কৰা অহিংস
আন্দোলনৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হৈ তেওঁ আন্দোলনৰ বিভিন্ন স্তৰত
যোগান কৰি এখন স্বাধীন ভাৰতৰ সপোন দেখিছিল, য’ত অসমৰ
চিত্ৰও জিলিকি উঠিছিল।

ড° ভূপেন হাজৰিকাই কৈছিল, “অসমী আই, মহাভাৰতৰ
মিঠা জীৱনী... ইমান ৰসাল মাটি পৃথিৱীৰ ক’ৰবাত আছেনে? ইয়ে
সূৰ্য্য উঠা দেশ।” ভাৰতৰে পূৰ্ব দিশৰ সূৰ্য্য উঠা দেশ বুলি ড°
হাজৰিকাই কপহী অসমৰ গুণানুকীৰ্তন কৰি এই জন্মভূমিতেই
মৃত্যুও কামনা কৰিছিল। অসমৰ মনে-প্ৰাণে ভালপোৱাৰ লগতে
তেওঁ ভাৰতৰ প্ৰতি পঁজাঘৰত মুখৰ বাঁহী বাজি উঠাতোৰ প্ৰতি
গুৰুত্ব প্ৰদান কৰিছিল। কেৱল সেয়াই নহয়, ভাৰতৰ স্বাধীনতাত
উল্লসিত হৈ তেওঁ গাইছিল

“অ’ ভাৰতীৰে! অ’ পৃথিৱীৰে!
স্বাধীনচীতায়াদল
ভাৰত স্বাধীন হ’ল।
ঘিটমিট্ এক্কাৰ কঙ্কালসাৰ!
অতীত অন্ত হ’ল।
অতীত নাশি নৱ জেউতি
জিলমিলায় জলমল।।”

ড° হাজৰিকাৰ সংকল্প নতুন অসম গঢ়াতে সীমাবদ্ধ নাছিল।
তেওঁৰ সংকল্পই ভাৰতকো স্পৰ্শ কৰিছিল। শোষণকাৰীক বধি,
ভেদাভেদৰ প্ৰাচীৰ ভাঙি ভাৰতৰ বুকুত সাম্যৰ সৰগ ৰচনা কৰিবলৈ
তেওঁ প্ৰয়াস কৰিছিল। তাৰ বাবে তেওঁ অন্তৰ ভেদি মৌ বোওৱাৰ
পৰিকল্পনা কৰিছিল। এয়া ভাৰত মাতৃৰ প্ৰতি তেওঁ অনুভৱ কৰা
দায়িত্ববোধৰ পৰিচায়ক। তেওঁ অসমী আইক ‘মহাভাৰতৰ মহাদেৱ’
বুলি অভিহিত কৰি গৈছে। দলিত ভাৰতৰ আশাৰ প্ৰতীক হিচাপে
মহাত্মা গান্ধীৰ তেওঁ জয়গান গাইছে। ‘মহামানৱৰ বাণী শিৱে লৈ
নাশিম যুঁজৰ গৰ্ব’ বুলি তেওঁ ধৰায়ে স্বৰ্গৰ তৰা অঙ্গীকাৰ কৰিছিল।

ভাৰতক অৱহেলা কৰি অসম যেনেদৰে বৰ্তি থাকিব নোৱাৰে,
সেইদৰে অসমক বাদ দিও ভাৰতক এয়াই থাকিব নোৱাৰে। ৰামায়ণ,
মহাভাৰত, পুৰাণৰ পৰা আৰম্ভ কৰি অসমৰ প্ৰসিদ্ধ কবি-সাহিত্যিকৰ
লিখনি আৰু মন্তব্যই এই কথাই প্ৰমাণ কৰে যে ভাৰতৰ নুমলী জী
অসমৰ যি সংস্কৃতি, সেয়া অসমীয়া মহা সংস্কৃতিৰ সৈতে
ওতঃপ্ৰোতভাৱে জড়িত। এটি প্ৰায়াক উৎকৃষ্ট হ’বলৈ প্ৰতিজন
সন্তানেই উৎকৃষ্ট হৈ উঠিব লাগিব। সেইদৰে ভাৰতৰ প্ৰগতি প্ৰত্যেক
ৰাজ্যৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰশীল। ব্ৰহ্মপুত্ৰ-বৰাক-গঙ্গা-যমুনা- এই
সকলোবোৰেই সমগ্ৰ ভাৰততে সংস্কৃতিৰ মহানদী প্ৰৱাহিত হৈ
থকাত অৰিহণা যোগাইছে। মিচিচিপি-ভল্লা-ব্ৰহ্মপুত্ৰ-গঙ্গা মহা
সিন্দুত মিলিত হোৱাৰ দৰে আমি সকলোৱে ভাৰত-মাতৃৰ চৰণ
সেৱি এক মহান আদৰ্শৰে উদ্ভাসিত হোৱা উচিত। ভাৰতৰ গৌৰৱ
অসমৰ গৌৰৱ; অসমৰ গৌৰৱ ভাৰতৰ গৌৰৱ! এই সমগ্ৰ গৌৰৱৰ
মহাসাগৰত অৱগাহন কৰি ভাৰতবৰ্ষ চিৰদিন জিলিকি থাকক।
ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ যি পৰম্পৰা, সেয়া যুগ যুগ ধৰি চলি অহা
সভ্যতাৰ ফচল। ইয়াক ভালদৰে উপলব্ধি কৰিব পাৰিলেহে
ভাৰতীয় সংহতি ৰক্ষিত হ’ব আৰু তেতিয়াহে ভাৰতীয় হিচাপে
ভাৰতৰ প্ৰতি উচিত প্ৰতিদান আগবঢ়াব পাৰিম। লাগে মাথো সদিচ্ছা
আৰু প্ৰসাৰিত দৃষ্টিভংগী।

শেষত তাহানিতে ‘আসাম-বন্ধু’ আলোচনীত প্ৰকাশিত দুটি
কবিতাৰ পংক্তি উল্লেখ কৰিব খুজিছো। যাৰ প্ৰাসঙ্গিকতা আজিও
বিদ্যমান। ‘আসামৰ উন্নতি কিমান’ কবিতাটিত নিজকে ‘ভাৰত-
সন্তান’ বুলি কৈ গৌ, না, দা, নামত লিখিছে—

“দিমনো কেতিয়া ভাৰত সন্তানে
ভাই বুলি সুধা মুখত তুলি।”
আনটো কবিতা ‘মনৰ ভাব’ত ক, ভ নামত লিখিছে
“দেশৰ নিমিত্তে সদা কৰাহা যতন
এলাহত পৰি কাল নকৰা হৰণ
জি জাতিত নাই ‘একতা’ ‘জাতীয়তা’
সি জাতিৰ মান—পৰৰ অধীনতা
অত এব সবে কৰা দৃঢ় পণ,
স্বদেশৰ হীত চিন্তা সৰ্বক্ষণ।”

ড° নমিতা ডেকা : বিশিষ্ট লেখিকা আৰু দিশপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ
অসমীয়া বিভাগৰ অৱসৰপ্ৰাপ্ত মূৰব্বী অধ্যাপক।

Emergence of Linguistic Nationalism and formation of Assamese Identity in Colonial Assam

♦ Dr. Moushumi Dutta Pathak

In modern political society, linguistic nationalism with the connotation of striving for exclusivity of a single language within an exclusive geographical space has come to be an accepted standard somehow. Yet therein lay some contradictions between the struggles for exclusivity within a so-called 'multicultural' society. Colonial Assam identified as the 'melting pot' of different ethnic, linguistic and racial groups were drawn into a struggle for recognition of group identities in the matter of language and culture within the paradigm of a multi-ethnic situation. However, the distinct distinguishing features of the different groups do not by themselves lead to the emergence of national consciousness. It emerges when a rising middle class, belonging to such a group steps in; to mediate and instill class consciousness based on language thereby demanding loyalty to the respective regional nationalities in contrast to the allegiance to what is Indian nationality formation. Social scientist Amalendu Guha who expounded much on the theory of nationality formation has defined one as 'Little Nationalism' and the other as 'Great Nationalism' (Guha 1978). Through my work I propose to explore into the history of the language movement and the emergence of identity conflicts in 19th century Colonial Assam. In the process, identifying the relation of linguistic nationalism to 'Little Nationalism' I presume that nationalism may have taken a back-seat to regionalism in post-Colonial Assam.

Provincial boundaries that were fixed through the regions in Colonial India were not dependant on regional homogeneities but were based on administrative convenience and economic necessity. Assam since its annexation to the British administered territories in 1826 had been a part of the Bengal

Presidency. It was on the 6th of February 1874 that Assam proper, together with Cachar, Goalpara, Garo Hills and other districts, for the first time after colonial annexation, were siphoned out from Bengal by the colonial rulers to form into a Chief Commissioner's province. But the new province was felt to have been lacking in revenue potentialities. The colonial authorities, for maximum utilisation of resources for the fulfilment of their economic interest, decided to incorporate the Bengali speaking district of Sylhet, an integral part of Bengal historically, linguistically, geographically and ethnically, into the new province of Assam. Along with Sylhet, the district of Goalpara too, was transferred from Bengal to Assam. Thus the province that emerged in 1874 was an amalgam of four disparate elements: (i) the pre-literate hill districts speaking diverse tongues, (ii) the five Assamese speaking districts of the Brahmaputra Valley together known as Assam proper, (iii) Goalpara of the same Valley where the Bengali and Assamese cultures overlapped and (iv) Sylhet and Cachar- the two Bengali speaking districts of the Surma Valley. The transfer of Sylhet and Goalpara was crucial for Assam, mainly for the reason that the population in Sylhet was primarily Bengali speaking whereas the majority in Goalpara too spoke Bengali (Guha 1988:28). It was apparently economic and administrative necessity that again propelled the colonial rulers to the restructuring of the boundaries of Bengal and Assam for the second time by 1905. Not much later, since the constitution of the Chief Commissionership in 1874, the Lieutenant Governor of Bengal, Chief Commissioners of Burma and Assam and military experts proposed in 1892 due to strategic and administrative reasons, the transfer of the Chittagong division and the Lushai Hills to Assam. But the measure remained unimplemented (Barpujari

ed. 1977:177). When the idea came up for an elaborate discussion at the official level in 1896, Sir William Ward, the then Chief Commissioner of Assam, suggested further the transfer of the districts of Dacca and Mymensingh along with the Chittagong Division to Assam. Ward's proposal was revived by Bengal's new Lt. Governor Andrew Fraser in a note of 28th March 1903 and accepted by Viceroy Curzon in a minute on territorial redistribution in India (1st June 1903) and announced on 19th July 1905 (Sarkar 1983:106). This created the province of "Eastern Bengal and Assam" on 16th October, 1905. Therefore, the political and economic interests of the colonialists seemed to have initiated a new dimension in the history of the region. The British occupation of Assam in 1826 and the colonial policies that came to be implemented gradually transformed the existent feudal economy to match the colonial administration. This well-nigh opened the floodgates of migration to meet the vacuum of labour and skill that was created in the colonised economy. It was the colonial administrative decision for amalgamating the Bengali districts for administrative convenience that correspondingly resulted in the inflow of the Bengali Hindus into the Brahmaputra Valley. As a consequence, it resulted in an increased interaction with the Bengali society and the administration promoted the migration of an educated section of Bengali officers to Assam because of the dearth of equipped officials to man the administrative structure. By way of being the first recipient of western education, the Bengali society came to be utilised for the state administrative apparatus in Assam. The introduction of the British rule consequently replaced the Ahom official aristocracy in Assam to be manned with the Bengali *baboos* educated in the colonial schools of Bengal. (Misra 1961; Seal 1968; Hussain 1993) The Bengali language too was introduced as a medium in Colonial revenue administration and education in schools since 1836, as a measure to cut down the expenses of the colonial regime (Chowdhury 1994:72; Barpujari 1998:34). In the process, this relegated the local language and brought in the predominance of the Bengali language, being recognized as the language of schools, administration and the law courts in Assam (Baruah and Bhattacharjee 1983:72).

Language, as Sandhya Goswami points out is not only a means of communication but also an indispensable tool for all social existence. It is a prime factor in creating the sense of nationhood (Goswami

1997: xi). Language being a strong marker of group identity and therein was found nations and nationalities rallying over the issue of language. This became the harbinger of a conscious struggle among the emerging Assamese middle class. The introduction of the Bengali language as the medium in Colonial Assam proved to be one the major irritants in the Assamese-Bengali polemic in the Brahmaputra Valley. (Goswami 1997:234; Borgohain 1979:20). Amalendu Guha, trying to find out the source of the community-conflict between the Assamese and the Bengalis, probed into the gradual assertive rise of the locals (Guha 1980:1713). He pointed out that in the early British period; the Bengalis dominated the professions in Assam (ibid.1980:1716). It had therefore been existent an organised middle class in Assam at that point of time this trend would have met with stiff resistance from this class of people. But the beginning of the British rule saw the total absence of this class. It was only later with the policies followed by the British administration and the changes introduced by them that slowly led to the emergence of new social forces that had been factors responsible for the emergence of the middle class in the last decades of the 19th and early 20th century (Sharma 1990:176-209). This emerging class of people was instrumental in instilling an awareness of the sense of deprivation within the Assamese mind in the sphere of language, culture and job-centred conflicts. The employment of the Bengalis came to be considered an attack on the economic rights of the local Assamese (Nag 1990:163). According to Sajal Nag, the Assamese had to fight for supremacy with the Bengali on most of the issues and especially the cultural one, to be recognised as a full-fledged nationality, in their drive to nationality formation within the colonial system. The conflict though basically an economic one was mediated through specific linguistic identities.

With the shaping of the Assamese identity and national consciousness, since the representation of Anandaram Dhekial Phukan to successful dumping off Sylhet, with the Sylhet referendum, in order to carve out a homogenous state, the post-colonial Assamese elite of the Brahmaputra Valley, in pursuance to their so-called linguistic nationalism, made the demand for the recognition of the regional language Assamese as the official language to be the fundamental issue. During the post-colonial period, the Assamese leaders became more vocal about the status of their language and culture. Successfully 'dumping' off Sylhet into East Pakistan, the *Asamiya*

post-colonial elite, ignored the idea of Assam being a shared *Asamiya* homeland or a multicultural society (Dasgupta 2001:41). In their bid to strive for linguistic nationalism, a section of the nationalists of the region not only sought for an introduction of the Official Language Act, 1960, but strove to impose the Assamese language beyond the spheres of the plains i.e. the Brahmaputra Valley. This was resented in the hills and linguistically and culturally 'different' Barak Valley. It correspondingly was responsible for the rapid shrink of the post-colonial territory of Assam following ethnic assertions by the Nagas, Mizos and Khasis; all of which consequently demanded their right to self-determination, Dhemali nation and independence. These three problems ultimately came to be solved through re-organization of the states in the region. Regional demands of language protection and linguistic identity thus gave way to secessionism and alienation (Misra 2001:78). Contemporary Assam is yet to overcome its strife-torn existence which could be reflected through the Bodo

issue, the quest for *Swadhin Asom* that was put forward by the ULFA and citizenship rights post-NRC mandate. They are all interwoven somewhere and to some extent with the issue of nationality-formation at the core and language at the periphery.

Against this backdrop, this article seriously attempts to argue on the legitimacy of linguistic nationalism that emerged in Colonial Assam and moved onto the post-colonial period. Linguistic nationalism was gradually found over the years to have evolved into linguistic narcissism - a term that signifies self-importance. The issue of language was responsible for the emergence of identity conflicts. Therefore the understanding was that the struggle for nationality formation does not entitle one to ignore the sensitive issue of individual group rights of other nationalities within the broad frame-work. Though Assam was considered a multicultural society but it also requires the recognition of the 'private space' of the indigenous population.

References :

Barpujari, H. K. ed.	1977	<i>Political History of Assam, Vol. I (1826-1919)</i> , Department for the Preparation of Political History of Assam, Government of Assam.
	1998	<i>North-East India: Problems, Policies and Prospects</i> , Spectrum Publications, Guwahati.
Baruah, Sandhya & J. B. Bhattacharjee	1983	Middle Class and Language Politics in Assam during the Colonial Period in B. Datta Ray ed. <i>The Emergence and Role of Middle Class in North-East India</i> , Uppal Publishing House, New Delhi.
Borgohain, Homen	1979	<i>Bobiragator Somosya</i> , Jugashree Press, Guwahati (in Assamese).
Chowdhury Prosenjit	1994	<i>Socio-Cultural Aspects of Assam in the 19th Century</i> , Vikas Publishing House, Pvt. Ltd. New Delhi.
Dasgupta, Anindita	2001	Migration, Identity and Conflict in the North-East: The Case of Assam, <i>Himalayan and Central Asian Studies</i> , Vol. V Nos. 3-4.
Goswami, Sandhya	1997	<i>Language Politics in Assam</i> , Ajanta Publications, New Delhi.
Guha, Amalendu	1978	Great Nationalism, Little Nationalism and the problem of Integration: Tentative view in <i>Economic and Political Weekly</i> , Vol. XIV, Annual Number (February).
	1980	Little Nationalism Turned Chauvinist: Assam's Anti-Foreigner Upsurge, 1979-80, <i>Economic and Political Weekly</i> , Vol. XV, Special Number (October).
	1988	<i>Planter-Raj to Swaraj: Freedom Struggle & Electoral Politics in Assam 1826-1947</i> , People's Publishing House, New Delhi.
Hussain, Monirul	1993	<i>The Assam Movement, Class, Ideology and Identity</i> , Manak Publications, New Delhi.
Misra, B. B.	1961	<i>The Indian Middle Classes: Their Growth in Modern Times</i> , Oxford University Press, New Delhi.
Misra, Udayon	2001	<i>The Transformation of Assamese Identity: A Historical Survey</i> , The North-East India History Association, Shillong.
Nag, Sajal	1990	<i>Roots of Ethnic Conflict: Nationality Question in North-East India</i> , Manohar, New Delhi.
Sarkar, Sumit	1983	<i>Modern India</i> , Macmillan, New Delhi.
Seal, Anil	1968	<i>The Emergence of Indian Nationalism: Competition and Collaboration in the later Nineteenth Century</i> , Cambridge University Press.
Sharma, Manorama	1990	<i>Social and Economic Change in Assam: Middle Class Hegemony</i> , Ajanta Publications, New Delhi.

Dr. Moushumi Dutta Pathak: Associate Professor and former Head,
Department of History, Arya Vidyapeeth College.

স্বাস্থ্য আৰু পৰিয়াল কল্যাণ মন্ত্ৰালয়, ভাৰত চৰকাৰৰ অভিলাষী
আঁচনি 'আয়ুশ্মান ভাৰত'ৰ অধীনৰ এক নৱ প্ৰবৰ্ত্তন

স্বাস্থ্য আৰু কল্যাণ কেন্দ্ৰ (Health and Wellness Centre)

তৃণমূল পৰ্যায়ৰ স্বাস্থ্য সেৱাক কল্যাণকামী কৰাৰ মানসেৰে
কৰা এই প্ৰবৰ্ত্তনে সামৰি ল'ব—

- ◆ গৰ্ভাৱস্থাৰ যতন আৰু প্ৰসৱকালীন সেৱা
- ◆ নবজাতক আৰু কেচুৱাৰ যতন
- ◆ টীকাৰণক সামৰি শৈশৱকাল আৰু কৈশোৰ কালৰ স্বাস্থ্য সেৱা
- ◆ পৰিয়াল পৰিকল্পনা সেৱা
- ◆ সাধাৰণতে হোৱা সংক্ৰমিত ৰোগসমূহৰ যতন আৰু বৰ্হিবিভাগীয় সেৱা (জ্বৰ আৰু অন্যান্য লঘু স্বাস্থ্য সমস্যাসমূহক সামৰি)
- ◆ ৰাষ্ট্ৰীয় স্বাস্থ্য কাৰ্য্যসূচীসমূহৰ অধীনত সংক্ৰামক ৰোগৰ ব্যৱস্থাপনা
- ◆ অসংক্ৰামক ৰোগসমূহৰ স্ক্ৰীনিং আৰু ব্যৱস্থাপনা
- ◆ সাধাৰণতে হোৱা চকুৰ সমস্যা আৰু নাক-কাণ- ডিঙিৰ সমস্যাৰ প্ৰাথমিক যতন
- ◆ মানসিক স্বাস্থ্য সম্পৰ্কীয় ব্যৱস্থাপনা
- ◆ প্ৰাথমিক দস্ত স্বাস্থ্যৰ যতন
- ◆ বয়োজ্যেষ্ঠ আৰু শিশু স্বাস্থ্যৰ সেৱা
- ◆ মূল ট্ৰমা কেয়াৰ আৰু জৰুৰীকালীন চিকিৎসাৰ বাবে যাবতীয় ব্যৱস্থা গ্ৰহণ

Searching Heroes and Icons of Our Land.

♦ Samrat Bora

A young diminutive girl runs against time and defeats her tall and strong competitors, brings great laurels for first time to India in an international athletics and a lump in the throat of many of us. The girl is Hima Das.

Another cause of celebration is the publishing of the complete draft of the National Register of Citizens. This is the first step towards going for a resolution of the vexed foreigner's problem, for which more than a thousand of young Assamese lives were snuffed out. It is balm for all the angst within us all our wont and collective loss of years and the rightful space in the national growth and progress.

However I don't know whether, we, as a nationality well off and there is no concern for our sustainability? For our progress into the future?

History however has a different tale to tell us, the stakeholders and the individual members of the greater Assamese nation, to which we better heed to. A brief perusal of our history however speaks to the contrary. A chain of events running parallel through multiple timelines culminates in a time, ominous and discordant that hangs pall like all around us, here in Assam does not augur well for the this particular nationality.

The hard truth is that we, the Assamese are, the inheritors of a nation and a speaker of a language that had been under siege, under threat, a stalemate, that has continued for almost two centuries. The odds are stacked against us and we have just survived by hanging on by the skin of our teeth. But then are we just survivors? Were we always thus? Perhaps an understanding of our roots would give us the right perspective. It is imperative to have proper bearing on our rich history and get inspired to have a sense of belongingness to the fabric of the Assamese, cutting across the tribes and castes that are the threads and beautiful motifs of the same fabric.

The genesis of all this lies in one event in history- the Treaty of Yandaboo in 1826, when our Assamese ancestors found that the rug had virtually been shaken out of their feet. The death knell had of our six century old Monarchy had been sounded. And our motherland had come under the British rule. And about ten years later we lost our mother tongue too. Bengali had been imposed by the British, at the behest of the administrative assistants brought from Bengal, who presented a case before the British masters, thereby inaccurately projecting Assamese as a derivative an apabhrangsha of Bengali. Thus a dark age in Assam descended, where the official language became Bengali and it was introduced in schools as the main language. Politically and otherwise we had the misfortune of having a chronology of routs, one after another, a near subjugation. Thus far, attempts, though not feeble have been made but they aren't very successful and we have failed to come out of this impasse, this collective ignominy.

It was only much later we rightfully got our language back due to indefatigable efforts of a host of Assamese literary stalwarts namely Anandaram Dhekial Phukan, Gunabhiram Barua, Hemchandra Barua, Nidhi Levai Phadoowal along with Miles Bronson, Nathan Brown, Oliver T Cutter and William Ward, all being Baptist Missionaries of America. There untiring efforts of writing various essays in the the Baptist published Orunudoï ushered in a new age of renaissance of the Assamese language. Although the main objective was the spread of Christianity it had articles related to science, current affairs, history, astrology and local trivia. Historical Treatise like Chutia Buranji, Purani Asom Buranji, Kamrupar Buranji were published Along with it Kashinath Tamuli Phukan's Asom Buranji in 1842, Dhekial Phukan's Axomiya Lorar Mitro, 1849 and A Few Remarks on Assamese Language 1855 were published. in Assam. This was the Orunudoï

Age.

And these men who made it possible ? Anandaram Dhekial Phukan and Maniram Dewan's representation to AJ Moffat Mills when he was on a tour to gaze the economy of Assam. The Dewan had advocated strongly for the restoration of the monarchy and he complained how Assamese youth were not worthily employed while inhabitants of Marwars and Bengalese from Syhet were appointed as revenue collectors. Dhekial Phukan petitioned Mills how education was being imparted in a foreign language which was understood neither by the students but nor by the teachers.

"I would strongly recommend Anandaram Dhekial Phukan's proposition to the favourable consideration of the Council of Education, viz., the substitution of the vernacular language in lieu of Bengalee, and completion of the course of the Vernacular education in Bengalee. I feel persuaded that a youth will, under this system of tuition, learn more in two than he now acquires in four years. An English youth is not taught in Latin until he is well grounded in English, and in the same manner, an Assamese should not be taught in a foreign language until he knows his own." Mills whole heartedly supported Dhekial Phukan's proposal and had opined that...the people complain, and in my opinion with much reason, of the substitution of Bengalee for the Vernacular Assamese. Bengalee is the language of the court, not of their popular books and Shashtras, and there is a strong prejudice to its general use. ...Assamese, as described by Mr. Brown, the best scholar in the province, was a beautiful, simple language, differing in more respects from, than agreeing with, Bengalee, and I think we made a great mistake in directing that all business should be transacted in Bengalee, and that the Assamese must acquire it. It is too late now to retrace our steps, but I would strongly recommend Anandaram Phukan's proposition to the favourable consideration of the Council of Education, viz., the substitution of the vernacular language in lieu of Bengalee, and completion of the course of the Vernacular education in Bengalee. I feel persuaded that a youth will, under this system of tuition, learn more in two than he now acquires in four years. An English youth is not taught in Latin until he is well grounded in English, and in the same manner, an Assamese should not be taught in a foreign language until he knows his own.

Whose Are they not our heroes who sacrificed whatever they had for our cause ? Or for that matter the language enthusiasts and promoters in Jonaki age? After the closure of the Baptist Missionaries Orunodoi magazine the Jonaki magazine was published from Calcutta in 1889 by the Pravasi Assamese students. This was financed by a rich Assamese gentleman and writer Chandra Kanta Agarwala, and greats like Hemchandra Goswami, Lakhinath Bezbaruah, Raghunath Choudhury, Kamalakanta Bhattacharyya, Devakanta Baruah, Padmanath Gohain Baruah, Satyanath Bora, Kanak Lal Barua. Ananda Chandra Agarwala, Ambikagiri Roychowdhury were associated with it.

These are the heroes for whom we got the language back.

What about our other heroes the shining historical greats, the kings, the military commanders, strategists, the tacticians that rose up to the occasion took this land and its people to exalted heights. The great Kamrupa Emperor, Kumar Bhaskar Barman under whose reign the frontiers of this land was extended right upto the present day Bay of Bengal on the south and the Kosi river in the West. How can one forget this great hero ? Or for that matter the great Khen King Prithu of Kamrup who decimated the hoardes of Bakhtyar Khilji, the same Khilji who had destroyed Nalanda, burnt its libraries and massacred the monks and who with only seventeen horsemen defeated Lakshman Sen of Likhnavaty (Present Day Navadweep).

Swargadeo Swarganarayan or Suhungmung's great stand against the Turko Bengali invaders from Bengal, namely the Great Vizier, later the commander Bit Malik, and Turbak, and they were ultimately chased up to Karotaya river, so many times. Burha Roja Pratap Singha, and his strategy against the Mughals with his thousand elephants, shocked and awed the invaders. Later Lachit Borphukan and Aton Buragohain's fight at Rangamahar and Saraighat in Guwahati and ultimately Swargadeo Rudra Singha totally anihilated the Mughal for once and for all, and driving them out. Had not Rudra Singha die due to small pox in the Nilachal hills, he would have attacked Delhi empire, for which, he had readied a force four hundred thousand soldiers, comprising of the Ahoms and their allies – the Koch, the Kacharis, the Miris, the Karbis, the Lalungs, the Jayantias, the Khasis, the Tripuris, the Bhutias and other such tribes from the hills.

From time to time such leaders have sprung forth and have marshaled the masses by galvanizing their spirit. For masses without such leaders are kept in mediocrity. And thus the stories of such heroes need to be told and retold to our children and their children, to instill in them the spirit of nationalism.

Unfortunately our new generation have no idea about our rich heritage and history for no fault of their own. For history especially Assam history and geography have been almost removed from the school syllabus of the board and, many of the schools have come under CBSE which give a distorted and negative view on the history of this land. As such many of our youth who are studying and working elsewhere are not aware of our rich identity and they have no sense of belongingness, no sense of pride in being Assamese. But then the question is how as a nation (Assamese) need such heroes and icons?

"Tell me your heroes" said Warren Buffet "And I would tell you how your life will end up" Perhaps to have national heroes and icons are very important for a nationality to reach its place in history, the hallowed heights. The best example we can follow is that of the Israel. Birth of Israel as a nation is only around seventy years. And they had perhaps only a handful of national heroes, but they looked up to the life of the heroes mentioned in the Tanakh, the Hebrew Bible, as codified in the first five books, the Torah and in the oral Talmud. They regaled in the stories of Abraham, Samson, David and the Goliath the Philistini giant, Solomon, Moses and Simon Bar Kokhba.

Through out the ages the Israelis have been persecuted by various kings and especially the Roman Emperor Hadrian and Rome backed Herod. But it is their firm belief in their Messianic leaders that they have bounced back and strived after the pogroms (mass genocide) after pogrom at great intervals over thousands of years. The last pogrom being that of the Holocaust in the Second World War by Nazi party led by Adolf Hitler.

However with their belief these Rabbinic heroes, the Israelis have built up such a robust nationalism that they stand tall amidst a sea of hostilities in that part of the world.

We too should learn from Israel and the Israelis or if we study history we would see that Assamese as a

nation have stood up the test of time whenever we have united, as a combined kaleidoscope of various tribes and castes we have prevailed upon our enemies. However it is because of the leadership of our heroes that we have triumphed. The fabric of our nationalism have to be woven around such heroes and great men. The gods of fable are no different from the lives of such men. This we should show to our youth and inspire them embellish their collective consciousness with these theologies of the great religions and their heroes for the search after the great should actually be the dream of the young minds, the most serious profession of manhood. The veracity of heroes and such greats make the earth complete.

Life is engaging and enduring because of our belief in such heroes and their deeds of valour and the society they lived in. Thus great historians and philosopher like Plutarch has extolled the lives of the elites and braves of Greece and Rome in Parallel Lives. He was extolling the influence of such greats on the life and destinies of others. For he truthfully believed that it gives one a sense of mooring, a purpose and defining of their frame of actions. His eulogies of such men were mainly ethical so that even much later we name our children and our lands after them and thereby getting their names and lives immortalized as they are wrought into the verbs of language and our historical and cultural ethos are filled with their deeds of heroism and anecdotes.

But what of a society very much like our own that possess not the skills and devices for setting apart the heroes from celebrities. Erroneously many youngsters think that heroes and icons are synonymous with celebrities. Their idols are those gracing the silver screen and they emulate the latter. This trend needs to be countered.

We need the stories to be retold through literary and cultural mediums like story books and historical novels and novellas along with plays and cinema that needs to be exhibited on their anniversaries or such celebrations associated with these individuals. Stress should be taking our stories outside the state. And this should be done through strong visual content. This would go a long way in bringing out the patriotic fervor and instill confidence and feeling of pride in belonging to such a great nationality as us, the Assamese.

Role of Extension Service in Transforming Agriculture in Assam

♦ Dr. Ranjan Jyoti Bezbaruah

Agriculture and allied activities is the major contributor to the economy of Assam as well as the major source of livelihood to a significant proportion of the population of the state. This sector provides employment to more than 53 percent of the workforce and continues to support more than 70 percent of the population directly or indirectly. With the increasing pressure of population, food security is now the top most priority and the State Agriculture Department is giving focus to increase food grains production. While, agricultural production in an economy can be increased through expansion of cultivable area and through more productive utilisation of land already under cultivation; so both extensive and intensive methods of cultivation are necessary to enhance production as well as productivity. Accordingly, State Agriculture Department has prioritised optimum and efficient use of available resources to enhance production and productivity by harnessing the best in frontier technologies. Technological breakthrough contributes to productivity and output growth by extending the production possibility frontier. While such breakthroughs are production protracted research, formal and informal, their successful and extensive deployment in the practical task of farming requires an active role of extension service.

Agricultural transformation requires

adoption of modern farming technology, use of HYVs, nutrient and pest management, post-harvest management and marketing of produce in competitive environment. Agricultural research brings out these innovations from the lab and agricultural extension service provides these valuable inputs to the farming community from 'lab to land'. So extension service has significant role to play in developing the overall scenario of agriculture. Basically in a developing country like India, extension service provisioning is still a public good though private player and agents are active in the segment. Agricultural extension or agricultural advisory services, comprises the entire set of institutional arrangements that support people engaged in agricultural production and facilitate their efforts to solve farm related problems; link to markets and other stakeholders in the agricultural value chain; and obtain knowledge, skills and technologies to improve their livelihoods. Both Union and State governments have insisted on Public-Private Partnership (PPP) mode of extension through policy formation to enhance the performance of agricultural extension. Currently ATMA (Agricultural Technology Management Agency) mode of extension service is in operation in all the line departments of Agriculture, Fishery, and Animal Husbandry etc. in the State. VLEW (Village Level

Extension Worker) is the principal agent of spreading farm related knowledge to the farmers. Among the private extension service providers, Input Dealers are capturing the farmers.

The mid-term appraisal of the 10th five year plan showed dismal performance of the Indian agriculture. The 11th five year plan document stated that uneven and slow development of technology and simultaneously inefficient use of existing technology hindered the path of agricultural development in the country. So extension machinery is still underutilised. It also brings out that from the demonstrations of various departments provide ample evidence of large gaps between what would have been attained at farmers' fields with the adoption of improved technology and what is obtained with the existing practices followed by the farmers. However, it strongly argues for public extension which may be vital for realisation of demonstration trial yields at farmers' field on a large scale. The document points out that extension activity in India are viewed as *'revenue generating' rather than 'service delivery mechanism'*.

Two vital interrelated problems still remain unsolved in India- coverage of small farmers and role and effectiveness of small farmers in agriculture. The problem of food security and agricultural growth can only be solved if small farmers' farm output is increased. And in that case extension services and specifically public extension have major role to play as the private sector is motivated by profit and at the same time small farmers may not be able to pay for their advice. Similar is the case for our state Assam as well. The net cultivated area of the State is 28.11 lakh hectares which is about 88 percent of the total land available for cultivation in the State. However, the average operational holding is 1.10 hectare only and more than 85 percent of the farm family is small and marginal farmers (Economic Survey, 2015-16). Again, there is a declining trend in the contribution of agriculture to the State economy though it is still the principal occupation of the majority of the rural population in the State both in terms of employment and livelihood. So, under such circumstances, the resource poor farmers should get proper attention from the Government agency so that their livelihoods do not

suffer and food grains production can be enhanced. Better penetration and percolation among those small and marginal farmers of extension agency can serve the purpose.

Agricultural Technology Management Agency (ATMA) mode of extension service is operational in the State from 2005-06 with the objective of decentralisation of extension delivery system in terms of bringing all extension service providers under one umbrella with the involvement of farmers to input dealers, Panchayati Raj Institutions, Agripreneurs, NGOs, etc. it aims at Public Private Partnership (PPP) to bring a 'farmer-led', 'demand-driven' extension system. ATMA envisages larger coverage of farmers under demonstration programme of proven technology, organising training programme, emphasising Integrated Nutrient Management (INM) and Integrated Pest Management (IPM), delivering Field Day Visit, enhancement of market extension service and various other of activities. But in practical field of farming, extension service fails miserably as it is still unable to cover the resource poor farmers in the State. The extension system has bypassed this section of farmers. Another interesting fact is that private extension service providers like input dealers or traders has captured a sizable proportion of farmers in Assam. Since input dealers or traders are generally guided by profit motive, their increasing role as extension service provider should not be left unnoticed by Government Agency. Though ATMA envisages strong linkage between public sector extension service providers and private market players like input dealers under Public-Private-Partnership (PPP) mode of management (concept of the Government), public extension machinery should not play the role of second fiddle. Though temporality, advice of input dealer on fertiliser application, nutrient addition, and pest management may yield satisfactory results, in the long run, it may not be sustainable. So, there should be some guiding norms and monitoring mechanism from Government stakeholders apart from public-private partnership mode of functioning of extension service. To sum up, in our country spending on agriculture for irrigation, crop insurance, research activities, extension etc. has been on increasing trend, but outcome is a matter of concern.

সৰ্বত্ৰ জনপ্ৰিয় এবিধ অজৈৱ ৰাসায়নিক দ্রব্যৰ কিছু দিশ

• অৰ্পণ দত্ত

সকলোতে জনপ্ৰিয় দ্রব্যৰ কথা ভাবিলে আমাৰ মনলৈ সততে আহিব পাৰে অন্ন, বস্ত্ৰকে ধৰি ইন্ধন জাতীয় দ্রব্য বা প্লাষ্টিক জাতীয় কিছু প্ৰস্তুত সামগ্ৰীৰ কথাই। সমান্তৰালভাৱে আহিব পাৰে কিছু সংখ্যক মিষ্ট খাদ্য দ্রব্যৰ কথাও। পিছে ভালকৈ বিচাৰ কৰি চালে ওলাই পৰে যে ইবিলাকচোন প্ৰত্যেকেই জৈৱ দ্রব্যৰ পৰা উৎপাদিত একো একোবিধ উৎপাদিত দ্রব্যহে। সেয়া লাগিলে ভাত, কাপোৰ বা অন্য দ্রব্যই নহওক কিয়। তেন্তে আমাৰ জনপ্ৰিয় অজৈৱ দ্রব্যবিধনো বাৰু কি হ'ব পাৰে? এই সন্দৰ্ভত অলপমান গমি চালে ওলাই পৰিব যে সেয়া হ'ব পাৰে সমগ্ৰ বিশ্বজুৰি বৰ্তমানে উপলব্ধ এবিধ উৎপাদিত দ্রব্য, যাৰ সোৱাদ লুণীয়া। এইবিধ দ্রব্যক বহুলভাৱে কোৱা হয় লৱণ (Salt) বুলি। পিছে ৰসায়ন বিজ্ঞানৰ দৃষ্টিত লৱণে ভালেমান প্ৰশমিত যৌগক সামৰিলয়। সেয়ে আমাৰ আলোচিত লৱণ

বিধক সূচোৱাৰ বাবে সাধাৰণ লোণ (Common Salt) নামটো ব্যৱহাৰ কৰা হয়। ইয়াৰ ৰাসায়নিক নাম হৈছে চডিয়াম ক্লোৰাইড (NaCl)। ইয়াকেই আমি অসমীয়াত কণ্ট নিমখ। ইয়াৰ মুখ্য উৎস হৈছে সাগৰৰ পানী আৰু গেদীৰ শিলৰ মাজত পোৱা সৈন্ধৱ লৱণ (Rock Salt)।

প্ৰাপ্ত তথ্য মতে লোণৰ উৎপাদন হৈছিল আজিৰ পৰা প্ৰায় আঠ হাজাৰ বছৰৰ পূৰ্বে ৰুমানিয়াত। কোনো লোণ বহনকাৰী শিলৰ মাজেৰে সৰ্বকি আহি নিজৰাৰ ৰূপত প্ৰকাশ্য পানীক উতলাই লোণ পৃথক কৰা হৈছিল বুলি উল্লেখ পোৱা যায়। প্ৰায় একে সময়তে চীন দেশতো সাগৰৰ পানীৰ পৰা নিমখ আহৰণৰ কথা জনা যায়। হৰণ পৰা একে তথ্যৰ আলমতে পৰৱৰ্তী সময়ত সাগৰৰ পানীক বাষ্পীভৱন ঘটাবলৈ লোণ আহৰণৰ উপায় বিশ্বৰ প্ৰান্তে প্ৰান্তে প্ৰচলিত হোৱাটো সম্ভৱ হৈ উঠিবলৈ আমাৰ দেশতো বহু পুৰণি কালৰ পৰাই লোণৰ উৎপাদন সম্ভৱ হৈ উঠিবলৈ লাগিছে। যাতায়ত, যোগাযোগ ব্যৱস্থাৰ দুৰ্গমতাৰ বাবে অসমৰ জনসংস্পৰ্শে কষ্ট সেহি লোণৰ সোৱাদ ল'বলৈ বহু কাল অপেক্ষা কৰিব লগা হৈছিল। তথাপি আহোম যুগৰ সময়লৈ অসমত থলুৱা উপায় অৱলম্বনেৰেহে লোণ উৎপাদনৰ ব্যৱস্থা কৰাৰ তথ্য পোৱা যায়। সেই সময়ত দুটি প্ৰথাৰে লোণ আহৰণ কৰাৰ কথা ইতিহাসৰ পাতত পোৱা যায়। এটা প্ৰথা মতে 'লোণপুৰীয়া' (লোণ আহৰণকাৰী পাইকৰ গোট) সকলে ঘাইকৈ শদিয়া আৰু শিৱসাগৰ-নগাপাহাৰৰ সীমাত থকা লোণৰ পুংসমূহৰ পানী উতলাই বাষ্পীভৱনৰ পাছত পোৱা লোণখিনি ৰাজভঁৰাল (লোণশাল)ত জমা দিব লগা হৈছিল আৰু সেইখিনি লোণকে ৰাজ পৰিয়াল তথা প্ৰশাসনৰ লগত জড়িত ডা-ডাঙৰীয়াৰ পৰিয়ালবৃন্দই ব্যৱহাৰৰ বাবে ভাগত পাইছিল। কিন্তু সেই লোণ কেৱল খৰালিৰ মাত্ৰ চাৰিমাহমান কাল জুৰিহে আহৰণ কৰিব পৰা হোৱাত উৎপাদিত লোণৰ পৰিমাণ তেনেই সীমিত হোৱাটো স্বাভাৱিক আছিল। পৰিণতিত তেনে লোণৰ ব্যৱহাৰৰ মুখ দেখিবলৈ সৰ্বসাধাৰণে নাপাইছিল। গতিকে সৰ্বসাধাৰণে নিজৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে ব্যক্তিগত উপায় অৱলম্বন কৰাটো বাধ্যতামূলকৰ দৰে হৈ পৰিছিল। তাৰ বাবে দুবিধ বিশেষ উদ্ভিদ, ডিম্বক অথবা পুনিৰ পাত পুৰি পোৱা ছাইৰ মাজেদি পানী সৰকাই সেই পানী উতলাই বাষ্পীভৱন ঘটাই শেষত পাত্ৰৰ তলিত গোটখোৱা ডোখৰীয়া লোণ আহৰণ কৰিব লগা হৈছিল। ভাবকচোন, কিমান কষ্টেৰে একালত আমাৰ ৰাজ্যত লোণ আহৰণ কৰিব লগা হৈছিল।

গতিকে এটা সময়লৈ যে অসমত নিমখৰ ব্যাপক নাটনি চলি আছিল সেয়া সহজেই অনুমেয়। ফলত ব্যৱহাৰিক দিশত ই হৈ পৰিছিল সোণতকৈয়ো মূল্যৱান। যাৰ বাবে লোণদানক মহৎ দান হিচাপে জ্ঞান কৰা হৈছিল। তেতিয়া লোণ ব্যয়ত কিমান মিতব্যয়িতা গ্ৰহণ কৰিব লগা হৈছিল তাৰ স্পষ্ট আভাস দাঙি ধৰে বহুল প্ৰচলিত 'শাকত নাখায় লোণ, পিটিকাত যায় তিনিগুণ' বোলা ফঁকৰাটিয়ে। একেদৰেই, লোণৰ গুৰুত্ব বুজোৱাৰ অৰ্থে উপকাৰীৰ উপকাৰ স্বীকাৰ নকৰা লোকক 'নিমখ হাৰাম' আখ্যা দিয়া হৈছিল। তেনেকৈ প্ৰকৃত উপকাৰীক উপেক্ষা কৰি উপৰোৱাভাৱে অন্য লোকৰ গুণ গোৱাজনক 'কৌৰৱৰ লোণ খাই পাণ্ডৱৰ গুণ গোৱা' বুলি

হাস কৰাৰ নজিৰো পোৱা যায়। উল্লেখ্য, পূৰ্বৰ পৰম্পৰা ৰক্ষা কৰি ধৰ্মীয় আচাৰ পালনৰ সময়ত অদ্যাপি লোণদান কাৰ্য অব্যাহত ৰাখিলেও কিন্তু সেই লোণৰ প্ৰতি যে মানুহৰ মোহ নোহোৱা হৈ আছে তাক উল্লেখ কৰাৰ প্ৰয়োজন হয়তো নাই। তাৰ প্ৰধান কাৰণ হৈছে লোণৰ সহজলভ্যতা। আজি আমাৰ দেশ বা ৰাজ্য বুলিয়েই হয়, সমগ্ৰ বিশ্বজুৰি নিমখ হৈ পৰিছে সহজলভ্য বজাৰ সামগ্ৰীত; একো কম মূল্যত ক্ৰয়যোগ্য। এতেকে এতিয়া আৰু অসমৰ লোকৰ বাবে অপ্ৰয়োজনীয় হৈ পৰিছে শৰীৰত, পিটিকাত লোণ খৰচৰ বাচ-চাৰ কৰাটো

নিমখ কিয় লাগে:

এটা কথা অনুমেয় হৈছে যে খাদ্যৰ তৃপ্তিকৰণৰ নিমিত্তেই নিমখ ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। কিয়নো আমি বাস্তৱত দেখা পোৱা হৈছে যে খাদ্যহীন খাদ্যকো নিমখে তৃপ্তিকৰণ কৰি তোলে। অৰ্থাৎ পূৰ্বতে কেৱল তৃপ্তিৰ বাবেহে নিমখ ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল। কিন্তু পুষ্টিবিজ্ঞানৰ অগ্ৰগতিৰ লগে লগে আমাৰ ব্যৱহৃত খাদ্যসমূহৰ পুষ্টিবিষয়ক নতুন নতুন তথ্যবোৰ বাহিৰ হোৱাৰ পাছত জ্ঞাত হৈ পৰে যে নিমখে আমাক পুষ্টিও যোগাব পাৰে। সেইবুলি পুষ্টিৰ বাবে ব্যৱহৃত নিমখৰ পৰিমাণৰ একোটা সীমা থাকিব লাগিব। পুষ্টিবিজ্ঞানীসকলে গৱেষণাৰ অন্তত সিদ্ধান্ত কৰিব পৰা হ'ল যে পুষ্টিৰ ক্ষেত্ৰত ভূমিকা লোৱা নিমখৰ মূল উপাদান হৈছে ইয়াত নিহিত হৈ থকা ছিডিয়ামভাগ। এই ছিডিয়ামে দেহৰ সুস্থ অৱস্থাত হৃদপিণ্ড আৰু মাংসপেশীৰ কাম সুচাৰুৰূপে চলাত, তেজ আৰু প্ৰস্ৰাৱক স্বাভাৱিক ৰূপত ৰখাত সহায় কৰিব পাৰে বুলি জনা গ'ল। শৰীৰত ইয়াৰ পৰিমাণ কমিলে হৃদপিণ্ডৰ স্বাভাৱিক কাম বিঘ্নিত হয়, মাংসপেশীৰ সংকোচন কষ্টদায়ক হয় আৰু শৰীৰো দুৰ্বল হৈ পৰে বুলি জানিব পৰা গ'ল। সমান্তৰালভাৱে ইয়াৰ অধিক গ্ৰহণে দেহৰ ক্ষতি কৰাৰ বিষয়েও পোহৰলৈ আহিব ধৰে। ইয়াৰ আধিক্যৰ বাবে শৰীৰত পানী জমা হোৱা, ৰক্তচাপৰ বৃদ্ধিৰ অৱকাশ থকাৰ উপৰি যকৃৎ, হৃদপিণ্ড, বৃক্ক আদিৰো ক্ষতি হোৱাৰ অৱকাশ থাকে বুলি জানিব পৰা গ'ল। পৰৱৰ্তী সময়ত অধিক গৱেষণাৰ অন্তত ঠাৱৰ কৰিব পৰা হ'ল যে দেহত যোগানৰ বাবে প্ৰতিদিনে একোজন ব্যক্তিক প্ৰায় ১.২ গ্ৰামকৈ ছিডিয়ামৰ প্ৰয়োজন হয়, যি ছিডিয়াম দেহে লাভ কৰাটো সম্ভৱ হয় অন্য খাদ্যৰ উপৰি দিনে গ্ৰহণ কৰা ২.৫ ৰ পৰা ৭.৫ গ্ৰাম সাধাৰণ নিমখৰপৰা।

নিমখৰ উপকাৰ-অপকাৰ আদি:

প্ৰসংগক্ৰমে উল্লেখনীয়, নিমখে মানৱ দেহত কুপ্ৰভাৱ পেলাব পৰা-নোৱৰাৰ সন্দৰ্ভত আজিৰ পৰা পাঁচ দশককালৰ আগেয়েই বিজ্ঞানীমহলত বিতৰ্কৰ সূচনা হ'ব ধৰে। ১৯৫৪ চনত লিউউইচ ডাল নামৰ নিউয়ৰ্কৰ বুকহেভেন ইনষ্টিটিউটৰ শৰীৰ বিজ্ঞানী এজনে জাপানী লোকৰ ক্ষেত্ৰত চলোৱা এক সমীক্ষাৰ জৰিয়তে ব্যক্ত

কৰিলে যে বেছি পৰিমাণে নিমখ খোৱা লোক উচ্চ ৰক্তচাপত পতিত হয়। তাৰ সমৰ্থনত তেওঁ ব্ৰাজিলৰ উদাহৰণ দাঙি ধৰি দেখুৱাইছিল যে ব্ৰাজিলৰ জনজাতীয় লোকসকলে কেতিয়াও উচ্চ ৰক্তচাপ অথবা হৃদপিণ্ডজনিত ৰোগৰ বলি হ'ব লগা হোৱা নাই। তাৰ যুক্তি তেওঁৰ মতে এয়ে আছিল যে সেই লোকসকলে খাদ্যত নিমখৰ পৰিমাণ অতি কমাই খায়। এই সন্দৰ্ভত তেওঁ এন্দ্ৰুৰৰ দেহত চলোৱা পৰীক্ষাতো একে দিশ প্ৰত্যক্ষ কৰাৰ কথা উল্লেখ কৰে। কোৱা বাহুল্য যে বহু বিজ্ঞানীয়ে ডালৰ লগত তাল মিলাই যুক্তি প্ৰদৰ্শন কৰিছিল যে জৈৱ-বিবৰ্তনৰ পথত মানুহৰ সৃষ্টি লৱণহীন পৰিৱেশতহে ঘটিছিল আৰু তেনে অৱস্থাত মানুহৰ জীৱন ধাৰণৰ মূল সমল আছিল ফল-মূল আৰু মাছ-মাংসহে। গতিকে উচ্চ ৰক্তচাপৰ কথা নাছিল। তাৰ বিপৰীতে খাদ্যত লৱণৰ পৰিমাণ বঢ়াই প্ৰাকৃতিক পৰিৱেশৰপৰা ফালৰি কাটিবলৈ লোৱাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিততে অস্বাভাৱিকতাৰ ফল ভুগি মানুহে বিপদৰ সন্মুখীন হোৱাটো সম্ভৱপৰ হ'ল বুলি তেওঁলোকে যুক্তি দাঙি ধৰে।

কিন্তু পাছৰফালে ডালে এদিন তেওঁৰ পূৰ্বৰ সিদ্ধান্ত শুদ্ধ নহয় বুলি ব্যক্ত কৰিলে। কিয়নো এটা সময়ত এন্দ্ৰুৰৰ দেহত চলোৱা পৰীক্ষাৰ দ্বাৰা তেওঁ পূৰ্বৰ বিপৰীত দিশহে বোলে প্ৰত্যক্ষ কৰিলে। এন্দ্ৰুৰক অধিক পৰিমাণে নিমখ খুৱাই তেওঁ দেখা পায় যে সিহঁতৰ দেহত ৰক্তচাপৰ হ্রাস-বৃদ্ধিৰ কোনো তাৰতম্য ঘটা নাই। এই বিষয়ত ১৯৮৮ চনত স্কটলেণ্ডৰ এটা বিজ্ঞানীৰ দলে মানুহৰ দেহত নিমখৰ পৰীক্ষা চলাই ছিডিয়ামৰ লগত উচ্চ ৰক্তচাপৰ সম্পৰ্ক নথকাৰ দিশহে উন্মোচিত হয় বুলি ব্যক্ত হ'ল। — এনেদৰে তেতিয়ালৈ বাহিৰ হোৱা তথ্যৰ আধাৰত এচাম বিজ্ঞানীয়ে ব্ৰাজিলৰ সেই জনজাতীয় লোকসকলে উচ্চ ৰক্তচাপৰ সন্মুখীন হ'ব নলগা হোৱাৰ ঘটনাটোৰ ক্ষেত্ৰত মত পোষণ কৰিলে যে কেৱল নিমখৰ বাবেই যে সেয়া ঘটিছে সেইটো নহয় বুলি উল্লেখ কৰিলে। তেওঁলোকৰ মতে, তেনে ঘটনাৰ লগত অন্য কাৰক, যেনে— খাদ্যত প্ৰোটিনজাতীয় উপাদান, ফল-মূল বা শাক-পাচলি আদিৰ প্ৰাধান্য থকা, সহজ-সৰলভাৱে জীৱন নিৰ্বাহ কৰা আৰু কঠোৰ শাৰীৰিক পৰিশ্ৰমো জড়িত হৈ থাকে।

উচ্চ ৰক্তচাপৰ লগত নিমখৰ সম্পৰ্ক থকা-নথকা বিষয়ত কিন্তু এতিয়ালৈ বিজ্ঞানীসকল ঐক্যমতত উপনীত হ'ব পৰা নাই। কেৱল মাজে মাজে নতুন নতুন দুই-এক তত্ত্বহে হ'ব লাগিছে। বিশেষকৈ যোৱা শতিকাৰ একেবাৰে শেষৰফালে আমেৰিকাৰ National Health and Nutrition Examination Survey (NHNAES-1)ৰ ফালৰপৰা চলোৱা এটি সমীক্ষাত নিমখে ৰক্তচাপ বৃদ্ধি ঘটাই বুলি কৰা ধাৰণাটো অযুক্তিকৰ বুলিহে প্ৰতিপন্ন হোৱাৰ বতৰা পোৱা গৈছিল। কিয়নো, তেতিয়া তাত ১১,৩৪৮ জন লোকৰ ওপৰত চলোৱা এক অনুসন্ধানৰ পাছত বোলে উদ্ধাৰ হয় যে ছিডিয়াম আৰু উচ্চ ৰক্তচাপৰ মাজত তেনে কোনো সম্পৰ্ক নাই। বৰঞ্চ, খাদ্যত ফল-মূল আৰু শাক-পাচলি জাতীয় উপাদান কমিলেহে ৰক্তচাপ বৃদ্ধি

পোৱাৰ সম্ভাৱনা থাকে বুলি কোৱা হ'ল। লগতে এইটোও কোৱা হ'ল যে হৃদৰোগ সৃষ্টিটো নিমখে তেনে ভূমিকা গ্ৰহণ নকৰে। একেধৰণৰ অভিমতকে প্ৰকাশ কৰা হৈছিল ইংলেণ্ডৰ Dietary Approach to Hypertension (DASH) ৰ ফালৰপৰাও। উল্লেখযোগ্য যে আমাৰ দেশৰ হাইদৰাবাদস্থিত 'ৰাষ্ট্ৰীয় পুষ্টি নিৰ্ণয় প্ৰতিষ্ঠান' (NIN) ৰ ফালৰ পৰাও নিমখ গ্ৰহণত তেনে কঠোৰ নিয়ন্ত্ৰণৰ প্ৰয়োজন নাই বুলি অভিমত ব্যক্ত কৰা হৈছিল।

প্ৰণিধানযোগ্য, শৰীৰত ৰক্তচাপ বৃদ্ধিৰ ক্ষেত্ৰত নিমখক জগৰীয়া কৰাৰ পৰিৱৰ্তে আন এটা কাৰককহে প্ৰধানভাৱে জগৰীয়া কৰিব খুন্সিজিছিল আমেৰিকাৰ 'University of Utah School of Medicine'ৰ অধ্যাপক ষ্টিফেন হুইষ্টৰ তত্ত্বাৱধানত চলোৱা এক অনুসন্ধানকাৰী দলে। তেওঁলোকৰ মতে, ৰক্তচাপৰ পৰিৱৰ্তন ঘটোৱাৰ মূলতে থাকে এবিধ জিন— Angiotensinogen Gene। এইবিধ জিনে দেহত 'এনজিনটেনচিন' জেন' নামৰ এবিধ প্ৰোটিন জাতীয় উপাদানৰ সৃষ্টি কৰে, যি ৰক্তচাপৰ বৃদ্ধিত অৰিহণা যোগায়। এই জিন তিনি প্ৰকাৰৰ— AA, AG আৰু GG। সেয়ে মানুহভেদে জিনৰ প্ৰকাৰ ভিন্ন অৱস্থাত থকাৰ হেতুকেই লৰণ গ্ৰহণৰ ক্ষমতাও মানুহভেদে বেলেগ বেলেগ হ'ব পাৰে। অৱশ্যে সেই বিষয়ত যে অধিক গৱেষণাৰ প্ৰয়োজন আছে তাকো দোহৰা হয়। নিমখৰ সন্দৰ্ভত ইমানবিলাক দিশ উন্মোচিত হোৱাৰ পাছত শেহতীয়াভাৱে অৱশ্যে এটা দিশ বেছিভাগ বিজ্ঞানীয়ে স্বীকাৰ কৰিব লাগিছে যে পানীৰ প্ৰতি ছডিয়ামৰ আসক্তি বেছি হোৱাৰ হেতুকে কোষৰ ভিতৰত জলধাৰণ মাত্ৰা বৃদ্ধি ঘটাত অস্বাভাৱিকতা নাথাকে। সেয়ে নিমখ গ্ৰহণত নিয়ন্ত্ৰণ ৰখাৰ প্ৰয়োজন আছে বুলি পৰামৰ্শ আগবঢ়োৱাও হৈছে।

আয়ডিনযুক্ত নিমখ গ্ৰহণৰ প্ৰাসংগিকতা :

এইটো সকলোৰে জ্ঞাত যে অন্য বহু বস্তুৰ দৰে বজাৰত বৰ্তমানে নিমখকো পেকেটত পোৱা যায়। কিন্তু আজিৰপৰা তিনিটামান দশকৰ আগলৈ নিমখ দোকানত খোলা অৱস্থাতহে কিনিবলৈ পোৱা গৈছিল। আজিৰ নিমখৰ পেকেটৰ ওপৰত লিখি

ৰখা হয় 'আয়ডাইজড্ ছল্ট' বুলিও। এই নিমখ হৈছে আয়ডিনযুক্ত একোবিধ ছডিয়াম বা পটাছিয়ামৰ যৌগিক নিমখৰ লগত নিৰ্দিষ্ট অনুপাতত মিহলাই প্ৰস্তুত কৰা বিশেষ নিমখহে মাত্ৰ। এই ব্যৱস্থা আমাৰ দেশত প্ৰৱৰ্তিত হৈ আহিছে ১৯৯২ চনৰ পৰা 'National Iodine Deficiency Disorder Control Programme' নামৰ ৰাষ্ট্ৰীয় আঁচনিৰ জৰিয়তে। উদ্দেশ্য হৈছে আয়ডিনৰ অভাৱ থকা (স্থানীয় খাদ্য আৰু পানীত) অঞ্চলত আয়ডিনযুক্ত নিমখ যোগানৰ ব্যৱস্থা কৰা। এইটো উল্লেখনীয় যে আয়ডিনৰ অভাৱৰ হেতুকে মানৱ দেহত বিশেষকৈ ডিঙিত গৰল (Gut) উপৰি অন্য কিছু সমস্যাও ভুগিব লগা হয়। ইয়াৰ বিপৰীতে যিকোনো হাত আয়ডিনৰ অধিক্য ঘটিলে 'হাইপাৰ থাইৰয়ডিজিম'ৰ দৰে দেহত পালচ্ বৃদ্ধি পোৱা, ঘামৰ মাত্ৰা বৃদ্ধি পোৱা, শৰীৰৰ ওজনৰ হ্রাস-বৃদ্ধি ঘটোৱা, টোপনি কম হোৱা, মানসিক ভাৰসাম্য কমা আদি বহু সমস্যাৰ সৃষ্টি হোৱাটো সম্ভৱ। এনে অৱস্থা বেছি গাঢ় হোৱাৰ সম্ভাৱনা থাকে যেতিয়া অঞ্চলবিশেষৰ স্থানীয় খাদ্য তথা পানীত আয়ডিনৰ অভাৱ নথকা সত্ত্বেও পুনৰ আয়ডিনযুক্ত নিমখ গ্ৰহণ কৰি থকা হয়। স্মৰ্তব্য যে আমাৰ দেহত প্ৰতিদিনে অতি সামান্য পৰিমাণে (প্ৰায় ০.১৪ মিঃ গ্ৰাম) আয়ডিনৰ প্ৰয়োজন হয়, যিখিনি আমাৰ ৰাজ্যত উপলব্ধ পানী আৰু থলুৱা খাদ্যত পোৱাটো সম্ভৱ বুলি ভবাৰ থল আছে। কিয়নো আমি আয়ডিনযুক্ত নিমখ গ্ৰহণৰ আগলৈ গৰল ৰোগী অসমত তেনেদৰে প্ৰত্যক্ষ কৰিবলৈ পোৱা নগৈছিল। ইয়াৰ বিপৰীতে পূৰ্বতে আজিৰ দৰে ল'ৰাৰ পৰা বুঢ়ালৈ প্ৰায় সকলোৰে মুখত তথাকথিত 'থাইৰয়ড হোৱা'ৰ অভিযোগো শুনা মনত পৰা নাছিল। কিন্তু আজি থাইৰয়ডৰ চিকিৎসাত মানুহ জৰ্জৰিত হোৱাৰ বহু অভিযোগ পোৱা গৈছে। সেয়েহে আমাৰ মনত সন্দেহ উদয় হ'ব ধৰিছে— এনে অৱস্থাৰ গুৰিত আমি প্ৰতিদিনে গ্ৰহণ কৰি থকা আয়ডাইজড্ ছল্ট, অৰ্থাৎ আয়ডিনযুক্ত নিমখেই হ'বনেকি বাৰু? সেই সন্দেহ দূৰ কৰাৰ বাবে ৰাজ্যিক জনস্বাস্থ্য বিভাগে যথার্থ পৰীক্ষী-নিৰীক্ষা চলোৱাৰ প্ৰাসংগিকতা নিশ্চয় আছে।

অৰ্পন দত্ত : লেখক আৰু সমালোচক।

LIGHT POLLUTION AND HUMAN HEALTH

♦ Dr.Chhandashree Bhuyan

The World is more beautiful because we see it. The cacophony of the wilderness will be impossible to enjoy if we do not see the surroundings from where the sound comes. The 24-hour circadian clock affects the physiological processes of all organisms including human beings. The effect of light has a significant role in controlling brain wave patterns, melatonin hormone production, cell regulation other daily activities. Any disruption of these rhythms can result in disorders like depression, insomnia, cancer, cardio-vascular disease and other related problems. In 2012, the American Medical Association has recognised light at night as a carcinogen and a health risk.

Today, environmentalists all over the world consider light pollution as one of the fastest growing and pandemic forms of environmental pollution. In 1879, Thomas Alva Edison's invention of the bulb lighted our world. But today inefficient and unwanted light has created adverse effects on our lives.

When light photons hit the retina, biological effects occur which disrupt circadian rhythms. Such nuisance light may

pose to be a health hazard. As suggested by Richard Stevens, Professor and cancer epidemiologist, the disruption of circadian rhythms due to light pollution needs further scientific research. We are well versed with the fact that melatonin keeps us healthy. It has antioxidant properties, lowers cholesterol and helps proper functioning of our endocrine glands. Experts at Harvard Medical School is concerned about the blue light which could be at odds with personal life since this blue light has adverse health effects although humankind's interest lies in the quest for energy-efficient lighting. A 2016 American Medical Association report expressed concern about exposure to blue light from outdoor lighting and recommended shielding all light fixtures and to only use lighting with 3000K colour temperature and below. In September, 2006 the National Institute of Environmental Health Sciences (NIEHS) sponsored a meeting that focused on how best to conduct research on possible connections between artificial lighting and human health. The meet noted that it may not be entirely coincidental that dramatic increase in the risk of breast cancer and prostrate

cancers, obesity and early onset diabetes has mirrored the dramatic change in the amount and pattern of artificial light generated during the day and night in modern societies over recent decades.

Light at night definitely hampers the melatonin secretion. Melatonin is produced at night by the pineal gland and helps to regulate the body's biological clock. Today there is a marked nocturnal decrease in melatonin production levels in human beings. This is linked to the decrease in the body's production of oestrogen which increases the susceptibility to cancer. Various studies showed results that co-relates outdoor artificial light at night and incidence of breast cancer.

A 2016 study at Israel found that light pollution can interfere with sleep patterns. Researchers found

that people who live in urban areas with strong outdoor lighting were 6 percent more likely to have less than 6 hours of rest at night compared to those who live in areas with less intense lights at night. Scientists have warned that with rising light pollution, the difference between night and day is minimised. This fact has profound consequences with regard to human health as published in the journal, *Science Advances*. Reportedly, artificially lit area of the Earth's surface grew by 2.2 percent per year in 2012 to 2016 which means there is a radiance growth of 1.8 percent per year.

Suggestive measures to reduce light pollution have been pouring in like the rays of light. Our society has to revert back to the traditional candles and 'diyas' in place of artificial lights. The street lights

should preferably face down or should have upper shades so that minimum light reflects back to the sky. Training ourselves and teaching our future generations to minimise the use of unnecessary lights is a must. Street lights can also have automatic systems to switch them off when natural light sets in. Before light pollution rises like the other forms of pollutions, there should be extensive creation of awareness amongst us. We need to minimise the harm from the blue lights in our homes, choose the right bulb and download a colour temperature App that gives cool colour during the day and warm light at night.

Let us all concentrate on the phrase advocated by the American Medical Association Council on Science and Public Health (2012) which says – "Many species (including humans) need darkness to survive and thrive".

Resources

- ✦ City lighting boosts pollution. BBC news 2010
- ✦ International Dark sky Association
- ✦ Light nuisance. Institution of Light Engineers
- ✦ Lighting Research Centre develops Framework for assessing Light Pollution, 2008
- ✦ Night time photochemistry
- ✦ Towards good practice, lighting in the countryside, January 2008

Dr. Chhandashree Bhuyan: Associate Professor and Head, Department of Zoology, Arya Vidyapeeth College.

ANAEMIA:

A MAJOR PUBLIC HEALTH PROBLEM- Causes and Management in Indian Context

♦ Dr. Jatin Sarmah

Introduction :

Anaemia is a public health problem with worldwide occurrence which is associated with an increased risk of mortality and morbidity among infants, children and pregnant women. Like the other developing countries of the World, it is the biggest public health problem in India. In certain tribal dominated districts of North-East India the occurrence is highest in the entire world! According to a recent estimate of World Health Organisation, 57-80% anaemia cases are reported from different parts of India. Multiple causes of the disease exist and diagnosed in routine clinical practice for the disease.

In infants (male and female), it is defined as a haemoglobin (Hb) concentration of less than 11.0 gram per deciliter of blood. In adults, it is less than 12 gm/dl and 13 gm/dl of blood in female and male respectively. The common causes include iron deficiency, vitamin deficiency, worm infestations, genetic disorder and inflammatory diseases. Recent researches indicate kidney ailments and thyroid disorders too as causes.

Etiology of Nutritional Anaemia

Although many nutrients are involved in the red blood cell production as well as haemoglobin, deficiency of iron in the food is the most common cause for nutritional anaemia all over the world. Deficiency of Folic Acid and Vitamin B12 are the two other important nutrients which causes nutritional anaemia. Deficiency of protein in diet may also be a cause. These substances play direct or indirect or constitutional roles in the mechanism of formation of haemoglobin in our body. However; a well nourished individual has reserves of these substances in the body. Therefore; nutritional deficiency of the

substances for a few days or weeks does not show any immediate symptom.

Role of Iron

In an adult human subject, per gram of haemoglobin contains 3.4 mg of iron. Per day about 14 micro gram of iron is lost regularly by both men and women through faeces, urine and sweat. In addition to the basic loses, women of reproductive age loses 1.4-3 mg of iron daily during the days of menstruation. Hook worm, pin worm and other worms suck blood from the intestinal mucosa of hosts gut and thus causes regular blood lost.

Growing infants, expectant and lactating

mothers have more iron requirements. Pregnant mothers need 1000mg extra iron in the whole period of pregnancy. This demand is very high during the second half when about 6 mg of iron needs to be supplemented daily. Pregnant women who do not have sufficient iron in the food needs to be supplemented to avoid iron deficiency anaemia. Insufficiency in mothers have serious effects in the baby in terms of cognition, intellectual, mental and physical development later on in their life. Lactating mothers loss 0.2 mg of iron in the breast milk daily.

How Iron is absorbed ?

The amount of iron absorbed from the food is dependent on the iron store status of a person. Lower the store, greater is the absorption from dietary and therapeutic iron. Dietary iron is discussed in two terms-haem iron from animal products and non haem from vegetables, cereals etc. Haem iron is absorbed by the body up to 22% whereas non haem iron is absorbed up to 6% only. The status of absorption of iron is dependent on few other factors like ascorbic acid increases but phytates, tannins, caffeine and coconut milk decreases. Recently; a protein "Hepcidin" is discovered which is known to inhibit iron absorption in different physiologic conditions. Similarly; a gene termed as "TMPRSS6" is also known to influence iron absorption in certain population of the world.

Role of Folate

Folate is stored in many tissues of the body but mainly in the liver. Well nourished adults store sufficient amount of folate to meet the demand for up to 4 months in absence of dietary intake. Folate is also synthesized by the microorganisms present in the gut. Folate is required in the formation of Red Blood Cells (RBC). During periods of growth and pregnancy; its requirements are maximum. Folate is present in animal liver and green leafy vegetables. It is heat-labile. So; it get destroyed during cooking.

Deleterious effects of anaemia

Mild anaemia, even at the stage of iron deficiency (first and hidden stage of anaemia) has decreased work output. Tiredness and loss of concentration are the common symptoms of iron deficiency. This abnormality may be rapidly reversed

by short duration iron therapy. If untreated, this may lead to iron deficiency anaemia which has severe health implications. In pregnancy; severe anaemia is associated with premature delivery, increased fetal and maternal mortality and lower birth weight.

Determination of the extent of the problem

Simplest and easiest way to measure Hb concentration in blood are done by using haemometer or spectrophotometrically by hemocue method. Additionally, serum ferritin, serum transferrin concentrations are studied to know the status of iron storage in the body. Microscopic analysis; studying the red cell structure gives an overall idea of nature of anaemia. Different biochemical tests or ELISA (Enzyme Linked Immunosorbant Assay) based methods are performed to know serum folate and vitamin B12 concentration. Basically these tests are sufficient to detect anaemia due to any types of nutritional deficiencies. However; there may be some other causes for anemia like-malaria, worm infestations, thyroid disorder, immunological disorders etc, which require specific tests case-wise.

Available Interventions

Measures available to control nutrition related anaemia may be broadly considered as-

- Therapeutic supplementation in the form of iron-folic acid combinations are provided to high school children, adolescents and pregnant mothers in Government hospitals at free of cost.
 - Fortification of the diet is a good household option.
 - Parasite control mainly by following de-worming time to time.
 - Educational campaigns are done by the Governmental agencies and hospitals.
- Hereditary Haemoglobinopathies as a factor of Anaemia-

Although nutritional causes of anaemia is a common; genetic factors for abnormal structure of oxygen transporting protein, haemoglobin is a serious concern in many populations around the World. The cause lies in the globin protein synthesizing gene in the chromosome. Therefore; it is a monogenic disease and the diseases caused by defective haemoglobins are known as haemoglobinopathies. There are more than 1,000 different types of mutant forms of haemoglobin

synthesizing gene has been detected. Sickle Cell anaemias (sickle cell anaemia), α -thalassaemia, β -thalassaemia are frequently encountered examples of haemoglobinopathies reported from India. Around 2% and 3% of global populations are heterozygous for sickle cell anaemia and β -thalassaemia respectively. In certain pockets of Bihar, Jharkhand, Odisha, Madhya Pradesh and Chattishgarh the occurrence of sickle cell anaemia is 18-20%. Similarly; among different populations of North Eastern parts of India, the incidence of β -thalassaemia is 12-15%.

Genetics of Haemoglobinopathies

Haemoglobin is a protein which transports oxygen from lungs to tissues and CO₂ in reverse. It is located inside of the red blood cells of blood. In an adult person, this protein is made up of four subunits—two α - and two β -subunits or γ -subunits. In fetus and up to the age of six months of age, γ -subunits are found in a haemoglobin protein in place of β -subunits. Thus; till 6 months of age of a baby, the haemoglobin protein is made up of two α - and two γ -subunits ($\alpha_2\gamma_2$). This form of haemoglobin is known as HbF (Fetal Haemoglobin). Gradually; γ -subunits are replaced by β -subunits and in some cases by δ -subunits. Therefore, in adults it is Adult Haemoglobin or HbA ($\alpha_2\beta_2$) or HbA₂ ($\alpha_2\delta_2$). After six months of age the HbA predominates completely, making upto 95% of total cellular Hb, while HbA₂ is 2-3% and HbF levels are 0-2%. The genes for formation of α -subunit is located in the chromosome 16 and for β -subunits or γ -subunits is at chromosome 11.

Haemoglobinopathies are the result of mutations (deletion or change of order of nitrogenous bases of DNA in RBC forming cells) that affect the globin genes and can be classified into two major groups—structural alterations, which forms anomalous Hb variants (like Hb E, Hb D, Hb Punjab etc.) and synthesis alterations or thalassaemias. These alterations affect function of haemoglobin and hence; oxygen transport from lungs to tissues. Interestingly; these structural changes of hemoglobin offers

resistance to Plasmodium falciparum for the person and so offers increased survival. In malaria endemic regions of North East India, the haemoglobinopathy gene mutations are in high frequencies.

Common methods of diagnosis of Haemoglobinopathies

During the routine experiment for Hb percentage, the persons with Haemoglobinopathies show lower than the normal Hb percentage. The other parameters like Mean Corpuscular Volume (MCV), Mean Cell Haemoglobin (MCH), Mean Corpuscular Haemoglobin Concentration (MCHC) from haematology analyser based study are taken into consideration. Any abnormalities detected in these two steps suggests for tests like HPLC based Hb Typing and/or for confirmation Hb electrophoresis. Haemoglobinopathy is confirmed by analyzing the results of levels of HbA, HbA₂ and HbF in blood during Hb Typing and electrophoresis.

The Sickle Cell Anaemia as well as different forms of Thalassaemia has severe clinical complications including heart failure, kidney disease, infertility, growth retardation, bone abnormalities, splenomegaly etc. On the other hand, chronic treatment with iron chelation therapy or blood transfusion leads to iron overload in vital tissues or organs which may lead to death.

Management of Haemoglobinopathies

In the last two decades or so, a lot of progress has been made in the management of the disease. But the severity, complexity and wide spread nature of this most common genetic problem of human population around the globe is an enormous challenge to medicine and science. The numbers of carriers of the disease is reported to be increasing in hitherto unreported populations. Therefore; management of the existing cases on one side and carrier screening, counseling and prenatal screening to contain the spread of the disease on the other hand has to be handled in cautious way.

বন্দুকৰ কাহিনী

ড° হেদ্র গগৈ

এটা সময় আছিল, যেতিয়া অসমত এটা হাতে সজা বন্দুক বা পিষ্টল পুলিচে কাৰোবাৰ হাতত উদ্ধাৰ কৰিলেই এটা ডাঙৰ খবৰ বুলিয়েই গণ্য কৰা হৈছিল। বাতৰি কাকতত এনেধৰণৰ বাতৰিয়ে অতি সোঁতগলে স্থান লাভ কৰিছিল। সহজ-সৰল অসমীয়া মানুহৰ বাবে মানুহ হত্যা কৰাটো বৰ সহজ নাছিল। চেগা-চেগা কাঁচৰ ঘটা চুৰি, ডকাইতি, হত্যা আদি দুৰ্ঘনাত দুবুন্ধই ব্যৱহাৰ কৰিছিল পুৰণিকলীয়া বন্দুক বা হাতে সজা পিষ্টল, পাতল পাতৰ আদি। আনকি সংঘৰ্ষত পুলিচৰ থ্ৰি নট থ্ৰি বাইফলৰ গুলীত নিহত হোৱা মানুহৰ সংখ্যাও আছিল আঙুলিৰ মূৰত লেখিব পৰা। যাঠিৰ দশকৰ আৰম্ভণিতে কটন কলেজৰ ছাত্ৰ ৰঞ্জিত বৰপূজাৰী পুলিচৰ গুলীত নিহত হোৱা ঘটনাটোৱে বহু বছৰলৈ তোলপাৰ লগাইছিল। বহু বছৰ আগতে গুৱাহাটীৰ নেহৰু ষ্টেডিয়ামত জনতাক নিয়ন্ত্ৰণ কৰাৰ বাবে খেলপথাৰৰ বাহিৰত পুলিচে চলোৱা গুলী চালনাত ভেবেল ঘোষ নামৰ এজন যুৱকৰ মৃত্যু হৈছিল। কিন্তু অসম আন্দোলনৰ সময়ত ঘটা বোমা বিস্ফোৰণে অসমত হিংসাত্মক ঘটনাৰ আগজাননী দিলে। তাৰ পিছৰ পৰাই ক্ৰমান্বয়ে অসমৰ আকাশ বন্দুকৰ গুলীৰ শব্দই গুম্‌গুমাই দিলে। এতিয়া অসমত এনে এটা অৱস্থাৰ সৃষ্টি হ'ল, য'ত বন্দুকৰ নলীৰ পৰা গুলী নিৰ্গত হোৱা ঘটনা নিয়মিত ঘটিবলৈ ধৰিলে। বন্দুকৰ গুলীত প্ৰায় নিয়মিত প্ৰাণ দিবলগীয়া হৈছে উগ্ৰপন্থী সংগঠনৰ বিভিন্ন যুৱক, নিৰাপত্তা বাহিনীৰ লোকৰ উপৰি অসংখ্য নিৰপৰাধী লোক। ইয়াৰ লগতে বন্দুক দেখুৱাই বিভিন্ন সমাজ-বিৰোধী লোকে কৰিছে ডকাইতি, লুণ্ঠন, ধৰ্ষণ, অপহৰণ, হত্যাৰ দৰে জঘন্য অপৰাধ। কেতিয়াবা হয়তো একেদিনাই বন্দুকৰ গুলীত মানুহ নিধন হোৱা ঘটনা প্ৰকাশ হৈছে কেবাটাও। গুলীৰ বাকুদৰ ধোঁৱাই আৰম্ভি ধৰিছে অসমৰ আকাশ। এ কে-47, এ কে-56, নাইন এম এম পিষ্টল, পইণ্ট থাৰ্চ এইট ৰিভলভাৰ, ইউ এছ কাৰ্বাইন আদিকে ধৰি ভাৰতবৰ্ষ, আমেৰিকা, ৰুছিয়া, চীন, জাৰ্মান আদি দেশত নিৰ্মিত অত্যাধুনিক অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰবোৰৰ ব্যৱহাৰ হ'বলৈ ধৰিছে নিয়মিত। বিভিন্ন উগ্ৰপন্থী সংগঠনে অত্যাধুনিক বন্দুক ব্যৱহাৰ কৰাৰ লগতে পৰিস্থিতিৰ মোকাবিলা কৰিবলৈ নিৰাপত্তা বাহিনীয়েও ব্যৱহাৰ কৰিছে অত্যাধুনিক অস্ত্ৰ। কিছুমান যুৱকৰ বাবে কঁকালত এটা ৰিভলভাৰ বা পিষ্টল লৈ ফুৰাটো গৌৰৱৰ বিষয়। বহুতকৈ নিৰাপত্তা বাহিনী, আৰক্ষী আদিয়ে আটক কৰি কাৰাগাৰলৈ নিক্ষেপ কৰিছে যদিও বন্দুকৰ ব্যৱহাৰ বন্ধ হোৱা নাই। কিন্তু কেতিয়াবা শেষ হ'বনে বন্দুকৰ এই বিভীষিকাৰ ?

অকল অসম বুলিয়েই নহয়, ভাৰতবৰ্ষৰ বিভিন্ন ঠাইত বাঢ়ি গৈছে বন্দুকৰ ব্যৱহাৰ। এটা সময়ত পাঞ্জাব, কাশ্মীৰ আদিৰ দৰে ঠাইত বন্দুকৰ ভয়তেই জনসাধাৰণে কটাইছিল উজাগৰী নিশা। প্ৰায় সকলো অপৰাধতে ব্যৱহাৰ হৈছে বন্দুক। দেশৰ লগতে বিদেশতো বাঢ়িছে বন্দুকৰ ব্যৱহাৰ। কোনোবাই হয়তো বন্দুকৰ সহায়ত দেশ শাসনো কৰিছে। যুক্তিৰে নোৱাৰিলে ব্যৱহাৰ কৰিছে বন্দুক। আনকি স্কুলীয়া ছাত্ৰয়ো কথাই কথাই উলিয়ায় পিষ্টল, ৰিভলভাৰ। সন্ত্ৰাসবাদী কাৰ্যকলাপ অকল আমাৰ দেশতে নহয়, বিশ্বৰ বিভিন্ন প্ৰান্তত বৃদ্ধি হৈছে। ব্যৱহাৰ হৈছে অত্যাধুনিক স্বয়ংক্ৰিয় বন্দুক। আইন প্ৰণয়নকাৰীৰ লগতে আইন ভঙ্গকাৰীয়েও নিজৰ লগত ৰাখে অত্যাধুনিক অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰ।

মানৱ সমাজৰ উপকাৰতকৈ শতগুণে অপকাৰ কৰা এই বন্দুকৰ জন্ম কেনেকৈ হ'ল বাকু ? সাতশ বছৰতকৈ

অধিক কাল আগতে জন্ম হোৱা বন্দুকে আজিৰ এই অত্যাধুনিক ৰূপ পায় কেবাল বছৰৰ ভিতৰত বিভিন্নজনে কৰা অশেষ চেষ্টাৰ বাবেই। ইয়াৰ বৰ্তমানৰ ব্যৱহাৰৰ কথা এটা সময়ত মানুহে কল্পনাই কৰিব পৰা নাছিল। তেতিয়াৰ মানুহে জানো ভাবিব পাৰিছিল যে সুদূৰ ভৱিষ্যতে বন্দুকৰ দ্বাৰা কৰা বেছিভাগ কামে মানৱ সমাজৰ অপকাৰহে কৰিব। পৃথিৱীৰ কোন দেশত প্ৰথমতে বন্দুক ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল, এই বিষয়ে সঠিককৈ কোৱা টান যদিও ইতিহাসৰ পাত লুটিয়াই চালে দেখা যায় যে আমেৰিকা, ৰুছিয়া, চীন, জাৰ্মান আদি বিশ্বৰ বিভিন্ন দেশত সাতশ বছৰতকৈ অধিক কাল আগতে বন্দুকৰ ব্যৱহাৰ কৰাৰ কথা উল্লেখ আছে। বিভিন্ন ঠাইত, বিভিন্ন সময়ত গানপাউডাৰ তৈয়াৰ কৰা হৈছিল। বন্দুকৰ ব্যৱহাৰৰ বহুত আগতেই গানপাউডাৰ উৎপাদন কৰাৰ কথা জনা যায়।

সকলো ধৰণ বন্দুকক কোৱা হয় আগ্নেয়াস্ত্ৰ। বেছিভাগ বন্দুক ব্যৱহাৰ কৰোঁতে জুইৰ ফিৰিঙতিৰ সহায় ল'ব লগা হয়। অগ্নিৰ সহায়ত চালনা কৰিব লগা হয় বাবে ইয়াৰ আন এটা নাম আগ্নেয়াস্ত্ৰ। বন্দুকৰ ব্যৱহাৰৰ আৰম্ভণিৰ কথা নিখুঁতভাৱে কোৱা অসুবিধা যদিও ত্ৰয়োদশ শতিকাৰ শেষৰ ফালৰ পৰা ইয়াৰ বিভিন্ন ধৰণৰ ব্যৱহাৰৰ কথা বিশ্বৰ কেবাখনো আগশাৰীৰ দেশে লিপিবদ্ধ কৰি ৰাখিছে। অৱশ্যে তাৰ বহুত আগতে গানপাউডাৰ উৎপাদন হৈছিল। এজন অজ্ঞাত মংক্ মাৰ্কাছ গ্ৰেকাছে এই গানপাউডাৰ আৱিষ্কাৰ কৰিছিল। খ্ৰীষ্টাব্দেই প্ৰথম গানপাউডাৰ আৱিষ্কাৰ কৰিছিল বুলি উল্লেখ কৰা হৈছে যদিও ইয়াৰ ব্যৱহাৰ কেনেধৰণে হৈছিল বা কি পৰিস্থিতিত ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল এই বিষয়ে বিতং তথ্য নাই। কিন্তু ত্ৰয়োদশ শতিকাত লেটিন ভাষাত লিখা 'লিবাৰ ইগনিয়াম'ত গানপাউডাৰৰ ৩৪ টা ফৰ্মুলাৰ কথা উল্লেখ কৰিছে। গতিকে এই সময়তে গানপাউডাৰ অধিক উন্নত ৰূপত ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল বুলি ক'ব পাৰি। বন্দুকৰ ব্যৱহাৰৰ কথা তেতিয়াই অধিক প্ৰচাৰ হৈছিল বোধহয়। তদুপৰি সেই সময়ত ব্যৱহাৰ কৰা বন্দুকবোৰক অধিক উন্নত ৰূপ দিয়াৰ চিন্তা-চৰ্চা চলিছিল। ১৮৮০ চনত জাৰ্মান নাগৰিক ডা' অপাটে গানপাউডাৰ আৰু বিভিন্ন ধৰণ অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰ আদিৰ কথা লিখিছিল। তেওঁ 'ৱেপনছ, আৰ্মছ, অৰ্গেনাইজেছন আৰু পলিটিকেল মেঞ্জিম'ত এই বিষয়ে বিতংভাৱে উল্লেখ কৰিছিল। ডা' অপাট এজন চৰকাৰী চাকৰিয়াল আছিল। ১২৬৮ চনত ইংলিছ মংক্ বেকনে গানপাউডাৰৰ কথা উল্লেখ কৰিছিল। ত্ৰয়োদশ শতিকাৰ পৰাই গানপাউডাৰ আৰু বন্দুকৰ কথা উল্লেখ কৰিছে বিভিন্ন দেশে।

ইটালীৰ ফ্ল'ৰেন্সত ১৩২৪ চনত গানপাউডাৰ ব্যৱহাৰ কৰাৰ কথা জনা যায়। ১৩৩১ চনত ইটালীৰ আন এখন ঠাইত পিষ্টল জাতীয় সৰু সৰু অস্ত্ৰবোৰ অধিকভাৱে ব্যৱহাৰ হৈছিল। ১৩৪০ চনৰ পৰা ১৩৪৩ চনলৈ এই অস্ত্ৰবোৰৰ ব্যৱহাৰ সামান্য ধৰণে বাঢ়ি যায় আৰু সেই দেশত জনপ্ৰিয়তা লাভ কৰে। ১৩৬৪ চনৰ পৰা অস্ত্ৰবোৰক উন্নত ৰূপ দিয়াৰ চেষ্টা কৰা হয়।

জাৰ্মানত চতুৰ্দশ শতিকাত বিভিন্ন ধৰণৰ বন্দুক ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল। এই ক্ষেত্ৰত তেওঁলোক আন দেশতকৈ অধিক আগবাঢ়িছিল বুলি ক'ব পাৰি। জাৰ্মানৰ মিউনিক মিউজিয়ামত

সংৰক্ষণ কৰি ৰখা হৈছে আপুৰুগীয়া গ্ৰন্থ 'কডেক্স জাৰ্মানিকাছ ৬০০'। এই গ্ৰন্থখনত বিভিন্ন লোকে ব্যৱহাৰ কৰা বন্দুকৰ বহুবোৰ তথ্য আছে। লগতে ইয়াৰ ব্যৱহাৰকে ধৰি ভালেখিনি আনুষঙ্গিক তথ্য সন্নিৱিষ্ট হৈ আছে। ১৩৪৫ চনত 'ডিৰেক্ছন অব্ প্ৰিপিয়াৰেছন অব্ গানপাউডাৰ' নামৰ কিতাপ এখন জাৰ্মান ভাষাৰ পৰা ইংৰাজী ভাষালৈ অনুবাদ কৰা হৈছিল। এই কিতাপখনত বন্দুকত গুলী ভৰোৱা আৰু গুলী চালনাৰ বিষয়ে বিজ্ঞানসন্মতভাৱে বিস্তাৰণ কৰা আছে। এনেবোৰ তথ্যৰ পৰা ক'ব পাৰি যে জাৰ্মান সেই সময়ত বিশ্বৰ আনবোৰ দেশতকৈ অধিক আগবাঢ়ি আছিল। বন্দুকক আধুনিক ৰূপ দিয়াৰ কথা তেওঁলোকে গুৰুত্বসহকাৰে বিবেচনা কৰিছিল। ১৩৮৯ চনত প্ৰকাশ পোৱা 'দ্য ভেষ্টাবাৰ্গ ইনভেন্টৰী'ত হাত বন্দুকৰ কথা উল্লেখ কৰিছে। কিতাপখনত পিষ্টল বা ৰিভলভাৰ জাতীয় অস্ত্ৰবোৰৰ কথাও উল্লেখ কৰিছে। চতুৰ্দশ শতিকাৰ শেষৰ ফালে জাৰ্মানত বন্দুক অধিক ব্যৱহাৰ হৈছিল। ইয়াৰ প্ৰধান কাৰণ হ'ল সেই সময়ত দেশৰ ভিতৰত বিৰাজ কৰিছিল অস্থিৰতাই। অসংখ্য ডকাইত আৰু লুণ্ঠনকাৰীৰ আবিৰ্ভাৱ হৈছিল। এনে এটা অৱস্থাৰ সৃষ্টি হৈছিল যে দেশৰ কিছুমান প্ৰান্তত লুণ্ঠনকাৰীৰ অত্যাচাৰত সাধাৰণ নাগৰিকে চকুৰে সৰিয়হ ফুল দেখিছিল। চৰকাৰৰ ফালৰ পৰা এই দস্যুবোৰ দমন কৰাৰ বাবেই ব্যাপক। বন্দুকৰ নলীৰ আগতহে অৱশেষত হাৰ মানিছিল লুণ্ঠনকাৰীয়ে। ইয়াৰ পিছত ১৪৭৫ চনত প্ৰকাশ হোৱা 'কডেক্স জাৰ্মানিকাছ ৫৯৯' নামৰ কিতাপখনত বন্দুক সম্পৰ্কে অধিক তথ্য সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছিল। বন্দুকৰ বিষয়ে আৰু বহুতো গ্ৰন্থ জাৰ্মানসকলে সংৰক্ষণ কৰি ৰাখিছিল। কিন্তু তেওঁলোকৰ দুৰ্ভাগ্য যে দ্বিতীয় মহাযুদ্ধৰ সময়ত আক্ৰমণকাৰী দেশৰ সৈনিকবোৰে তেওঁলোকৰ বেছিভাগ কিতাপ হয় লুট কৰি নিলে, নহ'লে নষ্ট কৰি দিলে। দ্বিতীয় মহাযুদ্ধৰ দৰে এখন ডাঙৰ যুদ্ধ নহ'লে হয়তো জাৰ্মানে এই দিশত আন দেশতকৈ শীৰ্ষত থাকিলে হয়।

ব্ৰিটিছ ৰেকৰ্ড মতে, ১৩৪৭ চনত থমাচ ডি বলডেষ্টন এডৱাৰ্ড-৩ ৰ সময়ত বন্দুক ব্যৱহাৰ কৰাৰ কথা উল্লেখ আছে। সেই সময়ৰ সামান্য তথ্য পোৱা যায়। খুব সম্ভৱ বিষয়টোৱে অধিক গুৰুত্ব পায় তাৰ চল্লিশ বছৰমানৰ পিছতহে।

ইয়াৰ পিছত এক দীঘলীয়া সময়ৰ পিছত অস্ত্ৰবোৰে ক্ৰমান্বয়ে নতুন ৰূপ পাবলৈ ধৰে। বিজ্ঞানসন্মত চিন্তা-চৰ্চাৰ ফলতেই পুৰণিকলীয়া বন্দুকবোৰৰ স্থান ল'লে নতুন আত্মবক্ষাৰ বাবেই উদ্ভাৱন কৰিলে অত্যাধুনিক বন্দুকৰ। মেচিনগান আৰু আন অটোমেটিক আগ্নেয়াস্ত্ৰৰ ক্ষেত্ৰত নাম ল'ব লাগিব গেটলিং, মেঞ্জিম আৰু ব্ৰাউনিঙৰ। ১৮৬২ চনত ডা' ৰিচাৰ্ড জে গেটলিং প্ৰথম মেকানিকেল মেচিনগান নিৰ্মাণ কৰিছিল। ১৮৮১ চনত আমেৰিকাৰ হিৰাম মেঞ্জিমে বন্দুকক স্বয়ংক্ৰিয় ৰূপ দিয়াৰ বাবে বিজ্ঞানসন্মত পৰীক্ষা আৰম্ভ কৰিছিল। অশেষ চেষ্টাৰ মূৰত ১৮৮৩ চনত মেকানিকেল মেচিনগানক উন্নত ৰূপ দি ছেমি অটোমেটিক ৰাইফলৰূপে ব্যৱহাৰ কৰাৰ কৌশল আৱিষ্কাৰ কৰিছিল। ইয়াৰ

পিছতো মানুহ শান্ত নাথাকিল। পৰীক্ষা চলিল অটোমেটিক বাইফল উদ্ভাৱনৰ। কিন্তু বৰ বেছি দিন ব'লগীয়া নহ'ল। ১৮৮৫ চনত ভন মেনলিচাৰ নামৰ অষ্ট্ৰিয়াৰ এজন ব্যক্তিয়ে প্ৰথম অটোমেটিক বাইফল আৱিষ্কাৰ কৰে। জন এম ব্ৰাউনিং বিখ্যাত হৈছিল সৰু অটোমেটিক আগ্নেয়াস্ত্ৰৰ বাবে। বাকী কেইজনে কেৱল বাইফলহে স্বয়ংক্ৰিয়ভাৱে ব্যৱহাৰ কৰাৰ কথা চিন্তা কৰিছিল যদিও ব্ৰাউনিঙে পিষ্টল জাতীয় আগ্নেয়াস্ত্ৰবোৰৰ ব্যৱহাৰতহে অধিক গুৰুত্ব দিছিল। তেওঁ লগতে আৱিষ্কাৰ কৰিছিল গেছৰ দ্বাৰা চালিত 'ব্ৰাউনিং অটোমেটিক বাইফল'। প্ৰথম মহাযুদ্ধত ব্যৱহাৰ হৈছিল পইন্ট থাৰ্টি কেলিবাৰৰ মেচিনগান। অত্যাধুনিক ইউ এছচ কাৰ্বাইন প্ৰথম নিৰ্মাণ হৈছিল ১৯৪০ চনত। ইয়াৰ গুলীবোৰ সৰু আৰু ই একপ্ৰকাৰ চুটি বাইফল। ইয়াৰ বেবেলৰ দৈৰ্ঘ্য সাধাৰণতে ২২ ইঞ্চিতকৈ কম। সেইবাবেই কাৰ্বাইনটো লৈ ফুৰাত সুবিধা। বৰ্তমান উগ্ৰপন্থীৰ অতি প্ৰিয় অস্ত্ৰ এ কে-৪৭ বাইফলবোৰ নিৰ্মাণ তাৰ পিছতেই হৈছিল। তাৰ পিছত আন এবিধ জনপ্ৰিয় অস্ত্ৰ এ কে-৫৬ বাইফল নিৰ্মাণ হৈছিল। এ কে ছিৰিজৰ এই বাইফলবোৰে বৰ্তমান সমগ্ৰ বিশ্বৰ বেছিভাগ ঠাইতেই জনপ্ৰিয়তা অৰ্জন কৰিছে।

বন্দুকৰ ব্যৱহাৰৰ ক্ষেত্ৰত ভাৰতবৰ্ষও পিছ পৰি থকা নাছিল। সাধাৰণ বন্দুকৰ অধিক তথ্য নাপালেও ভাৰতীয় সেনাই বিভিন্ন সময়ত ব্যৱহাৰ কৰা বিভিন্ন আগ্নেয়াস্ত্ৰৰ কথা জনা যায়। আচলতে প্ৰথম মহাযুদ্ধ আৰু দ্বিতীয় মহাযুদ্ধৰ সময়ত ভাৰতীয় সেনাবাহিনী ব্ৰিটিছৰ অধীনত থকা বাবেই যুদ্ধৰ সময়ত ব্যৱহাৰ কৰা অস্ত্ৰবোৰ আন উন্নত দেশবোৰতকৈ কোনো গুণে নিম্নমানৰ নাছিল। বৰঞ্চ কিছুমান দেশৰ তুলনাত আগ্নেয়াস্ত্ৰবোৰ উন্নত আছিল বুলিয়েই ক'ব লাগিব। সেই সময়ত ভাৰতীয় সেনাই সাধাৰণতে ব্যৱহাৰ কৰিছিল পইন্ট থ্ৰী নট থ্ৰী ভিকাৰ্ছ বাৰ্থেয়াৰ লাইট মেচিনগান মাৰ্ক থ্ৰী। দ্বিতীয় মহাযুদ্ধৰ সময়ত ভাৰতবৰ্ষত ব্যৱহাৰ হৈছিল লী এনফিল্ড নাম্বাৰ বান মাৰ্ক থ্ৰী বাইফল। ইছাপুৰত থকা এটা সৰু ফেক্টৰীত তৈয়াৰ কৰা এই বাইফলবোৰ ইউনাইটেড কিংডমত তৈয়াৰ কৰা বাইফলবোৰতকৈ বৰ বেছি বেলেগ নাছিল। ইহঁতৰ মাজত ভালেখিনি সাদৃশ্য আছিল। প্ৰাপ্ত তথ্য মতে, তাত বাইফল নিৰ্মাণ কৰা হৈছিল ৬,৯২,৫৮৭ টা। তাৰ পিছত ভাৰতত নিৰ্মাণ হৈছিল ৭.৬২ এম এমৰ বাইফল। দ্বিতীয় মহাযুদ্ধৰ সময়ত মেছিনগানো নিৰ্মাণ হৈছিল। সংৰক্ষিত তথ্য মতে, সেই সময়ত মেছিনগান নিৰ্মাণ হৈছিল ৮,৩৫৭ টা। বাইফলৰ তুলনাত মেছিনগানৰ নিৰ্মাণ কম হৈছিল। মেছিনগানৰ নিৰ্মাণ ব্যয় অধিক আৰু ব্যৱহাৰ কম হোৱাৰ বাবেই বোধহয় কমকৈ নিৰ্মাণ কৰা হৈছিল। যুদ্ধ শেষ হোৱাৰ পিছত এটা নতুন বন্দুকৰ ফেক্টৰী নিৰ্মাণ হৈছিল হায়দৰাবাদত। এই বন্দুকৰ ফেক্টৰীটোত প্ৰথমে নিৰ্মাণ হৈছিল ব্ৰেগ গান। ইয়াৰ পিছতেই নিৰ্মাণ কৰিছিল মেচিনগান। এফ এন মেগ মেচিনগানবোৰ আছিল ৭.৬২ এম এমৰ।

সকলো দিশ বিবেচনা কৰাৰ পিছত ক'ব পাৰি যে বন্দুকে মানৱ সমাজৰ যিমান উপকাৰ কৰিছে, তাতকৈ বহুত বেছি অপকাৰ কৰিছে।

বিভিন্ন ধৰণৰ বন্দুক:

'মস্কেট' হ'ল এবিধ হাত বন্দুক। 'শ্বটগান' হ'ল এবিধ সাধাৰণ বন্দুক। সাধাৰণতে এহাতেৰে চলোৱা, কিন্তু চেম্বাৰ নথকা আগ্নেয়াস্ত্ৰবোৰেই হ'ল 'পিষ্টল'। ছেমি অটোমেটিক আৰু অটোমেটিক পিষ্টলো আছে। কেতিয়াবা প্ৰয়োজন সাপেক্ষে দুখন হাতো ব্যৱহাৰ কৰা হয়। পিষ্টলৰ ক্ষেত্ৰত স্মিথ, ৰেছন আৰু কল্টৰ যথেষ্ট অৱদান আছে। পিষ্টল বহুধৰণ আছে। আন এবিধ সচৰাচৰ ব্যৱহৃত আগ্নেয়াস্ত্ৰ হ'ল 'বিভলভাৰ'। ইয়াকো সাধাৰণতে এখন হাতেৰে চলোৱা হয়, কিন্তু ইয়াত গুলী ভৰাবৰ বাবে চেম্বাৰ থাকে। চেম্বাৰবোৰ ব্যৱহাৰৰ সময়ত ঘূৰি থাকে, অৰ্থাৎ এটা গুলী মৰাৰ পিছত খালী চেম্বাৰটো তাৰ ঠাইলৈ আহে। চেম্বাৰবোৰ বিভলভিঙ হৈ থকা কাৰণেই ইয়াৰ নাম 'বিভলভাৰ'। ইয়াৰ ক্ষেত্ৰতো স্মিথ, ৰেছন আৰু কল্টৰ যথেষ্ট অৱদান আছে। ইয়াৰ বাহিৰেও হেৰিংছন, ৰিচাৰ্ডছন আদিৰো অৰিহণা আছে। পিষ্টল বোৰ সৰু-ডাঙৰ, চুটি-দীঘল বেবেলৰ বিভিন্ন ধৰণৰ আছে। ইয়াক মেচিনগান বা কাৰ্বাইন আছে তিনি ধৰণৰ।

(ক) ষ্টেনগান : ষ্টেনগান শব্দটো ইল এনফিল্ডত থকা ৰয়েল স্মল আৰ্ম ফেক্টৰীৰ লগতে প্ৰেচিডেণ্ট টাৰ্পিনৰ নামৰ পৰা। আৰম্ভণিতে এইবিধ আগ্নেয়াস্ত্ৰ ব্যৱহাৰ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত অসুবিধা হৈছিল যদিও কিছু বছৰ ব্যৱহাৰ কৰাৰ পিছত সেই অসুবিধাবোৰ দূৰ হয়। এটা সময়ত ষ্টেনগানে নিৰাপত্তাৰক্ষীৰ লগতে অপৰাধীৰ মাজতো জনপ্ৰিয়তা লাভ কৰিছিল।

(খ) থমছন ছাব মেছিনগান : এইবিধ কাৰ্বাইনৰ পৰা নিৰ্গত হয় ০.৪৫ এম এম পিষ্টলৰ গুলী। ইয়াত দুই ধৰণৰ মেগজিন থাকে। ড্ৰাম টাইপৰ মেগজিনবোৰত ৫০ টা গুলী আৰু বক্স টাইপত ২০ টা গুলী থাকে।

(গ) এইচ এছ কাৰ্বাইন : এইচ এছ কাৰ্বাইনে ৩০০ গজ দূৰত্বত থকা লক্ষ্য ভেদ কৰিব পাৰে। সাধাৰণতে মেগজিনত ১৫ টা গুলী থাকে যদিও কিছুমান মেগজিনত ৩০ টা গুলী থাকে। লাইট মেচিনগানৰ সাধাৰণতে লক্ষ্যভ্ৰষ্ট নহয় আৰু একেৰাহে গুলীবৰ্ষণ কৰিব পাৰে। এহাজাৰ গজ দূৰত্বলৈকে গুলীয়াব পাৰি। ইয়াৰ মেগজিনত ২০ টাৰ পৰা ২৫ টালৈ গুলী ভৰাব পাৰি। ০.৩০৩ ব্ৰেন গান হৈছে লাইট মেচিনগান। ১৯৩৭ চনত চেকোশ্লোভেকিয়াৰ কাৰখানা বেন'ত ইয়াৰ প্ৰথম নিৰ্মাণ হৈছিল। ভাৰতেও বনাইছে ৭.৬২ এম এমৰ লাইট মেচিনগান। 'মিডিয়াম মেচিনগান'— এইবিলাক বন্দুক একেৰাহে বহুসময় ব্যৱহাৰ কৰি থাকিব পাৰি। ইহঁতক এঠাইত স্থিৰ কৰি ৰাখি চালনা কৰা হয়, যাতে লক্ষ্যভ্ৰষ্ট নহয়। ২৫০০ গজ পৰ্যন্ত ইয়াৰ গুলী যায়। ভিকাৰ্ছ ৩০৩ হৈছে ইয়াৰ উদাহৰণ। 'হেভী মেচিনগান'— অন্যবোৰ আগ্নেয়াস্ত্ৰতকৈ এইবোৰ বেছি শক্তিশালী। এইবিধ অস্ত্ৰ প্ৰথমতে এণ্টি এয়াৰ ক্ৰেফট গান আৰু এণ্টি টেঙ্ক গান হিচাপেও ব্যৱহাৰ কৰিছিল। এইবোৰ আন অস্ত্ৰতকৈ যথেষ্ট গধুৰ আৰু ডাঙৰ। 'টেঙ্ক মেচিনগান' টেঙ্কৰ লগত থাকে। ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰিবৰ বাবে বৰ বেছি ঠাই নালাগে। টেঙ্কৰ ওপৰত ৰাখিবলৈ ঠাই কম থাকে বাবেই ইয়াত তেনেধৰণে নিৰ্মাণ

কৰিছে। মিডিয়াম বা হেভী মেচিনগানৰ সৈতে ইয়াৰ মেকানিজিম প্ৰায় একে। 'এয়াৰ ক্ৰফ্ট মেচিনগান'ক টাৰেট মেচিনগান বুলিও কোৱা হয়। ঘূৰাই ফুৰাব পৰাকৈ ইয়াক স্থাপন কৰা হয়। সঘনাই গুলী মৰাৰ ব্যৱস্থা আছে। শত্ৰু পক্ষৰ উৰাজাহাজ ধ্বংস কৰিবলৈ ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰা হয়। 'এণ্টি টেক্‌ বাইফল' ভালেখিনি পুৰণি অস্ত্ৰ যদিও এতিয়াও ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি। সাধাৰণতে সেনাবাহিনীয়ে যুদ্ধত গাড়ী, পিলবক্স, বাস্কাৰ আদি ধ্বংস কৰাৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰে। কিন্তু আজিকালি অত্যাধুনিক টেক্‌ৰ বিৰুদ্ধে ব্যৱহাৰ কৰিলে বিশেষ ফল পোৱাৰ সম্ভাৱনা কম। 'ৰিকইললেছ গান' দ্বিতীয় মহাযুদ্ধৰ সময়ত গৈপৰা তীয় ডাঙৰ ডাঙৰ গুলী মৰাৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল। 'গাৰ্ড ডড মিছাইল' দুই ধৰণে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। ইয়াৰ পৰা বকেট নিক্ষেপ কৰিব পাৰি। নিৰ্দিষ্ট লক্ষ্যত বহু দূৰৰ পৰা আঘাত কৰিব পাৰি। টেক্‌, গধুৰ যান-বাহন, ডাঙৰ বিল্ডিং আদি ধ্বংস কৰিব পাৰি। এয়াৰগান, পিষ্টল, বাইফল স্প্ৰিঙৰ জৰিয়তে চালনা কৰা হয়। বৰ বেগেৰে দূৰত্বত আঘাত কৰিব নোৱাৰি। সাধাৰণতে আঘাত গুৰুতৰ নহয়। খেলৰ বাবে আৰু চৰাই-চিৰিকতি বধ কৰাৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। 'ৰাবাৰ বুলেট আৰু বুলেট লাঞ্চাৰ' উন্মত্ত জনতাক নিয়ন্ত্ৰণ কৰাৰ বাবে আগতে ব্ৰিটিছ আৰক্ষীয়ে ব্যৱহাৰ কৰিছিল। ভাৰতীয় আৰক্ষীয়েও ব্যৱহাৰ কৰে। সাধাৰণ অৱস্থাত ইয়াৰ আঘাতত মানুহৰ মৃত্যু নঘটে। সেই বাবেই ইয়াক ২৫ গজতকৈ অধিক দূৰত্বৰ পৰা ব্যৱহাৰ কৰা হয়। এবাৰ নোৱাৰা কাৰণত ইয়াতকৈ কম দূৰত্বৰ পৰা ব্যৱহাৰ কৰিবলগীয়া হ'লে মানুহৰ কঁকালৰ তলৰ অংশতহে আঘাত কৰা হয়। ইয়াৰ বাহিৰেও কন্দুৱা গোছ, বকেট নিক্ষেপ আদিকে ধৰি আন কিছুমান আগ্নেয়াস্ত্ৰও আছে।

বেলিষ্টিক এক্সপাৰ্ট

বেলিষ্টিক এক্সপাৰ্ট গুলী এটা পৰীক্ষা কৰাৰ পিছত

কেনেধৰণৰ অস্ত্ৰৰ পৰা নিক্ষেপ কৰা হৈছে এই বিষয়ে ক'ব পাৰে। আগ্নেয়াস্ত্ৰৰ দ্বাৰা সংঘটিত অপৰাধ অনুসন্ধানত তেওঁলোকে গুৰুত্বপূৰ্ণ আদালতত গুৰুত্বসহকাৰে বিবেচনা কৰে বাবেই অপৰাধীক তেওঁলোকে নিশ্চিতভাৱে শলঠেকত পেলাব পাৰে। প্ৰকৃত অপৰাধীক শাস্তি প্ৰদান কৰাৰ বাবে বেলিষ্টিক এক্সপাৰ্টে আগ্নেয়াস্ত্ৰ সম্পৰ্কীয় তথ্য নিশ্চিত কৰে বিভিন্ন ধৰণৰ পৰীক্ষাৰ দ্বাৰা।

গুৱাহাটীৰ ৰাসায়নিক বিজ্ঞান গৱেষণাগাৰৰ বেলিষ্টিক এক্সপাৰ্ট মনোৰঞ্জন তালুকদাৰে কয় যে ইয়াৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় শিক্ষা তেওঁ দিল্লীৰ পৰা লৈ আহিছে। এই শিক্ষা স্নাতক ডিগ্ৰী লোৱাৰ পিছত এবছৰীয়া পাঠ্যক্ৰমৰ দ্বাৰা ল'ব পাৰি। তেওঁ কয় যে অসমত এই বিষয়ৰ সুবিধা নথকা বাবে তেওঁ ভাৰত চৰকাৰৰ অধীনত থকা নতুন দিল্লীৰ 'ইনষ্টিটিউট অব্‌ ক্ৰিমিন'লজী এণ্ড ফৰেনসিক ছাইন্স'ত প্ৰয়োজনীয় শিক্ষা লাভ কৰিছে। মৃতদেহৰ পৰা উদ্ধাৰ কৰা গুলী এটা কেনে ধৰণৰ অস্ত্ৰৰ পৰা নিৰ্গত হৈছে এই বিষয়ে ক'ব পাৰে। আনকি গুলী উদ্ধাৰ কৰাৰ পিছত একেধৰণৰ বহুকেইটা আগ্নেয়াস্ত্ৰ ৰাখিলেও নিৰ্দিষ্ট আগ্নেয়াস্ত্ৰটো মাইক্ৰস্কোপিক টেষ্টৰ সহায়ত নিশ্চিত কৰিব পাৰি। ইয়াৰ লগতে নিৰ্ধাৰিত কৰিব পাৰি যিমান দূৰত্বৰ পৰা গুলীটো নিক্ষেপ কৰা হৈছে। সেইবাবেই বহুতো চতুৰ অপৰাধীয়ে অপৰাধ সংঘটিত কৰাৰ পিছত ব্যৱহৃত পিষ্টল, ৰিভলভাৰ আদি লুকুৱাবলৈ বা সুযোগ বুজি আগ্নেয়াস্ত্ৰবিধ ধ্বংস কৰিবলৈ চেষ্টা কৰে। তদুপৰি আগ্নেয়াস্ত্ৰ ব্যৱহাৰ কৰোঁতাক চিনাক্ত কৰাৰ বাবে কৰা হয় ভিজুৱেল টেষ্ট, পেৰাফিন টেষ্ট আৰু বাষ্ট ষ্টেইন ডিটেক্ছন টেষ্ট। মুঠৰ ওপৰত বেলিষ্টিক এক্সপাৰ্টে আগ্নেয়াস্ত্ৰৰ দ্বাৰা সংঘটিত অপৰাধৰ নিখুঁত তথ্য দাঙি ধৰিব পাৰে।

ড মহেন্দ্ৰ গগৈ : আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ একতা সভাৰ প্ৰাক্তন সাধাৰণ সম্পাদক।

বৰ্তমান এৰিয়ান এলুমিনি এচোচিয়েচনৰ সভাপতি।

ASSAM AND THE CHANGING CLIMATE

♦ Rizwan Uz Zaman

Assam is one of the eight North-Eastern states of India, sharing international borders with Bangladesh and Bhutan. It is a biodiversity hotspot being a part of Eastern Himalayan Biodiversity region and has the mighty Brahmaputra flowing through the state, endowing the land with fertile soil. As a result, 86% of its population thrives on agriculture and forest produce. It is surrounded by the Northern Himalayas, Hills of Karbi Anglong, North Cachar, Khasi-Garo Hills; which engulfs the plains better known as the Brahmaputra Valley & the Barak Valley. The state is known for its abundant forest area which covers almost 36% of its total area. The south-west monsoon brings heavy rainfall across the length of the state, which results in flooding in the plains. Meandering river Brahmaputra and recurrent floods have led to widespread damages over the years. However, communities residing in these regions continue to adapt to flood and erosion hazards using their indigenous knowledge on coping with natural changes. Annual disasters can damage development initiatives, and in agrarian economies like that of Assam, it is imperative to place governance mechanisms that minimize loss and ensure sustainable growth. Acknowledging continued deforestation of forest areas

and unregulated change in land use, the state government is strengthening measures to maintain the ecological balance, working towards development that ensure sustainability for its population.

While addressing issues on maintaining ecological balance, it is important to take into consideration the changing climate pattern in Assam. It has been observed that the annual mean temperature in Assam has increased by 0.59°C and the annual rainfall has decreased by -2.96 mm per year, during the period between 1951-2010. Similarly, there has been increasing incidences of extreme rainfall events in the state, which has made the state more vulnerable to floods. Further, projection studies also indicate an increase of total drought weeks by 75% from the baseline in all districts except the southern ones. Long-term historical data-based study on rainfall pattern of the state also indicates a significant decreasing trend of annual as well as monsoonal rainfall in the state, with altered distribution of rainfall within and across the seasons. This will directly impact the agrarian economy, forcing changes in the sowing and harvesting season of several crops, reducing agriculture production in state significantly. This is in fact a national concern with climate change being projected to impact other states in

the country alike. In order to tackle climate change and join the global movement towards it, India has ratified the Paris Agreement & United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC). Taking in-house initiatives, India established the Prime Minister's Council on Climate Change (PMCCC), under which the National Action Plan on Climate Change (NAPCC) was adopted in 2008. The PM also directed all the states to formulate their state-specific action plans for tackling climate change in alignment with the NAPCC. Accordingly, Govt. of Assam prepared and adopted the State Action Plan on Climate Change (SAPCC) 2015-2020 in November, 2015. The state action plan enlists 162 strategies in the following thrust areas – Sustainable Livelihood, Natural Disasters, Health, Bio-resources, Urban Planning and Energy. The SAPCC thus indicates the most important areas of intervention for building climate resilience in the state and acts as a guiding document for the state departments to formulate projects and initiatives that include actions for climate change adaptation.

Action on Climate Today (ACT) - Climate Change Innovation Programme (CCIP) has been working with the Government of Assam since October 2014 and supported the state in developing the SAPCC including the restructuring and financial projections for implementation. CCIP is a Department for International Development (DFID), UK funded programme, active in six Indian states, through a multi-bilateral MoU between Ministry of Environment Forest & Climate Change (MoEFCC), Govt. of India to provide technical support towards building climate resilience in these state. Since SAPCC, ACT-CCIP has provided support towards reviewing the Renewable Energy Policy of Assam, to enhance the renewable energy sector in the state and supported the Environment & Forest Department in accessing funds for management of the Kaziranga National Park Ecosystem.

Working in collaboration with the state departments, the programme prioritized keys areas for climate action and initiated flagship projects to support the stakeholder departments in building resilience of these sectors. The main projects in progress are, the programmes initiative on Climate Resilient Flood Management for Cities along Brahmaputra and Barak in collaboration with Assam State Disaster Management Authority (ASDMA), Climate Resilient Agriculture through Value Chain Approach in collaboration with Department of Agriculture and Mainstreaming of Climate Finance for

implementation of SAPCC actions in collaboration with the Department of Finance. The knowledge product through these projects intend to directly inform and strengthen government initiatives in the project areas and as the next phase, the programme will support the stakeholder departments in embedding the adopted tools and products in the governance system.

The ASAPCC has identified a special purpose vehicle, Assam Climate Change Management Society to support the implementation of climate action and inter-departmental coordination in the state. The programme has supported the nodal department in establishing the society. The society will act as an interface between the line departments, State government and domestic & international funding agencies providing financial and technical assistance for implementation of SAPCC strategies and other climate change actions. The society will be instrumental in –

- Implementation of the ASAPCC strategies & regular update of the state action plan
- Facilitating implementation of India's commitments to UNFCCC as well as accomplishing the NAPCC targets and requirements
- Integrating climate change adaptation to the state planning process
- Formulation of a monitoring & evaluation network to assess the progress of adaptation actions
- Capacity building and knowledge management of the stakeholders etc.

Various state departments have been taking up actions for adaptation planning in their respective areas. In a significant step towards reducing the carbon footprint of Assam, the state government has decided to develop Majuli as the “carbon neutral” district. Not only that, the state has also specified climate change impact management as an important step in the state vision document towards sustainable development goals. Further, the Department of Agriculture has also proposed to develop Majuli as the organic agriculture hub, which will help towards developing climate resilience in the island district, one of the most flood-affected areas of Assam. Similarly, several initiatives are also being taken up by the Science & Technology Department of the state government for increasing awareness towards climate change planning. Assam Science Technology & Environment Council has been recognised as the strategic knowledge partner for climate change capacity building within the state and is taking initiatives towards sensitizing the local governments on

climate change adaptation. Assam Energy Development Agency, the state nodal agency for renewable energy has also been taking several steps towards increasing renewable energy share in different parts of the state, more specifically in marginal and remote areas. The state has incorporated the Sustainable Development Goals (SDG), established by the UN, and developed an Assam Vision Document 2030. A comprehensive strategy paper and action plan has been developed to identify departmental targets for achieving the vision in compliance with climate change action for combined benefits.

The state is currently in the process to review its SAPCC for its climate change initiatives beyond 2020. Although ASAPCC strategies have initiated the adaptation planning process in the state, it is crucial to keep aligning strategies with changing government plans to avoid duplication of initiatives for maximum benefit in the available resources. This will allow a

broader outlook towards emerging evidences on other sectors which are also being impacted by climate change, e.g., the sericulture sector and initiatives that were not a part of the plan previously. The revision will see gender concerns due to climate change, community-based water management initiatives towards building resilience in the state being included in the revised version.

Climate change, is invariably, a threat towards the socio-economic progress, food security and overall development of a state like Assam. However, the state is capable of surviving climate change adversities, provided rational and need-based strategies are adopted and implemented in time. Science and technology-based innovation, adequate policy formulation and implementation of actions at local level, oriented towards successful utilization of the state's potential is the need of the hour for building climate resilience in the state.

Rizwan Uz Zaman: State Team Leader, Climate Change Innovation Programme ACT and Partner, Muqammal

G.M.B. TUTORIAL HOME

A PREMIER COACHING CENTRE FOR (MED. & ENGG.) NEET, AIIMS & IIT-JEE

Our Achievements

Results in H.S. (Sc.) Final Exam, 2018

		
ARNAB KAKATI 92%	NOWAL KISHOR HAZARIKA 90.4%	SAGARIKA BARMAN 90%

Results in Class XII (CBSE) Exam, 2018

	
ADRITA BORTHAKUR 95.8%	KAUSTAV KUNDAN KALITA 95.6%

Results in H.S. (Sc.) Final Exam, 2017

	
RONAK JAIN 6th Rank (477)	RIPUNJOY KALITA State highest in Chemistry (99)
	
ARNAB KAPIL 9th Rank (473)	FARNAZ ALAM AHMED State highest in Alt. Eng (98)

Results in Class XII (CBSE) Exam, 2017

		
Chandrima Sarma 97.4% (Arts)	Susmita Pathak 95.2% (Sc.)	Pritam Sarma 95.2% (Sc.)

and many more.....

Your Success our Pride

Admission Announcement

For H.S. 1st Year (AHSEC) / Class-XI (CBSE)

- * Regular coaching for Board
- * Two year Integrated Course

for NEET / AIIMS & IIT-JEE (Main & Advanced, 2020)

For H.S. 2nd Year (AHSEC) / Class-XII (CBSE)

- * Regular coaching for Board
- * One year Integrated Course

for NEET / AIIMS & IIT-JEE (Main & Advanced, 2019)

Contact No. 88110-23773 / 93653-90525

HEAD OFFICE : LAMB ROAD, NEAR UGRATARA MANDIR, LATASIL, GUWAHATI-1

BRANCH OFFICE : PANBAZAR, M.G. ROAD, NEAR SUKRESWAR MANDIR, GUWAHATI-1

BRANCH OFFICE : LAMB ROAD, S.B. LANE, JORPUKHURIPAR, GUWAHATI-1

Sustainable Development: A Social, Economic and Environmental Symbiosis

♦ Anindita Deka

Sustainability, as delineated in the Brundtland report, WCED, 1987, is a development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs. It can be briefly interpreted as “persisting development,” guaranteeing fruitful balance between economic growth, environmental concern and social well-being.

The plight of the ecological crisis around the end of the 20th century led to the emergence of the proposition of sustainable development, in the pretext of urgent inculcation of awareness among the masses. During the period of Industrial revolution human societies were progressing along with economic growth and material advancement. Notions flourished that domination of nature and transforming it into consumer goods was cogent and it was considered quite rational to ravage the landscape to reap vertex economic production. Only industrial goods in market were marked valuable. However, the fruits of industrialization were reaped only by the industrial countries causing disparity in distribution of wealth that widened the gap between the rich and the poor. Another major issue associated, that was earlier overshadowed, was environmental quality depletion due to massive exploitation of natural resources on an unprecedented global scale. The loud bold writings that threw light upon this alarming situation of development tagged with unscrupulous exhaustion of environmental resources included Rachel Carson's *Silent Spring* (1962), Garret Hardin's *Tragedy of the Commons* (1968), *The Blueprint for Survival* by the Ecologist Magazine (1972) and the Club of Rome's *Limits to Growth Report* (1972). They stressed a tilt towards sustainable development that reconciles the gradual emergence of progressive community and the planet's environmental limits over the long term.

This growing alertness provoked upsurge of massive research and studies along with harnessing of science and technology to achieve sustainable yield management of renewable resources. Gradually, formation of various organisations and meets to discuss these prime issues surfaced; the launch of International Union for the Conservation of Nature's Seminal World Conservation Strategy of 1980 being one of the initial significant approaches in this arena. It was for the first time that governments, non-governmental institutions and experts throughout the world amalgamated in drafting a global conservation document and wholeheartedly advocated the optimistic approach to development along with conservation instead of viewing conservation as an obstruction to development. The Brundtland Commission's Report 'Our Common Future' of 1987 played a pioneering role in popularising the concept of “sustainable development.” Since then, the international community has convened over 12 major and minor conferences and finally the United Nations Conference on Environment and Development (UNCED), also known as the Rio de Janeiro Earth Summit, the Rio Summit, the Rio Conference, and the Earth Summit, a major United Nations conference was held in Rio de Janeiro from 3 to 14 June 1992 that was successful in

bringing world leaders to a common platform to revitalise international cooperation on development issues. There was a common realisation that all addressed problems of a global magnitude which UN General Assembly, currently the voice of 185 Member States, recognised had extended beyond their individual capacities to solve and needed a concerted international effort. It emanated Agenda 21, adopted by more than 178 Governments accepting their moral obligations to ensure implementation of the strategies towards sustainable development and restoring the quality of the environment.

To access the progress of Rio, the World Summit on Sustainable Development (WSSD) was held in Johannesburg, South Africa in 2002, attended by 191 national governments, UN agencies, multilateral financial institutions and other major groups where the full implementation of Agenda 21 was strongly reaffirmed. The Summit yielded a political declaration, the Johannesburg Plan of Implementation, and a range of partnership initiatives to achieve all goals under Agenda 21. It also highlighted key commitments on sustainable consumption and production, water and sanitation, and energy. The Rio Summit yielded a serious agreement on Climate Change Convention. Article 3.4 of the Convention states as a principle that, 'Parties have a right to, and should promote, sustainable development. Policies and measures to protect the climate system against human-induced change should be appropriate to the specific condition of each Party and should be integrated with national development programmes, taking into account that economic development is essential for adopting measures to address climate change'. In the path of execution of the convention goals, the Kyoto Protocol and the Paris Agreement came up. The Kyoto Protocol adopted in Kyoto, Japan, on December 11, 1997 and enforced on February 16, 2005, vows state parties (currently 192 parties) to mitigate greenhouse gas emissions that are the scientifically proven causes of global warming and climate change. The Paris Climate Agreement, adopted consensually on 12 December 2015, lays 17 sustainable development goals (SDGs) to put the world on the path to prosperity, ecological balance, and universal well-being by a deadline of 2030. It focuses on combatting the global climate change threat by keeping the global temperature rise this century well below 2 degrees celsius above pre-

industrial levels and efforts to limit the temperature increase even further to 1.5 degrees celsius. Thus, international policies, programs and institutions over the past three decades have been considerably shaped by the idea of achieving symbiotic relationship between the economy, society and the environment by sustainably fostering adaptive capabilities and creating opportunities in these aspects for both present and future generations.

An index from the Sustainable Development Solutions Network (SDSN) and the Bertelsmann Stiftung Foundation, in Germany rates Sweden as the most successful country as it already paved 84.5 percent of the way to the best possible outcome across the 17 Sustainable Development Goals. The Scandinavian nations Denmark, Norway and Finland are the next three best performers, followed by the European nations. The United States ranks 42nd on the Index, while Russia and China rank 62nd and 71st respectively. India is ranked 118th on the index with a score of 58.1. However the scenario of additive efforts towards sustainability took a dramatic twist with President Donald Trump's withdrawal of the United States, the largest cumulative greenhouse-gas emitter in the world, from the Paris Climate Agreement. United States has a record of an astounding 26.6% of global greenhouse-gas emissions from 1850 to 2013. In comparison to America's population (4.4% of the world's population), the large percentage of CO₂ emissions gives a higher value of per capita emissions, hence it is questionable how much justification lies in President Trump's decision. His decision was severely chastised and lambasted by several environmental organisations. This selfish attempt of America is a death knell for the Paris Agreement, and is going to be catastrophic for the marginal farmers of other countries including India.

About two-third of India's population rely on climate sensitive sectors such as agriculture, fisheries and forests. It cannot undermine the projected climate change under various scenarios that perturb food production, water supply, biodiversity and livelihoods. Thus, India has to and has already substantially endorsed significant stake in deployment of scientific means, capacity building, and networking to promote mitigation of factors that cause a hindrance in achieving the goals of sustainability.

বায়ু প্ৰদূষণ : সমস্যা আৰু সমাধান

• ড° পংকজ কলিতা

অত্যধিক প্ৰদূষণৰ ফলত ভাৰতত নানা প্ৰকাৰৰ ৰোগৰ প্ৰাদুৰ্ভাব হ'ব পাৰিছে। নৱজাত শিশুৰ আকাৰ আৰু ওজনত প্ৰভাৱ, নিৰ্ধাৰিত সময়ৰ পূৰ্বে জন্ম আৰু মানসিক বিকাশত বাধাগ্ৰস্ততা আদি বায়ু প্ৰদূষণৰ বাবেই বৃদ্ধি পাব ধৰিছে। চিকিৎসা বিজ্ঞানীসকলে জনাইছে যে এনেদৰে বায়ু প্ৰদূষণ বৃদ্ধি হৈ থাকিলে আৰু নিয়ন্ত্ৰিত নহ'লে ভৱিষ্যতে পৰিস্থিতি আৰু ভয়াবহ হ'ব। বায়ু প্ৰদূষণৰ বাবে হাওফাওঁৰ ৰোগ এষ্ট্ৰমা আৰু হৃদযন্ত্ৰ সংক্ৰমণ আদিৰ দৰে নতুন চিকিৎসাজনিত সমস্যাবোৰ সৃষ্টি হৈছে।

কম বেছি পৰিমাণে ভাৰতৰ সমগ্ৰ চহৰেই প্ৰদূষণৰ গ্ৰাসত পৰিছে। কিন্তু ৰাজধানী দিল্লীয়েই সৰ্বাধিক প্ৰদূষিত বুলি চিহ্নিত হৈছে। দিল্লীৰ প্ৰদূষিত সূক্ষ্ম কণিকা অত্যাধিক মাত্ৰাত পোৱা বাবে বিশ্ব স্বাস্থ্য সংস্থাই দিল্লীক বিশ্বৰ সৰ্বাধিক প্ৰদূষিত চহৰৰ তালিকাত উল্লেখ কৰিছে। আমাৰ গুৱাহাটী চহৰখনো ভাৰতৰ প্ৰদূষিত চহৰৰ তালিকাত অন্তৰ্ভুক্ত হৈছে। অপৰিকল্পিত চহৰীকৰণ, অত্যাধিক যান-বাহনৰ ব্যৱহাৰে গুৱাহাটীৰ বায়ু প্ৰদূষণত সাৰ-পানী যোগাইছে।

বিশ্বৰ বিভিন্ন দেশে বায়ু প্ৰদূষণ ৰোধৰ বিভিন্ন উপায় আৰু আইনৰ মাধ্যমত বায়ু প্ৰদূষণ নিয়ন্ত্ৰণত সফলতা অৰ্জন কৰিছে। বাস্তৱত সফলতা অৰ্জন কৰিবলৈ দেশৰ চৰকাৰ আৰু সাধাৰণ জনতাৰ প্ৰবল ইচ্ছা শক্তিৰ দৰকাৰ হয়। সেয়েহে উভয়ে বায়ু প্ৰদূষণৰ কাৰকবোৰক উপলব্ধি কৰাৰ আৱশ্যক। বায়ু প্ৰদূষণৰ কাৰকবোৰৰ ভিতৰত আছে— সেউজগৃহ, গেছসমূহ (যেনে- কাৰ্বন ডাই অক্সাইড, মিথেন, নাইট্ৰাছ অক্সাইড, ক্ল'ৰ'ফ'ৰ' কাৰ্বন আদি) সূক্ষ্মকণা (যেনে- ছালফাৰ ডাই অক্সাইড, নাইট্ৰজেন ডাই অক্সাইড, এমনিয়া আদি) মটৰ গাড়ী তথা অন্য বাহনৰ পৰা নিৰ্গত ধোঁৱা, ৰাস্তাৰ ধূলি-মাকতি, গৃহ নিৰ্মাণৰ পেলনীয়া সামগ্ৰী তথা হানিকাৰক ৰসায়ন, শুকান পাত পোৰাৰ ফলত নিৰ্গত ধোঁৱা আৰু পেলনীয়া গধুৰ ধাতু আদি।

বৰ্তমান বায়ু প্ৰদূষণ ইমানে বৃদ্ধি হৈছে যে ইয়াৰ ফলত শিশুৰ পৰা বৃদ্ধলৈ বিভিন্ন ৰোগত আক্ৰান্ত হৈছে। বায়ু প্ৰদূষণৰ ফলত শিশুসকল নিৰ্মাণীয়া, ব্ৰংকাইটিছ, এষ্ট্ৰমা আদিত আক্ৰান্ত হোৱা দেখা যায়; যুৱক সকলৰ ক্ষেত্ৰত এষ্ট্ৰমা আৰু হাওঁফাওঁৰ কৰ্কট ৰোগত আক্ৰান্ত হোৱা পৰিলক্ষিত হৈছে আৰু বৃদ্ধলোকৰ ক্ষেত্ৰত এষ্ট্ৰমা,

শ্বাসনলীৰ সংক্ৰমণ, হৃদৰোগ আদি হোৱাৰ তথ্য পোৱা গৈছে।

চিকিৎসা বিজ্ঞানৰ প্ৰগতি সত্ত্বেও বৰ্তমান সমগ্ৰ বিশ্বত প্ৰতিবছৰে ৪ নিযুত লোক বায়ু প্ৰদূষণৰ বাবে মৃত্যুমুখত পৰে। সময়ত সঠিক সিদ্ধান্ত আৰু প্ৰযুক্তিৰ সং ব্যৱহাৰ নহ'লে স্থিতি কেনে ভয়াবহ হ'ব কল্পনা কৰিব পাৰিব।

এটা কথা ঠিক যে বায়ু প্ৰদূষণৰ সমস্যাটো এনে এটা সমস্যা নহয় যে ইয়াক সমাপ্ত কৰিব পৰা নাযাব। চীন, ইংলেণ্ড, জাৰ্মানী, চিঙ্গাপুৰ আদি দেশৰ দৰে উপায় গ্ৰহণ কৰিলে ভাৰতেও সুফল লাভ কৰিব বুলি আশা কৰিব পাৰি! কিন্তু বাস্তৱত তেনেকুৱা হোৱাত বহু প্ৰতিবন্ধকতা আছে; ৰাষ্ট্ৰীয় সেউজ ন্যায়াধীকৰণে ১৫ বছৰ পুৰণি যান-বাহনৰ চলনত বাধা আৰোপ কৰিছে; কিন্তু তথাপি ঠাইত বহু পুৰণি বাহন চলাচল কৰা দেখা যায়। আনহে নালাগে গুৱাহাটী চহৰতে বিভিন্ন শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠানে আওপুৰণি বাছব্যৱহাৰ কৰা পৰিলক্ষিত হয়।

লণ্ডন মহানগৰীত বায়ু প্ৰদূষণ ৰোধৰ বাবে সপ্তাহত এদিন মটৰ গাড়ীৰ আগমনত সম্পূৰ্ণ নিষেধাজ্ঞা আৰোপ কৰিছে। লগতে ২০০৮ চনত Law Emission Zone Policyৰ দৰে কঠোৰ আইন বলবৎ কৰিছে, যাৰ দ্বাৰা বায়ু প্ৰদূষণৰ নিয়ম ভংগকাৰী বাহনৰ গৰাকীক কঠোৰ শাস্তি দিয়া হৈছে। London নামৰ প্ৰতিষ্ঠানটোৱে লণ্ডনৰ সমগ্ৰ বাহনৰ ওপৰত নিৰীক্ষণ কৰি থাকে আৰু বিশেষ কেমেৰাৰ সহায়ত বায়ু প্ৰদূষণকাৰী বাহনসমূহৰ নম্বৰ প্লেটৰ ছবি তুলি আৰক্ষীক গতাই দিয়ে যাতে নিয়ম ভংগকাৰীক উচিত শাস্তি দিব পৰা যায়। একে ধৰণে, জাৰ্মানীতো প্ৰদূষণকাৰী বাহনৰ গতিবিধিৰ ওপৰত নজৰ ৰখা হয়। চিঙ্গাপুৰৰ চহৰত ১৯৯৮ চনৰ পৰা Electronic Road Pricing প্ৰযুক্তিৰ ব্যৱহাৰ হৈ আছে, যাৰ সহায়ত অত্যাধিক ভিৰ থকা ঠাইলৈ গৈ সমস্যাৰ সৃষ্টি কৰা বাহনক চিনাক্ত কৰি দণ্ডিত কৰা হয়। উল্লেখযোগ্য যে চিঙ্গাপুৰত সৰু গাড়ী এখনৰ গৰাকী হোৱাও সহজ কথা নহয়— ইয়াৰ এটা কাৰণ হৈছে যে তাত সৰু গাড়ী ক্ৰয়ৰ সময়ত অত্যাধিক কৰ আৰোপ কৰা হয় আৰু দ্বিতীয়তে সৰু গাড়ী ব্যৱহাৰৰ নবীকৰণ প্ৰক্ৰিয়াত (Renew of Registration) বাহনৰ প্ৰাৰম্ভিক মূল্যৰ সমান ধন খৰচ কৰিবলগীয়া হয়; ফলত সাধাৰণ লোকে সৰু গাড়ী এখন কিনিবলৈ কুণ্ঠাবোধ কৰে। চীন চৰকাৰে বায়ু

প্রদূষণ নিয়ন্ত্ৰণৰ বাবে এক সুকীয়া নীতি অবলম্বন কৰিছে; চীনৰ Centre for Science and Enviorment নামৰ সংস্থাটোৱে ২০১০ চনৰ আঠলাখ সৰু গাড়ী বিক্ৰিৰ অনুমতিৰ বিপৰীতে ২০১২ চনত মাত্ৰ দুইলাখ সৰু গাড়ী বিক্ৰিৰ অনুমতি প্ৰদান কৰিছিল; এনে সিদ্ধান্তৰ ফলত পথক অত্যাধিক নতুন যান-বাহন চলাচলৰ সমস্যা লাঘব হৈছিল আৰু বায়ু প্ৰদূষণৰ পৰা সকাহ পাইছিল।

দেখা গ'ল যে লণ্ডন, জাৰ্মানী, চিংগাপুৰ আৰু চীনৰ প্ৰশাসনে কঠোৰ আইন প্ৰণয়ন কৰি হ'লেও বায়ু প্ৰদূষণ নিয়ন্ত্ৰণ কৰিছে। জটিলতা থাকিলেও ভাৰততো অনুৰূপ ধৰণৰ ব্যৱস্থা কৰিলে নিশ্চয় সফলতা অৰ্জন কৰিব পৰা যাব। কলম্বিয়াৰ নগৰবোৰত পেট্ৰল বিক্ৰিৰ ক্ষেত্ৰত ২০ শতাংশ অতিৰিক্ত কৰ আৰোপ কৰাত বহু পৰিমাণে বায়ু প্ৰদূষণ হ্ৰাস হৈছে; কিন্তু ভাৰতত পেট্ৰলৰ সামান্য মূল্যবৃদ্ধি হ'লেও দল-সংগঠনবোৰে উত্তপ্ত পৰিস্থিতিৰ সৃষ্টি কৰে। চৰকাৰৰ নিয়ন্ত্ৰণহীনতাৰ বাবে গাড়ী কোম্পানীবোৰে অবাধ হাৰত গাড়ী বিক্ৰী কৰিব পাৰে যাৰ ফলত কমক চাৰি প্ৰদূষণ দিনক দিনে বাঢ়িহে গৈছে। চৰকাৰে ইচ্ছা কৰিলে চীনদেশৰ নীতিক অনুসৰণ কৰিব পাৰে নতুন One family one car policy ও গ্ৰহণ কৰি প্ৰদূষণ ৰোধ কৰিব পাৰে।

ভাৰতত এতিয়াও মানুহে 'কাৰপুল' ব্যৱস্থাক আদৰি লোৱা নাই। গুৱাহাটী মহানগৰীতে দেখা যায় দুখোজ যাবলৈও গাড়ী ব্যৱহাৰ কৰে। একে পৰিয়ালৰ লোকে একেফালে যাবলৈও বেলেগ বেলেগ গাড়ী ব্যৱহাৰ কৰা দেখা যায়। নেদাৰলেণ্ডৰ দৰে উন্নত দেশে য'ত চাইকেল চলোৱাত অত্যাধিক গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছে, গুৱাহাটী দৰে সৰু চহৰতো মানুহে চাইকেলক আদৰি নলয়; কোনোৱে চাইকেল চলালেও ইতিকিংহে কৰা দেখা যায়। সজাগতা দূৰৰ কথা বহু শিক্ষিত অভিভাৱকে স্কুলত পঢ়ি থকা ল'ৰাটোকো দুচকীয়া বাহন এখন কিনি দি বায়ু প্ৰদূষণৰ আগভাগহে লোৱা দেখা যায়। বিশ্বৰ বিভিন্ন দেশে য'ত লাহে লাহে পেট্ৰল চালিত বাহন বৰ্জন কৰিব ধৰিছে ভাৰতৰ অন্য চহৰ নালাগে এই গুৱাহাটীতে 'ষ্টেটাছ চিফল' হিচাপে একাধিক বাহন ক্ৰয় কৰা দেখা গৈছে। আগতেও ক'ৱা হৈছে যে বায়ু প্ৰদূষণ ৰোধৰ বাবে চৰকাৰ আৰু সাধাৰণ জনতাৰ সজাগতা উন্নয়নে সদৃষ্টি থকাতো দৰকাৰ। বায়ু প্ৰদূষণ নিয়ন্ত্ৰণৰ ক্ষেত্ৰত চৰকাৰৰ আগতেই ইয়াৰ ভয়াবহতাৰ বিষয়ে সকলোৱে উপস্থিত কৰি উঠা উচিত। শেষত, শিক্ষিত লোকসকল স্বার্থপৰ আৰু অজ্ঞানী হ'ব পাৰে যদিও সজাগ কৰি থাকিলে বায়ু প্ৰদূষণৰ সমস্যা সমাধানত জটিলতা কমি উঠিব পাৰিব।

ড° পঙ্কজ কলিতা : আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ ৰসায়ন বিজ্ঞান বিভাগৰ সহকাৰী অধ্যাপক।

SHANTI NIWAS-II

Your Search ends here

PROJECT CONSTRUCTED BY.
ASHMAN INFRA PROJECT PVT LTD.
 NATUN PARA, R.K MISSION ROAD
 BONGAIGAON, DIST-BONGAIGAON

CONTACT NO
 0361-2492242
 8486724423
 8011839169

জনগণৰ বাবে সমাজ বিজ্ঞান

• ড° অঞ্জন শইকীয়া

সমগ্ৰ বিশ্বতে বৰ্তমান অসমতা দিনক দিনে বৃদ্ধি পাইছে। এই অসমতা সম্পদ, প্ৰযুক্তি, প্ৰশাসনিক বিচক্ষণতা ইত্যাদি দিশত আঙুৰাই থকা পশ্চিমীয়া গণতান্ত্ৰিক দেশসমূহৰ সমাজৰ ক্ষেত্ৰতো বাককৈ লক্ষণীয় হৈছে। উল্লেখনীয় যে শ্ৰেণী, লিংগ, জাতি, বৰ্ণ, ধৰ্ম, বসবাসৰ স্থান আদিকে ধৰি সামগ্ৰিকভাৱে এই অসমতা স্পষ্ট হৈ পৰিছে। অন্যহাতে অনগ্রসৰ সমাজখনৰ চিত্ৰ আৰু দুঃখজনক। আৰোপিত আৰু উপাৰ্জিত সকলো পাৰ্থক্যৰ কাৰণে ক্ষতিগ্ৰস্ত তথা বিপদগ্ৰস্ত মানুহৰ সংখ্যা বৃদ্ধি পাই আহিছে। কেৱল অসমতা জাতি-ৰাষ্ট্ৰ সমাজতেই সীমাবদ্ধ নহয়, জাতি ৰাষ্ট্ৰসমূহৰ মাজতো ইয়াৰ চিত্ৰখন প্ৰকটভাৱে জিলিকি উঠিছে। ঠিক তেনেকৈ তথাকথিত 'উত্তৰ' আৰু 'দক্ষিণ'ৰ দেশসমূহতো এই অসমতা সহজেই অনুমেয়। অৱশ্যে এটা কথা ঠিক যে সাম্প্ৰতিক সময়ত বিশ্বৰ প্ৰায় সকলো সমাজৰ জনগোষ্ঠীসমূহে পৰস্পৰে পৰস্পৰৰ দুৰৱস্থাৰ বিষয়ে জনাৰ লগতে পৰিত্ৰাণ পোৱাৰ কৌশলৰো বিনিময় ঘটাইছে। কিন্তু তৎসত্ত্বেও আপাতঃদৃষ্টিত এই প্ৰক্ৰিয়াটো বহু দুৰ্বল। সেই কাৰণে এই বহুমাত্ৰিক সামাজিক বিন্যাসে নিম্নবৰ্গৰ মানুহৰ অসহায়ৰ সুযোগ গ্ৰহণ কৰি বাৰে বাৰে সুবিধাবাদী ৰাজনীতিৰ বলি হ'বলগাও হৈছে। এইখিনিতে বিশ্বৰ সৰ্বকালৰ অগ্ৰণীয় সমাজবিজ্ঞানী লেনিনে কৈছে- প্ৰত্যেক জাতিৰ ভিতৰত দৰাচলতে দুটা 'জাতি' ৰৈ আছে। এফালে ভূস্বামী পুঁজিপতি আদি শোষণ শ্ৰেণী যিসকলে জাতিটোৰ সমজীৱী খেতিয়ক, বনুৱা আদিক নেৰানেপেৰাকৈ শোষণ কৰি গৈ আছে। আনফালে ৰৈ আছে জাতিৰ বৃহত্তম অংশ দুখীয়া খেতিয়ক, গাঁৱলীয়া বনুৱা, শিল্প শ্ৰমিক আৰু নিঃস্বৰ্ভিত সৰ্বহাৰা শ্ৰম-বেচোতাৰ দল। পুঁজিবাদী-সমাজবাদী উৎপাদন ব্যৱস্থাত এই শ্ৰেণী বিভাজন আৰু শ্ৰেণী স্বার্থৰ সংঘাত ওতঃপ্ৰোত হৈ ৰৈ আছে।

কিন্তু পৰিতাপৰ বিষয় এয়ে যে অন্যান্য-শোষণ যেনেদৰে তীব্ৰ আৰু বিস্তৃত, সাম্প্ৰতিক কালত সমাজ বিজ্ঞানৰ আলোচনা তেনেধৰণৰ অনুসন্ধিৎসু নহয় বুলি কোৱাৰ বহু থল আছে। এই তীব্ৰ বিশ্বায়নৰ যুগত জাতি-ৰাষ্ট্ৰৰ অন্তৰ্গত সমাজৰ সীমাবদ্ধতাক চেৰাই গৈ যি অসমতাই ইতিমধ্যে আত্মপ্ৰকাশ কৰিছে, তাক বস্তুনিষ্ঠভাৱে কাৰ্যতঃ জনাৰ বাবে নৰ পৰ্যায়ৰ সমাজ বিজ্ঞানৰ বিকাশ অনেক দুৰ্বল। উল্লেখযোগ্য যে সনাতন মাৰ্ক্সবাদে এসময়ত যেনেকৈ সাম্যৰ সপক্ষে আৰু অসমতাৰ বিপক্ষে চেতনা তথা আন্দোলনৰ প্ৰেৰণা যোগাইছিল, সাম্প্ৰতিক কালত তেনেধৰণৰ তাত্ত্বিক অনুপ্ৰেৰণা অভাৱ বাককৈ পৰিলক্ষিত হৈছে। এইক্ষেত্ৰত প্ৰয়োজন হৈছে সনাতন মাৰ্ক্সবাদৰ ভিত্তিত নতুন সমালোচনামৰ্মী তত্ত্বৰ। কাৰণ অসমতাৰ যি কিছো তাত্ত্বিক চিন্তা অনুকৰণ কৰি তথ্যৰ সন্ধান দিবলৈ চেষ্টা কৰিছ, অৱশ্যে ইয়াৰ পুঁজিবাদৰ বিকাশৰ এক স্তৰক কেন্দ্ৰ কৰিয়েই হৈছে। গতিকে বিশ্বসমাজৰ এই যাৱতীয় অসমতা ৰাষ্ট্ৰৰ ক্ষেত্ৰতেই হওঁক অথবা ৰাজনীতি, শিক্ষা, অৰ্থনীতি, সমাজৰ ভিন্নতাৰ প্ৰতিষ্ঠান আৰু প্ৰক্ৰিয়াৰ ক্ষেত্ৰতেই হওঁক, এইসমূহক মোকাবিলা কৰিবৰ বাবে

যেনেধৰণৰ চিন্তা সমাজ বিজ্ঞানে দৃষ্টি দিব লাগে, তেনে ব্যাপক পৰিলক্ষিত হোৱা নাই।

তদুপৰি সাম্প্ৰতিক কালত তথ্যভিত্তিক সমাজ, তথ্যৰ অনুসন্ধান, প্ৰচাৰ আৰু বিশ্লেষণৰ যোগেদি সমাজ বিজ্ঞানৰ ভূমিকা বাঢ়িব ধৰিছে। বিভিন্ন ৰাজনৈতিক দল, ৰাষ্ট্ৰ পুঁজিবাদী সংগঠন আদিকে ধৰি প্ৰত্যেকৰ লগত সমাজবিজ্ঞানী বিশেষজ্ঞ হিচাপে ওতঃপ্ৰোতভাৱে যুক্ত হৈছে। অৱশ্যে এই তথাকথিত সমাজ বিজ্ঞানীসকল আপাতঃদৃষ্টিত আমাৰ সৰ্বসাধাৰণৰ চকুত প্ৰত্যক্ষভাৱে দৃষ্টিগোচৰ নহয়।

গতিকে বিশ্বায়নৰ ফলত অসমতাৰ নতুন চিত্ৰখন ভালকৈ উপলব্ধি কৰাৰ বাবে বিশ্বজনীন সমাজ বিজ্ঞানৰ যি দৰ্শনানুপাত প্ৰয়োজন, কিন্তু ইয়াৰ পৰিকাঠামো সৃষ্টি হোৱা নাই। তদুপৰি ৰাষ্ট্ৰকেন্দ্ৰিক সমাজসমূহৰ বিষয়ে সঠিকভাৱে জনাৰ বাবে কেৱল তত্ত্বগত, তথ্যগত অথবা পদ্ধতিগত অনুসন্ধানই যথেষ্ট নহয়। তাৰ মূল কাৰণ, অসমতা কেৱল মাত্ৰ সমাজৰ প্ৰতিষ্ঠান আৰু প্ৰতিক্ৰিয়াজনিত নহয়, যিটো সাধাৰণতে ঊনবিংশ শতিকাৰ সমাজবিজ্ঞানে দাবী উত্থাপন কৰে। এইখিনিতে ২০০৩ চনৰ বিশ্ববেংকৰ এক প্ৰতিবেদনত এইবুলি কৈছে যে বিশ্বৰ বিশখন দৰিদ্ৰতম দেশৰ গড় আয় বিশখন দৰিদ্ৰতম দেশৰ গড় আয়ৰ সাতত্ৰিশ গুণ। যোৱা চল্লিশটা বৰ্ষত এই অনুপাত দ্বিগুণে বৃদ্ধি পাইছে। কিন্তু এই গুৰুত্বপূৰ্ণ তথ্যৰ সন্দৰ্ভত আমাৰ বহুতৰ বাবে অজ্ঞাত। আনহাতে এই ধৰণৰ অদৃশ্য বা অজ্ঞান বিশ্বায়নজনিত অসমতা বহুক্ষেত্ৰত গ্ৰহণীয় হৈ আছে। অদূৰ ভৱিষ্যতে এই অজ্ঞতা অব্যাহত থকাৰ অৱকাশ বহুত। গতিকে এই বিশ্বায়নজনিত প্ৰসাৰতা তথা অবিচাৰৰ ওপৰত দৃষ্টি ৰখাৰ কাৰনে কোনো শক্তিশালী বিশ্ব প্ৰতিষ্ঠান অদ্যপৰিমিত গঢ়ি উঠা নাই। অৱশ্যে এইটোও ঠিক যে সমগ্ৰ বিশ্বতে অসমতা বিচাৰৰ হেতু সকলো মাপকাঠি তৈয়াৰ কৰা সিমান সহজো নহয়। এইক্ষেত্ৰত কৰিবলৈ অগ্ৰসৰ হ'লে বিত্তবান আৰু সামৰিক শক্তিতে স্থিতিশীল পুঁজিবাদী শক্তিয়ে এটি তীব্ৰ

প্ৰত্যাহ্বানৰূপে থিয় দিব। তদুপৰি দৰিদ্ৰ দেশ অধিক দৰিদ্ৰ হ'লে চকুত নপৰে। ফলত ইয়াৰ সুবিধা গ্ৰহণ কৰি বিত্তবান ক্ষমতালী ৰাষ্ট্ৰসমূহে 'স্বয়ংক্ৰিয় বজাৰ' জাপি দি সিবিলাক দেশৰ স্বাধীনতা আৰু সাৰ্বভৌমত্বক বিপৰ্যস্ত কৰিছে।

বিশ্বায়নজনিত অসমতাৰ মোকাবিলাৰ কাৰণে প্ৰয়োজন বিশ্বজনীন সমাজ বিজ্ঞান। ইয়াৰ কাৰণে প্ৰয়োজন নতুন চিন্তা কৰাৰ যোগ্য সমাজ বিজ্ঞানীৰ মন। কেৱল যে আমূল পৰিৱৰ্তনৰ মনোবৃত্তি লাগে এনে নহয়, প্ৰয়োজন হৈছে নতুন বুদ্ধিজীৱী গোষ্ঠীৰ, অৰ্থাৎ মাক্সৰ ভাষাত ক'বলৈ হ'লে যি বিশ্লেষণতেই সীমাবদ্ধ নাথাকি, পৰিৱৰ্তনৰ দিশত সূচনা কৰিব। তদুপৰি ভলটেয়াৰে কোৱাৰ দৰে One must take side। স্থিতি আৰু গতিৰ অনিবাৰ্য সংঘৰ্ষই আপুনি মই, সিহঁত কোনেও নিৰপেক্ষ হৈ থাকিব নোৱাৰে। গতিকে সংঘাত যিদৰে অনিবাৰ্য, সেইদৰে প্ৰগতিও অনিবাৰ্য।

বিশ্বায়নে আমাৰ দৰে তৃতীয় বিশ্ব দেশসমূহৰ ক্ষতি ব্যাপক কৰি তুলিছে। পৰিতাপৰ বিষয় হৈছে ইয়াতটো সাধাৰণ মানুহে কিহৰ দ্বাৰা কেনেকৈ হৈছে বহু সমস্যাৰ সন্ধান পৰা নাই। বিশ্বায়নৰ আগৰ বিশ্বত কোনো কোনো বিষয় মানুহে নাসোমোৱাকৈ চলিব পাৰিছিল। কিন্তু বিশ্বায়ন এনে এক ব্যৱস্থা যি আহি আমাৰ জকাইচুক গাঁৱৰ দুখীয়া কৃষকৰ শোৱনি ঘৰতো ইতিমধ্যে বৰপিৰা পাৰি বহিলহি। লগে লগে আমাক সৰ্বশ্ৰান্ত কৰাৰ ব্যৱস্থাও আৰম্ভ হ'ল। সমস্যা প্ৰকট হৈ উঠিল। গতিকে এই সমস্যাসমূহৰ সঘন বিশ্লেষণ অতি প্ৰয়োজন হৈছে। ইয়াৰ বাবে একোখন সমাজৰ আগবঢ়া ব্যক্তিসকলেই যথেষ্ট। তেওঁলোকে নিজ বুদ্ধিৰে দেখা দিয়া সমস্যাটোত কি নতুনত্ব পৰিলক্ষিত হৈছে সেই বিশ্লেষণেই এইক্ষেত্ৰত প্ৰয়োজন। ইয়াৰ দ্বাৰা ছদ্মবেশত আমাক ধ্বংস কৰাৰ স্বৰূপ উদ্ঘাটন হ'ব পাৰে। সমাধানৰ পথ বিচাৰিবলৈ মানুহক উদ্বুদ্ধ কৰিব পৰা যায়। তদুপৰি এইক্ষেত্ৰত এক তাত্ত্বিক বস্তুনিষ্ঠ বিশ্লেষণ সম্ভৱ হৈ উঠিব।

ড° অঞ্জন শইকীয়া : অধ্যক্ষ, চিনামৰা মহাবিদ্যালয়, যোৰহাট।

With Best Compliments from...

BAJAJ TILES

Ph.: 9435102539

WHAT DOES THE NUCLEAR FAMILY PARENTS GIVE THEIR CHILDREN?

♦ Dr. Jayanta Gogoi

PART - I

Readers, I take this opportunity to speak on behalf of a toddler with working parents - "I wake up (at 7am) every morning as my Ma cajoles me with a kissy and loving wobble. My Pa helps me to brush my teeth as well as cleans all of me, I like the shower and Pa helps me with a short prayer after which we take milk at the dining table. My father looks for something in the newspaper as I stay with my food till Ma calls from her cooking counter "Beta have you finished? Ok! Now say A for apple, B for ball...". Pa hurriedly goes to the bathroom as Ma keeps on repeating those same words till she turns off the cooking gas. Sita aunty who puts water on our floor and utensils plays with me after she washes her hands. (At 8:45 am) Ranjit uncle drives Ma and me to my school, I play with my friends till (11:45 am) Pa comes and takes me home where Ruby aunty gives me juice and jam-roti and also fruits and we play till we eat. After Ruby aunty tells me a story we sleep and then watch TV, I don't like what she watches till (4:30 PM) Pa calls out "Beta" with open arms and lifts me with a kissy. Ruby aunty gives a cup of tea to Pa and milk and cream biscuit to me before she goes, then I watch my favourite Chhota Bhim and Nursery Rhymes till (6:45pm) Ma calls out "Beta" with open arms and Ranjit uncle brings Ma's bags and my chocolate. Pa goes out while Ma and I play, Pa brings vegetables (8:30 pm). Ma goes to cook while Pa works with laptop and I play till Ma gives dinner (9:30 pm). Pa takes me on lap and I go to sleep (10 pm)"; this probably is the daily routine of every toddler who has to cope with a Parent-centric timetable of every nuclear family with working parents.

In the perspective of the nuclear family described above the prime question is how much time did the child spent with its parents? Answer is just next to "none at all". The most disturbing part is, the way working parents try to make up with the "very less" time spent with their child. These parents try to meet every demand of their wards—expensive gifts, hi-tech toys & equipments, highly advanced gadgets and the list goes on unending, and as if that is not enough, they overlook every disobedience as small mischief. These behaviours of working parents not only make their wards "couch potatoes" but also inscribe in them the burning bad habit of being arrogant, careless and restless. Even at this point these parents simply consider these uncouth attitudes as day to day mis-happenings and in the process sow the seed of another agitated, impatient, wholly dependent and thoroughly helpless being. In later and more serious wrongs exhibited by their wards, these parents obsessed with status and finances, utilises all their might and wit to cover up the erroneous consequences of parental pampering. The consequences, at times, may be so harsh that these restless and wholly dependent being may be easily enticed to repeat heartbreaking self termination scene from a film projecting an engineering student or turned petty antisocial causing worthless nuisances in the society and compelling think tanks to brood over the question "are we worth to be independent???".

In this context any pen happy critic would fill pages scribbling with the blue liquid describing how

the restless new generations with least self-confidence has caused untold nuisances among the law-abiding & peace-loving (or at least what they pretend to be) denizens. The author describes in details how the ruling government has miserably failed to protect the precious life and morality of these future pillars of the country blaming the education by rules, examination procedures and peer pressures for derailing these fashion conscious generation-next youngsters from their path of would be nice guy/gal. If we halt and ponder over the whole situation to ascertain the probable origin of this restless and dependant generation, the accusing finger has only one direction to point – the upbringing in a parent-centric routine. The neo-parents does not notice the beginning of the derailment of their wards and thus either feed the society with a spoilt brat or lose their ward forever. Now the million dollar question is, why these neo-nuclear parents failed to notice the derailment of their ward/wards?? Any amount of pondering has only a few probability of answer –

1. They (the parents) may have noticed but overlooked it as change of age because they have an economic status stable enough to back up such hiccups of life.

2. They have noticed but avoided indulgence as they will have to spend extra (??) time to correct him/her which will mean they will have less time to spend in their ever busy schedule which has become their addiction rather than need.

3. They have noticed but intentionally set aside because they are afraid that their wards may question as to how they have filled their coffers and may point out their outdoor immoral/illegal involvements as a comparison to theirs.

4. They (the parents) may have noticed but overlooked as they did similar idiotic offences during their youth.

PART - II

In all the above probabilities what have the parents done by avoiding the timely recognition of the saying “a stitch in time saves nine”? They have basically pushed their wards towards a bleak future or even self-annihilation because if the ward gets support for their petty offences as a toddler and major offences during teenage they are sure to take for granted any action of theirs as correct and just. This is where the toddler starts to defend their action and de-minute the person opposite to him and consequently this wrong

approached planted by the parents becomes their second nature thus creating a scornful being who do not care about taking to addiction, to commit crime, to disrespect fellow and seniors alike, question the very existence of every rule and law and violate them, imitate baddy image, craze for speed as if there is no tomorrow, avoid hard work and adopt unfair means to meet demands, tell lies and blame at the drop of a pin, create social nuisance just for fun.

All these are creating a feeble, cultureless, aimless and deliquescing reproductively active generation pushing every right thinking citizen, senior or otherwise, to ponder whether the peaceful time of yore ever come back?

Significance of the script:

Timely harnessing of the juvenile hormone would have given a definite direction to the adrenaline produced during the initial growing stage in all human beings. These hormones had been produced since genesis but have always been directed rightly to produce praise-worthy results; this in India was done by creating awareness of the existence of GOD and earning curse or blessing by being atheist or pious respectively. In the North East India people are adopting western culture with a twist of their own e.g., youth are craving for independency but do not earn their pocket money after 18 years, crave for paternal property unlike in the west, dress like their western counterparts but does not show the responsibility and the list goes on. In this region a sudden gush of westernization ushered by neo nuclear parenthood coupled by available money among them has revolutionized the sensible, peace loving youngsters for creating this weak, dependent and careless group of otherwise pillars of the nation. Why are these parents harming their children and in turn the entire society? Why are these parents poisoning their young innocents by giving more time to their parent-centric routine? What are these parents giving to their innocent children? Are these parents worth to be mother and father?

It is time to realize that a new born can never be a social nuisance unless it is trained to become one, further the infant takes what is given to him by its parents at home. So all parents should make it a point to sieve, strain and polish every event to customize it so that the young mind may be trained to be sensible, responsible and cultured to become an asset for the society.

এটি অনুভব

• ড° অনুৰাধা বৰুৱা

কিয় জানো বহুত দিনৰ পৰা মনটো এটা উণ্ডল থুণ্ডল অৱস্থাত আছে। আমাৰ চাৰিওফালে হৈ থকা ঘটনাবোৰ যেন কিছুমান নহ'বলগীয়া ঘটনা বা এনেবোৰ ঘটনা হ'ব নালাগিছিল, মনটোত এনে ভাৱ হয়। হয়তো প্রতিজন ব্যক্তিয়েই এনেদৰে অনুভৱ কৰিছে। কিন্তু দৈনন্দিন জীৱনৰ যান্ত্ৰিকতাৰ মাজত যেন মনৰ ভাৱবোৰ প্ৰকাশ কৰিব পৰা নাই, যেন সেই মনৰ ভাৱবোৰ দমন কৰি হেঁচি সুমুৱাই থৈছে।

ৰাতিপুৱাৰ বাতৰি কাকতখনৰ পৰা টিভিৰ যোগেদি প্ৰচাৰ হোৱা বাতৰিবোৰে প্রতিজন সংবেদনশীল পিতৃ-মাতৃক যেন জোকাৰি গৈছে। অৱশ্যে সকলোবোৰ বাতৰি নহয়, বিশেষ কিছুমান বাতৰিয়েহে আমাৰ অন্তৰাত্মা জোকাৰি যায়। উদাহৰণস্বৰূপে আমাৰ উঠি অহা প্ৰজন্মৰ নৈতিক স্থলন এনে এটা চিন্তনীয় বিষয় যিটো সমাধান কৰাৰ বাবে আমি সকলোৱে শিক্ষক, পিতৃ-মাতৃ, সমাজখনে আগবাঢ়ি অহা উচিত।

সমাজৰ বিভিন্ন শ্ৰেণীৰ মানুহৰ মাজত আজি সহনশীলতাৰ ভাৱ নোহোৱা হৈছে। হিংসা, হত্যা, লুণ্ঠন, মানসিক আৰু শাৰীৰিক উৎপীড়ন যেন একেবাৰে সামাজিক ব্যাধিত পৰিণত হৈছে।

পিতৃ-মাতৃক অৱহেলা কৰা, মানসিক উৎপীড়ন কৰি আত্মহত্যা কৰিবলৈ বাধ্য কৰোৱা ঘটনাবোৰ সঁচাই হৃদয়বিদাৰক। শিশু এটা জন্ম হওতে পিতৃ-মাতৃ, আত্মীয়-স্বজনৰ আনন্দৰ সীমা নোহোৱা হয়। সেই শিশুটোৱে ডাঙৰ হৈ হত্যাকাৰীৰ ৰূপ লয়, কেনেকৈ সম্ভৱ হয়। পিতৃ-মাতৃ হিচাপে আমাৰ ভুল ক'ত হ'ল যে শিশুটোৰ নৈতিক অধঃপতনও আমি আওকান কৰি তাক হত্যাকাৰী, লুণ্ঠনকাৰী হোৱাত অবিহণা যোগালো। ঘৰখন হৈছিল শিশু এটাৰ জীৱনৰ প্ৰথম পঢ়াশালি। শিশুটিয়ে ঘৰখনৰ পৰাই জীৱনৰ শিক্ষা লাভ কৰে। ঘৰখনৰ পৰিবেশ যাতে শিশুটিৰ সৰ্বাঙ্গীন বিকাশৰ বাবে হয় তাৰ প্ৰতি সকলোৱে চকু দিয়া উচিত। নৈতিক আৰু আধ্যাত্মিক বিকাশ শাৰীৰিক আৰু মানসিক বিকাশৰ সমানেই গুৰুত্বপূৰ্ণ। শিশুটিক মূল্যবোধৰ জ্ঞান দিব লাগিব। মানৱ জীৱনত যে মূল্যবোধৰ গুৰুত্ব আছে তাক উপলব্ধি কৰোৱাত সহায় কৰিব লাগিব। শিশুটিৰ সজ অভ্যাস গঠনত চকু দিব লাগিব।

আজি বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ যুগত, আধুনিকতাৰ নামত যদি আমি সকলোৱে আমাৰ সংস্কৃতি পাহৰি যাও, যদি আমি আমাৰ নতুন প্ৰজন্মৰ বাবে আদৰ্শ হ'ব নোৱাৰে, তেনেহ'লে সকলো চেষ্টা বিফলে যাব।

আমাৰ সমাজ ব্যৱস্থাৰ পৰা বহুত কথাই পৰিবৰ্তন হৈ আঁতৰি গৈছে। যৌথ পৰিয়াল ব্যৱস্থা নোহোৱা হৈ গ'ল। এটি যৌথ পৰিয়ালত সকলোৱে মিলিজুলি থকা আনন্দ আজিৰ একক পৰিয়ালত ডাঙৰ হোৱা নতুন প্ৰজন্মই কল্পনাই কৰিব নোৱাৰে। পৰিয়ালৰ বয়োজ্যেষ্ঠজন এতিয়াৰ সময়ত বোজা যেন লগা হ'ল। ফলত সৃষ্টি হ'ল বৃদ্ধাশ্ৰমৰ। ভাৰতবৰ্ষৰ বিভিন্ন স্থানত এই বৃদ্ধাশ্ৰমবোৰ আছেনে নাই মই নাজানো। কিন্তু ভৱিষ্যতে যে এই বৃদ্ধাশ্ৰমবোৰ আদবয়সীয়া (৫০ বছৰৰ পৰা ৬০ ছৰ) মানুহখিনিৰ বাবে নামভৰ্তিকৰণৰ কেন্দ্ৰ নহ'ব তাত সন্দেহ নাই।

শিক্ষয়িত্ৰী হিচাপে শ্ৰেণীত পঢ়াই অহা পাঠবোৰ যেনে— Human Rights, Peace Education, Value Education, Education for Women Empowerment শেষ কৰি চিন্তা কৰো, সঁচাই পাঠবোৰৰ গুৰুত্ব ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে বুজি পাইছেনে? বুঢ়া বাঁহ এডাল ভাজ দিব নোৱাৰি, ভাঙি যায়, কেঁচা বাহত হে ভাজ লাগে। শৈশৱ কালৰ পৰাই যদি আমি শিশুসকলৰ ভেটিবোৰ এনেবোৰ পাঠৰ আধাৰত মজবুত কৰো, তেহে এখন সুস্থ সমাজ আশা কৰিব পাৰো, য'ত নীলোৎপল, অভিজিত, ৰজনী খাৰঘৰীয়াৰ দৰে মৃত্যুৰেই যেন অন্তিম মৃত্যু হয়। সকলোৱে মঙ্গল কামনাৰে।

The Journey and Beyond...

♦ Bipasha Kalita

India is the largest democracy in the world where real power vests with the people. Through the elections, the people choose their representatives who are given the mandate to run the government for a fixed period of time. These elected representatives are entrusted with the task of governing the country. In this task, the civil services by virtue of its wide knowledge, experience and understanding of public services aid and help the elected representatives in the effective and efficient governance of the country. Bureaucrats provide their support in framing crucial policies and also ensure effective implementation of the same. Thus, in a country like India, a vibrant, unbiased, honest and valiant civil services have a big role to play.

Having understood this, I realised that Civil Services will give me a good platform to contribute towards the development of our country and bring about a meaningful change in the society. I consider myself fortunate that I got the chance to understand the work profile of a civil servant from a young age, as my father was in the Assam Civil Services. On various occasions I witnessed the kind of impact a civil servant can make towards the upliftment of the poor and how one can make his/her own contribution towards fostering good governance. These first hand experiences etched a permanent desire in me to enter the coveted civil services. Thus, after completing my higher studies and a brief stint of working with various development sector organisations in New Delhi, I began my dedicated preparation for the Civil Services Examination.

The civil services examination in India is called the 'Mother of all Exams' given the level of competition and toughness. Every year lakhs of candidates appear for the examination out of which only a few hundreds are selected in the final list. Also, civil services as a career option can be chosen by people from various academic backgrounds. Thus, this examination attracts people from science, commerce and humanities. This further heightens the level of competition. Thus, there are few core things which an aspirant must inculcate in

themselves and in their strategy for preparation to succeed in this examination. I shall elaborate on these things later in this article.

When I began my preparation for this exam, I initially found myself lost in the humongous syllabus. The exam consists of two papers in the preliminary stage, a general studies paper and an aptitude paper. In the Mains stage, there are seven compulsory papers and two qualifying papers, totalling nine papers. The last round is called the 'Personality Test', which is an elaborate interview of the aspirants who have cleared the Mains round. Once, I understood this three-stage selection process, I started devising my preparation strategy. Here, I would like to focus on an important issue which is very important to devise a good preparation roadmap. It is very important to study the entire syllabus in depth before starting one's preparation. One needs to understand 'what to read' and 'what not to read'. This exercise is very crucial, otherwise aspirants tend to get lost in the huge syllabus. The understanding of the syllabus has to be followed by a good understanding of the three-stage examination process, because in each stage the demands are different. The preliminary stage is an objective-type exam, whereas in the mains stage one needs to write elaborate answers. Thus, when one understands these dynamics of the exam process, it can be a big help in figuring out an apt preparation strategy. I devised a preparation strategy wherein I began preparing for both Preliminary and Mains examination in tandem. I did not compartmentalise the preparation for the two stages initially. However, after having read the entire syllabus, I began fine tuning the qualities needed for each stage. For instance, one does not need to focus on writing skills at the preliminary stage as it is a 'multiple choice question' format. But for the mains stage, one needs

to hone his/her writing skills. Another important aspect is choosing an optional subject for the examination. The optional subject should be one in which the aspirant has deep interest in, because a solid grasp and understanding of the subject will be required to score high in the optional papers.

I would like to mention that during my preparation years, I kept myself away from all those things which could distract me from the final goal. I used social media very minimally, because too much indulgence in social media during the preparation can at times lead to wastage of crucial time. I remained consistent and followed a daily routine, which gave my preparation a disciplined approach. Apart from this, both hard work and smart work are very important for this examination. Smart work will help the aspirants stay ahead of their competitors and align their preparation as per the nuances of the exam. Another very important factor here is the support of one's family. This examinations being a long process, at times tends to be very taxing and can drain off the energy from the aspirants. Bouts of frustration may occur when failures occur. During these times, a supportive family can be a big boon for the aspirants. During my journey, I faced failures several times which crushed my confidence. But during those low times, my family stood by me and helped me get up on my feet again.

The love, affection and the confidence which my parents and my husband showed gave me the strength to keep fighting on. Hard work, dedication, optimistic outlook, strong family support and the 'never give up' attitude are some of the keys to succeed in this examination.

The North-East region of India, consisting of eight states is a vibrant and a beautiful place. However, due to several factors like insurgency and militancy, ethnic clashes and political turmoil, the region has faced a development deficit during the past decades. The present day scenario has improved immensely in this region, insurgency has been largely curbed by the efficient and dedicated work civil administration as well as pragmatic political policies. Infrastructure developments are going on at a fast rate, roads, bridges, new railway lines, airports are being built narrowing the development deficit. Thus, this region needs more and more dedicated civil servants, to facilitate the development process. The region still faces social issues like poverty, unemployment, superstitions which requires a dedicated team of administrators who can eradicate these menaces and bring a lasting impact on the lives of the people.

There are several examples of very good work being done by the civil servants of the region who are contributing towards good governance. Such work done by the

members of the civil services fraternity in the region should be a strong reason and motivation for more and more young people to enter the services. I personally would like to request more young people from the region to enter the civil services preparation, so that we can increase the number of people who enter the coveted civil services from the region. I would also like to motivate more and more girls to appear in this examinations, because it is usually seen that the number of boys appearing for the Civil Services examination is higher than the girls.

As I begin my journey as a bureaucrat, I understand the responsibilities that I have been bestowed with to make my contributions towards proactive and responsible governance. Helping the needy, being empathetic to the people and their concerns, being accessible to the common people and humility are some of the important qualities I shall strive to inculcate in me during my work tenure. Doing my duties with utter honesty, integrity and truthfulness shall be my continuous pursuit. I hope that I can live up to the expectations of the people and fulfil my responsibilities with the highest dedication and sincerity. I shall strive towards bringing about positive change wherever I am posted. It shall be my endeavour to stay away from biases and contribute equally in all spheres wherever I am given the opportunity to do so.

Lok-Adalat :

Extra Judicial Settlement of Disputes at outside of Court

* Lakshmi Mishra

“Any conflict is like cancer. The sooner it is resolved the better for all the parties concerned in particular and society in general. If it is not resolved at the earliest possible opportunity, it grows at a very fast pace with time and the efforts required to resolve it increases exponentially as new issues emerge and conflicting situations galore. One dispute leads to another. Hence, it is essential to resolve the dispute the moment it raises its head.”

- Dr. A. K. Singh, Principal, Jitendra Chouhan Law College, Mumbai.

Lok Adalat is popularly known as ‘People’s Court’ ; however, Lok Adalat is not a court of law in its true sense. Lok Adalat is a forum where voluntary effort aimed at bringing about settlement of disputes between the parties is made through conciliatory and pervasive efforts. Lok Adalats are organised by the State Legal Aid and Advisory Boards or District Legal Aid Committees.

Resolving disputes through Lok Adalat not only minimises litigation expenditure, it also saves valuable time of the parties and their witnesses and also facilitates insuspensive and prompt remedy appropriately to the satisfaction of both the parties.

The days to conduct Lok Adalats are fixed a month in advance on Saturdays or Sundays only or holidays and given wide publicity. But for the Lok-Adalats and Fast track Court awareness among the people is a must.

Senior Judicial Officers inaugurates Lok Adalats before three members of the Bar (State Bar Council), local officer and general public conciliators is the name given by statute to members of Lok Adalat who are drawn from retired judicial officer/judge, social worker (skill in the subject) and Senior Advocates. A compromise deed is drawn up, after settlement and

signatures of parties are obtained. Then, a decree is passed (to opposite party).

The case of motor vehicle accidents, matrimonial disputes, commercial disputes, Banking transaction disputes, arrear of debt moneys (for example- BSNL, etc.) are ensured by compensation on the spot (in Lok Adalat).

Ancient concept of settlement of disputes through mediation, negotiation, conciliation or through arbitral process known as “People’s Court Verdict” or decision of “Nyaya-Panch” known as “Nyaya Panchayat” is conceptualised and institutionalised in the philosophy of Lok Adalat.

The concept of Lok Adalat was pushed back into oblivion in last few centuries before independence and particularly during the British regime, the concept of Lok Adalat from Gaon-Panchayats or Nyaya-Panchayat of Indian villages. In the Gaon-Panthayat system the Local Gaon Burha (head of the Gaon) gives verdict along with local senior persons on the local disputes (in Gaon)- known as “Raij Mel”. There is a long history of resolving disputes through mediation in Indian villages. A classical example of the same is found in a story “Panch Parmeshwar” written by – Munshi Premchand.

Lok-Adalat : Need of the Present Hour

Disputes and conflicts dissipate valuable time, effort and money of the present society. It is of the utmost importance that there should not be any conflict in the society. Nevertheless, in a realistic sense, this is not possible. Therefore, the next best solution is that any conflict, which raises its head, be nipped in the bud. With the judicial system in most of the countries being burdened with cases, any new case takes a long time to be decided. And, till the time the final decision comes, there is a state of uncertainty. Commerce, business, development work, administration, etc. all suffer because of long time taken in resolving disputes through litigation. One cannot deny the fact that there is a huge pendency of cases and there are number of reasons for the same, like- less number of judges and many more un-avoidable reasons.

Article 14 of the Indian Constitution lays down that the state shall not deny equality before law and equal protection by law or equal justice shall be ensured to all. Thus, citizens approaching court for enforcement of fundamental rights (part III of the Indian Constitution) itself is a fundamental right under the Constitution of India. Article 21 of the Constitution of India provides "right to life and personal liberty" and the "right to free legal aid".

The other type of Lok Adalat is permanent Lok-Adalat. Such Adalats are set up with permanent bodies with a chairman and two members for providing compulsory pre-litigative mechanism for conciliation and settlement of cases relating to public utility services, like- transport, postal, telephone, banking, etc. Here, even if the parties fail to reach a settlement, the permanent Lok Adalat gets jurisdiction to decide the dispute provided that the dispute does not relate to any serious offence. Further, the verdict of permanent Lok Adalat is final and binding on all the parties.

The jurisdiction of the permanent Lok Adalat is upto one year. If the party fails to reach to the settlement, the permanent Lok Adalat has the jurisdiction to decide the case. The permanent Lok Adalat may conduct the proceeding in such a manner considered appropriate, taking into consideration the circumstances of the case.

In 2015, while addressing the conference on the occasion of Legal Service Day in New Delhi, Prime Minister Hon'ble Narendra Modi talked about the special role that Lok Adalats have been playing over the years in bringing justice to those who hesitate in

taking the matters to courts. There are more than 15 lakhs Lok Adalats in India and they have successfully delivered justice to people (or Indian Citizens) which is far higher than the count at Courts.

Advantages of Lok Adalat

The court face many problems in dispensing justice. Some of the problems are inadequate number of judges and courts, increase in flow of cases and huge pending cases in all the courts due to delay in disposal of cases.

India has a long tradition and history of such methods being practised in the society at grass root level. These are called Panchayat and in the legal terminology, these are called arbitration.

The system of settlement of disputes through the Lok Adalat is a boon to the litigant since the settlement of dispute is faster and inexpensive. In Lok Adalats, the disputes are settled on the basis of compromise (with mutual consent of the parties), however, if no compromise is reached then the matter is referred back to the regular court.

Lok Adalat is no longer an experiment in our country, rather it has been a success. Therefore, in present, other types of disputes should also be brought within the ambit of Lok Adalat for settlement to solve the problems of all citizens.

One of the unique features of Lok Adalat is that disputes are settled summarily without going through the complexities of legal proceedings of the routine courts. In Lok Adalats, justice is dispensed free of cost and also it is faster. The majority of the Indian population (in present time) dislikes approaching the regular courts to resolve their disputes, reason being illiteracy, economic condition and lengthy procedures to be followed. Therefore, Lok Adalats could be boon as an additional mechanism to the judicial institution, thereby reducing the backlog of cases, which keeps on mounting day-by-day. The Lok Adalats can settle all civil cases and compoundable criminal cases.

Former Chief Justice of India, Hon'ble A. M. Ahmadi observed- "while we encourage ADR (Alternate Dispute Resolution) or Lok Adalat mechanism, we must create a culture for settlement of disputes through the mechanism. Unless the members of the Bar encourage their clients to settle their disputes through negotiation such mechanism cannot succeed."

Green Broadcasting

♦Dr. Dipendra Kumar Mazumder

Crossing the margin of twenty five , fifty, seventy five or hundred in continuity is always very memorable and calls for celebration . The age of an institution at those margins of time , is all the more important as it gives a wonderful opportunity for retrospection and to re-devise its road-map to make its service to the public more rewarding. An institution of Public Service Broadcasting in Assam , with the highest power transmitter in Assam , of three Hundred Kilowatt power, is completing fifty years of it's existence and service to its listeners , next year. Located in the far eastern corner of Assam, this All India Radio (AIR) Station has been standing as a sentinel of its listening public's interest since 15th February 1969. The list of its memorable achievements in the years gone by , is endless, but its contribution to the preservation and conservation of our delicate environment has been especially commendable. All India Radio Dibrugarh had shown exemplary sensitivity to the cause of 'environment conservation', through its series of broadcasts branded - 'Green Broadcasting' , which were aired from 2004 to 2006. It was the AIR Station's own unique way of saluting " Mother Earth ". Starting from the World Environment Day on 5th June, the Station had coloured most of its programmes 'Green' for the whole month. So much so that even its daily News had to contain one item on environment , then. It's broadcasts had started each day during the 'Green Broadcasting' with a salutation to our 'environment'. Jingles on environment protection were also galore . In all the three transmissions of the station, slogans, special songs, dramas, talks, discussions, special signature tunes and Phone-in-Programmes all

flavoured with "environment conservation" themes, were broadcast. Scientists, Environmental Activists, Social Workers, Politicians and consumer representatives from the listening public were invited to the studios of AIR, Dibrugarh and an intense campaign to save our fragile environment was made. The other notable feature of Green Broadcasting was – ' environment voting', in which one close-ended question on a theme related to environment like , whether the government should go ahead with the construction of a four-lane high speed express highway through the Kaziranga National Park, or not, was thrown open for public voting. The response of the public was recorded in the studios at a particular pre-announced time of the day and on closure of the voting period , the result was broadcast. Such a question was thrown open for public voting once every week. Green Broadcasting's implementation was planned in such a kaleidoscopic way , that the message of environment conservation touched each and every strata of the society, and each and every one in any such strata , so that the issue can be implanted deep into the 'public mind'.

Everyday during Green Broadcasting , AIR Dibrugarh would take up one popular programme of the day in any of its three transmissions, and educate the public on the **dos** and **don'ts**, when they interact with the environment, say, what are their responsibilities when they go on Picnics, or even otherwise, into natural surroundings or into the forests or the precautions to be taken when one goes into the forests. Cleanliness of the area after a picnic was stressed in particular. In general, an appeal was made to the public to abstain from dirtying the environment

and natural surroundings, by them. These appeals to keep the environment clean were not only confined to the month of June, but spilled over to other months of the year, too.

Towards that direction, during the Programme Planning for each of these years, AIR Dibrugarh had adopted one theme for a particular year, for its campaigning. 'Rain Forest Conservation', in 2004, 'Community Conservation', in 2005 and 'Hoolock Gibbon Conservation', in 2006. After the absorption of the message regarding the conservation of Hoolock Gibbon in Green Broadcasting, nobody kills the Gibbons today, and in fact if anybody throws a stone at a Gibbon, the stone would be chasing the thrower. The Department of Forests and Environment, Government of Assam had sponsored a lot of the programmes in Green Broadcasting. Other NGO's also came forward to sponsor programmes. Paid Greetings and Paid Messages also came in plentiful. Sponsorships from Oil India Limited, under its Corporate Social Responsibility, also came. AIR Dibrugarh had complemented its 'Green Broadcasting' with other direct campaigns' and face-to-face interactions with the public, for the conservation of the Environment.

A very high-ranking state government official had shot dead one Greater Adjutant Storks, while passing through a village in Golaghat District. Near by, two youths were ploughing their fields and were not so literate but were regular listeners of AIR Dibrugarh. When they saw that somebody had shot down one of the Greater Adjutant Storks nearby, they began to shout and raised a great hue and cry. The assembled villagers then came up to that official, who shot the stork, surrounded him and questioned him as to why he shot it dead. The official retorted back that he had

hunted it down for game. The villagers replied that they had heard it over AIR Dibrugarh that, the Greater Adjutant Storks should not be shot at or hunted nor should any other wild life, for that matter. There is a ban on that vide a Wild Life Act of the Government of India. The public who had gathered there then brought that official to the nearest Police Outpost and the Officer on Duty was bound to keep that official under Lock-Up for sometime on public demand.

Another endeavour of the Station in the same direction was 'Kolpobrikhyo', a social forestry project. This endeavour was made in 1995, for educating the public on 'environment protection'. This effort had continued for three months and it was in the form of 'Drama'. Two hundred listeners were registered with the station and they had a homework of giving their feedback after the broadcast of each episode. They also had to give an 'impact feedback' in the sense of action that the programme had precipitated, like, how many trees they had planted in their homes, schools, colleges, or in other public places. They were required to send photos of such plantations for official archiving. From the station's side also, plantation programmes were executed involving the local administration in Dibrugarh University Campus, Lahowal College Campus, AIR Dibrugarh Campus and public sector organisations like ONGC and Oil India were roped into the project, who provided for the fencing of such plantations. Display Boards displaying - 'AIR Dibrugarh's Kolpobrikhyo Project Plantations' were put up in such plantation areas, also. This endeavour had resulted in the plantation of about 20,000 trees in the listening range of AIR, Dibrugarh. A 'Greenery' that would always silently offer its 'GreenSalute' to the efforts of All India Radio, Dibrugarh!

*Dr. Dipendra Mazumder: Faculty, National Academy of Broadcasting & Multimedia,
New Delhi and Alumnus, Arya Vidyapeeth College.*

With Best Compliments from...

SOMA SALES CORPORATON

West BoraGaon, Guwahati

Ph.: 9435090857

Arya Vidyapeeth College

Established- 29th July, 1958

Principal

Dr. P.K. Bhattacharyya, M.Sc., Ph.D

Vice Principal

Dr. Mrinal Sarmah, M.Sc., Ph.D.

Courses of Studies

ARTS

SCIENCE

COMMERCE

Arts

Subjects	Year of Introduction
1. Assamese	1958
2. Bengali	1958
3. Economics	1958
4. Education	1961
5. English	1958
6. History	1958
7. Logic & Philosophy	1958
8. Political Science	1962
9. Sanskrit	1958
10. Hindi	1967

Science

Subjects	Year of Introduction
1. Anthropology	1962
2. Botany	1962
3. Chemistry	1962
4. Geography	1962
5. Geology	1962
6. Mathematics	1962
7. Physics	1962
8. Statistics	1966
9. Zoology	1962
Commerce	1958

Presidents of Governing Body, Arya Vidyapeeth College

1. Mahendra Mohan Choudhury	2. Radha Kanta Das
3. Dambaru Dhar Pathak	4. Radha Kanta Das
5. Bholu Ram Das	6. Jitendra Nath Das
7. Col. T.B.B. Lahkar	8. Dr. Bhuban Mohan Das
9. Ramendra Narayan Kalita	10. A.K. Absar Hazarika
11. Dr. Prabin Kumar Gogoi	12. Harekrishna Deka
13. Dr. Girish Chandra Sarma	

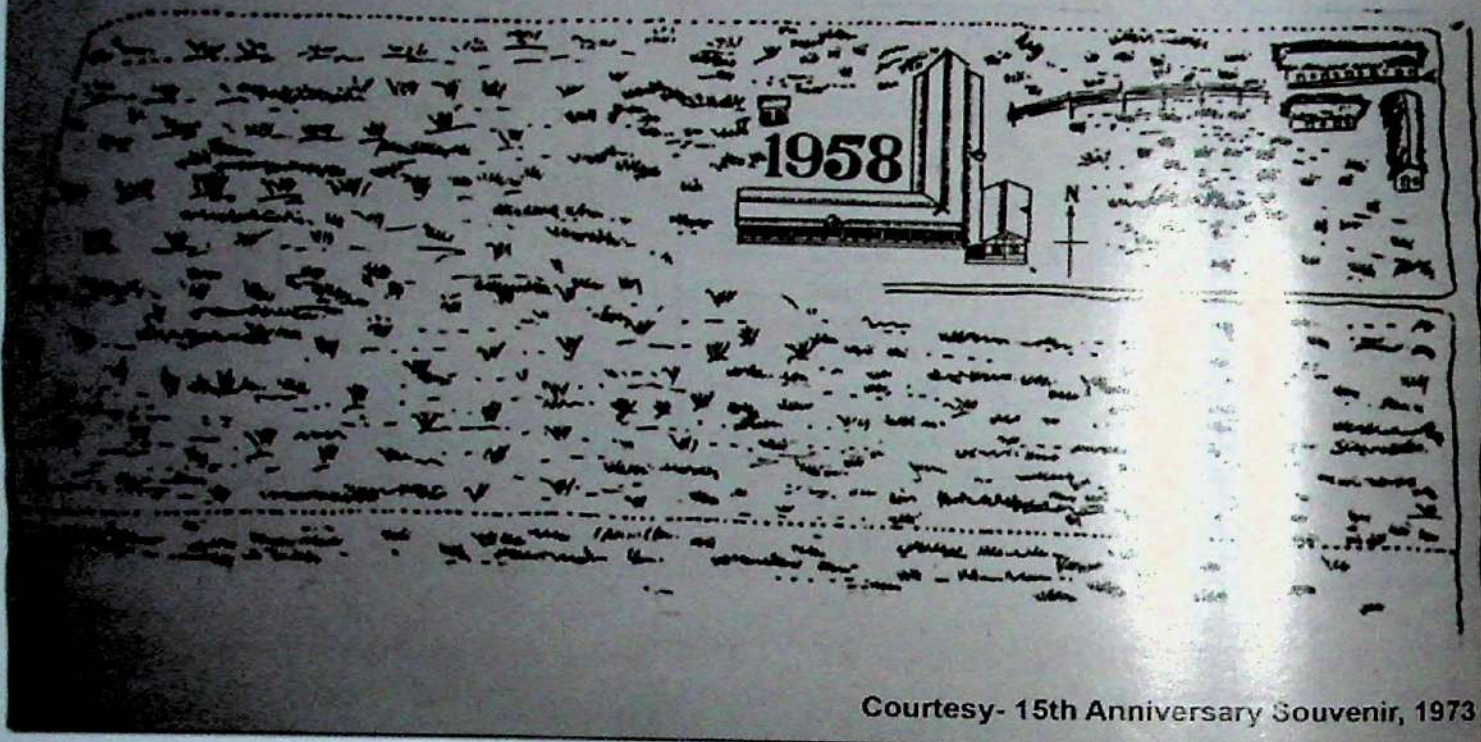
Principals of Arya Vidyapeeth College

1. Giridhar Sarma, MA, Vyakaranshastri	29-07-1958 to 31-01-1975
2. Amrik Singh, MA, LLB	01-02-1975 to 31-08-1996
3. Ushalata Bhunia, MA (Principal i/c)	01-09-1996 to 20-09-1997
4. Dr. Girish Chandra Sarma, M.Sc., Ph.D.	21-09-1997 to 31-08-2003
5. Dr. D. Ghosh, Ph.D. (Principal i/c)	01-09-2003 to 30-09-2003
6. Dr. C. J. Kar, Ph.D. (Principal i/c)	01-10-2003 to 31-10-2003
7. N.C. Goswami, M.Sc. (Principal i/c)	01-11-2003 to 18-07-2004
8. Dr. Ajit Chandra Talukdar, M.Sc., Ph.D.	19-07-2004 to 30-11-2013
9. Dr. Saibal Sengupta, M.Sc., Ph.D. (Principal i/c)	01-12-2013 to 31-03-2015
10. Dr. Jnanshree Borah, MA, M.Phil, Ph.D. (Principal i/c)	01-04-2015 to 23-06-2015
11. Dr. Harekrishna Deva Sarma, MA, Ph.D.	24-06-2015 to 27-01-2017
12. Dr. Jnanshree Borah, MA, M.Phil, Ph.D. (Principal i/c)	28-01-2017 to 28-02-2017
13. Dr. Mrinal Sarma, Ph.D. (Principal i/c)	01-03-2017 to 25-10-2017
14. Dr. P.K. Bhattacharyya, M.Sc., Ph.D.	26-10-2017 to -

আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয় ছাত্র একতা সভাৰ সাধাৰণ সম্পাদকসকল

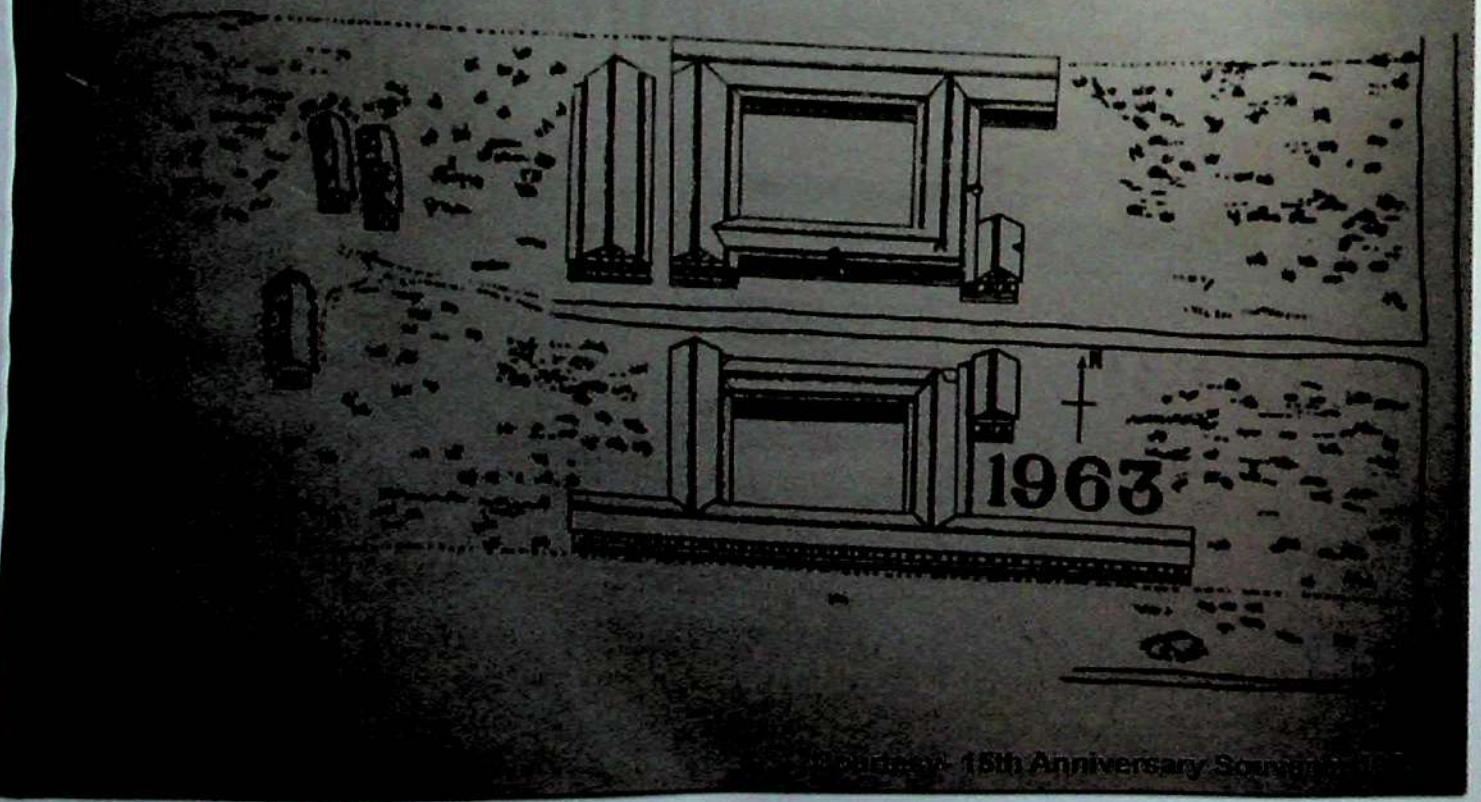
সাধাৰণ সম্পাদক	কুমাৰ উৎপল জ্যোতি	১৯৭৮-৭৯	১৯৯৮-৯৯
কানুৰা মিয়া	ধনঞ্জয় দাস, বিনয় সিং (যুটীয়া)	১৯৭৯-৮০	১৯৯৯-২০০০
তাৰিনী বৰ্মন	প্রবীন লহকৰ	১৯৮০-৮১	২০০০-২০০১
বিমল বৰুৱা	প্রবীন লহকৰ	১৯৮১-৮২	২০০১-২০০২
ঘনশ্যাম অধিকাৰী	মহেন্দ্ৰ গগৈ	১৯৮২-৮৩	২০০২-২০০৩
প্রদীপ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য	দিলীপ শংকৰ শইকীয়া	১৯৮৩-৮৪	২০০৩-২০০৪
প্রদীপ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য			২০০৪-২০০৫
দিগন্তৰ তালুকদাৰ		১৯৮৪-৮৫	২০০৫-২০০৬
বমেশ বৰুৱা	পাৰ্থ প্রতীম ভৰালী	১৯৮৫-৮৬	২০০৬-২০০৭
প্রদীপ কলিতা	স্বতনু দেৱগোস্বামী	১৯৮৬-৮৭	২০০৭-২০০৮
পৰেশ চন্দ্ৰ কলিতা	গিৰিন্দ্ৰ শৰ্মা	১৯৮৭-৮৮	২০০৮-২০০৯
ধীৰেণ অধিকাৰী	ৰূপম গোস্বামী	১৯৮৮-৮৯	২০০৯-২০১০
যতীন্দ্ৰ নাথ শৰ্মা	প্রবাল কুমাৰ পাটোৱাৰী	১৯৮৯-৯০	২০১০-২০১১
জয়ন্ত কুমাৰ কাকতি	মিল্টন পাঠক	১৯৯০-৯১	২০১১-২০১২
যতীন্দ্ৰ চৌধুৰী	অমল কুমাৰ ডেকা	১৯৯১-৯২	২০১২-২০১৩
গিৰিন্দ্ৰ নাথ ঠাকুৰীয়া	দেৱজিৎ অধিকাৰী	১৯৯২-৯৩	২০১৩-২০১৪
কৃষ্ণকান্ত মহন্ত	ধীৰাজ ডেকা	১৯৯৩-৯৪	২০১৪-২০১৫
সুভাষ ডেকা	যুগল কুমাৰ শইকীয়া	১৯৯৪-৯৫	২০১৫-২০১৬
ধৰণীধৰ চাংমা	অখিল বেজবৰুৱা	১৯৯৫-৯৬	২০১৬-২০১৭
নুৰুল হুছেইন	দিগন্ত ৰাভা	১৯৯৬-৯৭	২০১৭-২০১৮
বিবেকানন্দ চৌধুৰী	অখিলেশ লাল	১৯৯৭-৯৮	

The Aryavidyapeeth Academic Campus : 1958

Courtesy- 15th Anniversary Souvenir, 1973

Aryavidyapeeth Academic Campus : 1963

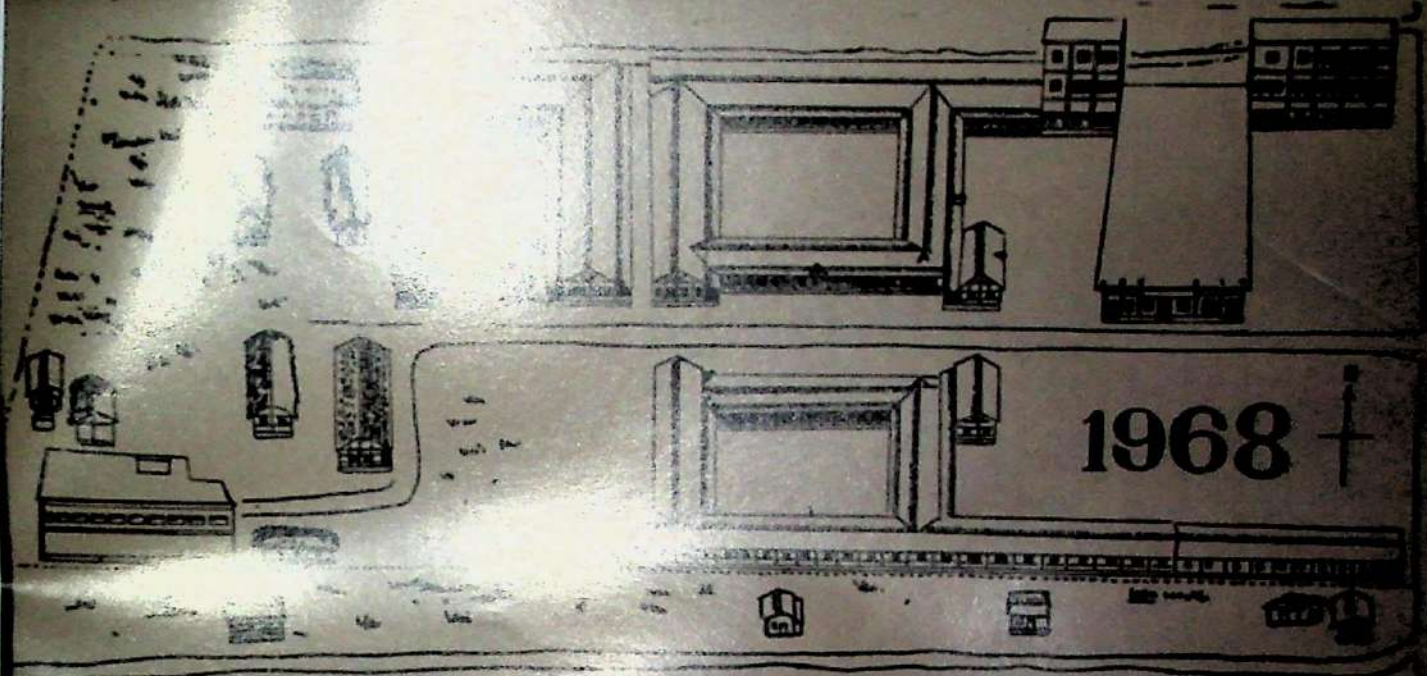

Courtesy- 15th Anniversary Souvenir, 1973

FROM THE PAST

EVOLUTION of the Arya Vidyapeeth College Campus

The Aryavidyapeeth Academic Campus : 1968

Courtesy- 15th Anniversary Souvenir, 1973

The Aryavidyapeeth Academic and Residential Campus : 1973

FROM THE PAST

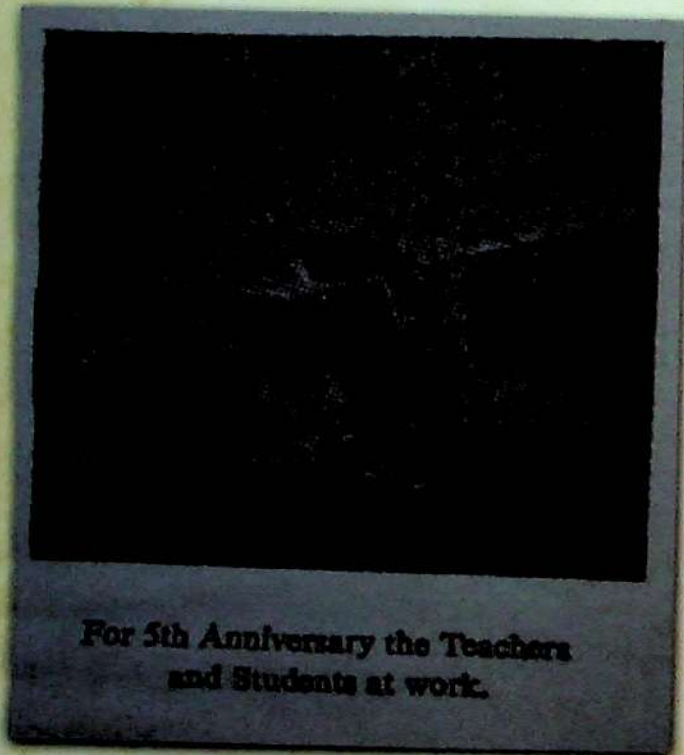
১৯৫৮ চনত আৰম্ভ বিদ্যাপীঠৰ শুভ-উদ্বোধন

Courtesy- Silver Jubilee Souvenir, 1985

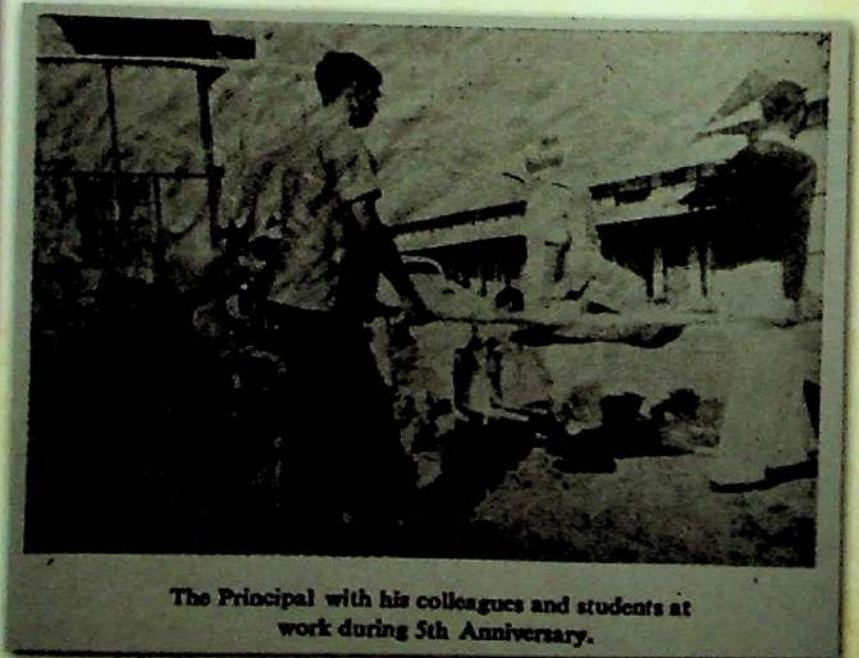
বাওঁপিনৰ পৰা :

শ্ৰীগগন পাটোৱাৰী, শিৱপ্ৰসাদ বৰুৱা, (স্বামী) সূৰ্য্য-
কুমাৰ ভূঞা, বাধাকান্ত দাস, গিৰিধৰ শৰ্মা, ন্যায়াধীশ
শ্ৰীউম্বকধৰ পাঠক, স্বৰ্গীয় উমাকান্ত শৰ্মা, শ্ৰীকেশৱ
বৰা, স্বৰ্গীয় পদ্মবাম দাস আৰু গজেন্দ্ৰ দাস

For 5th Anniversary the Teachers
and Students at work.

Courtesy- 15th Anniversary Souvenir 1973

The Principal with his colleagues and students at
work during 5th Anniversary.

Golden Moments

from Golden Jubilee Celebration, 2009

GOLDEN JUBILEE CELEBRATION
MAY 1954-2009

CEREMONY

Golden Moments
from
Golden Jubilee Celebration, 2009

संस्कृत शोभायात्रा
विद्यया चैव धर्मो विजयते
एकमेवाद्विधम्

Diamond Jubilee Celebration Committee, 2018

Executive Committee of the Diamond Jubilee Celebrations

Souvenir Sub-Committee of Diamond Jubilee Celebration Committee

Diamond Jubilee Celebration Committee, 2018

Fund Collection Sub-Committee of Diamond Jubilee Celebration Committee

Cultural Programme Sub-Committee of Diamond Jubilee Celebration Committee

Diamond Jubilee Celebration Committee, 2018

Academic Sub-Committee of Diamond Jubilee Celebration Committee

Reception Sub-Committee of Diamond Jubilee Celebration Committee

Diamond Jubilee Celebration Committee, 2018

Food Sub-Committee of Diamond Jubilee Celebration Committee

Cultural Rally Sub-Committee of Diamond Jubilee Celebration Committee

Diamond Jubilee Celebration Committee, 2018

Volunteer Sub-Committee of Diamond Jubilee Celebration Committee

Exhibition Sub-Committee of Diamond Jubilee Celebration Committee

Diamond Jubilee Celebration Committee, 2018

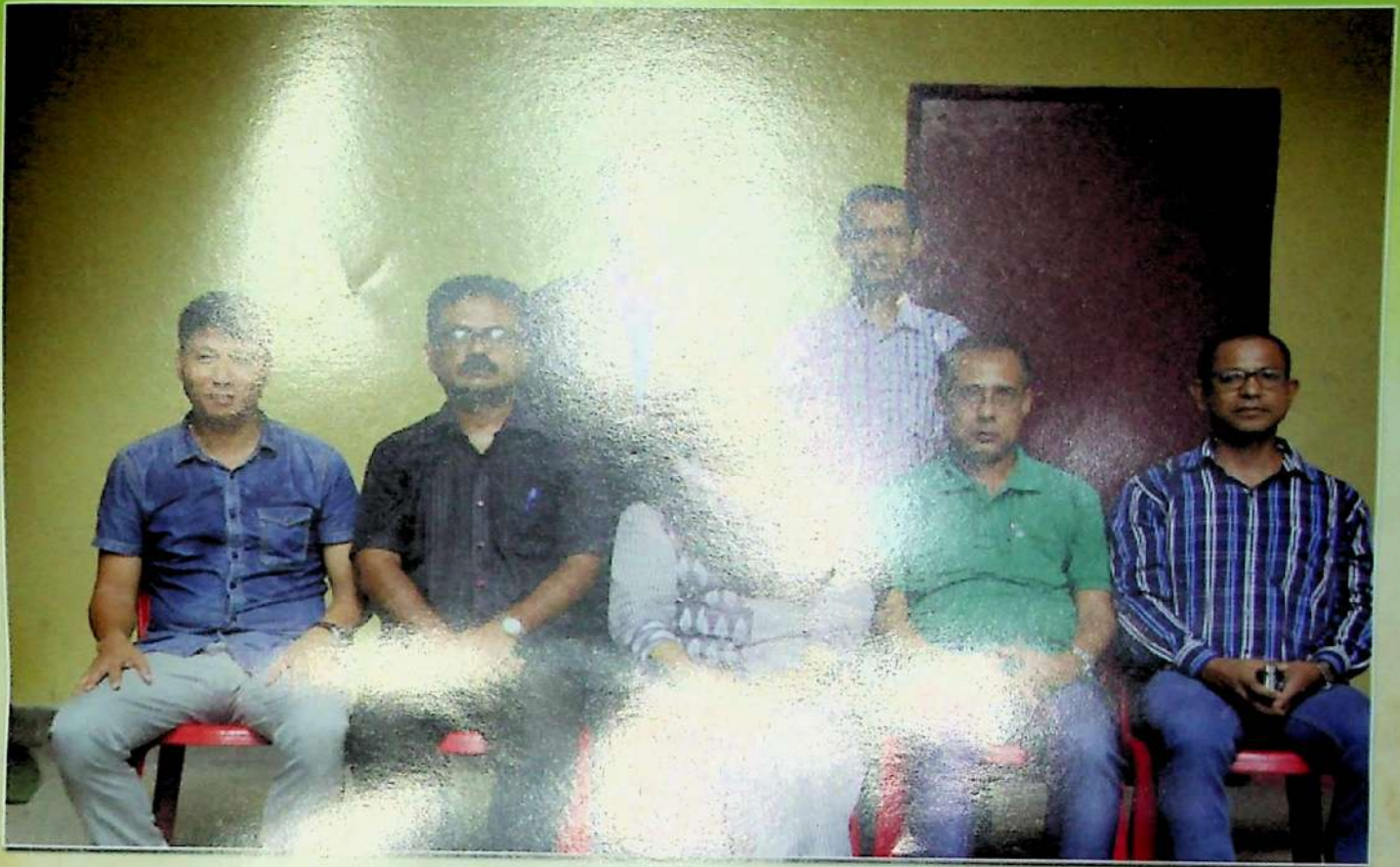

Information and Liaisoning Sub-Committee of Diamond Jubilee Celebration Committee

Stage, Pandal & Electricity Sub-Committee of Diamond Jubilee Celebration Committee

Diamond Jubilee Celebration Committee, 2018

Health, Hygiene and Water Supply Sub-Committee of Diamond Jubilee Celebration Committee

Publicity Sub-Committee of Diamond Jubilee Celebration Committee

Diamond Jubilee Celebration Committee, 2018

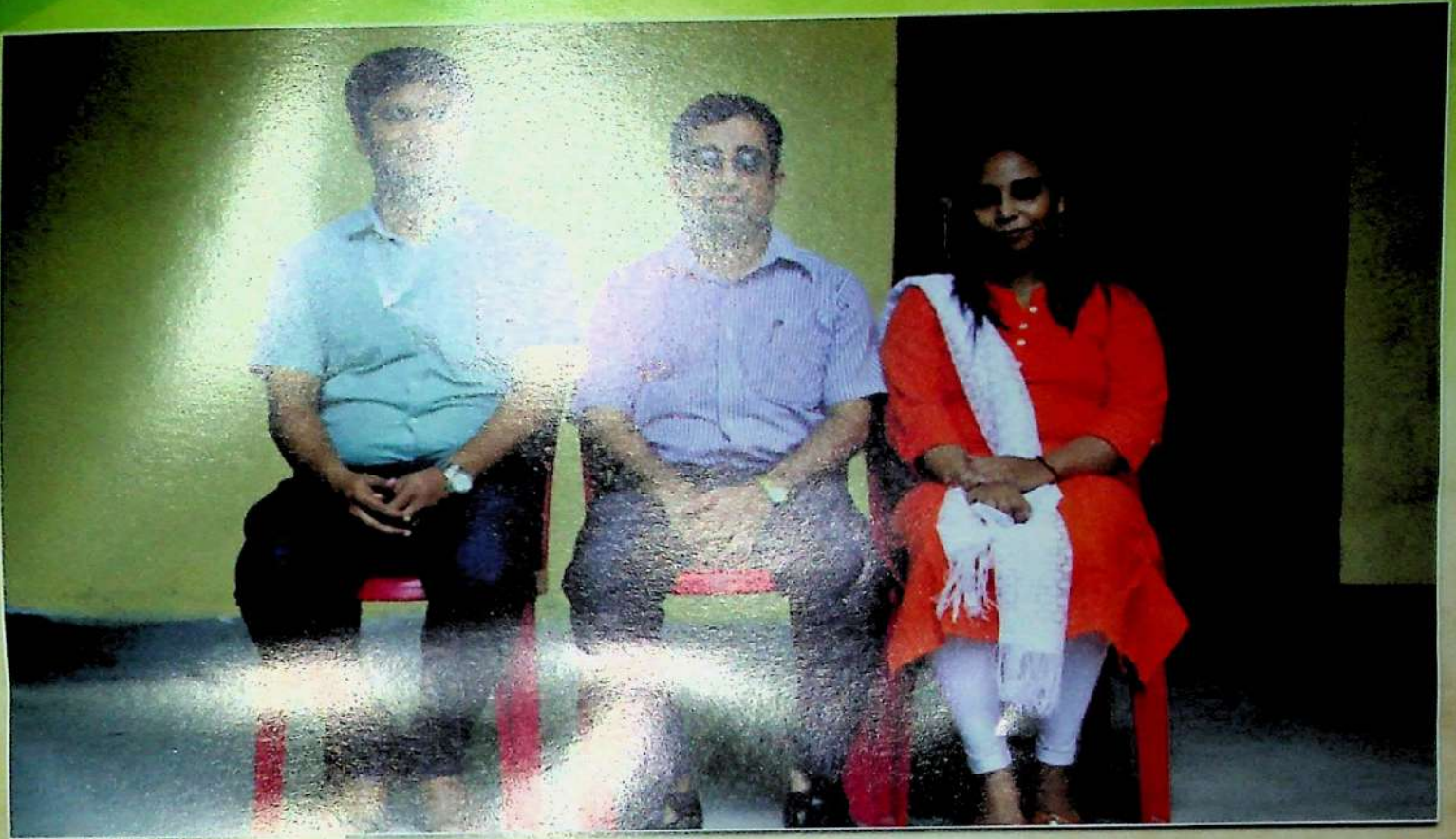

Diamond Jubilee Office Sub-Committee of Diamond Jubilee Celebration Committee

Activity Album Publication Sub-Committee of Diamond Jubilee Celebration Committee

Diamond Jubilee Celebration Committee, 2018

Purchase Sub-Committee of Diamond Jubilee Celebration Committee

Refreshment (Cultural Rally) Sub-Committee of Diamond Jubilee Celebration Committee

Diamond Jubilee Celebrations Arya Vidyapeeth College

Executive Committee

- Chief Patron** : Sri Sarbananda Sonowal, *Hon'ble Chief Minister, Assam*
- Patrons** : Sri Siddharatha Bhattacharyya, *Hon'ble Minister of Education, Assam*
Dr. Himanta Biswa Sarma, *Hon'ble Minister of Finance, Assam*
Dr. Mridul Hazarika, *Hon'ble Vice-Chancellor, Gauhati University*
Dr. Jitendra Nath Goswami, *Chief Scientist, Chandrayaan-I & II*
Smt. Bijoya Chakravorty, *MP*
Sri Ramendra Narayan Kalita, *MLA*
- Advisors** : Sri Kumar Deepak Das
Sri Bibekananda Choudhury
Sri Tapan Sarma
Sri Biplab Sarma
Sri Chittaranjan Sarma
Sri Ranjit Dass, *MLA*
Dr. Prabin Das
- President** : Dr. Girish Chandra Sarma, *President, Governing Body, Arya Vidyapeeth College*
- Working President** : Dr. P. K. Bhattacharyya, *Principal, Arya Vidyapeeth College.*
- Vice Presidents** : Sri Dibakar Bhagabati, *AVC Retired Teachers Association.*
Dr. Mahendra Gogoi, *President, Aryan Alumni Association.*
Dr. Mrinal Sarmah, *Vice-Principal, Arya Vidyapeeth College.*
Sri Samrat Borah, *President, AV College Teachers Unit.*
- General Secretary** : Dr. Rahul S. Mazumdar, *Arya Vidyapeeth College.*
- Jt. Secretaries** : Sri Debajit Adhikary, *Secretary, Aryan Alumni Association.*
Dr. Biren Das, *Arya Vidyapeeth College.*
- Asstt. Secretary** : Mr. Birenchi Kumar Pegu, *Arya Vidyapeeth College.*
Mr. Dipak Baruah, *Arya Vidyapeeth College (Office Staff)*
- Treasurer** : Dr. Manab Deka, *Arya Vidyapeeth College.*
- Core Members** : Dr. Tarini Kumar Dutta, *Member, GB, Arya Vidyapeeth College.*
Sri Pranab Sarma, *Member, GB, Arya Vidyapeeth College.*
Smt. Runu Talukdar, *Member, GB, Arya Vidyapeeth College.*
Dr. Pijush Kanti Dhar, *Arya Vidyapeeth College.*
Dr. Bandita Medhi, *Arya Vidyapeeth College.*
Dr. Apurba Kumar Das, *Arya Vidyapeeth College.*
Dr. Girish Chandra Sarma, *Aryan Alumni Association.*
Sri Jyotirmoy Sarma, *Aryan Alumni Association.*
Sri Atab Ali, *President, AVCSU.*
Sri Bitopan Borah, *General Secretary, AVCSU.*

SUB-COMMITTEES

Souvenir

Advisers : Dr. Joykanta Sarma
Dr. Mahendra Gogoi (Alumni)

Convener: Mr. Birenchi Kumar Pegu

Members: Dr. Suchitra Pathak
Ms. Champa Patgiri
Dr. Sipra Paik
Dr. Pranita Barman
Dr. Ditee Moni Baruah
Dr. Sanghamitra De
Ms. Sibangi Deka (Student)
Mr. Mrigen Sarma (Office)
Mr. Joy Kumar Mandal (Office)

Fund Collection:

Adviser : Dr. Girish Chandra Sarma
Dr. Hemanta Sarma (Alumni)

Convener: Mr. B.D. Sarma

Members:

Mr. Sukumar Dev Sarma	Mr. Jitumani Das
Dr. A.K. Agarwala	Dr. Dhaneswar Das
Mr. Dilip Sarma	Dr. Jinu Lagachu
Dr. R. Rajbongshi	Dr. Papori Devi
Dr. Kshireswar Bora	Ms. Bijuli Rajiyung
Dr. Phani Dutta	Ms. Anindita Langthasa
Dr. Moushumi Datta Pathak	Dr. Anamika Gogoi Duarah
Sri Nirmal Deka	Dr. Dulumoni Sarma
Mr. Bitupon Bora(Student)	Dr Dipalee Neog
Mr. Prasanta Datta (Alumni)	Dr. Monali Dutta Saikia
Mr. Jacob Embrose (Alumni)	Dr. Ditee Moni Baruah
Mr. Prince Faizul Haque (Alumni)	Dr. Mompi Gupta
Dr. Mousumi Borah	Mr. Bappan Debnath
Dr. Pradyut Sarma	Dr. Dipti Khound
Dr. Dalimi Devi	Sri Munin Baruah
Dr. Ranju Medhi	Mr. Basanta Nath (Alumni)
Ms Sangeeta Kakoty	Mr. Trailokya Das (Office)
Dr. Ruli Borthakur	Mr. Bipul Baishya (Office)
Dr. Pranita Barman	Mr. Ajit Mahanta (Office)

Cultural Programme:

- Adviser** : Prince Faizul Haque (Alumni)
Convener : Dr. Pankaj Jyoti Gogoi
Members : Dr. Charu Das
Ms. Chhanda Biswas
Dr. Anamika Gogoi Duarah
Dr. Prasanta Kr. Das
Mr. Satyanath Doley
Dr. Susanta Sarma
Ms. Rongina Narzary
Ms. Anindita Langthasa
Mr. Tamak Ranjan Dutta (Alumni)
Mr. Kashyap Phukan (Alumni)
Mr. Nitul Das (office)
Mr. Atab Ali (Student)
Ms. Sunita Jadav (Student)

Academic:

- Advisers** : Sri Sushil Chandra Borthakur
Dr. Hemanta Kumar Sarma
Convener : Dr. Mousumi Bora
Members : Dr. Manashi Sarma
Dr. Ranju Medhi
Dr. Hrishikesh Baruah
Dr. Sumita Bhattacharyya
Dr. Jyotirupa Sarma
Dr. Swapnali Dutta
Mr. Jitumani Das
Dr. Jinu Lagachu
Mr. Manash Ch. Kalita (Student)
Mr. Ridip Medhi (Student)
Mr. Dimbeswar Das (Office)
Mr. Pradip Deka (Office)

RECEPTION:

- Adviser** : Dr. Neelima Goswami
Convener : Dr. Arcchana Puzari
Members : Ms. Anita Talukdar
Dr. Ruli Borthakur
Dr. Gitanjali Hazarika
Dr. Anuradha Baroowa
Dr. Monmee Sonowal
Dr. Rupmala Barman
Sri Saurabh Pran Sharma
Dr. Ranjita Goswami

Mr. Narayan Das
Dr. Bhupali Sharma
Dr. Jonali Medhi
Mr. Binay Sarma (Alumni)
Dr. Susanta Kumar Borthakur
Mr. Prahlad Bordoloi
Dr. Mompri Gupta
Dr. Purnima Saha
Ms. Manashi Gogoi
Ms. Anindita Deka
Ms. Juli Gogoi (Student)
Ms Shila Rani Boro(Student)
Mr. Prafulla Talukdar (Office)
Mr. Pradip Deka (Office)
Ms. Rita Mandal (Office)

FOOD:

**Convener
Members**

: Dr. Ganesh Choudhury
: Mr. Dipak Bora
Dr. Krishna Kingkar Pathak
Dr. Pankaj Kalita
Sri Munin Baruah
Dr. Dhaneswar Das
Mr. Chanchal Boruah
Dr. Bhabesh Das
Dr. Ujwal Medhi
Mr. Bikash Jyoti Rabha(Student)
Mr. Bimal Deka (Office)
Mr. Jatin Sarma (Office)
Mr. Sibumandal (Office)
Mr. Fatik Talukdar (Office)
Mr. Pradip Chandra Deka (Office)

Cultural Rally:

Advisers

: Dr. Manju Goswami
Sariful Hussain (Alumni)

Conveners

: Ms. Sangeeta Kakoty
Dr. Jyotirupa Sarma

Members

: Ms. Madhulika Singh
Mr. Nirmal Deka (Alumni)
Dr. Dulumoni Sarma
Dr. Monali Dutta Saikia
Dr. Nivarani Devi
Ms. Utjala Barman
Dr. Ditee Moni Baruah
Ms. Smriti Rekha Sonowal
Mr. Bappan Debnath
Ms. Bijuli Rajiyung
Ms. Sumi Bhuyan(Student)
Ms. Neha Singh(Student)
Mr. Dipok Baruah (Office)
Mr. Jagadish Kalita (Office)

Mr. Soumin Kumar (Office)
Ms. Manashi Kakoty (Office)

Volunteer:

Convener

Members

: Dr. Apurba Kr. Das
: Dr. Ajoy Kumar Das
Dr. Ranjan Jyoti Bezbaruah
Dr. Krishna Kingkar Pathak
Ms. Manashi Gogoi
Ms. Bijuli Rajiyung
Mr. Ram Choudhury (Student)
Mr. Nalini Baishya (Office)

Exhibition:

Adviser

Convener

Members

: Mr. Prasanta Kumar Sarma
: Dr. Papori Devi
: Dr. Supriya Sarkar
Dr. Dipali Neog
Dr. Sarmistha Paul
Mr. Narayan Das
Dr. Susanta Sarma
Ms. Bijuli Rajiyung
Dr. Madhumita Sengupta
Miss Susmita Das (Student)
Mr. Biren Deka (Office)

Information and Liaisoning:

Adviser

Convener

Members

: Dr. Ramananda Rajbongshi
: Dr. Chhandashree Bhuyan
: Ms. Minakshi Mallick
Dr. Deepika Devi
Ms. Manju Das (Office)

Stage, Pandal and Electricity:

Adviser

Convener

Members

: Mr. Nirmal Deka
: Dr. Pradyut Sarma
: Dr. Anupama Devi
Dr. Dhaneswar Das
Mr. Dipak Bora
Dr. Ranjan Das
Dr. Sipra Paik
Mr. Kartik Chakraborty (Alumni)
Mr. Sritanu Dev Goswami (Alumni)
Dr. Kamal Prasad Goutam
Mr. Jane Alam Khan (Student)
Mr. Jintu Deka (Student)
Mr. Dipok Baruah (Office)
Mr. Ranjit Basumatary (Office)
Mr. Pankaj Talukdar (Office)

Health, Hygiene and Water supply:

Convener

Members

: Dr. Jayanta Gogoi
: Dr. Rumi Ara Begam
Dr. Nabin Saikia
Mr. Satyanath Doley

Mr. Kallol Bhattacharyya
Mr. Satya Haloi (Office)
Mr. Ratul Das (Office)
Mr. Kaushtav Saloi(Student)

Publicity

Adviser:

Mr. Bedabrat Mishra
Mr. Rajib Saikia

Convener

: Dr. Ranjan Jyoti Bezbaruah

Members

: Ms. Sangeeta Kakoty
Mr. Pranoy Bordoloi (Alumni)
Dr. Pankaj Jyoti Gogoi
Mr. Lakshya Handique (Alumni)
Mr. Gobindo Boro (Student)
Mr. Basudeb Sarma (Office)

Diamond Jubilee Office:

Convener

: Dr. Susanta Kr. Barthakur

Members

: Dr. Karabi Kar Das Choudhury
Dr. Purnima Saha
Ms. Rongina Narzary
Mr. Bappan Devnath
Miss Sibangi Deka(Student)
Mr. Kaushtav Saloi(Student)
Mr. Rupam Malakar (Office)
Mr. Kalyan Barman (Office)
Mr. Champak Sarma (Office)
Ms. Dipa Chetri (Office)

Activity Album Publication

Adviser

: Dr. Papori Devi

Conveners

: Mr. Chanchal Boruah
Dr. Ujwal Medhi

Members

: Dr. Monmee Sonowal
Dr. Ranjan Jyoti Bezbaruah
Dr. Jonali Medhi
Ms. Anindita Deka
Dr. Bhupali Sharma

Purchase Committee

Convener

: Dr. Pradyut Sarma

Members

: Dr. Mompi Gupta
Dr. Bhabesh Das

Committee for Refreshment (Cultural Rally)

Advisers

: Dr. Ganesh Choudhury
Mr. Prahlad Bordoloi

Convener

: Mr. Durlabh Barman

Members

: Ms. Deepika Mazumdar
Mr. Abhinandan Dutta
Ms. Afsana Sultana
Mr. Sourabh Chakraborty
Ms. Seema Kundu Paul
Mr. Ramen Talukdar
Mr. Mukul Basumatary

আন্তৰিক আৰু সাদৰ আমন্ত্ৰণ

জ্ঞান পৰম ধন। এই জ্ঞান দান আৰু জ্ঞান লাভ দুয়োটাৰে পৰা আৰ্জন কৰা আনন্দ কেতিয়াও শেষ নহয়। এই জ্ঞান বিস্তাৰৰ বাবে ১৯৫৮ চনত সেই সময়ৰ অত্যন্ত পিছপৰা অঞ্চল চেৰাপভাটিত ৰোপিত হৈছিল এক জ্ঞানবৃক্ষ- আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ মহাবিদ্যালয়ৰ। আৰম্ভ হৈছিল এক বিৰাট কৰ্মযজ্ঞ। আগভাগ লৈছিল এজন জনহিতৈষী, আজীৱন শিক্ষাব্ৰতী, কৰ্মযোগী নেতা কটন মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যাপক, পণ্ডিত গিৰিধৰ শৰ্মাদেৱে। সহযোগিতা আগবঢ়াইছিল অঞ্চলটোৰ সহজ সবল জ্ঞান পিপাসু ৰাইজে। ৰাইজৰ সহযোগ, অধ্যক্ষৰ অধ্যৱসায়, শিক্ষকসকলৰ ত্যাগ আৰু ছাত্ৰৰ মেধাৰ সংগমত জ্ঞান বৃক্ষৰ সেইপুলিটো আজি ডালে পাতে বিকশিত এক বিশাল বৃক্ষত পৰিণত হৈছে। অগ্র ভাৰতবৰ্ষ তথা পৃথিৱীৰ চুকে কোনে আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰ মেধাসম্পন্ন আৰু স্নাতক ৰত্নী ছাত্ৰসকলে সৌৰভ বিলাইছে।

ষাঠিটা বছৰৰ অভিজ্ঞতাৰে সমৃদ্ধ আৰ্য্য বিদ্যাপীঠে এই বছৰ উদ্‌যাপন কৰিছে হীৰক জয়ন্তী বৰ্ষ। এই শুভক্ষণত আমি অতীতৰ ভুল-শুদ্ধবোৰ জুকিয়াই চাইছো। আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰ অতীতৰ পৰা শক্তি আহৰণ কৰি বৰ্তমানক অধিক শক্তিশালী কৰিবলৈ আৰু ভৱিষ্যতক অধিক সুন্দৰ সবল কৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰিছো। আমাৰ এই যাত্ৰাত বহুমূলীয়া পৰামৰ্শৰে আপুনিও আমাক সহায় কৰক। আহক, আমি সকলোৰে মিলি আৰ্য্য বিদ্যাপীঠৰ জ্ঞান যাত্ৰাৰ এই মধুৰ ক্ষণটিৰ যথাযথ উদ্‌যাপনৰ মাজেৰে অনুষ্ঠানটিৰ পথ পৰিক্ৰমাত এক প্ৰমূল্য সংযোজিত কৰি হীৰক জয়ন্তী বৰ্ষটি তাৎপৰ্য্যপূৰ্ণ কৰি তেলোহক।

আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ পৰিয়ালৰ সকলো প্ৰাক্তন আৰু বৰ্তমানৰ সদস্য, অভিভাৱক, দাতা, শুভাকাংক্ষী আৰু অনুষ্ঠানটোৰ সৈতে প্ৰত্যক্ষ অথবা পৰোক্ষভাৱে জড়িত সকলো ব্যক্তি, অনুষ্ঠান তথা সমূহ ৰাইজ, আপোনাৰক আমি অহা চেপ্তেম্বৰ মাহৰ ২১, ২২ আৰু ২৩ তাৰিখে অনুষ্ঠিত হ'বলগীয়া হীৰক জয়ন্তীৰ সামৰণী অনুষ্ঠানলৈ আন্তৰিক আৰু সাদৰ আমন্ত্ৰণ আগবঢ়াইছোঁ। আশা কৰো, অনুষ্ঠানৰ প্ৰতিটো কাৰ্য্যসূচীত উপস্থিত থাকি আপোনালোকে আমাক কৃতার্থ কৰিব।

হীৰক জয়ন্তী উদ্‌যাপন সমিতিৰ হৈ-

গিৰীশ চন্দ্ৰ শৰ্মা
সভাপতি

প্ৰদীপ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য্য
কাৰ্য্যকৰী সভাপতি

ৰাহুল সংক্ৰতায়ন মজুমদাৰ
সাধাৰণ সম্পাদক

Invitation

Arya Vidyapeeth College, a premier institution of higher education in North East India was established in 1958 to disseminate knowledge among the underprivileged people of Guwahati. Aryapita Giridhar Sarma, a visionary par excellence, was of the firm belief that education is the only panacea that could bring about real transformation to society: from darkness to light (Tamasho ma Jyotirgamaya). Keeping the stated vision in mind, he conceptualized a chain of educational institutions right from the primary level to the post graduate level in a single campus. His relentless efforts towards realizing his dream is materialized in the form of Arya Pathshala, Arya Vidyapeeth H.S & M. P. School and Arya Vidyapeeth College.

Today, as Arya Vidyapeeth College completes 60 glorious years, the stakeholders of the college have decided to celebrate the success story in a befitting manner to honour the great souls and well wishers who have contributed in making Arya Vidyapeeth College a throbbing center of excellence. A three-day colourful ceremony on 21, 22 and 23 September 2018 will finally bring down the curtains of the year-long Diamond Jubilee Celebrations.

In this connection, the entire Arya Vidyapeeth College family would like to cordially invite you/your organization to the Diamond Jubilee Closing Ceremony on aforesaid dates. Your positive gesture in this regard will enthuse us immensely and also lend significance to the programme.

Girish Ch. Sarma **Pradip Kr. Bhattacharyya** **Rahul S. Mazumdar**
President Working President General Secretary

21st September, Friday, 2018

- 8.30am Flag Hoisting :
College Flag by Dr. Pradip Kr. Bhattacharyya, Principal, A.V.C.
Diamond Jubilee Flag by Dr. Girish Chandra Sarma, President, D.J.C.C.
AVC Student Union flag by Aftab Ali, President, AVCSU
AVC Alumni Association flag by Dr. Mahendra Gogoi, President, AVCAA
- 9.00am Lighting of Lamp :
Sjt. Biplab Kr. Sharma,
Retd. Judge, Gauhati High Court & Alumnus
Garlanding of the statue of Giridhar Sarma :
Sjt. Chittaranjan Sarma,
Retd. Judge, Gauhati High Court & Alumnus
Floral Tribute :
Sjt. Dibakar Bhagabati, President, A.V. C. Retd. Teachers' Association,
Sjt. Prasanta Kr. Sarma, Alumnus
Smriti Tarpan :
Sjt. Mrinal Sarmah, Vice Principal, A.V.C.
Sjta. Bindu Choudhury, Principal, Arya Vidyapeeth H.S & MP School.
Swahid Tarpan :
Raifuddin Ahmed, G.S. All G.S.U. & Alumnus
- 9.30am Cultural Procession Flagged off by :
Sjt. Ramendra Narayan Kalita, MLA, West Guwahati & Alumnus
Sjt. Debajit Majumdar, Artist & Alumnus
- 10.00am Book Fair and "AVC in 60 years" an Exhibition of Heritage, Art & Craft.
Inaugurator :
Sjta. Gitimoni Phukan, D.H.E, Govt. of Assam.
- 12.00noon Inaugural Function to be graced by :
Chief Guest :
His Excellency Prof. Jagdish Mukhi,
Governor of Assam.
Guest of Honour :
Vice Chancellor, Gauhati University.

- 1.00pm Release of publications :
Inaugurator :
Sjt. Kuladhar Saikia, DGP, Assam Police.
Chief Guest :
Sjt. Ajit Kr. Bhuyan, Editor in Chief, Prag Channel.
- 2.00pm LUNCH
- 5.30pm Cultural Programme :
Chief Guest: Sjt. Phani Bhusan Choudhury, Hon'ble Minister of Civil Supplies & Pension and Grievance, Govt. of Assam & Alumnus.
Inaugurator : Baharul Islam, Artist & Alumnus.

22nd September, Saturday, 2018

- 9.00am Blood Donation Camp :
Inaugurator : Dr. Amal Chandra Kataki, Director, B. Borooah Cancer Institute.
- 10.00am Alumni Session :
(i) Felicitation of Retired Teachers & Employees.
(ii) Alumni Meet.
- 2.00pm LUNCH
- 3.30pm Giridhar Sarma Memorial Lecture :
Topic : "The Role of India's North East in the Peopling of the Old World."
Speaker : Prof. Gyaneshwer Choubey,
Evolutionary Geneticist, Deptt. of Zoology, Banaras Hindu University.
Chief Guest : Prof. Alak Kr. Buragohain,
Former Vice Chancellor, Dibrugarh University.
Guest of Honour : Sjt. Dhruva Hazarika,
Former Secretary, Govt. of Assam
- 5.30pm Cultural Programme :
Chief Guest: Sjt. Dinesh Das, Artist.
Inaugurator : Sjt. Ravi Sarma, Artist & Alumnus

23rd September, Sunday, 2018

- 8.30am Plantation of Trees :
Invitees : Sjt. Bibekananda Choudhury, Former Secretary, Govt. of Assam & Alumnus; Sjt. Debajit Hazarika, DIG, CID, Govt. of Assam & Alumnus; Sjt. Hemkanta Talukdar, Conservator of Forest & Alumnus; Sjt. Pranay Bardoloi, Managing Editor, Prag Channel & Alumnus; Sjt. Pranjit Saikia, Executive Editor, Dy 365 and Alumnus.
- 9.30am Quiz Competition
- 12.00noon Interactive Session with Students :
Speaker: Dr. Kumud Ch. Bhattacharyya,
Former Director, North Eastern Space Application Centre, Shillong
- 1.30pm LUNCH
- 3.30pm Closing Ceremony :
Chief Guest :
Sjt. Sarbananda Sonowal
Hon'ble Chief Minister of Assam.
Guest of Honour :
Sjt. Jitendra Nath Goswami, Chief Scientist, Chandrayan I & II
Sjt. Siddhartha Bhattacharyya, Hon'ble Minister of Education, Govt. of Assam
Sjt. Ramendra Narayan Kalita, MLA, West Guwahati L.A.C.
Sjt. Samujjal Kr. Bhattacharyya, Chief Adviser, All Assam Students' Union.
- 5.30 pm Cultural Programme :
Chief Guest : Sjt. Pijush Hazarika, Hon'ble Minister of State (Health & Family Welfare Department) & Alumnus.
Inaugurator : Sjt. Mahadev Deka, Mr. Univers & Alumnus.

DIAMOND JUBILEE CELEBRATION COMMITTEE
ARYA VIDYAPEETH COLLEGE
Phone number- 0361 2474065

Diamond
Jubilee
Celebrations

ARYA VIDYAPEETH COLLEGE

Lifestyle & banking, dono.

  yonosbi.com

You Only Need One

Yono app can be download from Google Playstore for Android Version 5.0 & above and iOS App Store for iPhone Version iOS 8.0 & above

Yono can also accessed in tablet, desktop, notebook and mobile phones through web browser at www.yono.com

With Yono, you can-

- Transfer funds
- Open and Close Fixed Deposits
- Analyse your spending pattern
- Do goal based savings-My dreams
- Pay Bills
- Avail personal loan without any documentation
- Access SBI Life Insurance
- Access SBI cards
- Access Demat account and trade online
- Access SBI Mutual funds
- Shop online and get discount

You can also open Digital Bank Account and Digital Insta Account through Yono only Providing your addhar number and PAN number

 Lifestyle &
banking, dono.

DOWNLOAD NOW
You Only Need One

By SBI

| Shopping | Investments
| Banking Tickets
| Food | More..